

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200717

UNIVERSAL
LIBRARY

| ವಂದೀತ್ಯಂ ಭೂದೇವಿ ಆರ್ಯಮಾತರವಾ |

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ.



(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ.)

“ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಯಃ ಪ್ರಭುಃ |
ದಾಸ್ಯನ್ತಿ ವಮರ್ಯೇ ತಾಸ್ಯೇತ್ಯದ್ಯಪ್ಯಪಿ ಪಥಗೋಚರಾಃ | ”

ಸಂಪುಟ ೩.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ - ಪುಷ್ಯ.

ಜನವರಿ-೧೯೨೦.

ಸಂಚಿಕೆ ೩.

ಗೋಪಿಕಾಗೀತೆ.

ಜಯಪರಾತ್ಪರಾ, ಜಯರೆಮಾವರ | ಜಯ ಚರಾಚರಾ
ಶ್ರಯ ಗುಣಾಕರ | ಪ || ಅನಘ ನಿನ್ನಯ-ಜನನದಿಂದತಿ |
ಘನತೆಯಾದುದೀ ಜನನಪಳ್ಳಿಗೆ | ವನದಿ ಕನ್ಯಕಾ ಅನುಪಿ
ನಿಂದಲೆ, ಮನೆಯ ಮಾದಿಡೆ | ವಹಿಸು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ |
ಜೀವನಿನದೀ ಭಾವದಿಂದಿಹ, ನಾವು ನಿನ್ನವರ ಯಮ್ನ
ನೀಕ್ಷಿಸಲ್ || ದಾವವೆಲ್ಲವಂ ದಣಿದುಸುತ್ತವೀ ಭಾಸೆಯಾಗಿ
ಸದಾಪನಾಗುನೀಂ || ೨ || ಶಾರದಾಂಬುಜೋದಾರಸಿಂ
ಯನು, ಮೀರಿಮೆರೆವ ವಿಸ್ತಾರನೇಶ್ರದಿಂ | ತೋರಿದಾಸ್ಯ ಮಂ
ಸಾರೆಬಂದ ಈ ನಾರಿಯರ್ಗ ನೀಂ ತೋರುಮುಖವನು || ೩ ||
ಶ್ರಯಗಳೆಲ್ಲದೆ ಕಮಲಮುಖಿಯರು | ಬಯಸಿ ನಿನ್ನಯ ಬಳಿಗೆ
ಬಂದರೆ || ಬಯದರಣ್ಯದೊಳ್, ಬಂದೆ ಬಳಸಿ | ನಯ
ವಿದೂರ ನಿರ್ದಯವ ಮಾಡೆರೆ || ೪ || ವಿಷಜಲಾನಲಾ ದಶಮ
ಕಷ್ಟದೊಳ್, ವಿಷಮುಖತಿಯೊಳ್ ವೃಷ್ಟಿಭಾಭೇದೊಳ್
ವೃಷಭನಮ್ಮನು ಶೋಷದಮನ್ನಿಸಿ, ವಿಷಮ ವನದೊಳಿಂಫದಿ
ಕೊಲ್ಲರೆ || ೫ || ನಂದಗೋಪಿಯು ಕಂದನನ್ನೀ ನಂದುದೇ
ವತಾ ವ್ಯಂದನುತಿಸಲು | ಇಂದಿರೇಶನೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದೆ
ನಂದಗೃಹದೊಳಾನಂದಗೊಳಿಸಲು || ೬ || ಶರಣಾಶ್ರಮಂ
ಪದದು ಶೋಯನಾ | ಸಿಂಕರಾಬ್ಬ ಮಂ ವರಿಸಿ ಪಿಡಿಯನಾ ||
ಕರಸರೋಜಮಂ ಕರುಣಿಸೆಮ್ಮಯ | ಶರದೊಳಿಟ್ಟ ನೀ ಹರು
ಸಿಸೆಮ್ಮನು || ೭ || ಎಲ್ಲ ಜೀವರ ನಲ್ಲನಾಗುನೀಂ ನಿಶ್ಚಯಾಕೆ
ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈವರಿ || ಪುಲ್ಲನಾಭನೀ ನೊಲ್ಲೆಯಾದರೆ ಬಲ್ಲಿದ
ಪ್ರದಿಂ | ಕೊಲ್ಲಬೀಗದಿಂ || ೮ || ಕಾಡಬೀಡವೋ ಕಾಮಜನ
ಕನೆ, ಕಾಡಗೊಲ್ಲರ ನಾಡಿಗೊಡೆಯನೆ || ಬೋಡಿಬಿಲ್ಲದೆ |
ಗೌಡರಾದವೋ ನೋಡಿ ದಯದಿನೀ ಕೂಡನಮ್ಮನು || ೯ ||

ಪ್ರಣತರಘಗಳಂ ಪ್ರಳಯಗೊಳಿಸುವ, ತ್ಯೂಣತಂಗಳೊಳ್,
ತಿರುಗಿ ಬಳುವ, ಸುಣಿಧನಾಗ್ರದೊಳ್ ಮಣಿವ ಪದಗಳಂ
ಕುಣಿಸಿ ಕುಡುಗಳೊಳ್, ದಣಿಸು ನಮ್ಮನು || ೧೦ || ಬುಧರು
ಮನ್ನಿಸಾ | ಮಧುರವಾಕ್ಯದ ಸುಧೆಮೂಡಿಸಿ ಬದಿಗ ಬದೆ
ನೋ ಪದಮನಾಭ ನಿನ್ನಧರ ಸುಧಯನು | ಸುದತಿಯರ್ಗ ಸು
ಹೃದದಿ ಪಾಲನು || ೧೧ || ತಮನು ಕೀರ್ತಿಯೇ ತಾಪಹರಣವೂ
ಕವಿಗೋಡ್ಯವೂಕಲ್ಪವೂವೂ | ಚರಣಾಸ್ತೋತ್ರಾ ಭವತೆರಿ
ತೆಯಾ | ಭವಿಯೊಳ್ಳವರ, ಬೊರಿಭಾಗ್ಯರು || ೧೨ ||
ಪ್ರಹಸಿವಾಸಮಂ | ಪ್ರಕುರದೃಷ್ಟಿಯುಂ | ಗೃಹದೊಳಾ
ಡಿದಾ ಅತಿವಿಶಾಸಮಂ | ಕುಹಕ ನಿನ್ನಯಾ ಕುಶಲನ ಟಿಗ
ಳು | ಬಹಳ ನಮ್ಮನು ಬಂದಿಗಯ್ಯುವು || ೧೩ || ಪುಷ್ಯನೀಯ
ನಾ ಪಶುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಕ್ಕಿಯಿಂದ ನೀಂ ಪಯಣವಾಡಲು,
ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳೆಂ ಕಮಲಪದಗಳ | ಮುನೋಯ್ಯುವೋ
ನಿಂದು ಸುಪ್ಪುವು || ೧೪ || ತರಣಿಯುಪ್ಪದೊಳ್ ಮರು ಗೋವು
ಬಾ ಚುತಿವನಾದಮಂ ಗುರುಳಿನಾಳಿಯಂ ಪದ ಸೂಗದ
ತಾವರೆಯನೋಡಿ ನಾವಿರವ ವನ್ನಧಾತುರೆಯ ರಾದವೊಗಿಣಿ ||
ಶರಣಿಷ್ಟಮಂನಲಿಪ ವಿಧಿ ಶಿವಾಸ್ವರವಂದಿವ ಸುರರುಮ
ನ್ನಿಪ || ಧರಣಿ ಮಂಡಲಾಕರಸುಕರಣಮಂ ಗುರುಕುಣಾಗ್ರ
ದೊಳ್ ಮೆರೆಯಿಸಾವಗಂ || ಇತರರಾಗಮಂ ಮಿತಿಯುಗೈಯು
ವಾ | ಶ್ರುತಿವೇಣಮಂ ಜಿಹತೆಗೆ ಸೇರಿಪ | ಅತಿಶಯಾಧರಾ
ಪೃತವನಿತ್ತನೀಂ | ಸತಿಯರೆಲ್ಲರಂ ರತಿಯೊಳಿಸು || ೧೬ ||
ಪಗಲು ಈವನಂ ಪುಗಲು ನಿಮಿಷಮಂ ಯುಗತತಂಗಳೊಳ್
ಬಗುಮುತಿರ್ಪವೋ | ಸುಗುಣ ನಿನ್ನಯ, ನೊಗವನೋಳ್ಳ
ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ವೆಗಳವನೆಗಳೆಂಬೊ || ೧೭ || ಸತಿಸುತಾಧ್ಯುರ

ಮತವನ್ನೊಲ್ಲದೆ, ಗತಿಯು ನೀನೆಯೆಂದುತುಳವೋಡದೆ |
 ಹೊತೆಗೆ ಸೇರಿದೀ ಸತಿಯುರೈಲಂತಿತವ ಮಾಳ್ವರೆ ವ್ಯದಿಸಿ
 ನಿಶಿಯೊಳು || ೧೯ || ಲಕ್ಷ್ಮಿನೆಲಸಹ ವಕ್ಷವಾರವಾ ಲಕ್ಷ್ಯ
 ಗೈವತೊಂ ವಿಣ್ಣೋಂಗಳಂ || ರಕ್ಷೆಗೈವ ನಮ್ಮತ್ತಿಯುಗಳ
 ಕಾಪೇಕ್ಷೆಯೆತ್ತುನೀಂ ರಕ್ಷಿಸೆಮ್ಮನು || ೨೦ || ನಂದಗೋ
 ಕುಲಾ ನಂದಕಾರಣಾ | ಇಂದುವಳ್ಳಿಯೊಳ್, ಬಂದುನೆಲಸಿದೆ |

ಎಂದಿಗಳೆಯದಾ (ನಂದಗೋವೆರೋ | ನಂದಕವರನೀಂ
 ಬಂದು ನಮ್ಮನು || ೨೧ || ವ್ಯಾಪ್ತಗಿರಿಯತ್ತೀ | ವರದವಿತ
 ಲನೇ ಶೀಪ್ರಮೊಲಿದು ಬಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆ || ಭಾರ್ಗವೀ
 ಮನೋಭಾಗ್ಯದಾತನೆ || ಮಾರ್ಗತೋರಿಸೋ ಮಂಗಳಾಂ
 ಗನೆ || ೨೨ ||

ವಂಗತ ವೆಂಕಟವರದಾರ್ಯಕೃತ)
 Checked 1963

Checked 1960

ಶಿಶುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ.

(ಸದ್ವೀಧ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದುದು.)

“ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ವಿರೋ ಜಾಯತಾಮ್”

—ಯಜುರ್ವೇದ.

“ ಶಿಶುಗಳೇ ರಾಷ್ಟ್ರವುರಸ್ಕರ್ತರೂ ಸಮಾಜನೇತ್ರಗಳೂ
 ಆಗುವದರಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಎಲ್ಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಗಳ ಹಾಗೂ
 ಬಾಲಕರ ನಿರಾಮಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಸರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕಾಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಆದರೆ
 ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಶುಗಳ ಯೋಗ
 ಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರೂ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೂ ತೀರ
 ದುರ್ಲಕ್ಷವಾದುವರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯು
 ಶಿಶುಗಳ ಮರಣಸಂಖ್ಯೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ
 ನಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ
 ಎಲ್ಲ ಇಲಾಖೆಗಳ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಕಮಿಷನರರ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಗಳ
 ಮೇಲಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಬಟ್ಟನಮೇಲಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ
 ದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಐವತ್ತುಲಕ್ಷ ಹುಡುಗರು ಸ್ವತಃಮುಖಕ್ಕೆ
 ಏಳುತ್ತಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು. ೧೯೧೨ನೆಯ ಇಸವಿ
 ಯಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ೨೬೦
 ಶಿಶುಗಳಂತೆ ಮೃತವಾದವು. ವಾಯವ್ಯಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ೧೯೧೨
 ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುಗಳ ಮರಣಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೦೦ಕ್ಕೆ ೧೬೩
 ರಂತೆ ಇತ್ತು. ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುಗಳ
 ಮರಣಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೦ಕ್ಕೆ ೪೫೦ರಂತೆ ಇತ್ತು. ೧೯೧೪ನೆಯ
 ಇಸವಿಯಿಂದಂತು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ರೀತಿಯು ಎಲ್ಲ ರೀತಿ
 ಯಿಂದಲೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ. ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕ
 ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ತುಟ್ಟಿಯಾದವು;
 ಎರಡನೆಯ ದೇಶಗಳಿಂದ ಕಾಳುಕಡಿಗೆಗಳ ಹಾಗು ಅನ್ಯಸಾಮಾ
 ನುಗಳ ಆಯಾತವೂ ಕಟ್ಟಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಶಿಶುಗಳ
 ಯೋಗಕ್ಷೇಮವಂತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ದುಡಿಯುವ ಜನರ
 ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಸಹ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ.”

“ ಶಿಶುಗಳ ಮರಣಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳು. ”

(೧) ಶಿಶುಗಳ ಮರಣದ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೆಳೆಯು
 ಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದರೆ ಹಿಂದು
 ಜನರ ಬಡತನ. ಈ ಬಡತನವನ್ನು ನಿವಾರಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ
 ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸರಕಾರದವರೂ ಸಹಕಾರಿತ್ವದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸ
 ಬೇಕು. ಆದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾ
 ಗುವುದು. ಆದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ.
 ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಬಡತನವು ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ
 ತಿ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಮೂ
 ಖ್ಯತನವೇ ಸರಿ. ಇಷ್ಟು ಕಂಗಾಲ (ದರಿದ್ರ) ಸ್ಥಿತಿಯು
 ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ !”

೨ “ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಡತನವನ್ನು ಜಿಟ್ಟು ಶಿಶುಗಳ
 ಮರಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೇ ಭಯಂಕರ ಕಾರಣಗಳುಂಟು !

(i) ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸುಪಾಲಟೆಯ
 ವರು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕು
 ವದಿಲ್ಲ. (ii) ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮ್ಮ
 ಊರನ್ನು ಸ್ವಜ್ಞವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು
 ಕಾಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿರಿಯರು.
 ಅವರಿಗೆ ಬೇಡವಾದ ಬಳಕೆ ಸರಕಾರದವರು ತಾವಾಗಿಯೇ
 ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವದಿಲ್ಲ. (iii) ದೊಡ್ಡ ಶಹರಗಳಲ್ಲಿ
 ದಟ್ಟವಾದ ವಸತಿಯಿರುವದರಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹವೆಯು
 ಜನರಿಗೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹವೆಯು ಕೆಟ್ಟು
 ಶಿಶುಗಳ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಡುವುದು ಅದ
 ರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಶಿಶುಗಳು ಅಲ್ಪಾಯುಗವಾಗುವವು.”

ಶಿಶುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ

(೧) " ಬಡಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನವು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ; ಆದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. (೪) ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೂ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಸಂಗೋಪನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದು ಜನರಿಗೆ ವರ್ಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ (೫) ಶಿಶುಗಳ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ದುಷ್ಟ ಜನರ ಸಹನಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಎಷ್ಟೋ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ರೋಗಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪಾಪವು ತಟ್ಟುವುದು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೂಳಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಸಹ ಕುಸಂಗತಿಯಿಂದ ದುಶ್ಚಟಗಳು ನೇರಿ, ಅವರ ಶರೀರವು ಕೆಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಂತ್ರವು ಅಗುವುದು. ಅವರ ರೋಗವು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಸಾಂಗತ್ಯ ಹೋಗುವುದು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತರುಣರು ದುಶ್ಚಟಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅತ್ಯಂತವಾದ ನಿಷಯೋಪಧೋಗಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಧೇದಿಸುತ್ತಿರುವರು! ಹಾಯ್! ಎಂಥ ಪಾಪವಿದು! ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ತರುಣರು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ದುಸ್ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸುಸಂಗತಿಯಿಂದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ದೇಹವನ್ನೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ದೇವನನ್ನು ಊರ್ಜಿತಪ್ರೀತಿಗೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. (೬) ಬಾಲವಿವಾಹವು ದೊಡ್ಡಕಾರಣವು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆ ಅಶಕ್ತಶರೀರವುಳ್ಳ ಹಾಗು ಜಗತ್ತಿನ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿಯು ತೀವ್ರವೇ ಶಿಶುವಿನ ತಾಯಿಯಾಗುವಳು. ಬಳಿಕ ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪೋಷಣೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅಶಕ್ತನಾದ ಎಳೆ ತರುಣನ ಬೀಜವು ಸಶಕ್ತನಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವ ಶಿಶುವಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತ್ರಾಣವು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಶಿಶುಗಳ ಅಂತವಾಗುವುದು. ಈ ಬಾಲವಿವಾಹದ ದುಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಿರುವವು. ಅವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದುಸಾರೆ ವಿವರಿಸುವಾ. (೭) ಎಷ್ಟೋ ಚಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರದೆ (ಘೋಷ) ರಿವಾಜವಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛ ಹವೆ ಬಿಡಳು ಇವುಗಳು ದೊರಕುವದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಆಸ್ತ್ರೀಯರ ಅರೋಗ್ಯತೆಯು ಕೆಟ್ಟು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಬಹು ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. (೮) ನಮ್ಮ ಹಿಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತಿತರಾಗಿರುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಲಾಲನ ಪೋಷಣ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. (೯) ಶಿಶುಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೂ ಜಾಡ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಅವರಿಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವೈದ್ಯರು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ

" ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿರುವದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಕಾಲನ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಆಪಹರಿಸುತ್ತಿರುವನು. "

" ಶಿಶುಗಳ ಮರಣ ನಿವಾರಣೆ ಉಪಾಯಗಳೇನು ? "

" ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಶಿಶುಗಳ ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರಕಾರದವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳೂ ಸರಕಾರದಿಂದ ದೂರಾಗಬಹುದು (i) ಶಿಶುಗಳ ಅರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಮಿಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಮಿಟಿಯವರು ಎಷ್ಟೋ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಅರೋಗ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. (ii) ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಜನರ ಅರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾನಿಟರಿ ಕಮಿಟಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. (iii) ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಶಿಶುವಿಗೂ ಅದರ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಡಾಕ್ಟರ್, ಮಿಡವನಾಯಿಫ್ (ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಡಾಕ್ಟರ್) ಇವರಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಔಷಧ ಸಿಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು. (iv) ವೈದ್ಯಕಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಆ ಉದ್ಯೋಗವು ರುಚಿಹತ್ತುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. (v) ಹುಡುಗರಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಹಾಲು ಸಿಗುವದೇರಿ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು. (vi) ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೂ ಗಂಡು ಹುಡುಗರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನ ಸಿಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. (vii) ಶಿಶುಗಳ ಅರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಸರಕಾರದವರು ಮೇಲಿನ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಮಿಟಿಯವರೂ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರ ಅರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯುಕಡೆಗೆ ವಿಚಾರವಾಡಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸರಕಾರದವರಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸದೆ ಹಿಂದುಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಶಿಶುಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿದೆ. ಶಿಶುಗಳ ಹಿತಕಾರಿ ಸಮಾಜವೆಂಬ ಸಂಘವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಶಕ್ತ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದವಾಖಾನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ತಾಯಿಯರನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ

ಪಾಲಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ಶಿಶುಸಂಗೋಪನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವೈದ್ಯ ಕಿಯನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು. ಶಿಶುಗಳ ರಕ್ಷಣವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಾಂತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನಾಕಷ್ಟು ಘಂಡನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ತರುಣರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಸದನ ನಾಮ ಕ ಸಂಘವು ಶಿಶುಗಳ ಇದೇ ಹಿತದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಘಂಡುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಸಂಘವು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ಉಪಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ಶಿಶುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸೆಂಟರುಗಳನ್ನೂ (ಮಧ್ಯಸ್ಥಲದ ಲ್ಲಿಯ ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು) ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಶಿಶುಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವುದು. "

ತರಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಸದನ ನಾಮ ಕ ಸಂಘವು ಶಿಶುಗಳ ಇದೇ ಹಿತದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಜನರೂ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಘಂಡುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಸಂಘವು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ಉಪಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ಶಿಶುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಸೆಂಟರುಗಳನ್ನೂ (ಮಧ್ಯಸ್ಥಲದ ಲ್ಲಿಯ ಕಚೇರಿಗಳನ್ನು) ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಶಿಶುಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವುದು. "

ಅಜಾಮಿಳೋಪಾಖ್ಯಾನ.

(ಹುಬ್ಬನಗ್ರಂಥ)

ಪ್ರಾತರ್ಮಮಾಮಿ ಮನಸಾ ವಚಸಾಚಮೂರ್ಧ್ವಾ,
ಪಾದಾರವಿಂದ ಯುಗಳಂ ಪರಮಸ್ಯ ಪುಂಸಃ |
ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ನರಕಾರ್ಣವತಾರಣಸ್ಯ,
ಪಾರಾಯಣ ಪ್ರವಣ ವಿಪ್ರವರಾಯಣಸ್ಯ ||

ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥನೆ.

ರಾಗಾ— (ರಂಜಿಸಿದಳು ನಾರ)

ಕಂದನ ಕೈವಿಡಿ ಶೌಂ | ವಂದಿವಿ ಕಂಸಾರಿ ||೪|| ಸರಸಿಜ ಭವಮುಖ ಸನ್ಯ ತಶೌಂ, ಸುರನರವಂದಿತ ಚರಣವಕೋ ಲಿಂ | ಪರಿಪರಿಜೀಡುವೆ ನಿನ್ನೆ ಡೆಸಾರಿ, ಅರಿಯದ ಕಂದನ ಪೊರೆ ದಯೆ ತೋರಿ || ಅರಿಯೆನದಾರನು ಮರೆಯೆನು ನಿನ್ನೆನು | ಕರುಣಾ ಕರನೆಯಿರಿ ದಿರುದ ನೆನೆದಿನ್ನೆ || ೧ || ಮನ್ಮಥ ಪಿತ ಬಾ ಸುಂದರಕಾಯ, ಮನ್ನಿ ಸುಯುಕ್ತ ಪರಾಧವ ಜೀಯ | ಚಿನ್ಮಯ ರೂಪನೆ ಚೆನ್ನಿ ಗರಾಯ, ಅನ್ಯರ ನೆರೆಯನು ನೀ ಕೇಳಯ್ಯ || ಎನ್ನೊ ಕಗೀಬಗೆ ನಿರ್ಧಯಿಯೇನಯ್ಯ, ಇನ್ನಾ ದರು ಕೈವಿಡಿ ದಮ್ಮಯ್ಯ || ೨ || ಮಂದರ ಗಿಂಧರ ಗೋವಿಂದನೇ ಬಾ, ನಂದ ಕುಮಾರನೆ ತಡೆಯದೆ ನೀ ಬಾ | ನಂದಿನಿಗೊಲಿದಾ ನಂದವ ಕೊಡುಬಾ | ವೃಂದಾವನ ವಿಹಾರನೇ ಬಾ ಬಾ || ಇಂದಿರೆಯರಸನೆ ತೇಷಗಿರೀತನೆ ಇಂದಿನಗೊಲಿದೈ ತಂದಿಯೆ ಭಳಿರೆನೆ || ೩ ||

ಮಾತೃವಂದನೆ.

ರಾಗಾ— ವಂದಿಸುವೆನು ನಿಮಗೆ

ವಂದಿನೆನೆಲೆ ತಾಯಿ—ವಂದಿತಾಮರೆಯೆ ||೪||

ಶ್ರೀಕಲಪಾಶ್ವಿ ಕನ್ಯೆ— ಸುರಕುಲಮಾನ್ಯೆ— ಶ್ರೀಪರಗುಣವೂರ್ಣ | ತೋಕಾಪಚರಣೆ—ಲೋಕನಾಯಕಿಭಣೆ—ಕಾರು

ಣ್ಯಸದನೆ || ಪಾಕಶಾಸನನುತೆ ಪವನಜನೇವಿತೆ | ಸಾಕೇತನಿಲ ಯಸರಾಗದಿ ರಕ್ಷಿಸು || ೧ || ಅನತನುತಗೀರ್ವಾಣಿ ಅಂಬುಜ ಪಾಣಿ—ಮಾನಿನೀಮಣಿಕಲ್ಯಾಣಿ ಭವಹಾರಣಿ—ಭಾರ್ಗವೀ ಭವಜನನಿ—ಭಯವಾರಣಿ || ಭಾಗವತಾರಾಧಿತ ಭಕ್ತಾ ಭಯ ಪ್ರದಾತೆ | ಬಾಗುತೆ ಶಿರವನು ನಿನಗಾವಾಗಲು ಮನಸಾರಿ || ೨ || ಅರಿಯೆನು ನಿನಗೆಗೆಯಾರ—ಕಾಣೆನು ಹಿತರ—ಚರಣವ ನಂಬಿ ದೆಮನಸಾರ—ಭಾವಿನೆಪರರ—ಸ್ತುರಿವೆ ನಿನ್ನೆ ನಿರಂತರ—ಪಿಡಿಯೆನ್ನೆ ಕರವ || ಪರಮ ಪಾವನ ತೇಷಗಿರೀತನೆ ಉರದೊಳ್ಳೆ ಲಸಿದ ಸರಸಿಜಲೋಚನೆ || ೩ ||

ವಾಗ್ಗೀವತಾಸ್ತುತಿ.

ರಾಗಾ— ಕಿರುಜಾತೆ

ವಾರಿಜಾಸನರಾಣಿ ಮಂಜುಕವಾಣಿ ಪುಸ್ತಕಧಾರಿಣಿ— ಭವ-ಘೋರದಮುಖ ನಿವಾರಿಣಿ || ಧಾರಣೀಯೊಳು ಕಾಣೆ ನಿನಗೆಗೆಯಾರನಾನೆಲೆ ಗುಣಮಣಿ | ಗೀರ್ವಾಣಿಪಾಲಿಸು ಗುಣಮಣಿ || ೧ || ಕಾಳೆದಾಸನೆ ಮುಖ್ಯ ಕವಿತಾಲೋಲ ರೆಲ್ಲರು ಧರೆಯೊಳು—ಜಯಶೀಲರನ್ನಿಸಿ ಮೆರೆಯಲು | ಲೋಲ ಲೋಚನೆ ನಿನ್ನೆ ಕೃಪೆಯದಲ್ಲೆ ನುಡಿಸುಡಿ ಭರದೊಳು— ಒಲವು ತೋರುವುದೆನ್ನೊಳು || ನಾರಿ || ೨ || ಪುಸಿಯು ಬಾರದ ತೆರದೊಳೆನ್ನೆಯು ರಸನಲ್ಲೆಲ್ಲರು ಸಂತತಂ | ರಸವತೋ

ರಿಸು ಸಂತತಂ | ಎನೆವ ಶೇಷಾದ್ರೀಶನಂಘ್ರಿಯ ಭಜಿಸಿಬದು
ಕೆಂದೆನ್ನುತೆ—ವರವವಾಲಿಸು ಸುವ್ರತೆ || ವಾರಿ || ೩ ||

ಅತ್ತೋಪದೇಶತ.

ರಾಗಾ— ರತುನಾ ದೊರಕಿತಲ್ಲ

ಭಜಿಸೈ ಮಾನಸ— ದೊರೆಯ— ಶ್ರೀನರಹರಿಯು || ಪಲ್ಲ ||
ಭಜಿಸು ಮಾನಸ ತ್ರಿಜಗದರಸ | ನಿಜಭಜಕ ಜನಾಶ್ರಯ ಸು
ಜನ ಏಾಂಧವ | ಅಜಮುಖಾರ್ಚಿತ ವಾದಪಂಕಜ ಅಜಾಮಿ
ಕಾವರದ ನಂಘ್ರಿಯ || ಭಜಿಸೈ || ಅನುಪಲ್ಲ || ಪವನನಂದನಸೇ
ವ್ಯನ— ಪದ್ಮಾಕ್ಷನ—ವಾವನ ಗುಣಶೀಲನ | ಪರಮಾತ್ಮನ |
ಪತಿತ ವಾವನ ನಾಮನ || ಅವಾರ ಮಹಿಮನ || ತ್ವರಹರಾ
ರ್ಚಿತ ವಾದಯುಗನಪದ್ಮಜಾಂಧವ ವಂತಿಲಕನ | ವಾದಾ
ಪದ್ಮತಶಾಪನನಿಸಿದಪರಮ ಕರುಣಾ ಭರಿತಾಮನ ಭಜಿಸೈ
|| ೧ || ಶ್ರೀಕರಮುಖಜಿತಸೋಮನ— ದಾನವಕುಲ—
ಭೀಕರಶೌರ್ಯ ಸಾಗರನ— ಸುಗುಣಾರಾಮನ— ಪಾಕಶಾಸನ
ವಂದಿತನ | ಭಯನಾಶನ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಕುಲದೀಪನಾ ಸಾಕೇಶ
ನಗರ ನಿಲಯನ | ರಾಕೇಂದ್ರ ಸನ್ನಿಭನೇಶ್ರನ | ಲೋಕ
ವೋಹನ ಮೇಘಶ್ಯಾಮನ || ಭಜಿಸೈ || ೨ ||

ವ ಚ ನ ||

ಭಜಿಸು ಬದುಕು ಮನಸ್ಸೇ ಮನಸ್ಸೇ, ಮಮಕಾರ ವ್ಯಾಧಿ
ನಾಶನನಾದ ಮಾಧವನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ಬದುಕು! ಸ್ಮರಣ ವಾ
ತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಮಪ್ತ, —ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಾರ್ಚಿತವಾದ—
ಘೋರವಾತಕರಾ ಶಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಸ್ಮೀಭೂತವಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ಅವಾರ ಮಹಿಮೆ
ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡು;
ಮನಸ್ಸೇ! ಹರಿನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಆತ್ಮಾ
ನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಮಾಡು; ಧನ್ಯನೆಂದಾಡು. ಹರಿಯನ್ನು
ಕೊಂಡಾಡು; ಮರೆವೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ವೋಹವನ್ನೀಡಾಡು!!!

ಎಲೈ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸೇ! ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾನಂದ ಪ್ರದವಾ
ದ ಹರಿನಾಮ ಕೀರ್ತನವನ್ನೇಳಿದು, ಸದಾಚಾರ, ಸತ್ಯಾಚರ
ಣಗಳನ್ನು ತೋರಿದು, 'ನಾನು, ನನ್ನದು, ಇದು ನನಗಾಗಿ'
ಇಂತೆಂಬ ಮಮಕಾರ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ನರಳುವ
ಮನುಜನಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುಂಟೆ ? ಸುಖವುಂಟೆ?—ಎನುಂಟು ?
ಪಾಪಾಕಾರವುಂಟಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನುಂಟು ?
ಅದೇನೆಂದೆ, ಮನಸ್ಸೇ?—

ಕಶ್ಚಾ ತ್ವಾಪ.

ರಾಗಾ— (ಯಾರುಬದುಕಿದರಯ್ಯ)

ಬರೆದ ಕಾಲವ ಕಳೆದೆ ನರಹರಿಯು ಧ್ಯಾನಿಸದೆ || ಪ || ಪರಿ
ಭಯ ಭೋಗದಲಿ ಮರುಳನೆಂದದಿ ಮೆರೆದೆ || ಅನ ||

ಗುರುವ ಸೇವಿಸಲಿಲ್ಲ ಹರಿಯುಧ್ಯಾನಿಸಲಿಲ್ಲ, ಹಿರಿಯರಾಣತಿ
ಯಂತೆ ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ | ವರತೋಧನರ ತ್ವಣ್ಯಚರಿತೆಗಳನಾಲಿಸ
ಲಿಲ್ಲ, ಅರಿವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚರಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ || ಬರೆದೆ ||
೧ || ಹರಿದಿನವ್ರತಾರ್ಚನೆಯನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಹರಿಯು
ಗುಣಂಗಳನೊಮ್ಮೆವಾಡಲಿಲ್ಲ | ಹರಿಕಥೆಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕ
ಟ ಮಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ | ದುರಿತಕೋಟಿಯುಗೈದು ನರಕಕಡೆಯಾದೆ
ನಲ್ಲಾ || ಬರೆದೆ || ೨ || ಕರಚರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರಣಂಗಳ
ಕಂಪಡೆದೊ | ಪರಿಗುಪಕಾರ ವಿನಿತಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮೆರೆದು | ಗುರು
ಹಿರಿಯರಾಚಾರವೆಲ್ಲವಂ ಚರಿಚರಿದು | ನರಜನ್ಮವನೆ ವ್ಯರ್ಥ
ವೆನ್ನಿಸಿದೆ ಮದವಡೆದು || ಬರೆದೆ || ೩ || ಇನ್ನನಗೆ ಗತಿಯಾ
ರು ಮನ್ನಿಸುವವರಾರು | ಇನ್ನದಾರಲ್ಲಿ ಪೇಳುವೆನೆನ್ನ ದೂ
ರು || ನಿನ್ನನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ನೀನೇಗತಿಯೆಂದಿರುವೆನ್ನ ಮನ್ನಿ
ಸಲಿಬೀಕಯ್ಯು ಪನ್ನ ಗಾಚಲನಿಲಯು || ಬರೆದೆ ಕಾಲವ || ೩ ||

ಸಮಾಧಾನ.

ಮನಸ್ಸೆ, ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೆ! ಈಗಲಾದರೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ
ವಾಯ್ತೆ? ಸಂತೋಷ! ಎಚ್ಚತ್ತು ಕಣ್ಣೆರೆದಾಗಲೇ ಮುಂದೆ
ಕಾಣುವ ವಸ್ತುವಿನ ಆಕಾರ, ವಿಕಾರ, ಗುಣ, ಪ್ರಯೋಜನಾ
ದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಬಿಡಬೀಕು. ಪಾಗೆ ಮಾಡಿ
ದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವಸ್ತು, ಹೃದಯದಲ್ಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು ಬೀ
ಕೆಂದಾಗ ಸಾಕಾರರೂಪದಿಂದ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು.
ಅದುದರಿಂದ. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದಾಗಲೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು
ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು; ಅತ್ಯುಸಯುಮಮಾಡು;
ದಾನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಡು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ
ವನ್ನು ಬೀಡು ಧರ್ಮವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಾಪಾಡುವ
ಆಶ್ರನೆಂಬುವದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು, ಧರ್ಮವೊಂದಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ
ನಿನ್ನೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಪುತ್ರಪರಿವಾರಾದಿಗಳು ನೆರವಾಗುವುದಿ
ಲ್ಲವೆಂಬ ನೀತಿಗೆ ಕಿವಿಗುಡು. ಏಕನ್ನುವೆಯೋ,—

“ ಏಕ ಏವಸುದ್ಯದ್ಯ ಮೋರ್ಢ ನಿಧನೇ
ಪೈನುಯಾತಿಯಾಃ |
ತರೀರೇಣ ಸಮಂ ನಾತಂ ಸರ್ವ ಮನ್ನ
ತ್ವುಗಚ್ಛತಿ ” ||

ಎಂಬಂತೆ ನಿನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯಮದೂತರು ಬಂದು
ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಲ ವಾತಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯು ಕಾಲದಲ್ಲಿ,
ಆಗ ನಿನ್ನ, ಈ ಲೋಕದ ಪುತ್ರಪರಿಜನರೆನ್ನಿಸಿದ್ದ ವಿತ್ತ ದಾಸ
ರೆಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವರೇ ಹೊರತು, ಆಗ ನಿನ್ನ
ನ್ನು ಯಾರೂ ಸಂಕೈಸಲಾರರು. ಆಗ ನಿನ್ನಿಡನೆ ಬಂದು
ನಿನ್ನನ್ನು ಯಮವಾತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಸುಖದ ಪೆಲಿಗೆ ಕರೆದೊ
ಯ್ಯು ಪರಮಾಪ್ತ ಬಾಧುತೊದರೆ, ಧರ್ಮವೊಂದೇ!

ಹಾಗಾದರೆ, ಆ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ, ಅಂಗಗಳೆಂತಿರುವು ವೆಂಬಿಯೊ ?—

“ ಧೃತಿಃ ಕ್ಷಮಾಡಮೋಸ್ತೇಯಂ ಶೌಚಂ
ಮಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಃ |
ಧೀರ್ವಿದ್ಯಾ ಸತ್ಯಮುಕ್ತೋಛೋ ದಶಕಂ
ಧರ್ಮಃ ಲಕ್ಷಣಂ ” ||

ಎಂದರೆ, ಧೃತಿ (ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿ) ಕ್ಷಮಾ—ಸಹನಗುಣ, ದಮ—ಶಾಂತಿ ಅಥವಾ ನಿಗ್ರಹತಕ್ತಿ, ಅಸ್ತೇಯ—ಚೌರ್ಯ ಮಾಡದಿರುವುದು, ಶೌಚ—ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಧೀ—ಸದಸದ್ವಿವೇಚನೆ ವಿದ್ಯಾ—ಭಗವತ್ಸರೂಪ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸತ್ಯ—ಸುಳ್ಳು ಹೇಳದಿರುವುದು, ಅಕ್ರೋಧ—ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು.—ಈ ಹತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗಗಳಾಗಿರುವುವು. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಗುಣವೇ ಅದರ ಧರ್ಮವೆನ್ನಿಸುವದು. ಧೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಮಳ—ಸುವಾಸನೆ—ಯಿರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವು; ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೇ ಘ್ನಸ್ವಕ್ಕೆ ಧರ್ಮವು. ಅದರಂತೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ, ಎಂದರೆ— ಮಾನವನು ನಿಜವಾದ ಮನುಷನನ್ನಿಸಬೇಕಾದ ಗುಣಗಳೇ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಶಲಕ್ಷಣಗಳು. ಅದಿಗಿಡಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಪ್ರದಾಯಾದಿಗಳಂತೆ ಪರಿವರ್ತಕ ವಾಗದ— ನಿತ್ಯವಾದ,—ದೈವನಿಯಾಮಕವಾದೀ ಧರ್ಮವು ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಸಾಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದು. ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೇ, ಸುಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಕೇಳು, ಮಾನವರಿಗೆ, ದಾನ, ಧರ್ಮ, ಪರೋಪಕಾರ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ, ಜಪ, ತಪ, ಯಜ್ಞಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸದ್ಗತಿ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುವರು. ಧರ್ಮವು ಆತ್ಮಕೃತ್ಯವರವೂ ಆವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದೂ ಆಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಆತ್ಮಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದಾನವು ಆತ್ಮಂತ ನಿುಮುಕ್ತೋಪಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ದಾನ ಮಾಡುವವನ ಮನಸ್ಸು ದಾರಾಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ದಾನಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಸ್ತುವು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಯಿತೆಂದು ಕಳವಳಿಸಬಾರದು, ಮತ್ತು ದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಪಾತ್ರ, ವಸ್ತ್ರ, ಸ್ಥಿತಿ— ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕ್ರಮತಪ್ಪಿದರೂ, ಅಜಾಗರೂಕನಾದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದುರ್ಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಗೋಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೃಗಮಹಾರಾಜನು, ಮೊದಲು ದಿನ ಶಾನು ದಾನಮಾ

ಡಿದ್ದ ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸು, ದಾನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೀತನ ಮನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಮರುದಿನದ ಗೋಧಾನಕ್ಕೆ— ಉಪಯೋಗಿಸಿದನು. ಈ ಅಲ್ಪವೂ ಅಜ್ಞಾತವೂ ಆದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಯುಗಾಂತರವರೆಗೂ ಕೈಕಲಾಸರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕ್ಷೇಶ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಆತ್ಮಂತ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೇ ಸರಿ ! ಆದರೂ ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದೇಹದಾರ್ಥ್ಯ ಮನೋದಾರ್ಥ್ಯ ಗಳಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದು ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಗಿಸುವುದಾಗಲಿ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ತಾನು ಸಹಾಯಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೆಂದು ನೆನಸುವುದಾಗಲಿ,—ಕೂಡದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಇವನ ಉಪಕಾರವು ಸಂಸ್ಕರಣೀಯವಾಗದೆ ಅವಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಇವನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಸತ್ಕಲ್ಪವೂ ಲಭಿಸಬಾರದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಜಪ, ತಪಗಳೂ ಆಗಿರುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೇ! ದಾನ, ಪರೋಪಕಾರ, ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವನೆಂಬ ನಿಷ್ಕ ಯೋಗ್ಯತೆಗೂ ಮೀರಿದಂತಹ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಧರ್ಮವೊಂದರಿಂದಲೇ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡು. ಅದರೆ ಒಂದು ಮಾತು, ಮನಸ್ಸೇ! ಧರ್ಮಾಚರಣವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೂ, ಅದು ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಬೇಡ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಆತ್ಮಂತ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಾಧಿಸುವರು. ಏಕೆನ್ನುವೆನೋ? ಕೇಳು.

೧ ಧೃತಿ (ಮನಸ್ಸಿನಧಾರಣಾಶಕ್ತಿ) ೨ ಕ್ಷಮಾ(ಸಹನೆ) ೩ ದಮ (ಆತ್ಮಸಂಯಮ) ೪ ಅಸ್ತೇಯ (ಚೋರಿತನ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ವಿವೇಕ) ೫ ಶೌಚ (ಕಾಯವಾದ್ಯಾನನಗಳ ನೈರ್ಮಲ್ಯ) ೬ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ (ಕರಣಗಳವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು ವಿವೇಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಾನಸಿಕಶಕ್ತಿ) ೭ ಧೀ (ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಎಂಬ ವಸ್ತುಗುಣವನ್ನರಿತು ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬಲ್ಲ ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿ) ೮ ವಿದ್ಯಾ (ನಾನಾರು? ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ನಮಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು? ನಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ—ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇನು— ಎಂಬವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಜ್ಞಾ— ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವು) ೯ ಸತ್ಯ (ಅನ್ಯತವು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರಿತು ನಿಜದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವುದು.) ೧೦ ಅಕ್ರೋಧ (ಕೋಪವೇ ಮಾನವನಿಗೆ ದುಃಖಹೇತುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು

ಅದರ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಚಿತ್ತ ಶಕ್ತಿ) — ಎಂದೀ ಹತ್ತು ವಿಧವಾದ ಧರ್ಮದ ಅಂಗಗಳೂ ಮಾನವನ ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗ ಕ್ರೋಳಪಟ್ಟು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾದ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಗಳನ್ನಿಸುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಂಗ ಹೊಂದಿದರೂ ಉಳಿದವುಗಳ ಬಲವೂ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕುಗ್ಗುತ್ತ ಬರುವುದು. ಆಚಾರ್ಯ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೇ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ವಿಚಾರಕ್ರೋಳಪಟ್ಟು ಕ್ರಮತಪ್ಪಿ, ಅದರ ಫಲಾನುಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಿತಪಿಸುವಂತಾಗಿರುವರು. ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮವು ಅನ್ಯೂನವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬ ಸಂಬಂಧ ಯುಂಟೆ ? ಉತ್ತರವೋತ್ತಮವಾದೀಧರ್ಮಾಚರಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮಂತಹ ದುರ್ಬಲರಾದವರು ಅನೇಕವೇಳೆ, ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ, ಈ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಾಗ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತಪೋಭಂಗವಾಗಿ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಬೀಳದಿರಬೇಕಾದರೆ, ಮತ್ತೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಒಂದು ಸುಲಭವಾದ ಸಾಧನವುಂಟು. “ಅದಾವುದು ?” ಎಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯಾಗುವುದೇ ! ‘ಭಕ್ತಿ’ ಎಂಬ ದಿವ್ಯಸಾಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಉಪಾಯವು ಕೂಡ, ಆ ದಯಾಭವನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವೇ !

ಅದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೇ, ಮನಸ್ಸೇ ! ಆ ಪರಾತ್ಪರನ ವಾದ ಭಜನೆಯಿಂದ, ಇಹದ ನಶ್ಚರವೂ ಘೋರನರಕ ಸದೃಶವೂ ಕ್ಲೇಶದಾಯಕವೂ ಆದ ಭವಬಂಧನಗಳನ್ನು ದಿಟಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಶ್ವತಸುಖಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು —

ರಾಗಾ || (ಹೃದಯದೊಳಿರೋ ಮುಕುಂದ)

ಭವಿಸಿ ಬದುಕು ಮಾನವ, ಶ್ರೀಹರಿನಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರವ || ಪಲ್ಲ || ದುರಿತಕೋಟಿಗಳ ಪರಿಹರಿಸತೆಣಿಸದ — ಸರಸೀರೂಹದೊಳಗಿರಿಸಿ ಪೊರೆವನ || ೧ ||

ವಚನ.

ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೇ ! ಶ್ರೀಹರಿನಾಮಸ್ತುರಣೆಯ ಶಕ್ತಿಯಂತಹದೊಂದು ಬಲೈ ? ಕೇಳು —

|| ಶ್ಲೋಕ || ಹರಿಹರತಿಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟ

ಚಿತ್ತೈರಪಿಸ್ತುತಃ

ಅನಿಚ್ಛಯಾಪಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹ್ಯತೇ

ವಹಿ ಪಾವಕಃ ||

(ಎಂದರೆ — ದುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೇಒಂದು ಬಾರಿ, ಶ್ರೀಹರಿನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನ ಪಾಪಶಯಿಲ್ಲವೂ ಪಾವಕನಿಂದ ಭಸ್ಮಭೂತವಾಗುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಯಿತಾಗುವದು. ಎಂದರೆ, ಇಚ್ಛಿಸದಿದ್ದರೂ ಬೆಂಕಿಯು ಸ್ಪರ್ಶವಾತ್ರದಿಂದ ದಹಿಸುವಂತೆ ಸಕಲ ಪಾಪಕಾರಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.)

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹರಿನಾಮಸ್ತುರಣೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಉಂಟು ;

|| ಶ್ಲೋಕ || “ ಸಂಗಂಗಾಸಗಯಾಸೇತುಃ

ಸಕಾಶೀ ಸಹಪುಷ್ಕರಃ

ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇನರ್ತತೇಯಸ್ಯ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರ

ದ್ವಯಮ್ || ”

ಯಾವಾತನ ಜಿಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿನಾಮವು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಂಗಾ, ಗಯಾ, ಸೇತು, ಕಾಶಿ, ಪುಷ್ಕರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ನೆಲಸಿರುವುವು. ಎಂದರೆ, ಹರಿನಾಮಸ್ತುರಣೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ಭಾವವು)

ಎಲ್ಲೆ, ಮನಸ್ಸೆ ! ಹರಿನಾಮಸ್ತುರಣದ ಪ್ರಭಾವವಿಷ್ಟೆ ಸರಿಯೆಂದು ಎಣಿಸಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ ?

|| ಶ್ಲೋಕ || “ ಪ್ರಾಣಪ್ರಯಾಣ ಪಾಠೇ

ಯಂ ಸಂಸಾರ ವ್ಯಾಧಿನಾಶನಮ್ |

ದುಃಖಾತ್ಯಂತಪರಿತ್ರಾಣಂ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರ

ದ್ವಯಮ್ || ”

ಅಕ್ಷರದ್ವಯಾತ್ಯಂತವಾದ ‘ ಹರಿ ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ದುಃಖದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ತರಾದವರಿಗೆ ಅತ್ಯಜ್ಞಾನದ ಬಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಕಾಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ವಾಸವೇ ಇಲ್ಲದ ಮಹಾಭಯಂಕರನಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ದಿವ್ಯೋಷಧಿಯಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಮುಕಿಂಕರರ ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸದೆ, ನಿರಾಯಾಸದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸಾಧನವಾದ ಪಾಠೇಯವಾಗಿಯೂ ಒದಗುವುದೆಂಬ ಅಶಯವು)

ತಿಳಿದೆಯಾ ಮನಸ್ಸೆ ? ಇಂತಹ ಅಪಾರಮಹಿಮನೂ ಅಣುರೇಣು ತ್ಯೇಣಾಷ್ಟ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಅಪ್ರಮೇಯನೂ ಅಖಿಲಾಂಡಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿಲಯನೂ ಆಗಿರುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಸ್ತುರಣದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಾ ? ಆತನ ಮಹಿಮೆಯು ನೆಲೆಯರಿತು ಸುಖಿ

ಸುಪ್ರಸಂಗಾತ್ಯಾಕಾರಾರೋದು ಬಲ್ಲೆ? ಕತಿ, ಭುವ, ಪ್ರಲ್ಯಾಪ, ಪಾಂಚಾಲಿ ಈ ನಾಲ್ವರೂ ಹರಿಮಹಿಮೆಯ ನೆಲೆಯರಿತು, ಹರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಾವು ಕರೆದಾಗ, ಕರೆದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಕ್ತರು! ಮತ್ತೂ ಅಂಬರೀಷು ರುಕ್ಮಾಂಗದ, ವಿಭೀಷಣಾದಿ ಭಾಗವತರೂ, ಮಾರುತಿ, ಶುಕ, ನಾರದ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮೊದಲಾದ ಭಜಕರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರು. ಇಂಥವರನ್ನು ಭಾಗಿ ಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗಲಾರದು. ಇಂಥವರ ಸ್ಮರಣವೇ ವೃಣ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುವುದೆಂದ ಬಳಿಕ, ಇನ್ನವರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಭಯ ಪ್ರದಾನವೂ ದೊರೆತರೆ ಹೇಳುವದೇನು?

ಕೇಳು, ಮನಸ್ಸೆ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು. ಹರಿಭಜನೆಯ ಮುಂದೆ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರತ, ನಿಯಮ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳೂ ಸರಿಬರಲಾರವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾನವರು ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, — ಎಂದರೆ— ತನಗಿಂತಹ ಫಲವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಗುರಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳು ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಕಾಲಪರಿಮಿತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಲಪರಿಮಿತಿ ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಕ್ಲೇಶಕಾಕೃತವಾದ ಭವಬಂಧನ ದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೇಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣವೂರ್ವ ಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸತ್ಪಲವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಹರಿನಾಮ ಸ್ಮರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವು ಫಲಪ್ರದವಾಗದು. ಮಳೆಯನೀರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಖಂಡಖಂಡವಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದು ಬಟ್ಟುಗೊಡಿ ತೊರೆಯಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಮಹಾನದಿಯೊಡನೆ ಸೇರುವಂತೆ, ಅಥವಾ ನದಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೋರದೆ, ಇತರ ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡುವ ವೂಚೋಪಚಾರಗಳೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಸೇರುವುದಾದರೂ ಅದರ ನಿಜನಾದ ಫಲವು ಮಾತ್ರ, ಹರಿಸ್ಮರಣಮಾಡದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತತ್ಪವಿದರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸವನ್ನಾದರೂ ಹರಿಸ್ಮರಣವೂರ್ವ ಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅದರ ಸತ್ಪಲಕ್ಕೆ ಭಾಜನನಾಗಿ ನರಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು; ಅದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೇ! ಹರಿಭಜನೆ ಮಾಡು. ಲಜ್ಜಾ ಭಯ ಸಂಕೋಚಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹರಿಯನ್ನು ಭಜಿಸು. —

ದಾಗಾ|| (ಮೇಲಿನ ಮಜ್ಜು)
 ಭಜಿಸಿಬದುಕು ಮಾನವನ— ಶ್ರೀ— ಹರಿನಾಮ ತಾರಕ ಮಂತ್ರವ || ೨ || ದುರ್ಜನ ನಂದಿಗೆ ಲಜ್ಜ ತನಾಗದೆ | ದುರ್ಜಯದಮನನ ಧ್ಯಾನದ || ೧೯೦ || ೧ || ಕೊಗಳಲು ಹಿಗ್ಗದೆ ತೆನ ಕಲುತಗ್ಗದೆ | ಬಗೆಗುಂದದೆ ಸಮೋದದೆ || ೧೯೦ || ೨ || ಕೆಟ್ಟ ಮದಂಗಳ ಕಟ್ಟಿತೆ ದೃಢದಿಂದ | ದೃಷ್ಟಿಯು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿಷ್ಠೆಯೊಳ || ೧೯೦ || ೩ || ದೋಷರಹಿತ ಶ್ರೀ ಶೇಷಗಿರೀತನ | ದಾಸನೆಂದೆನ್ನಿಸಿ ಸಂತತಂ ೧೯೦ || ೪ ||

ವಚನ.

ಏನು ಹೇಳುವೆ, ಮನಸ್ಸೆ || “ ಹರಿಭಜನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ದಾಸರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ತಾಳ, ತಂಬೂರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದುವು ಬೇಡವೇ? ಆಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವೇಷವೂ ವೇಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯೂ ಭಾಷೆಗೆ ತಕ್ಕ ನಟನೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶೋಭಿಸುವುದೆಂತು? ಜನರು ಅಸಹ್ಯ ಪಡೆಲಾರರೆ? ಇದೇನಿವನ ಹುಚ್ಚು ತನವೆಂದಾಡಲೇ? ” ಹೀಗೆನ್ನುವೆಯಲ್ಲವೆ? ಎಲ್ಲಿ ಹಂಚಲಮನಸ್ಸೇ! ನಾವು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆತ್ಮ ಕೃಪಿಯಾಗುವಂತೆ, ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, “ ಇತರರು ಮೆಚ್ಚಿ ಬೀಕು, ಆವರಿಂದ ಬಹು ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಾವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂತರಾಗಬೇಕು. ” ಎಂಬೀ ಆಶೆಯೊಂದನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲೆಟ್ಟು, ವೇಷ, ಆಡಂಬರಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವು ದಾಂಭಕವೆನಿಸುವದು. ಯಾವನು ಪರಾತ್ಪರನೋ ಯಾವಾತನು ಸರ್ವಜ್ಞನೋ ಅಪರಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅಚಂಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿ ಭಾವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಕೃಪೆಯು ನಮಗೆ ಲಭಿಸುವುದೆಂತು? ಇಗದೀಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟಿರುವವನಿಗೆ ಇತರ ನಶ್ಚರದೇಹಿಗಳಾದ ಮಾನವರ ಆಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಣವೇನೇ? ತಿಳಿದಿದ್ದೂ ಪರದೂಷಣೆಯೇ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳುವರು ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡಿದರೆಂದೇ ಹೇಳು, ಅದರಿಂದ ನಿನಗಾಗುವ ನಷ್ಟವೇನು? ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಸಾರಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಕ, ಬಿಧಿರ, ಅಂಧ ವಂಗು, ಜಡ, ಉನ್ಮತ್ತರಂತೆ ತೋರಬಹುದು; ಹಾಗೆ ಕಂಡ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವರೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನರಿತು ತನ್ನಯರಾಗಿರುವ ಆ ಮಹನೀಯರು ಆ ಅನಂದಾತಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಜನರ ಸ್ತೂಲದೃಷ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೆ ತೋರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು —

“ ಮೂಳೆ ಬಿಡಿರಂತಿಹರು ನೋಳ್ವ ಜನಕೆ
ಕಾಕುಯುಕುತಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮನ
ಮನಕೆ ”

ಎಂದು ಓರ್ವ ಮಹಾತ್ಮನು ಹೇಳಿರುವನು. ಅಂತಹರಿಗೆ
ಮರಣಭೀತಿಯಿಲ್ಲ, ರಾಗಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲ, ಭವಬಂಧವು ಮೊದಲೇ
ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಬೇ
ಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಎಲೈ ಮನಸ್ಸೆ !

ರಾಗಾ || ಸಾಕಿ ||

ಹರಿನಾಮಾಮೃತ ಪಾನವ ಮಾಡೋ, ಹರಿಗುಣವನು
ಕೊಂಡಾಡೋ, ಹರಿಶರಣರ ದಾಸ್ಯವನೇ ಬೇಡೋ, ದುರಿತಂ
ಗಳನೀಡಾಡೋ | ಪಲ್ಲ || ಪತಿತಾಗ್ರೇಸರ ನೆನಿಸಿದಜಾಮಿಳ
ಮತಿವಿಕಳತೆಯುಂ ತನ್ನಾ ಸುತನಂ ಕರಿಯು ಮರಣದ
ಸಮುದೋಳದನಾಲಿಸಿ ಶ್ರೀನಾಥಂ || ಅತಿಶಯ. ದಯೆಯಿಂದ
ಜಾಮಿಳನ ದುಷ್ಕೃತಿಯಂ ಮನ್ನಿಸಿಕಾಡುಂ | ಶ್ರುತಿತತಿಗುಂ
ಸಿಯುಕದದೇವಂ ಅಶ್ರಿತರೋಳಿ ವಾಸಿಸುತಿರ್ಪಂ || ೧ ||

ವಚನ.

ಕೇಳಿದಿಯಾ, ದುರ್ಬಲಹೃದಯವೇ ? ' ನಾರಾಯಣ '
ಎಂದೊಂದುಸಾರಿ ಮರೆತೋ, ಪ್ರವಾದದಿಂದಲೇ ದಾಂಭ
ಕವಾಗಿಯೋ ಹೇಗಾದರೂ ಉಚ್ಚರಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನ
ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದ ವಾಪರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು.
ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಣವು ಬೇಕೆಂದರೆ ನಿನಗೆ ಅಜಾಮಿಳನೇ
ಸಾಕಲ್ಲವೇ! ಆದೇನೆಂದೋ! ಉತ್ತಮವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯುಲ
ಪ್ರಸಾದತರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವಾಂಛಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಚಾರ
ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಗ್ರತನಾಗಿದ್ದರೂ,
ಸಂದರ್ಭವತಂದಿಂದ ಹೃದಯವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅತಿ
ಕ್ರಮಿಸಿಹೋಗಿ ದುರ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪತಿತಾಗ್ರೇಸರನೆ
ನಿಸಿದ್ದಾತನು ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯಮುದೊತರು ತನ್ನ
ನ್ನೆಳೆದೊಯ್ಯಾತನ್ನೆ ಮೋಹದ ಕುಪರನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೆದರುವ
ನೋ ಎಂದು ತಂಕೆಗೊಂಡು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಅಪ್ಪಾ,
ಬಾರೋ—ನಾರಾಯಣ—ಭಯಪಡದೆ ಬಾರೋ” ಎಂದು
ಕೂಗಿದ ವಾಕ್ರದಿಂದ ನಾರಾಯಣನೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆತ
ನಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನಿತ್ತನು. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿ
ಭಾವದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಭಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಹೇಳುವುದೇನು?

ಏನೆಂದೆ? “ಅಜಾಮಿಳನಾರು? ಎಲ್ಲಿದ್ದೆ? ಅವನು ಮಾಡಿದ
ದುಷ್ಕೃತಿಯಾವುದು? ಪತಿತನಿಗೆ ಪರಮಪದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾ
ದುದು ಹೇಗೆ?” ಎಂದೆಂದೋ! ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇಳು, ಹಿರಿಯ
ರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಮತ್ತೆ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿದ್ದರೆ ಅರಿತವರಲ್ಲಿ
ಪುಚ್ಚಿಸಿ ಅರಿತುಕೊ. ಕೇಳನ್ನು— ಅಜಾಮಿಳನಾರೆಂಬ
ದನ್ನು—

ರಾಗಾ || ಆರ್ಯಾ ಧಾಟಿ

ದರೆಯೊಳು ಕನ್ಯಾಕುಟ್ಟಿನಗರದೊಳು ಅಜಮಿಳನಾಮದ
ವಿಪ್ರಂ | ಇರತಿದನು ಹರಿಭಜಕರೊಳಗ್ಗೆ ನೆನಿಸುತ
ಲಾಧೀಮತಂ | ಹಿರಿಯರ ವಾಕ್ಯವನ್ನಿತಂ ವಿಾರಸು ಗುರು
ದೈವಭಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಂ | ಪರಮತಪೋಧನನೆನ್ನಿಸಿ ನಿರ್ಮಲ
ಮನದಿಂದ ದನವರತಂ ತಾಂ || ೧ ||

ವಚನ.

ಹೀಗೆ ಆ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನಾದ ಅಜಾಮಿಳನು ಸಚ್ಚರ್ಮ
ನಿರತನಾಗಿ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರ್ವಿಯಾಗ,
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಚಾರ್ಯಪ್ರತಿನಿಷ್ಠನಾಗಿ, ಮಾತಾ
ಪಿತೃಗಳ ಸೇವೆಯಿಲ್ಲ ನಿರತನಾಗಿ, ಗುರುದೈವಭಕ್ತನಾಗಿ
ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.
ಇಂತಿರುತಿರ್ದಾಗ ತನೊಂದುದಿನ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ
ಪ್ರಣಯಂತೆ ಹೇಗೇನುಕಾಾಗಿ ಸಮಿತ್ಯತಗಳನ್ನು ತರಲು
ಹೊರಟನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ,—

ಕಡಕು ! ಕೃಂಗೊಸಿದರಾಗ

ಪೊಂಟನು ದ್ವಿಜನಾಗ | ಸಮಿತ್ಯತ ಹರಣಕೆ ಬೇಗೆ || ಪ||
ಪಟ್ಟಣದಿಂತಂ ಪೊಂಟನುಮಟ್ಟು | ನಟ್ಟದವಿಯು ಸೇವದ
ನಾ ದ್ವಿಜನು || ಕೆಟ್ಟವುರಾಕೃತ ಪಲಕೊಳಪಟ್ಟು | ಬಟ್ಟ
ಯ ಕಾಣದೆ ಬಲುಕಂಗೆಟ್ಟು || ಜಿಟ್ಟರಲಾರದೆ ತಾಯ್ತಂದೆ
ಯರಂ | ಕೆಟ್ಟನೆನ್ನು ತ ಗೋಳಿಟ್ಟನು ದ್ವಿಜನು ||

ವಚನ.

ಹೀಗೆ ಸಮಿತ್ಯತಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೊರಟ ಬ್ರೂಹ್ಮಣನು
ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಪಟ್ಟಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರ
ವೇಶಿಸಿ ದಾರಿಕಾಣದ ಮರುಗುತ್ತಾ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುಗುವಾಗ
ಅಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರದಂಪತಿಗಳು ಪಶುಗಳಂತೆ ಮಾರ್ಗದಮೇಲೆ ಧೃ
ಷ್ಟಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕ್ರೇಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಈತನ ಮನ
ಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಯಿತು. ವಿಷಯ ಲಾಲಸೆಯುಂಟಾಯಿತು.
ಅವರನ್ನೆ ನೋಡುತ್ತ ಪರವಶನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು; ಹಾಗೆ
ಪರವಶನಾಗಿ ನಿಂತವನು ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದನೋ ತಿಳಿ
ಯ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ಇವನು ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡುವ
ಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ
ದ್ದರು. ಈತನು ಗಂಟನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ ಕಳವಳಿ
ಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಕಲಂ ವಾಪಾಪಹಾರಿಣಿಯಾದ
ಸುರನದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ,

ವಿಕ್ಲಪ್ತಕೈ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿವೇಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಸುರನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರ ಅಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವನು, ಹೇಗೆಂದರೆ—

ರಾಗಾ|| (ಪರುಕಿಸಿ ನೋಡೈ)

ಬಣ್ಣಿಸಲಕವೇ ಸುರನದಿಯು, ಪನ್ನಗಶಯನನ ಪಾದೋದ್ಭವಯಾ ಪುಯಾ || ಪಲ್ಲ|| ಶಾರದಾ ಶಶಿಯಂತೆ, ತೋರುವ ತೋಯದಿ | ತ್ರೀರಸವಾನವಾಗಿರುತಿಹಳ-ಇವಳ || ಬಣ್ಣಿಸ || ೧ || ಸ್ಮರಿಸಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ದುರಿತಾನುಲೇಪಮಂ | ನೋರೆಯಾಗಿ ತಾನಪಹರಿಸುವಳ-ಇವಳ || ಬಣ್ಣಿಸ || ೨ | ತನ್ನೊಳು ಮುಳುಗಿದವುನ್ನತ ಪಾತಕ, ವನ್ನು ಸುಹರಿಪ | ಘನನು ಮಹಿಮಳ-ಇವಳ || ೩ || ನಿಟ್ಟಿಪಾಕ್ಷನನಿಜ ಜಟಿಯೊಳು ನೆಲಸುತ | ಕಟಿನೀಧರನಂಬ | ಬಿರುದ ಕೊಟ್ಟವಳಾ-ಇವಳ ಬಣ್ಣಿಸ || ೪ || ಪರಮಪುರಷ ಶೀಷ, ಗಿರಿವಾಸನಣಗಿಯು | ಉರಗ ಭೂಷಣನೊಳಗೆರಕಗೊಂಡವಳ-ಇವಳಾ || ೫ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಉರವಾದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ, ನಿಶ್ಚಲ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಬಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯ ನಾಗಿದ್ದ ತನಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರದಂಪತಿಗಳ ತ್ರೀದೇಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಚದರಿ ವಿಕ್ಲಪ್ತಕೈ ಗುರಿಯಾದದನ್ನು ಕುರಿತು ಪೀಡದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹೇಗೆಂದರೆ,—

ಎಲೆ, ಮನಸ್ಸೇ! ಈವರೆಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ನಿರಾಶಂಕವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತಿನಿಲಯವಾಗಿಯೂ ಸದಾಸಂದ ಕ್ಯಾಧಾರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ಏನಾಯಿತು? ಯಾಹಾಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವಾಗಿಯೂ ದುರಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕವಾಗಿಯೂ ಮಹಾ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ಸಂಕಟ ಪ್ರದವಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕ ವಿಷಯವಾಸನಗೆ ಆಲಿಂವಿಷದ್ದು ಬಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲಾ, ಎಲೆಲೆ ಮೂರ್ಖಹೃದಯವೆ? ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದಿರುವ ಭರ್ವಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡ, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಾಮವೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡದಂಥ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತನಿಷ್ಠನಾಗುವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪರವತತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟದೀಕೆ? ಹೇ, ತಾಯಿ ಭಾಗೀರಥಿ! ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಪುತುಡು ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು" ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ—

ರಾಗಾ|| (ಹಾತ್ಯಗೈರಗಲ ಯದುಪನಲ್ಲಗೆ)

ಬಂದಕಲ್ಲಿಗೆ ಸುಂದರಾಂಗಿಯು ಮಂದಹಾಸದೊಳಗಲೇ

ಇಂದುವದನೆಯು ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಬಂದಳುತ್ಸಹದಿಂದಲೆ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಬಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಹೇಗಿದ್ದಳು, ಹೇಗೆಬಂದಳು- ಎಂದರೆ- ರಾಗಾ (ಮೇಲಿನಮಟ್ಟ)

ವದನಕಾಂತಿಗೆ ವಿಧುವುನೋತನು ಕದಪ್ತಕನ್ನಡಿಯ ಸೋಲನೆ | ಅಧರ ದರುಣವ ನೋಡಿ ಪವಳದ ಕುಡಿಯು ತಗ್ಗಿತುಭೂಮಿಗೆ | ೧ || ಚಂಚಲಾತ್ರಿಯಾಪಾಂಗನೋಟದಿ ಮಿಂಚು ಕ್ಷಣಿಕವದಾಯಿತು | ಪಂಚಬಾಣನ ರಾಣಿ ಸೋಕಳು ಅಂಚೆಗಮನಿಯ ರೂಪಿಗೆ || ೨ ||

|| ವಚನ ||

ಅಯಿತು, ಅಧಿಕವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಣನೆಯು ತರವಲ್ಲ, ಬಂದ ಸ್ತ್ರೀ ಯೇನುಮಾಡುವಳು? ಎನಾಯಿತು—ಎಂದರೆ!—ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅಚಾರ್ಯನು, ನೀರಿಗಾಗಿ ಬಂದ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡನು ಮೊದಲೇ ಕದಲದ್ದು ಮನಸ್ಸು, ಬಿಡಗಿನ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವಳಲ್ಲೆಯೇ ಎರಕಗೊಂಡಿತು. ಇವನ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು. ಆ ನಾರಿಯ ವ್ರಾತ್ತಿಗಾಗಿ ಆತುರಗೊಂಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಇವನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು? ಪಾಪ! ಇವನೂ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟನು, ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಪರವಶವಾಯಿತೆಂದರೆ, ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಬುದ್ಧಿ, ಶರೀರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಲು ಅವಸರಪಡಿಸುತ್ತ ಬಂದದರಿಂದ ಕಡಗ ಅಚಾರ್ಯನು ಮುಂದೊಡನೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು.—

ರಾಗಾ|| (ರಘುಕುಲನಾಯಕಾ)

ನಾರಿಯವಳಾರೋ ಕಾಣೆ ಮಾರನರಸಿಯೋ ಜಾಣೆ || ಧಾರಿಣೀಯೊಳಗೆವಳೆಗೆಣೆ ನೀರೆಯಾರನಾ ಕಾಣೆ || ಪಲ್ಲ || ದುಂಬಿಗುರಳ ಮುಖದಭಾವ ವಂಬುಜಾರಿಯ ವಿವಾಸೆ | ಅಂಬರಂಗಳ ಕಾಂತಿಯೆನ್ನ ಸಂಪ್ರಾಂತನನಿಸಿ ಕುಣಿಸಿತ್ತೇ | ನಾರಿಯವ || ೧ || ಮನ್ಯಸತಿಯ ಸಂಗಸುಖವನ್ನು ಬಯಸದಿದಿಯೆನ್ನ | ಮನ್ಯಧಾಸ್ತಕೀಡುಮಾಡಿ ಉನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಕುಣಿಸುವ || ನಾರಿ || ೨ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವಷ್ಟುರೊಳಗೆ ಆಕೆ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆದು, ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ಹಂಬಲನ್ನು ತೊರೆದು, ವಿಚಾರಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಳಿದು, ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ತವಕದಿಂದ ಆತುರದಿಂದೊಡೆದಿಂಬು ಅವಳನ್ನಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಮೃದುವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.—

ರಾಗಾ|| (ನೀನಾಕೈ ವಾನರವೀರನಿ ಮೌನವೇತಕೆ) ನೀನಾರ, ಮಾನಿನಿರನ್ನ-ಮೌನವಿಲ್ಲದೆ ನುಡಿಚೆನ್ನೆ ಮಾತ ನಾಡೆಲೆ ಕನ್ನೆ | ಮಾಣದೆಯನ್ನ ಮನ್ನಿಸು ಹೆಣ್ಣೆ || ಪಲ್ಲ | ಸುಂದಿ ವೇಳೆನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಾರ, ಬಂಧು ಬಳಗಗಳಾ ರಿಹರು | ಅವರೆಲ್ಲ ರುತಿಹರು, ಪೆಸರೇನು ಶೋದಿಹರು || ಇಂದುಮುಖಿನೀಂ ಶೋದಿರುವಭಧಾನವೇನುಸುರು || ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳೊಂ ದನಿಣಿಸದೆಯೆ. ಮಂದಗಮನೆಯೆ ಮಾಣದುಸಿರು || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ ಅಜಾಮಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು,— “ಸ್ವಾಮಿ, ತ ನ್ನ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರು, ಅಗ್ನಿ ಯ ತೆ ಪಾವನಸ್ವರೂಪರು, ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಾನು ಹೀನಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳು. ಸನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಬಂಧು ಬಳಗದವೆಲ್ಲರೂ ಹೋಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿರುವ ನನಗಿನ್ನು ಪಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಕಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ಹೊರಡುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅಜಾಮಿಗಳನು ಮತ್ತೂ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.—

ರಾಗಾ|| (ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟು)

ಧಾರಣೆಯೊಳಗೆ ನಾರಿಯರೊಳಗೆಲ್ಲ ನೀರೆ ನಿನ್ನಯ ಸಮನಂ | ಕಣನು ಯಾರನೂ | ಗಾರಾದಿನು ಪೂರನಶರ ಹತಿಸುಂನಾಂ || ಸಾರ ಸಾಕ್ಷಿಯೆ, ನೀನೆನ್ನೊಳರಿಸಿದೆಯೆಯನು | ತೋರುನೀನರಾಗುಂ ಕ್ಷಾ ವೀರುನಶ್ಯೆಯಾಪಾರ ಸೌಖ್ಯವಂ ಸಾರುನೀನೀಕ್ಷಣವೆನ್ನ ಕೆಲವನು || ೧ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಅಜಾಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಆಕೆ ಭಯ ದಿಂದ — “ಸ್ವಾಮಿ, ವಿಶ್ವೋತ್ತಮರಾದ ತಾವು ಹೀಗೆ ಹೇಳು ವುದ ಸರಿಯಲ್ಲ; ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ದ್ವಿಜಜನ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಹೀನಕುಲದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕೋರುವುದಿದು ಮಹಾ ಪಾತಕವು! ಪೂರ್ವಜನಿಂದ ಪಾಪಭಲದಿಂದ ನಾವೀ ಹೀನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವೆವು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ —

ಕಂದ|| ಜೋಡಿಸಿ ಕೈಗಳ ನಿನ್ನಂ | ಬೀಡುವೆನೆಲೆ ನೀರೆ ಕಾಡಬೀಡವೆಯನ್ನಂ | ನೋಡುತೆ ಸದಯಾ ಪಾಂಗದಿ | ನೀಡೆನ್ನ ಭಮತವನೊಲಿದು ಕೈವಿಡಿ ಭರದಿಂ | ೧ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೀನನಾಗಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಅಜಾ

ಮಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನಾರಿ ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ —

ರಾಗಾ|| (ತರವಲ್ಲವೀಕಾರ್ಯ)

ತರವಲ್ಲವೀಕಾರ್ಯ ತರವಲ್ಲ-ನೋಡಿ ಧರಣೀ ದೀವನಿ ನಿನಗಿದು ಸರಿಯಲ್ಲ || ಪಲ್ಲ || ಭೂಸುರ ಜನ್ಮವಧುಸಿ-ಬಹು- ದೋಷವಾರ್ಗದಿ ಸಂಚರಿಸಿ || ನೋಡಿ | ಕೇಸಿಕೆಯೊಳು ಮನವಿಸಿ || ನೀವೀರವಿ || ಇರದೆ, ಬರದೆ, ನಿಜಧರ್ಮವುಳಿವುದಿ || ತರವಲ್ಲ || ೧ || ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿ ತಿಳಿದು-ಇಂತು- ಸಲ್ಲದ ಪಾರಿಯೊಳ ನಡೆದು | ಪುಶ್ಚುಸ್ತ ಬಾಧೆಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಶೋಲತಿಯೊಳ | ಸೆರೆದು, ಬೆರೆದು, ದ್ವಿಜಕರ್ಮ ತೋರೆದು | ತರವಲ್ಲ | ೨ | ಶೋಷಗೀಳನ ಪದವ-ಭವಿಸಿ ದಾಸನೆಂದೆ ನಿರುವ ಪಧನ ಪಿಡಿದು | ತೋಷದಂ ಕೈಸಿಡಿಡಾಸತಿಯನು ಕೂಡಿ | ಸುಖವ, ಸಡೆವ, ವನಸೂಡಾದೀವ || ತರವಲ್ಲ || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ನಾರಿ ಸುದು ನಡೆಯತೊಡಗಲು, ಮೊ ದಲೇ ಕಾವಾಂಧನಾದ ದ್ವಿಜನು ಅವಳ ಮೃದುಮಧುರ ವ-ಕೃದಿಂದ ಮತ್ತೂ ವಿಚಾರವಮ್ಯೂಢನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಮಂದಕ್ಕ ಬಿಡದೆ ತಡೆದು ನಗುತ್ತೂರಿಗೆ ಹೇಳವನು— “ ಎಲೆ, ಕಲಕಂಠಿ! ಬೀಟಿಗಾರನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾದೀತೆ? ಅದು ಬೀಟಿಗಾರನದಲ್ಲದೆ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತಿಲ್ಲ ಹೀನಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರ ದಿಂದೀನು? ಗುಣಕ್ಕೂಕೊರತೆಯೆ? ಮಡಕೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾದರೆ ಮಡಕೆಯೊಳಗಿರುವ ಹಾಲುಗೂ ಮೈಲಿಗೆಯೆ? ತಿಳಿವೆಲ್ಲದೆಯೊ ಅಲ್ಲಯೇ ಕುಲನತೆ! ಹೇಗೆನ್ನುವೆಯೋ? ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಸಿ ಪ್ಲಮಹರ್ಷಿಯು ಆಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಂತ್ಯ ಜರಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಪಂಗ್ರಹಿಸಲಿ ಲ್ಲವೇ? ಆತನೇ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬಾರದೇಕೆ? ” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವನ. ಆ ಕಲಕಂಠಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯತೊಡಗನು. ಅದಕ್ಕಾಕೆ ಭಯದಿಂದ ನಡು ಗುತ್ತ ಹೇಳುವಳು.—

ರಾಗಾ|| (ಬ್ಯಾಡವೋ ಬ್ಯಾಡವೋ)

ಸಲ್ಲದು ಸಲ್ಲದು-ದ್ವಿಜ ನಿನಗಿದು | ಪಲ್ಲ || ಹೀನಕುಲದ ವಳಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದು | ಜೋಣಿಯೊಳಗೆ ಘೋರ ದುರಿತವೆನಿಸುವುದು || ೧ || ಮುನ್ನಾವಿಧಿಸುತ ತನ್ನ ಶಾವದಿ ಹೀನ | ವರ್ಗದಿ ಜನಿಸಿದಳನ್ನೆ ಕೂಡಿದನೆಂದಂ || ೨ || ನಿಂದಿಸೆ ನರಕವು ಸಂದಿಸಿ ಬರುವುದು. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೋ-ಮಂದಮತಿ ಕೇಳೆ || ಸಲ್ಲದು || ೩ || ನಿರುವಮು ಪತಿವ್ರತೆ ಅರುಂಧತಿಯಾ ನಿಜ | ಚರಣ ಧೂಳಿಗೆ ನಾಂ ಸಂಯಾಗಬಲೆ ನೀ ಸಲ್ಲದು || ೪ ||

ದೋಷವಿರಹಿತಶ್ರೀ ಶೇಷಗಿರೀಶನ | ದಾಸರೋಳೀಶರಿ ದೋಷ ವನೇಷ್ವರು || ೫ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಕಲಕಂಠಿಯು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಅಜಾಮಿಳನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮದನನ ಪರಾಕ್ರಮವೋ-ಅಥವಾ ಅವನ ಪುರಾಕೃತ ಕರ್ಮಫಲವೋ ಅವನದೋ-ಇವನನ್ನು ಹುಚ್ಚನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕುಣಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳ ಬಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಇವನ ಕಾವೋದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾಹುತಿಯಂತಾಗಲು ಅವನು ಅವಳ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳ ದು ಬಾಲಕನಂತೆ ಗದ್ದದಸ್ವರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ -

ರಾಗಾ|| (ಬಾಬಾ ಬಾ ದೊರೆಯೆ)

ಕಾಯ್ ನೀಂ ಸಖಿಯೆ-ಕಮಲಾಂಬಕಿಯೇ || ಪಲ್ಲ || ಕಾಮಿನಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿ-ಕಾಮಬಾಧೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ | ನಾಮರುಳಾ ದಿನೆ, ವೋಹಾತುರದೆ | ನೇಮಧರ್ಮಂಗಳ ನಾಮವನುಳಿ ದೆನು, ಭಾವಾಮಣಿ ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗಿಹೆನು || ೧ || ಮಾತಾ ಪಿತ್ರಗಳನ್ನು, ಪತ್ನೀಶರವರಗಳನು | ಭ್ರಾತೃ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿಹೆನು || ಮತ್ತೇಭಗಾವಿನ್ನಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕೈನಿನ್ನನು | ಪತ್ನೀನೀನೆಂದಿಹೆನು ಸತ್ಯವ ನುಡಿವೆನು || ಕಾಯ್ || ೨ || ಭಾಸುರಾನನೆಯನ್ನ ದೋಷವ ನೇಶೆವದೆ. ತೋಷವ ಬೊಂದಿನೆ ಬಿರಸುಹನಯನೆ || ಶೇಷಗೀರೀಶನ ಸೂನ.ವಿನಟ್ಟಳಿಯು | ಸೈವಲಾರದೆ ಬಹು ಗಾಸಿಪಾಗಿಹೆನೆ || ಕಾಯ್ || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯನಂತೆ ಅವಳ ಕಾಲ್ನು ಹಿಡಿಯುಹೋದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನನ್ನು ಇವನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಕಲಕಂಠ ನಗುತ್ತ ಹೇಳುವಳು.

ರಾಗಾ|| (ರಾಮನಕಂಡಾ ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿ)

ವನೆಂಚಿ ನಾನು ನಿಲಂಗೈದುಡನು ವನೆಂಚಿನಾನು || ಪಲ್ಲ || ವನೆಂಚಿ ನಿನ್ನೀ ದೈನ್ಯವೃತ್ತಿಯ ನೋಡಿ || ತಾನಾಗುತಿದಿಯ ನಗತಿ ವಿಸ್ಮಯವು ಕೇಳೆ || ಅನು || ಪೂರ್ವಸುಕೃತದೀ-ಶ್ರೀಪ್ರವಾದೀ-ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲಿ, ಸಂಜನಿಸಿ ಈ ದುರ್ವಿವಾಹ ದಲಿ | ಮನವಿಟ್ಟುನೀಂ || ಉರ್ವಿಯೊಳಗುಳ್ಳೆ ಕರ್ಮಿಗಳ ಳೊಳಗೆಲ್ಲ, ದುಷ್ಕರ್ಮಿಯೆಂದೆನಿಸಿ ಜಗದಲಿ ಇವನಬಾಧೆಗೆ ತವಕಗೊಳ್ಳದೆ || ವನೆಂಚಿ || ೧ || ಹಿರಿಯರೆನಗಿರಲು-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವ ವಹಿಸುವುದನುಚಿತವು-ಕೇಳದಿರಂದ ಗುರುಗಳ ಳೊಣತಿಯಂ-ಪಡೆಯುವಮುನ್ನ || ಬಿರಿಯಲಾರೆನನ್ನಿಂ ವರ ಧರ್ಮವೆನಗಿದು || ವರಶೇಷ ಗುರಾದಿ ನಿಜಚರಣಕಮ ಲವ ನೆನಿಸುವೇಳುವೆ || ೨ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಕಲಕಂಠ ಸೆರಗನ್ನೆಳೆದು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮಂದಮತಿ ಅಜಾಮಿಳನು ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋಗಿ ಅವಳ ತಂದೆಯು ಕಾಡಿದೀಡಿ, ಅವಳಂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮರೆದು ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಕುಲ, ಮಾನ, ಧರ್ಮ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಗಿಲ್ಲಾ ತಿರೋದಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭೆಯೊಡನೆ ಬಂದು ನಿರ್ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಯನ್ನದೆ ಅವಳೊಡನೆ ವಿಷಯಪುತ್ರಪುತ್ರಗಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾ ಅವಳಿಂದ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇವನ ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಡೆಯ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನಿಗೆ ಅಕ್ಕಂತಮೋದವುಂಟಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವ ಸುಕೃತವಾಸನಾಬಲದಿಂದಲೂ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ಇತ್ತ ಹೀಗೆ ವಿಷಯಲೋಲು ಪನಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಬಂದುದಿನ ಸುರಮುನಿಯಾದ ನಾರದರು ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಯಮಧರ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಭಗವನ್ನಾಮು ಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರಂತೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ-

ರಾಗಾ|| (ಗರವುರನಾಯಕ ವಾಹು)

ವರಶರಸಮರೈಕ ತೂರ-ಶರಧಿ ಮದವಿದಾರ || ಪಲ್ಲ || ಸದಯ ಹೃದಯ, ಪದ್ಮಾವತೀನಿಲಯ, ಪದ್ಮದಳೇಕ್ಷಣ ವೈದೇಹೀಪ್ರಿಯ || ೧ || ಮಂಧರಧವೆಗೋವಿಂದ ಸದಾನಂದ-ಮಂದಸ್ತುತ ಸುಂದರ ವದನಾರವಿಂದ || ೨ || ನೀಲಮೇಘ ವರ ಶ್ಯಾಮಶರೀರ ಪಾಲಿತಸುರಗಣ, ನತಮಂದಾರ || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ನಾರದರನ್ನು ಕಂಡು ಪಿತೃಗಣಸಂಸೇವಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಯಮ ಧರ್ಮದೇವನು ಧಟ್ಟನೆದ್ದು ಇದಿವೆಂದು ಕೈಮಗಿದು ಅದ ರದಿಂದ ಅಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.- ನಾರದರೆ! ಸುಖಾಗಮನವೆ ಬಂದುದಲ್ಲಿದು? ಹೋಗುವುದೆ ಲ್ಲಿದು? ವಿಶೇಷವೇನಾದರೂಂಟಿ? ಯಮರಾಯನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾರದರು ಹೇಳುವರು,- "ಅಯ್ಯಾ! ಧರ್ಮ ದೇವ! ನಾನು ಭೂಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬರುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ವಿಶೇಷವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ನಿನ್ನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ವಿಶೇಷವನ್ನು ಕಂಡು ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಕೌತೂಹಲಗೊಂಡಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆನು" ನಾರದರ ಮಾತಿಗೆ ಧರ್ಮದೇವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಅದಾವಚಿತ್ರವನ್ನಲು ನಾರದರು ನಗುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರಂತೆ;

ರಾಗಾ|| ತಾಪಸೋತಮರು ನಿರವು

ಕಂಡೆನಾನಿನ್ನೀ ಪುರದಿ—ಪೇಳೆನಗದ—ಪುಂಡರೀಕಾಪ್ತ
ಇನೀಂ || ಪಲ್ಲ || ಕಂಡೆನು ನಾನಿದು ದಂಡಧರ ನಿನ್ನ
ಪುರದಿ | ಪುಂಡರೀಕಾಪ್ತ ಮಾರ್ತಾಂಡನಂದನ ಕೇಳೆ
|| ಅನು || ಸುರವರ ನೀಲಾಲಿಸೈ—ನೂತನವಾದಾ—ನರಕ
ನಿರ್ವಾಣವೇತಕ್ಕೈ. ಧರೆಯೊಳಗಾರಿಗಾಗಿ ವಿರಚಿಸುವೆ
ಪೇಳು ದುರುಳನಾರಿಫಲಕೆ- ಗುರಿಯಾಗುವನಯ್ಯಾ || ಕಂಡೆ
|| ೧ || ಕೀವುರತ್ತಂಗಳಿಂದಲಿ—ತುಂದಿರುತಿಹ—ಬಾವಿತಾನೇ
ತಕ್ಕೈ || ಪಾವಕನಿಂದಸುಟ್ಟ ಕಾವಲಿಯಾತಕ್ಕೈ ಹಾವುಚೇಳು
ಗಳೆಹ ಹಕ್ಕುಕೊಳ್ಳಗಳೆಕ್ಕೈ || ೨ || ಉಕ್ಕಿನಕರಪತ್ರವು—
ನಿಲ್ಲಿಸುಡು— ಕಕ್ಕುಸವಾಗಿಹ ಭಲ್ಲವು || ಸೊಕ್ಕಿದವರ
ಗುರಿಯುಕ್ಕಿ ತಿವಿಯುವಂಥ | ಉಕ್ಕಿನತೂಲವು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಇರು
ವುದು || ಕಂಡೆ || ೨ || ಸೀರದಬೊಂಬೆಗಳನು ಅಲ್ಲಿರುತಿಹ—
ಕಾಸಿದಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡನು || ದೋಷಿಯನೆಳೆತಂದು ನಾವ್
ಸೂಸುವೆವೆಂದು | ರೋಷದಿಂದಾಡುವರ್ ನಿನ್ನ ದಾಸರು
ತಾವೆಂದು || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ನಾರದರು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮದೇವನು ನಗುತ್ತೆ ಉತ್ತ
ರವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ !

ರಾಗಾ|| (ಕೇಳಿರೀಕಥೆ ಸಣ್ಣನರು)

ನರಕನಿರ್ವಾಣ ಕಾರಣವ—ಕೇಳು—ಸುರಮುನಿ ಪೇಳುವೆ
ವಿವರವ || ದುರುಳ ಕರ್ವಿಗೈವ ವಿಧವ—ಪೇಳೈ—ನರರಿಗಾ
ನೆಸಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವ || ಅನು || ನೇಮ ಧರ್ಮ ವನುಳಿದವನಂ-
ಅವನಂ-ಹಾವು ಚೇಳುಗಳೆಂ ಕಡಿಸುವೆನು | ಕಾವಲಿಯೊಳು
ಹುರಿಯುವೆನು-ಅವನಂ-ಕೀವಿನ ಮಡುವೊಳಿಗಳಿಸುವೆನು||೧||
ದೊಲತಿಯು ಕೂಡಿದ ಬಲನಾ-ಮರ್ಮ-ಸ್ಥಲವನು ಕರಪತ್ರದಿ
ಥೇಲಿವೆನು | ಕುಲಪದ್ಧತಿಯುಳಿದವನಾ-ಮತಿಹೀನನ-ತಲೆಗೆ
ತೂಲವ ನೆಡಿಸುವೆನು||೨|| ಹೀಸಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾ ನರನ-ಕಾಸಿದ-
ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡಿನೊಳೊಡಿಸೆನು | ವಾಸುದೇವನ ಭಜಿಸಿದ
ವನ-ಬಾಯಿಗೆ-ಕಾಸಿದ ಸೀರದ ಸುರಿಸುವೆನು || ೩ || ಪತಿತ
ರೊಳಗ್ಗೆಳ ನಿನಿಸಂ—ಅ-ಮತಿಹೀನನಜಾಮಿಳನಾ ಪತಿತ
ವಾವನ ಶೇಷಗಿರೀಶನ ಆಣತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುವೆನು ನಾಂ||೪||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮದೇವನ ಮಾತಂ ಕೇಳಿ ನಾರದರು
ವಿನನ್ನೂ ತಿಳಿಯದವರಂತೆ, ಅವನಾರಯ್ಯಾ-ಧರ್ಮರಾಯ |
ಇಂಥ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗತಕ್ಕ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಯಾರು? ಎಲ್ಲಿರು
ವನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಧರ್ಮದೇವನು ಹೇಳುವನು—

“ನಾರದರೇ! ಅಜಾಮಿಷನೆಂಬ ದ್ವಿಜನೋವರನು ಈ ನರ
ಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಸುಭವಿಸುವಂಥ ಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಾ
ವನು. ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಇದು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.”

ನಾರದರು ಯಮನ ಮಾತಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ
ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆತರುತ್ತ, “ಇರಲಿ, ದ್ವಿಜಕುಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಸಿದವ
ನೂ, ಗುರುದೈವಭಕ್ತನೂ, ಸದಾಚಾರವರಾಯನೂ ಅಗಿ
ದ್ದವನು ಪೂರ್ವಕರ್ಮಬಲದಿಂದ ಹೀಗಾಗಿರುವನು; ಇವ
ನನ್ನು ಈ ನರಕಯಾತನೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವುದು
ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇ ಸಾಧ್ಯವು. ಇರಲಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ನೋ
ಡುವೆನು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ವೈಕುಂಠಪತಿಯ
ಬಳಿಗೆ ಆತರದಿಂದ ಬಂದು, ಶೇಷಪರ್ಯಂತಕಾಯಿಯೂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿ
ಸುತ್ತಾನಂತೆ!—

|| ಸೀರಪದ್ಯ ||

ಸಾಗರಸ್ಥಿತನಿಲಯ, ಭೋಗೀಶಕೃತಶಯ್ಯಂ, ವಾಗೀಶ
ಸಂಸೇವ್ಯಂ ಭೂಕಭಾವ್ಯಂ | ಮುನಿಮನೋಂಬುಜಭೃಂಗ,
ಘನನೀಲ ಮೃದಲಾಂಗ, ಅನಘ ಕರುಣಾಬಾಂಗ, ವಾಹಿರಂಗ||
ಆದಿನಾರಾಯಣಾ, ಅನಂದಪರಿಪೂರ್ಣ, ಅಶ್ರಿತಪರಿಪಾಲನ
ಅಬ್ಜನಯನ || ಸುರವಿಶೋಧಿಕೃತಾಂತ ಸುರರಾಜನಂದಿತ,
ಧರಣೀಸುರಾರ್ಜಿತ, ದಿವ್ಯಕೃತ || = || ತ್ರೀರಾಶಿಜಾರಮಣ
ದೇವದೇವ, ಮಾಠಾರಿ ವಿಸತಾದ್ಯುತ ಪ್ರಭಾವ | ಸ್ಮರತಾತ
ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತ ನಿತ್ಯವಿಭವ, ವರಶೇಷ ಗಿರಿವಾಸ ಶ್ರೀನಿವಾಸ

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ನಾರದರು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಿಲ್ಲಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಗುತ್ತ
ನಾರದರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವನು.

ರಾಗಾ|| (ಇದಕೆ ಯೋಚಿಸುವರೆ)

ಮೂರುಲೋಕ ಸಂಚಾರಿ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮವೇನೆನ್ನೈ || ಸಾರಿ
ಬಂದುದೇನೆನ್ನೈ || ಪಲ್ಲ || ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ನೇಮ ಸಾಂಗವಾಗಿ
ನಡೆವುದೆ | ವಿಘ್ನವಾವುದಿಲ್ಲವೆ ನಿರ್ವಲತ್ವವುಳಿದು || ೧ ||
ಕಲಹವಾಶಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವೆ ಪೇಳಲೈ ಇಳಿಯೊಳಿತುಮದೇ
ನೆನ್ನೈ | ಘಳಿಲಿಲ್ಲ ತಿಳಿನೆನ್ನೈ || ೨ || ದಿವಿಚರೊಡೆಯನಾಗಿ
ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದೆಯೊ | ಬುವಿಯೊಳೆಚ್ಚರಿಯ ಕಂಡೆಯೊ
ಯಮಿಗಳಾಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದೆಯೊ || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ನಾರದರು ಹೇಳುವರು,—
“ ಕೇಳಿಯ್ಯಾ ಕಮಲಾಕಾಂತ! ಪತಿತವಾವನ, ಪಾಪನಾ
ತನ, ಪುಣ್ಯನಾಮ, ಆಪದೋದ್ಧಾರ, ಧೂಮ್ರಪ್ರಿಯ, ತರ

ಣಾಗತವನ್ನಲ, ಅರ್ಚಾಶಾಸನಾರಾಯಣ" ಎಂಬೀ ವೊದ
ಲಾದ ನಿನ್ನ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಭಂಗಬರುವ ಸಂಭವವಿದೆ.
ಅದನ್ನು ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಸಂತೋ
ಷ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನ ನಿನ್ನಿಗೆ ಬಂದೆನು."

ನಾರದರ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರಾಯಣನು ಮುಸಿನ
ಗುತ್ತ- "ಸಮಾಚಾರವೇನು? ನನ್ನ ಬಿರುದಿಗೆ ಭಂಗತರುವ
ರಾರು? ಹೇಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಾರದರು
"ಅಯ್ಯಾ! ನಿನ್ನ ಮಹಾವಾಯಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗಿ ಅಳವು?
ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ಸೀನು ಹೀಗೆ ಏನೂ
ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಟಿಸುವೆ. ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ, ಜಗತ್ತನ್ನೇ
ಬಂಧಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಮಾಯಾತೀತರಾಗಿ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ
ನಿಷ್ಕರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಾವಾಗಿ
ಮಾಯಾಬದ್ಧರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನರಕಸುತ್ತಿರುವೆ ಇದ ಏ
ನಯ್ಯಾ? ಇದಿಂತಹ ಅಶ್ರಿತವಾತ್ಸಲ್ಯ? ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಅನ
ವರತವೂ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತ-ನಿತ್ಯ ಸೈಮಿತ್ತಕ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತ ಗುರುದೈವ ಬಕ್ಷನಾಗಿಯೂ
ಕುಲೀನನಾಗಿಯೂ ಬಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠ
ನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಅಜಾಮಿಳನು ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ
ಮೋಹಿತನಾಗಿ ವಿಚಾರಾಂಧತೆಯಿಂದ ಮಮಕಾರವ್ಯಾಧಿ
ಪೀಡಿತನಾಗಿ, ವಿಷಯಲಾಲಸೆಯ ಹಾಪಾಕಾರದಿಂದ ಹುಚ್ಚ
ನಂತಾಗಿರುವನು. ಅವನಿಗಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ನರಕವೂ
ನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇನ್ನೇನು ನರಕನಿರ್ವಾಣ
ಕಾರ್ಯವು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದೆ ಆದಾದೊಡನೆಯೇ ಅವ
ನನ್ನು ಯಮಧೂತರು ಎಳೆದೊಯ್ದು ಬಿಡುವರು ಆಗ ನಿನ್ನ
ಬಿರುದಾವಳಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಏನಾಗುವವೋ ಯೋಚಿಸು. ನಿನ್ನ
ಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಅತನಿಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸದ್ಗತಿಯ
ನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ
ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿದುದಕ್ಕಾ ಫಲವಾಗುವ
ದೆಂದು ಚಿಂತಿಸು! ಕುಲೀನರಾಧಾರಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೆಂದು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ ನೀನಿತ್ತ ಇಷ್ಟಾ
ರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸಂತೋಷಿಸು? ಮತ್ತೇನುಹೇಳಲಿ-
ನಾರಾಯಣ!"

ಅದಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣನು ಹೇಳುವಂತೆ! ಅಯ್ಯಾ!
ತ್ರಿಲೋಕಸಂಚಾರಿ! ನಿನ್ನ ಅಕ್ಷೇಪವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು.
ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಅವನು ಮೋಹಿತನಾಗಿರುವುದು ನಿಜ.
ಆದರೆ, ಅವನನ್ನು ಮೋಹಿತನಾಗುವಂತೆ ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.
ಋದ್ಧಿ, ಮೇಧಾ, ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರ
ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಮಾಯೆಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗದಿರಬೇಕೆಂದಲ್ಲವೆ?

ದುರ್ಬಲಹೃದಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದೊರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ
ತಾವು ತಾವೇ ಮರುಳರಾಗಿ ನನ್ನ ವಿಧಿನಿಯಮಗಳನ್ನು
ಮೀರಿ, ಮಾನವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪಶುವೃತ್ತಿಯನ್ನು
ಹಿಡಿದು, ನೀತಿಬಾಹಿರರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತಹರಿಗ
ದ.ಶ್ಯವರ್ ಫಲಾನುಭವದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಹೀಗಿರುವವೆಂಬುದ
ನ್ನು ನಿರರ್ತನಕ್ಕೆ ಕೊಡುವುದೆಂದಲಾದರೂ ಎಚ್ಚತ್ತುಕೊ
ಳ್ಳುವರೆಂಬುದು ನನ್ನ ಅಶಯವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಜಾ
ಮಿಳನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿಲ್ಲ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು
ಕಬಾಡಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸುವೆನು; ಭಯಪಡಬೇಡ

ನಾರದರು ನಾರಾಯಣನ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋ
ಷಪಟ್ಟು, ಪುಮಾತ್ಮನ ಅಭಯವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು
ಟ್ಟು, ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ
ಮಾಡುತ್ತ ತೆರಳಿದವರಾದರು.

ಇತ್ತ ಅಜಾಮಿಳನು ಆ ಕಲಕಂಠಿಯೊಡನೆಯೂ ಅವಳಿಂದ
ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆಯೂ ಲೀಲಾವಿನೋದಿಗಳಿಂದಲೀ
ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರವಲ್ಲಿ, ಇವನ ಕರ್ಮಭೋಗವು
ಮುಗಿದುಬಂದು ಇವನ ಮರಣಕಾಲವು ಬದಗಿತು. ಶಕ್ತಿ
ತಪ್ಪಿತು, ವ್ಯಾಧಿಹೆಚ್ಚಿತು. ಹಾಸಿಗೆಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದನು.
ನಾನಾವಿಧ ಯಾತನೆಗಳಿಂದ ಕೊರಗಿದನು. ಆ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರಾಕಾರಗಳಾದ ಯಮಭಟರು ಬಂದರು.
ಅವರು ಹೇಗಿದ್ದರು, ಹೇಗೆಬಂದರು, ಏನುಹೇಳಿದರು—
ಎಂದರೆ,—

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದು :)



ನಿತ್ಯ ಚರ್ಯೆ.



ಹೋಪನಂಚಕೆಯಂಚ ಮುಂದಾಗಿದ್ದು.

ಎಲೆಯೊಡನೆ ಅಡಕೆಯನ್ನೂ ಸುಣ್ಣವನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟೆ. ಅಡಕೆ ಗುರ್ವಾಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು, ತಂಪು ಮಾಡುವುದು, ರುಚಿಯುಳ್ಳ ಕೊಂಚ ಕಾರಬಿಡಿದ ಒಗರೆ. ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠವನ್ನೂ ಪತ್ತವನ್ನೂ ಹೊಡೆವುದು, ವೋಹನವಾದುದು. ದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಬಾಯಿ ಒಣಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು: ಕೆಲವು ದೀಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿದ ಗೋಟದಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಂದ ಅಡಕೆಯೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದು, ಇನ್ನೆರಡೂ ತ್ರಿದೋಷಗಳನ್ನು ಹೊಡೆವುವು, ರುಚಿಯುಳ್ಳವಾಗಿರುವುವು, ಛಿದ್ರಗಳಿಲ್ಲದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುವು; ಆದರೆ ಜರಾಸ್ಥಿಯನ್ನು ಮಂದಮಾಡುವ ಒಂದು ಗುಣವು ಅಡಕೆಯಲ್ಲಿದೆವುದು, ಅದುದರಿಂದ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗಿಯೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆಯೂ ತಿನ್ನ ಕೂಡದು. ಸುಣ್ಣವು ವಾತವನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಕೆಲವರು ಕಾಚನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೂ ಉಂಟು, ಕಾಚು ಪಿತ್ತವನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವನ್ನೂ ಹೊಡೆವುದು. ಸುಣ್ಣವೂ ಕಾಚೂ ಸೇರಿ ಸಂಯೋಗಕ್ರಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದೇಹಗತವಾದ ತ್ರಿದೋಷವೂ ಹೋಗುವುದು, ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವುದು, ಮುಖವು ಹಗುರವಾಗುವುದು, ಬಾಯಿ ಸುಗಂಧವಿಂದ ಕೂಡುವುದು, ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಾಂತಿಯೂ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುವುವು. ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಚನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಹಾಕುವರು. ಕಾಚನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಸವದ ಕೂಡಲೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕರಗದ ಕಾಚನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳವರು ಪ್ರಾತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುವರು. ತಾಂಬೂಲಚರ್ವಣವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು, ತಾಂಬೂಲದೊಡನೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥವಿತ್ತರಭಯದಿಂದ ಕೈಹಾಕದೆ ಇರುವೆವು

ವಲ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದ ಪದ್ಧತಿ. ಶತಪದವನ್ನು ತಿರುಗುವುದರಿಂದ ಅವೂತಯದಲ್ಲಿ ಫಂಜೀಭವಿಸಿದ ಅನ್ನವು ಮುದ್ದೆಯಾಗಿ ಒಂದೇಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಡಿಲವಾಗುವುದು, ಮತ್ತೆ ಕತ್ತು, ಮಂಡಿ, ತೊಡೆ, ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಖವಾಗುವುದು. ಊಟಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಫಾಲು ವರಾಕೆ ಹೆಚ್ಚು, ಮೆಲಗುವ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಮೈಹೊರಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿರುಗುವ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಓಡುವ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಮೃತ್ಯು ಬರುವುದು ಈ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಕಚ್ಚೇರಿ ವೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಸ್ವರಣೆಗೆ ಬರುವುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾರಶಾಲಿಗಳೂ 'ಕಚ್ಚೇರಿಗಳೂ' ಹತ್ತುಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು ಕೇವಲ ಶೋಚನೀಯವಾದ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ ನಮಗೆ ಹಗಲ ಊಟವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಹೆಚ್ಚು ಅಡುಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಗಲೇ ಮಾಡುವರು; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹೋದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಘುವಾದ ಆಹಾರವು ಬಿಡಣ, ಸಂತಪಣೆ ವೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಹಗಲಲ್ಲಿಯೇ, ಹಬ್ಬ ಹಣ್ಣುಮೆಗಳ ಭೋಜನ ವಿಜ್ಯಂಭಣೆಯೂ ಹಗಲಲ್ಲಿಯೇ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಪಾರಶಾಲಿಗೋ ಕಚ್ಚೇರಿಗೋ ಹೊರಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಯೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೇ ಕಷ್ಟವು. ಅದರೂ ಗಂಡಸರೂ ಹುಡುಗರೂ ತಿನ್ನದೆ ಹೋರಬಿಡುವುದು - ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದೆ ಹೆಂಗಸರು ಬಿಂದಿರ್ಪೆ ಬೇಯುತ್ತಲವೋ ಅಡುಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ ಶಸ್ತ್ರಮಾಡುವರು. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ. 'ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಹೊತ್ತಾಯಿತು, ಬೇಗ ಬಡಿಸಿಬಿಡಿ' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗದರೂ ದಡಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರವುದು. ಅನೇಕರ ಅನುಭವದಲ್ಲರಬಹುದು. 'ನಮಗಿದೆಲ್ಲವೂ ಬೇಡ, ಅಷ್ಟು ಅನ್ನ, ಸಾರು ಹಾಕಿಬಿಡಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಹೆಂಗಸರ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ; 'ಇನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿದೆ, ಯಾಕಿಷ್ಟೊಸರ? ಮನೇಲಿ ಈ ಸಾಪದ ಅಡಿಗೇ ಮಾಡಿ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋದೇ' ಎಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅದೂ ಇದೂ ತಂದು ಎಲೆ ತುಂಬ ಹಾಕಿಯೇ ಬಿಡುವರು. ಊಟಮಾಡುವರೂ 'ಕೈಕಾಡಿ

ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಶತಪದವನ್ನು ತಿರುಗುವುದನ್ನು ಅನೇಕರು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಇದು ಕೇ

ಬಾಯಕುದಿ' ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದುಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಜೊಗೆಗೆ ಹಾರಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮೈಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಗುಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು ಏಳುವುದು ಕಾಣದೆ ಓಡಿಹೋಗಿ 'ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಲೆಬದಿವು' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಭೋಜನ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಇದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೊಸ ಹಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. "ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹಾಗಿದ್ದೆವು-ಹೀಗಿದ್ದೆವು; ನಮಗೆ ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷವಾದರೂ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕವೇ ಹ್ಯಾಗಿದೆ ಎಂತ ಕಂಡವರಲ್ಲ, ಈಗಲೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತೆವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬಂದಿಯ ಸವಿದೆಯನ್ನು ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಬಿಡುವೆವು; ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆ ಎಗ್ಗಲು ಪಡಿ ಅಕ್ಕಿ, ರಾತ್ರಿ ಅಚ್ಚೇರು ಈಗಿನವರನ್ನು ನೋಡವು- ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಕವಾದರೇ ಅವರ ಪರಿಣಾಮ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಎಡವಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುವರು; ಒಂದು ಸೀಸದಕಡ್ಡಿ ಬರೆದುಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡರೇ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರು; ಚಿಕ್ಕವರು ಪುಟ್ಟವರೆಲ್ಲಾ ಹಲ್ಲುಬೀರೇ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವೊದಲಾಗಿದೆ; ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಅಗಳು ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ" ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಳಬರು ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಅಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಯೂರೋಪಿನ ಜನರು ಬೆಳಗಾಗ ಎಂಟೊಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಕೊಂಚ ಲಘುವಾಗಿ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಚ್ಚೇರಿ ವೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವರು; ಬಳಿಕ ಸಂಜೆಗೆ ಒಂದು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿ ಆ ಅನ್ನವು ಸುಖಪರಿಣಾಮವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರ ಬೆಳಗಿನ ಊಟಕ್ಕೆ "ಬ್ರೇಕ್‌ಫಾಸ್ಟ್"-ಹಸಿವು ಅರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಎಂದೇ ಹೆಸರು, ಸಂಜೆಯ ಊಟಕ್ಕೆ "ಡಿನ್ನರ್"-ಭೋಜನ-ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕಾಲನಿಯಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು; ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭೋಜನ ಸುಖವು ಹಾಗಿರಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅನ್ನವೂ ಸುಖಪರಿಣಾಮವಾಗದೆ ನಾನಾ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು, ಅವರ ದೇಹತಕ್ತಿ ಕುಂದುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯ ಪಾಟವವು ತಗ್ಗುವುದು, ಬುದ್ಧಿಯೂ ಮಂಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಓದಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದರೂ ಸ್ಫುಟಿಯಲ್ಲಿರದೆ ರಾತ್ರಿ

ಮೆಲ್ಲವೂ ದೀಪದ ಮುಂದೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಬದಿದಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವರು. ಯಾವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಬಳಿಯಬೀಳೋ ಆಗ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಬಾಧೆಗಳಿಗೆ ಬೀಜಾವಾಪವಾಗುವುದು; ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಅದೇ ಅಭ್ಯಾಸವೇ; ಇದರ ಮೇಲೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಿದ್ದ ಅನ್ನವು ಗಡಸಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸುವ ಕೆಲಸವು, ಇತರ ತಾಪತ್ರಯಗಳು, ನಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬೇರೆ ಪ್ರಕೃತಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬೇರೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ ಬೆಳಗಿನಹೊತ್ತು ಅಷ್ಟು ನಾವೂ ಹಸಿವನ್ನು ಅರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಂಜೆಗೆ ದೇವರು-ಜ್ಞಾಹ್ನಿಯು ಎನ್ನುವ-ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಒಡಂಬಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಕೋರ್ಟು ಕಚ್ಚೇರಿಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಸಾಧ್ಯವೇ-ಎಂದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸುಲಭವು ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಿರಿಗೂ ಸೋದರಿಯಿರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇದು. 'ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಶಾಲೆಗೂ ಕೋರ್ಟು ಕಚ್ಚೇರಿಗಳಿಗೂ ಹೋಗುವರಿಗೆ ಹಗಲು ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆದ ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೇನೇನುಬೇಕೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆಮಾಡಿರಿ; ಅಷ್ಟೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಬಂದ ದಿನಸಗಳಲ್ಲಿ ಲಘುವಾದ ಆಹಾರವನ್ನಾದರೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಒಂದುವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು ಅನಿವಾರ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದು, ನಿಮ್ಮನಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಒಳಗಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗರಿಗಾದರೂ ಈ ಪ್ರಯೋಜನವು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ನೀವಾದರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಕಾರುಣ್ಯಮಯವಾಗಿರುವಷ್ಟು ಗಂಡಸರ ಹೃದಯವು ಇರಲಾರದು; ನಿಮ್ಮ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳದವರು ವಿರಳರು; ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲರೂ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ನೀವು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ ಇನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾಯುಸ್ಸೂ ಅನಾರೋಗ್ಯವೂ ಎಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು—' ಎಂದು.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಸ್ತರ್ಶಗಳನ್ನೂ ರಸಗಳನ್ನೂ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಗಂಧಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನ್ನವು ಆಮಾಶಯದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ದೃಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಸಂತರ್ಪಣೆಗಳು ನಡೆದಮೇಲೆ ಊಟಮಾಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತಿರಲು ಸ್ವಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅನೇಕರು ಬಲ್ಲರು; ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೊಡಲಾದುವನ್ನು ಕೇಳುವುದೂ ಉಂಟು; ಊಟವಾದಮೇಲೆ ಹೂವನ್ನೂ ಗಂಧವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದುಂಟು; ಊದುಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ ತಂದಿರುವರು. ಇದು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಯಗಿಳಾದ ಶಬ್ದಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ತರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ತಿಂದ ಅನ್ನವೇ ಆವವಿತನಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಅತಿಯಾಗಿ ನಗುವುದರಿಂದಲೂ ಅನ್ನವೇ ವಮನವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿರುವುದು. ಊಟವಾದ ಕೂಡಲೆ ಮಲಗಬಾರದು; ತುಂಬ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿರಬಾರದು; ದ್ರವರೂಪವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಸೇವಿಸಬಾರದು; ಬೆಂಕಿಯನ್ನೂ ಬಿಸಿಲನ್ನೂ ಕಾಯಬಾರದು; ಕುದುರೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು; ಪಾಶವನ್ನು ಓದಬಾರದು;—ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ (೪೮ ಮಿನಿಟ್) ದ ವರೆಗೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುವರು; ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಬಾಧಕವಾಗಲಾರದು.

ಲಭನಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅರಗಬೇಕೆಷ್ಟು. ಆದರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ನೀರು ಹೀರುವುದರಿಂದಲೂ, ಒಂದು ದಿವಸ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ತಿನ್ನುವುದು, ಒಂದು ದಿವಸ ಕೆಟ್ಟಾಗಿ ತಿನ್ನುವುದು, ಒಂದು ದಿವಸ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದು, ಒಂದು ದಿವಸ ಹೊತ್ತು ಮೀರಿದ ಮೇಲೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದು,— ಹೀಗೆ ಗೊತ್ತುಗುಯಿಲ್ಲದೆ ಊಟಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಮಲಮೂತ್ರಗಳ ವೇಗ

ವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ನಿರ್ದಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುವುದು, ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಯ ಮಾಡುವುದು,—ಇದರಿಂದಲೂ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಿತಕರವಾದ ಲಭ್ಯವನ್ನೇ ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಬೇರ್ಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಟ್ಟೆಕೆಚ್ಚು, ಹೆದರಿಕೆ, ಕೋಪ—ಇವುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರೀತಿಸುವಾಗಿರುವಾಗ ಊಟ ಮಾಡಿದರೂ, ತಿಂದರೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ—ಎಂದುಕೊಂಡು ಲುಬ್ಧತೆಯಿಂದ ಊಟಮಾಡಿದರೂ, ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಊಟಮಾಡಿದರೂ ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾದಾಗ ಊಟಮಾಡಿದರೂ ಅನ್ನವನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತ ಊಟಮಾಡಿದರೂ ತಿಂದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ಊಟಮಾಡಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ಅರಗದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೂ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು, ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಂಚ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬಹುದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲಘುವಾಗಿ ಕೊಂಚವನ್ನು ತಿಂದರೆ ಹಗಲಿನದೂ ಅದೂ ಸೇರಿ ಅರಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಊಟಮಾಡಿದುದು ಇನ್ನೂ ಅರಗದಿರುವಾಗ ಹಗಲಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ತಿಂದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಮಂದವಾಗುವುದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿದುದು ಅರಗದಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೇನಾದರೂ ಉಪಶಮನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಊಟಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅದೇ ವಿಷದಂತಾಗುವುದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿದುದು ಅರಗದೆ ಎದ್ದಮೇಲೆ ಅಬೇರ್ಣ ಬಾಧೆಯ ಸೂಚನೆಯೇನಾದರೂ ಕಾಣಬಂದರೆ ಅಗ ಅಳಲೆಕಾಯಿಯನ್ನೂ ತುಂಬಿಯನ್ನೂ ಪುಡಿಮಾಡಿ ತಣ್ಣಗೆ ಹಾಕಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ತಂಧಲವಣವನ್ನೂ ಹಾಕಿಕುಡಿದಿದ್ದು ಊಟದಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಊಟಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಗಲು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನವಿಶರಿಣಾವಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾವವು ಕಳೆವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಊಟಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮವರ ನಿಮ್ಮವು; ಏಕೆಂದರೆ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಊಟಕ್ಕೂ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತದ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಅಬೇರ್ಣವಾಗಿರುವಾಗ ಊಟಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಬೇರ್ಪಿಸುತ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವಾಗ ಊಟಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಊಟವನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯನು ಬೇಗನೆ ಮುದುಕನಾಗುವನೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೂ ದೇವತಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮವರ ಪದ್ಧತಿ. ನಿರ್ರೂಪರವತರಾಗಿರು

ನಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಉಚ್ಛೇದ ತಕ್ತಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗದ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಸಂಭವಿಸಬಹುದು; ಅವೇನೂ ಸಂಭವಿಸದೆ ರಾತ್ರಿ ಸುಖವಾಗಿರಲೆಂದು ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು. ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳವರೆಗೆ ಅಂಗತಂಗನಾಗಿ ಮಲಗಿರಬೇಕು; ಬಳಿಕ ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಒಲಮಗ್ನಲಾಗಿ ಮಲಗಿರಬೇಕು; ಆ ಮೇಲೆ ಅದರ ಇನ್ನೂ ಎರಡರಷ್ಟು ಹೊತ್ತು (ಎಂದರೆ, ಮೂವತ್ತೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು) ಎಡಮಗ್ನಲಾಗಿ ಮಲಗಿರಬೇಕು, ಅದಾದಮೇಲೆ ಅವರವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಖವೋ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ನಿದ್ರೆಮಾಡಬಹುದು. ಎಡದ ಮಗ್ನಲಾಗಿ ಮಲಗುವುದರಿಂದ ಹೃತ್ಯುಷ್ಣಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆವುದು. ಮಂಜದಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು ತ್ರಿವೋಷವನ್ನೂ ಶಮನ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರು, ತೂಲಮಯವಾದ ಹಾಸಿಗೆ ನಾಶವನ್ನೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನೂ ಹೊಡೆವುದು; ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದರಿಂದ ಮೆಲೈ ಬಳವುದು, ಭೋಗೇಚ್ಛೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಚುರುಕು ಹೆಚ್ಚುವುದು, ರಕ್ತಪಿತ್ತ ಶಮನವಾಗುವುದು, ಮರದ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು ವಾತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು; ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ಚೋಕ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವುದು. ನಿದ್ರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹತ್ತುವುದು, ಕನಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ದೇಹಕ್ಕೆ ವೃಷ್ಟಿ ಒರುವುದು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಧೈರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುವುದು; ಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗುವುದು, ವಾತ ಶಮನವಾಗುವುದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿಯೂ ಕೊಳೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತಗಳಾದ ಫಲಗಳೇ ಆಗುವುವು. ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದವರು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕೈಕಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು; ಇದರಿಂದ ರಕ್ತ, ವಾಂಸ, ಚರ್ಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವುವು, ಸುಖನಿದ್ರೆ ಬರುವುದು, ವಾತದೋಷವೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷವೂ ಹೋಗುವುದು, ದೇಹದ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗುವುದು.

ಹಗಲಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಮಾಡಬಾರದು; ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು; ಗ್ರೀಷ್ಮಾರ್ತುನಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲು ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದರೆ ಬಾಧಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಹಗಲಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೆ ವಾತಾದಿಗಳ ಪ್ರಕೋಪವಾಗುವುದು, ಅಂತಹರು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ನ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡಿರುವರೂ ದಾರಿಸುತ್ತಿ ಬಳಲಿ ಬಂದಿರುವರೂ ಮಂಕು ಹಿಡಿದವರೂ ಅತಿ ಸಾರ ದೋಗದವರೂ ತೂಲಿಯಿಂದ ನರಳುವರೂ ಉಬ್ಬನದ ಬಾಧಿಸದವರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಯಾರಿ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಿರು

ವರೂ ಬಿಕ್ಕಳಿಸುವರೂ ವಾತಪೀಡಿತರೂ ಕೃಶರಾಗಿ ಹೋಗಿರುವರೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಕುಂದಿರುವರೂ ಹುಡುಗರೂ ಚಾಗ್ರದೋಗ ಪೀಡಿತರೂ ವೃದ್ಧರೂ ನಿದ್ರೆಕೆಟ್ಟವರೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಒಳಲದವರೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹಗಲಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದು ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ಮಲಗುವವರೂ ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು, ಅವರಿಗೂ ಹಗಲನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಗಲ ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ (ತಕ್ಯಷ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು) ಮಲಗಿಕೊಂಡರೆ ವಾತ ಪಿತ್ತದೋಷಗಳು ಹೋಗುವುವು, ಆದರೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೇನೋ ಹೆಚ್ಚಿಯೇ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಆದರೂ ದೇಹಕ್ಕೆ ವೃಷ್ಟಿಯೂ ಸೌಖ್ಯವೂ ಆಗುವುವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಲಗುವುದರಿಂದ ಪಿತ್ತನಾಶವಾಗುವುದು ನಿವೃತ್ತವಾದಿಂದ ವಾತನಾಶವಾಗುವುದು, ವಮನದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮನಾಶವಾಗುವುದು, ಲಂಘನದಿಂದ ಜ್ವರನಾಶವಾಗುವುದು, ಕುಳಿತೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೂಕಡಿಸುವುದರಿಂದ ನಿದ್ರೆಯುಫಲವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ

ಮಲಗುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಳಿಯ ಸಂಚಾರವು ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಗಾಳಿಯ ಸಂಚಾರವೆಂದರೆ ಬೀರೆ, ಗಾಳಿಯ ಹೊಡತವೆಂದರೆ ಬೀರೆ, ಮನೆಯ ಒಳಗಣ ಗಾಳಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದೂ ಹೊರಗಣಗಾಳಿ ಒಳಗೆಬರುವುದೂ ಗಾಳಿಯ ಸಂಚಾರವೆನಿಸುವುದು ಗಾಳಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಯಹೊಡತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಗಾಳಿ ವೇಗದಿಂದ ಹೊಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾತವೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹೆಸರು, ಪ್ರವಾತವು ದೇಹದಲ್ಲ ಚರಕನ್ನೂ ವಿವರ್ಣವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಮೆಯ್ಯು ಉಯನ್ನೂ ಪಿತ್ತವನ್ನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆವರುವುದನ್ನೂ ಮೂರ್ಚೆಹೊಂದುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಯಾರುವುದನ್ನೂ ಹೋಗಿರುವತಕ್ತಿಯು ಅದಕ್ಕಿರುವುದು. ಪ್ರವಾತಕ್ಕೆ ಮೈಯೊಡುವುದರಲ್ಲ ಈ ವಿಶ್ರಗುಣವಿರುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯಾಗಿರುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈಯ್ಯೊಡುತ್ತಲೂ ಇತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಯ್ಯೊಡದೆಯೂ ಇರುವುದು ಯುಕ್ತವು. ಗ್ರೀಷ್ಮಾರ್ತುನಿನಲ್ಲಿಯೂ ಶರದೃತುನಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರವಾತಕ್ಕೆ ಮೈಯ್ಯೊಡಬಹುದೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುವರು, ಉಳಿದ ಯತುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಯ್ಯೊಡದರೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದು. ಗಾಳಿಯ ಹೊಡತವಿಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಯಸಂಚಾರವಾತ್ರವಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅಯುಸ್ಸೂ ಆರೋಗ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುವುವು. ಇದರಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದುದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುವ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಣವಿರುವುದೆಂದು ನಮ್ಮವರು ಹೇಳುವರು; ಈ ವಿಷಯ

ದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸಾಲದಾದರೂ ಅವರ ಮತವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆವು ವೂರ್ವದ ಗಾಳಿ ಗುರುವಾದುದು, ಏನು ವಾಗಿದುವುದು, ಸ್ನೇಹ (ಜಿಡ್ಡಿನ) ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ತಗುಲುವುದು, ರಕ್ತವನ್ನೂ ಏತ್ತವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವುದು, ದೇಹದಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಆದರೆ ಶ್ರಾಂತರಾದವರಿಗೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮರೋಗದಿಂದಲೂ ಶೋಷರೋಗದಿಂದಲೂ ನರಳುತ್ತಿರುವರಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಯಾದುದು, ಚರ್ಮದೋಷಗಳನ್ನೂ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿಯನ್ನೂ ವಿಷರೋಗವನ್ನೂ ಕ್ರಿವಿ ರೋಗವನ್ನೂ ಸನ್ನಿವಾತವನ್ನೂ ಜ್ವರವನ್ನೂ ಶ್ವಾಸ (ಉಬ್ಬಿಸು) ವನ್ನೂ ಆಮವಾತವನ್ನೂ ಪ್ರಕೋಪಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ದತ್ತಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಗಾಳಿಯೆಂದರೆ ಲಘುವಾದುದು, ಏತ್ತವನ್ನೂ ರಕ್ತವಿಹಾರಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು, ತಣ್ಣಗಿರುವುದು, ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿ, ವಾತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಪಶ್ಚಿಮದ ಗಾಳಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದುದು, ಹಗುರವಾದುದು, ಮೆಯ್ಯನ್ನು ಒಣಗಿಸುವುದು, ಬಲವನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಕರಗಿಸುವುದು, ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವುದು, ವಾತವನ್ನು ರೇಗಿಸುವುದು. ಉತ್ತರದ ಗಾಳಿ ತಣ್ಣಗಿರುವುದು, ರೋಗ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೋಪಿಸುವುದು, ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿರಾದವರಿಗೇನೋ ಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮತ್ತೆ ಆಗ್ನೇಯದ ಗಾಳಿ ಜುರಕಾದುದೂ, ತ್ರೈಷ್ಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ನೈಋತ್ಯದ ಗಾಳಿಯು ದಾಹಕಾರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ವಾಯುವ್ಯದ ಗಾಳಿ ಕೊಂಚ ಕಹಿಯಾದಂತಿರುವುದು. ಈಶಾನ್ಯದ ಗಾಳಿ ಕೊಂಚ ಕಾರವಾದಂತಿರುವುದು. ನಾನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದು; ಅನೇಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಂದು ಹಾಕುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವುದು, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಬೀಸುವುದು, ಮತ್ತೊಂದುಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಗುಡೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುವುದು, ಹೀಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಯುಕ್ತವಾದುದಲ್ಲ. ಬೀಸಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉರಿ, ಬೆವರು, ಮೂರ್ಛೆ, ಶ್ರಮ ಇವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಓಲೆಯ ಬೀಸಣಿಗೆಯುಗಾಳಿ, ತ್ರಿದೋಷವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಬಿದಿನ ಬೀಸಣಿಗೆಯು ಗಾಳಿಯು ತಣ್ಣಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ರಕ್ತ ಏತ್ತವನ್ನು ಪ್ರಕೋಪಗೊಳಿಸುವುದು. ವೂರ್ವದವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಮರ, ನವಿಲ ಗರಿಯು ಬೀಸಣಿಗೆಗಳೂ ಈಗಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಚಿತ್ರದ ಬೀಸಣಿಗೆಗಳೂ ಇವುಗಳ ಗಾಳಿ ವಾತಾದಿ

ದೋಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತ ವ್ಯಥೆವಾಗುವುದು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವವರು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಾವಗಣಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ನಡೆದರೆ, ದೇಹಾರೋಗ್ಯವು ಚನ್ನಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದರ್ಭವಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾತದಿಂದ ಬಾಧೆ ಆಗಬಹುದಾದರೂ ಗಾಳಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದ ಬಾಧೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುವ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುವುದೋ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆ ಬಾಧೆಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಡದಂತೆ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಬಹುದು.

ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಒಂದುವು. ಸಂಘಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ, ಮೈಥುನ, ನಿದ್ರೆ, ವಾರ, ದಾರಿ ನಡೆವುದು-ಈ ಆಯ್ದು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ಮೈಥುನದಿಂದ ಗರ್ಭವೈಕ್ಯತೆಯಾಗುವುದು, ನಿದ್ರೆ ದಾರಿವೈಕ್ಯ ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ವಾರಮಾಡಿದರೆ ಆಯುಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗುವುದು, ದಾರಿ ನಡೆವುದು (ಎಂದರೆ ಊರಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದು, ವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವುದಲ್ಲ) ಭಯಜನಕವಾಗುವುದು.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಂಗಣಾಗಲೀ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಲೀ ಇರುವುದಷ್ಟೆ, ಇವೆರಡೂ ಮುಸ್ಸಾದವರಿಗೆ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕಗಳಾದುವು, ಅದುದರಿಂದ ನಿಯಮವರಿತು ವ್ಯಾಯಾಮದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಾಣಗಬೇಕು, ವ್ಯಾಯಾಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬು ಹೆಚ್ಚುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಗಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗುವವು ಮತ್ತೆ ರಾತ್ರಿಯುಹೊತ್ತ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಿಸು ಹಾಲನ್ನು ಕಡಿದ ಪದ್ದತಿಯಿರುವುದು; ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪದ್ದತಿ, ಮಲಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು. ಕೆಲವರು ವ್ರತಾದಿ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣ ಮಾಡುವುದುಂಟಷ್ಟೆ, ಜಾಗರಣದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜುರುಕು ಹೆಚ್ಚುವುದು; ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷವೂ ವಿಷಬಾಧೆಯೂ ನಾಶವಾಗುವದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುವರೆ ಧಾತು ಒಂದೇಸಮನಾಗಿ ಪಾಲುಮಾರಿಕೆಯ ಹೆಸರೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು; ಮತ್ತೆ ದೇಹದ ವೃಷ್ಟಿ, ವರ್ಣ, ಬಲ, ಉತ್ಸಾಹ, ಐಶಾರಾ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವವು. ರಾತ್ರಿಯ ಮೂರು ಜಾವಗಳು ಕಳೆದಮೇಲೆ ಫಾಲ್ಗುನೆಯ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವ

ರವರ ಕೈಯ ಹೋಳಿನಲ್ಲಿ (ಪ್ರಸ್ತುತಿ) ಎಂಬ ಹೋಳಿನಷ್ಟು ಹಿಂದಣ ದಿವಸದ ನಿರರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೀಳು; ಹೀಗೆ ಮಾಡುವರು ರೋಗ, ವಾರ್ಧಕ್ಯಗಳ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬದುಕುವರೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಈ ನೀರು ಕುಡಿದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಕೈಕಾಲು ಊದಿರುವುದು, ಹೊಟ್ಟೆಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು, ಜ್ವರ, ಉದರರೋಗ ವಾರ್ಧಕ್ಯ, ಕುಷ್ಠರೋಗ, ಮೇದೋ ವಿಕಾರಗಳು, ಮೂತ್ರಘಾತ, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಕತ್ತು, ತಲೆ, ಪಚ್ಚಡ—ಇವುಗಳ ರೋಗಗಳು, ಶೂಲಿಗಳು, ವಾತಪಿತ್ತಕ್ಷೇಷ್ಮಗಳ ಸೇರಿಹುಟ್ಟಿದ ರೋಗಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಬೆಳಗಿನಹೊತ್ತು ಎದ್ದಮೇಲೆ ಮೂರು ಕೈಹೋಳಿನಷ್ಟು ನೀರನ್ನು ಮೂಗಿನಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕುಡುವುದುಂಟು; ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು, ದೃಷ್ಟಿ ಗರುಡದೃಷ್ಟಿಯಂತಾಗುವುದು, ಮೆಯ್ ಸುಕ್ಕುಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಕೂದಲು ನೆರವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಫೀನಸೆ, ಸ್ವರಭಂಗ, ಕೆಮ್ಮು ಮೊದಲಾದ ರೋಗಗಳು ಹೋಗುವುವು.

ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದಾದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸದಾಚಾರಗಳಿರುವುವು, ಅವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಹೇಳುವೆವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದು, ಎಲ್ಲರೂ ಬೀಕಾದವರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ—

ಅಮಂತ್ರ ಮಕ್ಷರಂನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಮೂಲಮನಾಷಢಮ್
 ಅಯೋಗ್ಯಃ ಪುರುಷೋನಾಸ್ತಿ ಯೋಜಕಸ್ತತ್ರದುರ್ಲಭಃ |

ಎಂದರೆ ಮಂತ್ರವಾಗದ ಅಕ್ಷರವಿಲ್ಲ, ಔಷಧವಾಗದ ಬೀರಿಲ್ಲ, ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಜಕನಾದವನು ದೊರವುದು ಕಷ್ಟವು.—ಎಂದು ಸೂಕ್ತಿಯಿರುವುದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನಷ್ಟು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಯೋಜನೆಗೆ ಸಮಯವು ದೊರವುದೋ ಎಂದು ಅಂತಹನನ್ನೂ ತನಗೆ ಬೀಕಾದವನಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವು. ಸ್ನೇಹವನ್ನಾದರೆ ಉತ್ತಮರಾದವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಬಳಿಯಿಸಬೇಕು; ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಾದವರಲ್ಲಿ ಬಳಿಯಿಸಿದರೂ ಅಂತರವಾದ ಸ್ನೇಹವಿರಬೇಕಾದರೆ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನೇ ಹುಡುಕಬೇಕು. ಹೋಗಿಬರುವುದು, ಘೋಷನ ಪ್ರತಿಘೋಷನ, ಮೊದಲಾದ ಬಳಕೆಗಳನ್ನು ಸತ್ತು

ರುಷರೊಡನೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ತದಿಂತರಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೂ ಮಾಡಬಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ, ಅಸತ್ಪುರುಷರಾದವರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರವಾದಗಳಾಗಬಹುದು, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಾಧೆಯಾಗಬಹುದು; ಹೇಗಾದರೂ ಪರಿಣಾಮವು ಅತುಭವಾಗುವುದು. ದೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿರಬೇಕು. ದೈವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಅಗಿನವರನ್ನೇಕರಿಗೆ ಕೋಪವೇ ಬರುವುದು; ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೆಚ್ಚೇನಂದು ಅನೇಕರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿರುವುವು, ಸರ್ವರೂ ಸಮವೆಂಬುದು ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು, ಮತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಬೇರೆಯಾದಂತೆ ಕಾಣಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಸರ್ವರೂ ಸಮವೆಂಬ ನಾದವು ಈಗ ಹುಟ್ಟಿದುದೇ ಅಲ್ಲ, ಹಿಂದೆ ಚಾರ್ವಾಕಾದಿ ಮತಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ—

“ ತುಲ್ಯತ್ವೇನವೃಷಾಂ ಮುಖಾಧ್ಯ
 ವಯವೈರ್ವರ್ಣಕ್ರಮಃ ಕೀದೃಶಃ ”

ಎಂದರೆ ಮುಖಾಧ್ಯವಯವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ದೇಹಗಳೂ ಏಕರೂಪವಾಗಿರಲು ವರ್ಣಕ್ರಮವೆಂತಹದು? ಎಂಬ ನಾದವು ಘೋರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಅನಾದಿಕಾಲಿಂದಲೂ ಸಂಪದಭ್ಯುದಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಅವರೇಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಕೃತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪದಭ್ಯುದಯಗಳಿಗೆ ದಾರಿಗಳು ಹೊಸ ಹೊಸತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲು ಅವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೆಸರುಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ದಾರಿಗಳು ನಮಗೇ ಇರಲಿ, ನೀವು ಅನುಸರಿಸಬೇಡಿರಿ—ಎಂದು ಅವರು ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಅನುಸರಿಸುವರನ್ನು ತಡೆವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಅವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಸಂಪದಭ್ಯುದಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೂ ಅವರಿಗೂ ಸ್ಪರ್ಧೆಬಂದರೆ ಆಗಲೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಡಿರಿ, ಅವರನ್ನು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಅತಿತೆಯುಸಬೇಡಿರಿ ಕಂಡಿರಿ—ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಅವರ ಮೇಲೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬಾಧೆಯಾಗಿದವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಕರು ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರಿಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವನ್ನಾದರೂ

ನೆನೆದು ಅವರಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಮಂಶರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯಾದಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಘೋಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಗೌರವಿಸಿರಿ. ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಬೇರೆಯಾಗಬಹುದು, ಆ ಕಾರಣವು ಅತೀತವಾದ ಕೂಡಲೆ ಬೇರೆಯಾದ ಸ್ವಭಾವವು ಹೋಗಿ ಘೋಷ್ಯಭಾವವೇ ಬರುವುದು. ಪ್ರಜಾಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ತುಲ್ಯವಾಗಿರುವುದು; ಭೇದವಿಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವೇ ನಿಲ್ಲುವುದು; ಪ್ರಜಾಸ್ವಭಾವವು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದೀರ್ಘಕಾಲ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಒಳಗೊಳಗೇ ನಿರ್ವಿಮಿತ್ರವಾದ ವೈಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ದೊಡ್ಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಘೋಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ವೈದ್ಯರನ್ನೂ ಘೋಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಔಷಧವು ಕೆಂದುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜರನ್ನೂ ಘೋಷ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ, ಯಾರಾದರೂ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಆದರಿಸಬೇಕು; ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತು—ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಹೃದಯವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರಬೇಕು. ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು ಬಂದುವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ಚಿತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಬಳ್ಳಿಯ ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಆಡಬೇಕು. ಯಾಚಕರು ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಾರದು. ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೇನಾದರೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇದ್ದರೆ, ಅಗ ಮಾಡಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಟೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆಯಾದರೂ ಇದ್ದು ಬಂದವನು ತಾನೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ. ವಂತಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳಾದವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿನೀತರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ—ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಶತ್ರುಗಳಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರಬೇಕು. ನನಗಿಂತಹ ನೊಬ್ಬ ಶತ್ರುವಿರುವನೆಂದೂ ನಾನಿಂತಹವಿಗೆ ಶತ್ರುವೆಂದೂ ನನಗಿಂತಹ ಅಪಮಾನವಾಯಿತೆಂದೂ ಪ್ರಭು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಬಾರದು. ಚಿತ್ರಲೆ ನೀರಿಗೆ ದೀಳೆಬಾರದು; ಮತ್ತೆ ಇದರ ಆಕವಷ್ಟು—ಇದರಲ್ಲೇ

ನಾದರೂ ಹಿಂಸ್ರವ್ರಾಣಿಗಳಿರುವವೇ—ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹೊರತು ನೀರಿಗೆ ಇಳಿಯಬಾರದು. ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಕು; ಅಡುವ || ಮಾತು ಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು; ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿಗೆ ಹೋಗಿಬಾರದು; ಸುಳ್ಳಾಡಬಾರದು; ನನಗೆ ಮಾತು ಬರುವುದೆಂದು ಅಪ್ರಕೃತವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡಬಾರದು; ಕಟೋಕ್ತಿಯನ್ನು ತರಲೇಬಾರದು. ಜನರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಅವರೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು; ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮೇಲೆಯೂ ನಾವು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಅವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವರೋ ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಏಕಾಕಿಯಾದವನು ಸುಖವಾಗಿರಲಾರನು; ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಬೇಕೇಬೇಕು, ಹಾಗೆಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಂಬಿ ವರ್ತಿಸಬಾರದು; ಯಾರಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವನೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಶಂಕಿತನೂ ಆಗಬಾರದು. ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಾರದು; ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಹೋದರೆಹೋಗಲಿಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬಾರದು, ಯುಕ್ತವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೂ ಹೋಗಬೇಕು; ಇನ್ನೂ ಬೃಹಿಗ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಡಬಾರದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾವು ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶಗಳು.

ನಮ್ಮ ಘೋಷ್ಯಕರ ಉಪದೇಶಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವಿರುವವು. ಮಳೆ ಬಿಸಿಲು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರತ (ಕೊಡೆ) ವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿಬಾರದು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಗಳು ಇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ನಡೆಯಬೇಕು. ಹೊಳೆಯನ್ನು ಈಜಿ ದಾಟಬಾರದು. ಸಂದಿಗ್ಧವಾದ ದೋಣಿಯನ್ನೂ ಮರವನ್ನೂ ಬಂಡಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಹತ್ತಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೆಮ್ಮಬಾರದು, ತೇಗಿಬಾರದು, ಆಳಿಸಬಾರದು, ಸೀಸಬಾರದು, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉಸಿರುಬಿಡಬೇಕಾಗಿಬಂದರೂ ಇತರರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು; ಮೂಗನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು; ಕುಕ್ಕುರಗಾಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೇಬಾರದು; ಮಂಡಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತುಂಬ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರಬಾರದು; ಉಗುರಿನಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಬಾರದು; ಗುಡಿಸುವ ಧೂಳಿ ಮೆಯ್ಯುಮೇಲೆ ದೀಳದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಕೃಣವನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಬಾರದು; ಉಚ್ಚಿಷ್ಟನಾಗಿರುವಾಗ—(ಉಚ್ಚಿಷ್ಟ

ನೆಂದರೆ ಉಂಡು ಕೈಜಾಯ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವನು, ಮೂಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಂದು ಕೈಕಾಲ ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವನು—ಇತ್ಯಾದಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು; ಉದಯಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಅಸ್ತಮಯಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಬಾರದು; ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅತಿಪ್ರಕಾಶಯುತವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಅತ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರಬಾರದು; " ಇದೋ ಕಾಮನ ಬಿಟ್ಟು, ನೋಡಿ ಬನ್ನಿರಿ" ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿಸಬಾರದು, ಬಲಶಾಲಿಯಾದವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು; ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದು; ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸ್ವರವು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಬಾರದು— (ಎಂದರೆ ನೆಟ್ಟಗೆಬಂದಹಾಗೆ ನಡೆವುದು, ವೇದಿವಲಾದುದು) ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡುವಿಕೆ ಕೈಬಾರದು, ಮೂಜ್ಯೂರಾದವರಿದ್ದರೆ ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಗ್ನಿಹೋಗಬಾರದು, ದಂಪತಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಹೋಗಬಾರದು, ತಪ್ಪುವಿನ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಗಣಿಕೆಯ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಬಂದುಕಾಲಕ್ಕೂ ತಿನ್ನಬಾರದು, ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೊಣೆಯಾಗಬಾರದು. ತಿಳಿಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಬಾರದು; ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬಾರದು. ಜೂದವೆಂದರೆ ದೊರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು, ಹೆಂಗರ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆಯಬಾರದು, ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳದೆಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂತೆಯೂ ಬಿಡಬಾರದು, ಎಷ್ಟು ಯತ್ನದಿಂದಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟನೇ ಮಲಗಬಾರದು, ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗಲೇ ಬಾರದು, ಗಿಡದ ಕೆಳಗೂ ಮಲಗಬಾರದು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೂರ್ವಕರು ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ನಮಗೂ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವರು; ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು.

ಇದುವರೆಗೂ ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದೆವು. ಗುಣಾವಗುಣಗಳು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರಬೇಕು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೂ ಗಹನವಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷುದ್ರಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿಲ್ಲ. ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು ಉದ್ಧರಣೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಮಿತಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ

ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಆಯತೆಂದೂ ಆದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಯಾವಾಗಲೂ ಅರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನೆಂದು ಅನೇಕರು ತಿಳಿದಿರುವರು. ಮಿತಭೋಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾದರೂ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿತಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಯಾವುದನ್ನು ಭಂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಹಿತಕಾರಿಯಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ಭಂಜಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ತರವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಯಾವಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು—ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಸಿದ್ಧವೇ ಆಗುವುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸಂತಾದಿ ಆರು ಮುತುಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ಶಿಶಿರಾದಿ ಗ್ರೀಷ್ಮಾಂತಕಾಲವು ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು, ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾನಕಾಲವೆಂದು ಹೆಸರು ವರ್ಷಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಮಂತಾಂತಕಾಲವು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು, ಇದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗಕಾಲವೆಂದು ಹೆಸರು ಆಧಾನವೆಂದರೆ ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ವಿಸರ್ಗವೆಂದರೆ ತ್ಯಜಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ಭೂಮಿಯಿಂದ ರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಿಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾನಕಾಲವೆಂದೂ ಭೂಮಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಸವು (ಮಳೆ, ಹಿಮ) ಮೇಲಿಂದ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗಕಾಲವೆಂದೂ ಹೆಸರು ಆಧಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಯುವೂ ಚೆರುಕಾಗಿ ಬೀಸುವುದು. ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕತರವಾದ ಪ್ರಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅವೂ ರಸಶೋಷಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗುವುವು. ಭೂಮಿಗೆ ರಸವು ಬಂದ ಬೀಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು, ಗಾಳಿ ತಣ್ಣಗೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬೀಸುವುದು, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಧಾನಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚುವುದು, ಬಲವು ಹೆಚ್ಚುವುದೂ ಇಳಿವುದೂ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆವ ವ್ಯಾವಾರವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರೀಷ್ಮಾರ್ತುಮಲ್ಲಯೂ ವರ್ಷಾರ್ತುಮಲ್ಲಯೂ ಮನುಷ್ಯನು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲನಾಗಿರ.ವನು; ವಸಂತರ್ತುಮಲ್ಲಯೂ ಶರದ್ಧೃತುಮಲ್ಲಯೂ ಮಧ್ಯಬಲವುಳ್ಳವನಾಗಿರ.ವನು. ಋತುಧರ್ಮದಿಂದ ಆಗುವ ಭೇದವೋ (ಎಂದರೆ ಗ್ರೀಷ್ಮಾರ್ತುಮಲ್ಲ ಆಧಾನಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಪರಮಾಧಿಕವಾಗಿರುವುದು, ವಿಸರ್ಗಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿರುವುದು, ವರ್ಷಾರ್ತುಮಲ್ಲ ಆಧಾನಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ವಿಸರ್ಗಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಪರಮಾಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುವು; ವಸಂತರ್ತುಮಲ್ಲ ಆಧಾನಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಮಧ್ಯಾಧಿಕವಾಗಿಯೂ ವಿಸರ್ಗಕಾಲದ ತೈಕ್ಷ್ಣ್ಯವು ಮಧ್ಯಾಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.

ಶೈತ್ಯವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಶರದ್ಕೃತುವಲ್ಲಿ ಆದ ಷ ಶೈತ್ಯವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿಯೂ ವಿಸರ್ಗಜ ಶೈತ್ಯವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು, ಶಿಶಿರರ್ತುವಲ್ಲಿ ಆದಾಸಜ ಶೈತ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ವಿಸರ್ಗಜ ಶೈತ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಹೇಮಂತರ್ತುವಲ್ಲಿ ಆದಾಸಜ ಶೈತ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ವಿಸರ್ಗಜ ಶೈತ್ಯವು ಪರಮಾಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರರ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಧರ್ಮವಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದವಾಗಾಯಿತು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವಾಸ ವಿಸರ್ಗಗಳೆ ರಡೂ ಇರುವುದು, ಒಂದೊಂದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾನಾಧಿ ಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಆದಾನಕಾಲವೆಂದೂ ವಿಸರ್ಗಾಧಿಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ವಿಸರ್ಗಕಾಲವೆಂದೂ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುವುದು

ಹೇಮಂತ ಶಿಶಿರರ್ತುಗಳನ್ನು ಶೀತಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯ ಬಹುದು, ಹೇಮಂತರ್ತುವಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಗವು ಕಡಮೆಯಾಗುವುದು, ಶಿಶಿರರ್ತುವಲ್ಲಿ ಆದಾನವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಬರುವುದು, ಇದೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಅವಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯು ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅವೆರಡರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಂದೇ ಆಗುವುದು. ಶೀತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಷ್ಮತನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿರುವನು, ಇದರಿಂದ ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಪಟುವಾಗಿರುವುವು; ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಶಕ್ತಿಗಳಶೋಧದಾದ ಜಿರಾಂಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ದೀಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಆಗ ಆಹಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಗುರ್ವಾಹಾರಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಗಿ ಹೋಗುವ ಕಾಲವೂ ಅವೇ. ಆಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿನ್ನದಿದ್ದರೆ ಪಟುವಾದ ಜಿರಾಂಗಿ ದೇಹಗತವಾದ ರಕ್ತಮಜ್ಜಾದಿಗಳನ್ನೇ ಶೋಷಿಸುವುದು; ಜಿರಾಂಗಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸ್ನೇಹದಂತಹ (ಬಿಟ್ಟಿಂತಹ) ಪದಾರ್ಥವು ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ, ಜಿರಾಂಗಿಯನ್ನು ಹಾಳುವಾದಬೇಕಾದರೂ ಸ್ನೇಹಾಧಿಕ್ಯವೇ! ಇದರಿಂದ ಜಿರಾಂಗಿಯ ಪಟುತ್ವವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಮೊದಲಾದ ಜಿಡ್ಡಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ಶೀತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎನನ್ನಾದರೂ ತಿನ್ನುವುದು ಒಳ್ಳೆದು ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರು ಧನುರ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಗ್ಗಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನೇಹದ್ರವ್ಯಗಳೊಡನೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಾಯುವನ್ನು ಹಾಕಿರುವರು ಹುಳಿ, ಸಿಹಿ, ಉಪ್ಪು ಮೊದಲಾದುವುಗಳೂ ಗೋಡುವೆ, ಹೊಸ ಅಕ್ಕಿ, ಉದ್ದು, ಹಿಟ್ಟು, ಜೋಳ, ಎಳ್ಳು, ಕಡಲಿಯುಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದುವೂ ಕಸೂರಿ, ಕೇಸರಿ ಮೊದಲಾದುವೂ ಹಾಲು, ಹಾಲಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳು - ಇವೂ ಯುಕ್ತ

ವಾಗಿ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡಬಹುದು. ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡೇ ಇರುವುದು, ಮೆಯ್ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬಿಸುನೀರು, ವ್ಯಾಯಾಮಮಾಡುವುದು, ಬೆವರು ಬಿಡುವುದು ದಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವುದು, ಮನೆಯನ್ನೂ ಮನೆಯ ಒಳಭಾಗವನ್ನೂ ಉಷ್ಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು, ಬುರುಕಿದಾಕದ 'ಮೇನಾ' ಮೊದಲಾದುವು, ತೆರಹಾಕಿದ ಹಾಸಿಗೆ, ಕಂಬಳಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವುವು. ದಟ್ಟ (ರಜಾಸು) ಗಳು 'ರೇಷಿಮೆ'ಯ ಬಟ್ಟೆ, 'ಶಹಲು' ಮೊದಲಾದ ಊರ್ಣಾಮಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳು, ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕಗಳು. ಅಗಲಿನ ಗಂಧವನ್ನು ಮೆಯ್ನೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುವರು. ಸ್ತ್ರೀಸುಖಕ್ಕೂ ಇದೇಕಾಲವು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಕೇವಲ ಲಭುವಾದ ತಿಂಡಿ, ನಾತಟನಕವಾದ ಆಹಾರಗಳು, ಅಲ್ಪಭೋಜನ, ಗಾಳಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಕಾರ, ಕಹಿ, ಬಗರು ಈ ರಸಗಳನ್ನೂ ಶೀತಕವಾದ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ (ತಂಗೂಳು ಮೊದಲಾದುವು) ಬಿಡಬೇಕು.

ಹೇಮಂತರ್ತುವಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಸಂಚಿತವಾಗುವುದು ಕಾಲಸ್ವಭಾವವು; ಹೀಗೆ ಸಂಚಿತವಾದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ವಸಂತರ್ತು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ಶೈತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ದೀಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಜಿರಾಂಗಿಯ ಪಟುತ್ವವನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟುವ ಸಂಭವವಿರುವುದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ವಿಷೂಚಿಕೆ (Cholera) ಅದುದರಿಂದ ಅಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ವಾಂತಿಯ ಧನುಷವನ್ನೂ ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ಭೇದಿಯಿಡಿಸಿದವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುವುದು ಉತ್ತಮವು. ಅಳಲಿಯ ಕಾಯಿ ವುಡಿಯನ್ನು ಜೀನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವುದು; ಕೆಲವರು ಅಳಲಿಯ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಆಗ ಸೇವಿಸುವರು. ಗುರ್ವಾಹಾರವನ್ನೂ ಹುಳಿ, ಸಿಹಿ, ಈ ರಸಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಮೊಸರನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಅಗದರೂ ಸನೆಯದ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ ಹಗಲನಿದ್ದಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕು. ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಯಾಮಮಾಡುತ್ತಲೂ ಮೆಯ್ನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪುಹಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಇರಬೇಕು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಗಂಧ, ಅಗರು-ಮೊಸಲಾದುವುಗಳ

ಗಂಧವನ್ನು ತೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗೋಡುವೆ, ಯವೆ, ಒಳಿಯ ಅಕ್ಕಿಗಳು, ವಾಸ್ತುಕ (ಅರವತ್ತು ದಿನಸದ ಬತ್ತ-ಅದರ ಅಕ್ಕಿ) ಹೆಸರು, ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಹೊಡೆದ ಆಹಾರಗಳು ಇವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ನಸ್ಯತ್ರಯೆ (ನಸ್ಯವೆಂದರೆ ಹೊಗೆಯ ಸೊಪ್ಪಿನ ಹುಡಿಯಿಲ್ಲ; ನಸ್ಯತ್ರಯೆಯೆಂದರೆ ವಿನಂಬುದನ್ನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಸ್ಯತ್ರಯೆಯಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು.)ಯೂ ಒಳಿದೆಂದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವರು. ಸ್ತ್ರೀಸುಖ, ಉದ್ಯಾನವಿಹಾರ,-ಇವೂ ವಸಂತ ತುಳಿ ವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದುವು.

ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ಹೀರಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನೂ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲನಾಗಿರುವನು. ಆಗ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಶೀತಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅನ್ನವಾನಗಳು ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುವುವು. ಬಿಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಣ್ಣುಗಳು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ವಾನಕಗಳನ್ನೂ ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರುವೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬಹುದು. ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಲಘುಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ (ಉದಾ.-ವಾಯಸ) ಭುಂಜಿಸಬೇಕು. ತುಪ್ಪ, ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಕಿ, ಹಾಲು, ಹುರಿಹಿಟ್ಟು ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಕಾರ, ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ಈ ರಸಗಳೂ ಉಪ್ಪಾಹಾರವೂ ಚುರುಕುಮಾಡುವ ಆಹಾರವಸ್ತುಗಳೂ ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಹಿತಕಾರಿಗಳು. ಗ್ರೀಷ್ಮರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ತಣ್ಣಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹಗಲಹೊತ್ತು ಮನೆಯ ತಣ್ಣಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದೂ ದೇಶದ ವಾಯುಗುಣಾದಿಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲುಗುವುದೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಿತಕಾರಿಗಳು. ವನ-ಉಪವನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದೂ ಸುಗಂಧಮಯವಾಗಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದೂ ಲಾಮಂಚದ ಬೀಸಣಿಗೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ನೀರುಚುಮುಕಿಸಿ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳು. ಮತ್ತು ಮಣಿ-ಇವುಗಳ ಹಾರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಗ್ರೀಷ್ಮರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಕೃಷಿಸಬೇಕೆಂದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವುದು.

ಆದಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಠರಾಗ್ನಿ ದುರ್ಬಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ. ವರ್ಷರ್ತು ಬರುವ ಮೇಳುವು ವರ್ಷಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹವೆ ವಿಳುವುದರಿಂದಲೂ ವಾಯು ಶೀತಕವಾಗಿ ಬೀಸುವುದರಿಂದಲೂ ಜಲವು ಹುಳಿಯಪಾಕವಾಗುವುದರಿಂದ

ಲೂ ಆ ಅಗ್ನಿ ಇನ್ನೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ವಾತಾದಿ ತ್ರಿದೋಷಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕುಪಿತವಾಗುವುವು. ಇದರಿಂದ ವರ್ಷರ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ದೀಪ್ತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ತ್ರಿದೋಷಗಳು ಕುಪಿತವಾಗಿ ದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವನಿಯಮಗಳು ಬೇಕೋ ಅವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಅಂಬಲಿ, ಹಗಲನಿದ್ರೆ, ಹಿಮ, ನದೀಜಲ, ಕೆರೆಯನೀರು, ವ್ಯಾಯಾಮ, ಬಿಸಿಲು, ಗ್ರಾಮ್ಯಧರ್ಮ, ಇವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ವಾನಭೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪಬೆರೆದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆತೆಂದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ಹೇಳುವರು. ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಜೇನುತುಪ್ಪವು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಅದು ಶೀತಕವಾಗಿರುವುದು, ಲಘುವಾದುದು, ರುಚಿಯುಳ್ಳುದು, ಸ್ವಗ್ರಾಹಿ (ಎಂದರೆ ದೋಷಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಿಡುವುದು), ಲೇಖನವಾದುದು (ಎಂದರೆ ದೇಹ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಕವಾದುದು),—(Stemulating), ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿ, ದೀಪ್ತಿ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು, ಸ್ವರವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದು (ಎಂದರೆ ಅದರ ಆಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು), ಪ್ರಣವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದು (ಎಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉರಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು), ರೋಷವನ್ನು ಮಾಡುವುದು (ಎಂದರೆ ನ್ರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಗಿಸುವುದು,—Healing) ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೌಕುಮಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು, ಛಿದ್ರಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವುದು, ಅಹ್ಯಾದವನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ದೇಹದ ವರ್ಣವು ಉಜ್ವಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮೇಧೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಭೋಗೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದೀಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಬಾಯಿಗೆ ವೈತದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು; ಕುಷ್ಠರೋಗ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಕಮ್ಮು, ರಕ್ತಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಮೇಹ, ಕ್ಲಮ (ನಿಸ್ಪತ್ಯ, ಬಳಲಿಕೆ), ಕ್ರಿಮಿ, ಮೇದೋರೋಗ, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸುವುದು, ವಾಂತಿ, ಉಬ್ಬಸ, ಬಿಕ್ಕಳಿಕೆ, ಅತಿಸಾರ, ಮಲರೋಧ, ದಾಹ, ಗಾಯ, ಕ್ಷಯ,-ಇವನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಲ್ಲುದು, ಮತ್ತೆ ಯೋಗವಾಹಿಯಾದುದು (ಎಂದರೆ, ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನೊಡನೆ ಮಿಶ್ರವಾಗುವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು). ಆದರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ವಾತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಗುಣವು ಕೊಂಚವಿರುವುದು; ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಒಗರಿನ ರಸವು ಪ್ರತಿತವಾಗುವುದು. ಯಾವದಿನದದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಹುಯ್ಯುವುದೋ ಗಾಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಬೀಸುವುದೋ ಅದಿವಸ ಹುಳಿ, ಉಪ್ಪು ಬೆಡ್ಡು-ಇವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತೆ

ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಗಾಳಿ ಕೊರತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇವನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ದೇಹಗತವಾದ ವಾಯು ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ದ್ರವಾಂಶವು ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಕಾರ, ಕಹಿ, ಬಗರು, ಈ ರುಚಿಗಳ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಉಷ್ಣವಾಗಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಗಟ್ಟಿ ಮೊಸರು, ಹಳೆ ಅಕ್ಕಿ, ಇಂತಹುವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ತಂಗೂಳು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಬಾವಿಯ ನೀರೂ ಬರತೆಯ ನೀರೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಾಗುವುವು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕುಸುವುದು; ಬೆಂಕಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು, ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕುಡುವುದು, ಬಳಿಕೆಯಾಗುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವುದು, ತುರುಕಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು, ನಿತ್ಯಮೈಥುನ-ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ದೇಹವು ಬೆವರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇಹವನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ನಿರೀಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳು.

ಬಳಿಕೆ ಶರದ್ರತು ಬರುವುದು ವರ್ಷಾರ್ತವಲ್ಲಿ ದೇಹವು ಶೀತೋಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪಳಗಿರುವುದು; ಅದು ತಟ್ಟನೆ ಚುರುಕಾಗುವ ಬಿಸಿಲಿನ ಯೋಗದಿಂದ ಕಾಯ್ದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತವಾದ ಪಿತ್ತವು ಅಗ ಕ ಪಿತವಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಗ ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಲಘುವಾಗಿಯೂ ಶೀತವಾಗಿಯೂ ಕಹಿಯಾಗಿಯೂ ಬಗರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಸಿವಾದಾಗ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಹಾಲು, ಕಬ್ಬಿ, ಗೋಡುಮೆ, ಜನಿ, ಹೆಸರು, ಸಣ ಅಕ್ಕಿ-ಇವು ಉತ್ತಮವಾದ ಆಹಾರಗಳೆ. ಅಂಶೂದಕಕಂಪನೋದಕಗಳೆ ಸ್ನಾನ ವಾನಾವಗಾಹನಗಳಿಗೆ ಅವ್ಯುತ ಸಮಾನವಾದುವು. ಯಾವ ನೀರಿಗೆ ಹಗಳು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣವೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಿರಣವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೀಳುವವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಶೂದಕವೆಂದು ಹೆಸರು, ಅದು ದೋಷತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಹೋಗತಾಡಿಸಬಲ್ಲುದು. ಹಗಲಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಲೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಿಂದ ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಲೂ ಕಾಲದಿಂದ ಪಕ್ಕದಶೆಗೆ ಬಂದು ದೋಷರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಅಗಸ್ತ್ಯೋದಯದಿಂದ ವಿವಾಹರಹಿತವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಶುಚಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶರತ್ಕಾಲದ ನೀರಿಗೆ ಹಂಸೋದಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ನದಿಯ ನೀರು, ಪಚ್ಚೆ ಕರ್ಪೂರ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ಚಂದ್ರನಿರುವರಾತ್ರಿ, ಹೂವಾಲಿ, ನಿರ್ಮಲವಸ್ತ್ರ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೊಡನೆ

ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳು ಪ್ರದೋಷ (ರಾತ್ರಿಯ ಅದಿಭಾಗ) ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಿಯಾದುವು. ಗಟ್ಟಿಮೊಸರು, ವ್ಯಾಯಾಮ, ಹುಳಿ, ಕಾರ, ಉಷ್ಣವಾಗಿರುವ ಆಹಾರ, ತೀಕ್ಷ್ಣರಸಗಳು, ಹಗಲನಿದ್ದೆ, ತಂಗೂಳು, ತಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆವನೀರು ಮೊದಲಾದುವು, ಬಿಸಿಲು, -ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಧ್ಯಗಳೆನಿಸುವುವು. ಶರತ್ಕಾಲದ ಆರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ ಪಿತ್ತಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಾವ್ಯುತ್ಥಿ ಭೇದಿಯ ಲೋಧನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವರು.

ಮೇಲೆ ಪಿತ್ತವು ಕುಪಿತವಾಗುವುದು ಮೊದಲಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರುವೆವು (ಇದಲ್ಲಿಯು ಓವಿರಾಯನ ಕಾಲದ ಕಗ್ಗು? ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಅಧುನಿಕರು ನಿಮ್ಮ ತ್ರಿದೋಷಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕಗಳು. ನಮ್ಮ ದೇಹಾಮಯವಗಳೇ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಮಯವಾಗಿರುವುವು. ಅವಯವಗಳ ಕೆಲವು ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಸಲ್ಲುವುವು, ದೇಹಗತವಾದ ಕೆಲವು ರಸಗಳಿಗೂ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಸಲ್ಲುವುವು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆದಾನ (ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು), ವಿಕ್ಷೇಪ (ಹರಡುವುದು), ವಿಸರ್ಗ (ತ್ಯಜಿಸುವುದು) ಈ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಿರಂತರವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಅನ್ನವಾಹಿನೀ ನಾಡಿಯಿಂದ ಅನ್ನ ರಸವನ್ನು ದೇಹದೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅದನ್ನು ದೇಹದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹರಡುವುದು, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅನುಸುಯುಕ್ತವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವುದು ನಮ್ಮ ಅವಯವಗಳ ಯಾವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆದಾನಕ್ರಿಯೆ ನಡೆವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ವಾತವೆಂದು ಹೆಸರು, ವಿಸರ್ಗಕ್ರಿಯೆ ನಡೆವುದೋ ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೆಂದು ಹೆಸರು ಇದಲ್ಲದೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚಲನಾದಿ ನಾನಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿರುವುವು. ಹಿಂದಿನಾವು ಆಹಾರ ವಿಕಾರಮಾಡುತ್ತ ಅದು ಒಪ್ಪವರ್ಗ, ಸಾರವರ್ಗ, ಸ್ನೇಹವರ್ಗ, ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವೆವಷ್ಟೆ. ಅವು ಅನ್ನ ವಾಹಿನೀ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೀರ್ಣವಾಗಿ ರಕ್ತಗತವಾಗುವುವು. ರಕ್ತಗತವಾದ ಅನ್ನನಾರದಿಂದ ದೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ, ಪೃಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುವು. ಆಹಾರವು ಬೀರ್ಣವಾಗುವಾಗ ಕೇವಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು, ಮತ್ತೆ ಆಹಾರವೂ ಪಚನಕಾರಕರಸಗಳೂ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಹಾರದಿಂದಲೂ ಪಚನಕಾರಕರಸಗಳಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನವಾದ ವಸ್ತುಂತರಗಳಾಗುವುವು. ಈ ವಸ್ತುಂತರಗಳೇ ಅನ್ನವಾಹಿನೀ ನಾಡಿಯ ಚರ್ಮಭಿತಿಯಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಹೀರ

ಲುಟ್ಟು ರಕ್ತಗತಗಳಾಗುವುವು. ಆ ಹೀರಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಂ ತರಗಳೊಡನೆ ಸಂಯೋಗ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಸ್ತುಂ ತರಗಳಾಗದ ಆಹಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳೂ ಆ ಚರ್ಮ ಛಿತ್ತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚ್ಚಿದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ತಾವೂ ರಕ್ತಗತಗಳಾಗುವುವು ಹೀಗೆ ರಕ್ತಗತಗಳಾಗುವ ಪಕ್ಕವಾಗದ ಆಹಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವಾದರೂ ಅಗಬಹುದು. ಅವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಸ್ತುಂ ತರಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅಗ ಅವಯವಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯುಕ್ತಗಳಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಈಗಲಾದರೆ ಅವು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ರಕ್ತಗತವಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳು ವಸ್ತುಂ ತರಗಳಾಗಬಹುದಾದ ಸಂಭವವಿದ್ದರೂ ದೀಪಾವಯವಗಳ ಸ್ಥಿತಿ, ವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ವಸ್ತುಂ ತರಗಳು ಬೇರೆ ಆಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವುಗಳ ಗತಿಯೇನು ? ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ವಸ್ತು ಹೊಕ್ಕರೂ ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವುದು ದೇಹದ ಧರ್ಮವು. ಒಬ್ಬನ ದೇಹವು ಅದನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನದು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಾರದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಧದ ಆಹಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಭೇದಿಯು ಔಷಧವನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿರೋಚನವಾಗಬಹುದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಗದೆಯೇ ಇರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು ಅನೇಕರಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರಬಹುದು. ಕೆಲವು ದೇಹಗಳು ಸಾರವರ್ಗದ ಅಂತಹ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಆಹಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತಹ ದೇಹಗಳಿಗೆ ವಾತ ದೇಹಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಕೆಲವು ಸ್ನೇಹವರ್ಗದ ಆಹಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂತಹ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಪಿತ್ತ ದೇಹಗಳೆಂದು ಹೆಸರು, ವ.ತೆ ಕೆಲವು ಪಿತ್ತ ದರ್ಗದ ಆಹಾರಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅಂತಹ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳು ಸಾರವರ್ಗ, ಸ್ನೇಹವರ್ಗ, ಪಿಷ್ಟವರ್ಗ, —ಈ ಆಹಾರಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು ವ.ತೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ವಸ್ತುಂ ತರಗಳಾದ ಆಹಾರಾಂಶಗಳೂ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿ ವೃದ್ಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಿಯುಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ದೇಹದ ಅವಯವಗಳೂ ಆ ವರ್ಗಗಳ ಆಹಾರಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುವು; ದೇಹವು ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮನುಯವಿಸ್ತುವುದು ಈ ತತ್ತ್ವದ ಮೇಲೆಯೇ. ಯಾವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಾತವು (ಸಾರವರ್ಗದ ವಿಚಾರವಾದ ಭಾಗ) ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವುದೋ

ಅದಕ್ಕೆ ವಾತದೇಹವೆಂದು ಹೆಸರು; ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪಿತ್ತವು (ಸ್ನೇಹ ವರ್ಗದ ವಿಚಾರವಾದ ಅವಯವ ಭಾಗ) ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ಪಿತ್ತದೇಹವೆನಿಸುವುದು; ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು (ಪಿಷ್ಟವರ್ಗದ ವಿಚಾರವಾದ ಭಾಗ) ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವುದೋ ಅದು ಶ್ಲೇಷ್ಮದೇಹವೆನಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಸಮವಾಗಿ ಬೆರೆತಿರಬಹುದು; ಅಂತಹುದಕ್ಕೆ ವಾತಪಿತ್ತಶರೀರ, ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮಶರೀರ, ಶ್ಲೇಷ್ಮವಾತಶರೀರ-ಎಂದು ಯಥಾ ಸಂಭವವಾಗಿ ಹೆಸರಾಗುವುದು. ಈ ಮೂರೂ ಸಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಮಧಾತು ಶರೀರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳ ನಿರುಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸುಶ್ರುತಾಚಾರ್ಯರು: 'ತತ್ರ 'ತಾ' ಗತಿಗನ್ಧ ನಯೋರಿತಿ ಧಾತುಃ, 'ತಪಃ' ಸಂತಾಪೋ 'ಶ್ಲಿಷ್' ಅಲಿಬ್ಧನೇ, ಏತೇಷಾಂ ಕೃದ್ವಿಹಿತ್ಯೈಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈರ್ವಾ ತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮೇತಿಚ ರೂಪಾಣಿ ಭವಂತಿ" 'ವಾ' ಎಂಬ ಧಾತು ಗಕ್ತೃರ್ಧ ಗಂಧನಾರ್ಥವುಳ್ಳದು, 'ತಪ' ಎಂಬ ಧಾತು ಸಂತಾಪಾರ್ಥವುಳ್ಳದು, 'ಶ್ಲಿಷ್' ಎಂಬ ಧಾತು ಅಲಿಂಗನಾರ್ಥವುಳ್ಳದು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಕೃದ್ವಿಹಿತ ಪ್ರಕೃತ್ಯುಗಳು ಸೇರಿ ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಎಂಬ ರೂಪಗಳಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಸಾರವರ್ಗದಿಂದ ವಾತವು ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವಷ್ಟೆ, ಸಾರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾರ, (ಬಲ) ವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಅದರ ಸಾರವೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನುಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಸ್ನೇಹವರ್ಗದಿಂದ ಪಿತ್ತವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಬೆಡ್ಡಿನ ಪದಾರ್ಥದಿಂದ ಧಗ್ ಎಂದು ಉರಿಯೇಳುವುದೆಂದು ಯಾರು ಕಾಣರು? ಪಿಷ್ಟವರ್ಗದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಅಲಿಂಗನ (ಅಂಟಿಕೊಳುವ Cohesion & adhesion) ಸ್ವಭಾವವು ಪಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯ ಅಂಟುಗಳನ್ನು-ಸರಿಗಳನ್ನು-ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅನ್ನದ ಅಗುಗಳಿಂದ ಅಂಟು ಹಾಕುವುದನ್ನು ಅನೇಕರು ನೋಡಿಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಬಿಲ್ಲವೂ ಪಿಷ್ಟವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು, ಬಿಲ್ಲದ ಜೊನಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಲೆಂದು ಗಾರಿಗೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆ? ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಲ್ಲ ಸಕ್ಕರೆ-ಇವುಗಳ ವಾತವನ್ನು ಹಾಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ವಾತ ಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳಿಗೆ ಆ ಆ ವರ್ಗಗಳ ಆಹಾರಗಳೇ ಕಾರಣಗಳೆಂಬ ವಿಷಯವು ದೃಢೀಕೃತವಾಗುವುದು. ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸಾರವರ್ಗವನ್ನು ವಾತವರ್ಗವೆಂದೂ ಸ್ನೇಹವರ್ಗವನ್ನೂ ಪಿತ್ತವರ್ಗವೆಂದೂ ಪಿಷ್ಟವರ್ಗವನ್ನು ಶ್ಲೇಷ್ಮವರ್ಗವೆಂದೂ ಕರೆಯಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಹಾವಯವಗಳೂ ವಾತ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮೆಯುವಾಗಿ ರುವಾಗ ಇವಕ್ಕೇಕೆ ದೋಷಗಳೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂತೆಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇನೆಂದರೆ —

‘ಧಾತವಶ್ಚ ಮಲಶ್ಚಾಪಿ ದುಶ್ಚಸ್ತ್ರೋಭರ್ಯುಃ ತಸ್ತತಃ |

ವಾತಪಿತ್ತಕಫಾ ಏತೇ ತ್ರಯೋದೋಷಾ ಇತಸ್ತ್ಯುತಾಃ ||’

ದೇಹಗತಗಳಾದ ಧಾತುಗಳೂ ಮಲವೂ ಈ ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳಿಂದ ದೂಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಮೂರೂ ದೋಷಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುವು. ಇದು ವೈದ್ಯರಮಾತು; ರೋಗೋತ್ತಮತಿಯೂ ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಆಗುವುದರಿಂದ ಇವು ಗಳು ದೋಷಗಳೆಂದು ಅವರ ಸಂಕೇತವು;—ಎಂದರೆ ಇವು ರೋಗೋತ್ಪಾದನಕಾರಣಗಳೆಂದರ್ಥವು. ರೋಗೋತ್ಪಾದಕಗಳಾಗುವಾಗ ಇವು ದೋಷಗಳಾಗುವುವು, ಇತರದಶೆಗೆ ಳಲ್ಲಿ ಇವು ದೋಷಗಳಲ್ಲ. ವಾತ ಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವು ಯಾವ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವು ವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮಯಾನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಾನು ಸಾರವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತ್ರಿದೋಷಗಳೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಿದರೂ ದೋಷಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದಾದ ವಾತಪಿತ್ತ ಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ದೋಷಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಈ ತ್ರಿದೋಷಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿಯೂ ಬರುವುವು. (ಎಂದರೆ ತಾಯ್ನಿಂದೆಗಳಿರದೇಹಪ್ರಕೃತಿಯಿಂತ ಹುದೋ ಮಕ್ಕಳದೂ ತದನುಸಾರವಾಗಿರುವುದು) ಮನು ಷ್ಯನ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಬರುವುವು.

ಈ ತ್ರಿದೋಷಗಳಿಗೆ ಸಂಚಯ, ಪ್ರಕೋಪ, ತಮನ ಎಂಬ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳಿರುವುವು. ಸಂಚಯವೆಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಸೇರುವುದು.—ಎಂದರೆ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗತ ವಾಗಿ ಆದರಿಂದ ಇಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹರಡಲ್ಪಟ್ಟು ವುಂಜೀಭೂತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂದರ್ಥವು. ಸಂಚಯವನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದೋಷಗಳೆ ಳಿಂದ ಬಾದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಬಾಧೆಕೊಡದೆ ಸಂಚಯಿ ಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಿತಿಯಿಂಟು, ಆ ಮಿತಿಯಿರಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಬಾಧೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು. ಅವುಗಳಿಂದ ಬಾಧೆಯಾಗುವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರಕೋಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಅನೈಚ್ಛಿಕ ವ್ಯಾಪಾರವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯು ತ್ತಲೇ ಇರುವುದಷ್ಟೆ. ದೋಷಗಳೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತ ವಾದಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಯೋಗದಿಂದಲೂ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಾ

ರಗಳ ಯೋಗದಿಂದಲೂ ಬುತುಧರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿಯೂ ಅವು ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಅವು ಪ್ರಕೋ ಪದಶೆಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಅವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಅನೈಚ್ಛಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮೊದ ಲಾಗುವುವು. ಯಾವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುವೋ ಅವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಹವು ಪಳಗಿಹೋಗಿರುವುದು. ಅವುಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಬಾಧೆ ತೋರು ವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸಬಲವು. ಅಭ್ಯಾಸಬಲವು ಹೊ ರಗೆ ಹೋಗೋ ಒಳಗೂ ಹಾಗೇ. ಈಗ ಒಬ್ಬನು ದಾರಿನಡೆವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ನಡೆದರೂ ಅವನಿಗೆ ದಣವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವದಿವಸವೂ ನಡೆಯದಿವಸು ಒಂದು ದಿವಸ ನಡೆವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಹೋಗಿ ವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕಾಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಏಳದೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದು. ಒರಿಯಕಾಲಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆವರು ಕೆಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳಮೇಲೆಯೂ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡುವರು. ಕಾಲಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೋಡನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಇರು ವನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆವುದರೊಳ ಗಾಗಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕಾಲಚರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ಕಿತ್ತುಹೋಗಿ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದು. ದೇಹದ ಒಳಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ಕ್ರಮವೂ ಹೀಗಿಯೇ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವೂರ್ವವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾದಕೂಡಲೇ ನಮಗೆ ಬಾಧೆ ತೋರು ವುದು. ನಮಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಆ ದೋಷಗಳೇ ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಅವೂರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ದಿಂದ ನಮಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಎಂದು ಹೇಳದೆ ವಾತಪ್ರಕೋಪವಾಗಿರುವುದು, ಪಿತ್ತಪ್ರಕೋಪವಾಗಿರುವುದು ಶ್ಲೇಷ್ಮಪ್ರಕೋಪವಾಗಿರುವುದು, ಎಂದು ರೂಢವಾಗಿ ಹೇಳು ವಪದಧತಿ. ಕೆಲವು ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಪ್ರಕೋಪದಶೆಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು; ಆಗ ವಾತ ಪಿತ್ತಪ್ರಕೋಪ, ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಆ ಪ್ರಕೋಪದ ವೇಗವೆಷ್ಟೋ ನಮಗೆ ಗೋ ಚರವಾಗುವ ಬಾಧೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ; ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಾಧೆಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು, ಮಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯವೇ ಆಗಿರುವುದು, ಅತ್ಯಂತವಾದರೆ ಅತ್ಯಂತವೇ ಆಗುವು ದು. ಪ್ರಕೋಪವನ್ನೆ ಕಳೆದಮೇಲೆ ತಮನಾವಸ್ಥೆ ಬರುವುದು, ತಮನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲವು ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ಔಷಧಾ ದಿಗಳ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುವು, ತಮನವೆಂದರೆ ಬಾಧೆಗೆ ಕಾರಣ ವಾಗದ ದಶೆಗೆ ಬರುವುದು. ವಸ್ತುಗತಿಯಿಂದ ಬಾಧೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದೋಷವು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ

ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವೂರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಶಮನವಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದು. ನಿಂತು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಆ ದೋಷವೇ ಶಮನಹೊಂದಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದು ರೂಢವಾದ ಪದ್ಧತಿ. ಕೆಲವು ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅವೂರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೇ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ತಡೆಮಾಡಿ ಆ ದೋಷವನ್ನು ಬೀರಿಯ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇರುವುದು. ನಾಲ್ಕುರಚಳಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತಡೆಯ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಮಾಡುವುದು, ಇವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗುವುದು ಈ ಸಂಚಯಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳೂ ಕಾಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಕಾಲವು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಕೇಳಬಹುದು, ಇದನ್ನು ನಾವು ಆಗಲೇ ಸೂಚಿಸಿರುವೆವಾದರೂ ಸಂದೇಹನಿರಾಸವಾಗಲು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವೆವು. ಈಗ ವರ್ಷಾರ್ಥ ಮಂದಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವಾತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮಳೆಯುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನವು ಅರಗುವುದು ಕಡಮೆಯೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಸಾರವರ್ಗದ ಆಹಾರವು ಜೀರ್ಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇರರಾಗ್ನಿ ಪಟುವಾಗಿರಬೇಕು. ದುರ್ಬಲವಾದರೆ ಅದು ಸರಿಯಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಆರಗದ ಸಾರವರ್ಗದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪುಂಜೀಭವಿಸಿ ನಮಗೆ ಬಾಧೆಕೊಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುವು ವಾತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೆಂದರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥವು. ಉಳಿದವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ದೋಷಗಳು ಸಂಚಿತವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಸಂಚಯಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ಅವು ದೇಹದ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವೆಂದು ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಬರುವುದು. ದೋಷಗಳು ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಾನಗಳೆಂದೂ, ಉಳಿದವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನಗಳೆಂದೂ ಸಂಕೇತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವೋ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನಿಂತರೆ ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಾನಗಳೆನಿಸುವುವು, ನಾವು ಬಾಯಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಪಿಷ್ಟವರ್ಗದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಬಾಯಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಬಾಯಿ ಚರ್ಮದ ಹೊರಗಣಭಾಗಕ್ಕೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ; ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾಕವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮರಂಧ್ರಗಳು ತುಂಬಿರುವುವು; ಆಹಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾಗಗಳು ಆ ರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಬಳಗಣ

ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹೋಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಊಟವಾದ ಬಳಿಕ ನಾವು ಬಾಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಆದರೂ ಚರ್ಮರಂಧ್ರದಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದುದು ಬಾಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡರೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಒರಿಯ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಇನರು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಯು ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಉಗುಳುವುದೇ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಭೋಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ (ಬಾಯಲ್ಲಿ) ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಆಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದು. ಬಾಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಲಾರವು (ಜಿಲ್ಲು) ಪಿಷ್ಟವರ್ಗವನ್ನು ಜೀರ್ಣ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳುದಾದರೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವು ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತೇ ಇರುವುದಾದರೂ ಪಿಷ್ಟವರ್ಗವು ಬಾಯಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಇನ್ನು ಆಹಾರವು ಆಮಾಶಯ (Stomach)ಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅದು ಅಲ್ಲಿನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪಿಷ್ಟವರ್ಗವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸುವ ರಸವು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಆಮಾಶಯದ ಚರ್ಮ ಭತ್ತಿಗೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಾರವರ್ಗವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸುವ ರಸವು ಉರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಆ ರಸವೇ ಇರರಾಗ್ನಿ, ಅದು ಯಾವಾಗ ಉರುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೋ ಆಗಲೇ ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆ ಮಂದವಾಗುವುದರಿಂದ ಶೀತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ, ಹಾಗೆ ಸಂಚಿತವಾದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಕೆಮ್ಮು ಹುಟ್ಟಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೆ ಶೀತದ ಕೆಮ್ಮು ಎಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಕೆಟ್ಟ ಕೆಮ್ಮುಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವಿಗೆ ವಾಂತಿಯಾಗಿ ಹೋದರೆ ತನ್ನೊಲಕವಾಗಿ ಆಮಾಶಯ ಗತವಾದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಭಾಗವು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಶಮನವಾಗುವುದು ವಮನದಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಶಮನವಾಗುವುದೆಂದು ವೈದ್ಯರು ಹೇಳುವುದರ ತತ್ತ್ವವೂ ಇದೇ. ಹಳೆಯ ಕೆಮ್ಮಿನಿಂದ ನರಳುವವಿಗೆ ಒರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸುನೀರನ್ನು ಕುಡಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಳುವುದರ ರಹಸ್ಯವೂ ಇದೇ. ಬಿಸುನೀರಲ್ಲಿ ಅಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿನಂತೆ ಆಗಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಡಿಲ ಮಾಡಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು, ತಣ್ಣೀರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಆಮಾಶಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಿಸುನೀರು ಅದರ

ಚರ್ಮ ಫಿಕ್ರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿ ಬಿಡುವುದು, ಇದರಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸಂಚಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಚಾಡ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗದಿದ್ದರೂ ಉಪಶಮನ ಲಾಭವಾ ದರೂ ಆಗುವುದು. ಶ್ಲೇಷ್ಮ ರೋಗದಿಂದ ಬಾಧೆ ಪಡುವರು ಮಡಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದು ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದರೂ ಶೀತಳವಾದ ಪಾನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕುಡಿದರೂ ಬಾಧೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವು. ಬಾಯಿ ಲ್ಲಿ ಬಿಡ್ಡು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟು ತುಪ್ಪವನ್ನು ತಿಂದರೂ ನಾಲಿಗೆ ಬಿಡ್ಡು ಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾ ಗಿರುವುದು, ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತರೂ ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸು ವಾಗ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದು, ಅವಶತಯದಲ್ಲಿಯೋ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜರೂಗಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬಿಂದುಗಳಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು, ಮತ್ತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅದಕ್ಕೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ಆಷ್ಟಾದರೂ ಕೊಂಚ ನಿಂತರೆ ಅದು ಶ್ಲೇಷ್ಮವನ್ನು ಸುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಬೇಕಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಡ್ಡು ಅವಶತಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪಕ್ಷಾಶಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಜೀರ್ಣವಾಗಬೇಕಾದುದು. ತಿಂದ ಬಿಡ್ಡುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಪಾಗೆ ನಿಂತದೇ ಪಿತ್ತ ಸಂಚಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಾನವಾಯಿತು: ವಾತಕ್ಯಾ ದರೆ ಗತಿ ವಿಶೇಷವಿರುವುದರಿಂದ ಅದೂ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನೊಂಟದಲ್ಲಿಯೂ ಗುದದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾ ಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಇವು ಜೋಷ ಸಂಚಯದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳು. ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಗಳೋ ಎಂದರೆ, ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ಹೃದ ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು; ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸಂಚಾರವು ಕಡಿಮೆಯೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಕ್ತದ ವೇಗವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಅಂಟಿಕೊಂ ಡು ಬಿಡುವುವು. ಪಿತ್ತವು ಯಕೃತ್ತು, ಪಿಣ್ಣ, ಹೃದಯ, ದೃಷ್ಟಿಚರ್ಮ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು-ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆವುದೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ವಾತವು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಅವಶತಯ, ಪಕ್ಷಾಶಯ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ, ಮೇದಸ್ಸು, ನಾಡಿ, ಸ್ನಾಯು, ಸಂಧಿ, ಅಸ್ಥಿ, ಮಜ್ಜೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಸರ್ವಾಂಗ ವರ್ತಿಯಾದ ಶುಕ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಬಲ್ಲುದು.

ತ್ರಿದೋಷಗಳಿಂದ ವಿಕ್ಷೇವಾದಾನವಿಸರ್ಗ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹೇಗೆ

ಗಾಗುವುದೆಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ವಾತದಿಂದ ವಿಕ್ಷೇಪ (ಇಲ್ಲ ಲಿಗೆ ಹಾಕುವುದು) ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪಿತ್ತದಿಂದ ಆದಾನಕ್ರಿಯೆ ಯೂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದಿಂದ ವಿಸರ್ಗ (ಬಿಡುವುದು) ಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಡೆ ವುದಷ್ಟೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಪಿತ್ತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವು, ಪಿತ್ತರಸವು ಪಚನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಯಾಗುವುದ ರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೆಂದು ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ದೇಹಗತವಾದ ಯಾವದ್ದಿ? ಷ್ಟಾಗ್ನಿ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಪಿತ್ತಜವೆಂದೇ ನಮ್ಮವರ ಸಂಕೇತವು. ಸುಶ್ರುತಾಚಾರ್ಯರು "ನಖಲು ಪಿತ್ತ ವ್ಯತಿರೇಕಾದನ್ಯೋಽಗ್ನಿ ರುಪಲಭ್ಯತೇ" (ಪಿತ್ತವಲ್ಲದೆ ಬೇಕೊಂ ದು ಅಗ್ನಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ),-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಅನ್ಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳಿಗೂ ಪಿತ್ತ ವೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯನಾಮವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಪಿತ್ತವೆಂದರೆ ಯಕೃತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಊರುವರಸವಿಶೇಷವೆಂದು ಅಂಕಿ ತವಾಗಿ ಇರುವುದೇನೋ ಉಂಟು; ಆದರೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಬಾಯಲ್ಲಿನೀರೂಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ "ಪಿತ್ತ"ವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ರೂಢವಾಗಿರುವಷ್ಟೆ- ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ ಳ್ಳುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಊರುವರಸವನ್ನು 'ಲಾಲಾರಸ'ವೆಂದು ಕರೆ ದರೂ ತದ್ಭಿನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಊರುವುದನ್ನು ಪಿತ್ತವೆಂದೇ ಕರೆವರು ಪಚನಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿರುವ ರಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಿತ್ತಜೀವಗಳೆಂದೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಭೇದವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಊರುವಸ್ಥಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿರುವವೆಂದೂ ನಮ್ಮವರ ಮತವು. ಪಚನ ಕಾರಕಗಳಾದ ರಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪಿತ್ತರಸಗಳೆಂಬ ವಿಷಯವು, 'ತಚ್ಚಾದ್ಯಷ್ಟಹೇತು ಕೇನಕೇನ ಪಿಶೇಷೇಣ ಪಕ್ವಾಶಯಮಾಶಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಪಿತ್ತಂ ಚತುರ್ವಿಧಮನ್ಯಂ ಪಚತಿ' ಎಂದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು, ಸರ್ವರಿ ಗೂ ಗೋಚರವಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಕ್ವಾಶಯಕ್ಕೂ ಅವಾ ಶಯಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತ್ತವು (ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ)ಲೇಹ್ಯ, ಜೋಷ್ಯಗಳೆಂಬ) ನಾಲ್ಕುವಿಧದ ಅನ್ಯವನ್ನೂ ಜೀರ್ಣಿಸು ವುದು-ಎಂದು ಸುಶ್ರುತಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಿಂದ ದೃಢೀಕೃತವಾಗುವುದು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಪಚನಕ್ರಿಯೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪವಾದುದು, ಇದರಮೇಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಹೊತ್ತು ಆಹಾರವಿದ್ದರೆ ಲಾಲಾರಸವು ಅದರೊಡನೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಿರೆ ವುದು. ಲಾಲಾರಸವೂ ಅವಶತಯದಲ್ಲಿ ಊರುವ ರಸವೂ ಪರ ಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಗುಣಗಳುಳ್ಳವಾದುದರಿಂದ ಆಹಾರದೊಡನೆ ಸಂಯೋಗಹೊಂದಿ, ಎಷ್ಟು ಲಾಲಾರಸವು ಅವಶತಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೋ ಅದರ ಗುಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಸಾರವರ್ಗವನ್ನು ಪಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಾ ಶಯರಸವು ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವಶತಯರಸದ

ಬಹು ಭಾಗವು ಈ ಪ್ರದ್ಯಂಸ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸಾರವರ್ಗವನ್ನು ಪಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕಡಮೆಯಾಗುವುದು; ಒಟ್ಟವರ್ಗವು ಪಕ್ವಾಶಯದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರಲು ಅವಶ್ಯಕತೆಯರಸದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇಕೆ ಹಾಳು ಮಾಡುವುದು? ಇದರ ಮೇಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಆಹಾರವು ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ಲೇಷ್ಮ ಸಂಚಯವಾಗಿ ಬಾಯಿ ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾಗುವುದು; ಚಾಯಿ ಸುಗಂಧಮಯವಾಗಿರುವುದು ಲೋಕರಂಜನೆಗೂ ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾಗಿರುವುದು ಅವಹೇಳನಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನುಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರಬೇಡಿ.— ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ (ಶೀಘ್ರೋಷಿಣೀ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ, ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಇದನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುವುದು.) ಬಾಯನ್ನು ಪಚನಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಪಕ್ವಾಶಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥವಾದ ಒತ್ತವೆಂದು ಸುತ್ತು ತಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿರುವುದು. ಈ ಒತ್ತರವನ್ನು ಅನ್ನವಾಹಿನಿ ನೋಡಿದಾಗ ತಾವಾದ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಭಾಗಗಳು ಬೇಕೋ ಅವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಚನ ಮಾಡುವುದು. ಇದೇ ಇರರಾಗಿಯೆನಿಸುವ ಒತ್ತರವದ ಅಡಾನಕ್ರಿಯೆ. ಇದೇ ಒತ್ತರವೇರಸ, (Chyme or chyle), ದೋಷ, ಮೂತ್ರ, ವಿಷ— ಇವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡುವುದು. ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉಳಿದುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದೂ ಅಡಾನಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಸಮಸ್ತ— ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ಒತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಿದವಷ್ಟೆ. ಒತ್ತವು ಅನ್ನ ಪಚನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಾಚಕಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು; ಯಕೃತ್ತು, ಪ್ಲೀಹ ವೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನರಸದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವರ್ಣದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ತವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಂಜಕಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು; ಹೃದಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿ ಸ್ಮರಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮನೋರಥಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು; ಕಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಲೋಚಕಾಗ್ನಿಯೆಂದು ಹೆಸರು; ಚರ್ಮಗತವಾಗಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸವರಿಕೊಂಡ ಗಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ನೀವುವುದೂ ಮಾಡುವುದೂ—ವೊದಲಾದುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದುದಕ್ಕೆ ಭ್ರಾಜಕಾಗ್ನಿಯೆಂದೂ

ಹೆಸರು. ಹೀಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಒತ್ತವಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲವೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಧದ ಆಶಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಉದಾಹರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು.

ಇನ್ನೂ ಗ್ರೀಷ್ಮಾದಿ ಮೂರು ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾತದ ಸಂಚಯವೂ ಪ್ರಕೋಪವೂ ಶಮನವೂ ಆಗುವುವು, ವರ್ಷಾದಿ ಮೂರು ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತದ ಸಂಚಯವೂ ಪ್ರಕೋಪವೂ ಶಮನವೂ ಆಗುವುವು, ಶಿಶಿರಾದಿ ಮೂರು ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಸಂಚಯವೂ ಪ್ರಕೋಪವೂ ಶಮನವೂ ಆಗುವುವು. ಈ ತ್ರಿದೋಷಗಳ ಸಂಚಯಪ್ರಕೋಪ ಶಮನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾರ್ಥವು ವಸಂತರ್ತುವನ್ನು ಸುಕರಿಸುವುದೆಂದೂ ಮಧ್ಯಾರ್ಥವು ಗ್ರೀಷ್ಮವನ್ನು ಸುಕರಿಸುವುದೆಂದೂ ಅಪರಾರ್ಥವು ವರ್ಷರ್ತುವನ್ನು ಸುಕರಿಸುವುದೆಂದೂ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಹೇಮಂತರ್ತುವನ್ನು ಸುಕರಿಸುವುದೆಂದೂ ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವು (ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆಯ ಹೊತ್ತು) ಶಿಶಿರರ್ತುವನ್ನು ಸುಕರಿಸುವುದೆಂದೂ ಸುತ್ತು ತಾಚಾರ್ಯರ ವಚನವು. ಆ ಆ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಶೀತೋಷ್ಣ ಗುಣಗಳು ದಿನದ ಆ ಆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಈ ವಿಭಾಗವು ಸರಿಹೋಗುವುದು. ತ್ರಿದೋಷಗಳ ಸಂಚಯಾದಿಗಳು ಕಾಲರೀತಿಯಿಂದ ಹೀಗಾಗುವುವು. ಕಾಲವೇನೋ ದೋಷದ ಸಂಚಯಾದಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದರೂ ದೇಹಪ್ರಕೃತಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ ಆ ಸಂಚಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕುದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ) ಆ ಸಂಚಯಾದಿಗಳು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ದೋಷಸಂಚಯಾದಿಗಳು ಆಹಾರ ವಿಹಾರಾದ್ಯನುಗುಣವಾಗಿ ಯೂ ಭೇದಿಸುವುವು. ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಷ್ಟು— ಮನುಷ್ಯನು ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದೇಹ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಆಹಾರ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಬಾಧೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಯಾವ ದೋಷಸಂಚಯವು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂವೂರ್ಣವಾಗುವುದೋ ಆಗ ಆ ಆ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ವರ್ಗದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಈ ಹೆಗ್ಗುರುತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಮಧುರವಸ್ತುಗಳನ್ನೇವೆಯಿಂದ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವುದಷ್ಟೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮವು ತುಂಬಿಕೊಂಡು

ಡರೆ ಆಗ ವೊಡಲು ಮಧುರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಕಡಮೆ ಯಾಗುವುದು; ಶ್ರೇಷ್ಠವಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಮಧುರವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಅನಾದರವು ಹುಟ್ಟುವುದು, ಮಿತಿಮೀರಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡರೆ ಮಧುರವಸ್ತುವೆಂದರೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಇದಲ್ಲವೂ ಅವರವರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಯತ್ನವಿವಾದರೆ ಆಗ ವೈದ್ಯರು ಬೇಕು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ವ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ದೇಹಾದಿ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಬೆಕ್ಕು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೆಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಕಾಲಿಂದ ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಜೊಕ್ಕುಟವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಅನುಮೋದಿಸಿ 'ಮಾರ್ಜಾರಶ್ಚೈವ ದರ್ವೀಕೇ ಮಾರುತಶ್ಚ ಸದಾಶುಚಿ,' ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಕುದುರೆಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನ ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಉಪ್ಪಿರುವ ಸತ್ಪ್ರಸಾದಿಯನ್ನಾಗಲೀ ತಿನ್ನಲಿಪೀವಿಸುವುವು; ಅದರಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಮಲಧೋಷವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವರು ಹೀಗೆರಲು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ಸಾರಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ('ಬುದ್ಧಿಮತ್ಸುನರಾಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ'-ಮನುಸ್ಮೃತಿ) ತಮ್ಮ ದೇಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರಬಹುದೇ? ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಮಾತಿಗಾಗಲಿ ಅದರೂ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ 'ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವೆ?' ಎಂದು ಹೇಳುವರನ್ನೆ ಮೂದಲಿಸಹೋಗುವುದು ಸರಿಯೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ರತಸಾರ್ಥಗಳು ನಾಲ್ಕು:- ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಪೋಕ್ಷ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಧರ್ಮ ಮೂಲವಾಗಿರುವುವು ಅಂತಹ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆಗೆ ಮೊದಲು ಬೇಕಾದುದು ಶರೀರವು. ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ

“ಕ್ಷಿಪ್ರಂಹಿಮಾನುಷೇ ಲೋಕೇಸಿದ್ಧಿಭವತಿಕರ್ಮಜಾ” ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಅಂತಹ ಶರೀರವು ನಿರಾಮಯವಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬಾಳುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರವರ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವುದು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವರನ್ನೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವೇನಿ, ಆದರೆ ಆ ತಿಳಿದವರಿಗೂ ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಭ್ರಾಂತಿಯೂ ಲೋಪವೂ ಇರಬಹುದು; ಒಂದುವೇಳೆ ಅವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ 'ತೆಂಗಿನವರ ಹತ್ತುವನನ್ನು ಎಷ್ಟುದೂರ ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದು' ಎಂಬ ಗಾಢಿಯ ಅರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಸಾಹಾಯ್ಯವು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ

ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗುವ ಜಯಾದಿಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಅಗಲಾರದು. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾವು ದೊಡ್ಡವರನ್ನೇ ಪರಿಚರಿಸುವೆವು, ಅವರು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸದುಪದೇಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವರೇ? ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ, - ನಾವು ಯಾವಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ 'ಅನವದ್ಯಗಳಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡು, ಉಳಿದವನ್ನು ಬೇಡ' (ಯಾನ್ಯವದ್ಯಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ, ತಾನಿ ಸೇವಿತವ್ಯಾನಿ, ನೋಇತರಾಣಿ-ಶ್ರೈತ್ತಿರಿಯ ಉಪನಿಷತ್ತು) ಎಂದು ಆಡುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಅನವದ್ಯಗಳಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಅವರವರೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗೆಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ದೊಡ್ಡವರೇ 'ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ಒಳ್ಳೆಯವೋ ಅವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡು, ಉಳಿದವನ್ನು ಬೇಡ' (ಯಾನ್ಯಸ್ಯಾಕಂ ಸುಚರಿತಾನಿ, ತಾನಿ ತ್ವಯೋವಾಸ್ಯಾನಿ-ನೋ ಇತರಾಣಿ) ಎನ್ನುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಭಾಷಿತಕಾರನಾದ ಭರ್ತೃಹರಿ, ' ಪರಿಚರಿತವ್ಯಾಸ್ತು ನೋ ಯದ್ಯುಪ ಕಥಯಂತಿ ನನದುಪದೇಶತಮ್ | ಯಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸ್ವೈರಕಥಾಸತ್ತಿ ಏವಭವಂತಿ ಶಾಸ್ತಾಣಿ || " ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಪರಿಚರಿಸಬೇಕು; ಆದರೆ ಅವರುಬೇರೆ ಸದುಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರೂ ಅವರ ಸ್ವೈರಾಲಾಪಗಳೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಗುವುವು, ಎಂದಂತಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ರಹಸ್ಯವು ತಿಳಿದುದು ಹೇಗೆ? ಯಾವದ್ದು ಸ್ವಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಶರೀರರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಡವೇ?

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಸಂಭವೂ ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಾದರೂ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಬೇಕೆಂದ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು. ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಪರರಾದವರು ತಾವೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ನಿತ್ಯಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಯತುಚರ್ಯೆಯೂ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತರ ಭಯದಿಂದಲೂ ಮಾತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಸ್ವವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಟನವೆಂದು ಜನರು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೂ ತಕ್ಕತಕ್ಕಷ್ಟು ಹೇಳಿರುವೆವು. ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾದುದೇ ಸರಿ.

ಭದ್ರಂಘೋಯಾಹ್.

ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಓದುವಾಗ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಮಾ ಕಲವುವೆಳೆ ಬೀಸರವಾಗುವುದೆಂದೂ ಕೆಲವರಾದಿರುವುದಾಗಿ ಲೋಚಿಸಿದರೆ ಇದರ ಬೆಲೆಯು ಅವರಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿರುವೆವು. (ವಾಚಕರು ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಿರಲಿ, ಪುರುಷರಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತಯವಿಲ್ಲ. (ಸಂ. ನಂದಿನಿ.)

ಸಂಗ್ರಾಮ, ರೋಗ, ದುರ್ಭಿಕ್ಷಗಳು ಘನರನ್ನು ಹಿರಿದು ತಿನ್ನು ತ್ತಿರುವುದು ಸಾಲದೆಂದು ಕಪಟಿ, ದ್ರೋಹಗಳೂ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಜನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಂಚಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಜನರು ಇದರಿಂದ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮದರಾಸಿ ನವರ ಈ ಪ್ರಕಟನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು.



ಎಚ್ಚರಿಕೆ!

ಮೋಸದ ನೂರುರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳು.

ಮದರಾಸು ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರೈಲ್ವೇ ಮತ್ತು ಸಿ. ಐ. ಡಿ. ಶಾಖೆಗಳ ಜೆಂಟಲ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್‌ರವರು, ಎಲ್ಲಾಜನರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವರು:—

ಮೋಸದಿಂದ ಸೃಷ್ಟನೆಮಾಡಿದ ನೂರುರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳು, ಈಗ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸುಳ್ಳು ನೋಟುಗಳಲ್ಲಿ BD/74 ಈ ಗುರುತನ್ನು ಹಾಕಿ, 1914 ನೇ ಇಸವಿ ಅಗಷ್ಟ 24 ನೇ ತಾರೀಖನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಇದರ ಕಾಗದವು ನಿಜವಾದ ನೋಟಿನ ಕಾಗದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳು ವಾಗಿಯೂ, ಎಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದಂತೆಯೂ ಕಾಣುವುದು. ಮತ್ತು ಕಾಗದದ ಒಳಗಡೆಯಿಂದ ಕಾಣುವ ನೀರಿಳಿಯುಗುರುತುಗಳು (ವಾಟರ್ ಮಾರ್ಕ್‌ಗಳು) ಮಂಕಾಗಿ ತೋರುವುವು. ಜೆನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿದ ಹೊರತು, ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯದೆಂತೆ, ಈ ಹೊಸ ನೋಟುಗಳು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟನೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅನೇಕರು ಮೋಸಹೋಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೋಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯತಕ್ಕವರು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಕ್ಷಿಸತೆಗೆಯಬೇಕು. ಸರಕಾರದವರು ಮೇಲೆಕಾಣಿಸಿದ (BD/74) ನಂಬರಿನಲ್ಲಿ ನೂರುರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟನ್ನೇ ಛಾಪಿಸಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ನಿಜವಾದ ನೋಟುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಂಬರು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ.

। ವಂದೇತ್ಯಾಂ ಭೂದೇವಿ ಅರ್ಯಮಾತರವಃ ।

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ.



(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ.)

“ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜೈವಯಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ದಾಸ್ಯಂತಿ ಮಮಯೇ ಚಾನ್ಯೇಷ್ಯದ್ಯವ್ಯಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ । ”

ಸಂಪುಟ ೩.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ - ಮಾಘ. ಫೆಬ್ರವರಿ-೧೯೨೦.

ಸಂಚಿಕೆ ೪.

ಪರಮಾತ್ಮಸ್ತುತಿ.

(ತ್ರೀರೂಪವರ್ಣನೆ)

ಶ್ರೀನಾಥ ಶ್ರೀನಾಥ ॥ ಪ॥ ಶ್ರೀನಾಥ ವೋಹಿನೀರೂಪ.
ತಾ ತಾಳದನೆ ಸುಕಲಾಪ । ಏನೆಂಬೆನು ಹುಯು ಪ್ರತಾಪ, ತಾ
ನೋಡಿಸುವುದು ಹೃತ್ತಾಪ॥ಅನು॥ ಭಂಗಾರೆ, ಭಂಗಾರೆ
ಬಂಗಾರದ ಲತೆಯಂತೆ ಬಳಕುವಳು, ಬಾಜುಬಂದಿ ಗೊಂಡೆ
ಗಳ ಕಟ್ಟೆಹಳು । ಮುಂಗಾಲಲಿ ನೆರಿಗೆಯು ಚಿಮ್ಮುವಳು ।
ಮುತ್ತಿನ ಬೈತಲಿಯಿಂದ ಮೆರೆವಳು । ಭೃಂಗ ನಿಲಕಂತಲದಿ
ರಾಜಿವಳು । ಫಾಲದಿ ತಿಲಕವ ತಿದ್ದಿ ಹಚ್ಚೆಹಳು । ತುಂಗ
ಕುಜದ ಭಾರಕೆ ತಣಿಯಳು । ತುದಿಬೆರಳಲಿ ಗಲ್ಲವನೊತ್ತ
ವಳು । ರಂಗುಕೇಸರಿಗಂಧ ಹಚ್ಚೆಹಳು । ರತ್ನವಿಜಿತ
ಹಾವಿಗೆ ಮೆಟ್ಟೆಹಳು । ರಂಗುಮಾಣಿಕ ದುಂಗುರವಿಟ್ಟ
ಹಳು । ವೋಹನಮಾಲೆಯಗಳಕೆ ಕಟ್ಟೆಹಳು । ರಾಜೀ
ವನ ಮಂಜುರಿಯು ಪೋಲುವಳು ॥ ಪೋಗೇದಿಗೆ ಪೋಲುವ
ಮೈಬಣ್ಣ । ಉಮ್ಮಸದಲ ಪೋಲುವರಿಲ್ಲಣ್ಣ । ಹಿಂಗಡೆ
ಯಲಿ ವರಹೆರಳು ಬಂಗಾರ । ಹಿಮ್ಮಡಿ ಬಡಿವುದು ಸರ್ಪಾ
ಕಾರ । ಭಂಗಿಸುವಳು ಬಹು ದೈತ್ಯರ ಹೃದಯು । ಬಹು
ವಿಲಾಸದಿ ತೋರ್ಪಳು ಸದಯು । ಅಂಗದ ಸುಗಂಧಕೆ ಅಳಿ
ವೃಂದ । ಅಡತಲೆದಿ ಜೀಂಕಾರಗಳಿಂದ । ಸಂಗಡ ನೆರದಿರೆ
ಸುರಾಸರವೃಂದ । ಸೊಕ್ಕಿ ವೋಹಿಸುವರು ಸತಿತೆಯಿಂದ॥
ಮಂಗಳಮುಖಿ ನಮ್ಮಂಗಳ ವೋಹಿಸಿ, ಸಂಗಡ ಬಂದಿಹ
ಳೋ । ಬೆಳದಿಂಗಳ ಸೋಲಿಸುವಂಗಳ್ಳೆವಿಯಲಿ ಕಂಗೊಳಿ
ಸುತಲೈತಹಳೋ॥ಮೃದುಲಾಂಗಿ । ಮೃದುಲಾಂಗಿ ॥ ವತ್ಸ
ಮಾತಂಗನಗಮನದಿಂ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಳೋ, ನಮ್ಮಂಗಳಿಗೆಮೃತ
ವನೆಯಲು ಗಿಂದಿಯಕರದಲ್ಲೇನಿಡಿದಿಹಳೋ, ರಾಜಾಂಗದಿ

ನಿಂದಿಹಳು । ಜಗಲಿಂಗವರನು ಪ್ರೀತಿಪಳು-ಮನ ಸಂಗಡ
ಅಪಹರಿಸುವಳು, ಜಯಮಂಗಳ ಗಾನಪ್ರಿಯಳು । ಸಾರಂಗಿ
ಸಾರಂಗಿ ಸಾರಂಗಿ ಸಮಮೃದುಭೃಂಗಿ ಬಹಳಸುಖಸಂಗಿ ।
ಪೋಳವ ಕನಕಾಂಗಿ ಸುಂದರಿಮಾಯಾಂಗಿ, ಏತಿಕ ಕೇಳ
ಹೆಂಗೆಸಲ್ಲತೆ ಈಕೆ । ನೀವು -ಭಂಗಪಡುವಿರೋ ಜೋಕೆ ।
ಶ್ರೀನಾಥ ಶ್ರೀನಾಥ ॥ ೧ ।

ಕನ್ನಡಿಯಿಂದಲಿ ಪೋಳವ ಕಪೋಲ ಕರ್ನಾಟಕವಾಸಿತವರ
ತಾಂಬೂಲ । ಕಣ್ಣಿಗೊವ್ವುವ ಕನಕ ದುಕ್ಕೂಲ, ಕಾಮಿನಿ
ಯಿಂದಲಿ ತೋರ್ಪಳು ಜಾಲ । ತುನ್ನಡಿಹಾಕಿದ ಚಂದ್ರದ
ಕುಪನ ಚವಳಾಕ್ಷಿ ಕುಡಿಸೋಟದ ರಭಸ । ಕರ್ನದಿ ರತ್ನ
ಮಯುಖಿತತಾಟಂಕ, ಕುಸುರಿ ಹಚ್ಚಿದ ಬಾವುಲಿ ಬಿಂಕ ।
ಸಣ್ಣಮುತ್ತಿನ ಸರಪಣಿ ತೆಳತುಂಬು, ಸೊಗಸಿನ ಮುಖದಲ
ಕಿರೆಬೆವರಂಜು । ಕರ್ನಾಟಕನೇತ್ರಗಳ ವಿಲಾಸ, ಕಾಮನ
ಶರಪಂಚರದಾಕೇಶ । ಉನ್ನತ ನಾಸಿಕದಲಿ ಬುಲಾಕು,
ವಜ್ರಮಯದ ವರ ಮುಮುರದ ಬೆಳಕು । ಸಣ್ಣನಡುವಿನೊ
ಯಾರದ ನಲ್ಲೆ, ಸರಸಿಬಾಸನ ಸೃಷ್ಟಿಯಿದಲ್ಲೆ । ಬಣ್ಣಿಸಲಕ
ವಲ್ಲವೆ ಸೌಂದರ್ಯ, ಬಡಿಸುವಳು ಕೇಳ ಮುನಿಗಳ ದೈರ್ಯ ।
ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ ಮೃದುವಾದ ಶರೀರ, ಭಾಗ್ಯಹೀನರಿಗಿದು ಬಹು
ದೂರ ॥ ಕರ್ನಾಟಕೋಮಣಿ ಕಾಮನ ಅರಗಿಣಿ ಕೌಸ್ತುಭ
ಮಣಿಗಣಹಾರೆ । ಪೋಡತಕಲಾಪರಿವೂರಿ ಸಂಪನ್ನ ಸುಗುಣಾ
ಧಾರೆ ವೋಹನಮಯು ಮಧುರಾಧರೆ, ಮಂಜುಳ ವಾಕ್ಬಲಿ
ಯಲಿ ಬಲುಚದುರೆ । ಚೆನ್ನನ್ನೆದೇಶದಿ ಚಿಲ್ಲರಿದ್ದರೆ ಚವಳಾಕ್ಷಿ
ಗೆ ಸಮನಾರೆ । ಕೃತವೃಣ್ಣಾದಿಂ ಕೈಸೇರುವಳಲ್ಲದೆ ಕಾಮಾಂ
ಧರಿಗತಿಡೂರೆ ॥ ಮಾರನಸಮುದರಿ ಬಹುಗಂಧೀರೆ ॥ ಈ ಹೆಣ್ಣು

ಈ ಹೆಣ್ಣು || ಸುರಾಸುರರನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಳು ತನ್ನ ಮನಕೆ ತರ
ಳನ್ನು, ಬಿಡು ವಿಷದಹಣ್ಣು, ಮೆಲುವರ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸು
ವಳು ನರಪನ್ನ ಗಣನಿಗೆ, ನಮಿತೂನ್ಯಳು ಪೂನ್ಯಳು ಮತಿ
ಸಂಪನ್ನಳು, ಪರಮಾಪನ್ನ ಜನನಿಗೆ ಅಮೃತಾನ್ನ ವಕೊಡುವಳು
ಧನ್ಯಳೇಕೆ ನೋಡಿರಿ ಬಾಲಿಂ ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶೆ, ಹರಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯರಿ
ಗೀಶೆ || ಶ್ರೀನಾಥ. ೨ ||

ಹುಡುಗಿ ನೋಡಲು ಹೊಸಪರಿಯಾ. ಹಳು | ಹದ
ಮಿರಿಂದಯೆನದಿ ನಡೆವಳು, ಮುಡಿಯಲ ಮಲ್ಲಗ ಅರಳು
ತುಂಬಿಹಳು | ಮಂದಸ್ಥಿತದಲಿ ವೋಹಿಸುತಿಹಳು, ಬಿಡು
ನಿಂದ ಬಿಡುನುಡಿಗಳ ನುಡಿವಳು | ಬಹುಪಿಂಧಾಧರಣಗಳ
ನಿಟ್ಟಹಳು | ನಡಗೆಗಳಂದಕೆ ನಾಚುತು ಹಂಸೆ ನಮುಣಿ
ಚಂದ್ರಿಕೆ ಕೆಡಿಸಿತು ಮೌಸೆ (?) | ಬಿಡು ಮುತ್ತಿನತಾಯುತಿ
ಕಟ್ಟಾಣಿ, ಜಗವನು ವಾಲಿಸುವ ಸುಶ್ರೋಣಿ | ಬಿಡಿ ಬಂದ
ಸುಚಿನ್ಮುಡಿಗಳೆಂದ ಬಿಡುನುತಿಹುದೋ ಶುಕುಕಗಳವ್ಯಂದ
ಉಡುವತಿ ಕೋಟಿ ಪ್ರಭೆ ಧೀಕಾರ, ಉಪ್ಪಾನದಲ್ಲ ಹಮು
ಚಂದಿರ || ಉಡುಗಣದಂತೆ ರಾಜೀವ ಸವರತ್ನ ಮಯದ
ಹಣಕಟ್ಟು, ಮೇಲ್ಪಡಿಯಲ್ಲದೆ ಪಚ್ಚೆಯೆಳವರೂಸಿದ ಬೈತಲ
ಗೋಪ್ಯವಬಿಡಿಟ್ಟು || ಅಳವಡಿಸಿದ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದೂ ಮ್ಪುವ
ಅಂಗಜಶರಗಳತೊಟ್ಟು | ಎಡಬಡದೆಡ್ಡರಿಗೆ ಪೇಳುತಬರು
ವರನು ಮುಂಗಡೆಯಲಿ ಕೈಕೊಟ್ಟು | ನಡಮುಡಿಮಾಸುತ
ಲೈತರುವನು ಮುಂಡು. ಪತಿ ಗಗನವಬಿಟ್ಟು || ಬಲುಬೆವಗ,
ಬಲುಬಿಡಗ || ಕೋಮಲತರಸುಗಾತ್ರ, ಕೆಂದಾವರದಳಾಯುತ
ನೇಶ್ರಿ | ವರನುಚರಿಶ್ರಿ, ಮಂಗಳಗಾಶ್ರಿ, ಮಣಿಮಯದಾಶ್ರಿ
ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸನ್ಮಯಲಿ ಖಳರನು ಕಾಮಾಗ್ನಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿಸಿ |
ಸುಖಪಡಿಸಲು ಸುರರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ತನ್ನೊಳು ಸದ್ಭದ್ರಿಯ
ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ | ಈ ಪೊಡವಿಯಲ್ಲ ಪಡಿಯಿಲ್ಲಾ ಗುಣಕೆ ಕಡೆ
ಯಿಲ್ಲಾ, ಜನರ ಪೊಡೆಯಲ್ಲ ಲಿಟ್ಟು ಕಡೆಯಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿ
ಕೊಡುವಳು ನೋಡುತಡವಿಲ್ಲ; ಸುಳ್ಳು ನುಡಿಯದ್ದು || ಮಡ
ದಿಯುವಳು ಕೇಳಿಜಗದಿ || ನನ್ನೊಡೆಯ ಶ್ರೀಶಚಯನಿರಲ
ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಳೇ ಕೆಳದೀ | ಶ್ರೀನಾಥ. ೩ ||

(ಪುರುಷರೂಪವರ್ಣನ)

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಟಿಗದಾತ,
ಹರಿ ಬಂದನೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ | ಪ ||
ಕನ್ನಡಿರಿತಿಲಕಾಂಕಿತಫಾಲ, ಕೌಸ್ತುಭಭರ ಓತಾಂಬರ
ವನಮಾಲ | ಸುತ್ತಮೇಳ ಸರಸಿಜ ಘನಲೀಲ, ರಕ್ತಾಂಬುಜ
ದಳನೇಶ್ರವಿತಾಲ, ರತ್ನಖಚಿತಕಿರೀಟ ವಿಲೋಲ, ದೈತ್ಯಾವಳೆ
ವಿಧ್ವಂಸಕರಾಳ, ಚಿತ್ತಜಜನನೀ ಮುಖಾಬ್ಜ ಮರಾಳ | ಭಕ್ತ
ಭೀಷ್ಮಪ್ಪದ ಶ್ರಿತವಾಲ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನೆವರಿಗನುಕೂಲ |

ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದಿಹ ಶೈಲತ, ಭಕ್ತಪ್ರಭೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತುಲು
ಮುಕ್ತ | ಹಸ್ತದಿ..... ಉತ್ತಮಚಾಮರ
ಪತ್ತಿ ಜೀಸುತ್ತಿರೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕರಗಳ ನೆತ್ತಿಮುಗಿದು ಪುರು
ಷೋತ್ತಮ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯ
ಕರ್ತನೆಂದು ಪೊಗಳುತ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರೆಡಬಲದಿ | ಕೇಳುತ್ತ
ಹರಿಬರೆಸಮುದದಿ || ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ೧ ||

ಜಗಜಗಿಸುವ ಮುಕ್ತವಳಿದಾರ, ತಿಗುರಿದ ಪರಿಮಳಗಂಧ
ಕರ್ಪೂರ | ಸೋಗಿಸಿನ ಬಾಂಬೂವನದುಡಿವಾರ ಅಗಣಿತ
ರತ್ನಮಯ ಕೇಯೂರ | ತಿಗುರುತುಳಿಸಿದಳ ಜನಿಸಾರ,
ಮಗಮಗಿಸುವ ಕಂದಾವರಹಾರ, ಜಗದಿಹ ಧ್ರುಮರಾವಳೆ
ಜೀಂಕಾರ | ಬಗಬಗೆ ಅಭರಣಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ನಗಮೋಗ
ದರಸನ ಚಂದ | ಕರಯುಗವಳ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿ
ಸಿದ ಜಗದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಲಿಂದ | ನಿಗಮಂಗಳಗೂ ಸಿಲುಕದ
ಶೂರ ನಗಣಿತಗುಣಾಧಾರ ಅಪ್ಪಹರ್ಮಜರಾಮರಣಭಯಗಳ
ಬಿಡಿಸಿತ್ಯವರ, ಸುಖಾಲ್ಪಿಯೆಳ ಹೊಗಿಸುವ ಅಗಿಸುವ,
ಅಕ್ಕೋ ದೋರೆ ಬಂದ— ನೋಳ್ವರಿಗ ನಯನಾನಂದ ||
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ೨ ||

ಹೊಡೆದರು ಸುರರಾಗಸಭೇರಿ | ಗಡಗಡ ಬಾರಿಸುವರು
ನಗಾರಿ | ನುಡಿಸಿದರು ಮಹಾರಾಯು ತಂಬೂರಿ | ಜಡದಬ್ಬರಿ
ಸಿತು ಕಹಳ ತುತ್ತೂರಿ | ಕಣಕಣ ನವಪತ್ತಿನಪ್ಪಿನಿ ಭಾರಿ |
ನೆರವಿಬರಲಿ ವಿಹಗಾಧಿಸನೇರಿ | ಗಡಬಡಿಸಿತು ಪಾತಾಳದಿ
ಕೆಲರೆದ ನಡುಗುತಭಯದಿಂದ ಪಾಲ್ನಡಲಾಧಿಸ ನೈತಂದ |
ನೋಳ್ವರ ನಯನಾನಂದ | ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ೩ ||

ಪಳಿಪಳಿ ಅವರಾಳಿಗಳನುತಲೆ | ಊಳಿಗದೊಳು ಸನಕಾಪಿ
ಹರಿ ಪುರ ಬಾಲಕ ಬಲ ವೃಬಾದಿ ಪ್ರಮುಖರು, ಕೋಲಾ
ಹಲಪ್ಪನಿ ಮಾಡತಲಹರು | ಬೊಂಬಾಳದ್ವೀಪದೋಳಿಹ ಸುರ
ಸೂಳಿಯರೆಲ್ಲ ವಿಲಾಸದಿ ವುಷ್ಪದಮಾಲಿಗಳನು ಶ್ರೀಲೋಲಗ
ಎಡವಿರೆ ನಿಲಾಳಕೆಯರು ನತಗನದಿಂದೊಂದಾಲಬಲಿಯು
ಮೇಲೋಪ್ಪುವ ಬಾಲಕ ಬಂದ | ನೋಳ್ವರಿಗೆ ನಯನಾ
ನಂದ || ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ೪ ||

ಸರಸಿಚಾಸನ ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿಯಮು, ನೈರುತಿ ವರೂಣ ವಾಯು
ವ್ಯ ಕುಂಜೀರ | ಪುರಹರ ಸುರನೆರ ಗಂಧರ್ವಾಮರ, ವರ
ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷರು | ಹನ್ನೆರಡಾದಿತ್ಯರು, ಚಂದ್ರರ,
ವಿದ್ಯಾಧರ ಉರಗೇಂದ್ರಾದಿಸಮಸ್ತಸಭಾವಳೆ ಹರುಷದಿ ದಿಗ್ಗ
ಸೆಯೋಳಗಿರೆ, ಮುಂದುಗ್ಗಡಿಸುವ ಜಯವಿಜಯಾದಿಗಳು,
ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದನು ಸ್ವಾರಿ | ಮನವೀರಿ ನಲವೇರಿ ಖಲ
ವಿದಾರಿ | ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ || ೫ ||

ಶಾಜಕಾರ್ಯಪ್ರಸಕ್ತ, ರಾವ್ ಬಹದೂರ್,

(ದಿವಂಗತ)

ಅಂಬಲ್ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು.



ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಗಿಲಖನಿಯ ಇನಿಯಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಸಿದರು ಇವರ ತಾಯ್ತಂದೆಯರು ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು ಅವರು ಬಹು ಬಡವರಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಲಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಜನಿಸಿದರು ಈ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೇ

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಒಳ ವರ್ತದ ವರೆಗೂ ಓನಾಮವನ್ನು ಕೂಡ ಕಲಿಸಲಿಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಇವರು ತಮ್ಮ ಅನೆಯ ಮಯ್ಯನ್ನಲ್ಲಿ ಕೊಯಮತ್ತಡಿರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೂದರರಾದವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ದಿಸುವುದನ್ನು ಅವರು ಇವರನ್ನ ದಸಗಳನ್ನು ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅಗ ತಮಿಳುಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಇವರು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಲಿತುಕೊಂಡರು ಗಿಲಖಿರಲ್ಲಿ ಇವರ ಸೋದರಿಯಾದವರು ಕುಂಭಕೋಣದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದರು ಅವರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಮಗೆ ಗಿಲವರ್ಷಗಳಾಗುವ ವರೆಗೂ ಇದ್ದರು. ಅಗ ಇವರ ವಸತಾ ಏತ್ಯಗಳನ್ನು ಇವರನ್ನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಕರೆಯುಕೊಂಡರು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಇವರು ಬಹು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟರು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ನವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಭಾವವುಂಟಾಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಾಡುವುದೇ ಸಾಧಕವೆಂದು ಇವರಿಗೆ ತೋರಿತು ಆಹೋರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ರಮ್ಯೋಪಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಏರ್ಪಾ. ಎ, ಪರಿಣಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಗಿಲಖಿರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಲೇಷರಾದ ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಬಹದ್ದೂರವರು ದಿವಂಗತರಾದರು. ಅನಂತರ ನಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಾನರಾದ ಶ್ರೀ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು ಅರಮನೆಯ ಕಂಟ್ರೋಲರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದಯವಾಡಿಸಿದರು ಅವರು ಬಹಳ ವಿದ್ಯಾಭಿವಾನಿಗಳೂ. ಅವರು ಬಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಭೂತವೂರ್ವವಾದ ಉತ್ತೀರ್ಣನ

ವುಂಟಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಅಗ ಜಿ. ಎ., ಪರಿಣಿತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದರು, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಂಭವದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸಹಾಯಕೋಪಾಧ್ಯಾಯ (First Assistant) ಕೆಲಸವು ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನೇರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಪಾಠಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದರು ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥಕವಾಗಿ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪರಿಣಿತರಾದವರೋ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕುಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇವರು ತಾವು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅತಿ ತೃಪ್ತವರಾದ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಶ್ರೀ|| ರಂಗಾಚಾರ್ಯರವರ ದ್ವಿತೀಯ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ದತ್ತ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಶಿವನರ ಪದವಿಯವರಿಗೂ ಬಂದು, ಅಕಾಲ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಈಗ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರತಕ್ಕ ಶ್ರೀ|| ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವಾಚಾರ್ಯರವರೇ ಅವರ ಪುತ್ರರು ಶ್ರೀ|| ಕೃಷ್ಣರಾಜಮಯ್ಯಂಗಾರವರು ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಈತರಗತಿಯು ತೆಗೆದುಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀ|| ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಬಹದ್ದೂರವರು ಶ್ರೀ|| ಚಾಮರಾಜ ಬಹದ್ದೂರವರನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಅಗ ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣನಾದ ವಿದ್ವತ್ತಾಳೆ ಶ್ರೀ ಜಯರಾಮರಾಯರನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರಾಜಾಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇರಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಅನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಗಾಡಿಯನ್ನೂ ರಾಗಿ ದಯವಾಡಿಸಿದ ಕರ್ನಲ್ ಮ್ಯಾಲಿಸ್, ಸರ್, ಬೇವ್ಸಿ ಗಾರ್ಡ್ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕೇವಲ

ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ|| ಜಯರಾಮರಾಯರವರು ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾಗಿದ್ದರು. ಅಪ್ರತಿತವಾದ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಘನವಾದ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ವಹಾರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೋವಾಕ್ಯ ಮರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೀತಿಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ|| ರಂಗಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ನಿರ್ವಿಶೇಷವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿತ್ತು. 'ಯಥಾರ್ಥವಾದಿ, ಲೋಕವಿರೋಧಿ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಶ್ರೀ|| ಜಯರಾಮರಾಯರಂಥ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಜನಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣರು. ಶ್ರೀ|| ಜಯರಾಮರಾಯರವರು ನಮ್ಮ ಪೇದ

ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಗ ಜೀರ್ವಕಮೀಷನರಾಗಿದ್ದ ಮಿ|| ಸ್ವಾಂಡರ್ಸರವರು, ಗಾರ್ಡಿಯರಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಜೀಮ್ಸ್ ಗಾರ್ಡ್ಸರವರು ಶ್ರೀ|| ಜಯರಾಮರಾಯರು ಎಕ್ಸ್‌ಪೀರಿಯೆನ್ಸ್ ಗಳೆಂಬದಾಗಿಯೂ ಆತ್ಮಾರ್ಯಾಡಿಕಲ್‌ರೆಂಬದಾಗಿಯೂ ನಾಸ್ತಿ ಕರೆಂಬದಾಗಿಯೂ ಇವರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪಾಠಕ ರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ನಾಸ್ತಿ ಕರಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಬರಬಹುದೆಂಬದಾಗಿಯೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟು ಅವರು ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು ಅವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮದರಾಸಿಗೆ ಬಂದು ಕಾನ್ಸ್ಟಾ-ಪಾಲಿಟರ್ ಎಂಬ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ



ಶಾಸ್ತ್ರ ಮರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಕ್ರಿಸ್ತ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ವೊದಲಾದವುಗಳಿಗೂ ಇರತಕ್ಕ ಸೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪಾದ್ರಿಗಳಿಗೂ ಅವರಿಗೂ ಮನಸ್ತಾಪವುಂಟಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಜನ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಆಗ ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿನಿಯಂ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ|| ಜಯರಾಮರಾಯರನ್ನು ನಂದಿಸಿ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಇವರು ಹೆಸರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳು ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಳ

ಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಕರಾಗಿದ್ದು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದು ಹೇಳತಕ್ಕವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಮರಣವು ಬರುವುದೋ ಅಂತಹ ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು. ಜಯರಾಮರಾಯರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟವೇಲೆ ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ್ರವರಿಗೆ ಬಡತಿಯಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜಾ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರು ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಇವರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರುಭಟ್ಟಿಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯತಃ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಉಪದೇಶಕರಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಆದರು. ಅವರು ಜೀವಂತರಾಗಿರುವವರೆಗೂ ದರೋಬಸ್ತು ಅರ

ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರ
 ಅವರೊಳಗಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀ||
 ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಕೇವಲ ನಿಸ್ಸಹಕಾರಿಗಿದ್ದುದರಿಂದ
 ಖರ್ಚುಬಾಬಿನಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಜನಾಭಾರಿ(?) (ಉತ್ತರ
 ನಾಡಿತ) ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅರಮನೆಯ
 ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಜನಾಭಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಡ
 ಬಟ್ಟದ್ದಾಗ್ಯೂ ಇವರ ಸಲಹೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಯಾವ ಕೆಲಸ
 ವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮ
 ನ್ನುಹಾರಾಜರವರು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ
 ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಸಭೆಯು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಪೂರ್ವ
 ಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿರ್ಭಾವಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು.
 ಈ ವಿರ್ಭಾವಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾರಾಜಾ ಶ್ರೀಮಾತುರಾ
 ಜೀಂದ್ರ ಬಹಿಯವರು ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟ
 ಸಿದರು. ಈ ಜನಾಭಾರಿಯನ್ನು ಇವರು ಬೇರವನನ್ನು
 ಬಿಡುವವರೆಗೂ ವಹಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ
 ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಬೇರವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟದಿನವೂ ಸ್ವತಃ
 ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು
 ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿ, ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ಪುಗಳ ಬಿಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ರಜುಹಾಕಿ
 ಕೊನೆಯ ರಜು ಅರ್ಧವಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬೇರವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.
 ೬ನೆಯವರವಿಂದು ಮರಣವು ದೈನವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರವನವೂ ಲಭ್ಯ
 ನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪುಣ್ಯವಿರಬೇಕು ಇವರಿಗೆ ಇತ್ತರೂ
 ಲಭ್ಯವಾದವು ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
 ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಕಾರಣಭೂತರು. ನಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಶೀಪ
 ಮಹಾರಾಜರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರ
 ರೂಪಾಯವರೆಗೂ ಬಹುತ್ತಿದ್ದಿತು, ಇವರು ಅದಿಲ್ಲವನ್ನೂ
 ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವ
 ರಿಗೆ ಅನೇಕಭಾವಿ ಸಾಹುಕಾರರು ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ
 ಸ್ನೇಹದಮೇಲೆ ಧೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಅವರು ಅನೇಕ ಲಕ್ಷರೂಪಾ
 ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವುಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾ
 ಸಕ್ಕೇ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಗತಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜರ
 ವರು ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ
 ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಮಹಾವಾತ್ಯಶ್ರೀಯವರಿಗೂ ಮತ್ತು
 ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾರಾಜವರಿಗೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ
 ವಾದ ಗೌರವವು ಇದ್ದಿತು. ಇವರಿಂದಲೂ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾ
 ಸಕ್ಕೆ ಉದಾರಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥಾನ
 ದಲ್ಲಿ ಗಲಬರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಉಪಕ್ರಮವಾದಾಗ
 ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಡದೆಂದೂ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದವರು ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ವಿದೇಯರಾಗಿರುವ
 ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮಾರ್ಗತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗು
 ತದೆಂದೂ ಆಕ್ಷೇಪವಿದ್ದಿತು. ಹತ್ತುವರ್ಷವಾದಮೇಲೆ
 ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾರಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹು
 ವುದಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ವಯಸ್ಸಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು
 ಪಾರಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಲು ತಂದೆತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ
 ಯೂ ಏಕಾಂತವಾಗಿಯೂ ಇವರು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತ
 ಬಂದರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡತಕ್ಕ ಬಾಲೆಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ
 ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ವೇತನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಬಂದ
 ರು. ಗಾಯಕನಾಡಿ ಮಹಾರಾಜರವರು ಈ ವೇತನವು
 ಹೆಚ್ಚೆಂದೂ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿ ವೇತನ
 ಕೊಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಇವರು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ
 ನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರು ನಕ್ಕರು. ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ
 ವರು ಹುಚ್ಚರೆಂದೂ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವನ್ನು ನೋಡದೆ ಸ್ತ್ರೀ
 ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು
 ಮಾಡುವರೆಂದೂ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದುಂದು
 ಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಅನುವ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಎಂದೊಂ
 ದು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಪುಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದೆ
 ಖರ್ಚು ಗುಪ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದ ದರ್ಬಾರಖರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ
 ಕೊಡಲ್ಪಡತರ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಉದಹರಿಸಿ,
 ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಸಾವಿರರೂಪಾಯಿ
 ಖರ್ಚು ದೇ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಕಟಪಡತಕ್ಕವರು ಹುಚ್ಚರೇ
 ಹೊರತು ತಾವು ಎಂದಿಗೂ ಹುಚ್ಚರಲ್ಲೆಂಬುದಾಗಿ ಇವರು
 ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ನಿಜವಾದ ಮಾತು.

ಶ್ರೀ|| ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರ ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ಉತ್ಸಾಹ
 ದಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾರಾಜಿಯವರ ಗರ್ವಸೂಲ (ಬಾಲಿಕಾ
 ವಾರಶಾಲೆ) ಶ್ರೀಮಹಾರಾಜಿಯವರ ಹೆಂಗಸರ ಕಾಲೇಜಾ
 ಯಿತು. ಅನೇಕರು ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಎಂ ಎ.
 ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು; ಒರುಶಬರುತ್ತ ವಿದ್ಯಾವತಿಯರ
 ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿದೆ; ಹೆಂಗಸರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು
 ಹೆಂಗಸರೇ ನೋಡುವಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮತ್ತು
 ಅರ್ಧಸಾಧಕ ಮಹಾಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಯಮ್ಮ
 ನವರು ವಿಶಯಂ-ಆಫ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ
 ವಿದ್ಯಾವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
 ದಿನಾಸರೇ ವೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.
 ಇಂಥಾ ಕಾಲವು ಬರುವುದೆಂದು ಯಾರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. (?)
 ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ, ಒಳ್ಳೆಯ ಸಹೋದರಿ
 ಯರಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ನಿಯರಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ತಾಯಿ

ಯರಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೃಹಣಿಯರಾಗಿಯೂ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಕೊಡಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ಮ ರೆಡ್ಡಿಯವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ [ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸಲಹೆ, ಹೀಗೆ ತಿದ್ದುಪಾಟುಗಳಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಸಂ.] ಶ್ರೀಮತಿಯವರು ಪುರುಷರು, ಕೃತಜ್ಞರಾದ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಹೋದರರಾಗಿಯೂ ಅನುರಾಗವುಳ್ಳ ಪತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ತಂದೆಗಳಾಗಿಯೂ ರಾಜಭಕ್ತ ವಿಶ್ವಾಸಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಡವೇ? [ಪುರುಷರು ಹೀಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹಾಳೈಸುವುದು ಧರ್ಮವಾದರೂ ಮೇಲನ ಪ್ರಶ್ನೆಗ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂ.] ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತರಲ್ಲದೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿರಕ್ಷರ ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದರೆ ಪುರುಷರನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? - ಎಂದು ಕೇಳಲು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತರೂ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕರಾಸ್ಥಾಲನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಉಪನ್ಯಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾರ್ಗತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೇ? - ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾರ್ಗತಪ್ಪುವುದಕ್ಕೆ ಪುರುಷರು ಕಾರಣರೆಂದು ಇವರು ಹೇಳಲು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದವರು ಸುಮ್ಮನಾದರು. [ಈ ಉತ್ತರಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳೆರಡೂ ಗಾಂಧೀಯವುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾರ್ಗತಪ್ಪುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮತಿಯರು ಬಂದೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮದ ಮರ್ಯಾದೆಮೀರಿರುವ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಒಂದು

ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸದೆ ಯಿಸಿದವುಗಳೇ ಅಗುವುವು. ಅಪ್ಪಕ್ಕೂ ಪುರುಷರು ಕಾರಣರಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂ. ನಂ.]

ಇವರ ಬದುಕುವುದು, ಕಡುವುದು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯೆಯು ಸಹಾಯವಾಗಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯುಲ ಪ್ರಸೂತರಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯಹವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾಗುವರು, ಬಿತೇಂತ್ರಿಯರಾಗುವರು, ಸಾಧ್ವಿಯರಾಗುವರು, ಸಾವಿತ್ರಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ತರುವರು. ದುಃಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಸೂತರಾಗಿ ದುಃಸ್ವಹವಾಸದಲ್ಲಿ ರತಕ್ಕವರನ್ನು ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ತಿದ್ದುವುದುಂಟು. ಅವರು ಕೂಡ ಮಾನಿಷ್ಯರಾಗುವುದುಂಟು. ವಿದ್ಯಾಪತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪರೀಣಿಯರಾದರೆ ಆದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೆಕ್ಕಿ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುವರು. ಇವರ ಉಪಕಾರವು ಇನ್ನೇ ಸರಿಯಾಗದು ಭಾವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಯಗತಿಯ ಮಹಾರಾಜರವರೂ ಮತ್ತೂ ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಜರವರೂ ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವರ್ತಕರಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಚರಂಜನೈಕ ಪರಾಯಣರಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಇವರು ತುಂಬಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ದೇಶಭಾಷಣೀಜ್ಞೇವನಕ್ಕೆ ಇವರು ಮುಟ್ಟು ಕಾರಣಭೂತರು. ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವಂತೆ ಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹಾಕಿದವರೇ ಇವರು ಭಾಷಣೀಜ್ಞೇವಿನೀ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ನಾಟಕ ಸಭೆಯು ಸರ್ಪಡುವುದಕ್ಕೂ ಮೆಮೆಲ್ಲವನವರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅಬಲಾಶ್ರಮವು ಒಪ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಹಾರಾಣಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಹಾಸ್ಟೆಲಾ ಏರ್ಪಾಡು ಅಗುವುದಕ್ಕೂ ದೇವರಾಜ ಬಹದೂರ್ ಸುಂದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೂ ಅದು ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಇವರು ಪಟ್ಟಪ್ರಯಾಸವೇ ಸಾಧನವನ್ನೆಬೀಕು. ಕೊನೆಗೆ ಪಂಚಮ ಪಂಚಮೇಶ್ವರರ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಜೀಜಾಸಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು. ಇದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂದು ನಾವು ನಂಬಿ ಇರುವೆವು. ದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ

* ಶ್ರೀಮತಿ ರುಕ್ಮಿಣಮ್ಮನವರು ಪಟ್ಟಭದ್ರಯರು, ಅನಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವರು. ಮತ್ತೂ ಉತ್ತಮ ಪದವಿಯಲ್ಲರುವವರು. ಇವರು ಹೇಳುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲ ಕಲ್ಪತಪ್ಪಾಗಿರುವುದೆಂಬುದು ತಿಳಿವ ಬಂದರೂ ಮೇಲನ ಮಹತ್ವಗಳಿಂದ ಇವರ ವಾಕ್ಯದ ಉಪಾಖೋಹವನ್ನೂ ಸಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಕ್ಷರವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಪತಿ ಪುತ್ರ, ಭೂತೃವರ್ಗದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಾಮೃತಪರಿಷ್ಕೃತವಾದ ಸುಶಿಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಬಹುಮಂದಿ ಇರುವರು. ಪುರುಷರನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಣಾದತ್ತವಾದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ಕರ್ತವ್ಯತತ್ಪರತೆ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಬುದ್ಧಿ, ಅನುಕಂಪನಶೀಲತೆ ವಿದೇಯತೆ, ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳೇ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಿಡುತ್ತ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧನವಾಗದೆಂದೂ ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಂಡ ಸುಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಅಭಾವವೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಮತವು. ಸಂ., ನಂದಿನಿ

ಮೂರುದಿನಗಳ ಮೊದಲು ಇವರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ಸಂದೇಶವೇನೆಂದರೆ.-

“ ವರ್ಣಾರ್ಥಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಲೇಶವೂ ಸ್ತೂನತೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸಂಚಮರು ಉತ್ತಮರಾಗಕೂಡದಂಭ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜರೇ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಸರ್ವಾಡುಗಳ ಇದಕ್ಕೆ ಧೃಷ್ಟಾಂತವು. ಸಂಚಮರ ಸ್ವರ್ಗಿಗೆ ಉತ್ತಮರು ವೃತ್ತಿಕಪ್ಪೆಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರ ಈ ತಿದ್ದುವಾಟು ಎಂದಿಗೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮುಂದುವರಿಯುವಲೂ ಸಾಗರಿಕತೆಯ ಬಲದಿಂದಲೂ ದೇವಾಟನದ ಮುಂದುವರಿಯುವಲೂ ದೇವಾಟನಕ್ಕೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೈಲುಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವಾಗಲೂ- 'ಪಾಪ್ಯಂಗಳೇ. ಹೊಡಲಿಗಳೇ, ರೆಳ್ಳೆಮೆಂಟಿ ರೂಮುಗಳು' ಇವುಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕಬಾಬುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದುರಬವಾನಗಳು ಸ್ತೂತಿಪಡಿಸಿ ಹೊಂದುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ತಿದ್ದುವಾಟುಗಳನ್ನು ಆನಗಳಿಗೆ ಜಿಡ್ಡುವುದು ಉತ್ತಮವೇ ಹೊರತು. ಸರ್ಕಾರದವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿದೆಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಸುಯಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದರೆ ತಿದ್ದುವಾಟುಗಳಿಗೆ ಅಡತೆನೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಈ ವರ್ಣಸಂಕರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಉತ್ತಮರಲ್ಲ ಬಹುಮಂದಿಗಳು ಸಂಕರಪ್ರಯತ್ನಕರನ್ನು ಸಾಚಾಮಗೋಚರವಾಗಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಲಿರುವರು. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ವರ್ಣಾರ್ಥಮ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವರಂದು ಹೇಳುತ್ತಲಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಸಜ್ಜನರನೇಕರು ನೀಗೆ ಸಂಕಟವಡುತ್ತಿರುವರು. “ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರದವರು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವುದು

ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಕಾಲದೇಶವರ್ತಮಾನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಳಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬರತಕ್ಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಬಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಪ್ರಭುತ್ವಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಸಜ್ಜನರು ರಕ್ಷಣೆಯರು. ದುರ್ಜನರು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹರು. ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ. ಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ಗೋತ್ರ, ಬಾಂಧವ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಲೇಶವೂ ನೋಡಕೂಡದು. ಸರ್ವಾಪ್ಪಣ್ಯವರತೆಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ದುರ್ಜನರನ್ನು ಸಜ್ಜನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ, ಹತ್ತೂರುಗಿಟಗ ಬಂದೆ ಬರತಕ್ಕವರನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ದಂಡಿಸುತ್ತ ಬರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯರು ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಪಾತ್ರರಾದರೆ ನಾನು ಆತ್ಮಂತ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. “

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವರ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾಧಿ ಎಮ್, ಪಂಕಜ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವರೇಧನ್ಯರು! ಸಾಯುವಕಾಲದಲ್ಲಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು, ಕಾರ್ತಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ವತಃ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅವಕ್ಕೆ ರುಬುವನ್ನು ಹಾಕಿ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆಯೇ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ಇವರು ಧನ್ಯಾತ್ಮರೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇವರೇನೋ ಭೌತಿಕ ದೇಹವನ್ನು ಕಿಡು ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿರುವರಾದರೂ, ಇವರ ಯಶಸ್ವಿರೀತವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಗೋಚರವಾಗಿ ಇವರು ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಚಿರಸ್ಮಾರಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು.

ಅತ್ಯುತ್ತಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ಇವರ ಅತ್ಯುಚ್ಛೈಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಇವರಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ದಯವಾಲಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆ—

ಹಿತ್ತೈಸಿ.

[ದಿವಂಗತ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರು ಮಾಡಿರುವ ಸಾಹಸ, ಔದಾರ್ಯ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹ—ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಾಘ್ನ ಪಿಷಯಗಳೇ ಸರಿ. ಆದರೆ, ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾದುದರಿಂದಲೋ, ಸಮಾಜ—ಧರ್ಮ—ನೇವಕರ ಹಿತಸೂಚನೆಗಳ ಅಭಾವದಿಂದಲೋ—ಹೇಗೂ, ವಿಧವಾಶ್ರಮದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ—ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಕ್ಕೊಳಪಡದಿರುವುದೂ—ಅಂತದಿಂದ ಕೆಲವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿಂತನ, ದೀಶಹಿತೇಚ್ಛೆ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನ, ಅತ್ಯವಿಚಾರ, ಸಹನ ಶಿಲತೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನ ಕೊಡದಂತಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ, ಉದರಂಭರಣ ವಿಡಂಬನ, ಕ್ಷಣಿಕ ತೃಪ್ತಿ, ನೆಚ್ಚರ ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆ, ಅಭಿಮಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಸ್ತ್ರೀಜನ್ಯಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಕಲಂಕವು ಹತ್ತುವಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಜನರಾಡುವ ವಿಚಾರವು ಮಾತ್ರ ವಿಪಾದಕರನಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಈ ವಿಧವಾಶ್ರಮ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾದ ದಿವಂಗತ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರವರ ವಿತ್ತವರ್ಗದವರೂ, ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದವರೂ ಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಆದ ಮಹಾಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಆ ಸಮ್ಮದೇಶೀಯ ಸಹೋದರಿಯರಾದ ಅನಾಥ-ದೀನ-ದೂಷಿ ಭಗಿನಿಯರು ಯಾವೇತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ-ಅಭ್ಯಾಸ-ಮನನ ನಿಧಿ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಇಹಪರಗಳ ಶಾಂತಿಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ವಾತ್ರರಾಗುವರೋ-ಆ ಬಗೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ-ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಅಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮ ಅರ್ಯಧರ್ಮದ—ಮಹಿಳಾಕರ್ತವ್ಯದ—ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರದಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಸ್ವಜನರಿಗೂ, ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಅಶ್ರಯದಾತರಿಗೂ ಬೋಧಕರಿಗೂ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ, ಈ ವಿಧವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸರ್ವರೂ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರಲೆಂದೂ ಹಾಗಾಗುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಪಕರ ಯಶೋಧಾವಶ್ಯವು ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾಗಿ ಅಪಂದ್ಯಾರ್ಥ ಸ್ವಾಯಿಯಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುವುದೆಂದೂ ಭಗವತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೆಲ್ಲ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿರೀದಿಸುವೆವು.

ಸಂಪಾದಿಕೆ, ನಂದಿನಿ.

ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ.

ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಚರ್ಚೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪುರುಷರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲಿರುವರು. ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೇಕೆ? ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಅಂಶಗಳಿರುವವು. ಉಭಯತ್ರರಿಗೂ ಸಮವಾದ ಓದುವಿಕೆ, ಬರೆಯುವಿಕೆ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ವಿಷಯಗಳು, ಆತ್ಮವಿಮಾನಗಳ ಸಾಧಕವಾದ ಸಂಪದಭವ್ಯವಿಧಿಗಳು. ಏವಾ ಡುಗಳು ಅಯುರಾರೋಗ್ಯ ವಿಶ್ವಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ವಿಷಯಗಳು—ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುರುಷರು ಕುಟುಂಬ ಭರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ—ಅವರು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಾರ್ಮಿಕತ್ವರಾಗಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ನಿರ್ವಾಹದಲ್ಲಿ ನಿವೃಣೆಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಯಜಮಾನರು ಸಂಪಾಸಕಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವನ್ನೂ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಗೆ ಬಿಡದೆ ಸಾಲನೋಲಗಳಾಗದಂತೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಬಾರದಂತೆ, ವಿತರಣೆಯಿಂದ ಏತೋಮಾಡಿ ಅಯುತಿಯಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟು ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲ ಎಂದಾಗಿರುವುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅರೋಗ ದೃಢಕಾಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕುಟುಂಬ ಭರಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಎಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚರಿತಾರ್ಥಗಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ದುರ್ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಹೋಗದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಅರಿವೆದೃಢಗಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೂ ಬಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ಸಕಲ ಪದವ್ಯಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ಈ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಸ್ವದೇಶೀಯಗಳಾಗಿರಬೇಕೆ— ವಿದೇಶೀ

ಯುಗದಾದಿರಬೇಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಜನಸಾರ್ಥಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾವುದೆಂದು ಪ್ರಥಮತಃ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಬೇಕು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಕಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದೇ ಗುರಿಯೆಂದು ಸರ್ವರೂ ಒಪ್ಪುವರಷ್ಟೆ! ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಹಪರ ಸೌಖ್ಯಗಳೆಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.— “ದುರ್ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸವಿೂಚೀನವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶಮದಮಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗದೆ, ಅಲೋಗ ದೃಢಕಾಯತೆಯನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಕಲ ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಅಸ್ವಲಿತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಿಂದಲೂ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಅಪರಮಯಸ್ಸಾದ ಕೂಡಲೆ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಪೋವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಂತೆ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಾಂತರವನ್ನೆಂದಿ ಸಮ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಗತಿಗೆ ಪ್ರಾಕ್ರಮಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವೆ” — ಅಥವಾ— ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಠಾಪ್ಯುಖರಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಅಧೀನರಾಗಿ, ಅಧರ್ಮವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಧೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಷೇತಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂಕಟಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕ ಲೋಕಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಸ್ಪತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು, ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಂದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರತಿಬಂಧಗಳಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಹಾನಿ, ಮಾನಹಾನಿ, ಮೃಣಹಾನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈ ಲೋಕದ ಸುಖವನ್ನೂ ಲೋಕಾಂತರ ಸುಖವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು— ಉತ್ತಮವೆ” ಎಂಬುವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಯಾವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಇಹಪರಗಳು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದೇ ಸದ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. ಯಾವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಲೋಪಪರುವುದೋ ಅದೇ ದುರ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದೇಶಿಯ ಮುತ್ತು ವಿದೇಶಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು

ಸದ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಅದು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪಾದೇಯವಾದುದು. ಯಾವುದು ಇಹಪರಗಳ ಹಾನಿಗೆ ಕಾರಣವೋ ಅದು ಅನುಪಾದೇಯವಾದುದು. ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಸದಿಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು ನಮಗೆ ಅನಾದಿಯಾಗಿಬಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ವಿದ್ಯಾಭಾಸವು ಇವಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೆ?— ಅಥವಾ— ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಳಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿದೇಶೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದೇ?— ಎಂದು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿದೇಶೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಉಪಾದೇಯವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ವಿದೇಶೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ವಿದ್ಯಾಭಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪದಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಒಂದು ಕಟ್ಟುಗಳು ಶಿಥಿಲಗಳಾಗುತ್ತಲಿವೆ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅನೇಕರು ಲಗಾಮು, ಅಗಾಡಿ, ಪಿಪಾಡಿ.— ಇವುಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರತಕ್ಕ ಕೊಬ್ಬಿದ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವರ್ತಕರಾಗುತ್ತಿರುವರು. ವಿದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೌಢೀಯರನೇಕರು, ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿವಾಹ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಕೇವಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ವೈರೀಣಿಯರಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿದೇಶೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮಗಳು ನಮಗೆ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದೇ ಹೊರತು ಎಂದಿಗೂ ಉಪಾದೇಯವಾದುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಖೇಮಕರವಾದುದು. ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಾಪ್ಯುಖರಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರು ಅಗುತ್ತಿರುವರು. ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾದ ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದಿಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾದ ಮಹನೀಯರು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, “ಮುಂದಾ ಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪರರ ಆಚರಣೆಗಳು ತಮಗೆ ವಿಹಿತವೋ— ಅಹಿತವೋ— ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಅವುಗಳು ತಮಗೆ ಖೇಮಕರಗಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದೇ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಹೆಗ್ಗುರುತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಯುವಕ— ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಕಾಲೋಚಿತ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿವೇಕವಂಕುರವಾಗುವಂತೆ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಭಾರತಮಾತೆಯ

ನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಚಿನ್ನತಾಳುವ ಭಾರತವುಶ್ರಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಕನ್ನಡಿ ಕಳೊಂದಿರುವ ಸದ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸುಜ್ಞಾ ಅತ್ತಯಸ್ಥಾನರನ್ನಿಸಿ ಚಿನ್ನದಾತೆಯರಾದ ಮಾತೆಯರನ್ನಿಸದೇ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅಸ್ತಿಭಾರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕೆಂದ ಕಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಸಾರೋಮಣಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಗೆ ನನ್ನುಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

ಕನ್ನಡಿ ಕಳೊಂದಿರುವ ಸದ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸುಜ್ಞಾ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅಸ್ತಿಭಾರವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕೆಂದ ಕಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಸಾರೋಮಣಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಗೆ ನನ್ನುಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

|| ಜ ಯ ಚಾ ಮ ರಾ ಜಾ ಷ್ಯ ಕಂ ||



ಮಾಲಿನೀ ವೃತ್ತ || ಜ್ವಯತಿ ಜಗತಿ ಸತ್ಯಂ ರಾಘವೋಯೇನ ಲೋಕಾನ್ |
ಅಭಜನ ಪರಮಾರ್ಥಸ್ತೋಷ ಏವೇತಿ ವೇದಾಃ ||
ಸತತ ಮುಪದಿತಸ್ತೀತ್ಯರ್ಥ ಜಾತಂ ವಿದಿತ್ವಾ |
ರಘುವರ ಮನುಕರ್ಮ ಕೃಷ್ಣರಾಜಶ್ವಕಾಸ್ತಿ || ೧ ||

೧. 'ಸತ್ಯೇನ ಲೋಕಾರ್ಣವಯತಿ' ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೇವಲ ಸತ್ಯಪರಾಯಣನಾಗಿ ಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ "ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ" ಎಂದು ಬಿರುದು ಉಂಟಾಯಿತು.

ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರೂ "ಸತ್ಯಮೇವೋದ್ಧರಾನ್ಯುಹಂ" ಎಂಬ ಶೀಲವನ್ನು ಕೈವರು "ಸತ್ಯವದ" ಎಂಬುದೇ ವೇದದ ಪ್ರಧಾನಾನು ಶಾಸನವು. ಸತ್ಯವ್ರತಪರಾಯಣರಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರೂ ಶ್ರೀರಾಮನಂತೆ ಪುಸಿದ್ಧರೆಂದು ಭಾವವು.

ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕೀರಣಿತ ವೃತ್ತ || ಯಶ್ಚಾಯಮ್ಯಯ ಕರ್ಮವನ್ನಿರುಪಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾನ್ |
ಶ್ಚಾತ್ರಂ ಸ್ವಂ ಬಹುಮನ್ಯತೆ ಸಕರುಣಂ ಧರ್ಮಕ್ರಮಾದಾದ್ಯತಂ ||
ಜಾತಸ್ತೋದರ ಸೋದರೀ ಮಹಿತಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಂ ವನ್ಯಯಾ |
ಸೋಯಂ ಕೃಷ್ಣ ಮಹೀಪತಿನಿಜಗುಣೈರ್ಜೀವೀಯತಾಂ ಸರ್ದದಾ || ೨ ||

೨. ರಾಜನಾದವನು ರಾಜ್ಯದ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ರಾಜನೀತಿ. ಅಧರ್ಮಾರ್ಣವನೆಯೂ, ದುರ್ವ್ರಯವೂ ಮಾಹತಕೃದಲ್ಲ. ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ನ್ಯಾಯವಾದ ಅಯತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಸದ್ವಿನಿಯೋಗಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ದೇಶೋನ್ನತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯರ್ವಿಕರಂತೆ ಕೇವಲ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತತೆಯಿಂದ ನ್ಯಾಯಧುರೀಣರಾದರೂ ಪರಮಕೃಪಾಳುಗಳಾಗಿ, ಎರಡನೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಲೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಪಟ್ಟಮಹಿಸೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವೀಸಹಿತ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದೃಶ ಪ್ರೇಮಾನುಬಂಧಿಗಳೆಂದು ಭಾವವು. ಹೀಗೆಯೇ ಈಗುಣಗಳಿಂದ ಇವರು ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಿ.

ಪ್ರಗ್ಧ ಉವೃತ್ತ || ಜ್ವರಾಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಶಭೂಮಿನಿಜಗುಣವಿಜಿತಾಖಿಣ್ಣ ಕರ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರ |
ಸ್ವನಾತ್ರೈವ್ಯವ್ಯಾಧಿಶೋರ್ಮ್ಯಾನನಚತುರಧಿಯಾ ನಾಪ್ರಕೀರ್ತಿಪ್ರಕಾಣ್ಣಃ ||
ಜೀಯಾಚ್ಚಾಮೇಂದ್ರ ಬಿವ್ವು ಪ್ರತಿನಿಧಿರನಿತಂ ಕಂಪನಚ್ಚಾವ್ವು ಮಾತಾ |
ಯೇನಾಗಾತ್ಸುಪ್ರಜಾಶ್ಚ್ಚಂ ದಶರಥಮಹಿಸೀ ರಾಘವೇಣೇವ ಮಾತಾ || ೩ ||

೩. ಸಂಭವಿತಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಉದ್ಯಾನವನದಂತೆ ಇರುವರು. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಯೆಲ್ಲರಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳ ಶ್ರೀತಿಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು. ಅದೈತನಾದ ಅನಾಧಾರಣ ರಾಜ್ಯಪಾಲನ ವಿಧವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಶ್ವಾಭಾವ್ಯವರ್ತನಾಗಿ

ಸಾರ್ವಭೌಮರವರಿಂದ ಆಸಾಧಾರಣ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದವರು [G. C. S. I., G. C. B. E.] ಇವರು ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರವರವರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರಾಗಿಯು ("ಆತ್ಮಾವೈಶ್ವತ್ಯನಾಮಾಸಿ" ಎಂದು ವೇದದವಾಕ್ಯವು. "ಸಿಂಹಸಮುಜಾಯಂತನರಾಃ" ಎಂದು ಲೌಕಿಕವಾಕ್ಯವು) ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಕೌಸಲ್ಯ ಹೇಗೆ ವೃತ್ತವತಿಯೋ ಇವರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕೆಂಪನಂಜಾಂಬ ಮತೆಯರೂ ಸುವೃತ್ತವತಿಯರೆಂದು ಭಾವವು.

ವಂಶಸ್ಥವೃತ್ತ || ವ್ರಂಭುತ್ಯ ಸೌಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾಭ್ಯಾಂ |
 ಸಿಂಹಾಸನಂ ಧರ್ಮ ಇವದ್ವಿಶೀಯಃ ||
 ತಸ್ಮಾತ್ತು ಲೋಕೈಸ್ಸುಶಿರಃ ಪ್ರಕಂಪಂ |
 ಅದರ್ಶಭೂಪಾಲ ಇತಿಪ್ರಗೀತಃ || ೪ ||

೪. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರು ಧರ್ಮವೇ ಮನಃಪೂರ್ವತಾರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಕೀಲರಾಗಿ ನ್ಯಾಯ್ಯುತ್ಪತ್ತರರಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸಿರುವರು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಇವರನ್ನು ಅದರ್ಶಮಹಾರಾಜರೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುವರು.

ಇಂದ್ರವಜ್ರಾವೃತ್ತ || ರಾಜಾಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಖಿತ್ಯಮೀಷ್ಟೈ | (1)
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ರಾಜ್ಜೀ ಶಚಿಸಾಮ್ಯಮೀಷ್ಟೈ || (2)
 ರಾಜ್ಯಂಚ ರಾಜನ್ಯದಿತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಃ | (3)
 ಲೋಕೋನಯೋಶ್ಚಕ್ರಜಯಂತ ಮಿಂಟೈ || (4) || ೫ ||

೫. ಅನ್ವಯ (1) (ಅಯಂ) ರಾಜಾ, ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಖಿತ್ಯಂ (ಪ್ರಿಯತ್ವಂ) ಈಷ್ಟೈ (ಈಶ = ಐಶ್ವರ್ಯೈಧಾತು ಲಭ್ಯರೂಪಂ) ಪ್ರಕರ್ಷಣಾ ವುಷ್ಣಾತಿ, ಸ್ವಚತೀನ ಶೀಲೀನತ, ಇಂದ್ರಸ್ಯ ವಿಭವಂ ಅನುಕರೋತಿತೀ ಯಾವತ್--

(2) (ಇಯಂ) ರಾಜ್ಜೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಃ ಶ ಚಿಸಾಮ್ಯಂ (ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯಾದಿನಾ ಶಚ್ಯಾತುಚ್ಚತ್ವಂ) ಈಷ್ಟೈ = ಪ್ರಕರ್ಷಣಾ ವುಷ್ಣಾತಿ, ಅಪರಾಶಚೀನಘಾತಿ-ಇತಿವಾವತ್.

(3 + 4) (ಇದಂ) ರಾಜ್ಯಂಚ ರಾಜಸ್ಯತ್ = ಶಿಷ್ಟೇನ ರಾಜ್ಯಾ, ಸಮ್ಯಕ್ಪಾಲಿತಂ ಇತಿ (ಮತ್ಯಾ) ಲೋಕಃ = ಜನಃ ಹೃಷ್ಯಃ (೧೯) ಅನಯೋಃ = ರಾಜದಂಪತೀಃ ತಂಶಕ್ರಜಯಂ = ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಿಂದ್ರವಿಭವಂ-ಈಷ್ಟೈ-ಸ್ತೌತಿ (ಭೂಯಾದಿತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಯತೀತಿ) ಹೃಷ್ಯೇದಲೋಕಃ ಅನಯೋಃ ಶಕ್ರಜಯಂತಂ (ಇಯಂತಾಪ್ತಿ ಶಕ್ರವೃತ್ತಮಿವಸ್ಮಿತಂ ಈಷ್ಟೈ-ಸ್ತೌತಿ (ಪ್ರಾರ್ಥಯತೀತಿಯಾವತ್) (ಅಡೌ = ಸ್ತೌತೌ-ಲಬ್) (ಇಂತಹ ಸದ್ಗುಣಿಗಳಾದ ಪ್ರಭುಗಳು ಐಶ್ವರ್ಯ-ಶೀಲ-ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವೈಭವದಿಂದಲೂ, ಮಹಾರಾಜನುಮರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯವರು ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಶಚೀದೇವಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತಹ ಇಂದ್ರ-ಶಚೀದೇವಿಯವರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ದಿವ್ಯರಾಜದಂಪತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಚೀನವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಇತೋಪ್ಯುತಿತಯವಾದ ವೈಭವವನ್ನೂ ಜಯಂತನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ವೃತ್ತನನ್ನೂ ದಯೆಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಎಂದು ಅಶಯವು.)

ಉಪೇಂದ್ರವಜ್ರಾವೃತ್ತ || ದ್ವಿಯೇನ ಕಣೋರವ ನಾರಸಿಂಹಂ |
 ಉಪಾತ್ತ ಕರ್ಣಾಟಿಕ ಯೌವ್ವರಾಜ್ಯಂ ||
 ಯಸಾನಿತಿರತ್ಯಾಸುಖಿತಾಂತರಂಗಮ್ |
 ಯಚಾಮ್ಯು[?]ಪೇಂದ್ರೈವ ಕೃಪಾಸುಪಾತ್ರಂ || ೬ ||

[ಬುಚಾಮಿ + ಉಪೇಂದ್ರ + ಇಂದ್ರ - ಎಂದು ಪದವಿಭಾಗ. ಬುಚಾ-ಸ್ತೌತೌ - ಎಂಬ ಧಾತು]

(ಈ ಆರು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಆದ್ಯಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದರೆ 'ಜಯಚಾಮರಾಜ' ಎಂದಾಗುವುದು.)

೬. ಕರ್ನಾಟಕ ಯೌವ್ವರಾಜ್ಯಾಭಿಸಿಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಕಂಠೀರವ ನರಸಿಂಹರಾಜರಿಗೆ ಜಯಮಾಲೆ | ಇವರು ಯೌವ್ವರಾಜ್ಯ (1 "ಯಸಿಯಣ-ವಿದ್ಯಾ" 2 "ದೀವಯಣ-ದೀವತಾರಾಧನೆ" 3 "ಪಿತ್ಯಯಣ-ಸತ್ಯಂತಾನರಾಧ")ಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಸುಖ ಪಾಗಿಯವರು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಇಂದ್ರೋದೇಂದ್ರರು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಂಗಳ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಮಂಜುಭಾಷಣೇ ವೃತ್ತ | ಜಯಚಾಮರಾಜ ತನಜನ್ಮಮಂಜುಳಂ |
ಯದುನಂತ ಭೂತಿ ವಿಷಯೇ ನಳೇವಲಂ ||
ಜಗತೋ ವಿಭೂತಿರಪಿಯತ್ತವೋಪಯ |
ಸರಸಾ ವಿರಸಾ ಸುನುನಃ ಪ್ರಶಾನ್ತಯೇ ||೨||

೭. ಜಯಚಾಮರಾಜ ಬಾಲಕರ ಜನನವು, ಯದುಮಹಾರಾಜರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಪತ್ಕರವಾದುದಲ್ಲ; ಪ್ರಪಂಚ ಕ್ಷೋಭಿಜನಕವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಿಂತು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಶಾಂತತ್ಯುತ್ಸವವು ಇವರ ಜನನೋತ್ಸವದಿಂದ ಇನ್ನೂಡಿಯಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರ ಅವತಾರವು ಯಶಸ್ಕರವಾದುದು-ಎಂದು ಭಾವವು.

ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೇದಿತ ವೃತ್ತ | ನಸ್ತಾರಂ ಯದುನಂತಮೌಕ್ತಿ ಕಮಣಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪ್ರಭೋ |
ಸೌತ್ರಂಸ್ಮಾರಿತ ರಾಮರಾಜ್ಯವಿಭವ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜಪ್ರಭೋ ||
ಪುತ್ರಂ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹರಾಜಯುವರಾಡ್ಯದ್ವೈತ್ಯ ಚಾಮುಂಡಿಕಾ |
ದೇವ್ಯವ್ಯಾಜ್ಞ ಯಚಾಮರಾಜಮನಿತಂ ವೇದೋಕ್ತದೀರ್ಘಾಯುಷಾ ||೩||

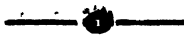
೮. ಯದುನಂತಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಫಲಪ್ರಾಯರಾದ-ಶ್ರೀಮತ್ಕೃಷ್ಣರಾಜೀಂದ್ರರವರ ಮರಿಮಕ್ಕಳಾದ,-ರಾಮರಾಜ್ಯವಿಭವವು ಜನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವಂತೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಾಣಮರಾಜ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಮಮ್ಮಕ್ಕಳಾದ, ಶ್ರೀಮರ್ಘಾಯುವರಾಜಾ ನರಸಿಂಹರಾಜರವರ ವೃತ್ತರಾದ, ಜಯಚಾಮರಾಜರನ್ನು ಜಗನ್ನಾತೆವಾದ ಶ್ರೀ-ಚಾಮುಂಡಾದೇವಿಯು.-

(“ ತತಮಾನಂ ಭವತಿ ತತಾಯುಃ ಪುರುಷಃ ತತೇಂದ್ರಿಯಃ ಅಯುಷ್ಯವೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠತಿ”) ಎಂಬ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹಲಿ.- ಎಂದು ಮಂಗಳವು.

ಇತಿ ಶುಭಂ.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ವಾಘು ಸುಕ್ಲ ಸಪ್ತಮಿ
(ಗರಳಪುರಿ) ನಂಜನಗೂಡು. }

ಶ್ರೀಪ್ರಸಾದಯಶಿವರ್ಕ.



ಅಜಾಮಿ ಕೋಪಾಖ್ಯಾನ.

—ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದುದು.

ರಾಗಾ|| (ಆರಾಧಾಟಿ)

ಹೆಚ್ಚು ಲಿಗಳ ಪೋಲ್‌ರೋಷದಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತೆ ಬಂದರು ಯು
ನು ಕಿಂಕರರೂ | ದೊಬ್ಬಿರಿಯುತಜಾಮಿಳತಾಂ | ಜಾಯ್ಬಿ
ಡುವಂದದಿ ಭಯಂಕರರು ||೧|| ಖಡುಗವ ಜಳಪಿಸಿ ಪಾಶವ
ಪಿಡಿದಾತನ ಜೀವವ್ಯುಷನಂಕಟ್ಟಿ | ಕಡುಮೂಢನಡೆನಡೆ
ಯೆಂ | ದಡಿಗಡಿಸುರೆ ಘರ್ಜಿಸುತ್ತೆಂದು || ೨ || ಪೀಡಿಸುತಿ
ರಲಿಂತವರಂ—ನೋಡುತಜಾಮಿಳ ಕಳವಳಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಅಡು
ತಲಿದ್ಡುಗನಕರೆದಾದಿದ ಪಲತೆರದಿಂ ಹಲುಬುತಲಿ ||೩||

|| ವಚನ ||

ಈ ರೀತಿ ಯಮಕಿಂಕರರು ಒಂದು ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಪಾಶ
ದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಎಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ಅವರ ಭಯಂಕರಾಕಾರವನ್ನೂ
ಅವರಾಡುವ ಕೂರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕೇಳಿದ ಅಜಾಮಿ
ಳನು ಭಯದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕಂಪಿಸುತ್ತ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಡುತ್ತ
ಲಿದ್ದ ಕಡೆಯ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಾಪೋಹದಿಂದವನನ್ನು
ಕೂಗುತ್ತಾನೆ—

ರಾಗಾ|| (ಏನಾದಳಿನ್ನಯುಕಂದ)

ಕಂದಾಬಾರೋ ಭರದಿಂದ—ಬಂದಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಿನ್ನ ನಲ
ವಿಂದ || ಪಲ್ಲ|| ಜವನಾಳುಗಳೆನ್ನ ಪಿಡಿದು—ಜವನೆಡೆಗೊ
ಯ್ಪಿರೊ ಜಡಿದು || ೧ || ಪಾಶದಿಂದೆನ್ನ ಬಿಗಿದು ಬಲು—
ಗಾಸಿಮಾಡುವರೆಯೊಮ್ಮುಳಿದು || ೨ || ಬಿಟ್ಟಂತು ಪೋಗು
ವೆನಿನ್ನ—ಕಟ್ಟಿಸೆಳೆದೊಯ್ಪಿರಿವರೆನ್ನ || ೩ || ಪಡದೀಡ ಭಯ
ವೆನ್ನಯ್ಯು—ಪಡಿಮಾತನಾಡು ಬಾರಯ್ಯು || ೪ || ಶೀಷಗಿರಿ
ತನ ಮರೆತೆ—ಅ ದೋಷದಿ ಬಂದಿತೆ ಎನಗೀ ಕೋರತೆ ||೫||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾ ಮೂರ್ಖ ಅಜಾಮಿಳನು ಆ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ತನಗುಂಟಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತ
ವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದನೊಂದು ಸಂಕಟ ಪಡು
ತ್ತ, ಸರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಭಯದಿಂದ ನಡಗುತ್ತ ಆ
ರ್ತನಾಗಿ ಮುಂದೊಲರದೆ ಆಗ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಪ್ಪಾ
ಬಾರೋ—ನಾರಾಯಣ—ಬಾರಪ್ಪಾ, ಬಾ, ನನ್ನ ಭಯವನ್ನು
ಹೋಗಲಾಡಿಸು—ನಾರಾಯಣಾ—ಹೀಗೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವ
ನಾದನು.

ಅಜಾಮಿಳನು ಹೀಗೆ ಅರ್ತನಾದದಿಂದ “ನಾರಾಯಣಾ”
ಂದು ಕೂಗಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ವಿಘಾತುತೆದರೆ,—

|| ಕಂದ|| ಜಯ ಜಯ ಭಕ್ತ ಪರಾಯಣ |

ಜಯ ದೀನಜನೋದ್ಧರಣ ಭವಾಂಬುಧಿ ತರಣಾ ||
ಜಯ ನಾರಾಯಣ ನಿನ್ನ ತ |
ಭಯ ಹರನಾಳುಗಳು ಬಂದರಲ್ಲಿಗೆ ಭರದಿಂ ||

|| ಕಂದ|| ತರಿಭಾನುವಪ್ಪಿ ತೇಱದಿ |
ದತದಿಶೆಯಂ ಬಿಳಗಿಸುತ್ತೆ ಬರೆ ಹರಿದಾಸರ್ ||
ವತುವ್ಯುತ್ಪನ್ನಜಾಮಿಳ ಸಂ |
ತಸಗೊಂಡನವರ ದರುತನ ಮಾತ್ರದಿ ಮನದೊಳ್ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ದಿವ್ಯತೇಜೋವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಬಂದ ಹರಿದಾಸರು
ಯಮಕಿಂಕರರ ಕೈಯಿಂದ ಅಜಾಮಿಳನನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು, ಅಹ
ರ ದಿವ್ಯವೇಷ ಭೂಷಣ ತೇಜೋ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ,
ಯಮನಾಳುಗಳು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ—

ರಾಗಾ|| (ಅತ್ತೀ ಕೇಳಮ್ಮ ನಾಯಮುನಾ)

ಬಿಡಿರಯ್ಯು—ಬಿಡಿರಯ್ಯು, ಕಡುವಾಪಿಯಿವನಂ | ಕಡಂ
ಪಾತಕಿಯಿವನಂ || ಪಿಡಿದೊಯ್ಯುಬಂದಿರನಾವು | ಬಿಡಿ
ಸುವ ನಿರವಾರು || ಪ ||

ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಹೇಳುವರು

ಬಿಡುವವರು ನಾವಲ್ಲ, ಒಡೆಯ ನಾಣತಿಯಲ್ಲ ಜಗದೊಡೆ
ಯ ನಾಣತಿಯಲ್ಲ | ಮೃಡವಂದಿತ ನೆನ್ನೊಡೆಯನಡಿದಾಸನು
ಇವನು | ಅನುಪಲ್ಲ||

ಯಮದೂತರು ಹೇಳುವರು

ಪೊಲತಿಯೊಳ್ ಬಿರೆದು ದ್ವಿಜಕುಲ ಧರ್ಮವೃಳಿದು|ವರ—
ದ್ವಿಜಧರ್ಮವೃಳಿದು | ನೆಲಮೊಳಗಿತವಾಪಿ—ಬಲನೆನಿವೀ ಸಳ
ನಂ | ಬಿಡಿರಯ್ಯು || ೧ ||

ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಹೇಳುವರು.

ನಾರಾಯಣನೆನುತೊಂದು—ಸಾರಿ ಕೂಗಿಡಲು | ಇವ—
ಸಾರಿ ಕೂಗಿಡಲು | ಘೋರಪಾತಕದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಹೆನ್ನ ||೨||
ಯಮದೂತರು ಹೇಳುವರು.

ಇವನಂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯು—ದೀವನಪ್ಪಗೆಯೆಮಗೆ, ಯಮ
ದೀವನಪ್ಪಗೆ ನಮಗೆ | ಇವದಿಂದ ಬಿಟ್ಟನ್ನು ತೆರಳು ಮನೆಗೆ ||೩||
ವಿಷ್ಣುದೂತರು ಹೇಳುವರು.

ಛಲವೇಳೆ ನಿಮಗಿಲ್ಲಿ—ಬಲುಮಾತುಗಳೇಳಿ — ಇಂಥ

ಜುಲುಮಾತುಗಳೇಳಿ | ಜಲಜಾಹ್ನ ನಿವನಲ್ಲಿ ಒಲಿದಿಹೋಳ್ಳೇಳಿ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹರಿಹಾಸರು ಯಮದೂತರನ್ನು ಮುರಿದಟ್ಟು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಪತಿವ್ರತಾವನನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಂ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಜಾಮಿಳನಿಗೆ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನಿತ್ತು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕರೆದೊಯ್ದರು.

ಇತ್ತ ವಿಷ್ಣುದೂತರಿಂದ ಭಂಗಿತರಾಗಿ ಹೊರಟ ಯವು ಕಿಂಕರರು ಬಿನ್ನರಾಗಿ ನಡೆತಂದು, ಏತ್ಯಗಣಪರಿವೇಷಿತನಾಗಿ ಮೃತ್ಯು-ಕಾಲಪಾತಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸಭಾಸನಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಯಮದೇವನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಡಗುತ್ತ ಹೇಳುವರು.

ರಾಗಾ|| (ಕಡಲದಾಂಟದಧೀರ)

ಲಾಲಿಸು ಬಿನ್ನ ಪವ-ದೀವಾದಿ ದೇವ-ಲಾಲಿಸು ಬಿನ್ನ ಪವ|| ಪ||
ಲಾಲಿಸುನೀನಮ್ಮ ಬಿನ್ನ ಪವೆವ || ಮೇಲವಿಸಿದವಮಾನವ್ಯತ್ತ
ವ | ಬೇಳುವೆವ ನಾವಿನಿತು ಬಿಡದೆಯೆ | ಲಾಲಿಸು || ೧ ||
ಬಡೆಯ ನಿನ್ನಾಣತಿಯುಂ ಪಡೆದು ನಾವೆಲ್ಲರು-ಪಿಡಿದು ಅಯು
ಧಗಳ-ನಡೆದಿವು ಭರದಿಂದ || ಲೋದವಿಯೊಳತಿಪಾತಕ-
ನೆನ್ನಿಸರ್ಪ-ಕಡಮೂರ್ಛಿಪಜಾಮಿಳನ-ಬೀವಾತ್ಮನ-
ಪಿಡಿದು ಪಾತದಿ ಬಂಧಿಸು || ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರೆ || ಕಡುಭಯದಿ
ಬಾಯ್ಪಿಡುತ ತನ್ನಯ-ವಡದಿಮಕ್ಕಳ ತೀರಿಡುತ ಕೂಗು
ತ|| ಬಡನೆ ಬಾರಿನ್ನ ಕಂದನೆ ಪಿಡಿಕ್ಕರವ ನಾರಾಯಣನೆನ್ನಿ||
ನಾರಾಯಣ ಬಾರೊ ನಾರಗಬಾರೊಂದು ಬಾರಿಬಾರಿಗು ಕೂಗಿ
ಬಾಯ್ಪಿಡುತಳುತಲಿ || ವಿಾರಿದುಬ್ಬವು, ಭೋಲಿಡುತ-
ಬಾರೊಂದು ಕರೆಯುತ | ಬೋಬ್ಬಿಡುತ | ಜೀರುತ್ತಲರಲಾಗ ||
ಕಡುವೇಗದಿ || ಮಾರಮಣನ ಪದ ದಾಸವೀರ್ವರು-ನಾರ
ಮಣಿವಯ ವಿಮಾನವೇರುತ | ನಾಂಬರುವುದ ಕಂಡು
ನಾನಾಘೋರಕರ್ಮಿಯನೆಳೆತರುತ್ತಿರೆ || ೨ || ಆ ಸಮ
ಯದಿ ಹರಿಹಾಸರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಶವ ಪುಹರಿಸಿ, ಘಾಸಿಮಾ
ಡುತಲಿಮ್ಮ-ಶ್ರೀ ಶೇಷಗಿರಿವಾಸನ-ಪದವಂಕಜ-ದಾಸ
ಣಾಗುವನವನ-ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಲು-ಈ ನಾಹಸವ ನಿಮಗಿನ್ನು
ಅಸೆದಿಡಿರೆಂದು || ಪಾಶವನುಕೆತ್ತು ಭರದೊಳು-ತೋಷ
ದಿಂದಿತ್ತು ದಿವ್ಯದೇಹವ | ದೋಷಿಯನು ಕರೆದೊಯ್ದೊ
ಯ್ಯನೆ ವಾಸುದೇವನ ಸನ್ನಿಧಾನಕೆ || ಲಾಲಿಸು || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುದೂತರಿಂದ ಭಂಗಿತರಾಗಿ ಬಂದ ದೂತರು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮದೇವನು ಕರ್ತವ್ಯತಾಮೂಢನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವುದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಪಿಶಾಚುಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಣ ಸಂಸೇವಿತನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತಿ

ದ್ದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ಬಿನ್ನ ನಾಗಿ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದ ಯಮದೇವನನ್ನು ಅದರಿಸಿ, ಮನ್ನಿಸಿ ವಿಚಾರವೇನೆನ್ನಲು ಯಮದೇವನು ಹೇಳುವನು-

|| ಕಂದ || ಸಾಕೆನಗೀ ಅಧಿಕಾರವು |

ಬೇಕೆಂಬವರಂ ನಿಯಮಿಸುನೀ ನೀದೋಳ ಶ್ರೈ ||
ಲೋಕೇಶಂಗೀಬಿನ್ನವ |
ವೀಕ್ಷಣವರುಹಲೈಬಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಗೆತಾತಾ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಲದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಮನಂ ಸಂತವಿಸಲು ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ನಿತ್ಯ ಸೂರಿಗಳಂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುವನು.

ರಾಗಾ|| (ಮಹದಾದಿದೇವನೇ ನಮೋನಮೋ)

ದೇವಾದಿ ದೇವನೇ ನಮೋನಮೋ || ಪರವಾಸುದೇವನೇ
ನಮೋನಮೋ || ನಿಗಮವಿಮುತನೇ ನಮೋ ನಗಧರನೇ
ನಮೋನಮೋ | ಜಗವನುದ್ಧರಿಸುವನೇ ನಮೋ | ಜಗಜ್ಜನ
ಕನೇ ನಮೋನಮೋ | ೧ || ಸ್ವಪಂಚಮುಖಸ್ವರೂಪ ನಮೋ |
ಕಪಟವದಿವೇಷನಮೋ | ಸೃಪತಿಕುಲ ಕುರಾರ ನಮೋ |
ತರನಕುಲ ತಿಲಕ ನಮೋ ನಮೋ || ೨ || ನವನೀತ ಕೋ
ರನೇ ನಮೋ | ಭವಭೂತಿ ದೂರನೇ ನಮೋ || ಕವಿಜ
ನಾಧಾರ ನಮೋ-ನವಮೋಳವನಾಕಾರ ನಮೋ || ೩ ||
ಬುದ್ಧಸ್ವರೂಪನೇ ನಮೋ-ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪನೇ ನಮೋ |
ಕ್ಷುಬ್ಧಸ್ವಂಭ ವಿಘಾತ ನಮೋ | ಛಿದ್ವಿಲಾಸ ನಮೋ
ನಮೋ | ೪ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾರಾಯಣನು ಸಮನಗುತ್ತ "ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಬಂದ ನಿಮಿತ್ತವೇನು? ಯಮದೇವನೇಕೆ ಬಿನ್ನ ನಾಗಿರುವನು" ಎಂದು ಕೇಳಿದಂತೆ | ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ಪರ್ತನೇ ನಿನ್ನ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆವಾದರೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಅಗಾಧವಾಗಿರುವುದು. ಯಮದೇವನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೂರುತಂದಿರುವನು-ಕೇಳಿನ್ನಲು, ಆಗ ಭಗವಂತನ ಅಗ್ರಗೌರವಂ ಯಮದೇವನು ಕರಮುಗಿದು ಹೇಳುತ್ತಾನಂತೆ-

ರಾಗಾ || (ಯಾಕಮ್ಮ ಸಂತಯಜಾನಕಿ)

ಸಾಕೆನಗೀ ಅಧಿಕಾರ-ಕೇಳೈ-ಶ್ರೀಕಾಂತ ಇದು ನಿಸ್ಸಾರ ||
ಬೇಕೆಂಬವರಿಗಿದನು-ನೀ ಕೊಡಿಸೆಂದೆನು | ವಾಕಾರಿವಂದಿ

ತ ಲೋಕೇತ ಜಗನ್ನತ || ಅನು || ಧರೆಯೊಳಗುಳ್ಳ ಜೀವಿಗಳು
 ಗೈರು-ಪರಿಪು ದುರಿತ ಕರ್ಮಗಳ | ಪುಶೀಲಿಸುತಾ ಕರ್ಮಂ
 ಗಳೆಲ್ಲವಂ | ಮರಣಕಾಲದಿ ನಿಜಚರಂ ದೀಳತನಿಸಿ || ದುರಿತ
 ಕೃತ್ಯಂಗಳಿಗುಚಿತ ನರಕದೋಳಿಸಿ, ಅರಿತು ಅರಿಯದೆಸಗಿದ
 ಕರ್ಮ ಕೃತ್ಯನುಗುಣವಾಗಿ ತಿಪ್ಪಿಸಿ || ಶೋನೈವದು ದಕ್ಷಿಣದಶೆಯ
 ನೆನ್ನುತ ಇರಿಸಿ ಯನ್ನನು ಬಲಿದನೆನಿಸಿದೆ || ೧ || ಮಂದಮತಿ
 ಯಜಾಮಿಳನೂ—ಮದದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾತಕಂಗಳನು |
 ಶೋದಿದ ಫಲವಾಗಿ ನರಕವ ನಿರ್ಮಿಸಿ—ಇಂದೆನ್ನ ದೂತರ
 ನಟ್ಟಿದನವರಾ | ಪಂದೆಯನು ಪಾಶದಿಂದಿಗಿದು ಸೆಳೆತರುತ್ತಿರೆ
 ದೆವು | ಕಂದನನು ಬಾರೆಯಕೂಗಿದಾಕ್ಷಣವೆನಾರಿ ಬಂದು
 ನಿನ್ನಯದಾನೆನ್ನಾಳುಗಳ ಭಂಗಿಸಿಕಳುಹಿದರು ಕೇಳೈ ' ೨ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮತ್ತೂ ಹೇಳುವನು, ಎಲೈ ನಾರಾಯಣನೇ |
 ವಾತಕೆಯಾದಾ ಅಜಾಮಿಳನ ದುಷ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂತ
 ನ ನರಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು; ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವೆನಿಂ
 ದು ನಾನು ತೀವಿರಲ್ಲ | ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಕೃತ್ಯವೆ
 ಈವಿವುವುಂಟಾದ ಆತಂಕದಿಂದ ನನಗಾ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದು ಫ
 ಲಲೋನಿಂದ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ." ಎನ್ನಲು ನಾರಾಯಣನು
 ಎಲೈ, ಪಿತೃಪತಿಯೇ | ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಬಿಡು, ತ್ಯಾಜ್ಯವಿಂ
 ದ ವಿಚಾರಮಾಡು;— ಆರ್ತತ್ರಾಣಪರಾಯಣನಂದೂ,
 ಭಗಿಸುರಪ್ರಿಯನೆಂದೂ, ಪತಿತಪಾವನನೆಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೀರ್ತಿ
 ಸುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೇ | ತರಣಾಗತಪರಿವಾಲನವೇ
 ನನ್ನ ಪರಮಧರ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ನಾನು ಹೊಸವಾಗಿ
 ಹೇಳಬೇಕೇ? ಅಜಾಮಿಳನು ನನಗೆ ತರಣಾಗತನಾದವನಂತೆ
 ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರ್ತಸ್ವರದಿಂದ ನನ್ನ ಹೆಸರಿದಿದು ಕೂಗಲಿ
 ಲ್ಲವೆ? ಅಷ್ಟಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿದೆನು.
 "ಅನೇಕ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪದವಿಯ
 ನ್ನು ಹೇಗೆಕೊಡುವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಪಶ್ಚತ್ತಾಪ
 ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವನ ಪಾತಕವು ಪರಿಹರವಾಗಿದು, ಮೇ
 ಲಾಗಿ ನನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಶಾಶ್ವತಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಂತ್ಯೇಸು-ಬರೆಂದ್ರು
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾ
 ಗಿರುವನು. ಮತ್ತೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳೈ ಯಮನ, ಅಜಾ
 ಮಿಳನು ಸತ್ಯಲೋನನು, ಸುಶಿಕ್ಷಿತನು, ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ
 ನಾಗಿದ್ದು ಗುರುದೈವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದವನು,—
 ವಯುಮ್ರಾಬ್ಬದಿಂದ ಮುಂದಾಲೋಚಿಸದೆ ಕರ್ಮಬಾಹಿರ
 ನಾದರೂ ಅವನ ಸತ್ಕರ್ಮಫಲದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ವ್ಯಾಜಾಂತರ
 ದಿಂದಲಾದರೂ ನನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುವಂತಹ ಟುದ್ಧಿ
 ಯುಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ವೋಹದ ಮಗನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೆಂದೇ

ಹೆಸರಿಟ್ಟನು; ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರನನ್ನು
 ನೋಡಿದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೀತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವ
 ನ್ನೂ ತಾನಾಚರಿಸಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸಂಕಟ
 ದಿಂದ ಆರ್ತನಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೋರಿದವನು.
 ಹೀಗಿದ್ದು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದುಚಿತವೇ? ಬಿಡು, ಧರ್ಮ
 ದೇವ, ದುಗುಡವನ್ನು ಇನ್ನೂ ದರೂ ಬಿಡು. ಅಜಾಮಿಳನ
 ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನವರು ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳ
 ನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಹೊಂ
 ದಲಿ, ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಇದಂದೇನೂ ಕೊರತೆ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.
 ಹೀಗೆಂದು ಸಂತ್ಯೇಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ—

ರಾಗಾ|| (ಶೋನೈವಕುಣಾಂ)

ಕರಿತಂದರಜಾಮಿಳನ—ಪರಿಸೇವಕನ || ಪಲ್ಲ || ವರಮಣಿ
 ಮಯವಿವಾಸದಲಿ, ಸುರುಚಿರ ದಿವ್ಯಾಕಾರದಲಿ, ತರಣಿಯ
 ಶೋಲುವ ತೇಜದಲಿ | ಪರಿಧಾಸರ ಸತ್ಯಾರದಲಿ || ಹುನಾಮ
 ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡತ ಸುರಪತಿಯೋಳ್ ಮೆರೆಯುವನಲ್ಲಿ ||೧||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಅಜಾಮಿಳನು ಸತ್ಯನು ಕರತಂದು ಹರಿದಾಸರಾತ
 ನಂ ನಾರಾಯಣನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೈಮುಗಿದು ನಿಲ್ಲ
 ಲು, ಅಜಾಮಿಳನು ಅನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಶ್ರೀಹುಯಲ್ಲಿ
 ಶರಣಾಗತನಾಗುವನು —

ರಾಗಾ|| (ತರಣಿವಂತಾಭಿಷಂಧ್ರಾ)

ಕೈಪಿಡಿದು ಸಲಹೆನ್ನ- ಕಾರುಣ್ಯವೋರ್ಣ- ಕೈಪಿಡಿದು ಸಲ
 ಹೆನ್ನ || ಪಲ್ಲ || ಕೈಪಿಡಿದು ಸಲಹೆನ್ನ, ಕೋಪಮಾಡದೆಮುನ್ನ,
 ಕಾವುರುಷನಾದೆನ್ನ ಬಹುವಿಧ | ಪಾಪಲೇಪವ ಲೋಪಗೈ
 ಯುತ | ಕೈಪಿಡಿ | ಅನು ||

ದ್ವಿಜಜನ್ಮವನುಧಿಸಿ ಮತಿಹೀನನಾಗಿ ನಿಜಕರ್ಮವನು
 ತ್ಯಜಿಸಿ" ಭಜಕರಕ್ಷಕನಿಮ್ಮ ಭಜನೆಯಮಾಡದೆ | ಕುಜನಮಾ
 ಗದಿ ಚರಿಸಿವೋಹದಿ ತ್ರಿಜಗದೊಳಗೆ ವಾಪಿಸಿಸಿದೀಗಿ |
 ಕುಶಿಲೋಲಗಳನುಳಿದು ಧರ್ಮವತೊರಿದು ಶೋತಿಯೊಳಗೆ
 ಬಿರೆದು| ಜಲಜಾಸ್ತ ಕೇಳಿಯೋರ್ | ಕಳೆದಕಾಲವಬರಿದೆ, ಸಳಿ
 ನನಾಭನೆನಿಮ್ಮ, ನಾಮಾವಳಿಯ ಶೋಗಳಿಕೆಯ ಮರೆದೆ ಮನ
 ದೊಳು|| ಕೈಪಿಡಿ || ೨ | ಭಗಿಸುರವರ ನೆನಿಸಿ ಸಲ್ಲದವಾಗ
 ದೊಳನೆಯ ನಾನಿಸಿ | ಹೇಸಿಕೆಯನುಬಿಟ್ಟು ದೊಳನಿಯಾ
 ದೆನು ಕೇಳೈ || ಶೀಷಗಿವಾಸನಿನ್ನಯ ಭಾಸಃಶಾಂಖಿಯ ದಾ
 ಸ್ಯವೀಯುತೆ || ಕೈಪಿಡಿ || ೩ ||

|| ವಚನ ||

ಹೀಗೆ ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತರಣುಬೇಡು
 ತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಜಾಮಿಳನು || ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ

ಪತನೋತ್ಪನ್ನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗಲು ಆ ಅದ್ಭುತವೆನೋಡಿ ಯಮುದೇವನು ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹರಿಮುಹುರಗೆ ಅಶ್ವರ್ಯಪಟ್ಟು, ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿ, ವಿಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದೊಂದಿ, ತನ್ನ ನಗರಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ದೂತರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಮಾಡುವನು.—

ರಾಗಾ|| (ಹರಿಯುಧಿಕ ಹರನಧಿಕ)

ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ ಮುರಹರನ ಭಕ್ತರನು || ಪ ||
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗದಿರಿಯೆಂದು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಯಮನು || ಅನು ||
ಹರಿನಾಮವಾರಾಯಣವನಿರುತವಾದುತಲಿಹರ, ಹರಿದಿನ ಪ್ರತವನಾಚರಿಸುತಿಹರಾ|| ಹರಿದಾಸರಾದಾಸ್ವಭಾವದೊಳಿರುತಿಹರ । ಹರಿಮುಹುರೆಯನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಪಾಡುತಿಹರ || ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ || ೧ || ಗುರುಹಿರಿಯುರಾಣತಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ನಡೆಯುವರ । ಪರನಾರಿಯಂ ಸೋದರಿಯಂತೆ ನೋರ್ದರ || ಪರವಾರ್ಥತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಹರ । ವರ ಸತ್ಯಸಂಧರ ಹರಿಶರಣರಾದವರ || ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ || ೨ || ಪತಿವಾದ ಸೇವಾ ನಿರತೆಯಾಗಿಹ ಸತಿಯು । ಪತಿಹಿತಿಯನುಸರಿಸುವ ಸುಗುಣಸುವ್ರತಿಯು || ಪತಿಹಿತಿಯಾಗಿ ಪರವೈರಾಸರಂ ನೋಡದವಳ, ರತಿ ಪೂಜಿತನಂಭು ಭಕ್ತರಾದವರ । ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ || ೩ || ವಾಸನಾರ್ಚಿತ ಶ್ರೀ ಶೇಷಗಿರಿವಾಸನ ದಾಸ್ವಭಾವದೊಳಿರುವ ತರಣರನ್ನು || ಮೋಸತನದಿಂದ ನೀವಪೋಗಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅವರಿಂದ, ಘಾಸಿಯಾಗುವಿರಿಂದ ಯಮರಾಯಾ|| ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ||೪||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಯಮಧರ್ಮರಾಯನು ತನ್ನ ದೂತರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ವ್ಯಾರ್ವದಂತೆ ತನ್ನ (ನ್ಯಾಯ) ದಂಡನಾಯಕಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನಂತೆ ಕೇಳಿದಿಯಾ ಮನಸ್ಸೇ-ಮನಸ್ಸೇ! ನಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಭಜನೆಯ ಮುಹುರೆಯೆಂತಿರುವುದು ? ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಯಾ? ತನ್ನ ಭಜಕರು ಯಾವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾವಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುವರೋ, ಹೇಗೆ ತೊಳಲುವರೋ, ತನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವರೋ, ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಕ್ತಪರಾಯಣನಾಗಿಯೇ ಕಾದಿಮ್ಮ. ಭಜಕರು ಕರಿದಾಕ್ಷಣ ಕರಿದಲ್ಲಿಗೆ ಭರದಿಂದ ಬಂದೊಡಗುವ ಆ ಪರವಾತ್ಮನನ್ನು ಮರೆ ಹೊಕ್ಕು ಪರತರಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದು ಮರುಳೆ, ಪರಿಪರಿಯಾದ ಚಿಂತೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಇನ್ನಾದರೂ ಆ ಪರಮ ವೈರಾಜನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದೆಯಾದರೆ ನರಕ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿಸಿರಬಹುದು. ವಾರ್ಧಾಪತೆ ಹೊಂದುವೆ. ಅದುದರಿಂದ—

ರಾಗಾ|| (ರತುನಾ ದೊರಕಿಕ್ಕಲು)
ಭಜಿಸೈ, ಮಾನಸ-ದೊರೆಯು. ಶ್ರೀ ನರಹರಿಯು || ಪ ||
ಶ್ರೀ ಶೇಷಗಿರಿವಾಸನ-ಸರ್ವೇಶನ-ಅಶ್ರಿತಪರಿಪೋಷನ-ಭವನಾಶನ-ಭಾಸ್ಕರ ಕುಂದಿರಲನ । ಕ್ಷೇತ್ರವಾರಣ ಪರಮ ವೈರಾಜನ-ನಾಮುದೇವನ ಚಗನ್ನಿವಾಸನ || ಭಜಿಸೈ ||೨||

|| ವಚನ ||

ಏನೆಂದೆ, ಮನಸ್ಸೇ ! ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪರಿವೂರ್ಣನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಮರೆಹೊಕ್ಕು, ಅವನ ರತವೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆಧಾಧಿಸುವೆನೆಂದೆಬಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಭನ್ಯನಾಗುವೆ; ಎಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೆ ಆ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂಗಳವನ್ನು ಹೇಳು.

ರಾಗಾ || (ಮಂಗಳಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ರಾಯಗೆ)

ಮಂಗಳಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಗೆ । ಜಯಮಂಗಳಂ ವೈಕುಂಠನಿಲಯನಿಗೆ || ಪ || ಅಜಮನಸಿಹ ನಯ್ಯಗೆ । ಭುಜಗಭೂಷಣ ಪ್ರಿಯಗೆ । ತ್ರಿಜಗತ್ತತಿಯೆನಿಸರ್ಪಗೆ । ಭಜಕ ರಕ್ಷಕನಾದ ವಿಜಯಸಾರಥಿಗೆ । ದ್ವಿಜರಾಜಗಮನ ಅಜಾಮಿಳವರದಗೆಗಿ । ಆಪದೋದ್ಧಾರಕ ಅಪ್ರಮೇಯನಿಗೆ । ತಾಪತ್ರಯಹರ ಶ್ರೀ ಪತಿಗೆ || ತಾಪವಂದಿತ-ಕೋರವಿರಹಿತ । ಗೋಪಾಲಕ ನಂದನಗೆ || ಮಂಗಳಂ ||೨|| ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಿಂದನವರತವು ವ್ಯಾಜಿಯನುಕೈಗೊಂಬವನಜಾಕ್ಷಗೆ । ಘನ ಶೇಷಗಿರಿವಾಸ ಚಿನ್ಮಯರೂಪ ಶ್ರೀ ವನಜನಾಭನಿಗೆ || ಮಂಗಳಂ ||೩||

ಪಂಡಿತಂಮನ್ಯರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ರಾಗಾ|| (ಏನಬೇಡಲನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು)

ಮುಳಿಯಬೇಡಿರಿ ಎನ್ನ ಪುಗಳಿರೆ ಕೇಳಿ || ಎಳದಂಗೆ ನುಡಿದುನು ಹಳವಿರೇ ವೇಳಿ || ಪ || ಯತಿಗಣವಾಸ ತ್ರುತಿತಾಳಲಯ ಸಂಗತಿಯನಾನರಿಯೆ ವ್ಯಸಿಯನುಡಿಯೆ । ಇತಿಹಾಸವೃಣಾಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಕಂಡರಿಯೆ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳೆಂಬುದಂ ಮೊದಲೆ ತಿಳಿಯೆ || ಅತಿಶಯುತ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ರಾಜಪದ್ಧಾನತಭಾವದಿಂದ ನುಡಿನೆನಾನಿಲ್ಲಿ । ಕ್ಷಿತಿಪಾಧನಾದಿಸಿದ ಪರಿಯಿಂದ ವೇಳದನು ಕವಿತೆ ಬಂದಿಹುದೆಂದುನುಡಿಯೆನಿನ್ನು || ಅಪ್ಪಗಳಿರೆ ನಿಮ್ಮದೊಳೊಪ್ಪಿಸಿರುವೀ ಕೃತಿಯ ತಪ್ಪುಬಪ್ಪಗಳನೆಲ್ಲ ಪರಿನೋಡಿನಲವಿಂ । ತಪ್ಪುಳ್ಳೊಡದನೊಪ್ಪದಿಂದ ಸಮರಿಸಿಮುಂದೊಪ್ಪತಿಹಜವನವುಗೊಳ್ಳಿರಿಂದಬಿಡಿದಿಂ || ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯುಳ್ಳನ್ನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯಿರಿದನು, ಅಕ್ಕರತಿಯೆಂದೊಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದರಿಯಿಂನು । ಅಕ್ಕೂರವರದ ಶ್ರೀಶೇಷಗಿರಿವಾಸನನ್ನೆ— ಸುಕೃತಕ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದೊರಿದು ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವೆನು. ||೩||

(ಶ್ರೀಪಾದರೇಣು)

ಇರಾವತಿ.



೨ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತ್ತು.

ಇರಾವತಿ.— “ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ—ಈಶ್ವರಪ್ರಣೀತ ವಾದ ವೇದಗಳಲ್ಲ.”

ಸಿದ್ಧರಾಮ.—“ಇದೇನು? ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿರುವ ಈ ಅಲ್ಪ ವಕಾಶವನ್ನು ಕೂಡ ಇಂಥ ಶುಷ್ಕವಾದದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೋಣವೇ? ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮತವಿಷಯವಾದ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ದುರಭ್ಯಾಸವು ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ.”

ಇರಾವತಿ.— “ಆದು ನಿಜ. ಅದಕ್ಕೂ ಸುಖಕರವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿನೋದವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಅದು ನಿಮಗೂ ತಿಳಿಯದುಬಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳದಿಂದ ಒಂದು ಚಿನ್ನೈದಿಲಿಯ ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬೀರಿಸಿ ಎಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಕವಲಪತ್ರದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀರನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ—“ಈ ಸೈದಿಲಿಯು ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ದೃಢಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲದು. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಬಲವು ಹೇಗಿರುವುದೋ ನೋಡುವೆನು.” ಎಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡಿದಳು. ಆಗ— ‘ಈ ಮರುಳಾಟವು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ’ ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅರ್ಜೇಪಿಸಿದನು. ಇತ್ತ ಆ ಹೂವಿನೊಡನೆ ಆ ಎಲೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ತೇಲುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು “ಪ್ರಾಣಿವಲ್ಲಭ! ಈವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿದ್ದೊಂದಿಂದ ಒಂದು ಗಳಿ ಬೀಸಿ, ಆ ಎಲೆಯದೋಷಿಯು ಮಗುಚಿಹೋಗಿ ಅದರ ಮೇಲಣ ಹೂವು ಮುಳುಗಿ ಅದೃಶ್ಯವಾಯಿತು ಆಗ ಇರಾವತಿಯು ಸಜಲನಯನೆಯಾಗಿ— “ಅಕಟಾ! ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಶಂಕೆ ಕೇವಲ ಕೃಪಾಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ.” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು — “ಪ್ರಿಯೆ! ಇದೇನು? ಗ್ರಾಮಕನ್ಯೆಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮ್ಯವಾದ ಇಂಥ ಮರುಳಾಟದಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯೂ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಕೂಶೆಯೂ ಆದ ನೀನೂ ನಂಬುಗೆಯನ್ನಿಡಬಹುದೇ? ವಚನಬದ್ಧನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಿಂತ ಗಿಡದಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಧಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವೇ?”

ಇರಾವತಿ.— ಪ್ರಾಣಾಧಿಕ! ನೀವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜವೇ ಆದರೂ ಏಕೋ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಅಧೀರವಾಗಿ ನಡುಗೆ ತೊಡಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವಳೇ

ಆದರೂ ತಾವು ಹೋಗತಕ್ಕವರಾಗಿರುವ ಆ ನಗರಿಯ ಅನನ್ಯ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸೊಬಗಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವು ಎಂತೆಂತಹ ವ್ಯಾಸೋಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವುದೋ -ಎಂದು ಭಯಪಡುವೆನು. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಅವಶ್ಯವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಸನ್ನಿಹಿಸಿ ಅಗಲಿಸತಕ್ಕ ರಮಣಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೆಲವೆಂದೇ ದೃಢವಾಗಿ ನೆಚ್ಚಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು.”

ಆಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವಳನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪಿಹಿಡಿದು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ನಯನಗಳಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗಳಿನ ಆ ವೀಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೇ ಸಹಸ್ರಾರು ಶವಧಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಅರ್ಧವು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕಂಕಣಧ್ವನಿಯುಂಟಾದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇರಾವತಿಯು —“ಬೀವಿತೇಶ್ವರ! ನನ್ನ ದಾಸಿಯಾದ ನಿವೃಂಜಿನಿಯು ಇತ್ತಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಲರುವಳು ಯಾರೋ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿರುವಾಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಹವಾಸಸುಖವನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದಳು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತೆಯಾದ ನಿವೃಂಜಿನಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು,— “ಕುಮಾರಿ! ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಿರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಮಹಾಶಯರಾದ ಕುಬ್ಜಕ ಸಿದ್ಧರಾಮರಿಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಂತೆಯೂ ಅವುಗಳೆವುದಿವರು.” ಎಂದಳು.

ಇರಾವತಿಯು ವಿನಯಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಿವೃಂಜಿನಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಳು. ಇತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಗೈದಿ ಅತನೊಡನೆ ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ರುಚಿಕರವಾದ ಪಲೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು ತನ್ನ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಂಡಕವುಂಟಾಗದಂತೆ, ಸ್ವಲ್ಪನು ಸತ್ತಾರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಬರವಾಡಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯಾಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸಿದನು. ಹಲವು ಸೇವಕರು ಬಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತತ್ತರರಾಗಿದ್ದರು. ಭೋಜನವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತುಗಳು ಹೊರಟವು ಆದರೆ ಆ ಮಾತುಗಳು ಅಂತರಿಕೆಯ ಲವಲೇತನು ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ

ಔಪಚಾರಿಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಆಗ ಕಾಬ್ಲಿಕನು ನಸುನಗುತ್ತ ಕುಮಾರನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಕುಮಾರನಿಗೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶಯವು ತಿಳಿಯಿತು. ಗುರುಪದಯೋಗಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿ ಕಂದಮೂಲಾದಿಗಳ ಉಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತದ ವಾಯುನಾಸನಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ರುಚಿಕರವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದೇ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವವಾಗಿದ್ದಿತು. ಭೋಜನ-ಸಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ವೇಳೆಯು ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಇರಾವತಿಯ ಕಿರುಮನೆಯ ಬಳಿಯಣ ಉದ್ಯಾನಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಇರಾವತಿಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯುಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಹಿತ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ಸಲ್ಲಾವವು ಮಾತ್ರ ನಡೆಯಿತು. ಪ್ರಣಯೋದ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಬ್ಲಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಬೇಗನೆ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಏನುಮಾಡಿದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಾರದಿಹೋಯಿತು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಆತನು ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೆರದಿದ್ದ ಕಿಟಿಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವ್ಯರ್ಥವಾದ ಆ ದುರ್ಗದ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಾನದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷರಾಶಿಯ ಶೋಭೆಯು ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವುಗಳ ಆಚೆಗೆ ಪರ್ವತಶಿಖರಗಳೂ ಆ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಇತರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳೂ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಸಕುಮಸಕಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಆಗ ಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಇರಾವತಿಯ ರೂಪಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿರದೆ ತನ್ನ ನೋಡದವನಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಹುಲಿಬೀಟಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನರಿತ ಆ ವಿಲಕ್ಷಣವ್ಯುತ್ಪನ್ನಾದ ಯೋಗಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ ಸಂಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ— “ಗೋರಕ್ಷ ಯೋಗಿಯ ಮಾತುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನು? ಆತನ ಉದ್ದೇಶವೇನಾಗಿರಬಹುದು? ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪನ ಮಾತನ್ನು ನಂದಿ ಅವನ ಬುದ್ಧಿವಾದದಂತೆ ನಡೆಯಲೇ? ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಈ ದಿನ ನಡೆದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದಿರಲೇ? ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಗೊಟ್ಟು ಅವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಅಧಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು.

ಹೀಗೆ ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತಲ್ಲಿನನಾಗಿರಲು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಇದಿರಿಗೆ ತೋರುವ ಕೋಟಿಯು ಒಳಕೂಡುವದವೇನು ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳ ನಸುಬಿಳಿಕಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಟ್ಟರು. ಬಂದು ನಿಂತ. ಭರದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆಕಡೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿಟ್ಟನು ಗೋರಕ್ಷನೆಂದೂ ಎರಡನೆಯವನು ಸ್ವಲ್ಪನಂದೂ ಬೀಳಿ ಯಾಯಿತು. ವುನಃ— ಇಂಥ ನಡುರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ— ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಸೇರಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸೇಹಭಾವವೇನೂ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗುತ್ತ ಭರದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನಾಡಿಸುತ್ತ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹಲವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಬ್ಬರಹಿಂದೊಬ್ಬರಾಗಿ ಕೇತುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಹೋದುದು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೃತಶರೀರಗಳೂ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣರೂ ಆಗಿದ್ದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ತಲಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಂದೊಂದು ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಕೂಡ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮೀಪಿಸಲಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪನು, ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕಾಣಿಸದ ಬಂದು ನಿಕ್ಷೇಪಕೆಯ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದನು. ಗೋರಕ್ಷನೂ ಒಡನೆಯೇ ಗೌರವಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕೈಸಂಯೋಂದ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದನು. ಆ ಜನರು ಕೂಡ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಶಬ್ದಮಾಡದೆ ಆ ಗೋಡೆಯ ಬದಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಪರ್ವತದ ಕೆಳಗಿರುವ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋದರು. ಕುಮಾರನು ಮಾತನಾಡದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಆ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಜನರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಅರಣ್ಯಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತೆರಳಿದರು.

ಆ ಜನರುಗಳ ಆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೇಷವನ್ನೂ ಗೋರಕ್ಷನು ಕಾಳಿಯು ಭಕ್ತನಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಆ ಜನರೆಲ್ಲ ಕಾಳಿಯ ಮಂದಿರದ ಕಡೆಗಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದುದನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕುಮಾರನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾಲಪರ್ಯಂತ ಸ್ತಂಭಿಭೂತನಾದನು. ಮತ್ತು “ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಾನು ವೃತ್ತಾಂತ ರೂಪವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿದ ಈ ರಕ್ತಕರ ಪಂಗಡಗಳು ಈಗಲೂ ಇರುವುವೇ? ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಭಜಕರು ಅವಳಿಗೆ ನರಬಲಿಯನ್ನರ್ಪಿಸುವವರೂ ಮಾನವರೂಪವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಆದೀ ಜನರು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ಇದೇನು? ನನ್ನ ಶ್ವಶುರರಾಗತಕ್ಕವರು ಬಾದಶಹನ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಕೂಡ ಇಂಥ ಚನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೇ?" ಎಂದು ವ್ಯಸನ—“ಅದು-ಅಲ್ಲ! ಇದು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲವು; ಕೇವಲ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನ ದೋಷವು.” ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿಬಂದು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆ ದಿಟ್ಟಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕೆಂಚಿತ್ತಾದರೂ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಇರಾವತಿಯ ಮುಖಕವಲವು ಬಂದ. ಬಾಬಿ ಸ್ವಲ್ಪನೂ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತನಾದ ಗೋಪವತ್ಸಲೂ ನಿಂತಿರುವ ಚಿತ್ರವೂ ತಿಂತಿರಿಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಗಲವನು ತಾನು ಈ ದಿನ ನೋಡಿದ ದನ್ನಾಗಲೀ ಕೇಳಿದ ದನ್ನಾಗಲೀ ಕೂರಿತು ಗುರು ಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗದೆಂದು ಮನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭರಿಸಿದನು. ಈಹೊತ್ತು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪನೂ ನಡತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೂ—“ರಾಜನೀತಿವಿಶಾರದನಾದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸದಿರುವನು? ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜದ್ರೋಹವೇ ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅಡಿದ ಆ ರಾಜಹರಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಈಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆಬಿದ್ದ ಈ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನೂ ಎಂದೂ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಬಯಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆಗೆ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನಾದರೆ ಗುರುಗಳು ಕೂಡ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸನ್ನರಾಗದಿರರು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇರಿಸುವುದೇ ಉಚಿತವು.” ಎಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

|| ೨೬ ||

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

(ಅಗ್ರಾ)

ಮೆರದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ತುತೂರಿಯು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಚ್ಚೆತ್ತು ನೋಡಲಾಗಿ, ಆತನೊಡನೆ ಅಗ್ರಾವಿಗೆ ಹೊರಡತಕ್ಕ ಸವಾರರ ಸೇನೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರೊಡನೆ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ವತ್ಸನು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅಗ್ರ ಕುಮಾರನು ಅಲ್ಲಾವಕಾಶದೊಳಗಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ತನ್ನ ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಲ್ಲುಕ ಸ್ವಲ್ಪಣರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನಿಧನಾದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಒಂದುಸಲ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಸನ ಕೊತ್ತಳದ ಮೇಲಣ ಮುಖಮಂಟಪದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಈಹೊತ್ತು ಅವನ ಅಶೆ ನೆರೆವೇರಿತು. ಮುಖಮಂಟಪದ ಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಹೂಬಳ್ಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಶುದ್ಧಧವಳ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕೃತೆಯಾಗಿ ನಿಂತ ಇರಾವತಿಯು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಳು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇರಾವತಿಯು ತನ್ನ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಂದವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುತ್ತ ಆತನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿ ಆದನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಳು. ಜೇಡರಹುಳುವಿನ ನೋಡಿನಿಂದ ನೆಯ್ದವಸ್ತ್ರದಂತೆ ಬಹು ಮೃದುವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಮಿರುವ ಗುವ ಆ ಬಟ್ಟೆಯು ಕಾಶ್ಮೀರದ ನೆಯಿಗೇಗಾರರ ಕೌಶಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೆರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಇರಾವತಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟ ಆ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಖಡ್ಗಗ್ರದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇಮಾತಿತನದಿಂದ ಚುಂಬಿಸಿ ತನ್ನ ಖಡ್ಗಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಅವಳ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಕುಲ್ಲುಕ ಸ್ವಲ್ಪಣರು ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪಣನು ತನ್ನ ಅತಿ ಉಗಲೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಾರಿ ನಡೆದ. ಬಳಿಕ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು, ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ,—“ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ನಾನೂ ಅಗ್ರಾವಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆನು. ಅಗ್ರ ವ್ಯಸನ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪ್ರಯಾಣದ ಕಡೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಪ್ರವಾಸಿಕರು ಸೇನಾಪತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅಗ್ರಾವಿನ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು.

ಯಮುನಾನದಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕತಮಯವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೇ ದಾಟುತ್ತ ಆಪರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೊಂದುಕಡೆ ಕಂಡುಬಂದ ವೃಕ್ಷರಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ದಿನದ ತರುವಾಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಒಂದುದಿನ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಗ್ರಾವಿನಿಂದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಉಳಿದು ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಗ್ರಾನಗರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಯಮುನೆಯ ಅಪರತೀರದಿಂದಲೇ ಆ ನಗರಿಯ ಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸು ಹರ್ಷೋತ್ಪುಲ್ಲವಾಯಿತು; ದಾರಿಯ ಆಯಾಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಆತನು ಕ್ರೋಧವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು

ಕುಮಾರನು ನೋಡಲಾಗಿ ಯಮುನೆಯ ಅಪರತೀರ (ಅಣೆಡಡ) ದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ವರ್ತುಲಾ (ಗುಂಡು) ಕಾರವಾದ ದುರ್ಗವ್ರಾಕಾರಗಳೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಜವಾಸಾಧಗಳ ಮತ್ತು ಮಸೀದಿಗಳ ಪಂಕ್ತಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮನೋಹರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನವೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಕ್ಕರಾಬಾದೆಂಬ ನಾವಾಂತರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಆಗ್ರಾವಿನಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾವಾದ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಎರಡನೆಯ ಪಟ್ಟಣವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜನನಾರ್ಥಿಯು ಯಥಾರ್ಥತೆಯು ಈ ಹೊರಗಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಲೋಭಿಯಿಂದಲೇ ಆತನಿಗೆ ಮಂದಬ್ಬಿಯಿತು. ನಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾದಶಹನ ಆರಮನೆಯು* ಉಳಿದ ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಉನ್ನತವಾಗಿದ್ದು, ದರ್ಪದೊಡನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಸ್ತವ್ರಾಸಾಧಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಚಂಡೋನ್ನತಗಳಾದ ಅದರ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗೋಪುರಗಳು ಸ್ವರ್ಣಖಚಿತವಾದ ಕಲಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಹುರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಆ ಪ್ರಾಸಾದದ ನಾಲ್ಕು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಜವುರವರ ಮತ್ತು ಅಮಾತ್ಯರುಗಳ ಭವನಗಳೂ ಶ್ರೀಮಂತರುಗಳಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ನಾಗರಿಕರ ಮನೆಗಳೂ ಉನ್ನತವಾದ ಆರಮನೆಗಳೂ ನಾಟ್ಯ ನಾಟಕಶಾಲಾದಿ ವಿನೋದವಂದಿರಗಳೂ ವರ್ತುಲಾಕಾರವಾದ ಗೋಪುರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಸೀದಿಗಳೂ ಇದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಈಗ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದವು. ಚೀನವಾದ ಬೀರೊಂದು ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಲಿದ್ದುವು.

* ಆಗ್ರಾವಿನ ಕೋಟಿಯೊಳಗಡೆ, ಬಾದಶಹನ ಈ ಆರಮನೆಯು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಶಿಲೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದು ಜೊರವ ಆಕಾರದ್ದಾಗಿದ್ದುದು ಉದ್ದದಲ್ಲಿ ೨೬೦ ಅಡಿಯೂ, ಅಗಲದಲ್ಲಿ ೨೪೯ ಅಡಿಯೂ ಇದೆ. ಅದರ ನಡುವೆ ೨೨ ಅಡಿ ಉದ್ದವೂ ೨೧ ಅಡಿ ಅಗಲವೂ ಆದ ಒಂದು ಹಜಾರವಿದೆ; ಮತ್ತು ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕೊಟ್ಟಡಿಗಳಿರುವ ಇವೆ. ಈ ಪ್ರಾಸಾದವು ಶುದ್ಧ ಹಿಂದೂ ರಚನಾಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಕಟ್ಟಡಗಳಂತೆ ಕಮಾನುಗಳು ಮುಂತಾದುದೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸರಳವಾದ ಮೇಲ್ಮೈಯಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಗರಿಯ ಚಲುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಆಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವರಾದರು. ಅಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ— “ನನು ಈಶ್ವರಲೀಲೆಯೇ? ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಬಾಹುಬಲಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಈ ಅಖಂಡವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿ ಅಪೂರ್ವವಾದೀ ಶೋಭೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತೃತಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಸರಮಾತ್ಯನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನಾದರೆ ಖಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಆ ಮಹಾಭಾಗನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವು ದೊರೆತು ಒಂದುವೇಳೆಗೆ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ವಾತು ಅಡುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದು ” ಎಂಬೀ ಆಶೋಚನೆ ಹೊಳೆದು: ಆತನು ಕಿಂಚಿತ್ ಚಿಂತಾ ತರನಾದನು.

ಸದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆಚೆಯ ತಡಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕುಲ್ಲುಕರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದೀರೊಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗತೊಡಗಿದರು, ಮತ್ತು ಕುಲ್ಲುಕನ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನು ಈವೂದಲೇ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಇಳಿದರು. ಆ ಮನೆಯು ಸಾವಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತಾದರೂ ಬಹು ಸ್ವಚ್ಛವೂ ಸಶೋಭಿತವೂ ಆಗಿ ಆವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೈದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಉಪವನವಿದ್ದಿತು, ಮತ್ತು ಇದಿರಲ್ಲಿ ಯಮುನಾನದಿಯು ಚಂಚಲವಾದ ತರಂಗಗಳು ಪ್ರಾತಸ್ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮಿರುಗುತ್ತಲಿದ್ದುವು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದು ಮಾರ್ಗಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಬಳಿಕ ಕುಲ್ಲುಕನು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕಾರಿತು— “ನಡೆ, ಇನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲಾಗದು, ನಮ್ಮ ಒಂಟಿಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದುಮುಟ್ಟಿದುವು, ಈಗ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಬುಲ್ಫಜಲ್ ವಜೀರರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾವು ಸ್ನಾನಾಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ವಸ್ತ್ರನು ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಇಡುವನು.” ಎಂದನು.

ಸುವಾತು ಅರ್ಧತಾಸಿನ ಅನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಜೀರರನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ವೋಣಾಕಾಲವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟುವ ಕಲಾಪತ್ತಿನ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನೂ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಚೆಲುವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನೂ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಚೆಲುವಾದ ಬಣ್ಣದ ಟೊಪ್ಪಿಗಿಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿದನು. ಆ ಟೊಪ್ಪಿಗಿಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದವಾದ

ಬಂದ: ಹಕ್ಕಿಯಾಗಿಯಿದ್ದಿತು. ಕುಲ್ಲುಕನೂ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಚ್ಛವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು; ಮತ್ತು ಅವೆಂಬಿಬ್ಬರೂ ಈಟಿ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸಿಲುಕಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೆಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ವಜೀರನ ಮನೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ದ್ವಾರದ ಬಳಿಗೈದಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದ್ವಾರವಾಲನು ಅವರನ್ನು ಸಮೀಪದ ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಳ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಕೆ ಹೊರಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ದ್ವಾರದ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ಬಳಗಿಂದ ಅಬುಲ್ ಫಜಲು, ಕುಲ್ಲುಕ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ವಜೀರನು ಕಿಂಚಿತ್ ಸೂಲತೋರನೂ ವ.ಧ್ಯ ಮದೀರ್ಘನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಸುಮಾರು ಅನಿ.ವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಅರಿಸಿನ ಬಗ್ಯಾದ ಕಲಾಹುತಿಸ ಹೂಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಾ ಬೆಲೆಬಾಳತಕ್ಕ ಸಚ್ಚಿ ಒತ್ತಿಯನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದನು. ಗಡ್ಡ ಬೆಳೆಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖಭಾವವು ಕಿಂಚಿತ್ ಆಯಾಸಗೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದು ದೃಢಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಕಪ್ಪಾದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅವನ ಕರುಣಾಶೀಲತೆಯ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು.

ವಜೀರನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕುಲ್ಲುಕರು ಆದರವುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಎದ್ದುನಿಂತು ವಂದಿಸಿದರು. ಅವನೂ ಅವ

* “ಅಲಾಮೀ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಬುಲ್ ಪಜಿಲು ಶೇಖ್‌ಮುಬಾರಿಕ್ ಎಂಬುವನ ಎರಡನೆಯ ಮಗನು. ಈತನ ಅಜ್ಜನಾದ ಶೇಖ್‌ಬಿದರ್ ಎಂಬುವನು ಸಿಂಧದಲ್ಲಿ ನಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಮುಬಾರಿಕ್ ಆ ಕಾಲದ ವಿಧ್ವಾಂಸರೊಳಗೆ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಿ.ತಾರಶೀಲನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅಬುಲ್‌ಪಜಿಲು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೫೧ ಇಸವಿಯ ಜನವರಿ ೧೪ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈತನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಆಗ ೧೪ಪಲಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಯಾವತನ್ನಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಓದಿದ್ದನು. ಆತನ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಾದ ಫೈಜಿಯು ಅಕ್ಬರನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ೧೨ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಆತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಫಜಿಲಿಗೂ ೧೫೬೮ನೆ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಅವನ ೧೭ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವು ದೊರೆಯಿತು. ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲು ಸದ್ಗುಣಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾದಶಹನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿದಂತೆಗೆ ಏರುವನಾದನು; ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಬಾದಶಹನ ವಜೀರನಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ದಳದ ಮನಸಬದಾರನಾದನು.

ರನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಂದಿಸಿ, ‘ತಾವು ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇರೆಯಾಗಿ ತಿರಿಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಕುಮಾರ ಸಿದ್ಧರಾಮಮಹಾಶಯನು ಬಾದಶಹರ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ಸುಕನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇರಣಾಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವೆನು.” ಎಂದನು.

ಕುಲ್ಲುಕ — ಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಬಾದಶಹರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಅನುಗ್ರಹದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಈತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತ ನಾವು ತಿರಿಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ನಿಳಂಬವಾದಿದ್ದರೆ ಕೇವಲ ಅನುಚಿತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲ್ — ‘ಕೃಪೆಯೇನು ಬಂದಿತು? ಈತನು ಆ ಪದವಿಗೆ ಬರುವುದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ಸ್ವಜಾತೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಸಮಸ್ತ ಜಾತಿಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಕೆಲವನ್ನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ಹಿಂದೂಗಳ ಶ್ರೀಮಂತ ವಂಶೀಯರಿಗೂ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವೆವು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ರಜವೂತ ಒಂಧುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಜಾತೀಯರೇ ಸೇನಾಪತಿಗಳಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಾವೂ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಅನ್ಯಧರ್ಮಿಯರಾದ ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆಟ್ಟರೆ ಅವರು ಸಮಾಧಾನಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ಸಫಲವಾಗೂ ವಂತೆಯೂ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಈ ಸರ್ಕಾರದರರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಸ್ವತಂತ್ರೋದಾರವಿಚಾರಶೀಲರಾಗಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ವರ್ತನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಆಗಲಿನ ವಿರೇಮುಸಲ್ತಾನರು ಅವರನ್ನು ಪಾಷಂಡರೆಂದೂ ಧರ್ಮಹೀನರೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಆದರೆ ಬಾದಶಹನು ಮಾತ್ರ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಆತ್ಮದಿಂದ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲು ಕ್ರಿ.ಶ ೧೬೦೨ನೆಯ ಇಸವಿ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೨ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನು “ಅಯಿಸ್ ಅಕಬರಿ” ತುತ್ತು “ಅಕಬರ್‌ಮಾ” ಎಂಬೆರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ಅಕಬರ್‌ನಾಮಾವಿನಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಬಡಿಯನಾದ ಚಿತ್ರನರ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೦೨ರವರೆಗಿನ ಸವಿಸ್ತರವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯುಕೂಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವಾತ್ಮನಾದ ಪೂರ್ವಸೈನಿಕ ತನ ಕುಮಾರನಾಗಿರುವ ಈ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಇಂಥ ಉಚ್ಛ್ರದವಿಗೆ ನಿಯೋಜಿಸುವುದು ನನಗೆ ತಕ್ಕುದೇ ಅಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಅತನ ತೀರ್ಥರೂಪಿಗೂ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬಾದಶಹನ ಅನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪದವಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮೂಲವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೇಳುಗಳೂ ಬದ್ಧಿಸುವುವೆಂದು ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದ ಪಡುವೆನು.

ಸಿದ್ಧ:—(ವಿನಯದಿಂದ)—“ಹೀಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯುಂಟಾದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತಾವರ್ಣನಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಪರವಾಗಿಯೂ ತಮಗೆ ಧನ್ಯವಾದವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಾವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಕೃಪೆಯು ನಿರರ್ಥಕವಾಗದಂತೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವೆನೆಂದು ಕೋರುವೆನು.”

ಅಬುಲ್:—(ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ)—“ಇದೋನೋಡು, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಂದಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ—ಕೆಲವುದಿನ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯವಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಳಿಕ, ಕಪಟ, ವಿಶ್ವಾಸಘಾತ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಈ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲೆಯೂ ನೆಲೆಸಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ಅಗಿಂದಾಗ ಬಹು ವಿವೇಕಶಾಲಿಗಳಾದವರು ಕೂಡ ಅವುಗಳ ಬಾಟಲದಲ್ಲಿ ಸುಲಂಕಿದಿದ್ದು ದುಷ್ಕರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕರಾಗುವೆಂಬುದನ್ನೂ ನೀನೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆ. ನಾಳಿನದಿನ ನಿನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸದ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವರು, ಮತ್ತು ರಣವ್ಯೂಹತಜನರೊಂದಿಗೆ ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲ ಅನೇಕರು ನಿನಗೂ ಕೆಳಗೂ ಪದವಿಯಲ್ಲ ನಿಯುಕ್ತರಾಗಿರುವರಾದರೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿನಗಿಂತ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕೆಳಗಲ್ಲವು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೈನಿಕರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆಯಬೇಡು. ಸರಿ, ಬಹುತಃ ನಮ್ಮ ನಗರಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಅತುರವಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಕರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಬಳಿಕ ಕುಲ್ಲುಕ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಏಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದರು. ಆಗ

ಅಬುಲ್‌ಘಜಲು ಅವರನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ—“ಸಂಗಡಿಗನೊಬ್ಬನು ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲವಲ್ಲವೇ? ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿಶ್ವನೇಡು ನನ್ನು ನಿಮಗೆ ದೊರೆಯಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು ” ಎಂದು ಸೇವಕನನ್ನು ಕೈತಟ್ಟಿಕರೆದು—“ಪರ್ವಿಣು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನೇ ಎನೆಂದು ಕೊಂಡೆನೋಡಿ ಬಾ.” ಎಂದನು. ಸೇವಕ:—“ಹುಜೂರ್, ಅವರು ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಈಗಲೇ ನೋಡಿದೆನು ಅಬುಲ್ — “ಸರಿ, ಅತನನ್ನು ನೆರವುಕೊಂಡು ಬಾ”

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನಂತೆಯೇ ಪೂರ್ವಮಯ್ಯನಾದ ತರುಣನೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಮಯ್ಯುಮೇಲಣ ಉದುವು ತುಂಬಾ ಬೆಲೆ ಬಾಳತಕ್ಕುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅತನ ಕಿರಿಯ ವಜ್ರ ಮುತ್ತು ಮುಂತಾದ ನವರತ್ನಗಳ ಕಿರಿಯ ಸರವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲತ್ತು. ಅವನ ಮುಖ ಮಂಡಲವು ತೇಜೋಮಯವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತಾದರೂ ಬಂದಿಷ್ಟು ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಅಬುಲ್‌ಘಜಲು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ —“ಪರ್ವಿಣ್, ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬರುವರೆಂದು ನಾನೊಂದು ತಡವೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಅವರೇ ಇಲ್ಲ ಕುಳಿತಿರುವ ಗೃಹಸ್ಥರು. ಕುಮಾರ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಗೆ ತಕ್ಕವನಾಗಿರುವನು. ಈ ದಿನ ಅತನನ್ನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಈ ನಗರಿಯ ಜಿಲ್ಲವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಅವನು ಈ ನಗರಗೆ ಬಂದುದು ಇದೇ ಮೊದಲು” ಎಂದನು.

ಪರ್ವಿಣ್:—“ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ತೋರಿಸುವೆನು. ಇದು ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನವಾದಹಾಗಾಯಿತು.” ಎಂದು ಸ್ವೇಹಭಾವದಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿದನು.

ಅಬುಲ್ — (ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು) — “ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗು, ನಾನು ಕುಲ್ಲುಕರೊಡನೆ ಕಾಶ್ಮೀರ ವಿಷಯವಾದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕಿದೆ.”

ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧನು ಪರ್ವಿಣ್‌ಕುಮಾರನೊಡನೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಲು ಅಬುಲ್‌ಘಜಲು ಅತನನ್ನು ನೋಡಿ — “ನೀವು ಈ ಹೊತ್ತೇ ಹೋಗಿ ಸೋದರರಾದ ಪೈಬಿಯವರನ್ನೂ ಕಾಣಬೇಕು. ನಾಳಿನತನಕ ವಿಳಂಬವಾಗದ. ಅಲ್ಲಿವಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಗ್ರಹತ್ತಂಗಳಾದಿರು. ಮುಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಈ ದಿನವೇ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಸ್ವೇಹವರ್ಪವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಪರ್ವಿಣ್‌ಕುಮಾರನೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆಹೋದಬಳಿಕ ಪರ್ವಿಣು:-“ಪುಣ್ಯವಶಾತ್ ಈದಿನ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಖರವಾದ ದಿವ್ಯದೀಪವಿಲ್ಲ. ಅದು ದರಿಂದ ನಾವು ಕಾಲ್ಪಡೀಗಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಗುವ. ವೊತ್ತವೊದಲು ಸರ್ವೋತ್ತಮವೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವೂ ಆದ ಬಾದಶಹರ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡುವವು ಎನ್ನಿಸುವಿರಿದೂರವಿಂದ ದಣಿದುಬಂದ ನಿಮಗೆ ಕಾಲಿಂದ ನಡೆದುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಡತಣಿಯಾಗದಷ್ಟೇ” ಎಂದನು.

ಸದ್ಧ - (ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ) “ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಶೀತೋಷ್ಣಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರ್ವತವಯನಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶೀತೋಷ್ಣವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಭ್ಯಾಸವಿದೆ. ತಾವು ಈ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ವೊದಲು ಎಷ್ಟೇ ಬಾರಿ ನೋಡಿದಿರಬಹುದಾದರೂ ನನಗಾಗಿ ಪುನಃ ತ್ರಮಪದಬೀಕಾಯಿತೆಂದು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಸನಪಡವೆನು.”

ಪರ್ವಿಣು:- (ವಿನೋದವಾಗಿ ನಗುತ್ತ)-“ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ. ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದವರಾದ ತಮ್ಮಹಾಗೆ ಶೀತೋಷ್ಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಆಭ್ಯಾಸವು ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ನಾನೂ ಬಂದಿಷ್ಟು ನಡೆಯಲಾವೆನು. ಇನ್ನು ಬಂದಿಷ್ಟು ದಿವ್ಯತಗಳೆಂದರೂ ತಮ್ಮ ಸಹಸಾವದ ಅನಂದದಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಧೆ ಮರೆತುಹೋಗುವುದು.”

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಅವರ ಸ್ನೇಹವು ಕಿಂಚಿತ್ತಾಲದೊಳಗೆ ದೃಢಮೂಲವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಹಸ್ಯವಾದ ಮನೋಗತಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಚ್ಚಿರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. “ ನನಗೆ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಭಿರುಚಿಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಿರ್ಥರೂಪರು ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಪೋಗ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅಡಳಿತೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಬೀರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕೆಂದಿರ.ವರು.” ಎಂದು ಪರ್ವಿಣು ಹೇಳಿದನು.

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅವರು ರಾಜಪ್ರಾಸಾದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮುಖ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಅಗಲವಾದ ಬಂದು ರಾಜವಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಅದರ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಚಾರಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಆನೆ ದಾಟುವಷ್ಟು ಉನ್ನತವಾದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದಾಟಿ ಅವರು ಬಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಒಯಲು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಂದ ವುನಃ ಅಗಲವಾದ ಬೇರೆ ಆರು ರಾಜ ವಿಧಿಗಳು ಕವ

ಲೊಡೆದಿದ್ದುವು. ಈ ರಾಜವಿಧಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ತೋರಣಾಕಾರವಾದ ಆನೆ ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತರ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಬೃಹದಾಕಾರವಾದ ಆನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತಿಯಿತ್ತದ ಅದರ ಸೊಂಡಿಲಿಂದ ಕಾರಂಬಿಯಂತೆ ನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಳದ ಮೂರು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನರ್ಮದಾ ಶಿಲೆಯ ಕಂಬಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ರಮೇಲೊಂದಾಗಿ ಅರಮನೆಯ ಮಹಡಿಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಈ ಸೊಬಗು ನದಿಯ ತೀರದಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಚಿಲವಿಗ ಸಮಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರುವ ದುರ್ಗಗಳೋವುರಗಳೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಮಂದಿರಗಳೂ ಇವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿ ದೃಶ್ಯವು ಮನೋರಮವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆಗ ಪರ್ವಿಣು:-“ಇಲ್ಲಿನ ಯಾವತ್ತು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬಂದೇ ದಿನದೊಳಗಾಗಿ ನೋಡುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವು. ತಿರಿಗಿದು ರಿಂದ ನಮಗೆ ಆಯಾಸವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದಲ್ಲ, ಹೊತ್ತೇಸಾಲದೆ ಹೋಗುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಈಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವದೆಂದು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ನೋಡುವು ಮುಂದೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.” ಎಂದನು.

ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪರ್ವಿಣು ದ್ವಾರವಾಲನನ್ನು ಕರೆದು ಆಚ್ಚಾಪಿಸಲು ಆತನು ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ಉಚ್ಚಪದವಿಯ ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಮೊತ್ತವೊದಲು ಅವರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನೊಡನೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮಂದಿರಗಳ ಸಾಲನ್ನು ದಾಟಿಹೋದರು. ಅವೆಲ್ಲ ಬಂದಕ್ಕಿಂತ ಬಂದು ಚಿಲವಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಪ್ರತಿ ಮಂದಿರದ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದೊಂದು ಉದ್ಯಾನವಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹೂಗಿಡಗಳೂ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ನಳನಳಿಸಿ ಬಳಿದು ತೋರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ನಡುವಡುವೆ ಉಚ್ಚಳಿಸುವ ಕಾರಂಡಿಗಳ. ಸಿಂಗರದೊಳಿಟಗಳ ಚಿಲುವನ್ನು ಇರ್ಮಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ಕುಭ್ರವಾದ ನರ್ಮದಾ ಶಿಲೆಯ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಧ ವರ್ಣಗಳ ಕೆತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಲಸವಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಲತೆಗಳನ್ನು ಕೊರೆದಿದ್ದರು. ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರುವ ಕಾರಂಡಿಗಳ ನೀರು ಗಾಳಿಗೆ ಶೈತ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಲಾಬತ್ತಿನ

ಪಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ತೂಗದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ನೆಲದಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ರತ್ನ ಗಂಬಳಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯ ಲೋಡುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು

ಆಗ ಪರ್ವಿಣು.—“ ಇದರ ಆಚೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ ಕ್ಯೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿರುವುವು. ಪರಂತು ಅವು ರಾಣಿವಾಸದವರ ಮಂದಿರಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಬಂದಿರದು ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆನು.” ಎಂದು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನನ್ನು ಕುರಿತು—“ ದೊಡ್ಡ ಸಭಾಮಂಟಪವು ತೆರೆದಿದೆಯೇ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನು ಇನ್ನೂ ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ತೆರೆಯುವರೆಂದೂ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು.

ಪರ್ವಿಣು.—“ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ ತ್ರಿಪ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆ ಬಂದು ಮಹಾಸಭೆ ನೆರೆಯುವುದು. ಆ ದಿನ ಅದು ತಾನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು. ಆದರೆ ಮೇಲೆಗೆ ಬಾದಶಹರ ಸ್ವಂತ ಮಂದಿರಗಳೂ ಎಂದಾದರೊಂದುದಿನ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುವು ”

ಆ ಬಳಿಕ ಅವರು ಉನ್ನತವೂ ಆಗುವೂ ಆದ ಜಗಲಿಗಳಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು ಅಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೂ ಶಿವಾಯಿ ವೇದಿಯರೂ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹಲವು ವಿಹಾರಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಪರ್ವಿಣು ಅಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳ ಮತ್ತು ಮಂದಿರಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಿಕೊಳಿದನು.

ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಜಿಲುವಾದ ಕೈಬರಹದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತ ನೋನ್ನ ಗಾರರು, ರತ್ನಪಡಿಯ ವರ್ತಕರು, ಗಂದಿಗರ, ವೇದಲಾದವರ ಕಾರ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನೂ, ಮೋತೀಖಾನೆ, ವಾಕಶಾಲೆ, ಅಶ್ವಶಾಲೆ, ಒಂಟಿಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಗಣಶಾಲೆ, ಬಾಳೂದುಬಾನೆ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಶೋಭೆಯನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಕುವಾರ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅಶ್ವರ್ಯಚಿಕಿತನಾದನು.

ಈ ಅರಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಈ ಹಿಂದೆ ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿದುದವನ್ನೆಂದು ತಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನವು ಸುಖವಾದ ದಲ್ಲವೆಂದು ಈಗ ಸಿದ್ಧ

ರಾಮನಿಗೆ ಮಂದಚ್ಚಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಲಿದ್ದ ಪಶುಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕುವಾರನು ಅಶ್ವಾಶ್ವರ್ಯಚಿಕಿತನಾಗಿ—“ಇಲ್ಲಿರುವ ಈ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಪಶುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಬರಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.” ಎಂದನು.

ಪರ್ವಿಣು.— ನಿಜ; ಈ ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ನೂರರ ಪಟ್ಟಿ ಇರುವುವು. ಇನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟಿರುವುದೋ ನಾನರಿಯೆನು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅನೇಕರೂ ಕುದುರೆಗಳೂ ಬೀಟಿಯ ಒರತೆಗಳೂ ಇರುವುದು ಜನರ ಹೇಳುವರು

ಸಿದ್ಧ — “ಅಕ್ಕರು ದೊಡ್ಡ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೇನೋ ಅದು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿದೆ? ”

ಪರ್ವಿಣು —“ಹಾಗಲ್ಲ, ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಬಾದಶಹರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಅವರು ಕವಲ ಪುರಾಣ ಚಕ್ರವರ್ತಗಳ, ಸರಳ, ವಿತ, ಸ್ವಭಾವದವರು. ಅವರ ತೀರ್ಥರೂಪರಾದ ಹುಮಾಯೂನ್ ಬಾದಶಹರು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಪ್ರವಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಒಂದು ಅರಣ್ಯದೊಳಗೆ ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಾದಶಹರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರೂಪರಾಗಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೂ ತಾವು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಬಾಹನರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಸೇನೆಯೊಬ್ಬ ಶಾಲೆಗಳೂ ರಾಜನೀತಿ ವಿಶಾಲದರೂ ಆದ ಪುರುಷರೂ ರಾಜಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಆಡಂಬರವೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಬಲ್ಲರು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಜನರೂ, ನಮ್ಮ ವಾರಸು, ಮೊಗಲ ಮತ್ತು ಆರಬ್ಬ ಜನರೂ ಇವರೆಲ್ಲ ನಾವುಗಳನ್ನು ಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರವೂ ಅಟ್ಟಹಾಸವೂ ಇರುವ ಬಾದಶಹರೇ ಉತ್ತಮರೆಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅಂಧವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವನ್ನಿಸುವರು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಧನವ್ಯಯ ವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಾವು ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದಲವು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಕೂಡ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತು ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಅಥವಾ ವಿನಾಶಕಾರಣವಾಗಿ ಅವ್ಯಯವಾಗುವ ಸಂಭ

ವನಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹರ ಅಷ್ಟಿಯು ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಇತರ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾಲಿತವಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಷ್ಕಾರವಾಗಿ ಆರಮನೆಯ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯದ ದೂರವಾದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಯಾವನೊಬ್ಬ ರಾಜನ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದರ ಒಂದು ನಿರರ್ಥನವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಅಬುಲ್‌ಫಜಲ್‌ಯವರು ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು- 'ಅಯಿನೇಅಕ್ಬರಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಳವೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ರಾಜ್ಯಭಾರಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಘಟಕವೂ ಆಯಿತು ಸನ್ನೆ ಕೂಡ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬಾದಶಹರ. ಅಸವ್ಯಯ ವಂಶತತ್ವದೊಂದಿಗಾರಂಭವೆಂದು ಅನುವಂಜಿಸರವೆದ ಜನರು ತಿಳಿಯತಕ್ಕವಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ದೀಪಗುಣಿ ಆಕಾರಿಗೂ ಸಹಾಯವಾಡುವುದು, ವಿಧ್ವಾಂಸಂಗೆ ಶಲ್ಯಕಾರಿಗೂ ಉತ್ತೇಜನಾರ್ಥ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಇಂಥ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳೂ ಇವು ಈ ಸಹಾಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಉದಾರವಸ್ತುರಾಗಿ ಪೂಜಿತೊಡಗಿದರೆಂದರೆ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಹಣ ಫೂಲೈಯು ಸಾಕಾಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗುವುದು" (ಎಂದು ಹೇಳಿ ವ್ಯಸನ)-ಎಂಬ, ಈಗಲೂ ನಾವು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಬಿಸಿನ ತಾವವು ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಆಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರೇರಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಭೋಜನವು ತನ್ನಹೋಗುವುದು."

ಆತರವಾಯಿ ಅವಿಚ್ಛಿರಣ ಆ ಉದ್ಯಾನವಿಂದ ಬೀರೊಂದು ಅಡ್ಡದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟರು. ಪರ್ವಿಜು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಮನೆಯವರೆಗೂ ಬಂದನು, ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಗು ಗಿರುತ್ತೆ "ನಾಳೆ ಮುಂಬಾನೆ ಬಹು ತಪ್ಪು ತಪ್ಪು ಸೇನಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿವೆ, ನಿಯಮವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು: ಆದುದರಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೊಂದು ದಿನವಾಗಲೀ ತಮಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ನಾವು ಹೋಗಿ ಈ ನಗರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಬರಬಹುದು." ಎಂದನು. ಬಳಿಕ ಅವಿಚ್ಛಿರಣ ಬುದ್ಧಿರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವಿಜು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಸಿದ್ಧರಾಮ

ನು ಶೀತಲವಾದ ತನ್ನ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸಂಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕುಲ್ಲುಕುಬ್ಬರೂ ಅಬುಲ್‌ಫಜಲ್ ಮುತ್ತಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಫೈಜಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟರು. ಫೈಜಿಯ ಮನುಷ್ಯ ಬಹು ರಮಣೀಯವಾದ ಒಂದು ವಾಟಕಿಯೆಲ್ಲ ದ್ವಿತ. ಆ ವಾಟಕಿಯು ಸರ್ವದಾ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಸುಸಾಸಿಕವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸಂಪ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ಅವಿಚ್ಛಿರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಬಳಕೆ ಹೋಗಿ ಫೈಜಿಗೆ ಅವರು ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆತನ ಅಪ್ಪನ ಯಂತೆ ಬಿಸಿನೋ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಹೋದ ಬಳಿ ಮುಂದೆ ನಾಲಕ್ಕು ಕಡೆ ಹಿಂದೂಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿವಿಧವೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬರಾದ ಸೇವಕ ಕುಳಿತು ಬಿಸಿನೋ ಕೂಡ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಮ ವಯಸ್ಸಿನವನಾದ ಫೈಜಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿ. ಆತನ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇರೆ ಹಲವರು ನಿಲ್ಲದವರೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧರಾಮ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ವಿನಯವೆಂದೆ ಬನ್ನಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಆತನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಕೈಬಾಚಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯೂ ನಿಂತು ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೇಳಿಸಿದನು.

* ಫೈಜಿಯು ತನ್ನ ಸಹೋದರನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಸರಳಾಂತಿಕರಣನೂ ಪ್ರಸನ್ನವದನನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಗಡಬೆಗಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ನಡತೆಯು ಹೆಚ್ಚು ತೋರಿ ಬರತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಮಾತುಗಳ ಭೋರಣೆಯು ಸಭ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶಾಂತವಾದ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆತನ ತತ್ತ್ವಜ್ಞನೇ ಹೊರತು. ಯೋಧನಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆತನು ಕೂಡ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನು ಅನೇಕವಲ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸರ್ಕಲನಾಗಿ ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು, ಮತ್ತು ಆತನು ಬಾಟಲವಾದ ಎಷ್ಟೋ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದನು.

ಕಾಲಪ್ರತ್ಯಾದಿಗಳು ಮುಂದೆ ಬಳಿಕ ಫೈಜಿಯು ಮಾತ್ರ

* ಫೈಜಿಯು ಫಜಲನ ಹಿರಿಯಣ್ಣನು, ಈ ಕಥೆಯು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆತನ ತಮ್ಮನಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಾದಶಹನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆತನು "ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ" ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.

ನಾಡತೊಡಗಿದನು;— “ ತಾವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ತಿರಿಗಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ನೋಡರರಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಲಾಭವನ್ನು ಕೊಡದಿರಲಾರಿಂದು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೆನು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು ” (ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ತಿರಿಗಿ,— “ ನೀವು ನಮ್ಮ ನಗರಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸಿದ್ಧ.—“ ಮುಖಾಂತರ, ತಮ್ಮ ನೋಡರ ವ್ಯಕ್ತರಾದ ಪರ್ವಿಜರು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಈ ದಿನ ಮಂಜಾನೆ ಅರಮನೆಯ ಕೆಲಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಸಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅಷ್ಟರಿಂದ ನಾನು ವನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಲ್ಪಕೃತವು ಕಾರಾಕಾರ್ಯವು ನನ್ನನ್ನು ಚಕಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಟ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತಾದರೂ ನಾನು ಎಣಿಸಿದ ದಕ್ಕೂ ಅಗಾಧವಾದ ಎಷ್ಟೋ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವು ”

ನೀವು ಹೇಳುವುದು ವಾಸ್ತವವು ವೊಡಲವು ಇಲ್ಲಗೆ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ರಾಜಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸದದನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನದಿಂದ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಆನಂದವು ಎಂದೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಸಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಿದ ಯಾವಾತನೂ ಅರ್ಥವಿಚಿತ್ತನಾಗದಿರನು. ’ (ಎಂದು ಕುಲ್ಲುಕನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) — ‘ ಅದಂತಿರಲಿ, ಕುಲ್ಲುಕ ಮಹಾಶಯರೇ ! ಈಗ ತಮ್ಮ ಸ್ವದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆ? ಕಾಶ್ಮೀರ ಪ್ರಾಂತದ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆತುರವಡುತ್ತಿದೆ. ’

ಘೈಜಿಯ: ಅವೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಕುಲ್ಲುಕನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೊರದನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ವೈಷ್ಣವವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತ್ರ ವನೊಂದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಘೈಜಿಯು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೂ ಬಂದಿರದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು, ಮತ್ತು ಆತನ ಅವುಗಳಿಗೆ ರೀತಿಯಂತೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆತೃವರ್ತಿಯ ಮಿತ್ರನೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿ ಅಧೀನತೆಯ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಘೈಜಿಯು ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವನೆಂದು ಅವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ವಾಜ್ಞಿಯು ಸಂಭವವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವವೂ ಬಂದಿತು: ಘೈಜಿಯ

ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನುಕೂಡ ಆತನೊಡನೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಘೈಜಿ — “ ಏವಂಚಿ, ನಮ್ಮ ಬಾದಶಹರ ಅರಮನೆಯು ಕಲ್ಪನಾತೀತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ತೋರಿತೆಂದಾಯಿತು. ಪಂಚು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೂಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾವಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಸದಲಲ್ಲ ನೋಡಿವಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಜನರಲ್ಲ ಹೇಳತಕ್ಕಷ್ಟು ವೈಷಮ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಂದಿನಿ ಅವು ಸ್ಮಾರವೂ ಭುಮಮೂಲಕವೂ ಆಗಿರುವವೆಂದೂ ಅವುಗಳನ್ನು ವನೊಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಕೂಡ ನನಗೆ ಎಂಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ‘ ಹಿಂದೂಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ವಾಗುಡಂವರವು ಮಾತ್ರ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಗೂ ಹಾನಿ ಮಾತ್ರ ಬರುವಂತಿದೆ—ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ಕೂಡನು. ಆ ರೋಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ವನೊಂದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಂತ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಗಳ ಅಭಿರುಚಿಯು ಮತ್ತು ಬಾಷ್ಪನೋದನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನಾದರೆ ನಮಿಂತೆ ಹಿಂದೂ ಗ್ರಂಥಂತ್ಯರವೇ ನನಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ವಾಕ್ಯಕೂಗಾಗಿ ಗಿರುವರು. ಹಿಂದೂ ಜನರ ನಿರರಸಪ್ರಭಾಸವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳೂ ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯಗಳೆಗೂ ನಾಟಕಗಳೂ ಸರಿ ಹೋಗತಕ್ಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬೇರೆ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರವು ಆಹು! ನಿಮ್ಮ ಜನು ಪ್ರಣೀತಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗಾಂಭೀರ್ಯ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಭೂತದಯೆ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ! ನಿಮ್ಮ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾಗಿದೆ! ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನನಗಿಂಥ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಿಲ್ಲವರಾದ ತಮ್ಮಂಧರನು ಬಿಳಿ ನಾನು ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಫಾರಸೀ, ಅರಬೀ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕೇವಲ ಬನ್ನವಾದ ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮ ಸಡಬೀಕಾಯಿತು.. ”

ಸಿದ್ಧ — “ ಹಿಂದೂಗಳಾದ ನಾವು ಕೂಡ ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡುವವರಾದುದರಿಂದ ನಮಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೋ ಯಾರು ಹೇಳಲಾರೀತ ? ”

ಕಲ್ಲುಕ — (ಘೈಜಿಯನ್ನು ಕಾಂತು) — “ನೀವರಲ್ಲಿ ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯನ್ನಷ್ಟು ಸಿದ್ಧವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಬಹುಪ್ರಯಾಸವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಈಗೇನು ತಮ್ಮ ವಾಣಿಜ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ ತಾವು ಬರೆದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ನಳದಮಯಂತೀಕಥೆಯ ಅನುವಾದವನ್ನೂ ಓದಿದವರು ಅವರು ಸನಕೃತವೆಂದು ಹೇಳಲಾರರು.”

ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲು ಘೈಜಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರೇಮಬುದ್ಧಿಯಿತ್ತು ಕಲ್ಪಕನು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತನಾಗಿ, — “ಅಹಹ! ನಳದಮಯಂತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೆಲಸನ್ನು ನನ್ನಿನ್ನೆಲೆ ಎಂಥಾ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕವಿತ್ವವು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಆದರ ಅನುವಾದವು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಮೂಲಗ್ರಂಥದೊಳಗಣ ಸದಾಶಿಲ್ಪವೂ ಅರ್ಥಗೋರವೂ ನನ್ನ ಅನುವಾದದೊಳಗೆ ಹೊರಡುವುದು ಅಸಂಭವವೆನಿಸುವುದು. ಇನ್ನೂ ಆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕರ್ತೃಭಾಗವೇ ಅಷ್ಟು ಉಪದೇಶಕರವಾಗಿದೆ! ದಮಯಂತಿಯ ಧರ್ಮಪರಾಯಣತೆಯೂ ಅನಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪತಿಭಕ್ತಿಯೂ ಶೋಕೋತ್ತರವಾದುದು ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಅವಶ್ಯಕಗಳು ವ್ರಾಪ್ತವಾದುವು, ಪತಿಯು ಕೂಡ ಅವಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಅದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎಡವದೆ ಅವಳ ತನ್ನ ಸತ್ಕವನನ್ನೂ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಧಿತವರ ರಂಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದೆನು. ಕಾರ್ಯಬಾಹುಳ್ಯದ ದೀಪಿಯಿಂದ ಕುಣಿದವಾದ ಆ ವಿದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಾವೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅದರೂ ಪ್ರತಿಯೇನಿರಬೇಕು ತೀಯಬೀಕೆಂಬ ಬಿಜ್ಜಾಸಮಾತ್ರ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ ಈಗ ಅವರು ಕ್ರೈಸ್ತಸುವಾರ್ತೆಯ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು.”

ಕಲ್ಲುಕ — “ನಿನ್ನೇನು? ಎತರ ಅನುವಾದವೆಂದಿರಿ?”

ಘೈಜಿ — “ಸುವಾರ್ತೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಕ್ರೈಸ್ತರೆಂಬ ಜನರ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಆ ಜನರ ವತನಾಪಕನಾದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ವ್ಯತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಾವು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ತಮ್ಮವುಗಳೆಲ್ಲ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಅವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ. ಅದರೊಳಗಣ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳ ನನಗೆ ಮರವೋದಾತ್ತಗಳಾಗಿಯೂ ಅದರಣೀಯಗಳಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದುವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ ಕೂಡ

ಅವರಲ್ಲಿವೆಯಿಲ್ಲ. ಮಂಜ, ನಿಮ್ಮ ಉಪನಿಷದ್‌ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ನೂತನವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವುವೂ ಕಂಡುಬರಲಾರವು ತಮ್ಮವರ ನೀತಿಗ್ರಂಥಗಳ ಸೇವಕನನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು ಅವುಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಾರವೇ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ಅವುಗಳ ಮಾರ್ಥುಯವೇ ಮಾರ್ಥುಯವು. ಇದೋ ಈ ಸುಭಾಷಿತವೊಂದನ್ನೇ ನೋಡಿರಿ, ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ!

“ ನ ಜೋರ ಹಾರ್ಯಂ ನಚ ರಾಜ ಹಾಡ್ಯಂ | ನ ಭ್ರಾತೃಭಾಷ್ಯಂ ನಚ ಭಾರಕಾರೀ | ವ್ಯಯೇ ಕೃತೇ ವರ್ಧನ ವಿವನಿತ್ಯಂ | ವಿದ್ಯಾರ್ಥನಂ ಸರ್ವಥನ ಪ್ರಧಾನಮ್ || ”

ಎನು, ಸುಯೋ? ಶಿಕ್ಷಣಕವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ನಾನು ತಪ್ಪುಗಿತ್ತು ಮಾಡಲ್ಪಡುವಷ್ಟೆ? ಸುಯೋನು ನನಗಿಂತ ಕಲ್ಪಕನ ಮನವನ್ನು ನೋಡತೋಡು. ದನು.

ಘೈಜಿ — “ಎಲ್ಲಾದರೂ ತಪ್ಪಾದರೂ ಆತ್ಮವಾಗಿ ದಾತಿಣ್ಣಿ ಪಡೆದೇ ಹೋಕಿರಿ.”

ಸಿದ್ದ — “ಹೇಳುವಷ್ಟು ತಪ್ಪೇನೂ ಅಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಗಳ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದುವು.”

ಘೈಜಿ — “ನ್ಯಾಯವೇ! ನಿಮ್ಮ ಪಾಠನನ್ನೆ ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರಗಳಿರುವುದು ಸಂಭವವಲ್ಲ. ಅವಿರಲ, ಈಗ ತಾವು ಬಂದು ಸುಭಾಷಿತವನ್ನೆತ್ತಿರಿ.”

ಸಿದ್ದ — (ಅಶೋಕನು —

* “ ಸಜಾತೋ ವಿನ ಜಾತೇನ ಯಾತಿ ವಂಶ ಸಮುನ್ನತಿಮ್ | ಪರಿವರ್ತಿನಿ ಸಂಸಾರೇ ಮೃತಃ ಕೋನಾನಜಾಯತೇ || ”

“ ಯಾವುದನ್ನು ಕಳ್ಳನು ಅವಕುಸಲಾರನೋ ರಾಜನು ಸುಲಗಮಾಡಲಾರನೋ ಎತರ ಭಾಗವನ್ನು ಸೋದರರು ಕೇಳಲಾರನೋ ಯಾವುದು ಎಂದೂ ಭಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಸುತ್ತು ವ್ಯಯಮಾಡಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿತ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವುದೋ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥನವೇ ಸಮಸ್ತ ಧನಗಳೊಳಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

* ಯಾರು ಹುಟ್ಟಿದುದಿಂದ ವಂಶವು ಉನ್ನತ್ತಿಗೆ ಬರುವುದೋ ಅತನು ಜನನವೇ ಜನನವು ಡಾಗಲ್ಲದೆ ಭ್ರಮಣಾಶೀಲವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ! ಯಾರೂ ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ!

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ ಈ ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಘೈಜಿಯು ನನಸಗುತ್ತ "ಒಹೋ! ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ತೀಂದ್ರಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಧುರಭಾಷಣದ ವಿಧಿಯನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ" ಎಂದನ.

ಸಿದ್ಧ — "ನಾನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ತಮ್ಮ ಮತ್ತೂ ತಮ್ಮ ಸೋದರರೊಂದೆ ಅಜ್ಜಿಗಳೊಂದಿಗೂ ಹೆಸರು ಸಾಂಪ್ರತದಲ್ಲಿ ವಾರಸೀಕದೇಶದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಕಟ್ಟಿಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಈ ಮುಂದೆಯೂ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂದು ನನಗೆ ದೃಢವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ."

ಘೈಜಿ — "ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಹೆಸರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವಜನರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದುವೆಳೆಗೆ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರ 'ಆಕ್ರಮಣವಾ' ಗ್ರಂಥವು ಅವರ ಅಕ್ಷಯವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ. ಸವ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಚರಿತ್ರವಾದ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಅವರ ಹೆಸರು ಚಿತ್ರವಾಗಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರದು. ಆವೂವಾವಾದ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಓದಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಕನಕಡ್ಡಿಯಾಗಿವೆ. ಆದರೂ "ನೀವು ಬಾಧಕರನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಅವರೂ ಮನುಷ್ಯರೇ! ಇವರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಯೂ ಅವರೊಬ್ಬರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಗುಣವೋಷಗಳೆ ಬಿಡುವೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರನು ಸಂತೋಷವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬರಿದನೆಂಬ ದೀಕ್ಷಣವನ್ನು ಜನರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ನಿಂಬದಾಗಿ ನಾನು ಭಯಪಡುವೆನು. ನಾನು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಾದಶಹರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಅವರು ವಿಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿರುವರು. ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ—"ಯಾವವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ಪೂರ್ಣವಾದ ನಾಶ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಯಾವವಿಷಯಗಳು ನನಗೆ ಕೇವಲ ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವವೋ ಅವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಹಿಂಜುರವೆನಾದರೆ ದನ್ನು ಬರೆಯತಕ್ಕವರು ಬೇರೆ ಯಾರು? ಅತ್ಯುಕ್ತಿ ಭಯವಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅದರ ಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಪದವಿ ಬಿಡುವುದು ಲೇಸು." ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅತ್ಯೀಯನಾದ ಮಿತ್ರನ ಸ್ವತಿಯು ಬಾದಶಹರಿಗೂ ಲ್ಪಿಯವಾಗಿರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? "

ಘೈಜಿಯು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅಲೋಚಿಸಿ — "ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಿರುವುದಾದರೆ ನಾನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದೆ; ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು." ಎಂದನು.

ಘೈಜಿ — "ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿ, ಸಂಕೋಚವಡವೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವೆನು."

ಸಿದ್ಧ — "ಈಗ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯಣ್ಣನವರ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ಹೊರಟದರಿಂದ ಬಂದುವಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬಾದಶಹರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜದೀಕ್ಷಣ, ಕವಚ, ವಿಶ್ವಾಸಭಾತಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನು ಇರುವರೆಂದೆ; ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲೂಕನಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ನನಗೆ ಎಷ್ಟೆಕೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಶ್ರೀಷ್ಠವೂ ಮಾನನೀಯವೂ ಯಥಾರ್ಥವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಂಥಾ ದಯಾನಿಧಿಗಳಾದ ಬಾದಶಹರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ದೀಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಹೊತ್ತಕ್ಕೂ ಮೂರ್ಖರೂ ವ್ಯಕ್ತರೂ ಇರುವರೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯುವಿರೋ? ತಮಗೂ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದೇ!"

ಘೈಜಿ — ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜದೀಕ್ಷಣ ಹು ವಿಶ್ವಾಸ ಭಾತಗಳೇ ತೋರುತ್ತಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ ಮಂತ್ರಿತ್ವವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವವರಿಗೆ, ಮತ್ತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಭುನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಯಾರವೆಲೆ ರಾಜತಾಯಿಗಳ ಭಾರವು ವಿಧಿವಿಧಿಯೇ ಅಂಥ ಜನರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮವಾಗಿದೆ ತಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಇರಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಒಳಸಂಚು ನಡೆಯಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೊರಳಿಗೆ ತಾವೇ ಕತ್ತಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥ ನೀಚರೂ ಮೂರ್ಖರೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕುಲ್ಲಕ (ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ) — "ಮಿತ್ರ ಮಹಾಶಯ? ಇದೊಂದು ತಮ್ಮ ನಿರ್ವಹಣಾದ ಅಂತಃಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದೊಂದು ದೊಂದೂ ತೋರದು. ಎಲ್ಲರೂ ಅದೇ ಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೆ ಸಾಗುವುದೇ? ವಿಶೇಷತಃ ಸಿದ್ಧರಾಮನಂಥ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೊಸವನು ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುವುದು ಎಂದಾದರೂ ಸರಿ ಯಾಗುವುದೇ? "

ಘೈಜಿ — "ತಮ್ಮ ಮಾತು ವಾಸ್ತವವಾದುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ವೇದಲಿಂಬಲೂ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಈ ರಾಜ ಸೈತಿ

ಕ ಪ್ರಸಂಚಗಳಿಂದ ಭುವಿಸಿ ಹೋಗಲಾರದೆಂದೂ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಅವರು ದೃಢನಿಶ್ಚಯ, ದೃಢವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಬಲಪತ್ರವಾದ ಪಾಯದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೀಕೆಂದೂ ನಾನು ಹೇಳುವೆನು ನಾವು ಪ್ರಥಮತಃ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾಗ ನಮಗೂ ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಬಯವಿದ್ದಿತು ಆದರೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವ ಗುಣವನ್ನು ವಿಡಲಿಲ್ಲ ಈಶ್ವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಸಂಕಟವೂ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಕೇಳುವೆನು—ಮೊದಲಿಂದ ಹಿಡಿದು ಯಾವನೊಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ವಿಷಯ ದ್ವಂದ್ವದೇನು ಪಡತೀಡಗಿದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅತನಿಗೆ ಯಾರ ವೇಲೆಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲು ಒರಲಾರದು ಹೀಗಾದ ದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಕವಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸೋದರರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೂಡ ಸಂಬಲಾರದವನಾಗುವನು."

ಸಿದ್ಧ — (ಘೈಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಯ ಸ್ವರದಿಂದ) - "ಇದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ. ತಾವು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಭೇದ ಭಾವನನ್ನೂ ಇಡದೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಉದಾತ್ತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನಾದ ಈ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆಪಟ್ಟ ದ್ವಿಭೇದವನ್ನೆಣಿಸುವುದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ."

ಕುಲ್ಲುಕ — (ಸಿದ್ಧರಾವನನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ) " ಈ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸರ್ವದಾ ನಿನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಎಷ್ಟಾದರೂ ಮಾನವಶಕ್ತಿ ಪರಿಮಿತವಾದುದು ಹೀಗಾಗದುದರಿಂದ ಯಾವಾ ಯಾವನೇ ಕಾರಾದಿಂದ ತನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಏನು ಸಂಚಾರವುಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಬಿಂಡಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರನು ಇದೂ ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿರಲಿ!"

ಘೈಜಿ — (ನಗುತ್ತ) " ಸರಿ, ಇನ್ನು ವುನ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು. ಆ ವಿಷಯ ವೇನೋ ನನಗೆ ಬಹು ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಆದರೂ ಈಗೂ ಆದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತಾವು ಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೋ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಬಂದಿತು ದೀಪಗಳನ್ನು ತರಿಸುವ, ಮತ್ತು ನಾವು ಬಂದಿಷ್ಟು ಸಾಂಖ್ಯವೇದಾಂತಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ತಾವಂತೂ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರವೀಣರಾಗಿರುವಿರಿ. ಈಗ ಬಾದಶಹರು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾನ ನರ್ತನಾದಿಗಳಿಗಿಂತ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ

ಪ್ರೀತಿ ಅಧಿಕವೆಂಬುದನ್ನು ತಾವೂ ಬಲ್ಲಿದ್ದರಷ್ಟೆ!"

ಕುಲ್ಲುಕ — "ಸನ್ನಿಹ್ರ ಮಃಪಾಶಯ! ಇದಕ್ಕೂ ಆನಂದದ ವಿಷಯವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ತನ್ನೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆಯು ಹೊತ್ತು ಗೂಡವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಾದವಿನೋದ ನವೆದರೆ ನನಗೂ ಸಂತೋಷವೇ ಆತು. ಆದರೆ ಬಂದಿಷ್ಟು ಅಡಚಣೆಯಿದೆ ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಸೇನಾಧಿಕಾರವು ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು ನನಗೂ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಿಡೆ ನಾನಿವರ ಬರಗೇ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿರುವೆನು ಆದ ದರಿಂದ ಈಗ ತಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ತ್ವೇನಿಸಬೇಕೆ ಘೋಷವಿದ್ದು ಹೋದರೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಕೂಡ ತಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ತವಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುಣಿಗಳಾಗಿರುವೆವು."

ಘೈಜಿಯು ಹಾಗಾಗಲೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇನಕನನ್ನು ಕರೆದನು ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಕಲ್ಲುಕರು ಹೊರಡುತ್ತಿರಲು ಘೈಜಿಯು ವುನ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ - "ಎಷ್ಟೊಂಕೆಯಿಂದ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಿದಂತೆ ನೋಡಿರಿ. ತಮ್ಮಂಥ ತರುಣರು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇನು-ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇನು-ದಾರಿ ತಪ್ಪುಹೋಗುವ ಸಂಭವಗಳ ಅನೇಕಗಳಾಗಿವೆ ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಎಂದಾದರೂ ತಮಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ಅಡಚಣೆ ಬಂದರೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬನ್ನಿರಿ. ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಡಚಣೆಯನ್ನು ದೂರಪಡಿಸುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಕಿರುಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು

ದಾರಿಯಲ್ಲ ಹೋಗುತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಇಂತೆಂದನು - " ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯವು. ಮೊದಲಿಂದ ಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಸುಗ್ಧ ಸುಸ್ಥಿವೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಾಹ್ಯಕಾರಿಗಳೂ ಉಪದೇಶಕರೂ ದೊರೆತಿರುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಬಹು ಬ.ದಿ ಶಾಲೆಯೂ ಸಮರ್ಥನೂ ಆದ ಘೈಜಿಯು ನನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರುವನು. ಇನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿಷಯ ಉಪಸ್ಥಿತವಾದರೆ ಅತ್ತ ಗುರುಪದರ ಅಶ್ವಾಸನುಷ್ಠಾ ದೊರೆತಿರುವುದು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಅಬುಲ್ ಘಜಲ್ ಯವರು, ತಾವು ಸ್ವತಃ ಅನುಕೂಲರಾಗಿರುವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಬಾದಶಹರ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವೆನೆಂದು ಅಭಿವಚನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದೇನು!"

|| ೨೭ ||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

(ಅಕ್ಷರ)

ಮೌದಿವನ ಬೀಗ್ಗೆ ಕೋಟೆಯ. ಮೌದಿವನಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ಸಿದ್ದರಾಮನು ರಜವೃತ್ತ ಸೇನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರನಾದರಾಗಿ ನಿಂದ ತನಗಾಗಿ ಗೌರವಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸೇನಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರನವನಾದ ಸಿಷ್ಟಿಯನ್ನೂ (?) ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವಾಗಿದ್ದನು. ಸಿದ್ದರಾಮನು ಕೂಡ ಸಿಷ್ಟಿಯನ್ನು "ಭಯಪಿಸಿ ಅದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಿದ್ದರಾಮನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ ಗೌರವವನ್ನು ಒಂದು ತುರಾಯಿಯನ್ನೂ ಇತರ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ಆತನ ಪದವಿಯ ಅಕ್ಷರವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನನಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನ ವಿವ್ಯಾಹವಾಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸಂಪತ್ತಿಯೂ ಸ್ವೇಪಯುಕ್ತವಾದ ವರ್ತನೆಯೂ ಇವೆರಡು ಗುಣಗಳೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿದ್ದವು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಂತೆಯೇ ಭವ್ಯವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಾಲಾಗಿ ಸೌತದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ದರಾಮನು ಪ್ರಸನ್ನಾಂತಃಕರಣನಾದನು. ಆತನ ಮಂಟಪಗಳಿಗೆ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಶ್ವಾರೋಹಣ ಪಟುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಉಜ್ವಲವಾದ ಶಾಂತಿಯು ಸರಾಳ ಮುಖ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸೇನಾಪತಿಯ ಅಷ್ಟಯಂತೆ ಸಿದ್ದರಾಮನು ಸೈನಿಕರಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕವಾಯಿತು (?) ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಸಿದ್ದರಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಶೌಕವಾದ ಅಶ್ವಾರೋಹಣ ಕೌಶಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಚಳಕವನ್ನೂ ಪದವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾ

* ಬಾವತವನು ಯೋಗ್ಯರಾದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸೇನಾ ಸಂಭಂಧವಾದ ಈ ವಿವರವನ್ನೂ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಆದಕ್ಕೆ ಆನಂದವಾಗಿ ವೇತನವನ್ನೋ ಮಾನ್ಯವನ್ನೋ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಪದವಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹತ್ತರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರದ ವರೆಗಿನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬದಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಾವು ಮಾತ್ರದ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶರಣರೇಖೆ. ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಖ್ಯಕ ಗುಡುಗವು ಅಲ್ಲಿ ರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮೂಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಮಾಡಿವ ಪ್ರಕಂಪನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದ ಪಡದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕವಾಯಿತಿನ ಆಜ್ಞೆ ಮುಂತಾದದ್ದು ನಡೆದು ಬಳಿಕ ಅಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳ ಮುಗಿದ ದರ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಪಟೆಯ ನಾದವಾಯಿತು. ಆಗ ಸಿದ್ದರಾಮನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಕೂಸಾಣವನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೇವಕನಾದ ವತ್ಸನ ಕೈಗೆ ಕೂಟ್ಟು ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ ರಾಜಾಲಯದ ಒಂದು ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಉದ್ಯಾನವನದೊಳಗೆ ಆವನಂಧ ಉತ್ತಮವೇಧವರಿಗೂ ಮಾತ್ರ ಅನ್ಯವಯುಕ್ತತೆ. ಸಿದ್ದರಾಮನು ಉದ್ಯಾನವನದೊಳಗೆ ಕಾಲಡವುದರೇನುಗಳಾಗಿ ಆತನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಸಿಯಂತೆ ವಸ್ತ್ರಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ತರಣಿಯೊಳ್ಳು ಆಡ್ಯವಾರಿಯಿಂದ ಆತನ ಕೆಡುಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಹೊಸ ಸಿದ್ದರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆದರಿಂದ ತೋರಿ ಆತನೊಡನೆ - "ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬಂದ ಸಿದ್ದರಾಮನು ಮಾತು ಬಿಟ್ಟು ತಾವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಇವನು" ಎಂದಳು.

ಸಿದ್ದರಾಮನು ಆದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ನಿರನು. ಹೋಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಎಂಬ ಕೇಳಿದನು.

ವಾಸನಾಗರನೂ ತಮ್ಮ ಮಿಚೆಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ವಾವಿ ನಿಯು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿಹೋಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ನನಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸುವುದು. ಒಟ್ಟು ತಾವು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬರೋಣಾಗಲಿ, ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಆಕೆ ನನಗೋ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಆವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಸಿದ್ದ - ನಿನ್ನ ಇವನಿಂ ಬಾಕೆ ಯಾರು ?

ವಾಸ - ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಈಗಲೇ ಅವರ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆನು. ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಈದಿನ ಸಾಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನಶಾಫವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಾದರೆ ಅವರೇ ತನಗೆ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯು ಪಡಿಸುವರು. ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತ ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಾವು ಆ ಮನೀಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಸ್ವರ್ಣವಯುವಾದ ಸರ್ಮವಾಶಿಯು ಗಣ್ಯವರನ್ನುಳ್ಳ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕೈ ಬಿಡಲಿವೆಂದೆ ತೋರಿಸಿದಳು.

ಕುಮಾರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧೀರನಾಗಿ ಇರಾವತಿಯ ನೆನಪು ಬಂದು—“ಇವಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಹೆಂಗನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಂತದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕೆಸಲು ನೋಡುವತ್ತಿರುವಳೇ?” ಎಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟು ರೋಷಗಂಧವು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಿಟ್ಟವಾದವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ “ಅಥವಾ ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಕೂಟೋಪಾಯವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೇ?” ಎಂದು ಕೂಡ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದನು.

ವಾಸು — ‘ಮುಖಾಂಗ! ತಮ್ಮಂತೆ ನೀರರಾದವರು ಉಚ್ಚಕುಲಬಾಹಿಯಾದ ರಮಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತನಾಡಲವೇ ಡ್ರಿಸ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಯೋಚಿಸಬಹುದೇ? ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಭಯಟ್ಟತೋರಿ-ಹೀಗೆ?’ ಎಂದು ಪರಿಹಾಸದೊಡನೆ ನುಡಿದನು.

ಭಯದವಾತು ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧರಾವನು ಕಿಂಚಿತ್ ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ —‘ಭಯವೆ’ ಎನಂದೆ? ಪುನಃ ಪುನಃ ಯಾವನಾದರೂ ನನ್ನ ದಿವಿಗೆ ಈ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಅಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಭಯವೆಂದರೇನಂದು ತೋರಿಸಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನೀನು ಆ ಬಳಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಬಾರದು. ನಾನೇನು ಯೋಚಿಸಬಿಡೆ ತಾನೇ? ಹೋಗಿ, ಗೊತ್ತಾದವರಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಮನೋದಿಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣು, ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುಸೆನು.’ ಎಂದು.

‘ಹಾಗಾಗಲಿ, ತಾವು ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುನಿ ದಾಸಿಯು ಕೊರಟು ಹೋದಳು.

ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಿ ಸುದ್ದಿಯೊಡನೆ ಅವಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಳು, ಅವಳ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವರು, ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ವಿದವರು ಸಿದ್ಧರಾವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದು ವೇಳೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆಯೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ಸುಖದತ್ತೆಂದು ಅವಳು ತಪ್ಪೆ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಪುನಃ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅನುಮಾನ ಪಟ್ಟು ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಆ ಉದ್ಯಾನವನವು ಬಹು ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಅಯಾವನು ಬಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಉಜ್ಜಾಸವುಂಟಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದಾಗಿ ಸರಳವೂ ಸ್ವಚ್ಛವೂ ಆದ ನಯನಾದ ಕಲ್ಲುಹಾಸಿದ ಹಲವು ಹಾದಿಗಳು ಇದ್ದುವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಮೆಟ್ಟುಳುಗಳು (ಉದ್ಯಾನವನ)ಯೂ ಎಲ್ಲೆ

ವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು ಉದ್ಯಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನರ್ವದಾ ಶಿಲೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಕಿಮೊಟ್ಟೆ ಜಲಗೃಹಗಳು; ಅವುಗಳ ಸಡವಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಾಕಾರಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕಾರಂಜಿಗಳ— ಸೀರು ಅಕ್ಷಯಸುತ್ತಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನ ಸೋತಲವಾದ ಛಾಯೆಯು ಪುಳಕರಾತ್ಮವನ್ನು ಮರಳುಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಕುಮಾರನು ಆ ನಿಮಲವಾದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಅಂದೆ ಬಂದಿತ್ತು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವಿರಳವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳ ತಂಪಾದ ನಳಲಲ್ಲಿ ನಡುಮಯಸ್ಸಿನ ಪೃಥಕಾಯನಾದ ಪುನಃನನ್ನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದದ್ದು ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅನುಮಾನದ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖವೆಂದೆಲ್ಲವೂ ಅನಾರೋಗಿಯಾದ ಯಾವುದೋ ಕಾಂತಿಯು ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧರಾವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಾಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟವಾದ ಪೂಜ್ಯಭಾವವುಂಟಾಯಿತು. ಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಮಂಮಾರಾಪು ಅತನ ವದನದಲ್ಲ ತೇಲುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅತನು ಗದ್ದ ಬೆಳೆಸಿರುವ ರೂಪವು ಗೌರ ಉಡುಪು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಮೌಲ್ಯ ಅವನ ಬದ್ಧ ಹಿಡಿಯುವೇಲೆ ಬಲು ಚಲುವಾದ ಕತ್ತಿಗಾಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ಶರೀರ ಭೂಷಣದವರೇಲೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿ ಸುರಂಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅತನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಲಂಕಾರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಂದೆಲ್ಲವೂ ಅಗಲಿ ರೂಪವೂ ಗಳೆಂದೆಲ್ಲವೂ ಅಗಲಿ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದ ಗುರುದಯೋಗಿಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾವನು ಕಂಡಿದ್ದ ಪೂರ್ವವಾದ ಒಂದು ವಿಧ ತೇಜಸ್ವಿ ದರ್ಶನವೂ ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸಾಲು ಹೋಗಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ತಲೆದಿತ್ತು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಅತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ರಾಜ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಯಾವನೋ ಬಿಟ್ಟು ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು, ಸಾಮಂತರಾಜರ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಯೋಧನಾಗಲಿ, ಅಗಲಿ ಬಹು ದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕುಮಾರನು ಅತನನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಬಿಡಿದನು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆ ಅಜ್ಞಾತವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅತನನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆದು “ಅಮ್ಮ ರಜವೂತನೇನು ಮತನು ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ವಾಸು ಹೋದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಜನರು ತನ್ನನ್ನು ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧರಾವನಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಬಡನೆಂದೇ

ಕಾಲುತಡೆದು, "ಅಹುದು, ಈ ಹೊತ್ತೇ ಅದರ ಪರಿಚಯ ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಿದಿರಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವ್ಯಕ್ತಿ. - ತಾವು ಧುರಿಸುವ ಕೌಂಡಪಿಟ್ಟೆ ಚಿಹ್ನೆದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆನು. ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಹಲವು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು; ಮತ್ತು ತಮಗೆ ತಮ್ಮ ಪದವಿಯ ಅಧಿಕಾರವು ಈದಿನ ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿತ್ತು ವಿಷಯವು ಕೂಡ ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಅವಗತವಾಗಿತ್ತು ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಅನುಮಾನಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆನು ಆದಿರಲಿ ತಮಗೆ ತಮ್ಮ ಪದವಿಯು ರುಚಿಸಿತೇ? ಇತ್ತ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಈ ಆಮಂತ್ರಣವು ತನ್ನ ಅನ್ಯಾಧಾರಕರಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಆಚ್ಛೇಯಂಧ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕುವಾರನು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಆತನು ಸಲಗೆಯಿಂದಾದಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಆತನ ಬಳಿಗೈದಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು - "ನನ್ನ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ? ಅದು ದೊಡ್ಡ ಬಹು ಮಾನದ ಪದವಿಯೆಂಬುದು ನಿನ್ನಂದೇಹತ್ತು ಆದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಅನುಗ್ರಹತತ್ಪೂವೂ ಆದ ಬಾಧಕರ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಯಾವ ಜ್ಞೇವವೂ ಸ್ಮರಿಸದೆ ಯೋದನಾದರೆ ನನ್ನಂತೆ ಕೃತಘ್ನರಾದವರು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ"

ಅಜ್ಞಾತವ್ಯಕ್ತಿ - ತಾವು ಕೇಳುವುದು ಉಚಿತವೇ, ಆದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿರಿ. ತಾವು ಬಂದಿರುವುದೇಕೆ? ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಾಧಕರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಉದ್ದೇಶವೇ? ಅಲ್ಲವು, ಅಧಿಕಾರ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ?

ಕುವಾರ - ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಠಿಣವಾದುದು. ಆ ವಿಚಾರವೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಆವರೂ ಇಷ್ಟೊಂದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು. ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿದಮಟ್ಟಿಗೂ ಬಾಧಕರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವೆನು ಈ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದುದೇ ಇದರ ನಿರರ್ಥವಲ್ಲವೇ?

ಅವ್ಯಕ್ತಿ:-ತಾವು ಬಳೇಕತುಂತೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಆದರೆ ಮಾನ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳೆಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲರೇ? ಈ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಬಹು ಗಹನವಾದುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆನು?

ಸಿದ್ಧ. - ಅಹುದು, ಹೆರವರಿಗೆ ಅದು ಗಹನವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಅವುಗಳ ರೂಢಾರ್ಥವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಮರ್ಮದಿಯ ಅಶಯಿಂದಾಗಲೀ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದಾಗಲಿ, ನ-ನು ಸ್ವದೇಶ ವಿರೋಧವಾದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಬಾಧಕರ ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ತಾವೇ ಅಜ್ಞಾನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಮಾಡಲಾರನು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾಧಕರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆತಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಸಹ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿದು ತ್ಯಜಿಸದಿರಿಸು

ಅ-ವ್ಯಕ್ತಿ - ನ್ಯಾಯ, ತಮ್ಮ ಮಾತು ಉಚಿತವೇ ಅಹುದು, ಆದರೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಧವಾ ಜನರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದಂಥ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಬಾಧಕರು ತಮ್ಮನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಸಬಹುದೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಲಿ ಅಧಾರವೇನು?"

ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಕಿಂಚಿತ್ ಸಾಶಂಕನಾದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾನಿಡನೆ ನಡೆದ ಮಾತುಗಳ ನೆನಪಾಗಿ ಆತನು ಆ ಅಜ್ಞಾತವ್ಯರುಷನ ನಿಷ್ಪಪಟವಾದ ಮುಖವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ-"ಅದೇನು ಕೇಳುವಿರಿ? ಬಾಧಕರಿಗೆ ತ್ಯಜೆಯಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದನು.

ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಅಧೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂಥ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾತವ್ಯರುಷನು ಇಂತೆಂದನು. - 'ಕುಮಾರ ಮಹಾಶಯ! ಇದುವರೆಗೆ ತಾವು ನಾವಧಾನಚಿತ್ತರಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿರಿ, ಆದರೆ, ಇದೇನು? ಈಗ ಬಾಧಕರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಯೇ ಕೇವಲ ಆವೇಶಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುವ ವಿಚಾರವೂಡದೆ ಮಾತನಾಡುವಿರಲ್ಲ-ಇದುವಿವೇಕೆಗಳಾದವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದೇ?

ಸಿದ್ಧ - (ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ) ತಾವುಜೀಕಾದರೆ ಅಮ್ಮೇಕನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ, ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯವು ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜವು ಆದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯಲು ಆವೇಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತನ್ನಂತೆ ಅನುಭವ ಹೀನನಾದ ತರಣನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಂಬುಗೆಯಿಟ್ಟು ಆಪಲಾಪಿಸದೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿ ತಾವು ನನಗೆ ಅಪಕಾರಮಾಡಲಾರಿರಿಂದು ನನ್ನ ಮನೋದೀವತೆಯು ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಈ ಸರಳವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ "ಅಜ್ಞಾತವ್ಯರುಷನ ಮುಖವು ಪ್ರಪ್ಲವಾಯಿತು. ಆತನನ್ನು (ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದು.)

। ವಂಜೀಶ್ವಾಂ ಭೂದೇವಿ ಅರ್ಯಮಾತರವಾ' ।

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ.



(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ.)

“ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜೈವಯಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ದಾಸ್ಯಂತಿ ಮಮಯೇ ಜಾನ್ಯೇತ್ಯದ್ಯಷ್ಟಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ ॥ ”

ಸಂಪುಟ ೩.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ-ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸ-೧೯೨೦.

ಸಂಚಿಕೆ ೫.

ಪರಮಾತ್ಮಸ್ತುತಿ.

(ಮಂಗಳಂ)

ಜಯಮಂಗಳಂ । ನಿತ್ಯ ಶುಭಮಂಗಳಂ ॥ ಪ ॥

ವರಕ್ಷೀರತರಧಿಯೊಳು ನಿರುತನಲಿಸಿರುವಾನೆ । ಉರಗೇಂದ್ರ
ತಲ್ಪದೊಳು ಒರಗಿ ಮೆರೆವಾನೆ । ಸುರರು ಮೊರೆಯಿಡಲು
ಕಡುಕರುಣಾದಿಂ ಶೋರವಾನೆ । ಧರಣಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿ
ಸಿದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯಮಂಗಳಂ ॥ ೧ ॥ ಮಧುರೆಯೊಳು ವಸು
ದೇವನುದರಲಿ ಉದಿಸಿದಾನೆ, ಮದವೆದ್ದು ಬಳಕೆನ್ನ ಬಳಿಗೆ
ಬರುವಾನೆ । ಅದುಭುತದಲಿಲೆಯಿಂದೆನ್ನ ಮೋಹಿಸುವಾನೆ ।
ಸದೆದುವೂತನಿಯಿಸುವ ಸವಟಿದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯಮಂಗಳಂ
॥ ೨ ॥ ತೊಟ್ಟಲೊಳೆಗಳತಳುತ ತಳೆಟಿನನೊಡ್ಡುಸದೆದಾನೆ,
ದಿಟ್ಟತನದಿಂದೊರಳ ಸೆಳೆದಮರಿಯವಾನೆ । ಗಟ್ಟಿಮತ್ತಿಯ
ಮರವ ಗಮಕದಿಂಮುರಿದಾನೆ । ದಟ್ಟದಿಯಿಡ. ತನ್ನ ಸೊಲಿ
ದಟ್ಟದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೩ ॥ ಗೊಲ್ಲತಿಯರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲ
ದೇ ಶೋಗುವಾನೆ । ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಕದ್ದು ಮೆಲುವ ಮರಿ
ಯವನೆ । ಚೆಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಕೊಸರ ನಿಲ್ಲದೊಳುತಿರುವಾನೆ । ಕಲ್ಲ
ಯೋಗರವೃಂದ ಉಲ್ಲಾಸದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೪ ॥ ಮತ್ತಿ
ಕಾಯಿಗಳು ಮುಖದೊಳಗೆ ಥಳಥಳವಾನೆ । ತಿದ್ದಿ ಶೋಕಸ್ತು
ರಿಯ ತಿಲಕವಿಟ್ಟಾನೆ । ಶೊಡ್ಡಪೀತಾಂಬರವ ಶೋಗೆಚ್ಚಿನಲಿ
ವಾನೆ । ಮುದ್ದಾದಮುಂಗೈಯೊಳುಮೆರೆವ ಮರಿಯವನೆಗೆ ॥
ಜಯ ॥ ೫ ॥ ಮುಗಿಲೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಮನ ನಿಜಕರಗಳಂತಳೆ
ದಾನೆ । ಫಗಧಗಿವ ಕಾಡ್ಡಿಚ್ಚೆ ನುಂಗಿನಲಿದಾನೆ । ಬಗೆಗೊಳು
ಸ್ತುಭಾಭರಣದಿಂ ರಂಜಿಸುವಾನೆ । ಜಗದೊಳಪ್ರತಿ
ಷ್ಠಿನಿವ ಸೊಬಗಿನಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೬ ॥ ವಿತ್ತಿಯರ ಸೀರೆ
ಗಳ ಅರ್ಥಿಯಿಂದವಹರಿವಾನೆ । ಮತ್ತಿಮರನೇರಿ ನಲಿಯುತಿ

ರುವಾನೆ । ಕಿತ್ತು ಗೋವರ್ಧನವ ಕಿರುದಿರಳೊಳಿಟ್ಟಾನೆ ।
ಮುತ್ತಿನರಳಲಿಶೋಳವ ಮುದ್ದುಮರಿಯವನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೭ ॥
ವಿಷದಮಡುವನು ಕಲಕಿದಸಮಬಲವ್ಯಕ್ತಾನೆ । ವಿಷದ ಕಾಳಿಂ
ಗನ ಹೆದೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಹುಳಿದಾನೆ । ಅಸುರಧೇನುಕನನ್ನು ದೆಸೆ
ಗೆಡಿಸಿ ಸದೆದಾನೆ । ನಸುನಗುತ ಬಂದಿಲ್ಲಿ ನಲಿವ ಮದ್ದಾ
ನೆಗೆ । ಜಯ ॥ ೮ ॥ ಶೋಗೊಳಲ ದನಿಗೇಳಿ ಅಂಗನೆಯರು
ಮೋಹಿಸಿದಾನೆ । ಶೃಂಗರದಿ ಶಂಬು ಚಕ್ರಧರಿಸಿ ಮೆರೆವಾನೆ ।
ಸಂಗರದಿ ಗರುಡನೇರಿ ಗೋವೃಗಳ ಶೋರಿದಾನೆ । ಮುಂಗು
ರುಳುಶೋಳವ ಮೋಹಕದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೯ ॥ ಅಕ್ಕರ
ಬರಲು ತಕ್ಕೊಸಿ ಮನ್ನಿಸಿದಾನೆ । ಗಕ್ಕನೇರಥವೇರಿ ಮಧುರೇಗೆ
ತೆರಳಿದಾನೆ । ಸೊಕ್ಕಿರಣಕನಸೀಳಿ ಶುಭದಿ ಮದಿಯುಟ್ಟಾನೆ ।
ಅಕ್ಕರದಿ ಶ್ರೀಗಂಧವನು ತಿಗುರಿದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೧೦ ॥
ತಲೆಯುಪಿಡಿದಿತ್ತಿ ಕುಬುಜಿಯುಮೊಲಿಸಿಕೊಂಡಾನೆ । ಶೋಳವ
ವೂವಾಲೆಗಳ ಧರಿಸಿ ಮೆರೆವಾನೆ । ಬಲುಹಿನಿಂ ಬಿಲ್ಕುರಿದು
ರಕ್ಕಸನ ಗೆದ್ದಾನೆ । ಸಲಹಿ ಪಡೆದವರ ಸೇರಿಯುಬಿಡಿಸಿದಾನೆಗೆ ॥
ಜಯ ॥ ೧೧ ॥ ಮುನಿಸಾಂದೀಪನೊಳು ವಿದ್ಯವನುಕಲಿ
ತಾನೆ । ವನಜಗಂಧಿಯುರೊಡಗೂಡಿ ನಲಿವಾನೆ । ಬೃಂದಾವನ
ದೊಳಾಡುತ್ತ ಮಣ್ಣುಸವಿದಾನೆ । ಭರದಿ ಬಾಯೊಳಗಣಾಂಡ
ವನು ತೋರಿದಾನೆಗೆ ॥ ಜಯ ॥ ೧೨ ॥ ಕೊರಳುಪಿಡಿದು
ಶೃಣಾವರ್ತರಿವ ನಡುಗಿಸಿದಾನೆ । ತರುಣಿಯರು ಜಲಕ್ರೀಡೆ
ಯಾಡೆ ನಲಿದಾನೆ । ಘನವೃತಾಂತರದ ಮಧ್ಯದೊಳನಲಿಸಿ
ವಾನೆ । ಅದಿಕೇತವರಾಯ ನೆನಪಿಗುಣ್ಣಾನೆಗೆ ॥ ಜಯಮಂಗಳಂ
ನಿತ್ಯ ಶುಭಮಂಗಳಂ ॥ ೧೩ ॥

ಪುರಾತನ ಹಿಂದೂಸ್ತ್ರೀಯರ ಔನ್ನತ್ಯವು.

ವ್ರತಿ ನಾಗರಿಕತೆಯುಳ್ಳ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಆ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು ಘರ್ಷಣೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಾವರ್ತದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿಂದಲೇ ದೇಶವು ಕೂಡ, ನಾಗರಿಕತಾಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದ್ದಿತು. ಈಗಿನ ಹಿಂದೂಸಂಘಸ್ಮಿತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ 'ಕರ್ನಾಟಕಾಡ್' ರವರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಆದರಿಸುವುದೆಂಬ ದೇ ಪ್ರತಿದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಬೆಳೆದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯವು. ಅವರು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಗಾದರೂ ಮಾನವಾನಿ ಸಂಘ ವಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದವರಲ್ಲ." ಎಂದು ಬರೆದಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆನಂದರಣೆ ತೋರಿಸಿ ದುದರಿಂದ ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ರಹಸ್ಯ ಕಲ್ಪವಾಹ ವಂಶದರಿಗೆ ಅವರವರಿಗಿದ್ದ ಸ್ನೇಹ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳೂ ತೋಲಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೊಗಲರು ಮಾಡಿದ ಸೂರೆಗೊ ಹೆಚ್ಚು ನಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತು.

ವಿರ್ಭಯವರು ಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಜಾತಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ದೆಶೆಯನ್ನು ಆನುಭವಿಸಿಲ್ಲ ವೆಂದು ನಾವು ನಿರ್ಭರಿಸಬಹುದು. ಎಂದು ಬರೆದವರು ಘರ್ಷಣೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷನ ಸಂಗಡ ಸಮಾನ ವಾದ ಹಕ್ಕುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು, ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಿ ದ್ದರು. ಅವರು ಯುದ್ಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆದರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. (ಭಾರ್ಯೆ ನೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೂವಿನಿಂದಲಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಬಾರದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು.)

'ಸ್ತ್ರೀನಾಕ್ಕೆವು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಂತೆಯೂ ಬೀಸು ತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿಯಂತೆಯೂ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಯಾವದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವರೋ ಅಲ್ಲಿ, ದೇವತೆಗಳ ಸಂತೋಷಿಸುವರು; ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೆ ಅಗೌರವವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುವು.' ಎಂದು ಮನು ಬರೆದಿರು ವನು.

ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವವಿರುವಾಗಲೇ ಮ ಯರ್ಥವೆಯೂ ಪ್ರೇಮವೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಜಯಸಿಂಹ ಮಹಾ ರಾಜನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಕೊಲಾ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಗಳು ಯಾವಾ ಗಲೂ ತನ್ನ ಸಮತಿಯಂತೆ ಚೀನ ಚೀನಾಂಜಿವಗಳನ್ನು ಧರಿಸದೆ ತನ್ನ ದೇಶಾಚಾರದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸೀರೆಗಳನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೀರೆ ಉ ಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚೀನಾಂಜಿವವನ್ನು ಉಡಲು ಅನೇಕವಾರಿ ಹೇಳುತ್ತೊಂದನಾದರೂ ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ದಿನ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವೆನೆಂದು ಪುರುಷನು ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ ಕ್ರೋಧ ಪರವಶಳಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಡ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಬಾಗ್ರತೆ, ಹಾರವಂಶಸ್ಥರ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರ ಕು. ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವವಿರುವವರೆಗೇ ಸೌಖ್ಯವು ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಉಂಟಾ ಗಿರುವುವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳಂತೆ.

ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಧಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮನು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರುವನು. "ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದರೆ ಬಿಟ್ಟರೆಲ್ಲರೂ ಬರು ಸೋದರ-ಸೋದರಿ ಭಾವಗಳಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ಅತಿಭಯ ಸತ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗರ್ಭಣಿಸ್ತ್ರೀಯರು, ಅಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಯುವತಿ ಯರು ಇವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೋದರಭಾವವನ್ನು ತೋರಿ ಸುತ್ತ ಬೇಡಬಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಘರ್ಷಣೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಾವರ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. -

- (೧) ಭಾರ್ಯೆ ವೃತ್ತಿಹೊಂದುವರೆ ಪುರುಷನು ಮತ್ತೆದಿಟ್ಟು ಕನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು
- (೨) ಸರಿಯಾದ ಮೊದಲಾದ ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದು, ದುಷ್ಟರಸಂಗಡ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವುದು, ಇತರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣ ಗಳನ್ನು ಭಾರ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನೂ ಭರ್ತನಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು.

(೩) ಭಾರ್ಯೆ ಅಪ್ಪತ್ತವತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು.

(೪) ಭಾರ್ಯೆ. ಭರ್ತನಲ್ಲಿ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ಹೀಗೆ ಭರ್ತನು ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

(೫) ಸುಗುಣವತಿಯಾದವತ್ತಿಯು ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿಯೂ ನಾಗಲೂ ಪತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆಯೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯವೇದಿಯಾಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವರಾಗಿ ಭಾರ್ಯೆ. ಭರ್ತನಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯವಳಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವಳು. ಹಿಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷನ ಅರ್ಥಾಂಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವಳು. ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಂತೆಯೇ ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾ ಭಾರ್ಯೆಯಿಂದ ಭರ್ತನು ಅದರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರಣ, ಭಾರ್ಯೆ, ಭರ್ತನ ಸಮಭಾಗನಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವಳು ಅದರ ಅವರು ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲವೂ ಸಾಂಘಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನಾಗಿ ಗೃಹಸಂಬಂಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಏಕಾಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರು.

ಈ ವಿಷಯವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಗಂಡನಿಂದ ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಹೊಂದಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಾವು ಅನುಭವಿಸಲು ಮನವೊಪ್ಪಿದ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜೀವನಗಳನ್ನೂ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು ಗೃಹಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕತ್ವವನ್ನೂ ಉಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಂದಲೂ ಅಗತ್ಯದಿಂದಲೂ ಏಕಸ್ವರಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೂದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಸಾಂಘಿಕ ಮತ್ತು ವಿಷಯವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕತ್ವವನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ತ್ರೀಯು ವಿವಾಹವಾದವೊಬ್ಬರು ತನ್ನ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಸಮಭಾಗನಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಸಾಂಘಿಕ

ಮತ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಸಂಗಡವೇರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಯುವವರಂತರ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಗಳಾದ ಸಾಂಘಿಕ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಲು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸುವವೇ ಹೊರತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಗೃಹವಿಷಯಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತ್ವವು ಹೊರತು ಇತರ ಸರ್ವ ವಿಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಪುರುಷರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಮರ್ಯಾದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗೌರವಗಳನ್ನೂ ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮತವಿಷಯಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸರ್ವವಿಧದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರ್ಯಾ ಭರ್ತರಿಬ್ಬರೂ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವೂ ಸಂತೋಷದಾಯಕವೂ ಆದುದು ವಿವಾಹವೆಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡ ದೇಶದ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ! ಯೂರೋಪ್ಪುಂಡದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಭಾರ್ಯೆಯರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕಳಗ ಮದುವೆ ಮಾಡುವರು, ಮತ್ತು ಗಂಡನು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸೋದರನಾಗಲಿ, ಚಿಕ್ಕ ಪುನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಂಧುವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಗಂಡನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮದುವೆ ಮಾಡುವರು. ಮತವಿಷಯವೂ ಜೀವಿತಕಾಲದವರೆಗೂ ಸುಖಪ್ರದವೂ ಆದ ಈ ವಿವಾಹಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಗಂಡನಿಗೆ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭಾರ್ಯೆಯೆಲ್ಲಿ? ಇವಳಿಗಿರುವ ಹಕ್ಕು ಏನು? ಈ ಉತ್ಸಾಹಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇವಳು ಇತರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವಳು. ಇವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾದಾತ (ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆ) ನಾಗಲಿ ಅವನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕನ್ಯೆಯ ಅಣ್ಣನಾಗಲಿ ಇತರ ಬಂಧುವರ್ಗದವರಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭಾರ್ಯೆಯೊಡನೆ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಕನ್ಯಾದಾನಮಾಡುವರು. ಈ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರ್ಯಾ

ಭರ್ತೃರೂಪಿ ಏಕಸ್ಥಿರಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆಯೇ ಹೊರತು ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಈ ಕೆಲಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಂದಾದರೂ ಭಾರ್ಯಾಭರ್ತೃರೂಪಿ ಸೇರಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾದರೆ ಗಂಡನು ತನ್ನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದ ಭಾರ್ಯೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವಳ ಸೀರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಮ್ಮತಿಸುವುದು. ಈ ರೀತಿ ವಿನಾ ಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಮದುವೆ ನೊಡಲುಗೊಂಡು ವ್ಯಾಜ್ಯ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ವರೆಗೆ ಇರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರ್ಯಾಭರ್ತೃರೂಪಿ ಸೇರಿ ಮಾಡಿದರೆಯೇ ಹೊರತು ಆ ಕರ್ಮವು ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಸಲಾರದದು.

ಇವೇ ಯೂರೋಪು-ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಧಿಕಾರ ಭೇದಗಳು. ಇದರಿಂದ ಯೂರೋಪು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬಲ್ಲರು. ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವ್ಯಕ್ತವರಾಗಿರುವಂತೆ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳದೇ ಹೋದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತ ಸರ್ವವಿಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು! ಯೂರೋಪು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎರಡುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ರೀತಿಯಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವ್ಯಕ್ತವರಾಗಿ ಗಂಡಸರ ಸಮಭಾಗ ವೆಂದೆಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವರೇ ಹೊರತು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮೇರೆಯೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅವು ಅವರ ಗಂಡಂದಿರ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಪರತ್ವದಿಂದಲೂ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಿಂದಲೂ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಗೆ ಸಂಬಂಧವು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರು ರಾಜಕೀಯ ಜನೋಪಯೋಗಕರಗಳಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಾಕ್ವಿನ್ಯಾಂಕಹಿತರಾಗಿ ಯುವತಿಯರ ಸಂಗಡ ಕಲಹವಾಡುವರು. ವೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಯತ್ನಿಸದೆ ಹೋದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಕ್ಷೋಭಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು.

“ ದ್ವೈಪದಿಯು ರಾಜಕಾರ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದೂ ಸ್ತ್ರೀಸಮುದಾಯವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದೂ ದೇಶದ ಅದಾಯವನ್ನು ಬಹು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಲೆಕ್ಕವಿಡುವುದೂ ನೊಡಲಾದ ಅಂತಃಪುರಗಳ ಮುತ್ತು

ಬಜಾನೆಗಳ (ಅರಮನೆ) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣದಲ್ಲಿ ಬಹು ಬುದ್ಧಿವಂತಕಾಗಿದ್ದಳು.” ಎಂದು ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದಿರುವರು.

ಯಾಚ್ಛು ವಲ್ಯೂಮಃಪಾಪುನಿ, ತಾನು ನಾನಪ್ರಸ್ಥಾಪ್ತಮುಕ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ವೈಶ್ರೇಣಿಗೆ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೀವಿಸನ್ನನ್ನು (ಭೂಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ) ಕೊಡತೋರಲು ಆಕೆ, ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ “ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಈ ಭೂವಸತಿಯನ್ನು ವಿಚ್ಛಿನ್ನ ನೀವು ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರೋ ಆ ಭೂವಸತಿಯಾದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೇ ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಅಷ್ಟೇ ಕೊಡಿದಿರಿ.” ಎಂದು ಬೇಡಿದಳಂತೆ! ಮತ್ತೆ ವಿಧ್ಯಾವಿಚಾರದೆಯರಾದ ಗಾರ್ಗಿ, ದಮಯಂತಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಅನಸೂಯಾ, ಸೀತಾ ನೊಡಲಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯವತಿಯರು ಈ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಲೇ ಈ ದೇಶವು ನಾವನನಾದುದೆಂದು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದತರಥನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೈಕೇಯಿ, ತನ್ನ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು; ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಭಾವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಬಳಲಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪತಿಯು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಿಡುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಪ್ಪುವಿನ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡಿ ತಪ್ಪುವನ್ನು ವಧಿಸಿದಳು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಅಲೋಚಿಸಿದರೆ ವೂರ್ವಕಾಲದ ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಅವರು ಏಕಾಂತಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯದೇಶೀಯರು ಪ್ರಬಲವಾದುದರಿಂದ ಘೋಷಾಪದ್ಧತಿಯೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವಾಗಿ ಪಿತ್ತಿರ್ಜಿತದಲ್ಲಿ ಗಂಡಮಕ್ಕಳು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಸತ್ತಹೋದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಹೊಂದಿಯರೂ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕೈವರಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪರಲೋಕಗತರಾದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಭಾರ್ಯೆಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಗಂಡಸರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಯಾ ಆಸ್ತಿ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅವರ ವಂತಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು.

ಹೀಗೆ ಕುಮಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಭರ್ತರಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಿನಾಹಿತಿಯಾದ ಮಗಳು ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾಗಾರ್ಹವಾಗುವಳು, ಸ್ತ್ರೀಯು ತಂದೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ನೋಡ



ರನ್ನಿಂದಾಗಲಿ, ಮಗನ್ನಿಂದಾಗಲಿ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿರುವಳು. ತಂದೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನೂ ಉಳಿಸದೆ ಗತಿಸಿದರೂ ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ತಾಯಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಧಿ. ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಸಂಬಂಧವಾದ ಹಾವುವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸೋದರನು ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವರ ಸುಖಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವರು; ಈ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಸೋದರಿಯರೂ ಅವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಅನುಭವಿಸುವರು; ಈ ರೀತಿ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶುಭ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಹುಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಸೋದರರಿಂದ ಯೂರೋಪ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪೋಷಣೆಗಾಗಿಯೆಂದೆ: (Maintiance) ಹೊಂದಿದ ಧನಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

(ಮುಂದೆ ಬರುವುದು)

[ಕೆ. ಎಸ್. ರಾಮಸ್ವಾಮಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕೊಪ್ಪೆ.]

ಆರಿಸಿದ ಲೇಖನ

ಪತಿವ್ರತಾಧರ್ಮ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಸಂಪಂಪರಮಸುಖವಂ ಕೇವಲಂಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಯಃ |
 ದ್ವಂದ್ವಾತೇಶಂಗಳಪಶತ್ಯಂ ತತ್ಸಮಸ್ತಾದಿಭ್ಯಃ ||
 ಏಕಂಶತಂ ಏವಲಮಚಲಂ ಸರ್ವಾಧೀನಾಶ್ಚೈಕೈಕತಂ |
 ಭಾವಾತೇಶಂತ್ರಗುಣರಹಿತಂ ಸದ್ಗುರುಂ ತಂ ಸಮಾಮಿ ||

ಭಾರ್ಯಾಭರ್ತೃಗಳೆಲ್ಲ ರಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಒಂಧುಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಹಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಪತಿಯು ಪತಿಯ ಅರ್ಧ ಶರೀರವೆಂದು ಸಕಲ ಮತದವರೂ ಸಮ್ಮತಿಸುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನೇನಿಸದೆ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಯಜಮಾನರಾದರೆ ಸರಿಜಾರದಾದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಪತಿಯನ್ನು ಯಜಮಾನನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಪತಿಯನ್ನು ಅವನಾಚ್ಛೇಗಧೀನರಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು. ಅರಸನಿಗಿಂತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿಯೇ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ವಿಧಾಯಕವಾದುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪತಿಯು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪತಿಗಿಂತ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿನಿಯಾಗಿಯೂ, ರೂಪವತಿಯಾಗಿಯೂ, ವಿಧ್ಯಾಂಸವನ್ನೆ ಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತಹ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಒಂದುವೇಳೆ ಪುರುಷನು ಕೋಪಶೀಲನಾಗಿ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ದ್ವೈದು ಹೊಡೆದರೂ ಆತನಿಗಿರುವರಾದೆ ಸೈರಣಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಯುಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಸಬೇಕು. ಪತಿಯು ದುಡಿಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೋಪವು ಶಾಂತವಾದ ಬಳಿಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಿತೋದಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪತಿಯು ಹೊರಗೆ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವವೇಳೆಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಟ್ಟು ತುಚ್ಛವಾದುದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಣಿಮಾಡಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದು ಉಪಚರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಡನೆ ನಡೆದ ಜಗಳವನ್ನೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಮನೆಯನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾಲಿಗೆಗಿಂಪಾಗಿರುವಂತೆ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿ ಬದಿಸಿ ಪತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಒಡವೆಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಅನರ್ಘ್ಯಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ತರಬೇಕೆಂದು ಪೀಡಿಸಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಗುಣಗಳೇ ಅಲಂಕಾರಗಳೆನಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ ರತ್ನಭೂಷಣಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳೂ ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹತ್ತು ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಒಬ್ಬ ಒಡವನ ಚಿಕ್ಕ ಕುಟುಂಬವು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸಬಹುದು. ಸಹಸ್ರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಧನವನ್ನು ನಿಷ್ಟ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅಬಲೆಯು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುವುದು ಯಾವನ್ಯಾಯ? ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಗಳಿಸಿ ತರುವುದು ಪುರುಷರ ಕಾರ್ಯ. ತಂದೆದನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯಾದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದಂತೆ ಚಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಾರ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಿತಿವಿಾರಿ ವ್ರತವಾದದೆ ಉಚಿತರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಆತಿಭೋಜನದಿಂದ ಅಜೀರ್ಣಾದಿ ರೋಗಗಳು ಹುಟ್ಟುವಂತೆಯೇ ಅತಿವಿದ್ರಿಯೆಂದಲೂ ವಂದ್ಯ. ಬಲಹೀನತೆ ಮೊದಲಾದುವು ಉಂಟಾಗಿ ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯವು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವುದು. ಸೋವಂತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇಂತಹ ಕೇಡುಗಳಾವವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರವು. ಕದ್ದಿಣವನ್ನು ಮಣ್ಣು ತಿನ್ನುವಂತೆಯೇ ಸೋಮಾಂಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಸಾರವ

ನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದುದಿರುವುದು. ತಾನು ಮಹಾರಾಜನ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಗಂಡನಿಗೆ ದಾಸಿಯೇ ಆಗುವಳಾದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ಪರಿಚಾರಿಯರಿದ್ದರೂ ಪತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಯು ತಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನನ್ನು ವಶಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಡವಳಿಯೊಂದು ಪತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದೂ ಇವುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಶ್ಯೋಪದ್ರವಗಳೆಂಬ ಕಂಡಕಂಡ ಕಸಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಕಸಗಳಿಂದ ಮಾಡುವ ಔಷಧಗಳಿಂದ ಪತಿಗೆ ವೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೀಮವೂ ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಆತನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯಗಳಾದ ರೋಗಗಳೂ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಪತಿಗೆ ಮರಳು ಮುದ್ದುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಆತನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗದು. ತವರ್ವನೆಯವರು ಎಷ್ಟು ಧನಿಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪತಿಯನ್ನು ಬಡವನೆಂದು ಅಲಿಗಳೆಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಳು. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ತವರ್ವನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭಕ್ತ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ತಿಳಿಗಂಜಿಯೇ ಮೇಲಾದುದು. ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಮನೆಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನಾವಾಗಲೂ ಬಹಿರಂಗಗೊಳಿಸದೆ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಅನುರಾಗಾತಿಶಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾವುದನ್ನೂ ತನ್ನ ಆಪ್ತರೊಡನೆ ಯಾದರೂ ತಿಳಿಸದೆ ಬಹು ರಹಸ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಸಾವಿರ ವೇಳೆ? 'ಕಾರ್ಯೋಷುದಾಸೀ ಕರಣೇಷುಮಂತ್ರೀ. ರೂವೇಷ

ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಕ್ಷಮಯಾಧಂತ್ರೀ || ಭೋಕ್ತೋಷುಮಾತಾ. ಶಯನೇ ಸುವೇಶ್ಯಾ ಪಟುಧರ್ಮಯುಕ್ತಾಕುಲಧರ್ಮಪತ್ನೀಂ ||" ಎಂಬಂತೆ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಮಂತ್ರಿಯಂತೆಯೂ, ಉಪಚರಿಸುವಾಗ ದಾಸಿಯಂತೆಯೂ, ಕಷ್ಟಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರನಂತೆಯೂ ಇದ್ದು ಪತಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀಮವೂ, ಭಕ್ತಿಯೂ ಉಳ್ಳವಳಾಗಿ ಕುಸುಮದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಸರದಂತೆ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಗಲದಿರಬೇಕು. ಈಗ ತಿಳಿಸಿದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊಂದಿ ಪರಪುರುಷನನ್ನು ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಇರುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಪತಿವ್ರತೆ ಎನಿಸುವಳು. 'ಸಾವಿರ ಕಿ ಕ್ರಮನೋಂದು ಮನುಮುಚ್ಚಿತು? ಎಂಬಂತೆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೇಒಂದು ವಾಪಕಾರ್ಯವು ಕಡಿಮೆವುದು ಅದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಣಿಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಬಾಗರೂಕವಾಗಬೇಕು

ಕಂದ || ಅಂಚೆಯ ದುಗಾಂಬುಗಳೂ |
 ಚಂಚವಪುಟದಿಂದ ಪಾಲನಾಸ್ವಾದಿಸುವೊ |
 ಮಿಂಚಿದ ರಸಕರ್ಕಳ ಗುಣ |
 ಸಂಚೆಯವನಿಟ್ಟಶಿಂತು ತೋಸುವುದರಿಗಳ |

ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ.

(ಫೆಬ್ರವರಿ ಸ್ಲಫುಮೆಂಟ್ ತಾರಕೋದಯ)

ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿವೇದನ.



ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ನಕ್ಷೆ:— ಶ್ರೀ|| ಬಿ. ಎಮ್ ನಾಥ ಮತ್ತು ಕಂಪನಿ ವೇವೆರಿ ಮದ್ರಾಸು ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು.

ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ನಕ್ಷೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆಂದು ಬಂದು ಸುವಾರು ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈವರೆಗೂ ಇದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಚಕಾರವನ್ನಾದರೂ ಎತ್ತದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸದಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕವಾರ್ತೆಯ ಗರ್ಭಸಂಭವರಾದ ನಮಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟ

ಯುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ, ಘನಘನ ವಿಧ್ಯಾಂಸರೂ ಇತಿಹಾಸ ತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾದ ಪತ್ರಕಾರರೂ ಬಹುಪರಿಯಾಗಿ ತಾ ಘನಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಅಸಂಸ್ಕೃತ ವಾಕ್ಯನಿಂದ ಇದರ ಪ್ರಾತಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಸಮಂಜಸವಾಗಲಾರದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇವೆಂದರೂ ಮತ್ತೇತರಿಂದಲೂ ಮೌನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಈ ವಿಚಾರ

ದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕದ ನಕ್ಷೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇಷ್ಟು ವಿಳಂಬಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯರಬೇಕೆಂದ. ಆನಮ್ಮ ದೇಶಿಯ ಭಾಷ್ಯಗಳಾದ ಬಿ ಎಮ್. ನಾಥಮತ್ತು ಕಂಪೆನಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿನಯ ನಿವೇದಿಸುವೆವು.

ನಾವು ಕಂಡಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಈವರೆಗೂ ಯಾರೂ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಮುಂದೆಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಕ್ಷೆಯವಾತು ಹಾಗೂ, ಈಗಿನವುಟ್ಟುಗಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವಲ್ಪದಷ್ಟು ಜೀವನೋಪಿ ತಿಯು ಬಹುದಾದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಕಂಡು ತಿಯ ಲವಕ ರವಿಶಿಲ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಈ ಕೊಂಪು ಸ್ವರ್ಣಗಣಿತವಲು ಲಿ ಬಿ ಎಮ್. ನಾಥ ಕಂಪನಿಯವರು ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಈ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಮೂಲ್ಯತೆ ಪಟ್ಟಿರ ಗರಬೇಕು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನೆ ಸಿಂಹವರವರು ಶ್ರಮಾಂಕನುಳ್ಳವರೊಂದಿ ತ್ನಾಹವನ್ನು ಕೊಡುವುದೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿರುವುದೆಂದೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಲಿ. ಸಮಗ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರವು ಗಳಿಸಿ ಕೊಂಡ ಭೂವಿವರಣೆ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ, ಕರ್ಣಾಟಕದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಹಾಸಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ" ಉದ್ದೇಶವ್ಯವರಾಗಿರುವ ಲಿ ನಾಥ ಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಉಪದೇಶದ ಸಹಾಯ, ಆಶ್ರಯ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಹು ಪ್ರಯೋಗವೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ದೂರವಿಲ್ಲದಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಭೂಗೋಳವು ಸಮಯವೂ ಸಮೀಪವು ವುದೆಂಬದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯವು.

ಈಗ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರುವ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯು ನಡೆಗೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವುಟ್ಟುಗಾದರೂ ಅನುಭವವಾಡಿಕೆಗಳಿಗಿಂತೆ ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೆ ಚಿತ್ರಿಸುವರು. ಪ್ರಿಟಿಂಗ್ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆ ವಿವೇಚನೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ ದೇಶೀಯ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೆ ಹಸಿಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ, ಇತರ ಭಾಷೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಿರಬಹುದಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹಸಿರು ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಗಳ ಚುಕ್ಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಸಮಗ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಧೂಪದ, ಭೂವಿವರಣೆ ವ್ಯಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಶ್ರೀನಾಥ ಕಂಪೆನಿಯವರು, "ಕರ್ಣಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಮಹನೀಯರು, ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದರೆ ತಾವು ಅವರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿರುವರು. ಈ ಘಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ, ನಾಥ ಕಂಪೆನಿಯವರು, ಕರ್ಣಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಶ್ರಮವಹಿಸಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಿಯವೃತ್ತರುಗಳಾದ, ಶ್ರೀ ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಎಂ. ಎ, ಶ್ರೀ ಬಿ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ರಾವ್ (ಅರಮನೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರ್) ವೆಂಕಟೇಶ ಭೀಮ ರಾವ್ ಅಲೂರ್ ಬಿ ಎಂ ಎಲ್ ಎಲ್. ಬಿ ಶ್ರೀ ಬಿ ರಾಮ ರಾವ್ ಎಮ್. ಎ ಎಲ್ ಎಲ್. ಬಿ-ಈ ನಾಲ್ವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ತ್ಪಷ್ಟವಿರವಾಗಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಹಿಸಿದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುವುದು.

ಮೆಟ್ಟಿವಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಆಕಾರದ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಂಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ವ್ಯಕ್ತಕಥೆವಾರವಾ ಕನಾಲಯಗಳಲ್ಲೂ ಕರಿಸಿದುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಮಹತ್ವವು, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸುಧಾರಣೆಗುವಂತೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ, ಉಂಟಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಂಗಳ ಬಿಲಿಂ-೪೦ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಹಾಸಲುಕೂಡದೆ ದೇವಿಯಾಗುವುದರಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ದೀಕ್ಷಭಾಷಾಭಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತರಿಸಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಾದ ವಾಚನಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಉತ್ತಮವಾದ ರಚನಾಕಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿಟ್ಟು ಗೋಡೆಗೆ ತಗುಲಿಸುವಂತಿರುವ ಮರವನ್ನು ತರಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ೧೦-೦೦ ಬಿಲಿಗೆ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ನಮ್ಮ ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ ವಿರಮಿಸುವೆವು.

ರಾಜಕವಿ ತಿರುಮಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರವರು.

ಶ್ರೀ ಕೈಲವಂಶೀಯ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ “ಸಾ ಹಿಕ್ಕುಟಂತಾಮಣಿ” ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನರಸಿಂಹ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ಮುಮ್ಮಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ ಬಹದೂರ್‌ರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಸುನೆಯ ವಿದ್ಯಸ್ಥಂಧಲಿಯೊಳಗೆ ಗಣ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ನಾಲ್ಕುಯ್ದು ತಲೆಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ವೂರ್ವಿಕರು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಭುಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿಸಿದಾಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ಇವರು ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಯಾರೋ ಸ್ವಚನರಾಗಿ ದ್ದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಂ ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಇವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಟ್ಟರು. ಈ ವಿವರವನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಇವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ದೊರಕದಂತಾಯ್ತು.

ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕದ ೧೭೭೨ನೆಯ ಶುಭಕೃತ್ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಈ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶೇಷವ್ಯಾಂವಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೀ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರವರು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಘವ ತಾತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ನಾಮಕರಣವಾಯಿತಾದರೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದು ಬಂದುದು.

ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪನೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ ತಮಿಲ, (ತಮಿ.ಕ.) ತೆಲಗು, ಕನ್ನಡ, ಗ್ರಂಥ, ಈ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು. ಒಂಭತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಸ್ವಾಶಾಪೆಯಾದ ಯಜುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಂಹಿತೆ, ಪದಕ್ರಮ ಇವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಲಿಯು ಮರದಲ್ಲಿ ಐದಾರು ವರುಷ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ, ತೆಲಗು, ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಬಳಿಕ ಹೂಣಿದ್ಯಾ (English) ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ಭಾಷಾಬೋಧಕರಾಗಿದ್ದು ೧೮೦೪ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯೋದ್ಯೋಗದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರು.

ವೂರ್ವಾಚಾರ ನಿತ್ಯರೂ ನಿರಲಸರೂ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಜಕರೂ ಅವಿವರು ೧೭ನೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ ದೈವಾನುಗೃಹದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ವೂರ್ವಿಕರ

ಮೇದಕಿಪ್ರತಿಭೆಯು ಸ್ವಮೇದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದಂತಾಗಿ ಕವಿತಾ ರಚನೆಗೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು.

ಇವರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ತಂಕರಲೀಲಾ, ಅಂಬಾಸ್ತವ ನೃಸಿಂಹಸ್ತುತಿ, ಅನ್ಯಾಯಪಂಚಕವೆಂಬ ವಚನಕಾವ್ಯ—ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ರತ್ನಾವಳಿ, ಸತ್ಯವರ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ, ಹಾರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮನ್ಮಥವಿಜಯ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತೆ, ಸುಗ್ರೀವಸಖ್ಯೆ, ರಾಮದೂತವಿಜಯ, ಈ ನಾಟಕಗಳು ಇವರಿಂದ ರಚಿತಗಳಾಗಿ ನಾಟಕಸಂಘದವರ ಅಟದಲ್ಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವುವು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕ, ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾ, ಮಣಿಹರಣ, ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ—ಎಂಬ ನಾಟಕಗಳು ಅಭಿನ್ನೇಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಕ್ತಿ ಸಾರವೆಂಬ ಶತಕವೂ ಅನೇಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳೂ ರಚಿತಗಳಾಗಿರುವುವು.

ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಅವತರಿಸಿದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರ ಮಹಾಜನಗಳು ರಾಜಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಜನೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ “ ರಾಜರಾಜೇಂದ್ರನೇ ಸುವಿಯಾಗು ” ಎಂಬ ಹಾಡು ನಾಟಕ ಸಂಘದವರಿಂದ ಹಾಡಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರವೊಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರರವರು ಅಲಿಸಿದವರಿಂದ ತಿಳಿದು ಅತಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಈ ಹಾಡನ್ನು ರಚಿಸಿದಾತನು “ ಪೊಯೆಟ್‌ಲಾರ್ ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಅರ್ಹನೆಂದು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟರಾದ ಅಡ್ಡೋಕೇಟ್ ಎ ಆನಂದರಾಯರವರಿಗೆ ಬರೆದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಆಗಿನ ಸೈಕ್ಲೇಟರಿಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವರು ೧೮೮೨ರಿಂದ ೧೯೦೪ ವರೆಗೆ ಅನ್ಯತ್ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ “ರಾಜಕವಿ”ಯೆಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಚೆಗೆ “ರಾಜಕವಿ”ಯೆಂಬುದು ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಯಿಂದ ಜನಜನಿತವಾಯಿತು.

ಈ ರಾಜಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರವರಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ಕಟ ದೀಶಾಭಿಮಾನ, ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ಭಾಷಾಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಆಸಕ್ತಿ, ದೈವಭಕ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳು ದೀಶೀಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದದಾಯ

ಕೃಷ್ಣ ಅನುಕರಣೀಯವೂ ಅಗಿದ್ದುಂಟು. ಇವರನ್ನು ಪ್ರಾಸಾ ದಿಕ ಕವಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲು ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಕಾಣುವ ದಿಲ್ಲ ಸಕೃತ್ಯಾತ್ರ ಲಭಿಸಿದ ಇವರ ಪರಿತುಷ್ಟಾಂತಕರರಾದ ನಿರರ್ಗ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪರಿಷ್ಕೃತಗಳಾದ ಸದ.ಪದೇಶಪರ ವಾಕ್ಯ ಗಳು, ನವ.ಗೆ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯಗಳಾಗಿರುವುವಲ್ಲದೆ, ನವ-ಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಭಾವವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವುವು.

ಇವರಿಗೆ ಫತ್ತರೀರ್ಪರೂ ಫತ್ತಿಯೊಬ್ಬಳೂ ಇರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರೇ ರಾಜಗೋಪಾಲ ತಾತಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಮಹನೀಯರು. ಇವರು ಅಂಪ್ರದೇಶ ವಾದ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣಾಲಯದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುವರು. ದ್ವಿತೀಯ ಫತ್ತರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತಾತಾ ಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಓವರ್ಸಿಯರಾಗಿರುವರು ಫತ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲೆಯೇ ಪತಿಗೃಹ ದಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಸುಖವಾಗಿರುವರು.

“ಆತ್ಮಾ ವೈಫತ್ತನಾಮಾಸಿ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಇವರ ಆರಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆ, ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ-ವೇದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇವರ ಜೀವಫತ್ತ ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಇವರು ತಮ್ಮ ನ್ನು ವಿರೂಪಿರುವೆಂಬಷ್ಟು ವಿದ್ವತ್ತಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಸು ಫತ್ತರನ್ನು ಪಡೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು, ಅಂತಹ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗದೆ ಅನ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿದ್ದರೂ ಫತ್ತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆತನಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಸುಖವು ಲಭಿಸದಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಕೃಷ್ಣಕರನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಇವರು ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದರು ಫತ್ತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ ಸ್ವದೇಶವನ್ನೂ ದೇ ಶೀಯರಾದ ಬಾಂಧವರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ಪ್ಪದೆ ಫತ್ತವ್ಯಾಪೇಷವು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅತ್ಯುತ್ಕಟ ದೇಶಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲವನ್ನೆ ಳ್ಲಾ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು. ಇಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಪರಿವರ್ಣ ರಾದ ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥ

ರಾಗದೇಕೆಂಬ ಅತಿಯು ಇವರ ಫತ್ತರಾದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರಿ ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲವು ದ ಹಿರಿಯರ ನುಡಿಗೆ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಪಿತ್ತತು:ಶ್ರೀಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಮರುಕಪಟ್ಟರೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ದಿಂದ ತಮ್ಮ ವಿರಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪಿತ್ತಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದು ಅವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿ ಸ ತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರವಶವೂ ಇಂತಹ ಪಿತ್ತದೇವರ ಸೇವಾಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಯೋಗವು ತನ್ನಿಲ್ಲವಾಯಿತೆಂ ಓ ವ್ಯಾಕುಲವು ತಾತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆವಾರವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ, ಫತ್ತರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಎಂದರೆ ಹಿರಿಯರು ಜೀವಿಸಿ ರುವ ವರೆಗೂ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಫತ್ತಿಯೇ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸ ಒಪ್ಪದು.

ರಾಜಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರವರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಹುಗೇಬೇ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತಂದದಕ್ಕಾಗಿ, ಮೈ ಸೂರಿನ ರತ್ನಾ ವಳಿ ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ- ಮಾನ್ ಎ. ವಿ. ವರದಾಚಾರ್ಯರವರೊ ಅವರ ಸಂಘದವರೂ ಕವಿಗಳ ಅನುಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶಕ್ಕೂ ಉಪ ಕೃತರಾಗಿರುವರಿದ. ಹೇಳಲು ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು.

ರಾಜಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರವರು ಕಳೆದ ಏಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಪಕ್ಷಿ ಭಾನುವಾರ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದ.ಗಂಟೆಗೆ ಇಹಲೋಕವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೆಳೆದು ಕರ್ಮ ಭೋಜಿಸ್ತನಾದೀ ಭೌತಿಕದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದು, ಯ ಶತ್ವರೀರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ನಿತ್ಯಾನಂದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿ ಸಲು ಪರಂಧಾಮನ ಪಾಪಾರವಿಂದವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಇವರ ಕವಿತಾರೀತಿ-ಮಾಧುರ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಟ ಕರ ಆವಗಾಹನೆಗೆ ತರವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞಾನದಚರಿತೆಯುಳ್ಳವು ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ವಿರವಿಸುವೆವು.

(ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರನು ಮಾಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿ—ಪುಟ ೧.)

ಕಂದ | ಕ್ಷೀರಾಬ್ಜಿ ಜಾತೆ, ಸೂರಿಜನಾರಾಧಿತೆ, ಲೋಕಮಾತೆ ಬಹುವಿಖ್ಯಾತೆ || ಸಾರಾಯಣ ಸಹಚಾರಿಣಿ, ನಾರೀಮಣಿ, ನಿಖಿಲದಾತ್ರಿ, ಪಾಲಸುಲಕ್ಷ್ಮೀ ||

[ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ಸನಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಜರಿದ ಜಯವಿಜಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡಾ ಸನಕಾದಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಾವವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪುಟ ೬]

“||ಕಂದ|| ಶ್ರೀಪತಿ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಡುವ ತಾಪಸರಂ ತಡೆದ ದೋಷದಿಂ ನೀವೀಗಳ್ ||
ಭೂಪತಿತರಕ್ಕೆ, ದುರ್ಗತಿಕೂಪಂ ನಿಮಗಕ್ಕೆ, ತಪ್ಪದೆಮ್ಮೊಶಾಪಂ || ”

[ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ತಾಪಸರು ತೆರಳಿದ ಒಳಕ ಜಯವಿಜಯರು ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಪುಟ ೬.]

“ವಿಜಯನ ಕಂದ|| ರಕ್ಷಿಸು ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಾ | ರಕ್ಷಿಸು ಭವಭೀತಿಹರಣ ಕರುಣಾಭರಣ ||
ರಕ್ಷಿಸು ದೀನದಯಾಪರ | ರಕ್ಷಿಸು ವೇದಾಂತಸಾರ ಜಗದಾಧಾರ || ”

“ಜಯನ ಕಂದ | ದೀನದಯಾಪರ ಸಲಹೈ | ದಾನವಕುಲವೈರಿ, ಶೌರಿ, ಹರಿ, ನೀಂ ಸಲಹೈ ||
ಮಾನಿತ, ಮಾಧವ, ಸಲಹೈ | ಮಾನಿಜನಸ್ತುತ್ಯ, ಸತ್ಯ, ನಿತ್ಯನೆ, ಸಲಹೈ || ”

[ನಾರದನು ಜಯವಿಜಯರ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು, ಗರ್ವವು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾರಣವಾಗುವುದೆಂದನ್ನು, ವಿಮರ್ಶಿಸುವನು. ಪುಟ ೧೦]

“ ಕಂದ|| ಗರ್ವದೇ ಕಾಮುಕ್ರೋಧಂ | ಗರ್ವದೇ ಮದನೋಹಲೋಭಮುತ್ಸರ ಗುಣಗಳ್ ||
ಗರ್ವದೇ ದುರಹಂಭಾವಂ | ಗರ್ವಮೇ ಬಹು ದುರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರಂ || ”
ಕುಲಮುಂ ರೂಪೋತ್ಕರಮುಂ | ಬಲಮುಂ ಸಿರಿಯುಂ ಪ್ರಭುತ್ವಮುಂ ವಿದ್ಯೆಗಳುಂ ||
ಚಲಚಿತ್ತರನಿಪ ಜನರೂಳು | ತಲೆದೋರುವ ಗರ್ವ ಗುಣಕೆ ಕಾರಣಮಲ್ಲೆ || ”

[ಪರಿವಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷರು ದುರ್ಗವಿನ್ನಲ್ಲದವಾಗ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಗಳ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭಿಮಾನೋಲ್ಲಾಸ. ಪುಟ ೧೬—೧೮]

“ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪು ವೃತ್ತ | ಪ್ರಿಯದಿಂ ಬಂದು ಚತುರ್ಮುಖಂ ಪರಸುಗುಂ ನೂಮ್ಮಕ್ಕೆಳಪ್ಪೆಮ್ಮನಾ |
ಶ್ರಾಯಿಸಿರ್ಕುಂ ಘನದೈತ್ಯದಾನವಗಣಂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತಮುನ್ಮಯಂ ||
ಮಯನಿಂ ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಶೋಣಿತಪುರಕೃಷ್ಣಂ ರಾಜನಾಗಿದೋಡಂ |
ಬಯಸಿರ್ಪಂ ಭುಜಸಂಧಿ ಬಂಧಿತ ಜಯಶ್ರೀಗಾತ್ರಮಂ ಜೈತ್ರಮಂ || ”

“ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ಕಂದ | ಕುಟ್ಟಿತೆ ಹರಿಯಂ, ಹರನಂ | ಕಟ್ಟಿತೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸುರರ ಹುಡುಗುಟ್ಟುತ್ತಂ ||
ದಿಟ್ಟಿತನದಿಂ ಲೋಗರ, ಪಟ್ಟಣಗಳ ಸೂರೆಗೈದು ತಟ್ಟಿನೆ ಬರ್ಪಂ || ”

[ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ರೂಪಕ್ಕೆ ವಕ್ಯಾ. ದುಃಖ ನರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದರ ಭೂದೇವಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೂರೆಯಿಡುವುದು. ಪುಟ ೨೩.]

“ ಪಾಡು || ದೀನಪಾಲ ಮಾನಿನಿಯ ನೂರಿಯಕೇಳಿ ಸಾಲಿಸು ||
ದೀನಳಾದೆನ್ನೆ ಮುರಾರಿ, ಬಲವಿದಾರಿ ಶ್ರೀಹರಿ || ೧. ||
ಕಾವುದೈ ಕೃಪಾಳುಧವ, ಕಾವುದೆಮ್ಮ ಮಾಧವ |
ಕಾವುದೈ ಗಜೇಂದ್ರಪಾಲ ದಯಾವಹಾ ಭಯಾಪಹಾ || ೧ ||
ರಕ್ಷಿಸೈ ಭಯಾರ್ತೆಯನು, ಪಕ್ಷಿವಾಹಯೆನ್ನನು |
ರಕ್ಷಿಸೈ ಅನೇಯಮಾಯ, ಮಹೋದಯಾ ಮಹೀಪ್ರಿಯಾ || ದೀನಪಾಲ ||೨||

[ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ವಧೆಯಿಂದ ಕುಟುಕನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಹರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಮಾಯಾರೋಗಿಯ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ ಮುಪಾವಿಷ್ಣುವನು ಶಿವರೋಗಿಯೆಂದೇ ನಂಬಿ ಅವನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವನು. ಪುಟ ೨೮.]

“ ವೃತ್ತ || ಕರಣವ್ಯಾಪಾರಸಂಗಂ ಪರಿಧಿರೆ, ನಿಜಹಸ್ತಾ ಗ್ರವಿನ್ಯಸ್ತಲಿಂಗಂ |
ವರಭಸ್ತೋದ್ಭೂತಿತಾಂಗಂ ಗಳವಲಯಿತ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲಾನುಷಂಗಂ ||

ಪರತತ್ತ್ವಕಪ್ರಸಂಗಂ ಪರಿಲುಳಿತ ಜಟಾಮಧ್ಯತಾಮ್ಯದ್ಭುಜಂಗಂ |
ಗಿರಿತಥ್ಯಾನಾಂತರಂಗಂ ಮೆರೆವ ನಮಮಯೋಗೀಂದ್ರ ಸಾನಂದ ಸಾಂದ್ರಂ || "

[ಪರಿಯಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿದ ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಯಾ ಶಿವಯೋಗಿ ಹೇಳುವನು. ಪುಟ ೩೦.]

ಶಿವಯೋಗಿ:— ಮಹಾದೇವ! ಈಗಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಹೇಳಲ! ವೈಕುಂಠ, ತ್ರೀರಸಮುದ್ರ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಹೃದಯ—ಇವು ಮೂರೇ ಆತನಿರತತ್ತ್ವ ಸ್ಥಳಗಳು. ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮ ಧುರಂಧರನಾದ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುವೆಯೆಂದು ನಿನ್ನ ಭಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಲ್ಲಾರದೆ ಅಕ್ಕೋರ ನೋಡು (ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವು ಆಕಡೆ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ) ತನಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ನೋಡು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿರುವನು. (ಮಾಯಾವಾಗುವನು)

[ಅದ್ಭುತನಾದಾತನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಪರಿತಾಪ ಪಡುವನು]

“ ಪಾಡು || ದೊರಕದ ದುರುಳನ ಸಿದಿಯದೆ ಪೋದಿ |
ಬೆರಿಗಿನ ನುಡಿಯಲಿ ಮರೆತವನಾದೆ || ಅ ||
ಹರಿಯೆತ್ತಪೋದನು, ನೆರೆಸುತ್ತಲಾಪೆನೆ |
ಹರಿಯೆತ್ತ ಹರನೆತ್ತ ಅರಸುತ್ತ ಕಾಂಚೆನು ||೧||

[ತನ್ನ ಪೃರಿಯಾದ ನಿಷ್ಕವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಡವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೇ-ದರೂ ಕೇಳದೆ ನಿಷ್ಕಭಕ್ತನಾಗಿ ಬದುಕೆಂದು ತನಗೇ ಬೋಧಿಸುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕುವಂತೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವು ಆಪ್ತನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತಂದೆಗೆ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆ ಬೇಕಲು ಮತ್ತೂ ಕೋಪವಿಂದ ಹೇಳುವನು. ಪುಟ ೩೦.]

“ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಪಾಡು|| ಹರಿಗಿರಿಯಾರಲ ಜಡಭದಖೂಳ | ಅರಿಯದೆ ಬೊಗಳುವೆ ಕಡುದುರುಳಾ ||
ಮರಣಕೆಕಾಲ ನಿನಗೆವಿಕಾಳಾ | ಬರಿಹರಟಿಯ ಬಿಡು ಅರೆಮರುಳಾ ||
ಪ್ರಹ್ಲಾದ — ಅರಿದೇ ಇರುವೆ ಬರಿದೇ ಮೆರೆನೆ ನಿರೋಧತರವೇ ||೧||
ಹಿರಣ್ಯ — ತಟವಟಗಾರನ ಜರವಸೀಳಿ | ಹಟವನು ಗೆಲುವನು ದಿಟಮರುಳಿ ||
ಪಟುಭಟಿಕೇಳಿ ಘಟನೆಕರಾಳಿ | ಸಟಕಟಪಟೆಗಡ ಘಟಿಲುರುಳಿ ||
ಪ್ರಹ್ಲಾದ — ಹಟವೇ ಪಟುವೇ ಕುಟಿಲಾತ್ಮಕನೇ ಕಠೋರಹೃದಯ ||೨||

[ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತನ್ನನ್ನು ಕಟುಕರು ಕಡಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವನು]

“ ಕಂದ | ಆವಾವ ಜನ್ಮದೊಳಮಿಾ | ಜೀವಾತ್ಮಂ ನಿಷ್ಕಭಕ್ತಿ ಪರಿವರ್ಧಿತಸ ||
ಧ್ಯಾನದೊಳಿರ್ಪಂತೆನ್ನಂ | ಗೋವಿಂದನೆ ಜೀವಿತೇಶ ಸಲಹು ಪರೇಶ ||”

[ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕೇಳಲು, ಪೈತೃಕಿಂಕರರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಹರಿಪೂಜೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಫಲಗಳಾಗಲು ಅವರು ಅದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ದೈತ್ಯರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋಗಲು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವನು. ಪುಟ ೩೧]

‘ ಪಾಡು : ಮಂದರಗಿರಿಧರನೇ ಶ್ರೀ ವರನೆ ಬಾ ||
ಲೋಕಾನೇಕಾ ಸಾಕುವದೇವಾ | ನೀಳ್ಕಪೆತೋರೀಗಾ ||೧||
ದೀನಾಧಾರೀ ದಾನವವೈರೀ ಧ್ಯಾನದಿ ಮೈತೋರಿ ||೨||
ಶಿಕ್ಷಾರಕ್ಷಾ ದಕ್ಷನೆ ದೇವಾ ರಕ್ಷಿಸು ಶ್ರೀವಕ್ಷಾ ||೩|| ”

[ಮಗನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿರಬೇಡಿ ದೈತ್ಯರಾಜನು ಪಕ್ಷಿಗೆ ನಿಷವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಲು ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ದೈತ್ಯಪತ್ನಿ ಕಯಾದು, ದುಃಖಿಸುವಳ. ಪುಟ ೩೧]

“ ಕಂದ || ಪತಿಯಾಕ್ಷೆಯೆ ಮಿಾರುವನೆ | ಸುತರಂ ಕೊಂದಪೆನೆ ಪಟ್ಟಿದರಸಿಯನಿಸಿಯಂ ||
ಗತಿಗೆಟ್ಟು ಪುತ್ರಘಾತಿನಿ | ಹತಾಶ ನರಕಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳ್ಳೆನೆ ದೇವಾ || ”

[ವಿಷವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದೆಯೂ ಪಶ್ಯಾಂಕ್ಷಿಯನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆಯೂ ಸಂತಸಿಸುತ್ತಿರುವ ತಾಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವನು. ಪುಟ, ೭೬.]

“ ಕಂದ || ಜಗದೀಶನ ಬಲವೊಂದಿರೆ | ಜಗದೊಳು ವಿಷಮುಮ್ನು ತಮಾಗಿ ಪರಿಹಮಿಕುಂ ಕೇಳೆ ||
ಜಗದೀಶನ ಬಲಮಿರದಿರೆ | ಬಗೆಯಲ್ಲು ಮ್ನು ತಮುಮದಲೆ ದುರ್ವಿಷಮುಳ್ಳುಂ || ”

[ವಿಷವಾನಂದಿಲ್ಲ ಮಗನಳಿಯದೆ ಉಳಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಖಡ್ಯೈತ್ಯನು ತನಗಳವೆಂದು ತಿಳಿದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತನಗಾಗುವ ಅಪಕರನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾತಂಕನಾಗಿ ಹೇಳುವನು. ಪುಟ ೭೭.]

“ ಕಂದ || ದಡದಡಿಸುವುದೆದೆಗುಂದಿಗೆ | ಎಡಗಣ್ಣು ಮುನುಡದ ಭುಜಮು ಮುರೆಕಂಪಿಸುಗುಂ ||
ಜಡತೆಯ ನೈದಿದೆ ಮತಿ ಬರ್ಪೆಡರಾವುದೊ ಅಗು ಹೋಗುಗಳನೆಂತರಿವೆಂ || ”

(ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ದೈತ್ಯನ ಎದೆಯನ್ನು ಶಿಲೆ ರಕ್ತವಾನಮಾಡಿ ಕರುಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉಗ್ರರೂಪಿನಿಂದ ಬಿಲ್ವಲಾಮಾಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಸೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಆತನನ್ನು ಸಂಕೈ ಸುವಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಮುಂದು ಮಾಡಲು ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ನೈಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದುವನು. ಪುಟ ೮೩)

|| ನೈಸಿಂಹ ದಂಡಕ ||

ಜಯಜಯ ಪ್ರಕೃಕ್ಷೆ ಪರಮೇಶ್ವರ | ಜಯಜಯ ಪರಮಾದ್ಭುತಾಕಾರಾ | ಜಯಜಯ ಜಗದಾಧಾರ | ಜಯ ಜಯ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣಾದಕ್ಷ | ದೀನಾವನಾವೇಕ್ಷ | ದುದೈತ್ಯಶಿಕ್ಷಾರ್ಥ ಸಂಭೂತ ದಿವ್ಯಾದ್ಭುತಾಕಾರ | ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾವೋರ | ಸರ್ವೇಶ್ವರಾ | ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾ ಸಿದ್ಧ ಬದ್ಧಾದರ | ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಹೃದ್ಯಾ | ಸದಾವೇದವೇದ್ಯಾ | ಮಹಾರೋಷ ಫೀಷಾಯಿತ ಭೂಸಮಾಕಂಚನೋಲ್ಲಾಸಂಭ ದುಗ್ರಾನ್ವಿ ನಿರ್ಧಾರತಥೂಮುಚ್ಚಟಾಕೀರ್ತಮಾಣಾ ಸ್ವಲಿಂಗಪ್ರತಿಚ್ಚನ್ನರಾ ಜಾಂಕಣಾ | ಝಯುಣಾತ್ಯಂಕಣಾ | ಫೀಮ ದಂಷ್ಟಾಕರಾಕಾಸ್ಯ ಲೇಲಿಹ್ಯ ಮಾನೋರುಬೆಹ್ವಾಗ್ರ ಸಂಭೂತ ಘೋರಾ ನಲ ಜ್ವಾಲಕೀಲಾವಳಿತಪ್ತದುದೈತ್ಯತ್ಯುಕ್ತಂಕಜಾ | ದೀಪ್ತಲೋಕವ್ರಜಾ | ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರಾನಖಕ್ಷುಣ್ಣ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ನಾಫೀತಲೋಕ್ತಿಯುಪ್ಪಸಾದ್ರಾಂತ್ರರಕ್ತಾಂಚಿತೋರ ಸ್ಥಲಾಲಂಬಿಮಾಲಾಸ್ಥಿತಾ | ಮೌನಿಹೃತ್ಸಮ್ಮತಾ | ಭೂರಿಸೌ ದಾಮಿ ನೀಕಾಂತಿ ಪೂರಾಯತೋದ್ಯತ್ಯಭಾಕೇಸರಧ್ಯಸ್ತಲೋಕಾಂಧಕಾರಕ್ರಮಾ | ವರ್ಧಿತೋದ್ವಿಕ್ರಮಾ | ಜಾತಕಲ್ಪಾಂತ ಮೇಘಾವಳೇಧ್ವಾನಗಂಭೀರ ಫೀಮಾಟ್ಟಪಾಸಾಸಕ್ಯತ್ಯೂರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡತಂಡೋಪತಂಡಾ | ಪ್ರಜಾಂಡ | ಪ್ರಚಂಡಾ | ಶರಣ್ಯಾ | ವರೇಣ್ಯಾ | ಸಮಸ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯಾ | ಪರೇಶಾ | ರಮೇಶಾ | ಮದೀಶಾ | ನೈಸಿಂಹಾ | ನೈಸಿಂಹಾ | ನಮಸ್ತೇ | ನಮಸ್ತೇ | ನಮಸ್ತೇ |

(ನಾಟಕಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರತವಾಕ್ಯ ಪುಟ—೮೪.)

“ ಜ್ವೇಮಂ ಭೂಮಿಯೊಳಿತ್ತಲುಂ ಪದಪಿನಿಂದಂ ಪೆರ್ಪು ಗೊಂಡಿರ್ಪು |
ಪ್ರೇಮಂ ಸಾನುದೊಳೊಪ್ಪೆ ಸಜ್ಜನಮಣಂ ಸವೋದ ವಾಂತಿರ್ಕೆ ಪೋ ||
ದ್ವಾಮಂ ಶ್ರೀಮಹಿತೂರ ಕೃಷ್ಣಧರಣೀಕಾಂತಂ ಪ್ರಜಾ ಪಾಲನಾ |
ಕಾನುಂ ನೇಮದೆ ಸಂತತಂ ಪೊರೆಗೆತಾಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಮಂ || ”

(ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕವಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಚರಿತ್ರವೂ ಕವಿತಾದೀರ್ಶನೆಯೂ ವಾಕ್ಯರಚನಾರೀತಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾಗದರೂ ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದಂತಾಯಿತು. ಅವಕಾಶಾನುಸಾರ ಈ ಕವಿಗಳಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರ, ಕೀರ್ತನೆ, ತತಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ನಾಟಕ-ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣವಾಗದಿರುವವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವುದು. ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ಯರ ಉದ್ದೇಶವು ನೆರವೇರಲಾರದಿತ್ತು. ಸಂ. ನಂ.)



నందిని



సంపుట ౨]

సిద్ధార్థి-భాల్కుణ. ౧౯౨౦-నూజిఫ.

[సంచిక ౫



(దివంగత)

రాజకవి తిరుమల శ్రీనివాసయ్యంగార్యవర్యు

ಹೃದಯನಿವೇದನ



ಕಂದ ||

ಗುರುಗಳ್ ನೀಮೆನ್ನಂ ೨

ಚ್ಚರತರೋರ್ಪಂತು ಪಲವುಕಾಲಂ ಕುಲದೆ
ಶ್ರುರಮಂ ತಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯುವಂ
ಪುವಾಲಿಸುವಂತಿರೂಸವುವಾದರಬುದಂ || ೧ ||

ಕೇವಿಗಳ್ ನೀಮದರಂದಿನ

ಗೆ ವಾಣಿ ಕರಮೊಲ್ಲು ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಾನಿಶುಂ ||
ತವದಂತರಿದರ್ ಕೊಂಡಾ—
ಡುವಿನಂ ನೆರನಿದ್ದು ಕರುಣಿವುಗ್ ಸತ್ಯುತಿಯೋಳ್ || ೨ ||

ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳ್ ನೀಮನ

ಗಾಡ್ಯಂತಂ ವಿದ್ಯೆಬಾರದಿದ್ದೊಡಗುಳ್ಳಾ
ವಿದ್ಯೆಯ ನೀಡಂ ಬುಧಜನ
ಹೃದ್ಯಮೆನಿವಂತಿರೋವಿ ಕಾವ್ಯ ಸತತಂ || ೩ ||

ಕನ್ನಡ ಗುರುಗಳ್ ನೀಮನ

ಗಿನ್ನುಂ ಕನ್ನಡದ ಮಾತೆ ಕರವನುಗಿಂದಂ ||
ತನ್ನಯ ನೇವೆಗೆ ತರಿಸಂ
ದಿನಂ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳತೆರದೆ ಕರುಣಿಸೊಲವಿಂ | ೪ ||

ಪಿತೃಗಳ್ ನೀಮೆನ್ನಗದರಿಂ

ದತಿತಯ ದೈವಂಬೊಲೆನ್ನ ಕಾಪನೊಳಿದುರ್ ||
ಸ್ಯತಿಯಂ ಸನ್ಮತಿಯಂ ಬುಧ
ತತಿ ಶೋಗಕ್ಕನುಮಿತ್ತು ನಡೆವುವುದು ಸದ್ಗತಿಯೋಳ್ || ೫ ||

ಪರದೈವಮುಗಳನಗಾ

ಸರಿವಡ್ಡುಗಳ್ಗೆ ದೆದರದುಳ್ಳನಿತುದಿನಂ |
ಪರಿಭವಮಿಲ್ಲದೆ ನೆಗಳ್ಳಾ
ಸರತ್ರೆಯಂ ಪಡೆವ ಪರಮಲಾಭನನನಗಿಂ || ೬ ||

ಇನಿತಂ ಪ್ರಾರ್ಥಪನಿಮ್ಮೀ

ತನೂಭವಂ ಪರಿಭವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದರ್ಪಾ ||
ಲೆನತೊಳವು ನಿಮ್ಮ ಪರಕೆಗ್
ನನಿತುಂ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳೆ ಧರೆಯೊಳಾಯತಿರುಂದಂ || ೭ ||

ಕಾವೇರಿಯನುಳವಾ ಗೋ

ದಾಪರಿಯೋ ವೀವನಣುಗನನ್ನದೆ ಬನ್ನ |
ಕ್ಕೇವೈಸದೆ ತಕ್ಕದೆ ಜಿಡ
ದೋವಿಕರಂ ನಾಡೆ ಕರೆದೊಡೀಗಳ್ ಒರ್ವೆಂ || ೮ ||

R. Tata.

ಈ ಎಂಬು ಕಂದಪದ್ಯಗಳೂ ರಾಜಕವಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್ರವರ ಕುಮಾರರಾದ ಶ್ರೀಮಾರ್ ರಾ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವ ಹೃದಯನಿವೇದನವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ತಾತಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ಕಟವಾದ ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನ, ಗುರುಜನಸೇವಾತತ್ಪರತೆ, ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯತ್ರ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೃದಯಂತಾಪ— ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂತಿವೆಯೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತರುವ ಯೋಗವು, ರಾಜಕವಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತರೂ ನಮ್ಮ ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರೂ ಆದ ತಾತಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಪಡುವೆವಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರಿಂದಲೂ ಇತೋಪ್ಯುತಿತಯವಾದ ದೇಶಸೇವೆಯು ಚಿರಕಾಲ ನಡೆಯುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುವೆವು

ಸಂ. ನಂದಿನಿ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ .

“ ನೈತಾದ್ಯತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ವಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ | ಯಥೈಕತಾ ಸಮತಾ ಸತ್ಯತಾ ಚ ||
ಶೀಲಂ ಸ್ಥಿತಿವರ್ಧಂ ನಿಧಾನಮಾರ್ಜವಂ | ತತಸ್ತತ್ರಶ್ಲೋಕಪರಮಃ ಕ್ರಿಯಾಭ್ಯಃ || ”

— (ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ)

“ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಭೂತಲದಲ್ಲಿರುವುದು—ಎಂದರೆ ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಯೇ! ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ನಿರಸಮ ಶಮದವಾದಿ ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಜನಕವಾದ ಗೀರ್ವಾಣ (= ಸಂಸ್ಕೃತ = ಪರಿಶುದ್ಧ ವಾದ) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ “ ಭೂದೇವ ” ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯವನ್ನು ವಾಗಧೀಶಿಯು ಅಂಗೀಕರಿಸುವಳು. ಮತನಿಂದಾದಿ ಕುತ್ಸಿತಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಜನಾದ್ಯತವಾದ ಅಮರಸಿಂಹನ ನಾಮಲಂಗಾನುಶಾಸನವೇ ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ನಿರರ್ತವಲ್ಲವೇ? (ಅಮರಕಾಂಡ II ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗ. ಶ್ಲೋಕ ೪೦೩)

೨. ಸರ್ವತ್ರಸಮತಾಜ್ಞಾನ, ಭೂತದಯ, ಇವುಗಳಿಂದ ರೋಕಕ್ಷೇಮತತ್ತರನಾದ ಪ್ರತಿಸುಸ್ವಸ್ಥನ ಸರ್ವಜನಮಾನ್ಯನಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಂಭಾ ಸಾತ್ವಿಕನವಾದಧೂತಿಯನ್ನೇಶಿಸಾಂಕುಸಲು ಕೇವಲ ಸುಕೃತಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲರೂ ಅಸಮರಲ್ಲವೆ? ಅಪ್ಪಡ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೇ ಆಳುವ ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾದರೂ ಕುಬೇರನಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾ! ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವಿಭವಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದರೂ ಇಲ್ಲದವನನ್ನು—ಸನ್ಮಾನಿಸುವಷ್ಟು ಕಾರ್ಪಣ್ಯವು ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಕುರಿಸುವುದಿಲ್ಲವು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ರಾಮಣ ದುರೈಯ್ಯಧನಾದಿಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೊದಲಾದವರು,— ಈ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ನಾಯಕೋಚಗಳಂತೆ, ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದು ನಿರ್ನಾಮರಾದ ಇತರ ಅನೇಕರು, ಸಹ ಅನಿಷ್ಟನಿವಾರಣ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ದಿನದಿನವೂ ಸ್ಮಾರಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

೩. ಆದರೆ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತಲಿರುವರು, ಜೀರ್ಣಪರ್ಣಕುಬೇರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರೂ ಚರಣವೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿ ಅಮಂಡವೈಭವದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತಲಿರುವ ಜನರು—ಇಂಥಾ ಬಡವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಜೋಡ್ಯವಲ್ಲ

ವೆ? ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಶಂಕೆಗಳು ಅಂಕುರಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಸರಿ ಆದರೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ಪ್ರಥಮತಃ ಜೋಡ್ಯವಾಗುವ ವಿಷಯವು ಮನನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ಸರಿಣಮಿಸುವುದು.

೪. “ ಧರ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಧುರಂಧರ ” ರೆಂದು ಅಬಾಲವೃದ್ಧರೂ ಮಾನ್ಯನಾದ.ತಲಿದ್ದ ಪಾಕ್ಷಿ ಮಾತೃಕರು, ಲೋಕಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ನಿಂತುದೂ—“ಸೇನಾನಯ ವಿಶಾರದ”ರೆಂದು ಪಟ್ಟಾಂತರಾದವರೂ ಹಿಂದುಳಿದು ಕಂಡವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದಟ್ಟಿ, ನರಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದುದೂ ಹತರಾದ ತರುಣರ ತಪುಣ್ಯ. ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷವಾಗಿ ಯಾಪಾಕಾರಪಡ.ತಲಿರುವುದೂ ಯೂರೋಪ್ರಾಖಂಡವೆಲ್ಲಾ ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ಬಾಲ ವೃದ್ಧಾವಶೇಷವಾಗಿರುವುದೂ ತದಧೀನ ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಾಮದಾಮರಗಳಿಂದ ಕ್ಷೋಣಿಯುಂಟಾಗಿರುವುದೂ ಯಾವಾಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿಯದು ? ವೃಷಂಕದ ಈಗಿನ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂಬುದೂ ಮತ್ತೂ ಯಾವ ಉತ್ಕಟಾವಸ್ಥೆಗೆ ಹಿಂದುನಿಲ್ಲುವುದೆಂಬುದೂ ಸಹ ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು! ದಿಗಂತರಾಳವೆಲ್ಲವೂ ತರ್ಕವಿರ್ತಕಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕದ ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ರೌದ್ರವನ್ನು ಪರಕುಮರಕಾಗಿ ಕೇಳಿಬಲ್ಲ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಪಾಂಡವ-ಕೌರವರ—ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಗಿಲ ದಿನಗಳ ಜಗಳವು ಕಂಠಿಯು ಪುರಾಣಗಳಿಂದಲೂ, ಹರಿದಾಳ-ಬೀವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ—ಯುಕ್ತಗಾನದಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ—ಯುದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು, “ಧರ್ಮರಾಜ”ನೆಂದು ಬಿರುದಾಂಕಿತನಾಗಿ ಅಪ್ರತಿಹತಶಾಸನದಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮುಂಡಿಸಿರುವಾಗಲೇ—ದೀಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ “ ಕಲ ” ವ್ಯಾಪನೆಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದನೆಂದು ಹರಿದಾಸನು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುವೆವಲ್ಲವೆ? ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ನರಮೇಧದಲ್ಲಿ ಗಿಲ “ಅಕ್ಷೋಣಿಹಣಿ ” ಯೋಧರು ಹತರಾದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಈ ಅಕ್ಷೋಣಿಹಣಿಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದರೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು) ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ತರುಣಿಯರು ವಿಧವೆಯಿರಾದುದೂ ತರ.ಣಾನ್ವೇಷಣಿಯಿರಾದ ಅನೇಕ ತರು

ಉಳುಮೆ ಯಥಾಲಾಭ ಸಂಪತ್ತು ರಾಡುಡೂ ಸಹ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿರಬಹುದಷ್ಟೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಪುರುಷರ ಅಭಾವವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಧರ್ಮ ರಾಜನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ "ಕಲಿ"ಯು ಇಂಥಾ ತನ್ನೆರಡಾಂಪತ್ಯಸಂತಾನವೇ ಆಗಿ ಇರಬಾರದೇಕೆ?

೫. ಅರ್ಯಭೂಮಿಯವರಾದ ಈ ದೇಶೀಯರು ಮಹೋನ್ನತ ವೈಭವದಿಂದ ದುರ್ದಶೆಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವು ನಿಜವಾದ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವು ಶ್ರುತಿಪಥವನ್ನೆಡೆರೆಯುವುದು - ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ಕೋಟ್ಯಂಕೋಟಿ ಜನರು ಪ್ರತಿನಯಷವೂ ಜ್ಞಾನಮುಖಂಡಿತರಾಗಿಯೂ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಜಾಡ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಲಯವಾಗುತಲಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೇವಲ ವಿಕರಾಗಿರುವುದೇ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈ ದೇಶವು ಸಮಸ್ತ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತಲಿರುವುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಲ್ಲ ನಮಸ್ತ ವಿದ್ಯೆಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳೂ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇರುತಲಿದ್ದಿವೆ. ಈ ದೇಶದ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ನಶಿಸಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಭಾವವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು: ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಈ ದೇಶವು ವಿದ್ಯೆಗೂ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೂ ಸಹ ತೌಮಸನೆಯಾಗಿ ದ್ದಿತು. ದೇಶರು ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವಮತವೂ ಸ್ವಲ್ಪಾರದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಕನಿಷ್ಠೆಗೂ ಜೀವಕಳಾಧಾರಕನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದೇತೀರಬೇಕು. ಆರ್ಯಧರ್ಮವು ಮತ್ತೂ ಇದಕ್ಕೆ ವಶವಾದ ಜನಾಂಗವು ಬಿಲವಾಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಡೆದು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತಮಾಡಲು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪುರಸ್ಕಾರವು ದೊರೆತರೆ ಆರ್ಯಭೂಮಿಯು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರವಾಗಿ-ಪೂರ್ವದಂತೆ ಮಂಗಳವಾಗಲು ಅಡ್ಡಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೂಡ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದವನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಯಮೇಲೆಬಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲು ಸಂತೋಷಿಸಿದನು. ಪಾಂಡವರ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ತೊಳೆದನಲ್ಲವೆ? ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಒಬ್ಬನೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಪರಹಿತನಾಗಿ ಪರೋಪಕಾರ ನಿರತನಾದವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಅಂಥಾ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸದೆ ಇರುವನು ಪಶುಪ್ರಾಯನೇ ಸರಿ. ಈಗ ಇರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗವು ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಅರಿಯದೆ ಅನುಪಯುಕ್ತವೇಷಧಾರಿಗಳೆಂದ ತಪ್ಪುತೊಂದುತಲಿರುವುದು ತೋಚನೀಯವಾಗಿರುವುದು. 'ಹೀಗೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಿವೆ-ಈಗ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯೇ

ನು?" ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಣಕಾಲಯೋಚಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನಮ್ಮ ಅದರ್ಶಪುರುಷನನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸನ್ಮಾನಿಸತಬಂದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರವೆಲ್ಲಾ ತೊಲಗಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆದು, ಲೋಕೋತ್ತರ ಶಾಸ್ತ್ರನೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿ-ವೆವು.

೬. ಮಾನವ ಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೂ ಮಾನ್ಯನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಒಬ್ಬನು ಸ್ವಯಂ ಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ನಿರಂಕಶ ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು ಆದರೆ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಿಟ್ಟು, ಹಿಂಸಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ವನ್ನಿಸಲಾರರು. ಒರಟು ಶಕ್ತಿಯೇ ಪೂಜಾರ್ಹವಾಗಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ಪಾದಿಯಲ್ಲೇ ಸಿಂಹ, ವ್ಯಾಳು, ಗಣಾದಿಗಳೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪದಚ್ಯುತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿಡಲು ಅಡ್ಡಿಯಿರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಪರೋಪಕಾರ ನಿರತನನ್ನು ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಸನ್ಮಾನಿಸುವುದು. ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗಿಂತಲೂ ತೇಜೋವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಗ್ರಹಗಳೂ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದ್ದಾಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಯಾರವನ್ನೇ ಮರ್ಷಿಗಳೂ ಅವಲಂಬಿಸಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯೇ ಇರುವುದು. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕನಾಗಿರುವನು. ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೀರೊಂದುವಿಧವಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂರ್ಯನು ಸ್ತುತನಾದನು

೭. ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವಾಗ್ಧೇವತೆಯನ್ನು ಹೀರಿ, ಒದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾಗಿದ್ದರೂ ಭಗವಲ್ಲೀಲಾರೂಪನಾದ ಈ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವಿಧೇಯನಾಗಿ ಯಾವನೊಬ್ಬನು ವರ್ತಿಸುವುದಾದರೆ ಅವನ ವೈದೇಷ್ಯವು ನಿಷ್ಕಯೋಚನಕಾರಿಯಲ್ಲವೆ?

೮. ಪರೋಪಕಾರ ನಿಷ್ಠೆಯೇ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಮಾನಿತವಾಗುವುದು, ಕೋಟ್ಯಧೀಶನ ಸಂಪತ್ತಾದರೂ ಆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ದೀನಾನಾಧರ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣೆಗೆ ಸ್ವಯವಾದರೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಗಣಿಸುವರು? ಸಮುದ್ರನು ಸ್ವಯಂರತ್ನಾಕರನೇ ಸರಿ, ಭೂಮಿಯು ವಸುಂಧರಿಯೇ ಅಹುದು, ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹಗಳು-ರತ್ನಗಳು ಸಹ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹಲವೇನು?

೯. ಒಬ್ಬನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೇಶದ ವಿಕೆಗೆಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರೆ ಆದೇಶ್ಯವು. ಕೇವಲ ದರಿವ್ರನು ಕೂಡ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನಶೀಲನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ಲೋಕವು ಮೆಚ್ಚುವುದಲ್ಲದೆ,

జీవులనాదవన బుద్ధ్యవన్న కణ్ణినిదలూ నీలొడువు దిట్ట. దీక్షకాధియోగఃపుద్రే హృదయవికసనవు, ఆద రిందలీ మానవను లోకమాన్యనాగువుదు. హృదయ వికసనదిందలీ మానవను పశుపక్షిగళింతలూ లుత్త మనాగిరువుదు. మనుష్యును తాను ఎల్లరిగింతలూ శ్రీశ్రీసంఘ దురభిమానవన్న తొరిదు ఇతరర కష్ట నిష్కారగళన్న తన్న కష్టనిష్కారదంతే భావసి అహం భావవన్న కృచిసి ప్రపంచదస్ల మిళితనాగి ఇతరర దుఃఖనివారణగల యథాశక్తి లుపకారక్కొ ప్రయత్ని సుమాగళి అవనిగి లోకద సమస్తమర్థాదేగళి సిద్ధనాగువువు ఇదెల్లవే, నిజవాద వూజీయు ?

గం. “ అహింసా పరమోధర్మః ” ఎంబుదన్ను శ్రీకా లగళల్ల నేనపట్టిట్టు అంతరంగ శుద్ధియింద లోక సేవానిరతనాదవనన్న వూచిసలు యారల విఘటరా గువుదిట్ల. అంధ సజ్జరితను తన్నన్న జనరు మోన్యమా డదే డోలదల్ల అదక్కాగి తింతిసువుదిట్ల. మత్తు అంధ మన్నే ప్రాప్తనాదాగ అవనిగి తలీతిరుగువుదల ఇట్ల.

గం. ఆర్థ జనాంగదల్లి బ్రాహ్మణనిగి అగ్రవూజీయు దొరితుడు డేగి ? శ్రీకృష్ణ పరమాత్మనల బ్రాహ్మణర జరణసేవావృత్తియన్న క్షేకొండు ధన్యమన్యనాదు దు డేగి ? బ్రాహ్మణనిగి డేగి సర్వతొలముఖనాగి వూజ్యత్వవు దొరితుడు డేగి ? ఇవుగళన్న నిమిషమాత్ర వితార పూడిదర సాక, ఆ పుత్రీ గళిగల్లా లుత్తరవు తానాగి డొలిళియువుదు. (7) భూతదయ, (9) స్వాధా త్యాగ, (2) తన్నల్లయల ఇతరరల్లయల ఇరువ పర మాత్మ జ్యోతస్యవు పశుపక్షి సద్భావన, (4) బ్రహ్మజ్ఞాన సిద్ధి — ఇవుగళి బ్రాహ్మణసన్న వూజ్యవస్తువన్నాగి మాడిరువువు ఈ నాల్క గొణ్ణల్లయే నిజవాద బ్రాహ్మణ్యవు నేలిగొండిరువుదు. ఇంతవ వూబాహు వాద బ్రాహ్మణ్యవే ఆ నమ్మ భరత వర్మ దల్లిల్లా కడె యల వ్యాపిసి, ధర్మ సంస్కాపనే మాడదీకాగిరు వుదు.

ఓం తత్సత్.

నారివిభూతి.

స్వస్థికార్మద స్వేచ్ఛావు, పరివాలనద ముహుత్వవు. లయకార్మద వ్యేచిత్ర్యవు, యార అధినదల్లిరువువోలె- ప్రపంచవాద్యంతవన్న డొరగల బళగల యారశక్తియః అంతవు వ్యాపిసిరువుదొ, అంధ వస్తువు “ అనాబ్రూనస గొలజర ” ఎందరి మాతుగళింద వణిసలు, అధనా మనస్సనిద రుఠిసలు, ఆశక్యనాగిరువుదు. అదరల ప్రపంచద ఎల్లావస్తుగళల్ల ఆ వస్తుని వ్యాపన యన్ను- ప్రపంచవేల్లవూ ఆ వస్తునినరలవసేందల భావి సువ యావ మనుష్యును తానే ప్రపంచస్వస్థియ. లుద్దే శక్తి విరొధిధియాగువను? ఆదరి ఆ “ లుద్దేశ ” వాదరల ‘ పను? ’ ఎందు తర్క సువుదు. సజజనాగిద్దరల అదర సిద్ధాంతవు ఇన్నొ గొధనాగిరువుదు

తత్వవు డేగాదరల ఇరలి, అనాదికాలదిందలూ ప్రపంచవు స్త్రీ-పురల పదింద నడిదు బరుతలిరువుదు. జ్ఞానోలపజీవియాదుదరింద మనుష్యునే ప్రాణిగళల్ల శ్రీశ్రీసంఘుడల నిఠి వాదాంతవు. మానవదీక్షవూ,

“ నర-నారి ” రూ పదింద లోకయాత్రీయన్న నడి సుతలిరువుదు. ‘ నర-నారి ’ యర పరస్పర మృత్యుల మానవకలవు ఇదువరిగినంతే ముందియల శాశ్వత వాగి వృద్ధియాగు ముఖ్య కారణనాగిరువుదు. స్త్రీ పురుషర ధర్మ సంబంధక్క దాంపత్యసేందల ఇవర సంసారక్క గర్హ స్థానందల డేరః గళిరువువు. ఆ పురుషనిగి “ భర్తా ” (ఎందరి కావాడువవను) — స్త్రీగి “ భార్య ” (ఎందరి పొలసిరట్లడవవళు) ఎందు అవ రవర గుణకవర్మానుగణనాగి అన్యధానామగళు ఇరు వువు భర్త-భార్య సంబంధవు మరణాంతరదల్లియల నతిసువుదల్లింబుదే ఆర్థధర్మద సద్భావనీయు ! అట్లదీ పరమేశ్వరనిగల దేవీగళిగల ఇరువ సంబంధవు భర్త-భార్య సంబంధదంతే — ఎందు డొలలిసి డేగళు వుదు, కేలవు జన వేదాంతిగ వ.తనాగియల ఇరు వుదు. స్త్రీ-పురుషర తొరితియదా ధర్మ సంబంధవే సమస్త జనాంగగళిల్లియల ఇదువరిగి మాన్యనాగిరు

ವುದು. ("He with gentle sway and she with coy submission") ಎಂಬ ಕವಿವರನವಾಕ್ಯನ ಸರಸತೆಯು ಎಷ್ಟು ನಿರ್ದಾಸ್ಯವಾಗಿರುವುದು? ಅದರೆ ಈಗಿನ ಕೆಲಗಂಡು ಬೀರಿಯರಿಗೆ ಇದು ಕೇವಲ ಕರ್ಣಕರೋರವಾಗಿ, ಅಗ್ರಹ ವೃಂಟಾಗಬಹುದಾದರೂ ವಿಲ್ವನನು ಸತ್ಯ ಗೆದ್ದಿರುವನು.

ಅರ್ಥವಂತಕುಲೋತ್ಪನ್ನನ ಜೀವಿತಕಾಲವು (೧) ಒತ್ತು ಚಿರೈ, (೨) ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ, (೩) ವಾಸಪ್ರಸ್ಥ, (೪) ಸನ್ಯಾಸವೆಂಬ ನಾಲ್ಕುವಿಧಗಳಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಸನ್ಯಾಸವು ಸೂಚ್ಯಾಗ್ರತಪಸ್ಸಿನಂತೆ ಕೇವಲ ಅವಾಯುಕರವಾದುದು. ಕಾಷಾಯ, ದಂಡಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ರವೆ, ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ, ಹಾಲುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುತ್ತಾ ನರವಾಹನರಾಗಿ ದೇವೀಶ್ವರನಾದ ಭಗವಾ ನನ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳುಂಟು ಹಳಬಿಟ್ಟು ಜಿಂದಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ ಪಂಜುಗಳ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರ್ಮ ಗ್ವಂತುಗಳೂ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದಿರುವವೆಂಬ ನಟನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಮಾಹುತನು ಅಂಕಿತ ದಿಂದ ಇರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಿಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡಲಾರದೆ ಕೇವಲ ಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಪದೇಪದೇ ಮೂತ್ರಪೂರಣೋತ್ಸರ್ಗವಾದಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಳು ಏಳದಂತೆ ತಂತ್ರಮಾಡುವ ಆನೆಗಳಿಂದ, - ಸಾಲ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬರುವ ಶ್ರಮನಿವಾರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಬೀಸಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರ ಮನೆಯಮುಂದೆ ಕನ್ಯಾಕಾಮಣಿಯಿಂದ ಮಂಗಳನೀರಾಜನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮರವಣಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಂದ ಕಸುಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಸನ್ಯಾಸವೆಂದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಸೀತಾಪಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾವಣನು ತಾಳಿದುದೇ ಸನ್ಯಾಸವೆಂದಾಗಲೀ, ತೀಯುಟಾರದು ನೈಜವಾದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡವನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದ ವ್ಯಾಜವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅಶ್ರಮವು ಬಹು ಕಠೋರವಾದುದೆಂದು ಬಹು ಜನರು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಚಾಲ್ಕುದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವುದು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಲೋಕ ಸೇವೆಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಡುವುದರಿಂದಲೇ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವು ಕೇವಲ ಶ್ರೀಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಲೋಕೋಪದ್ರವವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಂತೋಷ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ದೇವತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅತಿಥಿ-ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೂ ದೀನಾನಾಥರಿಗೂ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಸಹ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ

ಸುಖದಾಯಕಗಳೆಂದು ಅಸ್ತಿ ಕರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವರು. ಈ ಕೆಲ ಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವಾದುವುಗಳು. ಗೃಹಸ್ಥನೆಂದಮೇಲೆ " ಗೃಹಿಣೀ " ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾ ಜವಾನ್ಯವನ್ನು ನಡಿಸುವುದು. ಅನರ್ಥಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಅನುಚಿತವೆಂಬುದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಯಿಂದಲೂ ಪುರುಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಯೇ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು " ಪತ್ನಾಸಂಗತ್ಯತೆ " ಎಂದರೆ ಪತಿಯು ನೇತೃವಾಗಿಯೂ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವಾದುದರಿಂದ " ಪತ್ನೀ " ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು

ಹೀಗೆ ಗೃಹರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ, (೧) ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪರಿಚಾರಕಳಂತೆಯೂ, (೨) ಕಾರ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಂತೆಯೂ, (೩) ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆಯೂ, (೪) ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯಂತೆಯೂ, (೫) ಉಟ ಉಪಚಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಯಾತ್ಮವಿನಂತೆಯೂ, (೬) ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾದೃಶ ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದಲೂ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಗಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾನಾಚ್ಯತ್ಯವು ಸಲ್ಲುವುದೆಂದು ಪುರುಷರು ಅಶಿಸುವರಲ್ಲವೆ? ಅರ್ಥರಮಣಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡತಲ್ಲದರೆಂದು ಕೇಳುವೆವಲ್ಲದೆ ಈಗಿನ ವನಿತಾಮಣಿಯರೂ ಈ ಪದವಿಯನ್ನೇ ಅಶಿಸುತ್ತಿರುವರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ

"ಸ್ತ್ರೀಷು ದುಷ್ಪವನು ವಾಸ್ತೇರ್ಯ ಜಾಯತೇ ವರ್ಣಸಂಕರಃ " ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳಾದರೆ, ಕುಲವು ಸಮಾಜವು, ದೇಶವು ಸಹ ಕೆಡುವುದೆಂದು-ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವುದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ- " ನಿಮ್ಮ ಸೌಶೀಲ್ಯವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷರಿಂದ ಯಾವ ಭಂಗವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡತಲಿರುವರು ಇದು ಬಹಿಃ ಸಹಜವೆಂದೇ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಈ ಬಗೆಯಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಪುರುಷನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವೆಂಬುದು ವಿಧಿತವಾಗುವುದು. ವಸ್ತುತಃ ದ್ರೌಪದಿಯು-

" ಪಂಚಮೆಪತಯಸ್ಸಂತಿ ತ್ವಂತುಮಮರೋಚತೆ | ಪುರುಷಾಣಾಮಭಾವೇನ ಸರ್ವಾನಾರ್ಯಾಃ ಪತಿವ್ರತಾಃ || "

ಎಂದರೆ ಪುರುಷರು ನಿರಕರಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಾತಿ

ಪ್ರಕೃತ್ಯೆ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿಂದು ಹೇಳಿರುವಳು. ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಪುರುಷವರ್ಗವು ದುರಾಶೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಯೋ ಭಯಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದಲೋ, ಅಬಲೆಯರನ್ನು ದುರ್ವಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊರತು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ದುರ್ವಾರ್ಗಿಗಳಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅಗ್ನಿಶಿಖೆಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿರಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುವವರೆಗೂ ಮನೆಯ ಬೆಳಕಾಗುವುದು, ಆತ್ಮಪೋಷಣೆಯಾಗುವುದು, ಮೈಮರೆತು ಬಿಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದಲ್ಲಿ ಮನೆಯೂ ಸುಟ್ಟು, ಆತ್ಮನಾಶವಾಗಿ, ಊರು ಕೇರಿಯೂ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಲ್ಲ? ಅದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅವಾಯವಿಂದ ಕಾವಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ಸದುಪದೇಶವಲ್ಲವೆ?

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಗುಣವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಾಂಶವೆಂದೆ. ಆಸ್ತಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲೆಯಾವಗುಣಗಳಮೂಲಕ ತಿಳಿಯತಕ್ಕುದೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನನು “ ಕೀರ್ತಿ (೧), ಶ್ರೀಃ (೨), ವಾಕ್ (೩), ನಾರೀಣಾಂ, ಸ್ತೂತಿಃ (೪), ಮೇಧಾ (೫), ಧೃತಿಃ (೬), ಕ್ಷಮಾ (೭) ” (ಅಹಂ) ಎಂದು ಅಪ್ಪ-ನೊಡಿಸಿರುವನು (ಭಗವದ್ಗೀತಾ-X-೩೪) ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಈ ಈ ಗುಣಗಳು ನಿರತಿಶಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕುದೆಂದು ಭಾವವು.

ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯಕಾದ ಅರಂಭತಿಯ ಕೀರ್ತಿಯು, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪೋಷಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪವಾಯ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅಶುಲ್ಕಿಶ್ಚಕ್ರವು, ಸರಸ್ವತಿಯಂತೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗ್ನಿಭವವು, ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪತ್ನಿ ಕೇಶಿನೀದೇವಿಯಂತೆ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಮಗನನ್ನೇ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸ್ವುತಿಯು, ಯಮನೊಡನೆ ಸಂವಾದವಾಡಿದ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯು, ವಸ್ಮಾಪಹರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಮಾನವನ್ನು ಕಾವಾಡುವನೆಂಬ ದ್ರೌಪದಿಯ ವೃತ್ತಿ, (ನಂಬುಗೆ) ರಾವಣಸಂಹಾರಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ವೂರ್ವದಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸಿಯರಿಗೆ ತೋರಿದ ಕ್ಷಮೆ,—ಈ ದಿವ್ಯಗುಣಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಅದರ್ಶನಾರೋಮಣಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುವು.

ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಈ ಗುಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತೆಯರಾಗಿ, ಸುಮಂಗಲಿಯರಾಗಿ, ಸತ್ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ನಾರೀಮಣಿಯರೇ ಅವತರಿಸಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಪರಂಪರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯವಾಗಿದೆ

ಇತಿ ತುಭಂ!

(ಅಪ್ರಮೇಯ ಶರ್ಮ—ನಂಜನಗೂಡು.)

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಕನ್ನಡನುಡಿಯೂ.

[ಲೇಖಕ - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕ. ಶಂಕರಭಟ್ಟ, ಮಂಗಳೂರು]

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನಾಂಗದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಲ ಅವನತಿಗಾಗಲ ಅದರದರ ತರುಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಕಾರಣಭೂತರೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಹಿರಿಯರ ಕೆಲಸವಾದ ಬೆಳಕೆ ಅವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಅವರು ಹಿಡಿದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿವ್ವಹಿಸುವ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದು, ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೇ ಸೇರಿಸುವುದು. ಇಂತಹವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಮೇಲೆಯೂ ಮಾತೃದೇಶದಮೇಲೆಯೂ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿರಿಸಿ ತದನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ, ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸುರಾದಮೇಲೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಮನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸದ್ವೃತ್ತಿಯು ಅದರಂತೆ

ಕಾರ್ಯದ ಫಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಕಲಿಸಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿತು ಅಷ್ಟೇ ತಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೆಂದಿದ್ದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. “ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಬುತ್ತಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರುವುದು?” ಎಂಬ ಗಾಡೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದುದಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ವಿದ್ಯೆಪೋರೆಗುಂ ಚೂಡಾರತ್ನಾ” ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕರೆಯು ನಾಡನಡಿ, ನಾಡಿನವಿಷಯವಾಗಿ ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯಿಂದ [ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ] ನೋಡುತ್ತ ಬರಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಅದರಂತೆಯೇ

ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಮಗೆ, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದೇಶದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ನೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರವೂಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗವು ಅದರ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದುಳಿದದಾಗಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂ ಅನೇಕಮತಗಳು, ಅನೇಕಭಾಷೆಗಳು. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಬಹುದೂ ರವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತಾದರೂ ಅದರ ವೈಭವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೀರೆಬೀರೆ ಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸುತ್ತಿವೆ ವೈಸೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಡಗು, ಕೊಯಂಬುತರು, ಬಿಜಾಪುರ- ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಸ್ಥಳಗಳು ಕನ್ನಡ ನಾಡುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳು ಬೀರೆಬೀರಿಯಾಗಿ, ಬೀರೆಬೀರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಹೊಡೆತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಡುಕಾಡುತ್ತಿರುವುವು ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಈಗ ಕನ್ನಡನಾಡೆಂದು ಹೇಳುವ ಭಾಗವು ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳದಂತೆ ವೈಸೂರು, ಧಾರವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿ ದೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳು ಇನ್ನೂ ಕನ್ನಡದ ಪೂರ್ಣತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿಲ್ಲ

ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣ ಕಳೆಯಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈಗಲಾದರೂ, ಆದೇ ಕನ್ನಡವು ಬೀರೆ ಬೀರೆ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವ ಜನರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿ, ಕನ್ನಡಭಾಷೆ, ದೇಶಗಳೆರಡೂ ತ್ರೀಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಇಂತಹ ತ್ರೀಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ತನು ಮನೋಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಅವತ್ಯಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಈಗ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಹೀಗೆ ಸುತ್ತಿರುವರು, ನಮಗೆ ಕನ್ನಡವೇ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿರಲು ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಬರುವುದೆಂದು ನೆನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಲು

* ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗವು ಇತರ ಜನಾಂಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಸ್ವಪ್ರಯಾಸ ಸಂಪದನುಭವದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಹಿಂದುಳಿದಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು, ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿ, ಧರ್ಮ, ಸತ್ಯ, ದಯೆ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂದೇಶವು ಹಿಂದೂಜನಾಂಗವು, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಮುಂದಾಗಿ, ಗುರುವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಾವು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿ ಈಗ ಬೀರೆಬೀರೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವೇ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅದನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ನೋಡಲು ಹಿಂತೆಗೆಯುವವರೂ ಉಂಟಾದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡವು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಾರಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೂ ಮನಸ್ಸುಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ನಾಡನುಡಿಯ ಏಳಿಗೆ ನಾವು ಈ ಮುಂದಿನ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅವತ್ಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

I ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ಕನ್ನಡದಿಂದ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಿಂದಲೇ ನಡೆಯಿಸಬೇಕು.

II ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಭಾಷಾ ಪರಿಜ್ಞಾನವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬಳಿಯೊಳ್ಳೆಯ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಮಾಸಿಕ ವಹಿಗಳನ್ನೂ ಓದಬೇಕು. ಇಂತಹ ಉಪಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಬಟ್ಟಾಗಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಭಂಡಾರ ವಾಚನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವರು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವರ್ತಮಾನಪತ್ರ, ಮಾಸಿಕ ವಹಿಗಳನ್ನು ಓದುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು; ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ನಾಡನುಡಿಗೆ ಆಗ್ರಮಣ್ಯದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಬಳಿಕ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳೆಡೆಗೆ ನೋಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು.

III ನಮ್ಮೀ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನೇಕರಿರುವರು, ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಭಾಷಾಭಿಮಾನವೂ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಬಡತನದ ದೋಷದಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಮರುಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಂತಹರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಅದರಿಂದವರು ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ದೇಶಸೇವೆಗೆ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಧನಿಕರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ವಾಚನಾಲಯಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಡವರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ತೆಗೆ

ದುಕೊಂಡಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಓದಲು ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಚುರಿಸಬೇಕು.

IV ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಅವರೇ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು, ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರೂ ತಿಳಿದವರೂ ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು; ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗುವ ನಮಗೆ ವಾಕ್ಯವಿಷಯ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ, ಐಕ್ಯವಿಚಾರ, ಕಾರ್ಯೋತ್ಸಾಹ, ಕ್ರಮಗಳೂ ತಿಳಿದುಬರುವುವು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಧನಿಕರು ಮಾತ್ರವೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ, ಒಡವರು ಕೂಡ ಮಾಡಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಕ್ಕಟ್ಟು, ಆಸಕ್ತಿ, ಇವುಮೂರು ಒಂದುಗೂಡಿದರೆ ಸಂಪನ್ನತೆಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಆಸಕ್ತಿಯೊಂದಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಧನಿಕರೂ ಉದಾರರೂ ಆಸ್ತಿಕರೂ ನಿಜವಾದ ದೇಶಹಿತೈಷಿಗಳೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ರಯ—ಶ್ರೀಲತಾಹ—ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದರೆ, ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ವಿನೂತನವರ್ತನಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಇವರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯೇ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರು. ಅವರ ಸಹಾಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದು ಇವರು ಮೊದಲು ಸಣ್ಣ ವಾಚನಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು, ಅರ್ಬಕ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನಿವರಿಸಿದರೆ ಪತ್ರಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಉದಾರಹೃದಯರಾದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಳುಹುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನವು ಬಲವಾಗಿ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೂ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ—ಅದೇ ದೊಡ್ಡದೂ ಆಗಬಹುದು. ಅದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯತ್ನವು ದೃಢವಾದಂತೆಲ್ಲ ಸಂಪನ್ನತೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಿ, ಮೊದಲು ಸಣ್ಣ ವಾಚನಾಲಯವಾಗಿದ್ದ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾರ್ತಾಪತ್ರವೂ ಹೊರಡಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೇ ಮುಖ್ಯವಷ್ಟೆ, ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಾಧನವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟಾಗಿರಬಹುದು? ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲವೆ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಆಶೆಗೆ ಏನನ್ನೊಬ್ಬರು? ಅಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮಾಡದಿರುವುದು ನಮಗೆ ಅದಿಷ್ಟು ಕೊರತೆಯೆಂದೇ ಬೇಕು?

ಅವ ಜನಾಂಗದವರಿಗಾದರೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೂ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅಭಿಮಾನವು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ! ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು, ಅದರ ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಡಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅದರವನ್ನು ಕೂಡ ತೋರಲಾರರು. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಭಿಮಾನಶೂನ್ಯರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ನಿಜವಾದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಒಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದೇ ಅಗಲಿ, ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಊಹೆಯಲ್ಲ. ಕನ್ನಡವು ನಮ್ಮ ತಾಯ್ನಡಿ (ಮಾತೃಭಾಷೆ). ತಾಯ್ನಡಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯಬೇಕು. ತಾಯ್ನಡಿಯನ್ನು ಕುದಿದೇ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಆ ಮೇಲೆ ಇತರ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ, ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಬಲದಿಂದ ನಾವು ಜನಾಂಗಿ ಬೆಳೆದು ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಮಗೆ ಕನ್ನಡವೇ ಮುಖ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿಯೂ, ರಾಜಭಾಷೆಯಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಎರಡನೆಯದಾಗಿಯೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾದುದೇ ಸರಿ!

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಒಗೆದು ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬುದ್ಧಿಯು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾಡುವವರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆಂದರೆ, ಮರಾಟರನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಮರಾಟರೂ ಒಂದೇ ರಕ್ತದವರು. ಆದರೂ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಜಗಜಾಂತರವು ಕಾಣುವುದು ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರೂ ದೇಶಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೂ ಆದವರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯೊಂದಿರುವರು. ಬಂಗಾಳಿಗಳು ಮರಾಟರಿಗೆ ಕಡಮೆಯವರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇವರು ತಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವರೂ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸುವವರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರೇ?

ಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡಬಂಧುಗಳೇ! ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಜಾಂಧವರೇ!!

ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಿರುವುದು; ಒಂದೆಡೆ (ಮಾತೃ) ದೇಶವು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿ

ರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನರಳುತ್ತಿರುವುದು ದೇಶ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಈ ದೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನಾವು ಸುಮ್ಮನ ಕುಳಿ ತುಕೊಂಡಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆ? ವೊಡಲು ರಾಜೀವಿಯಿಂದ ಇಗನೋಹಕವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಈಗ ಈ ಪರಿಷಾದ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿಜವಾದ ಕನ್ನಡಿಗರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ದುಃಖವಾಗುವುದು.

ಹಾಗಾದರೆ, ಎಲ್ಲಿ, ಬಾಂಧವರೇ! ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಡಿ, ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವಿರಾಷ್ಟ್ರ! ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರೂ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ತೋರಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಲು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ದೇಶಭಾಷೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಈ ನಮ್ಮ ರಡು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಸೋದರೀಮಣಿಯರ ಸಾಸು ಭೂತಿಯೂ ಸಹಾಯವೂ ಅವಶ್ಯಕವು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುವ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯರ, ಭಗಿನಿಯರ, ಸಹಾಯವನ್ನೂ

ಪಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಹಿರಿಯರ ಮತದಂತೆ ನಮಗೆ ಸಹಚಾರಿಣಿಯರಾಗತಕ್ಕವರೂ, ನಮ್ಮ ಮಾತಾ, ಭಗಿನಿಯ ರಂತೆಯೇ ದೇಶ-ಭಾಷಾ ಮಾತೆಯ ಸೇವೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಗುವಂತೆ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಪೌರುಷವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇಯವಾಲಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಸುಸಮಯವು ಏಳಿ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಿ! ವಿಘ್ನಗಳಿಗೆ-ಮತ್ತು ಸರಾಭವಗಳಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಡಿ! ಪ್ರಯತ್ನ ಸನ್ನು ಮನಃವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವು ಈಗ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆಯಾದರೂ ದೊರೆಯಬಹುದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವು.

उद्योगिन पुरुषानिहमुपैति लक्ष्मी-

दैवहि देवमिति कापुरुषावदति ।

दैव निहय कुरु पौरुषमात्म शक्या

यत्नेकृते यदि न विध्यति कोत्र द्रावः ॥

(ಹಿತೋಪದೇಶ)

ಬಂಗಾರದ ಬೆಲೆ ಇಳಿದಿರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಲ ಸೋಲುವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ

ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕೊಂಡು ತಮ್ಮಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಯಾಸ

ಪಡುತ್ತಿರುವ ಘನಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯ

ಬುದ್ಧಿಶಿಸಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜ್ಞೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮದ್ರಾಸಿನ

ಜೋರ್ಡೀನವರು ಹೇಳಿರುವ ಹಿತಸೂಚನೆ:—



SHOULD WE SPEND OUR MONEY ON JEWELS.

ಒಡವೆಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬಹುದೆ?

ಯಾರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಣವನ್ನು ತಮಗೂ ತಮ್ಮ ನೆರೆ ಹೊರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರರಿಗೂ ಹಾನಿಗಳಿರವಾದ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಕೇವಲ ಅವಿವೇಕಿಗಳು. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವವರು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು. ತಮಗೂ, ಇತರರಿಗೂ ಜ್ಞೇಮಕರವಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ವಿವೇಕಿಗಳೆನಿಸುವರು. ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ಸುವುದು, ಇವೀನ ಗಳನ್ನು ಆಬಾಡು ಮಾಡುವುದು, ಪರಸ್ಪರ

ಸಹಾಯಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು, ದೇಶಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು— ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವವರು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕವರನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ತಮಗೂ, ಇತರರಿಗೂ

ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದಂತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿದತಕ್ಕವರೂ, ಅಭರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕವರೂ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಬರು. ಇಂಥವರನ್ನು ಬಹಳ ಅವಿವೇಕಿಗಳೆಂದು ಹೇಳದೇ ಹೋದರೂ ಬಳ್ಳಿ ವಿವೇಕಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇತರ ದೇಶದವರು, ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾದೆಡೆದವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಡವೆಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದಿಯಾದೇಶದವರು ಬಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ತಾವು ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಅಭರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಾದರೂ, ಇತರ ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಅಪಾಯಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಇದು ನಿಜವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂಡಿಯಾದೇಶದವರು ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಇದು ಸುಯಾದ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ಅಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳ ದೇಶವಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಮಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ? ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಕೊಂಡು ಭಾಗ್ಯವಂತರನ್ನಿಸಿದವರು, ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅಕ್ಕವಕ್ಕವಾಗಿದೆ. ಇಂಡಿಯಾದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ, ಲಾಭಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂಟು. ಮೊದಲನೆಯದು— ಬಟ್ಟೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಜೀವಿಸಿದರೆ, ಕೂಡಿದವೆಷ್ಟಿಗೆ ಆ ಜೀವನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವೆವೆಂದಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬಳ್ಳಿಬೆಳ್ಳಿಯು ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದುದು ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಸಲವು ಕುಮ್ಮೀ ಜೀವನಾಗಿದ್ದರೆ, (ಹೊಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋಡಿ ತೋಡಿ ಜೀವಿಸುಗಳಲ್ಲಿ (ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ) ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಹುದಾದ ಕಟ್ಟು, ಬತ್ತ ಮುಂತಾದ ಲಾಭಕರವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು; ಅಥವಾ ಅದು ಮೊದಲೇ ತೋಡಿ ಜೀವನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ— ಈಗೀಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

ವರಸ್ತರಸಹಾಯಸಂಘಗಳು (ಕೋವಾಸರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳು) ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಈ ದೇಶದ ರೈತರು, ಸಾಹುಕಾರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಬಡ್ಡಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲಮಾಡಿ ನಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗದಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾದ ಬಡ್ಡಿ, ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸೊಸೈಟಿಗಳು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರುವುವು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಸೊಸೈಟಿಗಳಲ್ಲಿ, ರೈತರಿಗೆ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲ. ಹಣವಿದ್ದವರು, ಈ ಸೊಸೈಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನೇಕೆ ಡಿಪಾಜಿಟ್ ಮಾಡಬಾರದು? ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಣಕ್ಕೂ ಬಳ್ಳಿಬಡ್ಡಿಯು ಒರುವುದು. ರೈತರಿಗೂ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ದೇಶದ ವ್ಯವಸಾಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

ಇದರಮೇಲೆ ಈಗ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಬಟ್ಟರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಣವಿದ್ದವರು, ಅಂತವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ, ಕಾರ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನೂ ಅವರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಬಾರದು?

ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹಣವನ್ನಿಡುವುದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ನಿಮಗೂ ಲಾಭವುಂಟು, ನಿಮ್ಮ ದೇಶದವರಿಗೂ ನೀವು ಸಹಾಯಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು? ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ದೇಶಕ್ಕೂ ಅದರಿಂದ ನಷ್ಟವುಂಟು? ಹೇಗೆಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾದೇಶದಲ್ಲಿ, ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುವು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬರಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರದವರು ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಛಾಪಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಹೊರದೇಶಗಳಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿನವರು ಆಗಾಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರೆ, ಹೊರದೇಶದವರು ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುತ್ತುಬರವರು. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಷ್ಟಹಿಂದಾಗಿ, ಅವರು ಪ್ರಜೆಗಳಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸದೆ ತೀರದು. ಈ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿಯೇ ಸರ್ಕಾರದವರು, ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿ

ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿಕೊಡದೆಂದೂ, ಹಾಗೆ ಕರಗಿಸಿದವರು ದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವರೆಂದೂ ವಿಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು.

ಮುಂದೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ವೌನುಗಳನ್ನೂ, ಕೆಲವು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಆ ಹಣವನ್ನೇ ಪಕ್ಷಿ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿಟ್ಟರೆ, ಮುಂದೆ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಲಾಭವುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿರಿ?

ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀವು, ನಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಅಭರಣಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟರೆ, ಮುಂದೆ ಅವಳ ಗಂಡನು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ, ಅವಳ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಬಹುದು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ದೌಯಾಗಿ (ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ) ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದುದೂ ಸಹಜವೆ? ಅದರೆ ಬಡವೆಗಳರೂಪವಾಗಿ ನೀವು ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಅವಾಯವೇ ಹೊರತು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ಗಂಡನು, ಹೆಂಡತಿಯ ಬಡವೆಗಳನ್ನು ಕಳೆಯದೆಬಿಡುವನೆ? ಇದಲ್ಲದೆ, ಬಡವೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಹಣಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯೂ ನಷ್ಟವಾಗು

ವುದು, ಕಳ್ಳರು ಏನೂಕಷ್ಟು ಎಲ್ಲದೆ ಕೊಂಡುಹೋದರೆ ಅವರು ಗಂಟೆಗೇ ಮೋಸಬರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಡವೆಗಳರೂಪವಾಗಿ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಆ ಹಣಕ್ಕೆ ಕೋನಾಪರೆಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಷೇರುಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲವೇ ಪ್ರೊಪ್ರಿಯೇಟಿವ್ ಕ್ಯಾಪ್‌ಸರ್ವಿಸಿಟಿಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದು, ಅದನ್ನೇ ಅವರಿಗೆ ಅಸ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಡಬಾರದೆ? ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ನೀವು ಹಾಕಿದ ಹಣವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು, ಇದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೂ ಫೋವುಂಟು. ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಹಣಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಂಡು ಬಡವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಟ್ಟರೆ, ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೂ ಲಾಭವಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೂ ಫೋವಿಲ್ಲ.

ನೀವು ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈಗ ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೊರಗಿನಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಂಗಾರವನ್ನು ತರಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ವಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು ಇದರಿಂದ ಒಂಗಾರದ ಬೆಲೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು. ಒಂಗಾರವು ಅಗ್ನಿ ವಾಯುತೆಂಬ ಆಶೆಗೆ, ನಿಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ಅಭರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ, ನಿಮಗೂ, ದೇಶಕ್ಕೂ ಲಾಭಕರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿರಿ.



(ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದುದು-)

ಇರಾವತಿ

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಶಂಸೆ ಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅದರ ನಿರೂಪಣೆ ದೀಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯುಜ್ಜನಾದನು ಆತನು ಪ್ರಶಂಸೆಯೆಂಬ ಮುಹುರ್ದಯವನ್ನು ಆಯದವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅವನ ಮುಚ್ಚಿ ಕಯ್ಯೂ ಇದ್ದಿತು ಆದರೆ, ತಾನು ಯಾರಿಂದ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆತನ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ತುತಿ ಸಿಕ್ಕುವಾರನು ಅಂತಃಕರಣ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಅತಿದ ಮೂರ್ತುಗಳನ್ನೇ ಆತನ ಬಹು ಸಂತುಷ್ಟನೂ ಪ್ರಸನ್ನನೂ ಆದನು. ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ವೃದ್ಧಮಧುರವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ಸಾಕಾಶವಾಗಿ "ತಾವು ಕೇಳುವುದು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ವರೆಗೆ ತಾವು ಸನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲವಾದರೂ ತಮಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದನ್ನು ವಿರಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಇದೇ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಬಳಿಕವೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಡುವರಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬಾದಶಹರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ. "ಬಾದಶಹರುಗೆ ತೃಷ್ಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ತಾವು ಕೇಳುವಿರಿ, ನು ನಾನು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು. ಯಾವಾತನೂ ಕೇವಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ತೃಷ್ಣೆಯು ಳವರೇ ಆತನಿಂದ ಬಂದು ಮಾತಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದರ ಯಾವವಿಷಯದಲ್ಲಿ? ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವುದೋ ಬಾದಶಹರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದೂ ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾವು ತಿಳಿಯುವಿರೇ? ಹಿರಿಯರಿಂದ ಡಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆಗ್ರಾಹಣ ಜಿಕ್ಕಿ ರಾಜ್ಯದ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಏನೋಂದೂ ದೊರಕಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಘಾಜ್ಞಿರಾದ ಅವರ ಹಿರಿಯರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದಾಗ ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವೂ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಈಗಲಾದರೋ ಅವರ ರಾಜ್ಯದ ಸೀಮೆಯು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದೀಶವೆಂದೂ ಹಿಡಿದು ಘರ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದವರೆಗೂ ದತ್ತಿಗಾಜ್ಞಿ ಗೋವಳಕೇಂದ್ರದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ ಹೀಗಿರುತ್ತ ಇನ್ನು ಹೊಸದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷತಃ ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಪ್ರಮುಖ ಕೂಡ ಧರಿಸಾರದಂಥ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವನ್ನು, ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತೃಷ್ಣೆ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದೆಂದು ತಾವು ಏಕೆ ತಿಳಿಯುವಿರಿ? ಆದರೂ ಕೆಲಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನೊಬ್ಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಇತರ ದೇಶಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಾಯವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಬಿಟ್ಟು ದಿನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೂ ಉನ್ನತಗೂ ಅಂತಃಕರಣವುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಪರರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಷ್ಟೇ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿರೂಪಾಯವಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಆತನು ಬಿರಿಯಿಂದ ಸದ್ಗವನ್ನು ಏಳಿಸುತ್ತೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವೆಲ್ಲದೇ ಗತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವುದಾದರೂ ತೃಷ್ಣೆಯು ಮತ್ತು ಬಾಬನರ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾದಶಹರುಗೆ ಕೂಡ ಬಂದ ವಿಭವವಾದ ರಾಜ್ಯ ತೃಷ್ಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ ಬಂದಿರಬಹುದು. ನೋಡಬಹುದು, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತೃಷ್ಣೆಯು ಅದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಕೂಡಪ್ಪಿ ಪ್ರಬಾಹನರ ಸುಖವಂತುಗಳನ್ನೂ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಏಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅತೀಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಕೂಡಿಸಿ ಬಾದಶಹರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತಗ ತರುವುದಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಬಾಹಿಯವಂಥವೂ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ ದ್ವೇಷವು ವೇಗವನ್ನೂ ಹೋಗಿ ಗೋಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಂಘರ್ಷಗಳೂ ಸ್ವಬಲರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅತ್ಯಾತ್ಮಾಂಗಗಳನ್ನು ಆತಂಕಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಮಿಗಿಲೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಮಾಯವಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸರ್ವತ್ರವೂ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸುವಾತ್ರರಾದ ತನ್ನ ಸುಖಾಬನರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಾಗರಿಕತೆಯು ಉಚ್ಚವದವನ್ನೂ ವದಕ್ಕೂ ಅವರು ಮನಃಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ವಾಡಿ ಸಾಧಿಸತಕ್ಕ ಕಲಸವ್ಯವೆಂದೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದಾಗಿದೆ ನಾನೂ ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪುವೆನು ಆದರೆ ಈ ಮುಂದೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೆಂದೂ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವಾದ, ಪರನೋಚ್ಚವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ, ಕಾಂಕ್ಷೆ ಆದ ದುಸ್ಸಂಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ದೋಷವೆಂದು ಬರ ಪಡೇ? ಸಜನಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬಾದಶಹರ ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾದ ಆ ಮನೋರಥವು ಎಂದಾದರೂ ನೆರವೇರಿಬಹುದೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅಲೋಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪುತ್ರಿಯ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದವರು.

ಅದರೆ, ಅಳಲಾ! ಆ ಮನೋಗತದ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬಹುದೂರವಿರುವುದು." ಎಂದು. ಮತ್ತು ಈ ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಈಶ್ವರೇಶ್ವರ ಬಲವತ್ತರವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಯನ್ನು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಎತ್ತಿ ಬದನೆಯೇ ಬನ್ನ ನಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಇವಿರಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾತನಾದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬಾದಶಹನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಸ್ಪರಿಸಿ, ಒಡನೆಯೇ ಆತನು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿರಲು, ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನು "ಬಾದಶಹನೇನಲ್ಲ! ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ನಾನಲ್ಲ! ಗೋತ್ತಮ ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗನಾದ ನನ್ನೊಡನೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೋಗತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸುವರೇ! ಇದು ಶದ್ಧ ಮರುಳಾಟ ಎಂಬೀ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಆತನಿಗೆ ಇಂಟಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಆ ಅಜ್ಞಾತವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಕುಮಾರನು ಆತನಿಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳತೊಡಗಿದನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಖಿತವಾತವಾಗಿ ಶ್ವೇತ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಧಾನಮಾಡಿದ, ಉದ್ದವಾಗಿ ಗಡ್ಡಬೆಳೆಯು ಸಿದ, ಬಂದಿಷ್ಟು ಗಿಡ್ಡನಾಗಿ ಬಗ್ಗಿದಜಿನೈಕ್ಯ ಮುಸಲಾನ ನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಇವಿರು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು, ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತು. ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ - " * ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ಬರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ " ಎಂದು ಅಜ್ಞಾತ ಪುರುಷನು ನುಡಿದು ಸವೀಸುವುತ್ತಿರುವ ಆತನ ವಂದನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಕ.ಶಲವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದನು.

* ಮುಲ್ಲಾ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರ್ ಅಲ್ಲಿದೌನಿಯು ಬಾದು ವರ್ಷ, ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೫೦ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆತನು ಗಾನ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಕಂಠಸ್ವರವು ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಬುಧವಾರ ನಡೆಯುವ ಆಸ್ಥಾನ ಸಭೆಯು "ಇ ಮಾನು" ಆಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆತನು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಾದಶಹನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಕ್ಷರ ತು ಅರಬೀ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆತ ನಿಂದ ಪಾರಸೀ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತನ ಗೊಳಿಸಿದನು. ಅವನು ಅಪ್ಪಟ ಮುಸಲ್ಮಾನನಿದ್ದರಿಂದ ಅಬುಲ್ ಫಜಲನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆಯೇ ಕೆಲವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಫಜಲನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದೂ ಧರ್ಮಹೀನನೆಂದೂ ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಲ

ಬಳಿಕ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಅಹಂಕಾರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆವಾದಮುಕ್ತವಾಗಿ ನೋಡಿ ಆತನೊಡನೆ ಒಂದಕ್ಷರವನ್ನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಒಡನೆಯೇ ಆತನ ಕಡೆಗೆ ಬಿನ್ನೈಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ನಿಂತನು. ಆತನ ಈ ಅವಮಾನಕರವಾದ ವರ್ತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಮಾರ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ರಕ್ತವು ಉಕ್ಕಿರಲಿಂತಾಗಿ ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಇಂಥ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಆತರಣದ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಆತನಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತಪುರುಷನು ಆತನನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ - "ಸಿದ್ಧರಾಮಮಹಾರಾಯ! ಹೋಗಲು, ನಿಜ ಈ ನನ್ನ ವಿತ್ತನ ಸಡತೆಗಾಗಿ, ತಾವು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಈ ವರ್ತನವು ತಮಗೆಂದೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉದ್ವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿನ್ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು ಹಿಂದೂಗಳ ಮುಲಾವಲೂ ಉಪಮಾತ್ರದಿಂದ ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಧಾಯಮಾನರಾಗುವರು ಹಿಂದೂಗಳ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿರುವರೆಂಬುದು ಇವರ ಭಾವನೆ. (ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರನನ್ನು ನೋಡಿ) 'ಹೇಗೆ ವಿತ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟು?'

ಅಬ್ದುಲ್ - ಸಾವಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ (ಎಂದು ಕುಮಾರನನ್ನು ನೋಡಿ) ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟ, ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ವೈರವೂ ಇಲ್ಲ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಸರಾದ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೂಗಳ ಬೇರೂರಗಳನ್ನು ಗದು ನಿಮ್ಮ ಜನರನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಯಾವತ್ತೂಲೂ ಲಬಿಸದಂಥ ವಿರೋಧವಾದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಜನರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು ಆದರೂ ಧರ್ಮ

ವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವನು ಅವನು 'ತಾರೀಖೇ ಒದಾನ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಗದ್ದುಸನೋ ಬಾದಶಹರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೫೦ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗ್ರಂಥಿತಗೊಳಿಸುವನು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಷರ ಬಾದಶಹನ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ನಲವತ್ತೂ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವೂ ಇದೆ ಅಕ್ಷರ ಬಾದಶಹನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತನು ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ನಿಂದಾಪ್ರಕರವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿದೌನಿಯು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳ ಕೆಲವಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೂ ಫಾರಸೀ ಭಾಷೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವನು ಅವನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೫೦ರಲ್ಲಿ ಮೃತಪಟ್ಟನು.

ಬಾದ:—“ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಸರ್ವ ಧಾ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಒಲಿಸಿ ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಗುತ್ತಿದ್ದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ ಆಗ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸುಖಗಳನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿಂತಿಂತನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ತಮ್ಮ ಈಗ ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾದ ತಮಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ ಈಗ ತಾನೇನೋ ಮತವಿಚಾರವಾಗಿ ಮಾತ ನಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಊಹಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಆದಿದ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ ತೀವ್ರತೆಯೇ ಅದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಚಿಂತಿಸಿ, ಶಾಂತಕಿತ್ತರಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕೇಳುವೆನು.”

ಅಬ್ದುಲ್—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಊಹೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಮತವಿಷಯವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಹೊತ್ತು ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ವನಃವೂರ್ತವಾದ ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು.

ಬಾದ—(ಸುಳಭವದಿಂದ) “ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳಿ ನಾನು ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಕೇಳುವೆನು. ತಾವು ಮರ್ಯಾದೀನಿ ಹೋಗಬಾರದೆಂಬುದಿಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.”

ಅಬ್ದುಲ್—“ಅದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಂತಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಪಾಡುಮಟ್ಟಿಗೂ ವಿನಯವಾದ ಮಾತನಾಡುವೆನು. ಮನಃವೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೊರಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ ಕಿವಿವಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಹಿತಚಿಂತಕರಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವನಃಸ್ವರ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ನಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನರೇ ಈಗ ಎಷ್ಟೋದಿನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಹೋಗಿದೆ. ಇದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಗೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಾದಶಾಹಿಯೊಳಗಣ ಅಧಿಕಾರವದಿವೆ ಎನ್ನಲು ಅದು ಘಟನಾಂಧ ಧರ್ಮತ್ವದ್ದಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಗಿರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯಂಥ ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಕಾರಣವು. ಇನ್ನು ಇದರ ಅನಂತರದ ವಿಷಯವು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೇಕೆ, ಅನ್ಯಾದರಿಯೇ ಒಳ ಸಂಚುಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಪದಚ್ಯುತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ

ನಾಶಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಂಕಣಾಬ್ದವಾದ ಒಂದು ಪಂಗಡವುಂಟಾಗಿದೆ. ತಾವು ತೈಮೂರವಂಶದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ಜನರ ಸಂತೆಯವರಾಗುವಂತೆ ಬಾಧ್ಯತೆಯೇನಿಲ್ಲ. ಆ ಜನರಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಜ್ಜನೇ ಇದರ ಪ್ರಭೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಇತ್ತರಾಗಿ ಸಂದರ್ಭ ದೊರೆಯಿತು. ನಾನು ಒಂದುಕಡೆ ಮುಲ್ಲಾಜನರ ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಹಜಕ್ಕಾ(?) ಹೋಗಿದ್ದೆನು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ತಣಿಸಿತು. ಅವನು ‘ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ಅಂಧ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಕೂಡ, ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವನಃಸ್ವ ತಾನೇ ಮಾಡಲಾರರು? ಬೇಕೆ ಆವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನ್ಯಾದೇಶಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಅಸಂತೃಪ್ತರಾದ, ಶ್ರೀಮಂತರಾದ— ಸರದಾರರ—ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ— ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆತರೆ ಅವರೇ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು?’

ಅಬ್ದುಲ್—(ನಗು ನಾಗಿ) “ಆ ವಿಷಯ ಮುಲ್ಲಾಜವರೂ ಅವರ ಸಹಾಯಿಗಳೂ ಬೇಡುವುದು ತಾನೇ ಏನು? ಅವರಿಗೆ ವಿನಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಂವೂರ್ತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ. ಅವರ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಜನರಿಗೆ ಮತವ್ಯವಯವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಂದು ತಮ್ಮ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ನಾನು ಅವರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಯಾವುದೇನಿರಬೇಕೆಂದು ಅತಂಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?”

ಅಬ್ದುಲ್—ಒಂದೊಂದು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವೇ ಮುಲ್ಲಾಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲದೆ ನಾವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನಿಧಿಯನ್ನೆದಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಆವರಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸೋಣಾಯಿತು ಆದರೆ, ಸ್ವದೇಶೀಯರಿಗೂ ವಿವೇಶೀಯರಿಗೂ ಸಮಸಮಾನವಾಗಿ ದಯೆಪಾಲಿಸಿರುವ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸತ್ಯಧರ್ಮಿಯರಾದ ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತಿದೆ? ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನ್ಯಾದೇಶಗಳು, ಸೈನ್ಯದಲ್ಲೇನು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇನು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಪಾಷಾಂಡರೇ ಕಾರಣ ಬರುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯಧರ್ಮಿಯರಾದ ನಮ್ಮ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಗಳು ನೋಯುತ್ತಿವೆ. ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸೋಣಾಗಲಿ; ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆಶುಸಿದರೆ ಪತ್ರವರ್ತಿಯವರಿಗೆ

పరమేశ్వరన ప్రతినిధియేంద్రుడై సద్గుణప్రతిపాలకనోద్రుడై ఇరువ దిరుదుగుళ్ళు సార్థి కృత్యంబువంతా యిత్రే? "

అట్లూ— సరి, ఏవంటి, నిమ్మ, హళ్యుకంతే బందే బందితు. సత్కథమే తత్కథమే నిన్ను మాత్ర బద్ధురేంద్రుల ఊడవలె—నానుకొండ, నిమ్మ మాత్ర గణనే ఆనుసంబోధించి అదక్కమనారవారి నడయదవలె ధర్మహింసరేంద్రుల నిన్ను తోలుట అదే సత్కథమే తత్కథమే నిన్ను మాత్ర బద్ధురేంద్రుల బోధించు.

అట్లూ — సత్యంబు, కజరకరసలల్ల పృథ్వి గంబరస్వామియవరు అనుగ్రహింప ఆయుధార్థవారి ధర్మ తత్కథమే నన్ను మాత్ర దవే పోలుగురు. పీఠగాదుదొంద.

బాదు — (నిరీగిధిసి) సరి నిమ్మ పృథ్వి గంబరస్వామి యేబ్బరన్ను బట్టి నడవరాద అంధ బోధ జనగళి యారని కుట్టులొందమొగాయి. త. ఆదేకే? నిన్ను పట్టి వదలేతగళి అంధులవర రాజుగళి అంధుల వ క్రొత్త ధర్మోపదేశకరన్ను నేరీగిధి ' ఆ ధర్మ కుండ నిమ్మకే ధర్మార్థంబు, నల్ల అంబుల బద్ధురసల అంబు ప్రోబతదాత్మనను. ఆరు. అకన్న సుమాత్మనన్ను, తిళిదు భక్తియంద వూరినను సరిందు నాను కే. అను ధర్మార్థంబు నన్ను జేన్నాగి తిళియదు. ఆదరం నిమ్మ ముసల్మాను ధర్మార్థం అదు మేష్ట్రో ప్రాణి ననాదు. దొందు నాను ముడితగాని తోలుబద్ధులు. ఇన్ను ఆ యేవని యిరువన్ను నేరీగిధి, ఆవం బోధి యాపాతననొ. వన్ని నదే నేరీగిధి. నన్ను మాత్ర అంధులవర. వరు ఇదల్లదు బ్రాహ్మణుల విషయంబు తాననను. కే. అను? ఆవం ధర్మార్థం. ఇష్టే పురాతనంబు నెలెనున్నదు కొండ కష్టమిగిదే. ఆవరే అదన్ను ప్రయోగంబు అధర్మ మనాదికలెట్టిరువరు. అవర మతగ్రంథగళి వసే జేరీలకలగాని నేరీగిధి. కళయ ఒడంబడికయన, క్రొత్తర బ్రిటిషుల ముసల్మానుల కారానారంభగ్రంథ పూ కేసల ఆవం జిలెనగళి తేరీలకలయ పీఠి రుత్త అజ్ఞనాదు నాను ఆ విషయగళి కేంబిన్నాత్మ, నులరలల్లంబు నాలుకొండ అగతారదష్ట, తిళిదిరువు దేరిలగాని ఇంధ బంబు ధర్మంబు సత్కథమే దీ రీంబు సుళ్ళంద్రుల జేగే నిరీగిధిగళి? నిమ్మనే

కేలువేను. నిన్నే అలీలకలసి మనఃపూర్తియగాని లుత్తర కేంబి ముసల్మాను ధర్మంబు సత్కథమే దీ క్రొత్త ధర్మంబు విద్యుదేంద్రుల నాను జేగే దృఢంగా జేలకువేను? "

అట్లూ — పరమాత్మను మహాస్వామియవరన్ను ఇస్లామీ ధర్మంబు కుట్టుమీ అదర క్రీష్ణత్వ వన్ను ప్రకటింప గళియవచ్చు?

అట్లూ సరి, జేన్నాగి ముఖ్యోల్లాసంగావంబే మూలనాలిది అదే అదొంద సత్కథమే నిరీగిధియవు మాత్ర అదంతాగల్గు నిజనాదు అత తత్కథమన్ను కంబు మిట్టి. బోధించిరువర. జేన్నాగి ముఖ్యోల్లాసంబు ముల లగా అదన్ను కంబు. మిట్టి. బోధించి తాను కుట్టి రు ధర్మంబు అంధులయింది అప్పకొందిరల గను. సత్కథమే భక్తి ధర్మంబు జేగళి జేగళి అదు కంబిగే జేరమిగే యావంబంధంబు ఇరువుదిల్లు. ఆ అవారనాదు నొగలనావ్రాజు అధిపతియగా అనే ధర్మగళి ప్రబాణసరన్ను నాను అవరీలకల సర్వ మనగాని యావంబంబు అంధులవర వర్తిపదేంబుదీ నన్ను వాదు ప్రత్యేకంగా దే సన్ను బాతియ. వధుధర్మ గళి గళి విజారంబులకల గి మిత్తవరీరాదు తావు నన్ను ప్రత్యేక సర్వంబు లుత్తరంబు కేంబి అంబు సరగి ములగేరుదు "

అట్లూ ముగాదరీ ముహాస్వామియవర సావ్రా జ్యులను గలయనకల ముత్తవంబులరువ ఆ అవయదు విషయంబు?

బాదు — (తిరస్కారంబు సగుత్త) " తావు నొబిసవ ఆ ధర్మార్థంబుల జనర కేంబి సభయంబు అధిక ముష్టి రాదు మేష్ట్రో ఇతర అధ్యాయగళి కుంబు అలీలకల సత్కథమే నన్ను కథంబుగానిద

అట్లూ — ఇతర అధ్యాయగళి యావువు? స్వామి యవర. యావుదీ సరలాత్మంబు బరబుదాగిరువ భయంబు నొబిసవంబి. పరకత్తుగళి భయంబు యాగి రలి ప్రకృతంబు సజనంబులీ జేరినల్లట్టి రాజ వంబియంబులీ పృష్టికంబుల వంబియంబుదాదు, అగ గుప్తంగాగిరువదాదరని కాలాంతరంబు ప్రకటిగాని తేరీలకలకల ధయంబు కుంబు అలీలకల జేరీలకల సత్కథమే సత్కథంబుల తబాబాదు....

ಬಾಧ:— ಸೆಲೀಮನೇ! ಅದೂ ಆಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ನಾನೇ ಇಂಥ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿರೋಧಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೂ ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಎಷ್ಟೋ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಬಯಸಿರುವೆನು. ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಶಹಾಬಾದ ಸೆಲೀಮನೇ ನನಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ದಂಗೆಗಾರರನ್ನ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೆಂಬಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಳುವುದು?

ಅಬ್ದುಲ್:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅವರು ದಂಗೆಗಾರರನ್ನ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಆದರೆ ಧರ್ಮೋದ್ಧರಣದ ಸದಾಧುರತ ಭರದಲ್ಲಿ ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲೂಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಭಯಪಡೆವೆನು.

ಬಾಧ — ನೀವು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅಲ್ಲರಿ ಆದರೆ ಸೆಲೀಮನು ಅವರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆತನ ಧರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆವ್ರಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಕುರಾನು ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದರವರಿಗಿಂತ ದುರ್-ಕರವಾದ ಮದ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಯಾವಯಾರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದು. ಆದ ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ತಾವು ಮುಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಾನು ತಮಗೆ ತುಂಬ ಬಯಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ತಾವು ಮೊದಲಲ್ಲದೇ ಎತ್ತಿದ್ದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಸಾಗಾಡಂಬಡಕ್ಕೆ ಅನ್ಯದ ವ್ಯುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಂದೆಯೂ ತಾವು ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ತಮಾನಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋದಿರಬಹುದೆ ನಾನು ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು. ಇಂಥ ಸೂಚನೆಗಳ ಮೂಲವಾಗಿ ಎತ್ತಿರಬಂದಿದ್ದು ಅಂಥ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡಲು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಅಬ್ದುಲ್:— ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸೇವಕನಿಗೆ ಹೇಗಾಗಿಬರಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ದಾಸನು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸದಾ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.”

ಬಾಧ.— (ನಗುತ್ತ) “ಬಳ್ಳಿಯದು ಹಾಗಾಗಲಿ”
ಬಾಧಶಹನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದಿರು ಹೊರಟು ಹೋದಬಳಿಕ ಬಾಧಶಹನು “ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಪರಿಣಾಮವು ಹೇಗಾಗುವುದೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನುಡಿದನು.

ಇತ್ತ ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದಿರು ದಾಂವನೆಂದು ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹೀಗೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. “ನಾನು ಸೆಲೀಮನ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದು ಬೆನ್ನಾಡುತೇ? ಬಾಧಶಹನನ್ನು ಬಿಡುಕಿ

ಹಾಕಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು; ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಲಸುವುದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸಕರವಾಯಿತು. ಈ ಮುಂದೆ ಆತನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೂ ಕುಮಾರ ಸೆಲೀಮನ ಮೇಲೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಬಿಡನು. ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸೀರಿದಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ಆತನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದಿರ! ನನ್ನನ್ನು ಜನರು ವಿಶಾಲಮತಿವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವರಲ್ಲವೇ? ಇದೇನು, ಮೂರ್ಖತನದ ಕೆಲಸವಾಡಬಿಟ್ಟಿಯೇ? ಆಕಟಕಟಾ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಭಕ್ತಿಯೆನಿಸಿದವಷ್ಟೇ ದೃಢವಾಗಿ ಬಾಧಶಹನು ಯಾವತಾಲ್ಪೂರ್ಣ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಂತವಾದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯೂ ಮನಸ್ಸುತ್ಪಾದಿ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು? ಭವ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾಧಶಹನು ಸಮ್ಪೂರ್ಣ ಮೂರ್ಖನಾಗುವನು.

ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಆರೋಚಿಸುತ್ತ ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದಿರು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು ಇತ್ತ ಆಕ್ಟರ್ ಬಾಧಶಹನೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ಆರಮಣಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬೀರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಆತನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವನೇ ನಮ್ಮ ನಾಡಕಲಿಗೆ ದೃಢಪರಿಚಿತನಾದ ಕಲ್ಲುಕಮಹಾಶಯನು ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದಿರಿಗೂ ಈತನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಗಂಟೆಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗದ್ದಲವುಂಟಾಗದೆ ಇರತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಗುರು ಕಲ್ಲುಕನು ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು. ಕಿರುಮನೆಗಳ ಭಾಸುರತೆಯನ್ನಾಗಲೇ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಉಪವನದ ಚೆಲುವನ್ನಾಗಲೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಏನನ್ನೋ ಅಲೋಚಿಸತಲದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚೂರಪದಾರಸೊಬ್ಬನು ಆತನನ್ನು ಬಾಧಶಹನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಬಾಧಶಹನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಕುಲ್ಲುಕನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಲು ಬಾಧಶಹನು ಆತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಂದಿಸಿ —“ತಮ್ಮನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾಂವದವಾಯಿತು, ಕಾಶ್ಮೀರ ವಿಷಯಕವಾದ ಆನಂದದ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೇನಾದರೂ ತಂದಿರುವಿರೋ ಏನು?” ಎಂದನು

ಕಲ್ಲು ಕ— ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಯಾವ ಆನಂದದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಾನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲ? ಚಿಂತಾಸ್ವದವಾದ ಸಮಸ್ತಕಾರಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಯಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಪರಂತು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದು

ರಿಂದಲೂ ಸ್ವದೇಶಹಿತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಗೋಚ್ಯವಾಗಿರಿಸಲು ಆರದವನಾಗಿರುವೆನು.”

ಬಾದ — ತಿಳಿದೆನು; ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರು. ಆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣವೇ ವೃಣಿಸಿ ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಪಂಗಡ ಪಂಗಡಗಳೂ ಆಗಿ ವಿರೋಧ ಮತ್ತು ಕಲಹ ತಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಗಳ ಜಗಳ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಜಗಳ—ಇವೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಹೋರೆಯಿರಬಹುದು.

ಕಲ್ಲುಕ — ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅನುಮಾನವು ಯುಧಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಸೋದರನಕ್ಕೆಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜಾ ಸಂದಿಗ್ಧವು ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಒಳಕಲಾದರೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ನೆಲೆಸುವುದೆಂದು ನಾವು ಎಣಿಸಿವೆವು ಕೆಲವು ಕಾಲಾಂತರದವರೆಗೆನೋ ಶಾಂತತೆ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಉತ್ಸಾಹಹೀನರಾಗಿದ್ದರೂ ಸುವಿನಾಗಿದ್ದರು. ತಥಾವ, ತ್ರಿಪ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಆ ಮನ್ವಂತರವು ಒದಗಾಯಿತು. ದ್ರೋಹಿಗಳಾದವರು ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗೂ ಅನಂತೋಷವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಮೂಡಿದರೂ ಹೀಗಾಗಿ ಈಗ ವೃಣಿಸಿ ಏನೋ ಉತ್ಸಾಹವೆಂಬಾಗುವುದರಲ್ಲದೆ ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಗೋದಲದ ಮೂಲವಲ್ಲದವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದಿರುವುದೇ ದೊಡ್ಡಪ್ರಯಾಸವಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರ ವೃತ್ತರು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ದಂಗೆಯೊಳಲು ನೋಡುತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಅವರು ಕೇವಲ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವರೆಂದು ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಇರುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾರೆಂದು ಮಾತ್ರ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬರಲಿಲ್ಲ.”

ಬಾದ — “ಅವರು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಕಲಹಮಾಡಲಿ,— ಬೇರೊಬ್ಬರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಿ—ಹೇಗೂ ಹಿಂದಿನ ಗೊಂದಲವೇ ವೃಣಿಸಿ ಉಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿದೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳ ಜನರು ತಂತಮ್ಮ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶವನ್ನೇ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸದಿರರು. ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗೂ ಈ ಗೋದಲಗಾರರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ನಿಂತ ಬಳಿಕ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವೊಂದರಿಂದಲೇ ಅವರ ತೃಷ್ಣೆ ತಮಿಸಲಾರದು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಪ್ರಜಾಜನರನ್ನೂ ಸುಲಿಯಲು ತೊಡಗಿದಿರರು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು; ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರದಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾದರೂ ಧನವ್ಯಯವಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಲೂಟಿಗಾರರನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಗೊಡೆನು. ಅಂಥಾ ಜನರನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದೇ ಸರ್ವಧಾ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ

ಗುರು ಕಲ್ಲುಕನಿಗೆ ಬಾದತಹನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವ್ಯೂಹಾನುವರಣ ಮೊಲಿನ ಅವನ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಪ್ಪುಕನ ಕ್ರೋಧವಾಗಿ ಕೆರಳಿತು. ಅದು ಬಾಯಿಂದ ಹೊರನಡೆದ ಮೂರೂ ಅತರಮುಖವು ಅಂತಸ್ಸವಾದ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದುದು ಬಾದತಹನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿದೆ ಹೋರಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲುಕ ಗುರುವಿನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾದತಹನು ಇಂತೆಂದನು —

ವಿತ್ರನು ಮಾತನು! ಜ್ವರಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಷುಬ್ಧರಾಗಬಹುದು. ತಮ್ಮಂಥ ಸಜ್ಜನರ ಅಧವಾ ಪ್ರಸ್ತುತದ ತಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಅಧವಾ ಅವರ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವು, ಬಿಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಜನರು ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಆಪತ್ತನ್ನು ತಂದು ಸಂಗರ ದಿಂದ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ತಗಲಿಸಬೇಕೆಂದಿರ ಸದಾದರೆ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅದನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೋ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಅದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಶಕ್ಯವಾದರೆ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕೆಲಸವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾಶ್ಮೀರದ ರಾಜಕಾರಣವು ನಾನು ಎಂದೂ ಕೈಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಲುಕ — “ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ನನಗೆ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಮೊದಲೇ ಆ ದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಜನರು ದಿನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಭಾಷಣದಿಂದ ಆ ಬೀದವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ರೋಧವೇಶವೆಂಬಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೇಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತದ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಮ್ಮಂಥವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ನಿಜವು.

ಬಾದ:— ಸೆಲೀಮನೇ? ಅದೂ ಅಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾನೇ ಇಂಥ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿರೋಧಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಪಡೆದು ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಎಷ್ಟೋ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಚಿಯಿಸಿರುವೆನು. ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಶಹಾಜಾದ ಸೆಲೀಮನೇ ನನಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ದಂಗೆಗಾರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೆಂದಲ್ಲವೇ ನೀವು ಹೇಳುವುದು?

ಅಬ್ದುಲ್— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅವರು ದಂಗೆಗಾರರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಆದರೆ ಧರ್ಮೋದ್ಧರಣದ ಸದಾಧ್ಯಕ್ಷ ಭರದಲ್ಲು ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ಯಾಗ ಮಾಡಲೂಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಭಯಪಡುವೆನು.

ಬಾದ — ನೀವು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಒಂದು ಆದರೆ ಸೆಲೀಮನು ಅವರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆತನ ಧರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆವಾತ್ರ ಎಂದೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಕುರಾನು ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದರಗಳಿಗಿಂತ ರೂ-ಕರಾದ ಮದ್ದುಗಳ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಯುವಯವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದು. ಆದ ಹಾಗೆ ದರೂ ಆಗಲಿ, ತಾವು ಮುಂದಾಗಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿ ಸಿದ್ಧದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಮಗೆ ತುಂಬ ಯಶಸ್ವಿ ಗುರುವೆನು. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ತಾವು ವೇದಲಲ್ಲಯೇ ಒತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ವರೆಗೆ ನಡೆದ ನಿರರ್ಥಕವಾದ ಸಾಗಾಡುವುಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಂದೆಯೂ ತಾವು ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ತಮಾನಕೊಡುತ್ತಾ ಹೋದಿರಾದರೆ ನಾನು ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು. ಇಂಥ ಸೂಚನೆಗಳ ಮೂಲವಾಗಿ ಒತ್ತಿರಬಂದಿದ್ದು ಅಂಥ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡಲು ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಅಬ್ದುಲ್ — ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸೇವಕನಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲು ಅವು ನೆರೆಯಾಗಬೇಕು. ಈ ದಾಸನು ಸ್ವಲ್ಪಮುಯವರ ಅಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸದಾ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಬಾದ — (ನಗುತ್ತ) “ಬಳ್ಳಯದು ಹಾಗಾಗಲಿ” ಬಾದಶಹನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ಹೊರಟು ಹೊರಬಳಕೆ ಬಾದಶಹನು “ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಸನ್ನಮಾತುಗಳ ಸುಣಾಮವು ಹೇಗಾಗುವುದೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನುಡಿದನು.

ಇತ್ತ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ದಾರಿನೆಡೆ ಹೋಗುತ್ತ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹೀಗೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು “ನಾನು ಸೆಲೀಮನ ಹೆಸರಿತ್ತಿದುದು ಚೆನ್ನಾಯಿತೇ” ಬಾದಶಹನನ್ನು ಬಿವರಿಕೆ

ಹಾಕಿ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಸೇಕದುಕೂಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಎಷ್ಟರೀಕೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು, ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬಲಸುವುದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಸಕರವಾಯಿತು. ಈ ಮುಂದೆ ಆತನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೂ ಕುಮಾರ ಸೆಲೀಮನ ಮೇಲೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡಬೇಡಿಡನು. ಸಮ್ಯವರಲ್ಲಯೂ ಕೆಲವರು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಸೀರಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ಆತನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ‘ನಿನ್ನನ್ನು ಆನಂದ ವಿಶಾಲಮತಿಯೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವುದಲ್ಲವೇ? ಇದೇನು. ಮೂರ್ಖತನದ ಕೆಲಸವಾಡಬಿಟ್ಟಿಯೋ, ಆಕಟಕಬಾ’ ನನ್ನಲ್ಲ ಧರ್ಮಭಕ್ತನುಲಿಸಿದವಷ್ಟೇ ದ್ವಂದು ಗಿ ಬಾದಶಹರು ಯಾವತ್ತೂ ಲ್ಲೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಂತವಾದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯೂ ವಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು? ಭರ’ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಾದಶಹನು ಸ್ವಲ್ಪಗೂ ಮೌಲ್ಯಯಾಗಿರುವನು.

ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಆದೇನಿಂತೂ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಇತ್ತ ಆಕರ್ ಬಾದಶಹನೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ನೆಲವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ಮನೆಯೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲ ಬೇರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತೆವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವನೇ ನಮ್ಮ ನಾಕಕರಿಗೆ ದ್ವಂದುಬಿಚನಾದ ಕುಲ್ಲುಕಮಹಾಶಯನು. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರಿಗೂ ಈತನಿಗೂ ನಾದರೂ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಗದ್ದಲವುಂಟಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಗುರು ಕುಲ್ಲುಕನು ಬಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲ ಕುಳಿತು, ಕಿರುಮನೆಗಳ ಭಿಸುರತೆಯ ನ್ನಾಗಲೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲರುವ ಉಪವನದ ಚಿಲುಪನ್ನಾಗಲೇ ಪ್ರಕೃತದ ಏನನ್ನೋ ಅಲೋಚಿಸತೊಡ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೋಪದಾರನೂಬ್ಬನು ಆತನನ್ನು ಬಾದಶಹನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಾದಶಹನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನ ಕುಲ್ಲುಕನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಲು ಬಾದಶಹನು ಆತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಂದಿಸಿ - “ತಮ್ಮನ್ನು ವುನಕೆ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು, ಕಾಶ್ಮೀರ ವಿಷಯಕವಾದ ಆನಂದದ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನೇನಾದರೂ ತಂದಿರಬಿರೋ ಏನು?” ಎಂದನು.

ಕುಲ್ಲುಕ — ಮಹಾಪ್ರಭೋ? ಯಾವ ಆನಂದದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಾನೇ ನೀವೇನುಲಿ? ಚಿಂತಾಸ್ವದಮಾದ ಸಮಸ್ತಕಾರಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಾವಾಡಿಯಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಪರಂತು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದು

ರಿಂದಲೂ ಸ್ವದೇಶಹಿತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಲು ಆದವನಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು.

ಬಾದ — ತಿಳಿದೆನು, ಗಣತಾಯಿತು. ಆ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣವೇ ಫುನಃ ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿರಬಹುದು ಪಂಗಡ ಪಂಗಡಗಳೂ ಈ ವಿರೋಧ ಮತ್ತು ಕಲಹ, ತಂದೆ ವ. ಕೃಷ್ಣ ಜಗದ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರಬಹುದು—ಇವರೂ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಹೋರಬಿಡಬಹುದು.

ಕಲ್ಲುಕ — ನ್ಯಾಯಿಯವರ ಅನುಮಾನವು ಯುಧಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಸೋದರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜಾ ನಂದಿಗುಪ್ತರು ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಬಿಡೋದಕ್ಕೆ ಬಿಡುಕೊಡುವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಸುಸ್ಥವೆಂದೆ ನಾವು ಏನು ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಕೆಲವು ಕಾರಾಂತರದವರೇನೋ ಶಾಂತತೆ ನಲು ಪ್ರಜೆಗಳು ಉತ್ಸಾಹವಿರಬಹುದೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನೂ ಪ್ರಪ್ರದಲ್ಲವೇ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ರವು ಬಹುಮಾತ್ರ ದೋಷಗಳಾದವರು ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗೂ ಅಸಂತೋಷವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೂದಲು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗ ಫುನಃ ಏನೋ ಉತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಗೂಂದಲದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರದೇಂದೆ ತಿಳಿಯಬಾರದಿರುವುದೇ ದೂಡ್ಡ ಪ್ರಯಾಸವಾಗಿ ವ ಸಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರವರ ಪುತ್ರರು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ದಂಗೆಯೇಳಲು ನೋಡುತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಆಗರು ಕೇವಲ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವರೆಂದು ತೋರುತ್ತಲ್ಲ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿ ನಿಂದ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇರುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾರೆಂದು ಸೂತ್ರ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಬಾದ — “ ಅವರು ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಕಲಹವಾಡಲಿ, — ಬೇರೊಬ್ಬರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಲಿ—ಹೇಗೂ ಹಿಂದಿನ ಗೂಂದಲವೇ ಫುನಃ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದಲೇಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಪಂಗಡಗಳ ಜನರು ತಂತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿರೋಧವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶವನ್ನೇ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸದಿರರು. ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗೂ ಈ ಗೂಂದಲಗಾರರ ನೈಜಗಳನ್ನು ಇದಿರಿಸಿ ನಿಂತ ಬಳಿಕ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವೊಂದರಿಂದಲೇ ಅವರ ತೃಷ್ಣೆ ತಮಿಸಲಾರದು ಅವರು ತಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಪ್ರಜಾಜನರನ್ನೂ ಸುಲಿಯಲು ತೊಡಗಿರಬಹುದು. ಅದು ದಿಂದ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಿಡುವೆನು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು, ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಬೇಕಾಗುವುದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾದರೂ ಧನವ್ಯಯವಾದರೂ ಅಗಲ, ಲೂಟಿಗಾರರನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬೇಡೆಂದು ಅಂಥಾ ಜನರನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದೇ ಸರ್ವಧಾ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಗುರು ಕಲ್ಲುಕನಿಗೆ ಬಾದಶಹನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವೂಜ್ಯಭಾವವಿರುವುದು ಸೇರಲಿಲ್ಲ ಅವನ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಶ್ಮೀಕನ ಕ್ರೋಧವಾಗಿ ಕೆರಳಿತು. ಅದು ಬಾಯಿಂದ ಹೊರನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೋದರೂ ಅತೀವ ಮನವು ಅಂತಸ್ತವಾದ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದುದು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಲುಕ ಗುರುವಿನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾದಶಹನು ಇಂತೆಂದನು —

ವಿತ್ತ ಮಹಾರಾಯ! ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದೆನು. ತಮ್ಮಂಥ ಸಜ್ಜನರ ಅಧವಾ ಪ್ರಪ್ರತದ ತಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಅಧವಾ ಅವರ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏನಿಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜನರು ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಅವತ್ತನ್ನು ತಂದು ಸಂಗದಿಂದ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ತಗಲಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾದರೆ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಗರೂಕನಾಗಬೇಕೆಂದೆನು. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅದನ್ನೂ ಹೇಗೆ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೋ ನಾನು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಅದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಶಕ್ಯವಾದರೆ ನೀವು ನನ್ನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಕೆಲವು ವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾಶ್ಮೀರದ ರಾಜಕಾರಣವು ನಾನು ಎಂದೂ ಕೈಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಲುಕ — ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ನನಗೆ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಮೊದಲೇ ಆ ದೋಷಗಳಾದ ಜನರ ದಿವಿಯಿಂದ ನನ್ನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಭಾಷಣದಿಂದ ಆ ಬೇರವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ರೋಧವೇಶವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೇಗೂ ಪ್ರಪ್ರತದ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಮ್ಮಂಥವರ ವನಸ್ಸಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ನಿಜವು.

ಕಲ್ಲುಕ — ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ನನಗೆ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಮೊದಲೇ ಆ ದೋಷಗಳಾದ ಜನರ ದಿವಿಯಿಂದ ನನ್ನ ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೀಸಿಕೊಂಡಿತು. ತಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಭಾಷಣದಿಂದ ಆ ಬೇರವು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ರೋಧವೇಶವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹೇಗೂ ಪ್ರಪ್ರತದ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಮ್ಮಂಥವರ ವನಸ್ಸಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುದು ನಿಜವು.

ಅಪರೂಪ ವಿಶ್ವಾಸಭಾವದ ದೀಪವು ನಮ್ಮ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮೊಳೆತಿರುವುದೆಂದೂ ಅನ್ಯತ್ರ ಅಂಕುರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಾವು ಭಾವಿಸಬಾರದು ತಮ್ಮ ಅನುಸಂದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಜನರಲ್ಲಿಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ತಮಗೂ ಸಮಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಳಸಂಜು ನಡೆಯಿಸುವುದು ಅಸಂಭವನೀಯವಲ್ಲವು. "

ಬಾದ. — ಹಾಗೆಂದರೇನು? ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕುಲ್ಚುಕ:— ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಂದಿಷ್ಟು ಆತುರಪಟ್ಟೆನು ಆದರೆ ಕೆಲಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕುವಾರರಾದ ಶಹಾಬಾದ್ ಸೇಲಮ್,

ಬಾದ. — ಏನು? ಸೇಲಮೂ ಆದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವನೇ? "

ಕುಲ್ಚುಕ — ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಆದರೆ ಕೆಲಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳು ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಹೇಗೆಯಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಾವಧಾನರಾಗಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ನಷ್ಟವನೇ? "

ಬಾದ — ನಾನು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಅನುವಾನ ಶರ್ಕಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿ ನಿಂತಿವೆ ಆತುರಪಟ್ಟು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗದು ತಾವು ಹೇಳಿದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೋಧಿಸುವೆನು, ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದಾವರ್ತಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಥೋಚಿತವಾದ ಯಾವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುವ ಸರಿ, ತಾವು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತಮಗೆ ಬಂದು ಸಂತೋಷದ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸಿತು. ಈಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ಹೋಗಿ ಶಿಷ್ಯನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುವೆನು, ಮತ್ತು ಆತನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ನಾಲ್ಕುಮಾತನ್ನೂ ಆಡಿದೆನು.

ಕುಲ್ಚುಕ:— (ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) " ಸಿದ್ದರಾಮನೊಂದಿಗೆ? ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆತಂದುಕೊಡುವೆನು ಯಾರು? "

ಬಾದ:— ಯಾರೂ ತರಲಿಲ್ಲ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಗಂಟುಬಿದ್ದನು. ಸುಮಾರಿನಿಂದಲೇ ನಾನು ಆತನ ಗುರುತುಹಿಡಿದು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ಹೀಗೆ ಗುರುತುಕೊಡದೆ

ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚುಕೆ ಅಧಿಕವೆಂಬುದನ್ನು ತಾವು ತಿಳಿದೇ ಇರುವಿರಾಷ್ಟೆ? "

ಕುಲ್ಚುಕ — ಹಾಗಾದರೇನು? ತಾನು ಬಾದಶಹರ ಮಹಾ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? "

ಬಾದ. — ಇಲ್ಲ, ಆತನಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಾವು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗದು. ನಾನೇ ಬಂದುವಿನ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಗಿರ ವುದನ್ನು ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವೆನು. ಬಂದಿಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಗೇಡಿತನವು ಮಾತ್ರ ಆತನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂತು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಚಿಂತಿಸಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆತನ ಎಚ್ಚರಗೇಡಿತನವನ್ನು ಆತನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೂಡದೆ ಆತನು ತನ್ನ ದೋಷವನ್ನು ಉಪಾಯೋಕ್ತವೆಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅದೇ ಬಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಸುವೆನಾದ ಆತನು ಬಹು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಿತು. ಈ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು ವರ್ತಿಸಬೇಕಾದುದು ಆತನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ ಸರಿ, ಈಗ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಿರುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೆನಿಸುವೆನು.

ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳು ನಡೆದ ಬಳಿಕ ಬಾದಶಹರನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕುಲ್ಚುಕನು ಅಲ್ಲಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆ ಬಳಿಕ ಬಾದಶಹನು, " ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನು. ಈತನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಕವಟಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಗೃಹಸ್ಥನ ಕುಲಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಕೇವಲ ಭಿನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಈತನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುವನು " ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬಾದಶಹನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವ ನಿಜವಾಗಿದ್ದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಾದಶಹನೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು ಕೂಡ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹನು ಕುಲ್ಚುಕನಲ್ಲಿಟ್ಟಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲು ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುದು.)

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮತೇಯತಿರಾಜಾಯನಮಃ ॥

ಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತ. *



ಲೇಖಕಿ:—ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿಯಮ್ಮ ಚಾಮರಾಜವಂಶಿ, ಪೃಸೂರು.

(ಯ ಕ್ಷ ಗಾ ನ .)

ರಾಗಾಃ (ಶರಣುಶರಣು ಶ್ರೀಯಾಂಜನೇಯನಿ)

ಶರಣು ಶರಣು ॥ ಪ ॥

ಶರಣು ಶರಣು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಗಿ ಶರಣು ಶ್ರೀ ಭೂ
ನೀನಾದೀವಿಗೆ । ಶರಣು ಶರಣೋಪಾದಿ ಗುರುಪರಂಪರೆಗೆ
ಶರಣು ಶ್ರೀವೈನತೇಯಗಿ ॥ ೧ ॥ ಶರಣು ಶರಣು ಶ್ರೀಶಾರ
ದಾಂಬಿಗೆ, ಶರಣು ವೇದವ್ಯಾಸಶುಕರಿಗೆ । ಶರಣು ವಾಲ್ಮೀಕಿ
ಮುನೀಂದ್ರಗೆ, ಶರಣು ಕವಿಕಾರ್ಕಿಕ ಸಿಂಹಗೆ ॥ ಶರಣು ॥೨॥
ಶರಣು ಶರಣು ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯಕಾರಗೆ, ಶರಣು ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ
ಯರ್ಗಿ । ಶರಣು ಅದಿಶೇಷ ಅನಂತಗೆ, ಶರಣು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿ
ವಾಸಗೆ ॥೩॥

॥ ವ ಚ ನ ॥

ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿಷ್ಕು ಅನಂದಮಯನಾಗಿ ಅವಿಶೇ
ಷನಮೇಲೆ ಶಯನಿಸರ್ಪ ಸಮಯದಲಿ, ಸಂಸಾರತಾಪದಿಂದ
ತೊಳಲುವ ಸರ್ವವ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸಂಪೂ

ರ್ಣಕೃಪೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಭೌಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಡುವಳದಿಂ
ತೆನೆ

ರಾಗಾಃ (ಸೋಮಸೂರ್ಯರ ವಂಶವಿಸ್ತರ)

ಮಹಿಯೊಳಿರುತಿಹ ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಪಡು
ವರು । ಆಪಾ ಪೇಳಿದಕೇನುಕಾರಣವೆನಲು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು—
ಸ್ವಾಮಿಯೊಲದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು ॥ ಪ ॥ ಮಾನಿನೀಮಣಿ
ಕೇಳು ಮನುಜಗೆ ಕರ್ಣಕಳೆಬರಗಳಂ । ಮೇಲ್ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಜ್ಞಾನವನಿತ್ತೆನಾದರು ಮಾಯೆಯಿಂದೆನ್ನ ಮರೆತರು—ಅವರೆನ್ನ
ಸ್ವರಣಿಯು ಮಾಡರು ॥ (ಮಂಗಳಾಂಗಿ) ೨ ॥ ಮಾಯೆ
ನಿನ್ನಾಧೀನವೊ—ಸ್ವಾಮಿ—ನೀನು ಮಾಯೆಗೆ ಅಧೀನನೋ,
ಪ್ರಿಯದಿಂದಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನು ಪೊರೆವುದೆಂದಳು ಜನನಿಯು
ಕರಣಿಯುಂ ಪೊರೆವುದೆಂದಳು ಜನನಿಯು ॥ (ಸ್ವಾಮಿಯೊ
ಡನೆ) ೩ ॥ ಇದೇನು ಯೋಚನೆಯೆಂದು ಘಣಿತತಿ ಉದಧಿ
ಶಯನನ ಕೇಳಲು । ಮುದದಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರ ಮಾ

* ಈ ಪ್ರಪನ್ನಾಮೃತವೆಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಪೃಸೂರು ನಗರ ನಿವಾಸಿ, ಸುವಾರ. ಶಂವರ್ಷದ
ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿಯಮ್ಮ—ಎಂಬವರು ಇವರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಎರಡುಕಣ್ಣುಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ
ಇವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವ ವೃದ್ಧಿಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವರಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ
ಇವರ ಕೃತಿರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೇನಿಸಬಾರದೆಂದೂ ಓರ್ವ ಅರ್ಯನಾರಿ ಭಗವದ್ಭಾಗವತ ಸೇವಿಯಿಂದ ವ್ರಾಪ್ತ
ವಾದ ಸುಜ್ಞಾನದ ಅನಂದಾನುಭವವನ್ನು ತನ್ನ ಇತರ ಸೇವಕರಿಗರ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ಗೌರವಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ರಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಕವನವನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಸುಕೃತಕರವೆಂದೂ ಯತಿ, ಪಾಸ, ಧಂದಸ್ವ,
ವ್ಯಾಕರಣಾದಿಗಳ ದೋಷವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತರಬಾರದೆಂದೂ ನಿರೀದಿಸುವೆವು ಇವರ ಮಾತುಮಹಿಯಾದ ದಿವಂಗತೆಯ
ಗ್ನಮೃತವರು ಸಮಸ್ತ ಪುರಾಣಗಳ ಸಾರವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಶ್ರೋತೃಲೋಪಿಯ ದ್ವಾರಾ ಪಾನಮಾಡಿ ಆಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯ
ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಮಹಾತ್ಮೆ, ಭಾಗವತಗಳೆಂಬ ಗೀತಾಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳ ಮತ್ತೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವ
ಅರ್ಚಾರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ವೈಭವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿರುವರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗವು
ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವುವು. ಕೋಮಲಾಂತಕೇರಣಿಯರಾದ ಅರ್ಯನಾರಿಯರ ವದನದ್ವಾರಾ ಹೆಂರಹೊರಟ ಸಾರವತ್ತಾದ
ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇದನ್ನೂ ವಕಟಿಸಿರುವೆವು

(ಸಂ. ನಂದಿನಿ)

ದಿರೆ ಗೋಪಬಾಲಕನೆಂದರು - ಎನ್ನ ಗೋಪೀಬಾಲನೆಂದರು ||
(ಸರ್ವಜನರು) || ೪ || ನೀನು ಶಕ್ತನು ಪುಟ್ಟ ಧರಿಯೊಳು
ಯಸ್ಸು ಭಿಮುಖರ ಮಾಡುಮನುಜರ | ಮುನ್ನ ವಿಭೂತಿದ್ವಯ
ವಿತ್ತರಿಗಳೆ ಪೋವೆನೆನಲಿತ್ತೆನೆಂದನು - ತನ್ನಿ ಗ್ರೀನಿವಾಸನು
|| ೫ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಲೋಕದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತಾವಮಂ ಕಂಡು ಜಗ
ನ್ಮಾತೆ ಮರುಕದಿಂ ಸ್ವಾಮಿಯೊಳು ಪೋಳು, ಸ್ವಾಮಿಯಾ
ವಾಕ್ಯಮಂಕೇಳಿ, ಅದಿಶೇಷನೊಳಾಲೋಚಿಸಿ ವಿಭೂತಿದ್ವಯ
ವಿತ್ತಾತನಂ ಕಳುಹಿದನು. ಇತ್ತ ಶ್ರೀ ಭೂತವೈಯಿಲ್ಲ ಭಗ
ವದ್ವಕ್ತರಾದ ಕೇಶವನೊಲವ. ಯಾವಜಿಗಳಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲ
ದಿರೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲವರು ಕೈರವಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ರತುವ ನಡೆ
ಯಿಸುತೀರೆ, ಶ್ರೀಪಾರ್ಥ ಸಾರಭಯೊಲಿದು. ಸುಪುತ್ರನವನೆಂದು
ವರವೀಯಲಂದ ತಿಳಿದು ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಕಾಂತಿಸುತೀ
ರ್ದೇವಿಯ. ಗರ್ಭದೊಳಗೆ ಜನ್ಮಿಸಿದರದೆಂತೆನೆ -

ರಾಗಾ

ಕಾಂತಿಮತಿ ಶ್ರೀಕಾಂತನ ದಯೆಯಿಂ ತಾಳಿದಳಸಂತನ
ಗರ್ಭದಲ | ಸ್ವಾಂತವಿ ನಲದರು ಕೇಶವಾರ್ಯರ ಸುತನಂ
ತಾನವ ಕೋರತಲೀ || ೧ || ಚೈತ್ರಮಾಸದ ತುಕ್ಲವಂಚಮಿ
ಅಪ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲಿ | ಪುತ್ರನೆನ್ನಿಸಿ ಜನಿಸಿದ ಶೇಷನು ಸತ್ತ
ಗುಣಾಧಿಕ್ಯದಲಿ || ೨ || ಬಾತಕರ್ಮ ನಾಮಕರಣವ ಮಾಡಿ
ರಾಮಾನುಜರೆಂದು | ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲ ಕರೆದರು ಸುತನಂ ಶ್ರೀ
ನಾಥನ ನುತಿಸಿದರಂದು "ಪಿ" ಪುತ್ರೋತ್ಸವವನು ಅತ್ಯುತ್ಸಾ
ಹದಿ ನಡೆಸಿದರವರಾಗ | ಕರ್ತೃಶ್ರೀಹರಿ ಸಲಹೆನ್ನುತ ಸುತನಂ
ವಾಲಿಸುತಿಸವಾಗ || ೪ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಪುತ್ರೋತ್ಸವವನು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮುತ್ತೈದೆಯು
ರರ್ಥಿಯಿಂದ ಸುತನಂ ತೊಟ್ಟಲೊಳಿಟ್ಟು ಪಾಡಿದರದೆಂತೆನೆ.-

ರಾಗಾ||

ಲಾಲಿರಾವಾನುಜಾ ಯತಿರಾಜ ಲಾಲಿ ||
ಲಾಲಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಮನ್ನಾಧ ಲಾಲಿ || ಪ ||
ಪರಮಗುರು ಕವಿತಾರ್ಕ್ಯ ಸಿಂಹರಂ ಸ್ಮರಿಸಿ | ಮನ್ನಾಧ
ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರಂ ನಮಿಸಿ | ನಾಥಮುನಿ ಮಧುರಕವಿ
ತರಗೋಪುಗೆರೆಗೆ | ಶ್ರೀನಾಥನಡಿಗಳ ನೆನೆದು ವರಗುರು
ಗಳಂ ಬೀಡುವನು || ೧ || ನಾಲ್ಕುವೇದಂಗಳನೆ ಸರಪಣಿಯ
ಮಾಡಿ, ಅರುಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ತೊಟ್ಟಿಲಮುಕಟ್ಟಿ | ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರದ
ಹಾಸಿಗಿಯಹಾಸಿ, ಅದಿಶೇಷರ ತೊಟ್ಟಲೊಳು ಬಿಟ್ಟರೊ

ಲವಿಂ || ೨ || ಮೂಲಮಂತ್ರದ ದಿವ್ಯ ಕಿರೀಟವನು ಧರಿಸಿ
ದ್ವಯಮಂತ್ರವೆಂಬುವ ರತ್ನ ತಾರಗಳಪಡಿಸಿ | ಚರ್ಮಶ್ಲೋಕ
ದರ್ಥದ ಸ್ವರ್ಣದುಂಗುರವಿಟ್ಟು | ಪುತತ್ತಬೋಧಕರ ವಾ
ಡಿದರು ಮುದ್ದಿಟ್ಟು || ೩ || ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಅನಂತರೂಪ
ದಲಿ | ತ್ವಿತಿಯನ್ನ ನುಜಿರಿದಿ ತಳಿದು ವರುಷದಲಿ | ರತಿಪತೀ
ಪಿತನಿಗೆ ಸುಖಶಯ್ಯೆತಾವಾಗಿ | ಅತಿಶಯದಿ ಮೆರೆದಂಥ ಶೇಷ
ರನು ಕೊಂಡಾಡಿ | ೪ ಶ್ರೀತಾಯುಗದಿ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ |
ಸುವಿತ್ತಿಗೆ ಸುತನಾಗಿ ಸಂಜನಿಸಿ ನಲವಿಸಲಿ | ವೃತ್ತಾದಿ ರಂ
ಪೇಳುನಾಡನಂ ಸಂಹರಿಸಿ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಸಹಜಾತ ನಂದೆನಿಸಿ
ಮುದದಿ | ೫ | ದ್ವಾಪರದಿ ರೋಷುಣಿಯ ಗರ್ಭದಲಿ ಜನಿಸಿ
ಭೂಪಬಲಭದ್ರಲೀವಕೀರ ಮಣುವೆನಿಸಿ || ವಾಪಿಗಳಾ ಧೇನುಕ
ಪ್ರಲಂಬಾಸ ರರ ಮುಂದಿ | ಶ್ರೀಪತಿಗ್ರಜಾರಿಗಿದ್ದ ಸಂಕ
ರ್ಷಣರಂ || ೬ || ಕಲಿಯುಗದಿ ಶ್ರೀಭೂತವೈಯಿಲ್ಲ ತಾವು,
ಕಾಂತಿಮತಿ ಕೇಶವಾರ್ಯರಿಗೆ ಸುತರಾಗಿ || ವಾಷಂಡ ಮತ
ಖಂಡನವಮಾಡಿ ಭೂತಲದಿ | ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಮತೋದ್ಧಾರಕ
ರೆನಿಸುವರಂ || ೭ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಪುಷ್ಪವದಿದ ಕಲಶವಾರ್ಯರ. ಸುತನಿಗೆ ಜಾತಕ
ರ್ಮ ನಾಮಕರಣಮ ಹೋಲುತ್ತವಂಗಳಂ ನಡೆಸಿ, ಕ್ರಮಕ್ರಮ
ನಾಗಿ ವೃಂದಿಯಿನ್ನೈದುವ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಕಾಲವರಿತು ಮಾಡ
ಬೀಕಾದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳಂ ನಡೆಸುತ್ತ ಚೋಲೀಶವನಯನ
ವಿನಾಹಗಳನ್ನ ಮಾಡಿ, ತಾವು ಕಾಲವಶಂಗಳು, ರಾಮಾನು
ಜರು ಕಾಂತಿಮತೀ ದೇವಿಯೊಡಗೊಂಡು ಕಾಂಜೀ ನಗರಕ್ಕೆ
ಬಂದು. ವರದರಾಜನಂ ನೇವಿಸಿ, ವಿಧಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಯಾದವಾ
ಚಾರ್ಯನ ಬಳಿಸೇರಿ ಅತನಲ್ಲ ಸಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದಿದ್ದು ಬಿರಳು
ತೇ ಲಿದರೆ ಹಸ್ತನಂ ಗುಂಪಂದಬಿಂ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯೆಯಂ ಕಲಿತು
ಅತನ ಸಿಷ್ಯರೊಳು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂ
ಸೂರೈಪ್ರಭೆಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಲಿದ್ದರು.

ಇಂತಿರಲಾ ಪುರದರಸಿನ ಪುತ್ರಿಯಂ ಬ್ರಹ್ಮರಕ್ಷಮು ಬಾಧಿ
ಸುತ್ತಿರೆ ಯಾದವರದಂ ಕೇಳಿ, ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೊಂಡು ಬಂದು
ಯಂತ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಂದದರ ಉಚ್ಚಾಟನವ ಮಾಡತೊಡಗಲದು
ಯಾದವರಂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಯಾದವನೆ, ನಿನ್ನ ಉತ್ತತ್ತಿ
ಯನ್ನೇ ನೀನರಿಯಲಾರೆ, ನನ್ನನೆಂತು ಬಿಡಿಸಲರಿವೆ ? ನೀಂ
ವೂರ್ವದಲ ಉಡುವಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯ
ಹುತ್ತದೊಳಿರೆ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಬಂದಲ್ಲಿ ಭೋಜನವಮಾಡಿ,
ಉಚ್ಚಿಷ್ಟವಂ ಬಿಸುಡಲವರ ಭುಕ್ತಶೇಷಮಂ ಭುಂಜಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ
ದಿಂದ ನಿನಗೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ್ಮಮುಂಟಾದುದು. ಮೂಢ,
ವೇಳೆ ಕೇಳನ್ನ ವೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ; ಯಜ್ಞದಲಿ ಮಂತ್ರ

ಲೋಪವಾಡುದರಂದೆನಗೀ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮಮುಂಟಾದುದು. ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಳುತ್ತಮರೆನಿಸಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿಹ ರಾವಾನಾಜರ ಶ್ರೀವಾಡತೀರ್ಥಮಂ ಶ್ರೋತ್ರಿಸಿದರೆನೆಗೆ ಪರಮಗತಿ ಲಭಿಸುವುದು. ರಾವಾನಾಜರ ಮಹಿಮೆಯದ್ದು ತನಾಗಿಹುದು. ನಿನ್ನಿನಾಡರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಣವಂ ಮರೆತೊಕ್ಕೈ ಸುಖಿಸುವುದೆಂದು ಧಿಕ್ಕೊರಿಸಿತು ಬಳಿಕ, ರಾವಾನಾಜರು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಬಿಡಿಸಿ, ವೃತ್ತಿಗುಂಟಾಗದ ಬುಧೆಯಂ ಪಡಿಸಿದುದಕ್ಕಾ ಅರಸನತಿ ಹರ್ಷ ದಿಂದ ಬಂದು ರಾವಾನಾಜನಾರ್ಯರಿಗೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕಮಂ ಮಾಡಿ, ಯಾದವಾರ್ಯರಂ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಬಳಿಕ ಯಾದವನು ರಾವಾನಾಜರನ್ನ ತಿಳಿಯೆಂದ ತನಗಾದ ಅವಜಯಕ್ಕೆ ಪಿತಿಗೊಂಡು, ಗಂಗಾಯಾತ್ರೆಯ ವ್ಯಾಜ ದಿಂದಿವರಂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವಂ ತಳೆದು ಶಿಷ್ಯರಿಂ ಪುನಃ ತನಾಗಿ ವಿಂಧ್ಯಾರಣ್ಯದಲ ಬರುತಿರೆ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರಿಂ ಯಾದವನ ವನನೋಗತಮಂ ತಿಳಿದು ರಾವಾನಾಜರು ಕಣ್ಮರೆ ಯಾಗಲು, ಯಾದವಾರ್ಯನು ಅಡವಿಯಿಲ್ಲವಂ ಹುದುಕಿ ರಾವಾನಾಜರಂಕಾಣದೆ, ಕ್ರೂರ ವ್ಯಗಂಗಳಿಗೆ ತತ್ತಾದರೆಂದೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನೋರಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯ್ತೆಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು.

ರಾಮನುಜರಾ ರಾತ್ರಿ ಅಡವಿಯೊಳಿಬ್ಬರೇ ಬರುತ್ತ ಸರಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯೆನವಾದೆ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆಂದು ವರದ ರಾಜನು ವೆರೆಂದೇನಿಯೊಡಗೊಂಡು ಸ್ಯಾಧನಂದದಿಂ ಬಂದ. ರಾಮಾನುಜರಂ ನೋಡಿ, ತೀರ್ಥಮಂ ತಂದುಕೊಡೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ರಾಮಾನುಜರವರಂ ನೋಡಿ, ನೀವಾರು, ಎಲ್ಲಂದಬಂದಿರಿ, ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳಲವರ. ತಾಪ್ರ ಸತ್ಯಪ್ರತಕ್ಷೇತ್ರದವರೆಂದು ವೇಳೆ, ರಾಮಾನುಜರದಂ ಕೇಳಿ ಭರದಿಂದ ನಡೆದು ಬೊಗಸೆಯೊಳು ನೀರಂ ತಂದೊಪ್ಪಿಸೆ ದಂಪಂಗಳದಂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಯೋಗವಾಯೆಯಿಂ ರಾವಾನಾಜಂ ಕಾಂಚೀವೃಕ ಕಿರತೆಂದು ಕ್ಷೇಣಮಾತ್ರದೊಳು ಅದೃಶ್ಯ ರಾಗಲು, ರಾಮಾನುಜರು ಈ ಅಕ್ಷರ್ಯ ಕರಸೃತ್ತಾಂತವಂ ಕಾಂಚೀವೃಕವಿಗರಹಲು ವರದರಾಜನಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಕೃಂಕರ್ಯವಂ ಮಾಡೆಂದು ನೇಮಿಸಿದರು:

ಇತ್ತ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರೆ. ವಲ್ಲೀ ಕೈಗೆ ಲಿಂಗವೊಂದಂ ಪಡೆದೊಂದು ಬರಲು, ಕಾಳಹಸ್ತಿಯ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೆನವಾಡಿ ಶಿವಭಕ್ತರಾದರು. ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶನು ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆಯೆನವಾಡಿ, ಕಾಂಚೀನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾವಾನಾಜರಂ ಕಂಡು ಚಿಂತೆಪಟ್ಟ ಮುಂದೇನುಮಾಡಿದರದೆಂತೆನೆ.

ರಾಗಾ || (ದ್ವಿಪದಿ)

ಯಾದವನು ಮನದಲ್ಲ ಮಹಾ ಕಪಟವಿಸಿ | ಅದರವ ತೋರಿದನು ಮನ್ನಾಧರನು ಕರಿಸಿ | ದೈವಗತಿಯಿಂದ ಬದುಕಿ ನೀಂ ಒಂದೆಕೆಳು, ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಿಂದಿನಂತೋಡುಯ ನ್ನೊಳು | ಎಂದಮಾತನು ಕೇಳಿ ಅತಿಹರುಷವನತಾಳಿ | ಬಂದ ವಿದ್ವೆಯನ್ನೆಬ್ಬ ಪುಸಿದರು ಭಕ್ತಿಯಲಿ || ರಾವಾನಾಜಾರ್ಯರಂ ನೋಡಬೇಕೆನಂತ ಶ್ರೀ | ಯಾಮುನಾರ್ಯರು ಹಸ್ತಿಗಿರಿಗಾಗ ನಡೆತಂದು | ದೇವರಾಜನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ | ದೂರದಲಿ ನೋಡಿ ಅದಿತ್ಯುಪಭಯಂತೆ ಭಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರಂ || ಕಂಡು ವಾಷಂಡಿನಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವರೊಳು | ಸಂಭಾಸಿಸುವು ದಲ್ಲನೆಂದೊಣಿಸಿ ಮನದೊಳು || ಶ್ರೀ ವೆನ್ನ ವಮತದೊಳಗೆ ಮನ ವಿಟ್ಟವರಂ | ದೇವರಾಜನ ನೀನೆ ಸಲಹೆಂದು ತೆರಳಿದರು || ಯಾದವನಿಗೆಣ್ಣೆಯೊತ್ತಿರೆ ರಾವಾನಾಜರು | ವೇದವಾಕ್ಯಕೆ ಅಮಾರ್ಥವವೇಳೆಯಾದವನು || ಕೇಳಿ ರಾಮಾನುಜರು ದುಃಖಾಶ್ರವಂ ಬಿಡಲು, ಯಾದವನಿಗೆ ಬೆಂಕಿಸುರಿದಂತಾಗಿ ತೋರಲು || ವ್ಯಥೆಗೊಳಲು ಕಾರಣವದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು | ಶ್ರುತಿಗೆತಕ್ಕಾರ್ಥವಂ ನುಡಿಯೆ. ರಾಮಾನುಜರಂ || ಯಾದವನು ಅಶ್ಯುಗ್ರಕ್ರೋಧದಿಂ ನೋಡುತ್ತ ಅದಿ ನೀಂ ಕುಲಕೆ ಕೊಡಲಿ ಯಂತೆನ್ನ ಮನ್ನಣೆಗೆ | ಪರಿಭವಪು ತಪ್ಪಲಾರದು ನಿನ್ನದೆಸೆಯಿಂದ | ತೆರಳನ್ನ ಬರಬೇಡವನ್ನೆನೆಗೆ ಇಂತೆಂದ || ಯಾದವನ ನುಡಿಗಳೆಳಿ ಅತಿಹರುಷದಿಂ ಬಂದು | ಹಸ್ತಿಗಿರಿವರನ ಸೇವೆಯೊಳೆದ್ದ ರವರೊಡಲು || -

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಯಾದವಪ್ರಕಾಶನೊಳು ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆತಂದು ರಾಮಾನುಜರು ದೇವರಾಜನ ಸೇವೆಯೊಳೆ ತತ್ತರ ರಾಗಿರುತ್ತಿರಲು | ಅತ್ತ ಯಾಮುನಾರ್ಯರು ನೋತ್ತರತ್ಯವಂ ರಚಿಸಿ ರಾಮಾನುಜರಿಗಿತ್ತು ಬಹುದೆಂದು ವೃಣಾರ್ಥ್ಯರಂ ಕಳುಹಿದರು, ಶ್ರೀರಂಗನಾಧನು ಅಳವಂದಾರರಿಗೆ ಪರಮ ಪದವಿಯಂ ಕೊಡುವೆನೆನಲು, ಯಾಮುನಾರ್ಯರು ಎಂಟುದಿನ ಗಳ ಅವಧಿಯೆನಗಿತ್ತರೆ ತದನಂತರ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಪೋಗುವೆನೆಂದರು | ಇತ್ತ ಯತಿರಾಜರು ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅತಿವೇಗದಲಿ ಪೊರಟು ಕಾವೀರೀಶ್ವರಕೆ ಬರುವಷ್ಟರೊಳು ಯಾಮುನಾರ್ಯರ ನಿರ್ಮಾಣವಾರ್ತೆಯುತಿಳಿಯೆ ಬಹು ಶೋಕ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿ ಮುಂದೇನುಮಾಡುವರದೆಂತೆನೆ -

ರಾಗಾ |

ಚರ್ಮಿಗ್ರಹವ ಬಂದುನೋಡಲು, ಮೂರು ಅಂಗುಲಿಗಳು ಮಡಿಸಿರಲು, ಅರೈರ ಸಂಕಲ್ಪವೇನೆಂದು ಕೇಳಲು, ಅರಿಗೊ ತಿಳಿಯದೆಂದು ಶಿಷ್ಯರು ನುಡಿಯಲು || ಗಿ | ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂಚ

ಸಂಸ್ಕಾರವನು ಮಾಡಿ, ವಿಷ್ಣು ಮತವನು ಧರಿಸುವನೆಂದರು || ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದಂಗಳನು ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವನು ಮಾಡಿ ನೆಂದರು||೨|| ವ್ಯಾಸ ಪರಾಶರರೆಂದು ಪೆಸರಿಟ್ಟು, ಯುಗಮುಕ್ತ ನಾಗುವನೆಂದೆನಲಾಗ || ಮಡಿವಿದ್ದ ಬೆರಳುಗಳ್ ಸಮನಾಗಿ ತೋರಲು. ಸದ್ವಿರಾಂಡವ ಪಡಲು||೩|| ಆಚಾರ್ಯರ ವಿಶೋ ಗವ ಮಾಡಿದ ರಂಗನ ಸೇವೆಯು ಬೇಡವೆಂದೆನುತ || ಪೇಗ ವತಿಯಲಿ ಸ್ನಾನವನುಮಾಡಿ ವರದರಾಜನ ಸೇವಿಸಿದರು ||೪|| ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರ ಪ್ರಭಾವವರಿತು, ಶೇಷಸ್ತನಾದವ ಸ್ತೀಕರಿ ಸಬೇಕೆಂದು | ಗುರುಭಕ್ತಿಯಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಮನ್ನಾ ಧರು ||೫|| ಅಲಯುದೇ ಳಗವರಿಲ್ಲದ ಸಮಯದಿ ಹರಿನಿಲದ ನವಂ ಭೋಜನವಮಾಡಿ | ಅಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತೆರಳಿದ ರಾಕ್ಷಣ ಮನ್ನಾಧರು ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೆ || ೬ || ತಂಜವಾಂಚಿಯು ಪತಿಯ ಚಿತ್ತವರಿಯದೆ ವೈನರ್ವಾಕವನು ಮಾಡುತಿರಲು | ಮನ್ನಾಧರು ಬಂದು ಸತಿಯ ಕಾರ್ಯವನೋಡಿ ನೋಂದು ಕೊಂಡರ. ಮನದಿ | ೭ ||

|| ವ ಚ ನ ||

ಇಂತು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರ ಶೇಷಸ್ತನಾದವಂ ಸೇವಿಸ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ರಾಮಾನುಜರಿಗದು ಪತಿಚಿತ್ತವಯದ ತಂಜ ವಾಂಚಿಯ ದನೆಯಿಂದ ಲಭಿಸದೆ ಪೋಗಲು ಬಿನ್ನರಾಗಿ ಬಂದು, ತಿರುಕ್ಕುಂಜಿನಂಬಿಗಳು ಹಕ್ಕುಗಿವಾನಸಂತರಂ ಭಕ್ತ ರೆಂದರಿತು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿವುಳಿರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನದಿಷ್ಟಮಂ ವರದರಾಜಂಗರುಹಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸೆ ವಿನಯದಲಿ, ತಿರು ವಾಲವಟ್ಟಕಾಲದೊಳೆ ಶ್ರೀದೇವರಾಜನ. ಸ್ವಪ್ನಾಕೃರ್ಧಂ ಗಳಂ ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣಂ ರಾಮಾನುಜರ್ಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದನ ದೆಂತೆನೆ--

ರಾಗಾ|| (ಲೋಕನಾಯಕನು ಏಕ ದಶಿ)

ಮನ್ನಾಧರ ಮನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನುತಿ | ಮಹಾಪುರು ಷನು ಪೇಳಿದನು ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣರ ಕುರಿತು || ಪಲ್ಲ || ಪರ ಬ್ರಹ್ಮನಾನೆಂದು ಪೇಳಿದ್ದೆಂದನು | ಬೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವೆಂದನು ||೧|| ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾಡುವುದೆಂ ದನು | ಮುದ್ದಕ್ಕನರಲ್ಲಿ ನೀತತ್ವಕ್ಕನಡದೆಂದನು || ೨ || ದೇಹಾವನಾನದಲಿ ಯನ್ನಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರವವದನನು ನಾನೇ ಕೊಡುವೆನೆಂದನು ||೩|| ಪೆಯನಂಬಿಗಳಿಂದ ಪಂಚಸಂಸ್ಕಾರವ ಪಡೆವುದೆಂದನು | ಈ ಅರು ವಾಕ್ಯಂಗಳನು ರಾಮಾನುಜರಿ ಗೆಗೆ ರೆಯೆಂದನು ||೪|| ತಿರುಕುಂಜಿನಂಬಿಗಳ ಕುರಿಗಿರೀಶನ ವ್ವಣೆಯಂ | ಕಾಂತಿಮತೀನ ತರಿಗೆ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದರು || ೫ || ಅದಿಪುರುಷನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವತಿಳಿದು | ಆಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಗಾಗ ಪೋಗಬೇಕೆಂದು || ೬ || ಶ್ರೀರಂಗದಿಂ ಪೊರಟೆ ಪೆಯನು

ನಂಬಿಗಳು ಮಡದಿಮಕ್ಕಳುಸಹಿತ ಮಧುರಾಂತಕಳೆಬರಲು || ಮನ್ನಾಧರೂ ಪೊರಟೆ ಆ ಸ್ಥಳವನೇರಿದರು, ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮಾಡಿದರು. ಪರಸ್ಪರರು||--

|| ವ ಚ ನ ||

ಇಂತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಂ ಮಾಡಿದಬಳಿಕ ಪೂರ್ಣಾ ರ್ಥರು ಮನ್ನಾಧರಿಗೆ ಪಂಚಸಂಸ್ಕಾರವನು ಮಾಡಿ, ಸರ್ವ ಮಂತ್ರಗಳನು ಪದೇಗಿಸಿ, ಪೂರ್ಣಾಚಂದ್ರನಂತೆನವ ರಾಮಾನು ಜರ ಮುಖಮಂನೋಡಿ ಶ್ರೀಶೈಷ್ಯವಮತೋದಧಾರಕರಿವ ರೆಂದು ಪೇಳಿ, ಗುರುಶಿಷ್ಯರುಕೂಡಿ, ಕಾಂಚೀಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು, ರಾಮಾನುಜರವರಿಂದ ಪ್ರಾವಿದವರದಂಗಳನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸುತ್ತಿ ರಲು ಬಂದುದಿನ ತೀರ್ಥಮಂ ತರುವುದು, ಗುರುಶಿಷ್ಯಪತ್ನಿ ಯರು ಕೊನವುಂ ಬಂದು ಕುಲವಾಡಲು, ಪೂರ್ಣಾರ್ಥರದಂ ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗದಿಂ ಪೊರಡಲು, ರಾಮಾನುಜರು ಪತ್ನಿಯಪರಾಧಮಂ ವಸವೇಳಿಟ್ಟರು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪತಿ ಪೂಕಳುಹಿದ ವಿಪ್ರನು ಬಂದು, ಅನ್ನಮಂಯಾಚಿಸಲು ತಂಜ ವಾಂಚಿಯೊಳಿವೆನ್ನೆ, ಎತ್ಯಗ್ಯವುಂ ಬಂದಂತೆ ಪುಷ್ಪಫಲತಾಂ- ಬೂಲಪ್ರತಿಕ್ ಸೀಗಿ ಕುವ್ವನವುತಾಂ ವಿವರಂ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ತಂಜವಾಂಚಿ ಸದಗರಗೂಂಠಾತಂಗೆ ವ್ಯವ್ವನ್ನದಿಂ ತೃಪ್ತ ಪಡಿಸಿದಳು ಇಂತು ಪತ್ನಿಯಂ ಮೂರು ತಪ್ಪುಗಳ ಹುಡುಕಿ ತವರ್ಮನೆಗೆ ಕೆಯಂಕಳುಹಿ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವಪವೆಯಲು ಸಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಂತರಸರಿಸ್ತೋಳ ಅರವಿಂದನಾಭನ ಕರುಣದಿಂ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವ ಪಡೆಯುಲಾವನುಯದಲಿ ದೇವರಾಜನು ತನ್ನ ಸವಿ ಜಿರುದುಗಳಕಳುಹಿ ರಾಮಾನುಜರಂ ಕರಿಸಿ, ಯತಿರಾಜ ರೆಂದು ಪೆಸರಿಡಲು ಬ್ಧಾನನಿಧಿಯೆಂದದಿಂ ಮರದೊಳಿರುತ್ತಿದ್ದರ ದೆಂತೆನೆ--

ರಾಗಾ|| (ವರ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ ವೈಶಾಖ)

ಸ್ತುತಿಸಲಳವಲ್ಲ ಯತಿರಾಜರ ಮಹಿಮೆಯನು || ಪಲ್ಲ || ಅನಂತಾಧ್ಯರಸತರ. ಅತಿರಗುಣವಂತರು ದಾತರಧಿ ಕೂರೇಶ ರೆಂಬವರು | ಯತಿರಾಜರೂ ಪಾದವನು ಆಶ್ರಯಿಸಲು, ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರವಮಾಡಿ ಪರಮಶಿಷ್ಯ ರಾದರು||೧|| ದೇವ ಶ್ರುತಿ ಇತಿ ಪಾಸ ಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂ ಕೂರೇಶ ದಾತರಧಿಗಳಿಗುಪದೇಶಿಸಲು | ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಮಹಾ ದೀಪದೊಲು ತನ್ನ ಯೊಂದಿ ದವರ ಜ್ಞಾನಂಧಕಾರ ಹರಿಸಿದರು || ೨ || ಕಪಾಯವಸ್ತ್ರ ತ್ರಿದಂಡ ಕಮಂಡಲಸ್ವಯಂ ಶೋಭನೇಶ ಉದ್ವೃಷ್ಟಂತ್ರಗಳ ಧರಿಸಿ ವಾರ್ತಾಂಡನಂದದಿಂ ಮರದೊಳಗೆ ಏಸಿಸಲು | ಯತಿ ಪತಿಯ ಕೀರ್ತಿಯೆಲ್ಲೆಡೆಯೆಳೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು | ೩ || ಮಾತೃ ವಾಕ್ಯವಕೇಳಿ ಬಂದ ಯಾದವನಿಗೆ, ಶ್ರೀಶೈಷ್ಯನು ವದನಿಯು ನುಗ್ರಹಿಸಿ, ತ್ರಿದಂಡಯತಿಯನು ಮಾಡಿ ಗೋವಿಂದಬೇರಿಯ

ರೆಂದು ತಿರುನಾಮವಿರಿಸೆ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರಾದರು ||೪|| ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಜನು ಯತಿಪತಿಯ ಕರೆಸಲು ವರರಂಗನು ಕಳುಹೆ ವರದನಾ ಬಳಿಗೆ | ಹರಿಕೇರ್ತನೆಯಮಾಡುತ್ತ ನರ್ತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಹಸ್ತಿ ಗಿರಿಶನೊಲಿದು ಯತಿರಾಜರಂ ಕಳುಹಿದನು || ೫ || ಪೆಣ್ಣು ಕೃಳು ಪತಿಯ ಮಂದಿರಕೆ ಬರುವಂತೆ, ವರರಂಗರೊಡನೆ | ಶ್ರೀರಂಗವನುಸೇರೆ, ನಾನಾನಾದ್ಯುಗಳು ಭಾಗವತ ಗೋಪ್ತು ಗಳು ಇದಿಗೊಳ್ಳೆ ಬಂದು ಯತಿರಾಜರಂಕರೆತಂದರು ||೬|| ತಂತನು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಆನಂತನಿಗೆ ಸಮಿಸು | ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಮಂಕೊಡಿಸಿ ಮನಃಕೇಶ ಹರಿಸಿದಾಸ್ಕುಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವೆಮಾಡಿ, ವಿಭೂತಿ ದ್ವಯನಾಯಕರೆಂದು ಪೆಸರಿಟ್ಟ ರಂಗನು||೭|| ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶೋಯೆಂದು ಶ್ರೀರಂಗಧಾಮನು ಯೋಗನಿಧ್ರಿಯಮಾಡೆ ಗರುಡಮಂಟಪಕೆ ಬಂದು | ಹರಿಸೇ ವಾಸರರಂ ರಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆರಕ್ಷೆಗಳಮಾಡಿದರ | ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿಡ್ದರು ಯತಿವಾರ್ವಾಹಮರು || ೮ ||

|| ನ ಚ ನ ||

ಬಳಿಕ ತಿರುಮಲೆ ನಂಬಿಗರ ಬಳಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರ ಕೆಬಂದು ಸಿಂಹಪೀಠದೊಳ ಪ್ರಕಾಶಿಸು ತಲಿರ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯತೀಂದ್ರರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು ಶೈವಮತವನುಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಸಾಂಗವಾಗಿ, ಪೀಳ್ವರದೆಂತೆನೆ—

“ ಅವಧರಿಸುವುದು ಯತಿರಾಜ, ಶಿಷ್ಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರೀಶೈಲವೂರ್ಣರು ಕಾಳಹಸ್ತಿಗೆ ಬಂದು, ಗೋವಿಂದರಂ

ಕಂದು, ಲೇಖನವಂಬರೆದು ಮುಂದೆ ಹಾಕಲದಂ ಕಣ್ಣತ್ತಿನೋಡದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಶೋಗಲು, ಎರಡುಬಾರಿ ಬಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಯೂ ಗೋವಿಂದರ ಮನವು ಶಿವನಂ ಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗದಿರಲು ಶ್ರೀಶೈಲವೂರ್ಣರು ಶ್ರೀಶೇಷಗಿರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಮತ್ತೆ ತಿರುಮಲೆನಂದಿಗಳು ಬಂದು, ಸುವರ್ಣಮುಖಿಯ ತೀರ ದಿನಿಂದ, ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳನುಪದೇಶಿಸುತರೆ, ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ತಿರುಮಂಜನಕೆ, ನಿರತರಲು ಉಳ್ಳ ಕೈಕೊಳಂದಸ್ತನಾರರಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ ದಿವ್ಯವಾತರಗಳಂ ಧ್ಯಾನಿಸಿಕೇಳಿ ಮೌನದಿಂ ಮರಳಿ ಶಿವಾಲಯಕೆ ಶೋಗಲು, ಮತ್ತೆ ಮರುದಿನದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರ ವ್ಯವಗಂಠೆಗೆಯೆ, ವಾಟಿಲ ವೃಕ್ಷವನೇರಿರಲು, ಆ ಸಮಯದಲಿ ವೂರ್ಣರು ಮರದಡಿಯಲಿ ಕುಳಿತು, ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರಂ ಕೂಡಿಸಿ, ಪರಾಂಕುಶ ದಿವ್ಯಸೂಕ್ತಿಗಳನುಪದೇಶಿಸುತ ಪರಿ ಮಳವೃಷ್ಟಿಗಳು ಪತ್ನಿವಾಹನನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ದೈವಕ್ಕಲ್ಲವೆನಲು ಅದನಾಲ್ಕೆಸಿಕೇಳಿದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು “ಆಗದೆ” ಎಂದಿತು ಮೂರುಬಾರಿ ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆದೇ ಉತ್ತರವಂ ಪಡೆದು, ವೃಷ್ಟದ ಬುಟ್ಟಿಯನು ಕೆಳಗೆ ಬಿಸುಟು ಬುದ್ರಾಪ್ರಿಯ ಸರಗಳಂ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ವಸ್ತ್ರವಂತೆಗೆದು ಭಸ್ಮಂ ತೊಡೆದು ವಾತಕೆ ಪತನದೊಳುರುಳುವಂತೆ ವೃಕ್ಷದ ತುದಿಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ದುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ, ಶ್ರೀಶೈಲರ ವಾದತಲದೊಳ ಪತಿತರಾಗಿ ಆರ್ತತೆಯಿಂದವರ ಮರೆಹೊಕ್ಕರು.”

(ಮುಂದೆ ನಾಗುವದು)

METHODS OF SOCIAL SERVICE.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವಾಕ್ರಮಗಳು,

ಅಥವಾ

ಜನರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು.



ಈಗ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ತರುಣರಿಗೆ, ಇತರ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ಸೇವೆಯನ್ನು (ಸಹಾಯವನ್ನು) ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕಿರಲು ಕಾರಣಗಳುಂಟು — ಯಾವೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಜನಸೇವಾಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ (ಸೋಷಿಯಲ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ಲೀಗ್) ನೆತೆಯುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದೊಂದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಬಹಳ ಹೀನ

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು, ಹೀಗಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ತಮಗಿಂತಲೂ ಹೀನದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ. ಮನಃಪೂರೈಕವಾಗಿ ಕನ್ನಿಕರ ಪಡುವವರು, ಅವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಬಳಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಕಷ್ಟಪಡುವವರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಿಕರವೂ, ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮನಃಪೂರೈಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ

ಯೂ ಇವೆರಡೇ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಗೊಳಿಸುವುವು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಜನಗಳ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಷ್ಟಪಡತಕ್ಕವರಿಗೆ, ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಸರವು ಹುಟ್ಟುವುದೇನೋ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕರುಣೆಯು, ಆ ವಿಧವಾದ ಬೀಸರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಹೀಗೆ, ಇತರ ಜನರಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರವರ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಜನಗಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜನಸೇವಾಸಂಘಗಳಾಗಲಿ, ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಭವವುಳ್ಳವರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮಿಂದಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಕ್ಕರೆಯುಳ್ಳ ತರುಣರಿಗೆ, ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಸೂಚನೆಗಳು ಬಹಳ ಸಹಾಯಕಗಳಾಗುವುವು.

(1) ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಬಡವರಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾಹೀನರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ, ನೀವು ನಿಜವಾಗಿ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಶೆಯೂ ನಿಮಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀವು ಕಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಕಾಲವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ವಾರಕ್ಕೊಂದುದಿನ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೋ, ಸಾಯಂಕಾಲವೋ ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆಗಳಕಾಲವನ್ನು ಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿಬಂದರೆ, ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

(2) ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಒಂದುವೇಳೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದಾಗ, ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಿರುವ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ ಸಂದಾನಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(3) ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೆ, ನೀವು ಯಾರಿಗೆ, ಯಾವವಿಧವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ನೀವು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದೂರವಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಲಗೇರಿ (ಹೊಲೆಯರಕೇರಿ) ಇರಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಬಡವರಾಗಿ, ಅವರು ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವು ಬಹಳ ಅಶುಚಿಯಾಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಿಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ರನ್ನು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀವು ಯೋಚಿಸ

ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನೀವೂ, ನಿಮ್ಮ ವಿ-ತ್ರರೂ ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಬರಬೇಕು. (ಅಲ್ಲಿ ನೀವು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

(4) ನೀವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರೆ, ಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬಡಬೀವನವು. ಪ್ರಾಯೀಕವಾಗಿ ಅನೇಕಜನರು ಸಾಲದಿಂದಲೀ ಬಹಳ ಬಡಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಲಮಾಡಿ, ಬಡ್ಡಿಗ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆತ್ತ ಅನೇಕರು ಕೆಟ್ಟಹೋಗಿರುವರು. ಈ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನು? ಎಂದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯಸಂಘಗಳೇ! ದಕ್ಷಿಣ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರುಮಂದಿ ಬಡಜನರು, ಈ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳ ವಿರ್ವಾಡಿನಿಂದಲೇ (ಎಂದರೆ ಕೋವಾಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಗಳಿಂದಲೇ) ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರುವರು. ಈ ವಿಧವಾದ ಸೊಸೈಟಿಗಳನ್ನು ಒರ್ಪಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

(5) ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ಎರಡನೇ ನ್ಯೂನತೆಯೇನೆಂದರೆ,—ಅನಾರೋಗ್ಯಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕತ್ತಲೆಗಳು. ಆಗಾಗ ನೀವು ಆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯವುಂಟಾದಕೂಡಲೇ ನೀವು ಅವರನ್ನೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶುಚಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬಹುದು. ಮೈನಿಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಗೊಬ್ಬರದ ತೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸತಂದು ಕೊಡಬಹುದು. ಅವು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ, ಕಸಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಹೊರಗೆ ಗೊಬ್ಬರದ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನೂ ತೋಡಿಸಬಹುದು, ಮೊದಲು ಮೊದಲು, ನಿಮಗೆ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರನ್ನೂ, ಶುಚಿಯಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ತೋರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಬಡದ, ನೀವು ಆಗಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಾತ್ಯುರಿಸುತ್ತಬಂದರೆ, ಕೆಲವು ಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಅವರೇ ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ, ಅರೋಗ್ಯವಂತರಾಗುವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ, ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

(6) ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಮೂರನೇ ಸಂಗತಿಯೇನಂದರೆ. ಹೆಂಡಕುಡಿಯುವುದು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ಹೆಂಡವನ್ನು ಕುಡಿದು ವೈತಿಕಿಯದೆ ತಿರು ಗುವುದನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಆ ದುರ್ಭಾಸವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದೇನೋ ಕಷ್ಟವೇ! ಅವರು ಕುಡಿಯದೆ ಇರುವುದು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕುಡಿಯದೇ ಇದ್ದರೆ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಲಾರೆಂದೂ, ಅದೊಂದೇ ತವಗಿರತಕ್ಕ ಸಂತೋಷವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಇಂತವರಿಗೆ ಆ ಅಭಾಸವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಅದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು, ತಮಗೆ ಒಹುಕಾಲದಿಂದ ಅನುಸನಿಸಬಂದ ಈ ದುರಭಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು.

(7) ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರಾಯಶಃಕಾಲದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಓದಬರಹವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದಡ್ಡ ರಾಗಿರುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನೆಂದರೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಆ ಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಶೋಧಿಸುವುದನ್ನು, ಅವರಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ದಿನ ತಪ್ಪದೆ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ ನೀವೂ ಆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ, ಶಾಲೆಗೆ ಬಾರದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಆ ಹುಡುಗರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಮರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೆ, ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರರೂ ಸೇರಿ, ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿಯವಾರಾಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು (ನೈಟ್ ಸ್ಕೂಲ್) ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀವು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನಡಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಬಹಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮೊದಲೇ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಉತ್ಸಾಹವಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ನಿಮಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

INVESTIGATION.

ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು.

ಜನ ಸಮಾಜದಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉತ್ಸಾಹವುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಮೊದಲುಮೊದಲು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಕೆಲವು

ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಜನಸೇವೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರು, ವಾರಕ್ಕೊಂದಾವರ್ತಿ, ಒಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲವನ್ನಾದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂಚನೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯಕಗಳಾಗುವುವು. ಈ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂರ್ಛಾವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನಾಗಲೀ, ಕೇರಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವವರು, ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ತಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಗಾಗಲೇ ಒಂದು ನೋಟಿ ಬುಕ್ ನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವುತಿಂಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ, ನಡೆಸುತ್ತಾಬಂದರೆ, ಅಯಾಜನರ ಬೇವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವರ ನಡತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮೊದಲು ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದು.

ನೋಟುಬುಕ್ ನಲ್ಲಿ ಗುರುತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳು.

- (1) ವಿಚಾರಕರ್ತರ (ಕೆಲಸಮಾಡಿದವರ) ಹೆಸರು ಮತ್ತು ವಿಶಾಸ
- (2) ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು.
- (3) ಸ್ಥಳದ ವರ್ಣನೆ (ಎಂದರೆ ಅ ಸ್ಥಳವು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿದೆಯೇ? ಮೈದಾನದಲ್ಲಿದೆಯೇ? ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅವರಣವಿದೆಯೇ? ನದೀತೀರದಲ್ಲಿದೆಯೇ? ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳು. ಅಲ್ಲಿನ ಮನೆಗಳಿರತೀ-ಕಲ್ಲಿನ ಮನೆಯೇ? ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆಯೇ? ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಮನೆಯೇ? ಹಂಚಿನ ಮನೆಯೇ? ಅಥವಾ ಮಹಡಿಮನೆಯೇ? ಎಂಬವಿಚಾರಗಳು) ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಮನೆಗಳೆಷ್ಟು? ಅಲ್ಲಿನ ನಿವಾಸಿಗಳೆಷ್ಟಿರಬಹುದು?
- (4) ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಜಾತಿಮತಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜನಿರಬಹುದು
- (5) ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳು, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು.
- (6) ಅಲ್ಲಿನ ಜನರು ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದತರುವರು? ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಗಳಿಗೆ ಬಿಳಕುಂಟೆ? ಕಸವನ್ನು ತುಂಬುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಗಳಾಗಲಿ, ಗುಂಡಿಗಳಾಗಲಿ ಇವೆಯೇ? ವಾಯುಬಾಸೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ಥಳಗಳುಂಟೆ?

(7) ಕೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ. ಯಾರಾದರೂ ದಾಕ್ತರಿರುವರೆ? ಅಸ್ತತ್ರಿವಾಗಲಿ, ಔಷಧಶಾಲೆಯಾಗಲಿ, ಇರುವವೆ? ಸೂಲೂತ್ತಿಯುಂಟೆ? ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದಾಗ ನೆಡೆ ಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಾವುದು? ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಪ್ರಸವಿಸಿದಾಗ, ಯಾವರೀತಿ ಮಾಡುವೆಂಬುದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

(8) ಅಲ್ಲಿನ ಆರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಆಗಾಗ ತೆರಬೋರುವ ವ್ಯಾಧಿಗಳೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ? ಅಲ್ಲಿ ನೆಡೆಯುವ ಪಿತ್ತ, ವೇರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದರೆ, ಪಟ್ಟದ ಎಂದೆ ವರ್ಷದೊಳಗಾಗಿ ಸಾಯುವ ಕೂಸುಗಳು, ಸಾಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರ ಬಹುದು? ಇದನ್ನು ಆವಗ್ರಹಿಸುವ ಆಸನದ ರೋಗಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(9) ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ಸಾಲಗಾರರಿರಬಹುದು? ಅವರ ಸಾಲದ ವೆತ್ತವೇನು? ಯಾರಲ್ಲಿ ಕಾಲತೆಗೆದುರುವರು? ಯಾವ ಅಧಿ ರಹಿತರ ಸಾಲವಾಗಬಹುದು. ಆ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಕೊಡತಕ್ಕ ಪಡ್ಡಿಯುಂಟೆ?

(10) ಅಲ್ಲಿ ಕೋಲ-ಅವಲೆಟುವ ಸೊಕ್ಕುಗಳೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ, ಅವು ಸುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ನರ್ವ ತ್ತಿಯೇ?

(11) ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವೇನು? ವಾಚಾಂತಿಗಳೆಂಟೆ. ಓದುವ ಹಡಗುಗಳೆಷ್ಟುಮಂದಿ?

(12) ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡದ ಅಂಗಡಿಯುಂಟೆ? ಜನರಿಗೆ ಕಡಿಯುವ ವಾಟಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆ?

(13) ಆ ಗ್ರಾಮದ ನಡವಳಿಗಳು ಹೇಗೆ? ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚಾರಿ ತರಂಟೆ? ಆ ನಿಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೂವಸರಾಗಿರುವವು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ವಂಚಾಯಿತಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯಾವೊಂದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ-ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಂಚಾಯಿತರು, ಈ ಕೆಳಗೆಕಡೆ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿರಬೇಕು.

(14) ಕೋ-ಅವಲೆಟುವ ಸೊಕ್ಕುತೆಯನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಶೋತ್ತಾಹಿಸುವುದು.

(15) ಗ್ರಾಮದ ಆರೋಗ್ಯವು ಕೆಡದಂತೆ ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

(16) ಕಡಿಯುವವರಿಗೆ ಆ ದುರಭ್ಯಾಸವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು.

(17) ಶಾಂತಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನೆಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಶೋತ್ತಾಹಿಸುವುದು.

(14) ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನಿಮಗೆ ತಪ್ಪು ಕರವೆಂದು ತೋರಿಬಂದಿದೆಯೆ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ? ಅದನ್ನು ತಪ್ಪು ಸವಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಾಯಗಳೇನಾದರೂ ನಿಮಗೆ ತೋರಿಬಂದಿವೆಯೆ?

ಷರಾ - ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ, ಸೋಲಿಯಲ್ ಸರಿಸ್ ಕಫುಸಿಲ್ ಎಂಬ ಸಮಾಜದವರಿಂದ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕಿಸುವವರು, ಬರೆದು ಕೇಳಬಹುದು.

(ಸೂಚಿಸಿ ಬೋದರ್, ಮದಾಕ್.)

ಅಂಧ ಕವಿಯಿತಿ

ಅವರುಬಿಲ್ಲಾ ಸಾಯಲವಾ ಕೆಲವರಿಗೆ ನುಲ್ಯು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲೆತ್ತಿಗಾಂವೆಂದೆ-ಬಿಗ್ರಾ ಸಿಂಧುವ ಈ ಗ್ರಾಮವು ಬಿಂದು ಯಾರು ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೆನಿಸುವ ಸ್ವಾಮಿಯ ಉಪವಿಧವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ವಿಕವ್ಯಮು ಸ್ವಭಾವ ಮೃಗರೂ-ನ ದಲ್ಲಿ ಕರಬವಾಂಗಿ ಸೊಂದವು ಈಕು ತಂದೆ ಕನಲ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ತಾಯಿಯ ಶೂರು ಮಂಗಳಕ್ಕೆ ರಾಟಿಕೆಯೆ ಇವನು ಅಕ್ಕಮಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ತಪ್ಪಿಗೆ ಸುಖವದ್ದೆಂದೆ ತುಂಬುವಾಯಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇವನು ಎಂಬ ಸೆತಕ್ಕೆ ಸೊಂದ ಕನಲರನಿಗೆ ಮದುವೆವಾಗಿತ್ತೆಂದೆ ಆದರ ವೂರ್ವಕರ್ವ ಸುವಾಕ ಓಂದೆ ಸಾಯುವ ದುಖಂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಧವಾಂ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ವಾಮ್ಯವು ತುಂಗದ ದಿಂದ ವೂರ್ವಾಂ ಕನಲಯ ಸುಖವಾ ಮೃಗ ಕುರಿತು ಬಹು-ಕಳಗವಾಡಿ ಕುಂತಿ ಕೆ ಕುಟ್ಟು ಸುಖವಿಕವು ದಯವತ್ತಿ ಸುಖವು ಗೆ ಕನ್ನು ತುಂಬ ತುಂಗದ ದಂದ್ರಿಸರಂಯ್ಯನು ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯವೃತ್ತನಾದೆಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಆತನ ಸೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಯಾಸನೆ ನಡೆದರಾದೆಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೋಲಿಯ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ತಾಯದೊಳಗೆ ಅವನಿಗೆ ಬಿಸ್ವಲ್ಪವನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಾಲತ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವನಿಗೆ ದರ್ವಸಿತ್ತ ತಿರುವ ತಿಯ ಬಿಟ್ಟಿಗನಲ್ಲ ಹೋಗಿ ವಾಸವಾಗಿರುವಂತೆ ಆಚ್ಚಾಸಿಸಿದನೆಂದೆ ಆರೋಗ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ಕಾಲದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರವಂಚಣಿಶ್ಚರನ ಸೋಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದಳು. ಅವಳು ತೆಲಗನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಳಾದರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಎರಡುಮಾತ್ರ ಆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮುದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆ ಗೂ ವೂಬಾದಿಗಳು ನೆಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಬ್ಬುತ್ತಹೋದಂತೆ ಅವಳ ಬಿಸ್ವರ್ವವೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು

ಯಿತು. ಮರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಜ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೇಕರು ಭವನದಲ್ಲಿ ಇನಾಮಾಗಿ ಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡತೊಡಗಿದರು. ಇವುಗಳೊಳಗೆ ಡಿಂಡಿಗಲ್ಲಿನ ಜಮೀನು ದಾರರಾದ ಅರಣೀ ವಿಚಯವೆಂಕಟಪತಿರಾಜಾ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರವರು ಇನಾಮಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ವಡವುದರೆ ವತ್ತು ಚಿತ್ತೂರಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ವರ್ಷವಧಿ ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ, ಉತ್ಪನ್ನ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ದಾನಪತ್ರವು ಹಿರಿಯಲ್ಲ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಜಮೀನುದಾರರಿಂದ ಲಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ದಸ್ತಖತವಾದ ಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕದ ೧೬೧೬ನೇ ಸಂವತ್ಸರ ದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಗರವಾಹನವು ಜಮೀನುದಾರರಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಾಯಕನವರು ಎಂಬ ವರಿಂದಲೂ ಇನ್ನೊಂದು ಇನಾಮಭೂಮಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ ವೆಂಕಮಾಂಜಿಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕದ ೧೬೩೨ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಈಗ ೧೦೬ ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಿಳಿಕೊಂಡಳು.

ವೆಂಕಮಾಂಜಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಿದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅವಳು

ಕೊನೆಯತನಕ ತನ್ನ ಕೂದಲು ತೆಗೆಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯವೆಂದು ಅಗಳಿನ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅರ್ಜಿಪಿಸಿದರಂತೆ. ಅದರೆ, ದೇವರು ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ವೆಂಕಮಾಂಜಿಯು ಮಹಾತ್ಮಕೆಂದೂ ಅವಳು ಕೂದಲು ತೆಗೆಸಿದರೂ ತೆಗೆಸದಿದ್ದರೂ ಅರ್ಜಿಪಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ವೆಂದೂ ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ತದನಂತರ ಅವರು ಸಮ್ಮಾನಾದ ರಂತೆ

ಅಂಧ್ರಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವರ್ಧನಗೊಳಿಸಿದ ಈ ಕವಿಯುತ್ರಿಯ ತಿರುಸತಿಪೊಳಗಣ ಮುಪನ್ನು ಉರ್ಬಿತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೂ ಅಕ್ಕಾಗದಿರುವ ಅವಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅವಳ ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ತೆರಿಗಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸ್ಮಾರಕವನ್ನರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕಳೆದ ಮಾರ್ಚ್ ಅನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ವಿದನಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಾವಸ್ಥೆಲರಾದ ಅಂಧ್ರ ನಾಯಕರು ಸಭಿಸಲಿ ಒಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿರುವರೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.

ಭ್ರಮರ.

ಶ್ರೀ

ಸದ್ಗುರು ಕರಾವಲಂಬನಂ.

ಅಜ್ಞಾನ ತಿಮಿರಾಂಧಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾಂಜನ ಶಲಾಕಯ ||
 ಚಕ್ಷುರುನ್ನೀಲಿತಂ ಯೇನ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಗುರವೇನಮಃ || "



ಪ್ರಮಾದೀಚಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ಉತ್ಥಾನದ್ವಾದಶಿ, ಸೋಮವಾರ, ಅಂದು ಉದಯವಾಗಿ ಎದ್ದುದು ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತೇನೂ ಕಾರಣವು ಕಂಡುಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಯಾವದೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಹ ವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಯಿತೇಕೆ? ಏಕೆಂದರೆ, ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊ ಬ್ಬನಿಗೇ ಗೋಚರವಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು?

ಭಯ, ಕ್ಲೇಶ, ದ್ವೇಷ, ರೋಷ, ಪ್ರಮಾದೋನ್ಮಾದಗಳಿಗೆ ಅಕರವಾದ, ಕಂಟಕಮಯವಾದ, ಗಂಭೀರವಾದ ಸಂಸಾರಿ ಗಳ ಸುಖದುಃಖಬಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡೀಕೃತವಾದ ಈ ಭವನದಲ್ಲಿ

ವಸಿಸುವುದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿ ಕಂಡು, ಇಲ್ಲದ ವಾರಗಾಣುವುದು ಹೇಗಂಬ ಚಿಂತೆಯುಂಟಾಗಿ ಒಪ್ಪಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಪರ್ವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ವ್ಯಸ್ತ ತೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಚಿಂತೆಯೊಡನೆಯೇ, ಉತ್ತ ಮೋತ್ತವೆವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ದಿವ್ಯಪ್ರಭಾಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಆನಂದಭವನವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಅದು ಮಹಾ ತ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನವೆಂದೂಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನನಗೆ, ಅದನ್ನು, ಆ ಸದಾನಂದ ನಿಲಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಆತುರವು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಏನಮಾಡಬೇಕೆ? ಹೇಗೆಹೋಗುವುದು? ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕರಾರು? ಕರೆದೊಯ್ಯತಕ್ಕ ಸಹಾಯಕರಾರು? ಎಂಬೀ

ವಿಧವಾದ ವಿಚಾರತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳೂ ಪಕ್ಷಗಳೂ ಮಾಸಗಳೂ-ಎಕೆ, ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳು ಕೂಡ, ಕಳೆದುಹೋದುವು ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದು? ಎಂದಾದರೂ ಬಂದುದಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಹೊರಹೊರಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಡಿದನು.

ಭಗವದ್ವಿಲಾಸದಿಂದ ಅವನ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಉತ್ಸಾಹದ್ವಾದದಿಂದ, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಪೂರಾ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿತು ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರಾಧಿಕೃತದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಗೆ ಗುರಿಯಾಯಿತು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಕಳೆದನು. ಮುಂದೆ ಅದೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಜನಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ-ಕೆ, ನರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಇದಿರಿಗೆ ಕೂಡ, ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಸಹನೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದೆನು, ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆಲಿ ಯೋಗಿ ನೋಡಿದೆನು. ಜನರ ಗಲಭೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಶಾಂತವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೂ ಆದ ಬಂದು ಗುಪ್ತಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಊರ್ಜ್ವಲವಾಯಿರಾಗಿ ಕುಳಿತು, ವಿಚಾರಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರ್ಕವಿರ್ತರ್ಕಗಳ ವಾದವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಪರಿತಪಿಸುವಂತಾಯಿತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನನೀತಿ. ಆ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಗಾಳಿಯ ತಲೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಯಾಮವೇಲೆ, ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಾಂತವಾಗಲು, ಯೋಗಮೂಲವಾದ ಪರತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲು ಧ್ಯಾನವೆಗಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.

ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮೆಗ್ಗುಳಾಗಿ ಪರಮಶಮುದಂತಿದ್ದ ನನಗೆ ಬಂದು ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಮಾನವು ದೃಶ್ಯವಾಯಿತು.

“ ವಿಚಾರಾಧಿಕೃತದಿಂದ ಹುಕ್ಕಳಂತಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಅಸ್ವರ ಅರದೆ ಹೋರಹೊರಟುಬಿಟ್ಟೆನು. ಹೋದನು ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಬಹುದೂರ ಹೋದನು ನಾನು ಹೊರಟ ಮಾರ್ಗವು ಇಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಗಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟು ವಿಸ್ತರವಾದುದಾಗಿರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲೆಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ವಿಶೇಷ ಪುಕಾಶವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ಮಾರ್ಗವು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೇವಲ ಆಹ್ಲಾದದಾಯಕವೂ ಸುಖರೂಪವೂ ಆಗಿ ತೋರಿಬಂದಿತು. ಆದರೆ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆ ಅನಂದ ಸುಖಗಳೆ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೂಳೆಗೇ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಂದ ನನ್ನ ನೋಡಲಿನ ಭ್ರಾಸನೆಯು ಮಾಯವಾಗಿ, ಭಯ, ವಿಸ್ಮಯ, ಕಳವಳಗಳಂಟುಬಂದುವು. ಎಕೆದರೆ-

ನಾನು ಹೊರಟ ಮೇಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಚಾಲಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿವಹೂವು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ

ವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೂ ನಾನು ತಿಳಿದನು. ಆದರೆ, ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶವು ಕಡನೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಅನಂದ, ಉತ್ಸಾಹಗಳೂ ಬಾರುಹೋಗಿ, ಭಯ, ಶಂಕಾ, ಸಂತಾಪಗಳುಂಟಾಗುತ್ತ ಬಂದು, ಕಡೆಗೆ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ದಿಕ್ಕೇ ತೋರದಂತಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ನಿರ್ಜನವಾದ, ಗಾಢಾಂಧಕಾರ ನಿರೀಡೀಕೃತವಾದ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೊರಟೆನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಮಾರ್ಗವು, ಸಮಸ್ತೋಪಸಹಸ್ರ ಶಾಖಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡನು.

ಆಯಿತು. ಆ ಅಸಂಖ್ಯತವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು? ನನ್ನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು? ನನಗೇ ನೆನಪು ತೋರದೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೆನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಲೂ ಹುಡುಕಿದನು ಏನುಮಾಡಿದರೂ ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಸ್ಮರಿಸದಂತಾಯಿತು. ತಲೆತಿರುಗಿತು, ಕಣ್ಣು ತಲೆ ಹಿಡಿಯಿತು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರೂರವ್ಯುಗಳ ಬೀರಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ ನನ್ನ ವದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಆ ಮೇಲೆಯಲ್ಲ ನಾವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನನಿರುವಂತೂ ರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಮಾತ್ರ “ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಆತು ನಿಂತಹ ಚಂದ್ರಿಕೆ! ಏನುಬೆಳಕು! ಏನು ಆಹ್ಲಾದ! ಆಹ್ಲಾದವಾಯಿತು.” ಹೀಗೆಂದು ಯಾರೋ ಸೂತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ಕಣ್ಣುರೆದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲ. ಆಮೆಸಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರವು ಇನ್ನೂ ಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ನಾನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ವಿಕೃತಸ್ವರದಿಂದ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚಿರಿದೆನು.

“ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ? ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಿಂದ, ಸಹಸ್ರ ಶಾಖಾಮಯವಾದ ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ, ಈ ಕ್ರೂರವ್ಯುಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಕಾಸನ ಪದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪಾರುಗಾಣಿಸುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ?”

ನನ್ನ ಕೂಗಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಹೇಚರಮಾರ್ಗದಿಂದ, ಸುಮನೋಹರವಾದ ಕಂಠದಿಂದ, ನೀಣಾಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಸ್ವರದಿಂದ, ಅಭಯ ವಾಕ್ಯವು ಹೊರಟಿತು.

“ ಮಾಘೀ, ಮಾಘೀ, ಮಾಘೀ, ”
ಅವ್ಯುತಧಾರೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತಹ ಆ ಅಭಯವಾಣಿಗೆ

ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಿಯವಾದ ಅವುದೋ ಒಂದು ಒಗೆಯ ಅನಂದಾ ನುಭವವನ್ನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಊರ್ಧ್ವ ಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತೆನು.

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಕಂಠದಿಂದಲೇ, ನನಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯೇ— “ಪಶ್ಯ, ಪಶ್ಯ, ಮಾಂ ಪಶ್ಯ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಶರೀರಾಧ್ಯಂತವೂ ರೋಮಾಂಚಿತವಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಒಲಗೆಯ ಪವಿತವವಾದ ಅವುದೋ ವಸ್ತು ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಅನುಭವ ಸ್ವರ್ಗಿಯವಾದ ಅನಂದಾನುಭವದಿಂದ ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಭ್ರಾಂತಕಂತೆ ನಾಲಗೆ ಕಡೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದ್ದಿತು, ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅತ್ಯದ ತ ತೇಜೋನಯವಾದ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವೊಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದೆ ಸಾವರ್ಜನವಾದುದಲ್ಲ ದೋ ತಿರ್ಮಯಮೂರ್ತಿ ಆ ತೇಜಸ್ವಿ ಮಾತ್ರ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ದಾ ಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತವೂ ಅಸ್ಥಿರವಾದುದು ಕಷ್ಟ ಆದ ತೇಜಸ್ವಿ

ನಾನು ಮಾತನಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂತೋಷಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಲೋ ಏನೋ ನನಗೆ ಅತಿಶಯ ಕಷ್ಟವೀಗಭಯವು. ಕಷ್ಟ ಅತ್ಯುಜ್ಜಿತವು ದಿವ್ಯವುಷಣನು ಕರಣಾರವ್ಯಂಜಕಸ್ವರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, “ವಶ್ಯ, ಕಿಮರ್ಥಂ ಕ್ಷುಶ್ಯಸಿ?” ಎಂದು ಬೆರಗೊಂಡನು.

ನನಗೆ ಅದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದೆನು. — “ಭಗವಾ! ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಿ, ನನಗೆ ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.” ದಿವ್ಯವುಷಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಸಿನಗುತ್ತ—ಅದೇ ಕಂಠದಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ತೇಳಿದನು. — “ವಶ್ಯ! ನಿನಗೆ ತಿಳಿವಂತೆಯೇ ಹೇಳುವೆನು, ಹೇಳು, ನೀನು ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದುಃಖಿಸುವೆ?”

ನಾನು: “ಭಗವಾ. ಈಗ ನಾನು ಎಲ್ಲಿರುವೆನು?”

ದಿವ್ಯ—ನೀನು ಭವಕಾನನದ, ಶೋಭಾಂಧಕರದ, ಅಭಿ ಮಾನಕೂಪದಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವೆ?

ನಾನು—ನನ್ನ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನಾಗಿದೆ?

ದಿವ್ಯ:—ಕ್ರೋಧಾದಿ ಕ್ಷೋಭೆಯಂಗಳಿಂದ ಅಧಿಕಬಾಧೆ ಹೊಂದಿ, ಬೀವನಂತೆಯದಲ್ಲ, ಶೋಕಾನಲಮಧ್ಯದಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದು ತಪಸ್ವಿತ್ವಿರವೆ.

ನಾನು.—ದೇವ, ಈಗ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗುವುದೇನು?

ದಿವ್ಯ:—ಚಂದ್ರೋದಯವೆಂತಾಗಬೇಕು? ವಶ್ಯ, ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಿಚಾರ ಬ್ಲಾಸವಂಭಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ನಾನು—ಹಾಗಾದರೆ, ಭಗವಾ! ಈ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ?

ದಿವ್ಯ.—ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವೆ? ನಾನು — ನಾನು ಸದಾನಂದ ಪ್ರಾಸಾದಕ್ಕೆ? ದಿವ್ಯ — ಆ ನಿನ್ನ ಅಶಯ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಸ್ವರ.

ನಾನು ಆಶಾಭಂಗದಿಂದಾದ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ನಿಶ್ಚೇ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದೆನು ದಿವ್ಯವುಷಣನು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ—“ವಶ್ಯ! ಭಯವನ್ನು ಬಿಡು ನಿರಾಶಕಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ಈ ಅಂಧಕಾರವನ್ನೂ ದಾಟಿಸಿ, ಅನಂದ ಧಾವವನ್ನೂ ಸೇರುವೆ” ನಾನು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದನು — “ ಗುರುದೇವ, ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನನಗಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ” ದಿವ್ಯವುಷಣನು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ, ಜಗತ್ತೇ ಅನಂದಲಯಯಲ್ಲ ಸೇರಿ ನಲಿದಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಂದಸ್ಥಿತವದನಾರವಿಂದವನ್ನು ಅಲು ಗಾಡಿಸುತ್ತ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ನಾನು, ಆತನ ಅಪೂರ್ಣವಾದ, ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ, ಆ ದಿವ್ಯಭಾಷಣದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲ ಒಂದು ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದವಾಗಿದ್ದೆನು. ಆದರೂ ಆ ಸುವನೋಹರಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ವಾಗಮೃತ ಸೇತನದಿಂದ ಅವುದೋ ಒಂದು ಒಗೆಯ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನ ಅತ್ಯನಲ್ಲ ಸೇರಿ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ನಾನು ಉಸಿರಾಡದೆ, ಎವಮುತ್ಪಾದಿ, ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಮುಖವುಷಣನು ಮಂದಸ್ಥಿತವದನನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು - “ವಶ್ಯ! ಏಕೆ, ಸುಮ್ಮನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ? ಮಾತನಾಡು” ಎಂದುನು.

ನಾನು ಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ— ಭಗವಾ, ಏನುಹೇಳಲಿ? ತಮ್ಮ ಅಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳ ತತ್ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವು ನನಗಿನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಗೀರ್ವಾಣ ವಾಣಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಗೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಬಹುದೂರ ದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವಳು.”

ಮಹಾವುರುಷನು ಕನಿಕರದಿಂದ ನನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ತನ್ನ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನಿರಿಸಿ, ಹೇಳಿದನು —

“ ವಶ್ಯ! ನೀನು ಗೀರ್ವಾಣವಾಣಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ನನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆ! ನನ್ನ ಗುಣಗಳ ಅನುಭವಲಾಭವನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಬ್ಲಾಸವವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ನಿನ್ನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಧಾವವನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಸಿಸು, ವಶ್ಯ, ದೃಢಚಿತ್ತದಿಂದ ಗೀರ್ವಾಣವಾಣಿಯು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಮೂಲಕ ನನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಿಡದೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ಆಗ ನಾನು ನಿನ್ನವನಾಗುವೆನು.”

ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಳಿಂದ ನೀರು ಸಂತತವಾಗಿ ಸುರಿದುಹೋಯಿತು. - ನಾನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಉನ್ನಾದಿನಿಯಂತಾಗಿ ಮೋಣ ಕಾಲಿರಿ, ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ—

“ ಭಗವಾ, ಗುರುದೇವ, ದಯಾಮಯ! ನಾನು ಅರಕ್ತೆ, ಅಬ್ಬಾಣಿ, ಭೀರು. ಈಗ ನನಗೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯವಾಗಿಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಭಾಗ್ಯವೊಂದೇ ನನಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವು. ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಮಹಾಪುರುಷನ ಪಾದ ತಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆನು.

ಮಹಾಪುರುಷನು ಕನಿಕರದಿಂದ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಕರ ಕಮಲಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದಿಟ್ಟು, ಮುದಿಸಿವರಿಸಿ, - 'ವತ್ಸ! ಕೇಳು, ನಾನೇ ವಿಶ್ವಗುರು, ವಿರಾಟಸ್ವರೂಪನಾದ ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾಶನೇನಾನು. ನನ್ನನ್ನು ಪಲವರು ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಸಂದೀರ್ಧಿಸುವರು. 'ಬ್ರಹ್ಮತೇಜ, ದಿವ್ಯಶೋಭಾ, ವಿಶ್ವಪ್ರಕಾಶ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ, ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪ-ಇತ್ಯಾದಿ ಅಸಂತಾನಂತ ನಾಮಗಳಿಂದ ನಾನು ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಾಪಿಸಿರುವೆನಲ್ಲದೆ, ಭಾವುಕರ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೋಚರನಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ನಾನು - ಭಗವಾ! ನನಗೆ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಭೇದಗಳಾವುದೂಂದೂ ತಿಳಿಯದು. ನನಗೆ ಈಗ ಲಭಿಸಿರುವ ಈ ದಿವ್ಯ ರೂಪವೊಂದನ್ನೇ ನಾನು ಧ್ಯಾನಿಸುವೆನು. ಈ ರೂಪದಿಂದ, ಲೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ನಾಗಿ ಫಲಪ್ರದನಾಗಬೇಕೆಂದು, ಅನನ್ಯ ಶರಣ್ಯಭಾವದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನು ಉಪೇಕ್ಷೆ -

ಮಹಾಪುರುಷನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದಿರದೆ-ತಡೆದು, - 'ವತ್ಸ! ನೀನು ಕ್ಷೇರಪಡಬೇಡ. ಭಯವನ್ನು ಬಿಡು. ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡು-ನಾನು ಪಿತಾ, ನೀನು ಪುತ್ರಿ, ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಶಾಪೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನೇ ನಾನೆಂದು ಭಾವಿಸು. ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

ನಾನು ಎನಿಹಾಕದೆ ಆ ಜಗನ್ನೋಹನಾಕೃತಿಯು, ಆದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿಯು, ಮಂದಸ್ಥಿತವದನಾರವಿಂದವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟೆನು. ನನ್ನ ಹಸ್ತವು ಮಹಾಪುರುಷನ ಅಭಯಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅದೃತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಇತರ ಚಿಂತೆಗಳೇನೊಂದೂ ಇರದೆ ಕೇವಲ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸುಖಾನುಭವಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಹಾಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ, ನನಗೆ ಅದೇ ಕಂದಿಂದ " ಸಾಕಿನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡು, ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. ಆಗ ನಿನಗೆ ಈ ಭವಕಾನವನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಮುಖಾಸಾಗರವನ್ನೂ, ಕಾಮಾಕ್ರೋಧಾದಿ ಕ್ರೂರ ವ್ಯುಗಗಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದವನು ಆ ಭೀಕರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಆತಾ ಲೋಭಗಳ ಸಂಕಲಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ, ನಷ್ಟಂಟಕವೂ ನಿರೂಪದವೂ ನಿಜವಲ ಪ್ರಭುಭಾಸಿತವೂ ಆದ ದಿವ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಭಾಗ್ರತೆಯಾಗಬೇಕೆ. ಅಕ್ಷಯವಾದ, ಅದ್ವಂದಿತವಾದ, ಗಣನಾತೀತವಾದ ಪರಮವನ್ನು ಸೀರಿ ದಿವ್ಯ ಸುಖಾನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು " ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೆ ಎದ್ದು ತಲೆಬಿತ್ತಿ ನೋಡಿದೆನು. ಮಹಾಪುರುಷನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಭ್ರಂತಕವಾಗಿ ನಂತರ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಸುಲೋಲೆ ಕೂಗುವ ಶಬ್ದಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಎದ್ದು ನಿಂತೆನು. ನೋಡಿದೆನು. ಎಷ್ಟೋ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನೂ ಆ ಕಾನನಾಂತರದ ಸುಖಪದ-ಶಾಂತಿಕರ ಪ್ರದೇಶವೂ ಆ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಂಧಕಾರವೂ ನಿಜವವು. ಅದ ಪ್ರದೇಶವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ನೋಡತೊರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಮುಂಟಿಟ್ಟು ಒಂದು ನೋಡಿದೆನು; ಆಗ ನನಗೆ, ನಾಸನ್ನ ಈ ಭವಕಾನವದಲ್ಲೇ ಇರುವೆನುಬುದೂ, ಈ ಎರಗೆ ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯವು ಕೇವಲ ಸ್ವಪ್ನಂ ಜ್ಯೋಲೆ ಆಗಿ ರವುದೆಂಬುದೂ ತಿಳಿದು ಸ್ವಪ್ನ ನಿರತ್ನಾಪಿಯಾದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆಳಿದು ಒಂದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಈಗಲೂ ನಾನು ಈ ಸಂಸಾರಮುಖಾಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಭವಕಾನವದಲ್ಲೆ, ಕ್ರೂರವ್ಯುಗ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದೀಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ, ನನಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಭಯ-ಕ್ಷೇಶ-ತಾಪಗಳ ಅಪ್ಪಾಗಿ ಆಗದೆ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಶಾಂತಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲದೆ, ಅತ್ಯಂತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಸಂದರ್ಶನ, ಅಭಯ ಪ್ರದಾನಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಡೆದು ಆನಂದವಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು. ಅದರೂ, ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಆಜ್ಞಾವಚನದಂತೆ,

ಎಂದಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ -ಎಂದರೆ ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರ, ಭವಕಾ ನನ, ಕ್ರೂರವ್ಯುಗಗಳ ಘರ್ಜನಾದಿಸಂತಾಪಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತ್ತರಿಸಿ ಆ ಆನಂದಧಾಮವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಡಿ ಅಂದೇ ನನ್ನ

ಇವ್ವಾರ್ಧಸಿದ್ಧಿಯಾದಂತಾಗುವುದೆಂದು ಅವನರತವೂ ಧ್ಯಾನಿ ಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಆತನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಫಲಪ್ರದನಾಗಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತಿರುವೆನು.

“ ಆನಂದ ಮಾನಂದಕರಂ ಪ್ರಸನ್ನಂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಂ ನಿಜಬೋಧರೂಪಂ |
ಯೋಗೀಂದ್ರಮೀಡ್ಯಂ ಭವರೋಗವೈದ್ಯಂ | ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಂ ನಿತ್ಯಮಹಂ ಭಜಾಮಿ || ”
ಪರಮಗುರವೇನಮಃ (ಶ್ರೀವಾದರೇಣು)

The Madras School Book & Literature Society.

ಮದ್ರಾಸು ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಮತ್ತು ಲಿಟರೇಚರು ಸೊಸಾಯಿಟಿ.

(ಕಂಠೀರವ- ೨-೨-೧೯೨೦.)



ಉತ್ತಮವಾದ ದೇಶಭಾಷಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ತೀವ್ರಕಠಿಣೆ ಧನರೂಪ ವಾಗಿ ಸಹಾಯಕೇಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಘ ದವರ ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ವಿ.ತ್ರತೆೊ ಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದನ್ನು ಆತ್ಮಾದರದೊಡನೆ ಓದಿ ನೋಡಿದೆವು. ಈ ಸಂಘವು 18೨0ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾದ ದರಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಾಲಾ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಜನರೊಳಗೆ ಹಬ್ಬಿಸುವುದೂ, ಜನರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ವುಂಟಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ತಾಗಬಹುದಾದ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಥ ಇತರ ಸುಲಭವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೂ ಈ ಸಂಘ ಪನೆಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ತರ್ನಾಂ, ಶಾಲಾಪುಸ್ತಕಗಳ ಕಬಿಣವು ಈಗ ಅನ್ಯವಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಸಂಘದವರು ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸು ಅಧಿಕಾರದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಡೆನ್ಯಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅಥವಾ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಧನಸಹಾಯ ಕೊಟ್ಟು ದೇಶಭಾಷಾ ವಾಚ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಘವು 1893ರಲ್ಲಿ ರಿಜಿಸ್ಟರು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ರೆವರೆಂಡ್ ಕ್ಯಾನ್ಸನ್ ಸೆಲ್ ಡಿ. ಡಿ. ಯವರು (The Rev Canon Sell D.D.) ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ, ರೆವರೆಂಡ್ ಆರ್. ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಪೀಚಿ, ಎಮ್. ಬಿ. ಇ. ಯವರು (The Rev. R. W. Peachy, M. B. E.) ಅಕ್ಟಿಂಗ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವರಲ್ಲದೆ, ೨8 ಮಂದಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆ ಆವರೊಳಗೆ 12 ಮಂದಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕಮಂಡಲವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವರು.

ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕರು (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ಮತ್ತು ಆಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ) ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರಡಾವರ್ತಿ ಸಭಿಸಿ ಕೆಲ ಸಗಳನ್ನು ಜರಗಿಸುವರು. ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುವುದು. ಪ್ರತಿ ದೇಶಭಾಷೆಗೂ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣಕರ ಒಂದೊಂದು ಉಪಸಭೆಯಿರುವುದು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸು ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಮು. ಎಚ್. ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಎಮ್. ಬಿ. ಯವರೂ, ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್ಲೇಟರ್ ಮು.ಬಿ. ರಾಮ ರಾವ್, ಎಮ್. ಬಿ. ಎಲ್.ಎಲ್. ಬಿ. ಯವರೂ ಉಪಸಭೆ ಯಾಗಿ ನೇಮಕಪಟ್ಟಿರುವರು. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನವನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆಯಾ ಉಪಸಭೆಯವರಿಂದ ವನ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕರು ಯುಕ್ತಕಂಡಂತೆ ಧನಸಹಾಯ ಕೊಡುವರು.

ಈ ಸಂಘದವರು ಒಳ 1919ನೇ ಸಂವತ್ಸರದ ಕೊನೆಗೆ ರೂ. ೧31 11-14-0 ಮೊದಲನೆಯದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಒಟ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದೊರೆಯುವುದು. ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘದವರು ಗ್ರಂಥ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಧನಸಹಾಯವನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಖಾಲಿಗೆ ಒಂದ ಹಣವನ್ನೂ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುವೆವು -

ವರ್ಷ.	ಒಟ್ಟು ಸಹಾಯ ರೂ.	ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ರೂ.
1913	1,675	ಏನೂ ಇಲ್ಲ.
1914	1,345	50.
1915	1,285	45.
1916	450	115.
1917	1,115	114.
1918	315	90.
1919	3,555	250
ಏಳು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	7,740	665.

ಈ ಧನಸಹಾಯದ ಬಹು ಭಾಗವೆಲ್ಲ ತಮಿಳುಗೇ ಹೋಗಲು ತ್ವರಿತವೆಂಬುದು ಆಯಾ ವರ್ಷದ ವರದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಹಾಯ ಕೂಡ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗಿ ತ್ವರಿತವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇದುವರೆಗೆ, ಎಂದರೆ ಕಳೆದ 7 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಧನಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರನ್ನೂ ಸಹಾಯದ ವೇತನಗಳನ್ನೂ ಇದರಡಿ ಕೊಡುವೆವು —

1914ರಲ್ಲಿ-ರೋಗಗಳ ಪರಿಚರ್ಯೆ 50ರೂ. 1615ರಲ್ಲಿ- ಕನ್ನಡ ಕವಿತೆ ಪ್ರಥಮ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ 20ರೂ. ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಾಣಿಗಳ 1916ರಲ್ಲಿ- ಆವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಹಾಯ 40 ರೂ. ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಗ್ರಂಥಸಾಲೆಯು 5 ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಿಗೆ 75 ರೂ. 1917ರಲ್ಲಿ- ರವಾನೆಯ 35 ರೂ. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು 40 ರೂ. ಚಿತ್ರಪ್ರವಚನ 20 ರೂ. ಅದ್ವೈತ ರಾಮಾಯಣ (ಮುದ್ರಿತ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ) 20 ರೂ. 1918ರಲ್ಲಿ ವರ್ಧನಾಕಾರ್ಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗಣಿತಭವನ 40 ರೂ. 1919ರಲ್ಲಿ-ವನಸ್ಪತಿಯಾಸ್ತ್ರ 50ರೂ. ಸರ್ ಸಾಲರ್ ಜಂಗನ ಚರಿತ್ರೆ 50 ರೂ. ಅಕ್ಷರ ರಾ. ಹ. ದೀಪಿಕಾ(ಎಂ) 50 ರೂ. ಪದ್ಮಿನಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ (ಕಾರುಡಿ) 100ರೂ

ಲೇಖಕರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ, ಅವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದಿರತಕ್ಕದ್ದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವು. ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ನೈತಿಕ ಧೋರಣವು (Moral tone) ಉತ್ತಮವಾಗಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಧನಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಬಾಲ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂಥ ಅಥವಾ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಲಿ, ಕೇವಲ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಲಿ, ಅನ್ಯರ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಅಥವಾ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದ್ಯವಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರಥಮಾನಂತರದ ಮುದ್ರಣಗಳಿಗಾಗಲಿ, ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರಲ್ಲದ ಇತರರಿಗಾಗಲಿ ಸಹಾಯ ದ್ರವ್ಯಸಿಕ್ಕಲಾರದು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಇಂಗ್ಲಿಷು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಕೂಡ ಈ ಸಹಾಯ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹರಾಗುವೆ.

ಯಾವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಕೊಡುವ ಸಹಾಯವು ತಗಲತಕ್ಕ ವೆಚ್ಚದ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ವಿಚಾರವಾಗದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮುದ್ರಣದ ವೆಚ್ಚದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಅಥವಾ ಅದರ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ದ್ವಿಪ್ರತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಿಂದಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅಚ್ಚಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸಹಾಯ ಕೊಡಲ್ಪಡಬಹುದು. ಇಂಥ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದ ಬಂದು

ಅಂದಾಜಿಯನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ಹಾಕಿಸಿದ ಮಾದರಿಯ ಬಂದು ಪುಟವನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಚೆಲುವಾಗಿ ಬಳಿಯ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯಲಾರದು.

ಸಹಾಯ ಪಡೆದ ಗ್ರಂಥದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನಾಗಲಿ ಹೊಂದಲು ಸಂಭವವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಸಹಾಯ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಅನಿಗಂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ತೀರತ್ತದೆ.

ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿರುವ ಸಹಾಯವು ಅಚ್ಚಾರದ ಬಳಿಕವೇ ಕೂಡಲಾಗುವುದು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲಾಗಿ ಅಚ್ಚಾರದ ಈ ಸಹಾಯವು ಅರ್ಥಕರವಾಗಿರಬಹುದು.

ಅಚ್ಚಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವೆಚ್ಚದ ಬಿಲ್ಲಿನ ವೆಚ್ಚವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪ್ರತಿಗಳ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತಿರುಗಿಸಲಾಗಬಾರದು. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವಿಚಿತ್ರವು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ —

The Hon Secretary,
School Book and Literature Society,
Church Mission House,
Apeery, Modras.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತತ್ವಂತೆ ಅಶ್ರಯವಿಲ್ಲದ ಬಳುವಳಿಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರುಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾಮವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಾದರೂ ಸಹಾಯ ಕೊಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಸಂಘದ ಸಮಾಚಾರವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಜವೆಂದು ನಿರವರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರು ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಡೆಯುವರೆಂದು ನಂಬುವೆವು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಪ್ರತಿಗಳೂ ನಿರುತ್ತರವಾಗಿರಲಿ ಈ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡುವೆವು ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಧಸಹಾಯವು ಸಿಕ್ಕತಕ್ಕ ಅನ್ನು ಬೇರೆ ನೋಡರೂ ಮಾಗ- ಗೆದ್ದರೆ ಅವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆವು, ಭಾರತೀಯರ ಸಹಾಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಭವಿಸುವೆವು.

ಸಂ. ಕಂ.

ಕಣ್ಣಿನ ಪರೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು.

ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬರುವ ಬಂದು ವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ಮದಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಣೆ ಬಹಳವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದು. ಈ ವ್ಯಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡದ ಒಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ದ್ರವವಾದ ಬಂದು ಮುಟ್ಟು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಇದು ಇದ್ದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲಿ

ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ ಹೂವು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸದರಿ ಹೂವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಳಿದರೆ ಕಣ್ಣಿ ಗೊಂದಿ ಯಾನೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಗಂಧಾಗಿರುವ ಕಷ್ಟಭಾಗವು ಬಿಳಿಪಾಗಿ-ಯಾ-ಬಣದರ್ವಣದಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಕಣ್ಣಿನ ಉಳಿದಭಾಗವು ಅರ್ಜಲಗು ಸಿತ್ತಿಲ್ಲದವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಕಣ್ಣು ಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸದು ವೆಟ್ಟು ಇರುವವರೆಗೂ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಾರ್ಣವು ವುದಿಲ್ಲ. ಆದನ್ನು ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂದಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟು ಅತನಿಗೆ ತಕ್ಕದಾದ ಸುರ್ಜಲ ಳನೆ (ಕನ್ನಡಲ)ವನ್ನು ಕೆಚ್ಚಿರಿ ಅತನಿಗೆ ನೆರೆಯ ಹೇಗೆ ತೋರ ತುತ್ತೋ ಬಹುಶಃ ಅಷ್ಟೇ ಇನ್ನೂ. ಪುನಃ ತೋರ ತೋಡಗುವುದು.

೨. ಈ ವ್ಯಾಧಿಗ ಎರಡುತಂದ ಬೆಲೆಬೇರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ನವಮೆಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇನ್ನೂಕೊಳೆಗೆ ಎಂದು ವಿಶಯವಿಷ ಢಕನವನ್ನು ಅರಿಸಿರುವ ದಾಕ್ಟರುಗೊಂದ ನೆನೆಯುವುದು ವಂಫಾದ್ದು, ವ ತೋದು ಸೈರಿಯದೂ ಹಂಫೆಯಿಂದಲೂ ನೆನೆಯುವುದುಂಟು ವಿಶಯತಿಕವ ದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ ಒಳಗಮುಲ್ಲದವ ಮುಟ್ಟು ಯಾನೆ ಹೂವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗಮುಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ವೈದ್ಯರ-ಹಳೆವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕಣ್ಣುಗೊಂದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಗ್ಗಾಗಿರುವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ನೋಕ್ಕುಡ ತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಮತ್ತು ಅದು ಅಲ್ಲದವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರದೆಹೋ ದರೂ ಆದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಧಕ ಉಂಟಾಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿಬಾಧಕವುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲೆಗೆ ಒಂದು ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರೋಗಮುಟಿತವಾದ ಭಾಗವು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ತಳಗಿವುದು-ತ್ತಿರಲಕ್ಕಾಗು ಮತ್ತು ಅದು ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಗ್ಗಾಗಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೆನೆಯಾಗುವಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲ ಅದು ಇತರ ಭಾಗಗುಗೂ ವ್ಯಾಧಿ ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡುಮಾಡ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

೩. ಕಣ್ಣು ಪರೆಯಬಗ್ಗೆ ವೈದ್ಯರಿಂದಲೂ ಹಳೆವರಿಂದಲೂ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಿಗೆ ನೆನೆಯುವುದು ವರೋಕಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಣತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತಲಾಗಿ ನೆನೆಯುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವದುವು ಗವರ್ನ ಮೆಂಬ ಕಣ್ಣು ಸ್ವತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾಗರಣಕತೆಯಿಂದ ತೋರ ಳನಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಂಥಾ ರೋಗಿಗಳೊಳಗೆ ಎಂಟು ನೂರು ಮುವತ್ತಾರುಮಂದಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿ ಅವರೊ ಳಗೆ 176 ಮಂದಿಗೆವಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಕರವಾದ ((6/6)- ಅಧಿಕ) ದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗಿತ್ತು, ಎಂದರೆ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ

ನೆಯಿಸುವುದು ಪ್ರತಿ 100 ಜನರೊಳಗೆ ಸುಮಾರು 21 ಜನ ರಿಗೆವಾತ್ರ, ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವಾಗಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಲಿಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದೃಷ್ಟಿ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು, ಅದರೆ ಸಾಧಾರಣ ಕಾಲತೆಯುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಸರ್ಜನ್ (ಶಸ್ತ್ರವೈದ್ಯ)ನು, ಕಣ್ಣು ಪರಿಯವ 100 ಮಂದಿಗೆ ಯಾರೋಪಿಯುನ್ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ನೆನೆಯಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರೊಳಗೆ ಸುಮಾರು 90 ಮಂದಿಗೆ ಬೆಳ್ಳೆದೃಷ್ಟಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಉಳಿದ 10 ಮಂದಿಯೊಳಗೆ ಅಧಿಕ ಮಂದಿಗ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನ ವಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ ಅದದಿಂದವೈದ್ಯರಿಂದ--ಹಳೆಮ ರಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ನೆನೆಯಿಸುವುದು 1866 ವಂದಿಗೆ ಯಾರೋ ಷಿಯುನ್ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ನೆನೆಯಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಬರೀ 176 ಮಂದಿಗೆ ಒಬಲಾಗಿ 752 ವಂದಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರ ವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುತ್ತೆತ್ತು. ಮತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ಯಾಗದೆ ಉಂಟಾದ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 660 ಇರುವದರ ಒಬಲಾಗಿ 84 ವಾತ್ರವೆಂತಿತ್ತೆತ್ತು.

4. ಕೇಲಿನ ವಿವರವನ್ನು ಓದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂತೆ, ನೆರೆಯವರಿನವರಿಗೂ ತಿಳಿಸ ಬೇಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪರಿಬಂದವರಿಗೆ ವೈದ್ಯರಿಂದಲೂ, ಹಳೆವರಿಂದಲೂ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರತಿ 100ರಲ್ಲಿ 79 ಮಂದಿಗೆ ಗಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮತ್ತು ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ ಸ್ವಸ್ಥಮಾಡಲು ಆಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗುವುದು. ಎತ್ತಿ ರಿವೀಲೆಕಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸೋ ಳಾಗುತ್ತದೆ

೫. ಇದು ವಿಶಾ. ಜನರು ಪ್ರಸ್ಥಿತವಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭವಾ ಕರೀಣತರದ ಕಾಯಶಯುಲ್ಲದವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಜ್ಞಾನ ವೀದಿ ಜನರು ಉಂಟಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹೋಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಹಾ ವದ್ರಾನ್ ಆಸ್ವತ್ರೆಯ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಸದರಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ರೋಗಿಗೆ ಗುಣವಾದರೂ ಅತನು ಬೀವಾಂತ್ಯದವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಹೀನನಾಗಬಹುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಕೇವಲ ಮೂಢ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಜ್ಞಿತವು ಬಿದ್ದಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಕುದಿಸಿ ಅರಿಸಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರಳೆಣ್ಣು (ಲಿಡ್ಡೆಣ್ಣು) ಯನ್ನು ಹಾಕ ಬೇಕು ಮತ್ತು ಜಾಣನಾದ ವೈದ್ಯನು ಹೇಳಿದರೆ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಔಷಧವನ್ನೂ ಹಾಕಬಾರದು.

(ನಜ್ಜಿ ಸಿಟಿಬೋರ್ಡ್)



ಇ ರಾ ವ ತಿ .

ಅಯಿದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ನವೀನಪರಿಚಯವೂ ಪೂರ್ವ ಪರಿಚಯವೂ

ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ಗೊತ್ತಾದಮೇರೆಗೆ ನೇಮಿಸಿದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆ ಮನೋದಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಡ್ರೆಸ್ಟ್‌ದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ದಾಸಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಸಂಕೇತದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದಳು ಮತ್ತು ಹಲವು ಅಡ್ಡದಾರಿಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಅವಳು ಅತನನ್ನು ಒಂದು ಉದ್ಯಾನದ ಉನ್ನತವಾದ ಹೊರ ಗೋಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಆ ಗೋಡೆಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು ಇದ್ದಿತು. ದಾಸಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಫುನು ಆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಅಗಳಿ ಹಾಕಿದಳು. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಎರಡು ಸಾಲಲ್ಲಿಯೂ ಮುಳ್ಳುಕಳೆಯನ್ನೂ ಇತರ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಒಂದು ಕಾಲ್ಪಾರಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಒಂದು ಚೌಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ನಾರಂಗಿಯ ಮರಗಳೂ ಕಾರಂಜಿಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಆ ಕಾರಂಜಿಗಳ ನಡುವಿನಿಂದ ಜಿಲುವಾಗಿ ನೀರು ಉಚ್ಚಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚೌಕದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಯೂರಮಣಿಯವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ಒಂದು ಮನೆಯ ಹಿಂಬಾಗಿಲು ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಉಳಿದ ಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ನರ್ಮದಾ ಶಿಲಾವಿರಚಿತವಾದ ನೋವಾನಗಳನ್ನೇರಿಸಿ ಒಂದು ಜಗಲಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ಆ ದಾಸಿಯು, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಗವಾಕ್ಷಗಳುಳ್ಳದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಉದ್ಯಾನದಿಂದ ಪರಮ ಸುವಾಸಿಕವಾದ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಒಂದು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿ ತಾನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಯವನರಮಣಿಯೊಬ್ಬಳು, ಅವೌಲ್ಯವಾದ ಯವನ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವಾಗಿ ಮಂಜದ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದಳು. ದಾಸಿಯು ಕುವಾರನ ಅಗಮನವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ, ಅವಳು ಜೆಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮಂದವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುವಾರನನ್ನು ಮನ್ನಣೆಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರಧಮದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕುವಾರನು ಅವಳ

ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಶಾಸ್ತ್ರವರ್ಣಿತವಾದ ರೂಪವೇಬಿಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ, ಮೃದುಪಕ್ಷಮನೋಹರವೂ ಸಜಲನೀಲವೂ ಆದ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ವರ್ಣನಾತಿಶಯವಾದ ಅವ್ಯಾವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸತಲಿದ್ದುವು. ಅವಳು ದೀರ್ಘಕಾಯಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಪರಂತು, ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತೊಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರವು ಅವಳ ಗಾತ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರಾನುರೂಪತೆಯ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅದೃಷ್ಟವೂರ್ವವಾದ ಅವಳ ಕಂಠದ ವಕ್ಷಸ್ಥನ ಗೌರವರ್ಣವೂ ಗಲ್ಲದಲ್ಲ ಮಿರುಗುವ ಆರಣತಿಯೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು ಆ ತರುಣಿಯು ಬಂದೊಡನೆ ಸ್ವೇಹವೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಮೃದುಮಧುರ ಮೋಹಕವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ಇಂತೆಂದಳು: — “ತಾವು ವಿಳಂಬಿಸದೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಮುಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವೆನು ಇಷ್ಟ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿದುದು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದಾದರೂ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಮಾಡಿದುದು ತಪ್ಪಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಮಗೆ ತೋರಬಹುದು.

ಕುವಾರ — ಸಾಮಾನ್ಯತೆ: ಯಾರ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುವುದು ಸಭ್ಯತನಲ್ಲ ಇನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದವರು ಯಾರೊಂದು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ವಿಳಂಬ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಅಧೀರನಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯುವತಿ: — (ಸ್ಮೋಕ್ರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗಿ) “ಆಂತು, ನನ್ನ ಸ್ವತಃ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಶ್ರಮಪಡಿಸುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವಾತ್ರವಾದ ನನ್ನ ಮೈತ್ರಿಣಿಯೊಬ್ಬಳ ಕಾರ್ಯವು ತಮ್ಮಿಂದ ನೆರವೇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ದುರಾಚಾರಿಗಳಾದ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಲಿಯೊಳಗೆ ಸಿಲುಕಿಸನೋಡಿದರು. ಅವರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಏನಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾತ್ಯೋರದೇಶವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈಗ ಆಕೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಸೇವಕರಿಂದಲೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೆ ನಂಬುಗೆ ಸಾಲದು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸ್ಯಾತ್ತಾಗಿ ನನಗೆ ಸುದ್ದಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ತಾವು

ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಕುಲ್ಲುಕರೊಡನೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನೂ ಕುಲ್ಲುಕರು ವಿಸ್ತರದಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿಸಿ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆನು. ತಮಗಿಂತ ವಿಶ್ವಾಸಯೋಗ್ಯರಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ದೊರೆಯುವುದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಮತ್ತು ಕುಲ್ಲುಕಗುರುಗಳ ಕೈಗೆ ನನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆನು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಿವೆ, ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ತಮಗಾಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗಾಗಲೀ ಅಡಚಣೆಯಾಗಲಾರದಷ್ಟೆ?

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುವಾರನ ಮನಸ್ಸು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು; ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೊಯ್ಯುವುದಿಷ್ಟೇ ಕಲಸವೆಂಬುದು, ಮತ್ತು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ತನಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯಿತು. ಆದರೆ ತಾನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಾಗೆ ಏನೊಂದೂ ವಿಶೇಷ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯದಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ ಅಶಾಭಂಗವೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಬಳಿಕ, ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಸಖಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವೆನೆಂದು ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿತ್ತನು.

ಬಳಿಕ ಆ ತರುಣಿಯ ಸಂಕೇತದಂತೆ ದಾಸಿಯು ಬಳಕೆ ಹೋಗಿ ಪಟ್ಟನೊಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಅರಗಿನಿಂದ ಮುದ್ರೆಹಾಕಿದ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ತರುಣಿಯು— “ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯು ವಿಳಾಸವಿಲ್ಲ, ಬೇರೊಬ್ಬರ ಹೆಸರಿರುವುದು. ಈ ಹೆಸರಿನವರನ್ನು ತಾವು ಬಲ್ಲವರಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು.”

ಕುವಾರ—ಅಹುದು, ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಯೇ, ಬೇರೆಯಾರಾದ್ದಿಲ್ಲವೆ.

ತರುಣಿ:—ಅದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದರಾದರೆ, ಅವರು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವರು. ಇದರಿಂದ ಅಗುವ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೈತ್ರಿತೆಯು ಯಾರೊಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿರಿಸುವುದೇ ಉಚಿತವು. (ಕಿಂಚಿತ್ ತಡೆದು, ಧ್ವನಿ) ನನ್ನ ಸಖಿಯು ವಿಶೇಷ ಗದುಗಿನನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ವಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಅವಳೇನೋ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು

ಅವಳು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕಾನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಜನಗಳೂ ಅದನ್ನು ತುಂಬ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಈ ವರ್ಣನೆಯು ವಾಸ್ತವವಾದುದೇ? ಅಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ ಇರುವುದೋ ತಾವು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ಕುವಾರ:— ಅತ್ಯುತ್ತಮವೆಂದೂ ಮಾತನಾಡಲಾಗದೆಂದು ನನಗೆ ಗುರುಗಳು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು ಆದುದರಿಂದ ದಿಟವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸೊಬಗು ನೀವು ಕೇಳಿದ ವರ್ಣನೆಗೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲವು. ಯಮುನಾತಟ ಸ್ಥಿತವಾದ ನಿಮ್ಮ ಈ ನಗರಿಯು ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದಾದರೂ, ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಸಾದಗಳ ಮತ್ತು ಉಪವನಗಳ ಸೊಬಗು ಚಿತ್ರಾಕರ್ಷಕವಾಗಿರುವುದಾದರೂ, ಆ ಸೃಷ್ಟಿ ತೋಚಿ, ಆ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳು, ಆ ವನಶ್ರೀ, ಆ ಸಮಪ್ರದೇಶಗಳ ಸೌಂದರ್ಯ, ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅನುಪಮವಾದ ರಮಣೀಯತೆಯು ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದುದಾಗಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕುವಾರನು ಆ ಸುಂದರಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದರಾಗ ಸ್ವದೇಶ ಮಮತೆಯಿಂದಲೂ ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳಿದ್ದ ಆ ರಮಣಿಯು ಲಾವಣ್ಯದಿಂದಲೂ ಆತನ ಹೃದಯವು ಉಲ್ಲಸಿತವಾಯಿತು. ಇತ್ತ ಕುವಾರನ ವಾಕ್ಯಾತ್ಮರ್ಯವನ್ನೂ ದೃಢಕಾಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆ ನೀರಿಯೂ ಮೋಹಿತೆಯಾದಳು. ಆತನ ಮಾತುಗಳು ಅವಳ ಕಿವಿಗೆ ಅಮೃತೋಪಮವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿ ದುವು. ಕೊನೆಗೆ ಎದ್ದುನಿಂತು ಆ ತರುಣಿಯು—“ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ವಿಳಂಬವಾದಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಪರಂತು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನವನೆಯಿದೆ. ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಾಗದು ತಿಳಿದರೆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ ಬಾಧಕವುಂಟಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಈ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.”

ಕುವಾರ:— ಸಂದರ್ಶನವು ತಮ್ಮ ವಾಲಿಗೆ ವಿಶೇಷವಲ್ಲವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಾತ್ರ ವಾಚಾಮಗೋಚರವಾಗಿದೆ.

ಶರುಣಿ — (ನಗುತ್ತ) — ಸರಿ ಸರಿ, ನಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಂತೆಯೇ ಹಿಂದೂಗಳಾದ ನೀವುಗಳು ಕೂಡ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕುತಲರಾಗಿಯೇ ಇರುವಿರಿ ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ; ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವಳಾದ ನಾನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವಿದ್ದೆ. ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟಿರುವ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ಯಾವನಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸದಿರುವುದು ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ ಅದು ದುರಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಗುತ್ತವಾಗಿ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯವಳು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ರಿಯುಷಾ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅರೇಬಿಯಾ ಪ್ರಾಂತದವರು; ವ್ಯಾಪಾರನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನೂ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದೆನು ಬಳಿಕ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ತಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಮಯ್ಯು ಮರ್ಯಾದೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಲಗ್ನವಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಪಾರಸೀಕ ದೇಶಕ್ಕೋ ಅದಕ್ಕೂ ಅಜಿ ಜೀರೆ ಯಾವಕಡೆಗೋ ಹೊರಟು ಹೋದರು; ಅಂದಿನಿಂದಲೇಗೆ ಅವರ ಸಮಾಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಹೋದುದು ಮೊದಲೊಂದು ನಾನು ವಿಕಾಂತವಾದೀ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ತಾವು ನೋಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ವಿಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕಥೆಯು. ಬಹುತಃ ಈ ಮುಂದೆ ತಾವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವಂಥವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಇದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತಾವು ಯಾವಾಕೆಗೆ ದರ್ಶನಲಾಭವನ್ನಿತ್ತು ಕೃತಾರ್ಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿರೆಂಬುದು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತಾಗುವುದು.

ಕಾಮಾರ. — ಇದೇನನ್ನುವಿರಿ? ತಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ವುನಃ ಕಾಣಬಾರದೇ? ಕಾಣದಿರಲು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ, ತಮ್ಮ ಗೆಳತಿಯು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ದೇಶದ ವ್ಯತ್ಯಾಂತವನ್ನು ವುನಃ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೇ?

ರಿಯುಷಾ — ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ನಾನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರನು. ಪತ್ರಿಕೆಯು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಶುಭವಾರ್ತೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಬಳಿಕ, ಎಂದಾದರೊಂದು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರೆ ಆಗಬಹುದು ನನ್ನ ದಾಸಿಯು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಿರಳು. ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ರೈಸಬೇಕಾದಾಗ ಅವಳ ಮುಖೇನ ಮುಂದಾಗಿ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ಅಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವಳ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ

ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಡಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ಆ ಸಡುರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆತನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನ ಸವೆಯುತ್ತಲೂ ಯಮುನಾನದಿಯ ತೀರಭಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು ಆಗ ಇದೇ ಯಮುನಾಜಲವು ಹರಿಯುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತ ಪ್ರಯಾಗದ ದುರ್ಗದ ಬಳಿಯಿಂದ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭೆಯಾದ ಇರಾವತಿ ಇರುವುದೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಇರಾವತಿಯ ನೆನಪು ಬಂದೊಡನೆ ಆತನು ಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಡವಿಡವೆ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಚುಂಬಿಸಿದನು. ಆಗ ಇರಾವತಿಯು ಸೌಂದರ್ಯವು ಆತನಿಗೆ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ತೋರಿಬಂದಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ನದಿಯ ತಟದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಾಲಯದ ಉದ್ಯಾನದಕಡೆಗೆ ಆತನ ಕಣ್ಣು ತಿರಿಗಿ, ರಿಯುಷಳ ಲತಾಕೋಮಲವಾದ ಶರೀರವೂ ನೀರೋತ್ತರಾಯತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಕಂಠ ಸ್ವರವೂ ಆತನ ಕಣ್ಣಿರಿಗೆ ನಿಂತುವು ಆಗ ಆತನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಎಣಿಸಿದನು:—“ಇವಳಿಗೂ ನನಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನು? ಇರಾವತಿಗೆ ವಚನದತ್ತನಾದ ಮಾತೃದಿಂದ ಅನ್ಯರ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಪಾಪದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ ನೋಡಲಾಗದೇ? ಅದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಇರಾವತಿಯು ಮೇಲಿರುವ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಎಂದಿಗೂ ಕಡಿಮೆ ಯಾಗುವುದುಂಟೇ?” ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ಶಯ್ಯಾಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿद्रಾಪರವಶನಾದನು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪರ್ವಿಜು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ:— “ವತ್ಸ! ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರು ಎದ್ದಿರುವರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವತ್ಸನು ತಿಳಿಸಲು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ, ಎದ್ದು ಪೂತ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡಲು ವಸ್ತ್ರಾಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನು, ಪರ್ವಿಜನ ಕಂಠಧ್ವನಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ತ್ವರೆಯಾಗಿ ಹೊರಗೆಬಂದು ಆತನನ್ನು ಬಳಕ್ಕೆ ಕರೆದನು.

ಪರ್ವಿಜು — ನಿರೀಪ್ತ! ಈಗ ತಾವು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸಿದ್ಧ — ಅದೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಉದ್ಯೋಗದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನಗೆ ಬಿಡುವಿದೆ.

ಪರ್ವಿಜು — ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಈ ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಗಾಡರೂ ಹೋಗಿ ವಿಹರಿಸಿ ಬರೋಣವೆ?

ಸಿದ್ಧ:—ಸರಿ ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತಾಗಲಿ. ಈದಿನ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ?

ಪರ್ವಿಣು-ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ಪತ್ತೇವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರ ಬೇರೊಂದು ಅರಮನೆಯಿದೆ. ವಿದೇಶೀಯರು ಯಾರು ಈ ನಗರಿಗೆ ಬಂದರೂ ಒಂದು ತಡವೆ ಅಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿದ್ಧ:—ತಮ್ಮೊಡನೆ ಹೊರಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಆದರೆ ತಾವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಈದಿನ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಟರೂ ಬಹುದು; ನಾನು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಬರಲೇ?

ಪರ್ವಿಣು.—ಹಾಗಾಗಲಿ. ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿಬನ್ನಿ.

ಪರ್ವಿಣನ್ನು ಹಜಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಕುಲ್ಲು ಕನಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಕುಲ್ಲುಕನು ಹೊರಡುವ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ದ್ದನು. ಅಗಲೇ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆ ತರುಣಿಯು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅತನಕ್ಕೆಗೆ ಕೊಡಲು, ಅತನು ಏನೆಂದನ್ನೂ ಕೇಳದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಕುಲ್ಲುಕನು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಪ್ರೇಮವುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನಾದನು. ಕುಲ್ಲುಕನು ಹೊರಟು ಹೋದಬಳಿಕ ಪರ್ವಿಣು ಸಿದ್ಧರಾಮರು ತಂತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ ಫತ್ತೇವರವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದರು. ಆ ಮಾರ್ಗವು ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ನೆಳಲು ಕೊಡುವ ಮರಗಳಿಂದ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವ ಪಥಿಕರಿಗೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳ ಮನೋಹರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ಆ ನೋಬಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ವಾಂತಸ್ಥರಿಬ್ಬರೂ ಶಿಶ್ನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದರು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವಿಣು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು — 'ಮಹಾಶಯ! ನೋಡಿರಿ ಬಾದಶಹರು ಪ್ರತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮರಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಒಂದು ಹಸುರಲಿಯನ್ನು ಕೊಡ ಕಾಣದೆ, ಪಾಂಧರು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣದ ತಾವದಿಂದ ಬಳಲಿ ಬಿಡಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಲ್ಲಾ ಈಗ ವಿಧವಿಧವಾದ ಸುಂದರ ವೃಕ್ಷಗಳು ಬೆಳೆದು ಪ್ರವಾಸಿಕ

* ಈ ಸ್ಥಳವು ಅಗಾವಿನಿಂದ ೧೨ ಮೈಲಿ ದೂರಲ್ಲಿದೆ. ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾದ ಒಂದು ಮಸೀದಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೭೦ರಿಂದ ಮೊದಲೊಂದು ಮರಣಪರ್ವಂತ ಅಕ್ಷರವುಕ್ತ ವರ್ಷಿಯು ಈ ಪುರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ರಿಗೆ ಅಹ್ಲಾದ್ಧವನ್ನು ಒಂದುಮಾಡುತ್ತಲಿವೆ. ಎಂತಹ ಪರೋಪಕಾರ ಕೃತ್ಯವಿದು! ಅನೇಕಾನೇಕ ಪಥಿಕರೂ ಯಾತ್ರಿಕರೂ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಹರಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ."

ಸಿದ್ಧ:—ಬಾದಶಹರು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಈ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸಗಳು ಸ್ತುತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುವಾಗ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅತನು ಈ ಮೊದಲು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಧರ್ಶಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾತವುರಷನ ಮೂರ್ತಿಯು ಫಕ್ಯನೆ ಹೋಳೆದು ಅವನು ಅಗನಡೆದಿದ್ದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಇತ್ಯಂಭೂತವಾಗಿ ಪರ್ವಿಣಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ—'ಇಂಥ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತಾವು ಬಲ್ಲೀರೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಪರ್ವಿಣು.—ನಗುತ್ತ— 'ಇಲ್ಲಿ. ಅಂಥ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೂ ಅರಿಯೆನು. ಪರಂತು ಅತನನ್ನು ತಾವು ಪುನಃ ಕಂಡೇ ಕಾಣುವಿರಿ."

ಸಿದ್ಧ —ಅಹುದು, ಪುನಃ ಎಂದಾದರೂ ಅತನನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಆದರೆ, ಮಹಾಶಯ, ಇದೇನು ವಿಶೇಷವೋ! ಇಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡಬೆಳೆಯುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ಇನರು ಕಾಣುತ್ತಲಿರುವ ರಲ್ಲ! ನಿಮ್ಮ ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಳಗೆ ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಮಾನವಿರುವುದೆಂದು ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದ್ದಿತು.

ಪರ್ವಿಣು:—ತಮ್ಮ ಮಾತು ವಾಸ್ತವವೇ! ಆದರೆ ಬಾದಶಹರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೇ ಬೇರೆ. ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಕೂಡಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣ ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅವರು ಹೇಗಾದರೂ ಸಹಿಸುವರು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಂದಲ್ಲ, ಒಂದು ವೈಚಕ್ಯವಿದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಇದೂ ಅಂಥಾ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿರಲೂ ಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅವರು ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದಲೋ ಅವರ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ತಾನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ ಅವರ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಬಾಲಿಶವೆಂದೇ ತಿಳಿದರೂ ಅದರ ದೆಶಿಯಿಂದ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಸಂತುಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಸ್ವದವುಂಟಾಗಿದೆ. ಸರಿ, ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖಂಡರಲ್ಲೊಬ್ಬ ನಮನೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನವರ ಮೂಲಕ ನನಗೂ ಅವರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಚಯವುಂಟಾಗಿದೆ. ತಮಗೆ ಅಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿದರೆ ನಾವಿಬ್ಬ

ರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವ ನನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ನಾನು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವೂರ್ವ ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಜ್ಜೀಕರಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಅದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತಿದೆ.”

ಸರ್ವಿಜನ ಮಾತಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದನು ಸಮ್ಮತಿಸಲು ಅವ ರಿಬ್ಬರೂ ಹುಣಸೆಯ ಮತ್ತು ನಿಂದಿಯ ಮರಗಳ ದಟ್ಟವಾದ ನೆಳಲಲ್ಲಿರುವ ಆ ಗೌಡನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಈ ಗೃಹದ್ವಾರವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ಹಿಂದು ಗೃಹಸ್ಥ ನೊಬ್ಬನು ಒಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಪರಸ್ಪರ ವಂದನಾದಿಗಳು ನಡೆದ ತರುವಾಯ ಅವರನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕುಳಿರಿಸಿದನು. ಗೌಡನು ಕೊಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಲೀತಳ ವಾದ ಪಾನೀಯವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಮೂವರೂ ಸೇರಿ ಹೊಲಬೀಸಾಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂಗತಿ ಗಳನ್ನೂ ಇತ್ತರಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಬರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾ ದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಸವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂದ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ನ್ನೂ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಗೌಡ—ನಾಂಪ್ರತದ ಉತ್ತಮವಸ್ಥೆಗೆ ಆಂತತಃ ನಮ್ಮ ಜನರ ಉದ್ಯೋಗವೂ ಪರಿಶ್ರಮವೂ ನಿಜವಾದರೂ ಈ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಕೇವಲ ಋಣಿಗಳಾಗಿರುವೆವು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಮಗೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವ ವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗಿದೆ.”

ಕುಮಾರ—ಅವರ ಶಾಸನಪದ್ಧತಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ ಕೇಳಿರುವೆನಾದರೂ ಆ ಪದ್ಧತಿಯು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ನನಗೆ ಈ ವರೆಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿರು ವುದಿಲ್ಲ.”

ಗೌಡ—ಆದರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗೂಢವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂತೆ ಶಿಷ್ಯಮತಿಗಳಾದವರು ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೆ, ಯಾವತ್ತು ಹೊಲಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕಂದಾಯ ಹಾಕಿದೆ. ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೂ ಸ್ವಂತಗಾರರಿಗೂ ದೊರೆಯತಕ್ಕ ನ್ಯಾಯವು ಇದಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ಮುಪ್ಪಿಯಾಗಿದೆ. ವೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ಗೊಂದಲವೂ ಅಷ್ಟವಸ್ಥೆಯೂ ಇದ್ದಿತು. ತಮಗೆ ಇರುವ ಭೂಮಿಯೆಷ್ಟು? ದೊರೆಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಂದಾ ಯವೆಷ್ಟು? ಎಂಬುದು ಕೂಡ ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಗ್ರಾಮಗಳ ಗೌಡರಾದ ನಾವೇ ಯಾವ ಹೊಲದ ತೀರುವಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ನಿರ್ಣಯ ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಈಗ ಆ ಕ್ರಮವು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಳಿದು ಅದರ ಗಡಿ

ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವರು. ಹೊಲದ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಅನು ಸಾರವಾಗಿ ಅದನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿರು ವರು. ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲದವರೆಗೆ ಬೀಸಾಯ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೊಡತಕ್ಕ ಕಂದಾ ಯವನ್ನು ನಾಣ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡರೂ ಧಾನ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಯಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ತಂಟೆ ತೊಂದರೆಗಳೇನಾದರೂ ಹೊರಬರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾದುದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಧಾರ್ವತ ಸಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳು ಪರಿಣಾ ಮವು ತುಂಬ ಹಿತಕರವಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬೀಸಾಯ ಗಾರನೂ ಸ್ವಂತಗಾರನೂ ತನ್ನ ಭೂಮಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ವೆಷ್ಟು? ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನವೇನು? ಅದರಲ್ಲಿ ದೊರೆಗೆ ಕೊಡ ತಕ್ಕುದನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿ ತನಗೆ ಉಳಿಯುವುದೆಷ್ಟು? ಎಂಬ ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬಲ್ಲವನು. ಹೀಗೆ ಭದ್ರತೆ ದೊರೆತು ದರಿಂದ ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಮಾಡತೊಡಗಿ ಸಂಪನ್ನ ರಾಗಿರುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಮೊದಲು ಬೀಸಾಯ ಗಾರರು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಬಾದಶಹರ ಈ ಶಾಸನ ಪದ್ಧ ತಿಯ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿ ನೀವು ಸುಲಭ ವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ ಪರಂತು, ನೀವು ಈ ದೇಶದ ವೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇ ಗಳಿನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಮಹದಂತರವು ನಿಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.”

ಸಿದ್ಧ—ಯಾವದೇಶವಾದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ಹೀಗೆ ಸುವ್ಯವ ಸ್ಥಿತವಾದ ಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿಯಿರುವಲ್ಲಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಉತ್ತಮವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಕ್ಷಯವುಂಟಾದಂತೆ ಮಹಾ ರಾಜನಿರುವ ದೇಶವೇ ಸೌಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೆನ್ನಬೇಕು.

ಗವುಡ—ಬಾದಶಹರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಮಂತ್ರಿ ಗಳೂ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಬಹಳ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿರುವರು. ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ರಾಜಾ ತೋಡರಮಲ್ಲನೂ ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್‌ಯವರೂ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವು ವಾಚಾಮಗೋಚರ ವಾಗಿದೆ ಇವರೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಈ ಶಾಸನಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಲುವಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂದರು, ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನ್ಯಾಯದ ಸುಲಿಯಿಂದ ಬೀಸಾಯಗಾರರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರದವರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆವಾಗಬಹುದೆಂದು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ತೋರುವಂತೆ

ದ್ವರೂ ಕೊನೆಗೆ ಹಾಗಾಗುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಹೋಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದುವಾತಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ದೊರೆಯುವ ಕಂದಾಯವು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ವೇಳೆವೇಳೆಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಲಿರುವುದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಲಾಭಕರವೇ ಆಗದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸಿದ್ಧ:- ಆದರೆ, ಮಹಾಶಯ! ನವಿತ್ತಾ ಬಾದಶಾಯರ ಪಶ್ಚಾತ್ ಬೇರೊಬ್ಬರು, ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಿ, ಅವರಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವ ಭಯವಿಲ್ಲವೇ?

ಗವ್ವಡ:- ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಹಾಗಾಗಲಾರದು. ಒಂದುಬಾಂಗೆ ನಮ್ಮ ಜನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಯಾವರಾಜನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಜನರಮೇಲೆ ಬಾದಶಹರ ರಾಜ್ಯಭಾರವಿರುವುದಾದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಳುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ನಾವು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಅಂಕಿತರಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರೂ ಆಹುದು. ಯಾವನೊಬ್ಬ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮುಣಿಗಿಸಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದನಾದರೆ ಅವನು ಅನೇಕಾನೇಕ ಚಿಕ್ಕಗ್ರಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾದಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವು ಬೇರೆ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆಥವಾ ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾದನೆಂದೆಣಿಸಿದರೂ ಆ ವಿಜಯದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಯಾವಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಹಾಳುಹಾಕಿ, ಅಗಮ್ಯವಾದ ಗುಡ್ಡಕಾಡುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವರು. ಅದುದರಿಂದ ರಾಜರುಗಳು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಲಾರರು. ಇನ್ನು, ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವೂ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಗೊಂದಲಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜರುಗಳು ತಮ್ಮ ಭಂಡಾರದೊಳಗಿನ ದ್ರವ್ಯದ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ದೇಶಾಂತರಗಳ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಆತಂಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಸಿದ್ಧ:- ಅಹಹ! ಉಭಯಪಕ್ಷೀಯರಿಗೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಪರ್ವಿಣ:- “ಆದರೆ, ಇಂಥ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯವು ವರ್ಧಿಸಲಾರದು.”

ಗವ್ವಡ:- ಅದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅನೇಕಜಾತಿಗಳ, ಅನೇಕ ಮತಗಳ ಜನರು ಒಬ್ಬ ರಾಜನ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಈ ತಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೇರೆದೇರೆ ಜನರುಗಳೊಳಗೆ ವಾಸ್ತವವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ತಾವು ಭರವಸೆಪಡುವಿರೇ ?”

ಪರ್ವಿಣ:- ಈ ವಿಷಯವು ಪ್ರಯಾಸಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಾನೂ ಒಪ್ಪುವೆನು. ಹಾಗಾದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಡದೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಇಷ್ಟವಲ್ಲವೇ?

ಗವ್ವಡ - ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೇನೋ ಬಾದಶಹರು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು.

ಈ ಮೇಲೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯಭಾರವಿಷಯವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ತರುವಾಯ ಕುಮಾರನೂ ಪರ್ವಿಣನೊಂದಿಗೆ ನಿಂತು, ಆ ಗವ್ವಡನ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ಆತನ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು; ಮತ್ತು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ದಾರಿನಡೆದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಫತ್ತೇವರದ ಅರಮನೆಯಿರುವ ಉನ್ನತಪ್ರದೇಶದ ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರು. ಆ ಸ್ಥಳದ ಸೊಬಗನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕುಮಾರನು ಅಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಆಗ್ರಾವಿನ ಚೆಲುವು ಬಹು ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಫತ್ತೇವರದ ಪ್ರಾಸಾದಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವು ಅದಕ್ಕೂ ಅತಿತಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತ ತೊಳಗುವ ರಾಜಾಲಯಗಳೂ ಗೋಪುರ ಶಿಖರಗಳೂ ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದುವು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಸಾಂದ್ರವಾದ ಹುಣಸೆಯಮರಗಳ ನೆಲೆ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪರ್ವಿಣರು ಕುಮಾರಗಳನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಸೇವಕರ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆಗ್ರಾವಿನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಇದಕ್ಕೆ ವೊದಲೇ ನೋಡಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ಅಶ್ಚರ್ಯಪರವಶನಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಭಯ ವಾರ್ತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಉದ್ಯಾನಗಳ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಚಿತ್ರವು ಪ್ರಪುಲಿತವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸೊಬಗು ನಿಸರ್ಗತಾ ದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾರ್ಗಗಳು ಮನುಷ್ಯಸ್ವರ್ತವಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ವಿಷಮವಾಗಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಮರಗಳು ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಡ್ಡಗಳೂ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪೈರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೊಲಗಳೂ ಮಂದವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ನದಿಯೂ ಚಿತ್ತಾ

కర్షకగళాగిద్దువు. స్వల్పసమయదవరేగే మిత్రరబ్బ రూ అత్తిత్త వివరసిదబళిక,—

పర్వజు.—“హోరది, ఎల్లియదరూ కుళితు ఒందిష్టు లుపాహారవన్ను నేలెవసి విత్తమిసికొళ్ళుచ” ఎందను. సిద్ధరామను అదక్కొప్పి కేండు ఇబ్బరూ స్వల్పవిత్తాంతి సుఖవన్ను పడేదబళిక వునః ఎద్దు పట్టణవన్ను నోడిడు వుదక్కే హోరదరు.

ఒందిష్టు నడద బళిక పర్వజు వునః ఇంతెందను — మిత్రమహాశయ! ఇల్లిగే హోరడువారాగ నమ్మ బిక్కప్పన వరు ఇల్లియ అధికారవోబ్బరిగే కేండువుదక్కేండు ఒందు పత్తికేయన్ను నన్న క్కేగే కేంట్టరువరు. ఆతన మనే ఇల్లిగే సమీపవారిగే; కేలవు విషయగళన్ను ఆత నోందిగే మాతనాది ఆ పత్తికేయన్ను ముట్టసి క్షణమా త్రదల్లి నాను తిరుగి బరువేను. ఆ వరేగే తావు బేలకా దరే ఈ జ్ఞాలియ మరగళ బళియూ పూజన దేవాల యవన్ను హోరిగి నోడి దేవరన్ను అర్చసి బన్నిరి. అష్టరేళగాగి నాను ఒందుబిడువేను.

సిద్ధ — డాగాగలి, అర్చనే మాడువుడు అష్టరల్లి యే ఇదే హేగూ ఆ మందిరవన్ను నోడిడుత్త బళియల్లి యే తమ్మ దారి నోడికేండ్రిరువేను. ”

పర్వజు అల్లింద హోరటుహోరిదను. సిద్ధరామనూ ఆ మందిరవన్ను ప్రవేశిసిదను. ఆ దలవాలయద జేలు వాద రేజనీయనల్లి స్థంభగళల్లి కేంరేద వికారవాద బిత్తగళనల్లి నోడి అదు తివాలయవేండు ఒడనీయల ఆతనిగే బోడిధేయాయితు. ఇన్నిష్టు ఒళగే హోరిగి నోడిడలాగి గభగ్గవదల్లి కమలవృష్టదోళగే పద్మాసన ఠాకీ కుళిత, ప్రస్తర నిర్మితవాద దోడ్ దొండు నాంబ మూర్తియు కాణిశితు. అదర క్కేగళియూ కాలుగ గళియూ అనేకానేక బళిగళిద్దువు. డణియల్లి త్రిపుం డ్రవుం కేరిరళి రుండవాలియూ గోరిజింసుత్తిదిద్దువు. తివను సృష్టిసీతలయగళిగే అదికారణనూ విత్తరూపనూ వివిధావతారగళన్నే త్రి ఒందు బిగత్తన్ను లుద్ధరింపవననూ ఆగిరువనంబ అర్ధవు ఇచ్చగళింద సూజితవారుత్తలిరు వుదన్ను నోడి సిద్ధను తిళిదవనాగిద్దరూ విరుపవారిగి భయానకవారిరువ ఆ మూర్తిగళన్ను నోడి అవనిగే జుగుప్పేయింటాయితు.

అష్టరల్లి నిత్తబ్బ వాద ఆ స్థళదల్లి ఒళగింద గంభిరి

వాద ఓంకారద్దనియు కేళిశితు. కుమారను ఆ కడగే తిరిగి నోడిడలాగి ప్రయాగదల్లి తనగే గంటుబిద్దిడ్డ, తన్న మోవన మిత్రనూ దుగ్గయ అర్చకనూ అద గోరిర క్షను అల్లి నితిద్దను. ఆతనన్ను నోడిదిదోడనే కుమార ను బహు వినిలతనాగి బగ్గి వందిసిదను. గోరిరక్షను ఆతనన్ను ఆచివదిసి — “ పను? నమ్మన్ను మరేతిల్లవమ్మ? నానాదరే నిన్నన్ను బదరి నారాయణన బిట్టదల్లి మోద లతడవే నోడిదిందింది స్వల్పవుం మరేతిల్ల. ” ఎందను.

కుమార — (ఆమర్షయింద) అదు హేగాదరూ ఆగలి, అదరే మహారయూరాద తావు నన్న విషయదల్లి అమ్మేండు జ్ఞాపకవిట్టరువుడు మాత్త విశేషవారిగి.

గోరిరక్ష — అదేకే? నిలను నన్న ప్రియతమ్మనూ నంబుగేయ గేళియనూ అద స్థలనిగే అళియనాగతక్క వ నల్లవే? అదుదరిందలీ నినగే ముండాగి సూజన కేండు వుదు నన్న కర్తవ్యవారిగి. అదు హోరిగలి, నిలను గురుపదయోరిగిగళన్ను జేన్నాగి బల్లియా?

కుమార — యారు? గురుపదరన్నే? తిళియదీయేను? అవరు పర్వతారణ్యవారిగళాద యోరిగిరాజరంబుదనల్లి బల్లిను.

గోరిరక్ష — సరి, అదరే యోరిగిరాజనంబ నామధే యవన్ను పకుసువుదక్కే వూర్వదల్లి అవరు యారేంబుదు గొత్తిదీయ?

క మార — అదోందిన ననగే తిళియదు. అదన్ను కురి తు అవరిగూ ననగూ మాతు నడేదుదిల్ల.

గోరిరక్ష — నిన్న గురుగళాద కుల్లుకరూ సినగి హేళిల్లవే?

కుమార:— ఆ విషయవారిగ నాను కుల్లుకరన్ను కేళిదుదిల్ల. అదక్కొ ననగూ సంబంధవేను?

కుమారను ఈ విధవారిగి వాతనాడిదుదన్ను కేళి గోరిరక్షను అసమాధానపట్టు, తిలవ్రష్టస్థియింద ఆత నన్ను నోడిడతొడగదను. గోరిరక్షను వునః వునః ఒత్తి కేళిదుదరింద కుమారనన ఒందిష్టు కృద్ధనాగి తిలవ్రస్థరదింద “ఒండువేళ, అదరేళగిన తద్దవేనాద రూ ననగే తిళిదిద్దరూ అదన్ను హేళివుదక్కే ననగే సమ్మత విల్లివేండు తిళియిరి.”

గోరిరక్ష:— (కేరిపదింద నగుత్త) డాగల్లవే? సరి. నిలను నన్నన్ను నంబువుదిల్ల. కేవల తుళ్లనాగి తిళియవే,

ನಾನ್ಮಸ್ತು ಣಸಿ ಗುರುವಾ ಮಿತ್ರನೂ ಅಗ ಬೀಕೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತೆಯಲ್ಲವೇ!

ಕುಮಾರ:- (ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪವನ್ನು ತಾಳಿ)-“ ಅದನ್ನೇನೂ ಬಲ್ಲೆನು.”

ಗೋರಕ್ಷ - ಏನನ್ನು ಬಲ್ಲೆ?

ಕುಮಾರ - ತಿಳಿದಷ್ಟು ಬಲ್ಲೆ! ಅಷ್ಟೇಸಾಕು.

ಕುಮಾರನ ಮಾತಿಗೆ ಗೋರಕ್ಷನು ತುಂಬ ಸಿಟ್ಟಾದನು. ಆತನ ಮಾತುಗಳೂ ದ್ವನಿಯೂ ಅರ್ಥಸೂಚಕಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಗೋರಕ್ಷನ ಮನಸ್ಸು ಅಸುಸ್ಥವಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಳಿಯಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದೇ ವಿವೇಕವಾಗುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ:- “ ಆಗಲಿ, ಸಾಕಾದರೆ ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದನ್ನು ಬಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿರು, ನೀನು ನನ್ನ ಸಪ್ತ ವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಬಲುಮೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೂಬಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರಿಣಿಯಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಂಹಾರಕಾರಿಣಿಯೂ ಆಗಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡಬೇಡ. ಅವಳ ದಾಸಾನುದಾಸ ನಾದ ನನ್ನ ಮೂಲಕ ಅವಳು ಯಾರನ್ನು ಉದ್ಧಿಷ್ಟಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಳೋ ಅವನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಾ ಜ್ಞಾನಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ಆಶೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು.

ಹೀಗೆ ಗದರಿಸಿ ನುಡಿದು ಉತ್ತರವನ್ನೇಳಿಸಿದ ಆತನು ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲೆಯೇ ಬಳಿಯಣವಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಕುಮಾರನು ಕಿಂಚಿತ್ ಅಧೀರನಾಗಿ ಎವೆಹಾಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಗೋರಕ್ಷನು ಅಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನಾದರೂ ಈ ವೊದಲು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ನಗ್ನ ಶರೀರಗಳಾಗಿ ಶ್ರೇಣಿವರ್ಣದ ಉಪವೀತಗಳನ್ನುಳ್ಳ ನೂರಾರು ಜನರು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅರಣ್ಯದಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕುಮಾರನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಲೂ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾವವಾಯಿತು,

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಆ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ವೊದಲು ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ನಂಬುಗೆಯ ಸೇವಕನಾದ ವತ್ಸನನ್ನು ಕರೆದು ಆತನೊಡನೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಕುಮಾರ:- “ ವತ್ಸ! ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಿನ್ನೊಡನಾಗಲಿ, ಗುರುಗಳ ಸೇವಕರೊಡನಾಗಲಿ, ಯಾವ ಯೋಗಿಗಳು ಅಥವಾ ವೂಜಾರಿಗಳು ಬಂದು ಮಾತನಾಡಿದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅದು ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ

ಯಾವ ಅಪರಿಚಿತವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದುದುಂಟೇ?

ವತ್ಸ - ತಾವು ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ಈಗ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕುಮಾರಿಯ ಲಾಯದಬಳಿ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ಗೋರಡುವೆಯ ಬಣ್ಣದ ಒಂದು ಅಂಗವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ದುರ್ಗ ನಗರಾದಿ ಅನೇಕ ಏಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆವು. ಅಗ ಆತನು ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಕುಮಾರ.- ನೀನು ಆತನಿಗೆ ಗುರುವದೆಯೋಗಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ರೂಪರೇಖೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ವತ್ಸ - ಅಹುದು, ಸ್ವಾಮಿ, ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಗುರುವದೆಯೋಗಿಗಳ ವೂಜ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ರಾಜಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತವಾದ ಮುಖ ಭಾವವು ನನ್ನ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದುದರಿಂದ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇರಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣದ ಮತ್ತು ಗುರುವದರ ಸಂದರ್ಶನದ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದೆನು.”

ಕುಮಾರ - ಗುರುವದರ ರೂಪರೇಖೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಡದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದೆಯಾ?

ವತ್ಸ.- ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನೊಡನೆ ತುಂಬ ಮಾತನಾಡಿದುದೇನೋ ನಿಜ.”

ಕುಮಾರ:-(ಸ್ವಗತಂ) “ ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಖಂಡಿತ. ಅರ್ಚಕನು ತನ್ನ ಗೂಢಚಾರರ ಪರಿಮುಖವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸನೋಡಿದನು. ಗುರುವದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಸಂದೇಹಗಳು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನಿಂದಲೂ ಸಮಾಚಾರತಿಳಿಯಲು ನೋಡಿದನು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಗುರುವದರ-ನಂದಿಗುಪ್ತರ-ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿ ಈತನಿಗೆ ಅಗತಕ್ಕುದೇನೇ? ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ರಹಸ್ಯವಿದೆ. ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೂವಂದಿಗೂ ಕೈಯಿದೆ ಯೆಂದೂಹಿಸುವೆನು.

ತನ್ನ ಯಜಮಾನನು ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ವತ್ಸನು:-“ ಹಾಗಾದರೇನು? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷ

నాగి డాని ఏనాడరూ ఆయితే?" ఎందు కళవళిసి కేళి దను."

సిద్ధ:—అదొందూ ఇల్ల. డాని ఏవరదు? ఇదల్లది అదరల్లి నిన్న తచ్చు ఇదవుదిల్ల. నిలనేను తిళిదు మాడిద సంగతియే? నావే ఎక్కరవిట్టు నినగే వోదలీ డేళిరదీకాగిత్తు, డింతయిల్ల. అగతకృదు: అగియే డేలయితు ఈ ముందే నేనపరలి గురుపదర విష యువారి యారు డన. కేళిదరూ ఒందక్షరవన్న డేళ తచ్చుదిల్ల. కేళి: వనరు యారాదరూ సుయే, తిళియిడే? వత్త —ఇన్న ముందే యారోడనేయూ డనన్న డేళ లారిసు నాను గురుపదరన్న కండడే ఇల్ల, కండి ద్దరూ అదర స్మరణయూ పూర్తియగా మరేత. డేళిగిది యేంబంతే నడియిచేన. "

సిద్ధ —తన్నల్లియే— ఈగలిన్న కుల్లుకగురుగ కన్న డి గురుపదరన్న సకు ఎక్కరిపడీకూ. నన్న త్తరూ రాగతక్క స్థుణిగిని ఇదరల్లి ఏనాడరూ విశేష క్షేయి దియే? ఎంబదన్న కండఁకొదియిలు అడీగిగినుచేను. ఎందు నిక్షేయిసికొండను.

ఆరనేయ అధ్యాయం.

(సీలీలు)

క్రోణియ సను భణిమియిల్లి అత్త శ్శేన్యవు సింతి ద్దితు. ఏరరల్లి తంతమ్మ తస్మాస్తగగన్ను డిడిదు సుస జ్జితరాగి నింతిద్దరు అస్వరల్లి రణవూతసేనయ అధి పతియి అల్లిగే ఒందు — “బాదతకర. ఈ దిన శ్శేన్య వన్నేల్ల నోలడువేసేందు అప్పకే కేకొట్టరువరు. ఆదుద రింద ఎల్లరూ ఒందే సాలాగి కనాయతిన క్షేత్రక్యే నవే యిరి. ” ఎందు అబ్బాపసిదను.

సేనాధిపతియ అప్పణయంతే సమస్త శ్శేనికరూ ఒందీ సాలాగి క్రోణియింద డేరికే డేరియే, కుదురేగళన్ను కుక్కొలేటిందిం డిడిసుత్త స్వల్ల డేరికేనోళిగ. పట్టణాద పుసరదల్లిరువ కనాయతిన భణిమియిన్న ముట్టిదరు. తన్న సేనాభాగిదొందిగే సల్ల డేందు దిక్లేయ వాగ్గ వన్న దాటిడేగిగుత్త ఇదిగి కణిత్తిర్ల ఆ భణిమియ సొలగన్న నోలడి సిద్ధ రామన క్షయవు ఆనందభరిత వాయుతు. ఆ భణిమియ ఒంగడియిల్లి ప్రేక్షకరాద నాగిరకర అనేకానేక పటిగ్గకగళు నేడస్పట్ట దుదరింద

అదు డేరిగళిందలీ నిమిస్సుట్ట పట్టణవోల ఎంబంతే తోలరుత్తలిద్దితు. సరకవూ వికాలవూ అద మార్గవు తాస్టబద్ధనాగి మూడల్లిట్టద్దువు. మధ్యదల్లి అక్కే కేంబ ణ్ణద మమిమినింద మాడిద జక్రవర్తియ డేరే; అదర తేయిమేలే స్వణభుజతవూ వత్త అకారవూ అద ఒందు కలత, డిగి అదు, వత్త మత్తు డలగిగళింద కట్టిద ఒందు అరమనేయేంబంతే మేయిత్తులిద్దితు. ఎడగడియిల్లి డేరే డేరే సేనానాయకర.గళ సేనాంగగళ వివిధవణ గళ వస్త్రాలంకారగళింద మిరుగుత్తులిద్దువు. యోధరల్లి కేలవరు కవతయిక్తరాగిద్దరు, డేరే కేలవరు కవత గళన్న ధుంసలిట్టి. క్షేవను అగలనాద అలిగిన డరిత వాద మిడగళన్న ఇన్న కేలవరు అగ్గయి. ధగళన్న డిడిబిద్దరు. ఒందుకడే గోలంబుజర సేనయిని కాళగడ అనేగళూ సాలా. నింతిద్దువు అదక్కే అడే నింత అనేగళ అలంకృతగద అంబుగికొళిగే సుఖాన గళల్ల ముంబరణయిక్తరాద వారరమణియరు కుళితు ఆ పసేనాదవన్న అవర్తింప సుత్తిర్దరు.

రణవూతసేనయ ఒందు ముట్టడేడనేయే తంతమ్మ వాద్యగళ ఘోషదొడనే ఒందొందీ దళభాగివు సాలాగి నవేదు పువారకపితరా. నింతిద్ బాదతకన ఇదిరాగి దాటి డేరికేడదగితు. మిరుగువ స్వణ విజితవాద వస్త్రాలంకారగళిందలూ తస్మాస్తగళిందలూ సుసజ్జితరా. నింతిద్ద సేనాధికారిగళ సమూహదల్లి బాదతకను యారందు తిళియిలు. సిద్ధ రామనిగ అష్ట కష్టనాగల్ల ఆతన లుసేయే అష్ట గంభీరనాగి ద్దితు. కేరికాధవళవాద ఒందు కుదురేయిన్నేరి క్షేయిల్లి సేనాధినాయకన దండవన్న డిడిదు ఆతను అళిదవరిగింత స్వల్ల ముంబాగి నింతిద్దను సేవకరు ఆతన తేయిమేలే స్వణభుజవన్న డిడిదిద్దరు. ఆత నన్న నోలడిదమాత్రదింద ఈ పొదిలు రాజిరిణానదల్లి తాను కండాగి నందేవవుంబిగిద్ద పుర.షనే అక్కర్ బాదతకనేంబుదన్న సిద్ధ రామను స్వప్ననాగి తిళిదను.

బాదతకనన్న దాటిడేగిగుత్త తన్న సుయాయవు ఒరలు సిద్ధ రామను అళిదవరంతేయే తలీనాగి వందిసి క్షేయిల్లద్ద మిడగడ తుడియిన్న సొక్కే తేలరిసి, బతు కుతలతేయొడనే కుదురేయిన్న నడేయిసికొంగు ముందే డేరికేదను. డేరికేగుత్త డిగిగిల్లి నింద బాదతకన కడిగే నోలడిదను, బాదతకన గంభీరనాద ముఖమండలదల్లి

ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹೀಗಾದುದು ಅರ್ಜುನನು ತನ್ನ ಅಂದಿನ ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬಾಧಿತನು ಕೋಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿರಬಾರದೆಂದು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಧಿತನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದುದೂ ಆತನ ಸ್ವರಸೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಇನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗೆತ್ತವಾದಿದ್ದಂತೆ ಈ ಸಮಾರಂಭವು ಮುಗಿದೊಡನೆ ಧೈಯ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿತನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೂ ಗಾಬರಿ ಪಡುವ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನು ಧೈರ್ಯಗೇಡನು. ಆ ಸುಸಂದರ್ಭವೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ಸೇನೆಯೆಲ್ಲ ಬಾಧಿತನ ಇಂದಿಗೆ ದಾಟಿ ಹೋದೊಡನೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕಡಲೆಯಾಯಿತು. ದಳಪತಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ದಳಗಳೊಂದಿಗೆ ತಂತಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಧೈಯ್ಯ ಹಸ್ತಸಂಕೇತದಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಡೇರೆಗಳ ಸಾಲನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಾಧಿತನ ದೇರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಡೇರೆಯು ಸೊಬಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಧಿತನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ದೊಳಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬಾಧಿತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ಧೈಯ್ಯನು ಆತನ ಗುರುತನ್ನು ಬಾಧಿತನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಬಾಧಿತನು ತಾನಾಗಿ ಮಂದಿಬಂದು ಆತನ ಮಂದನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಧೈಯ್ಯನು ಅಶ್ಚರ್ಯವಂಟಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಬಾಧಿತನು—“ಈದಿನ ಸೇನಾ ನಿರೀಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ನೀವು ಧಿಮಿತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲೆರೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬುಗೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ.” (ಎಂದು ಧೈಯ್ಯನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ)—“ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪರಿಚಯವು ನನಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಇವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಯಾರೆಂಬುದು ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು—(ಸನುನವರಿಸುವಾಗ)—“ಕೃಪಾಧಾನ! ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ಗುರುತು ದೊರೆತಿಲ್ಲದೂ ಆ ಆಪರಿಚಿತನು ದೊಡ್ಡನೆ ವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.”

ಅರ್ಜುನನು—(ಸನುನವರಿಸುತ್ತ)—“ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಸಂದರ್ಭ. ಹೇಗೆಂದರೆ ನೀವು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರ್ಜುನನು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳ

ಅಧಿಪತಿಯವೇನಿರುವುದೆಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಿವಿಯಾರಕೇಳಲು ನಾನು ಸರ್ವದೂ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನದ ಅನುರೋಧದಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಸುವೆನು,— ಅಥವಾ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬರಾಹ್ಮರಿಸಲು ಒರುವಂತಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನೆಂದೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ನಾನು ಆಪರಿಚಿತನಾಗಿ ದೂರ ಇರಿಸಿದ್ದರಾಗಿಯೇ ಈಗಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವು ತಕ್ಕಂತೆ ಫಲಿಸುವುದನ್ನು ನೀವೇ ಕಂಡಿರಬೇಕೆ? ನನ್ನಿಂದಲೇನು? ರಾಜವರ್ಗೀಯರಾದ ಇತರರಂದೇನು? ಎಂದಾದರೂ-ಎನಾದರೊಂದು ಆಪರಾಧವಾಗಿ ಧಿಯೆಂದು ನಿಮಗೆ ತೋರಿದರೆ, ಇತರರಬಳಿಗೆ ಹೋಗದೆ ನನ್ನಿಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬನ್ನಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಬದುಕುಬಳಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಂದೂ ನಿರಾಕರಿಸುವೆನಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾಡಿದ ಅಜ್ಞಾನವು ನಿರಾಧಾರವಾದುವುಗಳೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಬಂದವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಕಳುಹಿಸುವೆನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಂಶವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಪಾನಿಪತ್ಯವರನ್ನು ಸುಖಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ನಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಧೈಯ್ಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವು ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಸುಳ್ಳುಗಾರರ ಮತ್ತು ಕಪಟಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ರುಪ್ಯನಾಗುವೆನಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಲನ ನನ್ನರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವತ್ತರೂ ಆದ ಜನರ ಮೇಲೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.”

ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸೇನಾಧಿಕಾರ ವಿಷಯವಾದ ಮಾತುಗಳು ನಡೆದು ಸಂದರ್ಶನವು ಮುಗಿಯಿತು. ಧೈಯ್ಯನು ಸಿದ್ಧರಾಮನೂ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಧಿತನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಬಾಧಿತನನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದೆನೆಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ ಧೈಯ್ಯನು ಕೇಳಲು ಬಾಧಿತನನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾಗ ನಡೆದ ಸಮಗ್ರವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಹೇಳಿದನು.

ಧೈಯ್ಯನು—“ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯವು. ಬಾಧಿತನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ಎಷ್ಟು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವರಾದರೂ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸರ್ವಂಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭವೂ ಲಾಭವು ದೊರೆತುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಬಾಧಿತನರು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸಂತೋಷಿಸುವೆನು.” (ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಷ್ಟಕ್ಕಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೆ ಯಾರೋ ಬರುವುದನ್ನು ಗೊತ್ತಿಟ್ಟು

“ ಇದೀಗ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಅದಾರು ಬರುವರು, ನೋಡಿ? ಪರ್ವತು ಬರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿ ದೆಯಲ್ಲವೇ? - ಸರಿ, ಅಹುದು. ಅತನು ಇಲ್ಲೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ? ” (ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಮಾಪಿಸಿ ಬಂದ ಪರ್ವತನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನೋದವಾಗಿ) - “ಇದೇನು? ಮುಂದೆ ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವರಾದ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಯೊಳರ ಪಟಗುಹಗಳ ಬಳಿ ನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಎಂದನು.

ಪರ್ವತ - ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಪೂಜಾರಿ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೇಗೂ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿನು, ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲೇನು, ಹಿರಿಯರಾಗಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವೆನು. ”

ಪೈಬಿ.— (ನಗುತ್ತಿ) ಸರಿ, ಸರಿ. ತಿನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ನಾನು ಈ ನಿಜಿತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದೇನವ್ವ? ಅದು ಹೇಗಿರಲಿ, ನನಗೆ ಬದಿ - ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಡುವೆನು. ನೀನು ಆ ಅಲ್ಪತನಾಗಿ ನಿಂತ ಅನೇಕಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿವೆ. ನಿನ್ನೇನೋ ಆ ಪರಮ ಸುಂದರಿಯಾದ ತೋದರನಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸಂಕಲ್ಪವು ವಿರಲಾರದು. ಅದರ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ರೂಪು ವೇದಲ ಅಂತಿ ಬಿಡುವೆಲ್ಲವೆಂದೂ ಹಿಡಿದನು. ”

ಪರ್ವತು - (ನಗುತ್ತಿ) — “ ಹೇಗಿರಲಿ, ಬಿಡಿ. ನನ್ನ ಗುಟ್ಟು ರಟ್ಟುಲಿತು. ಆದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ನನ್ನ ವಿತ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುತಾಯಿಯಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನನ್ನಂತೆಯೇ ಪ್ರಿಯವಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದರೂ ಅದುಂದ ಸುಖವಾದ ಅವರು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಕಂಪನ ಪಡೆದ ಇರಲಾರದು; ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಸುಂದರಿಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಧಾನವನ್ನು ನಷ್ಟಿಸಿದರೂ ಅವಳ ಹಿರಿಯರನ್ನು ನಾನು ಬಿಡುವುದು ದುರಸ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ”

ಪೈಬಿ: - (ನಂತನಿವಿಸಿ) — “ ಆದೇಂದಿಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು ಹೇಗೆ ಗುತ್ತದು. ಈಗಲಿನ್ನು ಈ ರಹಸ್ಯವಿಷಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ, ಯಾರೋಪವರಣೆಯರು ಈ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿರಬೇಕು. ಇದಿಲ್ಲ ಅವರ ವಿವೇಕವು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ”

ಈ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ತನ್ನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾಪುತರು ಕೆಲವರು ಬಹುವೇಗವಾಗಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತ ಇದಿರು ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅವರ ನಡವೆ, ಮುಖಸ್ಥಳಿ ತನಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಿನ್ನವಾದರೂ ಇನ್ನೂ ತರುಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ

ವರುಷನೊಬ್ಬನು ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಅವನ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲ ರಾಜವೈಭವ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿದ್ದು ಮಯ್ಯೆ ಕಲಾಬ್ರಹ್ಮನ ಅಂಗಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಯುವ, ತಲೆಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಲೋಕಸ್ವಯಂ ಗುರು, ಅದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಮೂಲ ಪತ್ರಗಳು ಮಿಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಭುಜದಿಂದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮತರಾದ ಶಿಲ್ಪವೆಂದಿರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಕುದುರೆಯು ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಪಲ್ಲಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅವನ ಅಲಂಕಾರವೆಲ್ಲ ತೋರಿಸುವುದು ವಾಗಲಿ ಅತ್ಯುಚಿತ. ಅವನ ಮುಂದಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ಮಯ ಸಂಭೂತಿಯನ್ನು ಆತು ನಿರ್ಬಲವಾಗಿಯೂ ಬಾಧಿಸಿ - ಅದರ ಶಿಲ್ಪವೆಂದಿತ್ತು. ಈವರೆಗೆ ನಿಲಬಹುದಾದಷ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೂಳುತಲಿ ಗೆದ್ದು ಹೋಗಿ ಪೂಜಾರಿ ಬಹು ಸಂಕರಾಚಾರನೂ ವೀರಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ - ಅವನ ಸುಖವಾದಿಂದ ಲಗದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು - ಅದರ ಮೇಲೆ ಮುಟ್ಟಿಯೇ ಈ ವಾರ್ಧಕಾನುಭವದಿಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರಲಿತ್ತು.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಆತನಿಂದ ಮೇಲೆ ಗ್ರಿಯು - “ನಿಮಗೆ ಇದು ಬಹುಕೂವಿ ಲೋಕವೇ ಬಾಡತುರ ಕುವರರಾದ ಸುಂದರಿಯು ಬರಲಿರಬೇಕು. ” ಎಂದನು.

ಪೈಬಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳೊಡನೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡದೆ ಪಂದಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೆಲೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೋರಿತು. ಅದರ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಏನನ್ನೋ ವೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಬಾಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಪೈಬಿಯ ಬಳಿಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ - “ನಿನ್ನಿರನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ನಂದವಾಗಿತ್ತು. ಈದಿನ ರಾಜಕಾಲ ಕಲವರು ಭೋಜನವಿನ್ನೇ ವಾರ್ಧಕವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವರಾಗಿರುವರು. ಆಗ ತನ್ನೂ ಬರುವಿರಾದರೆ ಸಂತೋಷವೆಂದವನು. ” ಎಂದನು.

ಪೈಬಿ: - (ನುಸರಿಸಿ) ವ ಮುಸ್ತಾಹಿ ಯವರ ಅಸ್ವನೆಯು ತಿರನಾಂಧ್ಯವಾಗಿದುವುದಾದರೂ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ದಿನ ನಾನು ಇವು ದಲ್ಲಿ ಲನ ಕೆ ಬಾಡತುರ ಮಹಾಸ್ವಧಾನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅಸ್ವನೆಯನ್ನು ಬರುವುದು.

ಸೆಲೆಯು.— (ಅಂತಿ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನನುನಗುತ್ತಿ) “ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯವಾದ ಏನಾದರೊಂದು ಕಥೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಿದೆ.”

ಪೈಬಿ.— “ನನ್ನ ಸ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೆ ನಾನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆಯೆಂದರೂ ಬಾಡತುರನು ಕೇಳಿಸಿ

ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶಾಸ್ತ್ರಚರ್ಚೆ, ವತ್ಸು ಭೋಜನವಿನೋದಗಳೊಳಗೆ ಯಾವುದು ಅಧಿಕ ರಾಜಕರವೋ ಆದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವೇ?"

ಸೆಲೀಮು — (ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತನಾಗಿ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಡನೆ) "ಘೋಷ್ಣರೆ! ತಾವು ಕೋಟಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ನಾನು ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನೇ ತಾವು ಮಾಡಿರಿ. ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು" (ಎಂದು ಪರ್ವಜನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ಪರ್ವಜ! ನಿಮಗಾದರೂ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನವ ಫೋಜನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಒದುವಿರಾ?"

ಪರ್ವಜ — ಕೆಲಸವೂಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಏನು! ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಬಿಟ್ಟು, ನಾನು ಯುವರಾಜರ ಭೋಜನ ಸವಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬರುವೆನು. ಇನ್ನೆ ಅವ್ಯಯವಾದರೆ ಈ ಸನ್ನೆ ನೂತನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು..

ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದ. ಅವನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪದವಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು

ಸೆಲೀಮು — ಸರಿ ಸರಿ. ನಾನು ಅವರ ಅಗಮನದ ಸವಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದಂತಿವೆ (ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) "ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಒಂದೂ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗುವುದು "

ಸಿದ್ಧ — (ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ) — "ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಬರುವೆನು. ಈ ನಿಮಂತ್ರಣದಿಂದ ನನಗೆ ತುಂಬ ಆನಂದವೂ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಆಗಿರುವುದು "

ಸೆಲೀಮು — "ಮರ್ಯಾದೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರ ಅಪ್ಪಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಕ್ಕಸುವವರು ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲ. ಏನೇನು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ನಿಮಗ ಬಂದಿಷ್ಟೆ ಆನಂದವಾಗದಿರದೆಂದು. ಆಸವೆನು ಹಾಗಾದರೆ, ಈದಿನ ಸಂಜೆಗೆ ನೀವು ಬರುವುದು ನಿಜವಷ್ಟೇ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿಸಿ, ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಸೆಲೀಮನು ಹೊರಟುಹೋದಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು — "ಹಾಗಾದರೆ, ಈಗ ತಮ್ಮ ಅವ್ಯಯನ್ನೂ ಪದೆಯುವೆನು. ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಸೇನಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿದೆ." ಎಂದು ಪರ್ವಜನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಪರ್ವಜು:—ಅಗಲಿ, ಆದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ತಾವು ಹೋ-

ಗುತ್ತ ನಮ್ಮ ವನೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ದಯೆಮಾಡಿಸಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೋಗುವ."

ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗಾಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಘೈಬಿಯನ್ನೂ ಪರ್ವಜನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸೇನಾಂಗವನ್ನು ಕೂರಿತು ತೆರಳಿದನು.

ಆದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲೆ ಪರ್ವಜು ಸಿದ್ಧ ರಾಮರು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಶಹಾಬಾದಾ ಸೆಲೀಮನ ಆರಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಪ್ರಾಸಾದವು ದಿವ್ಯ ಸೈಭವಯುಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಮೊದಲೇ ಎಣಿಸಿದ್ದನಾದರೂ ಹಬಾರದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತ ಬೀರಬೀರೆ ಕಿರುಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸೇವಕರ ಸಾಲುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಇದು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ವಿಾನಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡನು. ದೇದಿವ್ಯವಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಹಬಾರದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನು ನಿಂತು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಾದಶಹನ ಆರಮನೆಯೂ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾದುದೇ ಅಹದ. ಆದರೆ ಅದರ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅರಾಘವವೂ ಶಾಂತತೆಯೂ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರೂ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಾನಂದದಾಯಿಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆರಮನೆಯ ರಚನೆಯೂ ಅಲಂಕಾರವೂ ಯುವನ ಪದ್ಧತಿಯದಾಗಿದ್ದಿತು. ಚೆಲುವಾದ, ಅರ್ಧವರ್ತುಲಾಕಾರವಾದ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಪಚ್ಚೆಯ ಕಲಾಬತ್ತಿನ ವಿವಿಧವರ್ಣಗಳ ಪಟಗಳು ತೂಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. ನರ್ಪದಾಶೆಯ ಛಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲೆ ಬಂಗಾರದ ಕೆತ್ತಿಗಯಿಂದ ವಿವಿಧವಾದ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸ್ಥೂಲವಾದ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳೂ ಸರ್ವತ್ರವೂ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ನಿಲಗನ್ನಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳ ಪ್ರಕಾಶವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು ನಿಲದಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ, ವೃದುವಾದ ರತ್ನ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದರು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲಚಿಟ್ಟರೆ ಕಾಲು ಅಡಿಯವರೆಗೂ ಹೂತು ಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಪೂರ್ವಕಗಳು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವವೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಬಂಗಾರದ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಪಂಚವಾತ್ರಗಳೂ ಅಮೃತಶಿಲೆಯಿಂದ ವಿವಿಧಾಕಾರಗಳಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಹೂಬೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಹಜಾರದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವರ್ಣದ ದೀಪಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದ ರಂಗಸ್ಥಳವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ನರ್ತಕಿಯರೂ ಗಾಯಕರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ಯೂರ್ವವಾದ ಆನಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ

ವಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ರಾಜಾಲಯಗಳನ್ನು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೂ ಅದೃಷ್ಟ ವೂರ್ವವಾದ ಈ ದೃಶ್ಯವು ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಿದ್ದಿತು.

ಅಭ್ಯಾಗತರೊಳಗೆ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗಂಪಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಸ್ವಸ್ಥಜತ್ತರಾಗಿ ಸುಖಾಸನಗಳಮೇಲೆ ಬದಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಅವರೊಳಗೆ ಪರ್ವಿಜು ಸಿದ್ಧರಾಮರೂ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಲೀಸುನು ಅವರಬಳಿಗೆ ಬಂದು --“ಈ ಬಡಗುಡಿ ಸಲಿನೊಳಗೆ ನಿಮಗೆ ಸುಸ್ಥಾಗತವು. ಈ ಸಂಜೆಯು ವಿನೋದವು ನಿಮಗೆ ಅನಂದಕರವಾಗಲೆಂದು ಅರಿಸುವೆನು ವಿನೋದಾರ್ಥವಾಗಿ, ಸೇವಿರುವ ಈ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚನೀಚತೆಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಅಸ್ವದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವರೂ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿದ ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲಾಹಾಬಾದಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಸ್ವಲ್ಪಣನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ಸಿಸಿ ರಾಮನು ಕಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪಣನು ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದು ಕುಲುಕನು. “ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು ನಾನಾಗಿ ಈ ದಿನವೇ ಪ್ರಯಾಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು ಬರುವು ಷರೋಳಗಾಗಿಯೇ ಯುವರಾಜರ ಆಮಂತ್ರಣ ಪ್ರತಿಕೆಯ ನನ್ನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.” ಎಂದನು

“ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖೋಮಿಗಳಷ್ಟೆ ಇರಾ -” ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಕೇಳುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಣನು - ಅಮದುದು ಇರಾವತಿಯೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳೆ ನಿನ್ನ ಸಂದನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಬೇಡಿದವಳು ಇದೋ ನನ್ನ ವಿತ್ತರೂಪರು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ನೀನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ್ನಾನದಲ್ಲ ಅಸಂಗ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರಂತೆ ಪರಿಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರು ಅನ್ಯರಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು.

ಸ್ವಲ್ಪಣನು ಆಗ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವನು ನಮ್ಮ ವೂರ್ವ ಪರಿಚಿತನಾದ ಧರ್ಮಾಂಧನಾದ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು ಅಲ್ಪ ದಾಸಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ನೂತನವಾಗಿ ಆತನ ಪರಿಚಯವಾಡಿಕೊಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಆತನನ್ನು ಈ ವೇದಲೇ ರಾಜೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಕಬರ ಸ್ನಾನಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪಣನು ವಿಧವಿರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪಣನೊಳಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡ ತೊಡಗಿದನು, ಮತ್ತು ತನ್ನೊಡನೆಯೂ ವೇದಲಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸದೆ ಸಭ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು.

ಸ್ವಲ್ಪಣನು ಮುಂದೆಬಂದು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದರೊಳಗೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿರು --“ಇವರಿಗೂ ನನಗೂ ಈ ವೇದಲೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದುಬಾರಿ ಸಂದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.” ಎಂದು ತಾನೇ ತಿಳಿಸಿ, ಸಿದ್ಧ ರಾಮನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ--“ಅದಿನದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಹೇಳುವನ್ನು ತಾವು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಈಗ ತಾವೇ ನೋಡುವಿರಷ್ಟೇ? ನನಗೆ ಅನ್ಯ ಧರ್ಮಿಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿರೋಧವಿದ್ದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಸಿತ ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವೇಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು

ಸಿದ್ಧ - ತಾವು ಹೇಳುವುದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯು ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು. ಏತಿಸಬೇಕೋ, ದೇ ಎಂದು ವೇಳೆ -

ಅಬ್ದುಲ್ - ಎಂದು ವೇಳೆಗೆ, “ನನು”

ಸ್ವಲ್ಪಣ - (ಮಧ್ಯೆ ತಡೆದು - ಹೋಗಲಿ, ಬಿಡಿ. ಈ ಮತವಿಷಯವಾದ ಕುಲುವಕ್ಕೆ ಇದು ತಕ್ಕ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ವೇದೋಕ್ತಿಯು, ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಪದಾಸೀನರಾದವರು ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಮಾರ್ಗಗಳು ನೆರವೇರಿದುವಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಗಳಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸರೇನು, ಅಭಯ ಧರ್ಮಿಯರ ಮೇಲೆಯೂ ಬರತಕ್ಕವರಾಗಿರುವ ಮಹಾ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕುರಿತು. ಮರ್ಯಾದೋಪಬೇಕಲ್ಲವೇ?”

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪಣನೂ ಕಾದಿರಿಗೂ ನಂಬುಗೆಯ ಗೆಳೆಯರಾದ ಬೇರೆ ಕೆಲವರೂ ಅಲ್ಲಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದುದರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಗಂಪಾಗುತ್ತ. ಪರ್ವಿಜು ತರುಣರಾದ ತನ್ನ ಕೆಲವು ವಿತ್ತರೊಂಬಿಗು ಹಲವರು ಬೇರೂರು. ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸ್ವಲ್ಪಣ - (ತನ್ನ ಗಲೆಯರಿಗೆ ಸೂತ್ರ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ) “ಬಾಡತವರು ನಮ್ಮ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ಕುಲಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಆ ಕೊಸಮತದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕೊರಗಿಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರಾದರೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೋ ಆತನೊಳಿಸಿ ನೋಡುವ. ಸಾಂಪ್ರತದಲ್ಲಿ, ಈ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರಾದ ನೀವು-ಮನಸ್ಸು ನನು, ನಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಬಿಟ್ಟು ನಿರೇನು? ಇದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ವೇಳೆಗೆ,--”

ಅಬ್ದುಲ್ (ತನ್ನ ಬಿಡ್ಡದ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು)--“ಈತ್ತರನು ಸಮರ್ಥನು.” ನಾವಾದರೂ,-

ಸ್ವಲ್ಪಣ - (ಮಧ್ಯೆ ನಿರೋಧಿಸಿ --“ಬಿಡಿ. ಹೋಗಲಿ, ಅಹರಂದೇನು? ಆದಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯಗಳು ಇನ್ನೆಷ್ಟೋ ಇವೆ.

ಕೆಳಗೆ ನೋಡುವೆ? ಇತ್ತಲಾಗಿ ನಾಣ್ಯಗಳ * ಮೇಲೆಯೂ
 ಬಣ್ಣ ಕ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆಯೂ "ಅಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಅಕಬರ" ಎಂಬ
 ಮುದ್ರೆಯಿರುವುದು, ಅದೇನು? "ಅಕ್ಷರನು ಸಮರ್ಥನು."
 ಎಂಬುದಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥವಾದರೆ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪರಂತ
 "ಅಕ್ಷರನು ಸಮರ್ಥನು. ಎಂಬುದಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥವಾದರೆ,
 ಬೊಡ್ಡ ಸಂಕಟವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆನ್ನಬೇಕು. "

ಅಬ್ದುಲ್.— (ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ) :— ಹಾಗೇನಾದರೂ ಅರ್ಥ
 ವಾಗುವುದಾದರೆ ಅಹಂಕಾರವು ಅಳತೆಗೆಟ್ಟು ವಿವಾದವೆನ್ನ
 ಬೇಕು. "

ಸಲ್ಲಣ — (ವ್ಯಸಂ ಅತಂಕಿನಿ) :— ಗಾತ್ರ ಶಾಂತರಾಗಿ
 ಮಾತನಾಡುವ. ಈಗ ಬರುವ ಸುದ್ದಿಯೇ ತ್ರವಿವಿವಿ
 ಅದರ ಬಂದು ವೇಳೆಗೆ ನಾವು ಕೇಳಿರುವ ಸುದ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾ
 ವೇನಾದರೂ ಉದಾಹರಣೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಾಡರತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ
 ನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವೆರೆ? ವನ್ನಿಸುವೆರೆ? "

ಮೇಲೂ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಾದಿವಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲವೆ
 ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಸವ ಸ್ತರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗಿ ಕೇಳಿದುದಾಗಿ
 ದಿತು. ಅದು ಸಿದ್ಧರಾವನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು
 ವಿಧವಾದ ಅಲೋಚನೆ-ತಂಗಳಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬರ
 ತವರು ವಿನೋ ಬಂದು ಹೇಗೆ ಪ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪ
 ರೆಂದು ಆತನು ಇದಕ್ಕೆ ವೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವು. ಅದೇ ತಮ್ಮ
 ಈ ನೂತನ ಮತ್ತನಾರಕ್ಕೂ ಬಾಧಿಸಲು ಬಿಡುವೆ ಸನ್ನಿ
 ಉಪಯೋಗಿಸುವೆರೆ? ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ಆತನು
 ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸಲ್ಲಣನು ಕೊನೆಗೆ— ಅದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ
 ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಧೈಯಭಾವವಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಅಮಾಯ ವನ್ನ
 ಕುರಿತು ನಾವು ಬಿನ್ನಿಯೆಂದು ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಅಳತು ಕಳವ ತ
 ದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ವತ್ತು ತಮ ನಿರ್ಣಯದ ತ ಉದಾಗಿ
 ರುವ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆರೆ? ಅದೇ ಅತ್ಯ
 ತ್ತವುದಾದ, ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾದ, ಮುಖ್ಯವೆರೆ? ಅದು
 ಹಿಡಿಯುವ. ಅನ್ಯಥಾ ಸ್ವಾಭವ ಉಪಾಯವೆರೆ? ಅದೇ
 ದೇಶೀಹಿಗಳೂ ಅದ ಚರಣವೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹುಯ
 ಉದ್ಯೋಗಿಸಿರುವರಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ. ಸರಿ ಈಗ ನ
 ಳಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇನು ಯಾವರಾ
 ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಲರವರು. ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ

* ಅಕ್ಷರನ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದುಕೆರೆ ಅಲ್ಲಾ ರೂ
 ಅಕ್ಷರ, ಬಲ್ಲಾ ಅಕಬರ" ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಂದುಕೆರೆ ಸಂವತ್ಸರವೂ
 ಕೆಟ್ಟು ಅತ್ತಲಿತ್ತು.

ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ನಾನಾದರೋ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರ ಅಪ್ಪಣೆ
 ಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಸರ್ವದಾ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಬೇನು. ಈ ವಿಷಯ
 ಕವಾದ ನನ್ನ ಉಪಾಯವು ತಪ್ಪಾಗಿರಲೂ ಬಹುದು. ದೇವ
 ರದನಾಯಿ-ತ ತಪ್ಪಾಗರೆ ಸಂತೋಷವೇ! " ಎಂದು ಹೇಳಿ
 ಸುಖವಾದನು.

ಬಿ ಅರ್ಥಗಳ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸ
 ತೇವೆಂದೂ ನಾನಾದರೂ ತನ್ನ ಅರ್ಥವೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು
 ತ್ತಿಲ್ಲ. ಪರಿಹರಿಸಿ ತನ್ನ ಅರ್ಥವು ಕೇಳಿಸಿಬಿಡು. ಗೃಹ
 ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದ ಸಮಾಚಾರವೇನಾಯಿತು?
 ಅದೇ ಸುದ್ದಿ ವಸ್ತುವಾಯಿತೇ? " ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿ
 ದನು.

ಅಬ್ದುಲ್ — ಸಲ್ಲಣ ಕೆಲವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆರವೇರಿದೆ.
 ಸುಖವಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ

ವೆರವೇರಿತು. ಅತ್ತಲಿತ್ತು.
 ಅನೇಕ ಸುದ್ದಿ — ಅಂತೆ ಬಲು ಬಳಿಯ ಮನುಷ್ಯನ
 ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವ ಸುದ್ದಿಯಿತ್ತು.

ಸಿದ್ಧರಾವನ ಅರ್ಥವು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಬಂದಿಷ್ಟು
 ದೂರದಿದ್ದರೂ ಅದು ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ ಗಳು ವ್ಯೂರ್ತಿ
 ಯಾಗಿ ಕೇಳಿ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ
 ಕುಳಿತು ಸಿದ್ಧರಾವನ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ
 ಕಂಡನು. ಅಂತೆ ನಾದರೆ ಯಾವನು. ಅತ್ತ ಸಿದ್ಧರಾವನ
 ನ್ಯಾಯವಾದ ಬಹು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷವಾದ
 ವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವರ್ಣವತ್ತಿಗಿಟ್ಟು ಅರ್ಥವೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿ
 ದ್ದು. ಅದು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ
 ರಾವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಬರತೆದ್ದು. ಅದೇನು ತಾತ್ಪರ್ಯವು
 ಆತನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಡಲು ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ಈ ಸ ತಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಣವು ಕೇಳುವುದಾಗಿ ಬಾರತನಿಂದ
 ಎಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಗೃಹ ಯಕ್ಕೆ ಸುಖವಿ
 ಸುಖವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಎಂದು
 ತನ್ನಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ಯವೆ ಎಂಬುದೇ ತನ್ನಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ತನು ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ಆ ಪತ್ರಿ
 ಕೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ದನು. ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ರಂಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಅನನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ಹೇಗೆಯಿತು. ಅ ತನು ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ಕಂಗಳೂ ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ? ಅನುಭವಿಸಲಾರತೆ?
 ವಂಗಳೂ ಕಾಲದಿಗಳವೆಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಾರಂಗಿ

ಮದ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವರತಾಳಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಹಾಕುತ್ತ ಅವರು ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ನಡುವಡುವೆ ನರ್ತನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಗಾಯಕರು ಘಾಸೀ ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸೆಲೀಮನೇ ಆದಿವರಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾನಂದ ತುಂಬಿರಾದರೂ, ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ ಅದು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಬಳಿಕ ಸೆಲೀಮನು —“ರಂಭಿಯೆಲ್ಲಿ? ಅವಳನ್ನು ಕರೆಸಿ. ಅವಳಿಂದ ಬಂದಿಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತವಪಾದು ದಾಡಿಸುವೆ” ಎಂದು ಸಿದ್ಧರಾವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ — “ನೀನು ಗೀತೆಗಳಿಂದ ವನ್ನು ಹೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

(ನವಂತರಾಗೇಣ ರೂವಕತಾಳೇ ಗೀಯಂತೇ)

೧ ಲಲಿತ ಲವಂಗಲತಾ ಪರಿಶೀಲನ ಕೋಮಲ ಮಲಯಸಮೀರೇ |
 ಮಧುಕರ ನಿಕರ ಕರಂಜಿತ ಕೋಕಿಲ ಕೂಜಿತ ಕುಂಜಕುಟೀರೇ ||
 ವಿಹರತಿ ಪರಿರಿತ ಸರಸವಸಂತೆ | ನೃತ್ಯತಿಯುವತಿ ಜನೇನ ಸಮಂ
 ಸಖಿ ವಿರಹಜನಸ್ಯ ದುರಂತೆ || ಪಲ್ಲವಿ ||
 ಉನ್ನದ ಮದನ ಮನೋರಥ ಪಞ್ಚಿಕ ವಧೂಜನ ಜನಿತವಿಲಾಪೇ |
 ಅಲಿಕುಲ ಸಂಕುಲ ಕುಸುಮ ಸಮೂಹ ನಿರಾಕುಲ ಬಕುಲಕಲಾಪೇ ||
 ಮಾಧವಿಕಾ ಪರಿಮಲಲಲಿತೇ ನವಮಾಲತಿ ಜಾತಸುಗಂಧಾ |
 ಮುನಿಮನಸಾಮುನಿ ಮೋಹನಕಾರಿಣಿ ಕರುಣಾಕಾರಣಬಂಧಾ ||—

—ಎಂದು ರಂಭಿಯು ಅಷ್ಟಪದಿಯು ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಅವುಗಳ ಆನಂದವನ್ನೂ ಘಾಸೀ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಅಗ ಶಬ್ದವಾದುದು ಸೆಲೀಮನ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು. —“ಕಾವ್ಯವು ಅರ್ಥವೂ ಅಲತವಾಗಿದೆ. —ಅದರ ಭಾಷಾಂತರವು ಹೇಗೆ, ಹೆನ್ನಾಗಿದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸಿದ್ಧ:—ದಿವ್ಯವಾಗಿದೆ. ರಸವೂ ಅಲಂಕಾರವೂ ಸಮಾನಾಗಿ ಹೊರಟಿದೆ, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಂದೆಂದು ತಬ್ಬದ ಅರ್ಥವು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ಬಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರವು ಹೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇತ್ತಲಾಗೆ ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ದುರ್ಲಭಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಆನಂದದ ಕರ್ತೃವಾರು?

ಸಿದ್ಧ:—ಅದು, ಬಲ್ಲೆನು. ಅದು ಜಯದೀವಕವಿಯ ರಸಭರಿತವಾದ ಕಾವ್ಯವು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೋಪಾಂಗನೆಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸಿದವನ್ನು ಲಾವಣ್ಯವತಿಯಾದ ರಾಢಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು ಅದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಅದನ್ನು ಭಾಷಾಂತರವು ಮಾಡಿ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು.”
 ಸೆಲೀಮ —ಹಾಗಾದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಕೃಷ್ಣ ಕೇಳಿ. ಇದೋ ರಂಭಿ ಬಂದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಅವಳಿವತಿಯೂ ಅದ ತರಣವೆಂಬಳು. ವಿಸ್ವಾಂಕಾರ ಭಂಸಿತೆಯಾಗಿ ರಂಗಸ್ಥಳ, ವಸ್ತು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನ ಪರಮಾದ ವೀಣಾಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸಮಿಯಾಗಿ ಈ ಕಳಗು ಬಾಡನ್ನು ಹಾಡತೊಡಗಿದಳು.—

ಸೆಲೀಮ. —(ನನ ಮುತ್ತ) —ನೀನು ಈತೊತ್ತು ಬಿಳಿಗೆ ವಾತನಾದುತ್ತಿರಲ್ಲವೇ? ಅಷ್ಟೆ ಎಂದೂ ಇದರ ಕರ್ತೃ. ವೈಯ ಹೆಸರು ಕೆಳ ತಾಳ ಅತವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಬುಡಿತವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಕಪಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಸೆಲೀಮನು ಗ್ರಹಿಸಿ —“ನೀನು ಅತಕವಿ. ಇವಕ್ಕಾಗಿ ವೈಯೆ ಎಂದೂ ಸುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾರದು. ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯವೆಳೆ ಯುಧಾರ್ಥವಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಎಳೆಸುವರು.” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರವಿತ್ತು. ಏನೇ ರಂಭಿಯು ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ —“ನನಿ, ರಂಭಿ! ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಡನ್ನು ಕಾಡಿಸಿದು. ಆನೇನಿ ಕಾಕು.” ಎಂದನು.

೧ ಎಂ ಸಖಿಯಾದ ರಂಭಿಯೇ ಇರುವುದೆಂದು ಗಣಿಸುವುದೇ ತಪ್ಪು. ಇವಳು ಮಲಯಸಮೀರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಕುಂಜಕುಟು ಕುರ ಮತ್ತು ಕೋಗಿಲನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬಿತು ಎಂದು ವ್ಯಾಜನೇನು ಹೇಳಿದಾಗಲೂ ಮಾರ್ಥವುಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಮೂಲ ಕಾವನಿಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅವನ್ನು ಕೇಳಿಸುವುದು ವನವುಮೂಲಿಯೂ ನಿರಾಕುಲವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳ ಮೇಲಣ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಕೆಡುಸಿರುವ ಭ್ರಮರ ಸಮೂಹ. ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಮಾರ್ಥವುಗಳಿಗೆ ಬಲಿ ರೂಪಿತವಾಗುವುದೆಂಬ ಬೋಧನೆಯು ಲಿರುವ ಲಲಿತವಾದ ನಾರಭದಿ ದ ಒಡಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ ತೋರಿಸಿಗಳಾದವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮರುಕಳಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಯಾವನನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರ್ವೇಶುಕ ಭಂಡವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮನೋರಥವಾದ ಈ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಳವೆದೊಡನೆ ನರ್ತನತುಲಾ ದಿವ್ಯನು ತ್ತುಲಾ ಇರುವನು.

ರಂಭಿ:—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆ. ಈ ಹಾಡು ರಾಧೆ ತನ್ನ ಸವಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತು.”—

‡ ಸಂಚರದಪಧರಸುಧಾ ಮಧುರಧ್ವನಿ ಮುಖರಿತ ನೋಹನವಂತಂ |
ಚಲಿತ ದ್ಯುಗಂಜಲ ಚಂಚಲ ಮೂಲಿ ಕನೋಲಲವಿಲೋಲವತಂಸಂ ||
ರಾಸೇಹರಿಮಿಹ ವಿಹಿತವಿಲಾಸಂ ಸ್ಮರತಿಮನೋಮನು ಕೃತಿಪರಿಹಾಸಂ |
ಚಂದ್ರಕ ಚಾರುನುಯೂರ ಶಿಖಂಡ ಕಮಂಡಲ ವಿಲಯಿತಕೇತಂ |
ಪ್ರಚುರ ಪುರಂದರ ಧನುರನುರಂಜಿತ ನೋಡುರ ಮುದಿತಸುನೇತಂ || ೧ ||

ಈ ಅಷ್ಟಪದಿಯು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ರಂಭಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಮತ್ತೆ ಬಹು ಶೋಕವೂರಿತ ಮೃದುಮಧುರ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತಾನೇ ವಿರಹ ವಿಹ್ವಲೆಯಾದ ರಾಧೆಯಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಈ ಕೆಳಗಣ ಅಷ್ಟಪದಿಯನ್ನೂ ಹಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಳು.

‡ ನಿಭೃತ ನಿಕುಂಜಗೃಹಂ ಗತಯಾ ನಿಶಿರಹಸಿ ನಿಲೀಯವಸಂತಂ |
ಚಕಿತವಿಲೋಕಿತ ಸಕಲದಿಶಾ ರತಿರಭಸಭರೇಣ ಹಸಂತಂ ||
ಸಖಿ ಹೇ ಕೇಶೀ ಮಥನ ಮುದಾರಂ | ರಮಯನುಯಾಸಹ
ಮದನ ಮನೋರಥ ಭಾವಿತಯಾ ಸವಿಕಾರಂ ||
ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮ ಲಜ್ಜಿತಯಾ ಪಟುಚಾಟು ತಪೈರನುಕೂಲಂ |
ಮೃದುಮಧುರಸ್ವೀತ ಭಾಷಿತಯಾ ಶಿಥಿಲೀಕೃತ ಜಘನದುಕೂಲಂ || *

ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಂಭಿಯು ಲಯತಾಳ ಸಮನ್ವಿತವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಮುಗಿಸಲು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ “ಭಲಿ! ಭಲಿ!” ಎಂಬ ಪ್ರಶಂಸಾತ್ಮಕವಾದ ಧ್ವನಿಯು ಹೊರಟಿತು, ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತಸದಸ್ಯರ ಅಂತಃಕರಣಗಳೂ ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಲಾಲಿತ್ಯದಿಂದ ಲೂ ಮೃದುಮಧುರ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ಅಭಿನಯಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಹಿತವಾದುವು.

ನೀಲಿಮ.—“ಮುಂದೆ ರಾಧೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವನಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿರುವುದು ಹಾಡಿಸುವ. ಅದಿರಲಿ, (ಅಬ್ಬುಲ್‌ಕಾದಿರನಕಡೆಗೆ ತಿರಿಗಿ) — ಏನು, ಅಬ್ಬುಲ್‌ಕಾದಿರರ ವರೆ! ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಈ ಹಿಂದೂಗಳ ಕಾವ್ಯವು ನಮ್ಮವರ ಕಾವ್ಯಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ರುಚಿಸುವು

ದೇ? ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಮುಸ್ಲಿಮಾನರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಗಳೆಂದು ತಮಗೂ ಕೋಪಬರುತ್ತಿದೆ?

ಅಬ್ಬುಲ್ — (ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೋಪವನ್ನೆ ತಡೆದುಕೊಂಡು) “ಈ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಜ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ರಸೂಲಿಲ್ಲಾ ವೈಗಂಭರು ಸಾಹೇಬರು, ದುರಾತ್ಮನಾದ ಆ ಅಮಿರಲ್ ಕೈಸಿಗೆ ಇತರರು ಆತನ “ಮೂಲಾಖತಿ” ಎಷ್ಟುಬೇಕಾದರೂ ಮೆಚ್ಚಲಿ ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಶಾಪಕೊಟ್ಟರ ವರು. ಇನ್ನು ಈ ಹಿಂದೂಗಳು ಇಂಥ ಮೂರ್ಖತನದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಷ್ಟರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ಆ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣರನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಕೂಡ ವೂಜಿಸುವವರು. ಇನ್ನೇನು ಉಳಿಯಿತು?”

‡ ಎಲ್ ಸಖಿಯೇ, ಅಲುಗಾಡುತ್ತಲಿರುವ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಅಮೃತಧಾರೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ಮರವು ಹೊರಡುತ್ತಲಿರುವ ಸೊಗಸಾದ ಕೊಳಲನ್ನು ಯಾವನು ಊಹಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಚಲಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಶಿರೋಧೂಷಣದೊಡನೆಯೂ ನರ್ತಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳೊಡನೆಯೂ ಯಾವಾತನು ಕಡೆಗೆಲ್ಲೆಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಲಿರುವನೋ ಚಿತ್ರಚಿತ್ರ ವರ್ಣಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ನವಲರಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಕೇಶರಶಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಯಾವಾತನು ವಿಷ್ಣುರವಾದ ಕಾನನ ಬಿಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೆರೆಯುವ ಮೇಘರಾಶಿಯಂತೆ ಮಿರುಗುವ ಆನೆದಮ್ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿರುವನೋ ಆ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ಇಲ್ಲಿ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಪರಿವಾಸಸಹಿತವಾದ ವಿರಾಮವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಮರಣೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

‡ ಎಲ್ ಸಖಿಯೆ, ಗುಪ್ತವಾದ ಕುಂಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದವನಾದ ನಾನು, ರಾತ್ರಿಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕುಳಿತುಕೊಂಡವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಚಕಿತವಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವನಾದನಾನು, ರತ್ನಪ್ರಾಪ್ತರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವನಾದಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಖುಷಿಯಾದ ನಾಚುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೂರಾರು ಸರೋದೀಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶನೂ ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯೊಡನೆ ಸಲ್ಲು ಓಸುತ್ತಿರುವ..... ಕೇಶೀಮದನನೂ ಉದಾರಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯೊಡನೆ..... ನನ್ನಿಗೆ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವನೂ

* “ಅಮೀರಲ್ ಕೈಸಿ” ಎಂಬವನು ಕಿಥಾಂಬಲಿಯ ರಾಜನು ಈತನು ಮಮಮದನಿಗೆ ಕಿಚಿತ ಫೂವದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅರಬ್ಬೀಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಹಲವು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ಸ್ವರ್ಣಾಕೃರಗಳಿಂದ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮಕ್ಕಾವಿನ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗಿರುವ ಈ “ಮೂಲಾಖತಿ” ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಈತನು ಬರೆದುದು ಒಂದಾಗಿದೆ

|| ಶ್ರೀಃ ||

ವಂದೇತ್ವಾಂ ಭೂದೇವಿ ಆರ್ಯಮಾತರಮ್ |
ಜಯತು, ಜಯತು, ಪದಯುಗಲಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ವಂದನಿ
(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)

“ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜೈವ ಯಃ ಪ್ರಭು |
ದಾಸ್ಯನ್ನಿ ನುನುಯೇ ಚಾನ್ಯೈಹ್ಯದೃಷ್ಟಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ || ”

ಸಂಪುಟ ೩.

ರೌದ್ರ-ವೈಶಾಖ ೧೯೨೦-ಮೇ

ಸಂಚಿಕೆ ೭.

ಮಾತೃಗೀತೆ.

ರಕ್ಷಿಸು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಿ-ಸಂ-ರಕ್ಷಿಸು ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಿ | || ಪಲ್ಲ ||
 ಕದಂಬಾದಿಸಂಘಜಿತಚರಣೆ | ಗಂಗಾರಾಧಿತಪದನಖಸರಣೆ |
 ಚೆಲುಕೈರುತ್ತಮಕಾಂಚೀಕಿರಣೆ | ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟಮಣಿಕಂಠಾಭರಣೆ |
 ಚಾಲುಕ್ಯಾಂಶುಕಶೋಭಾವರಣೆ ... || ೧ ||

ಯೋದವ ಮಣಿಕಂಕಣಾಂಶುಸುಂದರಿ | ಬಲ್ಲಾಳರ ಭುಜಭೂಷಣಬಂಧುರಿ |
 ವಿಜಯನಗರಮಂಗಳಮಣಿಕಂಧರಿ | ಮೈಸೂರೊಡೆಯರ ಸುಕೀರ್ತಿಮಂದಿರಿ |
 ಮಾಂಡಲೀಕಾವನ ಭಾರಧುರಂಧರಿ... || ೨ ||

ಮತಸ್ಥಾಪಕಸ್ಥಾಪಿತಪ್ರಾಣೆ | ಶಿಲ್ಪಕಲಾಮಂಡಪಸುಸ್ಥಾನೆ |
 ಕವಿಜನಕೀರ್ತಿತಸಯುತನ್ಮತ್ರಾಣೆ | ಸಾಧುಸತ್ಯಧಾಭೀರಿಧ್ವಾನೆ |
 ಸ್ವೇತಿಹಾಸನೀರಾಜನ ರಾಣೆ ... || ೩ ||

ನಮ್ಮದೀ ಭರತ ಭೂಮಿ ಹೆರವರಂ ನಂಬದಲಿ ಜಗದೀಶ್ವರಂ ತಾನೆ || ಪಲ್ಲ ||
 ಧರಿಸಿ ನಾನಾವತಾರಂಗಳನ್ನೆ || ಕರೆವ ಸರ್ವಸ್ವಮಂ ಧರೆಯ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ||
 ತರೆವ ಕಲಿಸಿದ ಫೂರ್ವ ಪಾಠಶಾಲೆ... || ೧ ||

ಉಚ್ಛ್ರಿತತ್ವಾರ್ಧಗಳನಾಡರಿಸಿ ಲೋಕವಂ || ನೆಚ್ಚೆರಿಸಿ ದೇವುಚ್ಚಾಚ್ಛೀಲತಿಯಂ ||
 ಅಚ್ಚೆಳಿಯ ದೊಲುಗೈದಸು-ಮುಷಿ-ಪದವೀ-ಧರರು | ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂ ನೆಲೆಗೈದ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವ || ೨ ||

ಪದವೀಧರವೇರ್ಕ್ಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಂ ಬಿಡದೆ || ಸದಭಿಮಾನೈಕೈತೋರ್ಯೋತ್ತಮಹಂ ||
 ಉದಿತ ಸುಸೂರ್ತಿಯಿಂದೆಮ್ಮ ಫೂರ್ವಜರಿದ್ದ ಮುದದ ಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿಯ ಮಂದಿರವಿದು || ೩ ||

ಬೀವಯುಷಿ ಫೂರ್ವಜರುಡಾಶ್ರಯೈ ಪ್ರಭಾ | ಭಾವನಾಮೃತವೃಷ್ಟಿಯಂ ಬೆಳೆಯುವ ||
 ಭಾಷಿಸುಮುಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮೆಂಬ ಸರ್ಪಲಗಳಂ | ನೀವ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ನಂದನವನಂ || ೪ ||

(ದಿವಂಗತ ಶಾಂತಕವಿಕೃತ.)

ಪ್ರವಣ್ಯಮೃತಂ.

ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು:-

“ ಶರಣಾಗತರಾದ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರಂ ಭಯಪಡಬೇಡ ವೆಂದಿತ್ತಿ ಅಭಯವಿತ್ತರು. ಶೈವರು ಬೋಧಿಸಿ ಕೈಬಿಡಿದಳೆಯು ತ್ರಿದ್ವರೂ ದೃಢತೆಯಿಂದವರಿಗಸಾಧ್ಯರಾಗಿ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿ ನಿಕ್ಷೇಪಮಂ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಂತೆ ಶೋಕದಿಂದ ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತ ಕಿರೀಟಧಾರಿಯಾದ ಸ್ವಾಮಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟು ಜಟಾಧಾರಿಯುಂ ನಂದಿದೆ, ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕವಿಟ್ಟ ದೊರೆಯುಂ ಮರೆತು ಭಸ್ಮಧಾರಿಯುಂ ನೆಚ್ಚಿದೆ, ವುಂಡರಿಕಾಕ್ಷನನ್ನುಳಿದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಂ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟು ವಿಷಕಂಠನಂ ನಂದಿದೆ, ವನಮಾಲಿಯುಂ ಧರಿಸರ್ಪ ದೊರೆಯುಂ ಬಿಟ್ಟು ರುಂಡಮಾಲಿಯು ಧರಿಸಿದ ಹರನಂ ನಂದಿದೆ ಶ್ರೀವತ್ಸಲಾಂಧನೋ ರಸ್ಥಲನನುಳಿದು ನಿರ್ದುಕ್ಷುಳ ಶಿವನನಂದಿದೆ, ಶ್ರೀಯುಕ್ತಶ್ರೀನಿ ವಾಸನಂ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀರಹಿತನಂ ನಾಂನಂದಿದೆ, ಖೇತಾಂಬರ ಧಾರಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟು ದಿಗಂಬರನಂ ನಂದಿದೆ, ಶುಖಚಕ್ರ ಗದಾಧಾರಿಯುಂ ಬಿಟ್ಟು ತ್ರಿಶೂಲ ಡವ.ರ.ಕಧಾರನಂ ನಂದಿದೆ, ಗೋ ವರ್ಧನಗಿಯುಂ ನತ್ತಿದ ಹಸ್ತಪುಷ್ಪ ಕಮಾಲಹಸ್ತವನಂದಿದೆ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ತುಳಸಿಯುಂ ಸೇವಿಸದೆ ಉಸ್ತುತಿ ಗಿಡವಂ ಸೇವಿದೆ, ಗರುಡಾರೂಢನಾದ ನಾರ ಯ.ಣನುಂ ಬಿಟ್ಟು ವೃಷಭಾರೂಢನಂ ನಂದಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾಂಕುಷಿಯಾದ ವಿಸ್ತವಂ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಾತನವಾಸಿ ಸ್ಥಾಣುಮಂ ಸೇವಿದೆ, ದೇವಗಂಗಿಯುಂ ಪಡೆದ ದಿವ್ಯಚರಣವಬಿಟ್ಟು ಗಂಧಾಧರನಾದ ರುದ್ರನ ಪ ದ ವಂ ನಂದಿದೆ-ಇಂತು ಪತಿತನಾದಿಸ್ತಂ ಪರಿವೂರ್ಣಕೂಕ್ಷ ದಿಂದ ನೋಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಂ ಮಾಡಿ ಪೊರೆಯಬೇಕೆನುತ ಶ್ರೀ ಶೈಲರ ಪಾದಂಗಳಂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಓಡಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಇಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಗೋವಿಂದರಂ ಕುಟುಂಬಿ ಸಂತೈಸಿ ಅವ ರೊಡಗೂಡಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಂ ಸೇವಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ಪುಷ್ಕರಣೀತೀರದೊಳು ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿ ತ್ತಮಂ ವಿಧಿಸಿ, ಪಂಚಸಂಸ್ಕಾರಮಂವೂಡಿ, ಪಲ್ಲಾಂಡು ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಪ್ರಬಂಧಂಗಳಂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.”

ಇಂತು ಶಿಷ್ಯರು ನಿವೇದಿಸಿದುದನಾಲಿಸಿ ಯತಿರಾಜರು, ದೇಹ ಧನುಷ್ಯಂಕಾರವನುಮಾಡಿ ಆತ್ಮನಿಂಬುವ ಬಾಣವನು ತೊಟ್ಟು ನರಹರಿಯಂಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಪರಿಶುದ್ಧ ನಾಗವನೆಂದು” ಮತ್ತೇನಮಾಡಿದರಂತೆನೆ.

ರಾಗಾ||

ಯತಿರಾಜರು ಶ್ರೀಶೈಲ ವೂರ್ಣರಲ್ಲಿಗಬಂದಾ | ನತರಾಗಿ ವಾರ್ಧಿಸಿದರು ವಿನಯದಿ || ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯು ಯಾಮುನರ

ಸೇವೆಯಂತಿಹುದು, ಸರ್ವ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನುಪದೇಶಿವುದು|| || ೧ || ದ್ವಯ ಮಂತ್ರದರ್ಥವ ದಯೆವಾಲಿಸಿದವರು, ತಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗೀತಾವ್ಯಾಸ ಸೂಕ್ತಿ ಪೇಳಿದರು || ೨ || ಮಹಾತ್ಮ ರಿವರೆಂದು ಪೆಯುನಂಬಿಗಳು | ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಂ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾಡಿದರು | ೩ || ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರೆಂಬ ತಿರುಕೋ- ಟ್ಪೂರ ನಂಬಿಗಳು, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ತಪ್ಪಜ್ಞರವರು || ೪ || ಯಾಮುನಾರ್ಯರಿಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರ್ಥಂಗಳು, ಅನೇಕವಿರು ವ್ಯವಅವರನಾಶ್ರಯೆಂದರು || ೫ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಪೆಯುನಂಬಿಗಳಪ್ರಣೆಯಂ ಪಡೆದು ಯತಿರಾಜರು ಶೀಘ್ರದಿಂದ ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಡಿಗರೆಗಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ದಿವ್ಯರಹಸ್ಯ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಂಗಳಂ ಉಪ ದೇಶಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವರು ಮಂತ್ರಾರ್ಥಿ ಕಾರಿಗಳು ಶೋಕದೋಳಗಿಲ್ಲವೆನೆ ಕಡುನೊಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲು, ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ಅರ್ಚಕಮುಖದಿಂದ ವದುತ್ತಂಗೆ ಪೇಳುವುದೆಂದು ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರಿಗಪ್ಪಣೆಯನಿತ್ತನು. ಆ ಬಳಿಕಲೇನಾಯಿತೆಂದರೆ-

ರಾಗಾ|| (ದ್ವಿಪದಿ)

ಯತಿರಾಜರದುಭುತದ ಚರಿತೆಯನು ಪೇಳಲೇ ಡ್ವಿತಿಯೊಳ ಗೆ ಅಳವಲ್ಲವಾಗಿಗೂ ಮನುಜವೊಳ | ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರ ಗುಪ್ತಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ | ಭಾಗವತ ಗೋಪ್ತೀಗೇ ವಿನಿ ಯೋಗ ಮಾಡಿದರು || ಹದಿನೇಳು ಬಾರಿಯೂ ಯತಿರಾಜರೈ ತಂದು | ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಮಂ ಮಾಡಿದಿರೆ ವೂರ್ಣರು || ಹದಿನಂಟನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಬಂದು ಯಾಚಿಸಲು ನಿರಧಯದಿ ಬದಿಗೆ ಸೇರಿಸದೆ ಪೋಪೋಗೆಂದು ನುಡಿಯಲು || ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಯತಿಪತಿಯು ರಂಗನಂ ನೆನೆಯುತಿರೆ | ಶಿಷ್ಯರಂ ಕಳಹಿ ಕರೆ ಸಿದುವರ ವೂರ್ಣರು || ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರ ಕೆ ಕರೆದು ಶಪಥಮಂ ಮಾಡಿಸಿ | ಅಪಾರಮಹಿಮಾಯುತ ಮಂತ್ರವುಪದೇಶಿಸಿದರು|| ಆಪೂರ ನರಸಿಂಹ ರಥೋತ್ಸವವ ಸೇವಿಸೆ | ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಬಂದು ಸೇರಿಸಲು ಬಹುವಾಗಿ || ಮನ್ವಾಧರಾಸಮಯದಲಿ ಗೋಪ್ತೀವೂರ್ಣರು ಗುರುದೋಷವಾಳ್ವರಿಗೆ | ಶಿಷ್ಯೆಯೇ ನೆನಲು ಯತಿರಾಜರತಿವಿನಯದಲಿ || ನರಕಶಿಕ್ಷೆಯನಾನನು ಭವಿಸುವೆನಾಚಾರ್ಯ | ಸರ್ವರೂ ಮೋಕ್ಷವನು ಪೊಂದುವರು ತಮ್ಮಿಂದ || ಆಮಾತನಾಲಿಸುತ ಅಧಿಕ ಸಂತಪದಿಂದ | ಅ

ಮತಿಯು ಯನಗಿಲ್ಲವಾಯಿತೇನೆಂದಿನಾಂ || ಅವನಾನುಷಂವ
 ರೆಂಬೆರುವನಾರಾಂವೆನುತ || ಆನಂದಬಾಷ್ಪಸುಂಸುತಾಲಿಂಗಿ
 ಸಿದರು || ತಮ್ಮ ಸುತನಾರಾಂ. ಉರಿಬವಂ ಕರೆದು, ರಾಮಾ
 ನುಜಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಂವಾದಿದರು | ಕೂರೇತರಿಗೆ ಚರ್ಮ ಶೋಧ
 ಕಮಂ ಬೋಧಿಸಿ, ವೊದಲಿಯಾಂಡರ ಮದತ್ರಯವ ಪರಿಹ
 ರಿಸಿದರು || ಪೂರ್ವಾರಂ ಪುತ್ರಗೆ ಅವಳತ್ತ ನೀರತರೆ | ಪೋಗ
 ದಿರೆ ಜೋತೆಗಾಗ ಶೋಧಿಸುತ ಬಂದವಳು || ಪಿತನಲ್ಲಿ ಪೇಳಿ
 ದಳು ದುಃಖಿಸುತ ಕಷ್ಟವನು, ಸುತೆಗೆ ಪೇಳಿದರು ನಿವ್ಯಾಣ್ಣ
 ಯತಿರಾಜರ || ನುಡಿಯೆನಲು ಮನ್ನಾಧುಗೆ ಪೇಳಿ ಸಂಪ್ರೀಸಿ
 ವೊದಲಿಯಾಂಡರ ಕರೆದು ನೀನಿ. ನಿವರವರಿಗೆ, ತಂಗವ. ನೆ
 ಕೆಲವನನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೆನತ | ಅಂಡಾಸು ಆಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರ
 ಯಂತೆ ಬಂದು || ಅವಳ ವ. ಸಂಸಿಗಳಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ವೊದಲಿದ
 ಕೆಲಸಗಳ | ಆನುವತು ನಡೆಸುತ್ತಲರೆ ಚಿತ್ರಶುದ್ಧಿಯಲ
 ಆ ಗೃಹದ ಅಧಿಕಾರಿ ಗ್ರಂಥಮಾಚನದಲ್ಲಿ | ಅನಾರ್ಥವಸ್ತಿ
 ಪೇಳಲು ವೊದಲಿಯಾಂಡರ: ಕೇಳಿ | ಪರತತ್ವದೊಳು ವಾ
 ದಿಸು ತಥಾರ್ಥಮಂ ಪೇಳಿ | ಮಹಾತ್ಮರಿಸೆಂದು ಮನದಿ
 ಭಾವಿಸುತ ಬಂದು | ಅವಚಾರಸಚ್ಚಿನ್ನ ಮನ್ನಿಸು ತೆರಳುಪು
 ದೆನೆ | ಆಕಾರ್ಯರಸ್ವನು ಪಡೆಯದೇ ನಡೆಯೆನೆನೆ | ಯತಿ
 ರಾಜರೆತ್ತೆಂದಿ ಜನ್ಮವಿಸಲವರಾಗ, ಕರಸಿ ಮಂತ್ರೋಪಪದೇಶ
 ಮಾಡಿದರು ದುಃಖಿ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಯತಿರಾಜರು ವೊದಲಿಯಾಂಡುಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ |
 ತಿರುವರಂಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಯಶಾನ್ತಿಯ ತತ್ವೋಪಪದೇಶ
 ವಂಸೆಡೆದುತಿರುವೆನಂಗೆಂದಿ ತಿರುವಾಯೊಕ್ಕಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ
 ನಮಂ ಕೇಳುತ್ತಲರೆ | ಅರ್ಥಸಂಬಲ್ಲದಿರೆ ಆಳವಂದಾರನು
 ಗ್ರಹದಿ ಅವರ ಮನದರ್ಥಮಂ ನಿರೂಪಿಸೆ | ಕೇಳತಾತ್ಪ
 ಯದಿಂದ | ಮನ್ನಾಧರಾಮನರು ಏಕೋಭಾವತೆಂದಿತ್ತು
 ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಂ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ನೂ
 ಯತೆಂದನೆ —

ರಾಗ | (ಉಂಜಲುಧಾಟಿ)

ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರ ವಾದಗಳನಾಶ್ರಯಿಸಿ ರತ್ನಪದಕದೊಳ
 ವಾದಿಯಲಿ | ಪೋಳಿಯುತಿವ್ವರಾಸೇತು ಹಿಮಾಚಲದವರೆಗೆ
 ಪಸುಸಿತವರಯಶಸ್ಸು ಬಹುಶಿಷ್ಯರಾದರು || ೧ || ಶ್ರೀಶೈಕುಂಠ
 ದೊಳು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳ ಕೂಡಿದುವೆತರೆದಿ |
 ಶ್ರೀರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳು ಗುರುಶಿಷ್ಯರುಕೂಡಿರೆ ದೇವೋದ್ರ
 ನಂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು || ೨ || ಆರ್ಷಕರು ಅನಾಯಿಯಿಂದ ನಿಷಮಿ
 ಶ್ರಾನ್ಯವನು ಮಾಡಿಸಿದರು | ವಾಕಮಾಳ್ವನ್ನ ಪಜ್ಜಿಯಂತಿಳಿದು
 ಯತಿರಾಜರು | ಭಿಕ್ಷೆಯನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರುತ್ತಿದ್ದರು || ೩ ||

ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಸಾಗದಿರೆಕಂಡು | ಸ್ವಾಮಿಯು ತೀರ್ಥ
 ದಲಿ ನಿಷವದಿರೆಸಿಕೊಂಡು | ತೀರ್ಥವಾನವ ಮಾಡಿದರೂ
 ಅಗ್ನಿಯಂದದಿ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು || ೪ || ಗೋಪ್ಯ ಪೂರ್ಣ ರದ
 ನಂತುಬೇಗ | ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೊಳು ಕಾವೇರೀ ತೀರಕೆ ಬರಲಾಗ |
 ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೊಂಡು ಬಂದದಿರಾಗಿ ನಿನಯದಲಿ | ತಪ್ಪಮಳ
 ಲಲಿ ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮವಮಾಡಿದರು || ಆಕಾರ್ಯರೇಳೆಂದು
 ಹೇಳದಿರೆ ನೋಡುತ್ತ | ಶಿಷ್ಯನೊವನನು ದುಃಖಿಸುತ ಪೂರ್ಣಂ
 ಕುಂಟ | ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರೆ ನೀ
 ವೆಂದು ಪೇಳುತ್ತ ಗುರುಗಳಂ ಪಿಡಿದೆತ್ತೆ | ಗುರುಭಕ್ತರಿವ
 ರಿಂದಲೇ ವಾಕಮಾಡಿಸುತ | ಭಿಕ್ಷೆಯನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರೆಂದೊ
 ರೆದು ನಮೆ || ೫ || ಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯನು ಸಾರನಾಗಿಯೆ ಪ್ರತಿ
 ದಿಸಪು | ಮನ್ನಾಧರವಂದ ವಾಕಮಾಡಿಸುತ್ತಿರೆ || ವಾಷಂಡಿ
 ಯಾಗಿದ್ದ ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಯುತಾಸು ಪ್ರಾಂಶು ವಿಧ್ವಂಸ
 ರನು ಕೈಸಿಗರ್ವನೊಳು | ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಮಹಿಮೆಯನುಕೇಳಿ
 ಭರವಿಂದ | ಶ್ರೀರಂಗಕೈತಂದು ಶವಧಮಂ ಕೈಕೊಂಡು |
 ಹದಿನೆಂಟು ದಿನದವಧಿಯಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು | ಸಿಂಹ
 ಶಾರ್ಧೂಲಗಳ ತೆರದಿಂದ ಶೋಧಿಸುತ | ಮಹಾಸಭೆಯೊಳು
 ವಾದ ವೊಡುತ್ತಲಿರನಾಗ ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚು
 ತಿರುಪನಿತರಿಗೆ ನೋಡೆ | ಹದಿನೇಳು ದಿನಗಳಾಗಲು ಯತಿವ
 ರರು ವ. ಸದಿ | ವರದನಾರಾಧಿಸಿ ವ್ಯಾಕಲದಿ ಮುಲಗಲು |
 ವರದ ಸ್ವಪ್ನವಿಂದು | ಶರಾರ್ವ ಕ್ರಿಯಂ | ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ
 ಯು ಬಿಸುಸುವದೆ ನಶಿದ್ಧುಮುದು ವರದನಂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ
 ಸಂಪ್ರಸುಧಿ ನಡತಂದು | ಸಭೆಯೊಳೊಳೊಗೆ ಲವರಮುಬೋ
 ಲ್ಲನಮಂನೋಳು | ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನುಪಲ್ಲೆ ಬಲಿದಂವನೆಂದೇಸಿ |
 ವಾ ದಿ ಬೆತನಾದೆನೆಂದನುತ ಯತಿವರರ ವಾದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರ
 ಗದನು ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಯು || ಯಾದವನಿಗೇಗದೊಲು ನಿಧಿ
 ಕ್ರಮದಿಂದಲಿ ಯಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಗೆ | ವ್ಯಯಶ್ಚಿತ್ತಮಾಡಿಸಿ |
 ತ್ರಿದಂಡಯತಿಯನು ನೋಡಿ ಸಂತೂಷವದಿಂದವರ | ಕರೆದ
 ರೆಂಬೆರು ವನಾರಾಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂ | ಯಾರಿಂದಲೂ
 ಜೈಲಾಗದಿಂದಿದ್ದವನ | ಶ್ರೀಪರದನೊಲವಿಂದ ಜೈಸಿದರು
 ಯತಿವರರು | ದಯಾಬಲಮುನಿಗಳಂ ದೀವರಾಜನಾರಾಧನೆಗೆ
 ನೇಮಕವ ಮಾಡಿದರು ಸಂತೋಷದಲಿ || ತಿರುವೆಂಕಟೇಶನಾ
 ಚುತೆಯನು ಕೇಳಿದರು | ತಿರುಪತಿಗೆ ಪೋಗಬೇಕೆಂದು ಮನ
 ಮಾಡಿದರು | ವ್ಯುಷ್ಯಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ವೋದೊಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಲು |
 ಶಿಷ್ಯರಾಸಂದಾಳ್ವರೆಂಬವರಂ ಕಳುಹಿದರು || ಶ್ರೀರಂಗದಿಂ
 ಪೋಟು ಹಸ್ತಿಗಿಗೈತಂದು ಶ್ರೀವರದ ವೆರಂದೇನಿಯರ ನೇ
 ವೆಮಾಡಿ | ವೆಂಕಟಗಿರಿಯಾಶ್ರೆಗೆ ಪೊರಮಟ್ಟು ಬರುವಾಗ |
 ಯಜ್ಞೇಶನಿರುವನಗರೆಗೆ ಪೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಲು | ಆತಿಥಿಸತ್ಕಾರ

ಮಂ ಮಾಡದಿರತಾಂಬಂದು | ಕಾರ್ಪಾಸರಾಮರ ಮನೆಗೈತರ
 ಲಾವೇಳಿ | ಉಂಧವೈತ್ತಿಗೆ ಪೋಗಿರಲವರ ಭಾರ್ಯತಾ ಹಸ್ತ
 ತಾಳವಗೈಯಲಿತಯತಿರಾಚರು | ಶಿರೋವಸ್ತ್ರ ವನೆಯುಲದ
 ನುಟ್ಟು ತಳುವದೆಯೆ | ಚರಣಕ್ಕೆ ಒಂದಿರಗದಿವಾ ಸಾಧ್ಯವಿಸ
 ಯದಿ || ಪತಿವನೆಯೊಳ್ಳಿದಿರೆ ಅತಿಭಯಂ ಸತ್ತರಿವ | ಪಧ
 ವೇನನುತ ಚಿಂತಿಸತ ಬುದವಾಸಾಧ್ಯ | ತನ್ನ ನೆಳಸಿದ್ದು ವೈಶ್ಯ
 ನೊರ್ವನ ಬಳಿಸಿದಿ | ಸಿನ್ನ ಮನದಿಷ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದು ಕೇಳಂ
 ದು || ಲೋಕಗುರುಗಳಿಗೇನು ಮನೆಯೊಂದಿಹರು | ಬೀಕಾದ
 ಸಾಮಗ್ರಿಯವ ಕಳಹಿಸಿನ್ನಲು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂ ಕಳುಹಿದನು
 ವೈಶ್ಯನಾಕ್ಷಣನೆ | ಸಲ್ಲಲಿತಮತಿಬಂದು ಶುಚಿಯಾಗಿ ವಾಕಿ
 ವನು | ಪಲ್ಲ ರಾಣ್ಯಮಂವೊಡಿ ಹುಗುಹಿಸಿ ಬಳಿಕ | ಸದಕ್ರ
 ಯಂ ಭಕ್ತಿಯನಿತ್ತು ಪಚರಿಸಿದಳು | ಕಾರ್ಪಾಸರಾಮರು
 ನಡೆತಂದು ನೆನೆಸೋಡಿ ಪತ್ನಿಯನು ದಾಚಾರ್ಯ ಕೃಂಕಯ ಕೆ
 ನಲಿದು | ಯತಿಪತಿಯು ಪಾದಕ್ಕೆರಗೆ ತೀರ್ಥಶ್ರೀಶರಣೋಪ
 ಪ್ರಸಾದಗಳನಿತ್ತುನುಗ್ರಹಿಸಿದರು ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವಂ ಸ್ವೀ
 ಕರಿಸಿ ಸತಿಪತಿಗಳ | ವೈಶ್ಯನೆತೆಗೈತಂದು ತೀರ್ಥವಂಕೊಡು
 ದನು | ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ದಿವ್ಯಬ್ಜಾಸದಿಂಒಂದಿರಗಿದನು | ಮನ್ಯ
 ಮಾಡಿದಪರಾಧಂಗಳನು ಮನ್ನಿಸಿ | ವನ್ನಾಧರಚರಣವೊ
 ಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಂಪನು | ಅಚಾರ್ಯರನುಗ್ರಹಕೆ ಪಾತ್ರನಂವಾಡತಾ
 ವೈಶ್ಯನಂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು || ಯಜ್ಞೋಪವೀ
 ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನುಮಾಡೆ | ಎಲ್ಲಗೋಳಿಸಿ ನಿಸ್ಸೂಳಿರ
 ವುದಾದರಿಯು | ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವೊಂದಿಲ್ಲವುದದರಿಂದ |
 ಭಾಗವತರ ವೇಷ್ಟಿಗಳನೊಗೆದುಕೊಂಡೆಂದನುತ | ಆಬ್ಜಾಸಿಸಿ
 ತೆರಳಿದರು ಮುಂದಕೆ ಯತಿಪರರು ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ರಾಮಾನುಜರು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಗೆ
 ಬಂದು ಶೇಷಾಕಾರ ಶೈಲವನು ನೋಡಿ ಭೂಮೈಕುಲವೆಂದೇ
 ತಿಳಿದು ಅರೋಹಣವಮಾಡಲಾರೋಚಿಸಿ ಸ್ವರಮಾತ್ರಾಹಿಂ
 ಅನತನರಾಗಿ ಬಂದು ಶ್ರೀನಿವಾಸನಂ ಸೇರಿಸಿದರು. ಅವಂ
 ನಡೆದುದೇನಂದರೆ—

ರಾಗಾ:

ದ್ಯುತಿಮತಿಯು ವೃತ್ತರು ದ್ಯುಧಭಕ್ತಿಯುತರು | ಆಚಾರ್ಯರ
 ಸೇವೆಯಲಿ, ಅತಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪರರು || ೨ || ಗುರುಪರದೈವವೆಂದ
 ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು | ಗುರು ಶುಶ್ರೂಷೆಯನು ಮಾಡುತ್ತ
 ಲಿಹರು || ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ, ಮೃದುವಾಗಿಹುದೊ
 ಇಲ್ಲವೋ ಎನುತೆ ಮುಗಿರೆ ಕಂಡು | ಮನ್ನಾಧರವೇಳಿ
 ದರು || ೧ || ಗುರುಗಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗುವ ಶಿಷ್ಯನು |
 ನರಕ ಹೊಂದುವನೆಂದು ಗೋವಿಂದರಿಗೆ ವೇಳೆ | ಗುರುಗಳು

ಸುಖವಾಗಿ ಮುಗಿದರೆ ಸಾಕೆನೆಗೆ ನರಕವಾದರು ಚಿಂತಿಸೆಂ
 ದರು ಗೋವಿಂದರು || ೨ || ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ಎಂಬಾರು
 ವನದೊಳು ಬರುತಿರಲು | ವದನಕೆ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಲು ಹಿಂ
 ಪಡತಿಟ್ಟ ಹಾವನು | ಭೂತವಯೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತದರ
 ಬಾಯೊಳು ಕೈಯಿಟ್ಟ ಮುಳ್ಳು ತೆಗೆದು ಅದರ ಬಾಧೆಯ ಹರಿ
 ಸಿದರು || ೩ || ಇನ್ನೊಂದುದಿನ ಎಂಬಾರು ರಾಜಜಿರಿದಿ
 ಯಲಿ ಬರುತಿರಲು | ಮನ್ನಾಧರ ಚಿತ್ತಿಯನು ವೇಶ್ಯೆಯರ್
 ವಾಡುತಿರಲು | ನಿತ್ಯಕರ್ಮವಿಟ್ಟು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರು |
 ಅವರ ಮನೆಯಾಗಿ ನೋಳು ಕಳಿತು ಕೇಳುತ್ತಿರಲು || ದ್ವಾರ
 ದೊಳು ಕೂತಿಟ್ಟು ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರನು ದಾಸಿ ನೋಡಿ
 ಗೋವಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೇಳಿದಳು || ಎಂಬಾರಂ ಕರಸಿ ಅಕ್ಕಿ
 ಗಳಿಸುವುದು | ಮನ್ಯಾಧರಕೆ ಶೋಧಕಾರಣವದೇನೆನಲು ||
 ನಾರಾಂಗೆನೆಯರುತಳವುದಂಗಳೊಳು ಸಿದು, ನಿಮ್ಮಮಹಿಮೆ
 ಯುಂ ಕೀರ್ತಿಪತ್ತಿಗೆ ಕೇಳಿನಾಂ | ಭ್ರಮಿ ಸುತ್ತಲೆಯೆ ಕಳಿತ
 ಶ್ರವಣವಾಡತಂದೆ ನೆನಲವರ ಗುರುಭಕ್ತಿಗಾತ್ಮರ್ಯ
 ಪಟ್ಟರು ||

|| ವಚನ ||

ಬಳಿಕ ಯತಿರಾಜರು ಶ್ರೀಶೈಲಪೂರ್ಣರಲಿ ಶ್ರೀಮದು
 ವಾಸುಧೇವಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳ ಅನುಮತಿ
 ಯಿಂದ ಗೋವಿಂದರೊಡಗೂಡಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾರಾಧಿಕ
 ರಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದರು | ಆ ಬಳಿಕ ಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯಿಂದ
 ದಿತ್ತಪರಾಗಿ ಬಂದು ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರು ಅಚಾರ್ಯರಂ ಕು
 ರಿತ ಚಿಂತಿಸತ ಕೃತರಾಗಿರಲು ಯತಿರಾಜರು ತಿಳಿದು ಅವ
 ರಂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಳುಹಲು ತಿರಮಲಿ ನಂದಿಗಳನೋಡಿ
 ವಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಗೋವಿಗೆ ಗ್ರಾಸವಂ ಕೊಡುವದೇನೆಂದು
 ಮರು ಮನ್ನಾಧರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಮನ್ನಾಧ
 ರೇನು ಮಾಡಿದರೆಂದರೆ—

ರಾಗಾ ಕಂಡನು - ವಿಪ್ರಕಂಡನು

ಮಾಡಿದರು ವಿಪ್ರ - ಮಾಡಿದರು | ಪಲ್ಲ ಮಾಡಿದರೆ ಶ್ರೀವೈ
 ಸ್ವವ ಸಿದ್ಧಾಂತನಂತೆಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವ | ಮಾಡಿದರು | ಅನು
 ಗೋವಿಂದರ ವೃರಾಗ್ಯವನೋಡಿ-ಅತಿಶೀಘ್ರ ವಿಮಯತಿಯಂ
 ಮಾಡಿ | ಎಂಬಾರೆಂದು ಯಾವನರಾಶಿ ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದು |
 ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯವ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು || ಈ ಗ್ರಂಥವ—
 ಮಾಡಿದರು | ೧ || ಉತ್ತರದೇಶಕೆಬಂದು-ಅದ-ಸರಸ್ವತಿ
 ಪೀಠದೊಳಂದು || ಬೀರೋಧಾಯನೂಕ್ತಿಯ ವೋದದಿಂದಲೆ
 ತಂದು ವಿಧ್ಯಾವಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿಯು ಹಾಕುವಂಥ
 ಈ ಗ್ರಂಥವ | ೨ || ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶೋಯದೇಳೆಂದು-ಭಣಿ
 ರಾಜನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಂದು || ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಲೋಭದಿಂದಲೆ

ಬಿಡಿಸಿ ಅಚ್ಚಾನ ಪರಿಸಿ ದಿವ್ಯಚ್ಚಾನವಕೊಡುವಂಥ-ಅಗ್ರಂಥ
ವ-ಮಾಡಿದರು || ೩ || ಪುನರ್ವ್ಯಕ್ತಮನೆಂದ-ಇದ ತಿಳಿ
ಸಲು ಪೊಡವಿಗೆ ಒಂದು ವಾಷಂಟಿಗಳವಾನ-ಬಿಡನೆಮಾ
ಡುವಂಥ- ಅಗ್ರಂಥವ ಮಾಡಿದರು ೪ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯರತ್ನ
ಮಂಡಲಿಸಿ-ಶ್ರೀವರದನ ವಾದದೊಳಿಸಿ || ಇದನೆಂದಿ
ಕೆಳಗೆ ಮನೆಗೆ ವ-ಪುಷ್ಪಾರ್ಥಕೊಡುವಂಥ || ಅಗ್ರಂಥವ ೫

|| ವ ಚ ನ ||

ಇಂತು ಶೋಕಾನುಕ್ರಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯ
ವಂ ನೋಡಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾತ-ಶ್ರೀಶಂಕರ ಕೂವೇಶವಾರಂಭ
ಗೋವಿಂದಶ್ರೀ ವೊಡಲಾಗಿ ಮೂರೂ ದಿವ್ಯವೇಶಕೆ ಶ್ರೀಗಿ
ದಿಗ್ವಿಜಯವಂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದವರ ವಾಕ್ಯವಂಕೆಳಗೆ ಶಿಷ್ಯ
ಮಂಡಲಯ-ಕೂಡಿ ಪ್ರಕಂಡಯ-ತೀಂವರರು ಪೂಜಾ ಮಾಡಿ
ದರು. ಒಳಕತೀನಾಯ-ತೆಂದರೆ-

ರಾಗಾ

ದಿಗ್ವಿಜಯಕೆ ಧೀರ ಯ-ತಿಗಳ- ಪೊರಟರು - ದುಷ್ಟರ
ದರ್ಶನ ಭೃಂಸ ಮಾಡಿದರು || ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳು ಬಹು ಶೂರರು
ಇವರು - ಕೆಟ್ಟ ದರ್ಶನದಿಗ ಮಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲ || ೪ || ಮಧುಕಿ
ವನಾದಿ ಕುಂಭಕೋಶಕ್ಕೆ ಬಂದು- ತತ್ರವಾಣಿಯ- ಸೇವಿಸಿ
ಅಶ್ವರ್ಪರಜಿಸಿ | ಪಂಡ್ಯದಲತವೊಳೆ- ಪುಟಮೂರು ತಿರು
ಪತಿಯ- ಸೇವಿಸಿ ಕುರ್ಕನಗ-ಕೆ ಶಿಷ್ಯರೆಂದನಾಗ ಬರಲು ||
ದಿಗ್ವಿಜಯ ೧ ಕುರಂಗವೂರ್ವನೆ ಮಂತ್ರವತ್ಸವ
ಬೇಂದಿಸಿ | ರಾನಾಪುನ- ಸಿವೆಂದು ಮಸುಟ್ಟ ಕರಡು
ಅನ್ಯಾಶನಗಿಗ ಪರ ಪದವಿಬಂದು | ಅಬಿಶರಗೋಶರಸೇವಿಸಿ
ನಿಂದು || ೨ || ಕೇರಳದೇಶದ ವಾದಶೂರರಡಿಸಿ- ನವ
ವಾಷಾಣೇಶ- ದರ್ಭಶಯ-ನಕ ಬಂದು- ಕೆಷ ರೊಡಗೂಡಿ
ನೇಶ- ಸ್ವಾನವವಾಡಿ- ಸೀತಾರಾವ-ಗ ನವಿಸಿ- ಗುಂದಕ ಪೊ
ರಟರು || ೩ || ಅನಂತತಯ-ನಕೆ ಬಂದು ಪದ್ಮನಾಭನಸೇವಿಸಿ
ವಾಂಕೂತ್ರಾಗಮ ಮಾಡಬೇಕೆನಲು | ಪುಗ್ಗಿಷ್ಟವಿತ್ತವರೆ
ಪತ್ತಗಾಸ್ತದ ತಿರುಕ್ಕುರಂಗ-ಡಿವುಲ ತಂದಾಗ ಬಿಡಲು ತಿರು
ಮಣ್ಣವೆಟ್ಟಿಗು-ಲ್ಲಿದವರು. ದಿಗ್ವಿಜಯಾ || ೪ || ಶ್ರೀಧರ
ಮೂರುತಿ ಶಿಷ್ಯನಾ- ಬಂದು ತಿರು-ಮಣ್ಣನು ತಂದಿತ್ತು ತನಗೆ
ಧನಿಸೆವು | ತಿರುಕ್ಕಮಗೆ ಸೇವಿಸಿ ತ್ರಿದಂದವಿಲ್ಲದಿರೆ ತ್ರಿ
ರಾತ್ರಿಯ-ಪವಾನವಿದ್ದು- ಉತ್ತರ ಯಾತ್ರಗೆ ಪೊರಟರು || ೫ ||
ಬದರಿಕಾತ್ರವ ನೈವಿ ಪಾರಣ್ಯ ಕುರು-ಕ್ಷೇತ್ರ | ನರನಾರಾಯಣ
ರಾತ್ರಮ-ಕಾಗ ಬಂದು | ಗೋಕುಲ ಬೃಂದಾವನ ವ-ಧುಲಿಗೆ
ಪೋಗಿ ದ್ವಾರಕೀ ಅಶೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದರಾಗ || ೬ || ಯಾತ್ರೆ
ಯೆಲ್ಲವಮಾಡಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠಕೆ ಬರಲು | ಬಾಗಿಲ ತೆಗೆದಳು
ನಂದವಿ | ವೇದವಾಕ್ಯಕೆ ನಿಬಾರ್ಥವನು ಕೇಳಿ ಕೈಪಿಡಿದು

ಪರಂಪದಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರವೆಂದಳು || ದಿಗ್ವಿಜಯ || ೬ || ಅರಾಧ
ನೆಗೆ ಹುಗ್ಗಿರವರ ಕೊಡಲು ಬಿಡೇನು ಕಾರಣವಿಷ್ಟು ಕೃಪೆ
ಗೇಡು ಕೇಳಿದರು | ಪೂರ್ವದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಒರೆ ಪತ್ನಿ
ಯ-ಮಾಡಿದ ಕರ್ಪಾಶ್ರುತಿಗೆ ಅವಾರ್ಥಕೇಳಿದರು | ೭ ||
ಯ-ಸ್ವ ಮನದಭಿಪ್ರಾಯ-ವ ಬೇಳೆದ ಕಾರಣ ಮಹಾಪೂಜ್ಯರು
ನೀರಿ ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ | ನಿಮ್ಮ ಮುನಿಯು- ವ-ಹದದ್ಭುತ
ನೆಂದು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ನಿಂದು ವೇಳೆದಳು- ವರಸ್ಥತಿ || ೮ ||
ಶಂಕರಭಾಷ್ಯತೆತ್ತಿ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯತೆತ್ತಿ- ತಿಳಿಯೆ || ಭಾರತಿಯು
ವಶಂತ್ತಿ ಬಾಲ-ನ- ದಿ ಮಾಡಿದರು | ಬೆಳಗಾಗಿ ನೋಡಲು
ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕರದೊಳು- ಕಲು- ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಎಲ್ಲಾಕಡೆ
ಯೋಳಿಡಾಟಿರಲು ೧೦ ಈ ಪರ್ತಮಾನವ ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿ
ಬ ಧರ್ಮವಾಸಿ ಸಮಸ್ತವದವರೊಳವರ ಸೇವಿಸಿದರು |
ದ-ಸ್ವರು ದೇವದಿ ಕೃತಿ ಮ-ಮಾಡಲು ಇವರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ವರು ಬಾಧವ ಪಟ್ಟರು ೧೧ || ಅವರ ರ ಪುರುಷರೆಂದು- ಅದೇಶ
ದರನು ತಿಳಿದು- ಬಿನ್ನಕರೋದಳು- ಬಂದೆಗೆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನ
ಮಾಟಿದರು- ಸವಾ-ಬರದ-ಶಿಷ್ಯರಾಗಲು- ಇಯ-ಸ್ವಂಭವನಿಲಿಸಿ
ಮ-ದಕೆ ಪೊರಟರು ೧೨ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಭೋಗಿಣಿಯು
ನನ ಸೇವಿಸಿ- ಶಿಷ್ಯರಕಳುಗಿಗು-ಗು-ನವ ಮಾಡಿ- ಅನ್ಯಮ
ತ-ಪ್ರಿಯಜನಿಸಿ- ಸವಾ-ರವಿಸಿ ಪೂರ್ವದೇಶಕೆ ಪೊರ
ಟರು || ೧೩ || ಜಗನ್ನಾಥಕೆ ಬಂದು- ಜನಾರ್ದನನ ಸೇವಿಸಿ,
ಅ-ಭೂರ-ಶಿಸಿ- ಇಯ-ಸ್ವಂಭವನು-ನಿಸಿ | ವಾಂಕೂತ್ರಾ
ಗವ ಮಾಡಬೇಕೆನಲು- ಅಶು-ಕರಿ-ವಿಪ್ರಾಯ-ವಿಲ್ಲದಿರೆ ಶ್ರೀ
ಕೂರ್ಪದವಳು-ತಂದು- ಬಿಟ್ಟರು ೧೪ | ಶ್ರೀಕೂರ್ಪ
ವ-ತಿಳಿಯ-ಲಂಕಾಕಾರ-ಮಾಡಿರಲು- ಅಪ್ಪರ್ಪವು-ಮೊಯಿ
ಗ-ದ-ಕ್ಷುಲರಲು- ಸ-ಪ್ರಸನ್ನನ-ಗಿ-ಸ್ವಾಮಿ-ತಿರು-ಮಣ್ಣರ್ಪ
ಸ್ಥಳವತ್ಸ-ತಿಳಿಸೆ-ಮ-ಗೂ-ರ್ಪ-ಪುಂಡ್ರಧರಿಸಿ-ವಿಷ್ಣು-ಮೂರ್ತಿ
ಯ-ಮಾಡಿ ಪೊರಟರು ೧೫ || ಶಿಷ್ಯರಕೂಡಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗ
ವರು ಕೈವ ಶ್ರೀಶಿಷ್ಯವರು- ಮಾಡಿಸಿರಲು | ಶಂಬುತಕ್ರಮ
-ಶೂಲ-ಡವ-ಮುಕುಟಿಟ್ಟು | ಇದರಂತು ವ್ಯದಧಿಮ-ವನೋ
ಅವರ ದೈವನೆಂದರು | ೧೬ || ಯತಿಪತಿಯು- ಬಡಂಬಡಿಸಿ ಸರ್ಕರ
ವೆರಿಸಿ- ಬೀಗ ವ-ಪ್ರಿಯಮಾಡಿಸಿ ಕಾ-ನುನಿಸಿ | ಪ್ರಾತಕಾ
ಲವು-ಬಂದಾಗ ನೋಡಲು | ಶಂಬು-ತಕ್ರವಧಿಸಿರೆ-ಶೈವರ್
ಪು-ಯ-ನ ಮಾಡಿದರು || ೧೭ || ಸಂಕಟಗಿಗಿಂ ಯತಿಗಳರಣ್ಣೆ
ಗಿಟ್ಟು | ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಸೇವಿಸಿ ಪೊರಟು-ಬಂದರು | ಸರ್ವ
ದೊಳದೊಳು- ಬಯ-ಭೋಷನವ ಮಾಡ-ತ್ತ-ಯ-ತಿರಾಬರ ಪೊಗ
ಳ-ತ್ತ-ಪರ-ನದಿ-ಬರಲು- ೧೮ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದಿವ್ಯ
ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸೇವಿಸಿ | ಸತ್ಯವ್ರತ ಕ್ಷೇತ್ರಕೆ ಮತ್ತೊಂದರು ||
ಶಿಷ್ಯವೃಂದವಕೂಡಿ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಬಂದು ಕಸ್ತೂರಿಂಗೆಗೆ
ಮಂದಿಸಿ ನಿಂದರು | ೧೯ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಯತಿರಾಜರು ದ್ವಿಜುಮಾಡಿ ಬಂದು ವೈಭವ ದಲ್ಲಿರಲು, ಕೂರವೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರದೊಳು ಕೂರೇಶರೆಂಬವರು ಪ್ರತಿದಿನದೊಳೂ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಭಾಗವತ ತದೀಯಾರಾ ಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಮನೆಯು ಸ್ವಯಂವಾಕಿ ಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾನಂತರದೊಳು ಕಂಚಿನ ಕವಾಟವಂ ಬಂಧಿಸಿ ಮೇಘಧ್ವನಿಯಂತರ್ಪ ಈ ಶಬ್ದವೇನೆಂದು ಬೆರಂದೀವಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪತಿಯಂಕೇಳಲು: ವರದರಾಜನು ಕೂರೇಶರ ವಿಚಾರಮಂ ಪತ್ತಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿ, ಕಾಂಚೀಪೂರ್ಣಂ ಕೂರೇಶರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿ, ಅವರ ವೈಭವ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳಂ ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ—

ರಾಗಾ | (ಲೋಕನಾಯಕನ)

ಶ್ರೀವದತ್ತಯವ ಜಯಿಸಿ ಮಹಾನುಭಾವರು | ಶ್ರೀರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾಗ ಶೋಗಬೀಕಂದು | ಕೂರೇಶರು ಸರ್ವ ಸ್ವತ್ತಿ ಗಳ ದಾಸವನು ಮಾಡಿ ಅರಿಯನು ಬಿಟ್ಟು ದೃಢದಿಂಬರತಿ ರಲು | ೧ || ಕ್ಷೀರವಾನವ ಮಾರ್ಪ ಸ್ವರ್ಣಪಾತ್ರೆಯನವರ ಭಾಷೆ ಶರತ ವನದಿ ಭಯಪಡುತ್ತಿರಲು | ಕೂರೇಶರು ತಿಳಿದು ಪಶ್ಚಿಯೋರ್ಪ ಪಾತ್ರೆಯನು | ಬಿಸಿಬಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಭಯವಿಲ್ಲ ಬಾರಿಸಲು || ೨ || ದಂಪತಿಗಳ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಂಗ ಧಾಮನ ಸೇರಿಸಿ | ಉಂಭವೈಶೋಕರಲು ಬಂದು ದಿನದಿ ಮಳೆ ಬಹುವಾಗಿ ಬರಲು | ನಿತ್ಯ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಶೋಗಾಗಾಗವ ಇರಲು || ೩ || ಕಿಂಚಿತ್ ಪ್ರಸಾದವ ಹುಂಗಳಿಸಿ ಭುಂಜಿಸಿ, ಆ ರಾತ್ರಿಯೊಳವಸಾನವಾಗಿ ನುಲಗಲು || ಶ್ರೀರಂಗನಾ ರೋಗಣೆಯ ಮಾಡುವವಯದಲ | ಪತಿಭಕ್ತಿಯುತಕಾದವರ ಸತಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದಳು | ೪ || ಉತ್ತಮನಂದಿಗಳ ಸ್ವಪ್ನದಲ ರಂಗ | ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನು ಕೂರೇಶರಿಗತ್ತ ಬಾರಿಸಲು | ಶ್ರೀವತ್ಸ ಚಿನ್ನರು ಶೇಷಪ್ರಸಾದವು ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಗೆ ಕೊಡಲದವಂ ಗರ್ಭ ತಾಳಿದಳು || ೫ || ವೈಶಾಖಶುದ್ಧ ವರ್ತಮಾ ಅನುರಾಧ ಯಲಿ, ಅವಳಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿ ಲವಕುಶರೆಂದದಿ | ಮನ್ನಾಧರು ಅವರ ತಿರುವಾಣಿಗೆಗೈತಂದು | ಮಕ್ಕಳನ್ನೋಡಿ ಮಹದಾ ನಂದಪಟ್ಟರು | ೬ || ಮಂಗಳಸ್ನಾನವ ಮಾಡಿದನಂತರ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸುಕುಮಾರರ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು | ಪರಾಶರ ವ್ಯಾಸರೆಂದು ಪೆಸರಿಟ್ಟು | ಆಳವಂದಾರರಾತಿ ಪೂರೈಸಿದರು || ೭ || ಎಂಬಾರರನಚರಲಿ ಪುತ್ರಸುದಿನೆ ಪರಾಂಕುಶರೆಂದು ತಿರುನಾಮವಿಟ್ಟರು | ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು ಮಹಾಮಹಿಮೆಯೊಳು ಬೆಳೆವೆ, ಮನ್ನಾಧರು ನೋಡಿ ಮಹಾ ಹರುಷಪಟ್ಟರು || ೮ || ಪುತ್ರಸ್ತೀಕಾರವನು ಶ್ರೀರಂಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ರಂಗನಾಯಕಿತಾಯಿ ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದಳು | ಗೋವಿಂದರು

ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಮಾಡಿ ಸರ್ವಮಂತ್ರಗಳನುಪದೇಶಿಸಲು | ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೆ ಸಮನಾದರು || ಚೋರೋಪನ ವಿವಾಹವನು ಮಾಡಿ ಪರಮ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾಗಿ ಇದ್ದರು ಹರುಷದಲಿ || ಇಸ್ವತ್ತು ಸೂಲ್ಯ ಅಪಾರ್ಥಮೀರಧಿಯಂ ನೂರೈವತ್ತು ಯತಿಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ | ಯತಿವಾರ್ವಭಾಮರು ಶ್ರೀರಂಗದಲಿ ಸರ್ವರ ವದ್ಯದಲ್ಲೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು || ೯ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತಿರುವಲ್ಲಿ ತಿರುಚ್ಯಾಣೂರಿನೊಳು ಮಲ್ಲಶ್ರೀಷ್ಣನಾದ ಧನುರ್ಧಾಸನೆಂಬವನು ತನ್ನ ದಾಸಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಚೈತ್ರೋತ್ತಮನಂ ಸೇವಿಸಲು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಲೊಳು ಅವಳ ಮುಖವದ್ಯವು ಬಾಡುವುದೆಂದಂತು: ರಾಜವರ್ಗದೊಳು ಧೋತ್ತಮನೆ ಮರೆವಾಡಿ ಬರುತ್ತಿರೆ ಯತಿರಂದ್ರರು ಕುಪ್ಪಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರಿಸಿ ಕಾವಿಗಳ ಕೂಡ, ಅಂತರಂಗವ ಮಾರ್ಪ ಈ ಕೃತ್ಯಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂದು ರಾಜಬೀದಿಯೊಳಗೆ ನೀಸಂತು ಮಾಡಿದಿರೆಂದು ಬಿಡುಗೊಳಲು, - ಕಂವಾತಕರನು ನಾಸಲ್ಲ, ಅವಳ ನೇತ್ರ ಕಾಂತಿಗೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಅವಳ ನೇತ್ರ ಮುಖಕಮಲಂ ಗಳು ಬಾಡುವುದೆಂದು ಪತ್ರವಂ ಮರೆವಾಡಿದೆ, ಯನ್ನ ಪ ರಾಧಮಂ ಕ್ಷುಬಿಸುವುದೆಂದು ವಿನಯವಿಂದಿರಗದಿ ಧನುರ್ಧಾಸ ನೋಳು ಅನುಗ್ರಹಬದಿಯಂವಾಡಿ ಆಸ್ತ್ರಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೋಟಿಮಾಲ ಹೆಚ್ಚಾದ ದಿವ್ಯನೇತ್ರವಂ ತೋರಿಸುವೆ ನೀ ವ್ಯಾಪೋಷವಂ ಬಿಡೆಂದು ಹೇಳಿ. ಧನುರ್ಧಾಸನಂ ರಂಗ ಭಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುಂತನು ಆವಾದ ಮುಕ್ತಕ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯಂ ಸೇವಿಸಿ, ಲೋಕೋಲ ವೋಪಕವನದ ಅಂವಿಂದಾಯತನೇತ್ರಗಳಂ ನೋಡಿ, ಮಾಯಾಪಾಶಗಳನ್ನೊಡಾಡಿ ಮಹದಾನಂದ ಲಹರಿಯೊಳೊಲಾಡಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಂ ಕೂಡಿ ಮನ್ನಾಧರ ಶ್ರೀವಾದ ದೋಳು ಶರಣಾಗತವಾದನು.

ಇಂತು ಶರಣಯೊಕ್ಕ ಧನುರ್ಧಾಸನಿಗೆ ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಂ ಮಾಡಿ ಪರಮಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಶೋ ನ್ನಾಚಿ ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂ ಯತಿಪತಿಯ ಚರಣಮಂ ಪಿಡಿಯೆ. ಅವಳಂ ಅಮಗ್ರಹಿಸಿ ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಯೊಳು ಸೇರಿಸಿ ಕೊಂಡರು.

ಧನುರ್ಧಾಸನ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಂ ತಿಳಿದ ಯತಿಪತಿಗಳು ಕಾವೇರಿನೈವನಂ ಮಾಡಿ ಕೃತಆಹ್ನಿಕರಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಪ್ರರ ಮಧ್ಯದೋರ್ಳು ಧನುರ್ಧಾಸನ ಕೈಪಿಡಿದುಲ್ಲಾಸದಿಂ ಬರುತ್ತಿರೆ ಕಂಡು ವೈಷವ್ಯದಿಂ ದ್ವಿಜರು ದೂಸಿಸಲು, ಅವನ ಭಕ್ತಿಯಂ ನಿರರ್ತನಕೆ ತರಲು. ಭಾಗವತರ ವೇಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ನಾಲ್ಕು ಬೆರಳು ಹರಿಸಿ ಮರೆಯಾಗಿರಲಿ: ಮರುದಿನದಿ ಕಲಹ ವಾಡತಿದ್ದವರಂ ಕರೆದು: ಧನುರ್ಧಾಸನ ಮನೆಗೆ ಶೋಗಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯ ಅಭರಣಗಳಂ ತರುವುದೆನುತ ಕಟ್ಟಿಮಾಡಲವರು: ಅವನ ಪತ್ನಿ ನಿನ್ನೆಯೊಳಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲೆ ಅವಳ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವದ ಒಡವೆಗಳಂ ಅವಹರಿಸುವಷ್ಟರೊಳಗಾಕೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದ ಅಭರಣಗಳೂ ಸಾರ್ಧಕವಾಗಲೆಂದು ತಿರುಗಲು ವಿಪ್ರರು ಭೀತರಾಗಿ ಹೊರಟುಬಂದು ತಂದಿದ್ದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೇ ಯತಿಪತಿಯ ಮುಂದಿಟ್ಟರು ಇತ್ತ ಧನುರ್ಧಾಸನ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಪತ್ನಿಯಂ ನೋಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದ ಒಡವೆಗಳೇನಾದವೆಂದು ಕೇಳಲು ಪತ್ನಿ ನಿಜಾಂಶವನ್ನ ತಿಳಿಸಲದಂ ಕೇಳಿ ವಿಪ್ರರು ಬಂದು ಯತಿಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಯತಿರಾಜರು ವಿಪ್ರರಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಸಬೇಕೆಂದು ಧನುರ್ಧಾಸರ ರುಸಿ ಕೇಳಲು ಆತನಾಕ್ಷಣವೆ ಪತ್ನಿಯಂ ಸರ್ವಾಭರಣಗಳಂ ಸಂತೋಷವೆಂದೆ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಆನಂತರದಲ್ಲೆ ಪೂರ್ಣಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪಾದವೇವೆಯೊಳಿದ್ದ ಶೂದ್ರನಿಗೆ ಬಹುವೇದ ಸಂಸ್ಕಾರವಂ ಮಾಡೆ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಾಗವತಗೋಪ್ತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲನೆಂದು ಬಹುಮಾಗಿ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ತುಳಯವನ್ನೂ ಆದಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥರೂ ತಿರುವುಳಿಯವ್ಯಾಪರಂ ಪಂಗುಹಿಸಿದುದರಿಂ ಪತಿತನಾಗಿರುವಂ ತತ್ಪಾದವೇವೆಯಂ ತೀರ್ಥಪ್ರವಸಗಳಂ ತೆಗೆಯಕೂಡವೆಂದ. ಆವ್ಯಾರಾಣ್ಯನಿಟ್ಟ ಸ್ವಲ್ಪ ಶ್ರೀಸೃಷ್ಟವರಂ ತವೆದು ತನ್ನ ಸೇವೆಯೊಳಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ವಿವರವಂ ವೇಳ್ವಿನವೆಂತೆನ.

ರಾಗಾ ||

ಮನ್ನಾಧರ ಒಂದು ಕೇಳಿದರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮದಂತೆ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಡದೆ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವ ಪಿಡಿದಿರೆನಲು ಜಟಾಯು ವಿದುರರ ಸಾವಿತಿವೇಳೆದರು || ೧ || ಓರ್ವ ಮೂಕನ ಕರವಪಿಡಿದು ತಂದು ಕನಾಟ ಒಂಧನವ ಮಾಡಿಯವನಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಭಕ್ತಿಯ ಅಭಿನಯದಿ ತೋರಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಯ ನಿತ್ತರು || ೨ || ತಿರುಕೋಟಿಯಿರಿಗೆ ಒಂದು ಗೋಪ್ತೀ ಪೂರ್ಣ ರಿಗೆರಗಿ, ಯಾಮುನಾಧರ ಧ್ಯಾನಮಂತ್ರಗಳ ಗ್ರಹಿಸಿ 'ಬಾಲ ಅಂಧಕರ ಕಿವುಡ ಮೂಕರಿಗೆಲ್ಲ ಪರಮ ಗತಿಯ ನಿತ್ತರು ೩ ಕೂರೇತ ವೊಡದಾದನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯದರ್ಥಮಂ ವೇಳುತಿರಲು | ಆಚಾರ್ಯನೇವೆ ಗುಣನಾಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದರು || ೪ || ಪಿತನು ರಾಜ್ಯವ ಸುತನ ವತಕಿತ್ತು ಚಿಂತೆಯನು ಬಿಟ್ಟು ಸುಖದೊಳಿರುವ ತೆರದಿ | ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ಶ್ರೀದೇವಿಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾದನು || ೫ || ಅನೇಕ: ಹಿಮಾಡಲದವರೆಗೂ ಅನೇಕ

ಪ್ರಜೆಗಳು ಶಿಷ್ಯರಾಗಲು || ಕಲಿಯು ಕಾಣದೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡನು ಭಯದಿ ಭಾರತ ವರ್ಷದಲಿ || ೬ || ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಪಾದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಗಳ ಪಿತ್ತಗಳೆಲ್ಲರು | ನರಕವನು ಬಿಟ್ಟು ಸೈಕಂಠವನು ಸೇರೆ ಯಮಲೋಕವಾಳಾದುದು || ೭ || ಅಂತಕನು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿ ಬಂದು ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಪ್ರಭಾವವನು ವೇಳಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆತಂದು ಕಸ್ತೂರಿಂಗಳನಿಗೆರಗಿ ನಿಂದು ವೇಳಿದನಾಗ | ಯಮಲೋಕದೊಳಗಾರೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಯುಸ್ಥಧಿಕಾರ ನಷ್ಟಹೊಂದಿತೆಂದನು | ಶ್ರೀದೇವಿ ವಾಕ್ಯವ ಕೇಳಿದುದರಿಂ ಅಲರ ವಿಭೂತಿ ತಪ್ಪಿತೆಂದ ರಾಗನು || ೮ || ಶಿವಂಗೆಯಲಿ ಚೋಳನಂಬರಾಜನು ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಂ ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿವನ ಪರತತ್ವವೆಂದು ಕೈಯ ಕ್ಷರವಕೊಡಿದೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧನವಿತ್ತುಬದ್ದನು. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯನು ಕೇಳಿ ರಾಜದೊತರ ಕರೆಯ ಕಳುಹಿದ, ಎರೇರವರಿತು ತಾನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಿದಂಡಗಳ ಧರಿಸಿ, ಆಚಾರ್ಯರವಿಯ ದಂತೆ ಶೋರಟು ಬಂದರು || ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರಿಂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣಾರ್ಯರಂ ಕೂರೇಶರಹಿಂದೆ ಕಳುಹಿ, ಮುಂದೆ ಬಿನ್ನರಬಾರದೊಂದು ದಿಯು ವಸ್ತ್ರವ ಧರಿಸಿ, ಪಲ್ಲಮದೇಶಕ್ಕೆ ಶೋರಟರು || ಕಲ್ಪರಾಜನು ಕೂರೇತ ಪೂರ್ಣಾರ್ಯರವನೊಳಿ ಹರನ ಶ್ರೀಪನು ಎಂದು ಹಸ್ತಕ್ಷರವ ಕೊಡಬೇಕೆನಲು | ಆವ್ಯಾರೂ ಅಂಗೇಂತ ಕೊಳವನಧಿಕರೆಂದು ಒರೆದು ತೋರಿದರು || ಕುಚೋದ್ಯ ವಾಕ್ಯವ ಕೇಳಿ ಕುಂಪಕದಿ ಆವ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳನು ಕೇಳಿಸಿದನು | ಪೂರ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಪರಂಧಾನಕ್ಕೆ ತೀಳ ಕೂರೇಶರ ನೊಂದು ಬಂದರು | ಚೋಳರಾಜನು ಯತಿರಾಜರಿವರಲ್ಲನೆಂದರಿತು ಶೀಘ್ರದಿಂದ ತರರಳುಕಲು | ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಂದೊಳೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮನ್ನಾಧರ ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಒಡಕಲಿರಲು || ಶಿಷ್ಯರೆಂದರಿತು ಒಂದು ಹಿಡಿಸೈಕತವ ದ್ರುಸಿದವೇದದೊಳಿಳುವಂತ್ರಿಸಿ | ಅವರೈಕತವ ಮಾರ್ಗದಿ ಕಳೆದು ಮುಂದೆ ಮನ್ನಾಧರ ತೆರಳಿದರು | ದುಷ್ಟ ದೂತರಾ ದಾರಿಯೊಳು ಒರಲು ದೇಹವನ್ನೆಪ್ಪದಹಿಸುತಿರಲು ಕಂಗೆಟ್ಟ ಶೋಗಲು ರಾಜಧೂತರ ಬೇಗ || ಮಾರ್ಗವನು ತಪ್ಪಿ ಮಾರ್ಗವಳಿಯೆಂದ ನೊಂದು ಮಂತ್ರ (?) ರೆಂದುಪ ತಾರ ಕೈಕೊಂಡ || ತ್ರಿದಂಡ ಕಾಪಾಯವನು ಧರಿಸಿ ಕೊಂಡರು | ಮನ್ನಾಧರು ಚೇಲಚೋಲಾಂಭಾಗ್ಯಹಕಿ ಬಂದು ಅವಳ ಆಚಾರ್ಯಭಕ್ತಿಯ ತಿಳಿದು | ಪಾದವೆಯನಿತ್ತು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ ಮಾಡಿ ಮಾರ್ಗಕರನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು || ಮಾರನೆ ದಿನವೊಳಗವಳಪತಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ | ಶ್ರೀರಂಗದಾಸರೆಂದು ವಿಸರನಿಟ್ಟು ಅಯ್ಯುದಿನವಿದ್ದರಲ್ಲಿ | ಆವ್ಯರದ ರಾಯನಿಂ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ವಜ್ರಕ್ಷೇತ್ರವಂ ದಾಟಿ ಬೇಗ ಸಾಲಿ ಗ್ರಾಮದಿ ಬಂದು ನಿಂತರು ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯರು |

|| ವ ಚ ನ ||

ಇಂತಃ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಶಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಣಿಗಳಿಗೆ ಭಾಗವತ ಶ್ರೀವಾದತೀರ್ಥದಿಂದ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವಂತೆ ಅನ್ಯುಕ್ತಿಸಿ, ತೀರ್ಥವಾಸದಿಂದ ಪಾಪನಿರ್ಮೂಲರಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಪಾದವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪಂಚ ಸಂಸ್ಕಾರವಂ ಮಾಡಿಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರೀತೀರ್ಥನಾಮಗಳಂ ಧರಿಸಿದರು ಈ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಡಗ ನಂಬಿಯೆಂಬವರು ಬಹುಮನಂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಶ್ರೀವಾದತೀರ್ಥವಂ ಕೃಪಿಸಿದರು ಅ ಕೂಳು ಅತೀಂದ್ರಾರ್ಥವಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು ಮಂದಿವ ಸೃಷ್ಟಂತಂಕಂನಿಂಬಿಸೆ—

ರಾಗ | (ಪದದ ಶಾರದ ದೇವಿ)

ಮನ್ನಾಧರ ಮಹಿಮೆಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳ ವರುದಾಶ್ಚರ್ಮ ಕರವಾಗಿದು || ೧ || ವಯ ವ ಬಗವತ ಸ್ವಮತದಲಿ ಮನವುಡಿಸಿ ಸರ್ವರಂ ಸ್ವಮತವ ಮಾಡಿಕೊಂಬರು || ೨ || ಶ್ರೀವೀಕರನ ಕೇಳಬಿಂದು ಸರಸಿಂಹನಂ ವರ್ಧಿಸಿಕೊಂಡರಂದು ದುಷ್ಟನಿರ್ಮಮಾಡಿ ಸ್ವರಂ ಪೋಷಿಸಿದು | ಸೃಷ್ಟಿಗೀರ್ವರನಲ್ಲಿ ಮಂದಗ ಬೀಜವರು || ೩ || ತೆಂಡ ನೂರಿಗಬಂದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ಣರ ವ್ಯಾಪಿಸಾಡಿಕೊಂಡು || ವಿರುಲನ ವುತ್ರಿಗ ಬಹುರಾಜನಂ ನಡಿಸಿ | ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿ ರಾಜ ಯತಿರಾಜರ ವರೆವೊತ್ತಿವು || ೪ || ಕೇಶಿಯಂಕವ ನುವಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಧಿವಧಿ ರಾಯನಂದರ. ಈರಾರು ಸಾಸಿರಜನ ಬೆಡರು ಬಂದ ಸುಕುಲರೂಳ ಯತಿಶಿಷ್ಯ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು || ೫ || ವಡಗನುಂತಿರಗ-ಬಾದರ ಮಧುಮಿ-ಸ ಹಾನುಮದೇವನಿಯಲ್ಲ || ೬ || ಅರವೆವಂಗಳು ಕುಳಿತು ಸಮಪ್ರದನನು ಮಾಡಿಸಿ | ಸರ್ವರಂ ಜಯಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ವಿಸ್ತಿತನೂಡರು || ೭ || ಯತಿರಾಜರಂಕ್ಷಿಯಿಂದ ತೊಂಡೊರಲ್ಲ ತೂಕವ ನಿರ್ಮಿಸ ತ್ತೀರು | ಅನುಮಿ ಗ್ನಾ ತೀರಿತೆಂದು ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ಸೇಳ || ತಿರ ನಾರಾಯಣ ನು ಯತಿಶಿಷ್ಯ ಸ್ವಸ್ಥನಿ ನುಡಿದರು || ೮ || ಸೈನೇಯ ನುತಂದ ಶೈಲಕವುತ್ತಿಕೇ ಇದ್ದರವುದು ಎಂದು ತಿರುಕುಳಾಣಿ ಅಷ್ಟತೀರ್ಥ ಪಂಕಭಾಗವತ ಕ್ಷೇತ್ರವಿಹುದು | ಶೀಘ್ರದಿಂ ಬಂದು ಪೂರ್ಣೋದಾರವಮಾಸೆಂದ ೯ || ಕನಸಿನ ವಿವರ ವನು-ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪಳೆ || ೧೦ || ಜನಪತಿ ತನ್ನ ವರಿಂ ದಾರಿಯುಂ ಸುವಾಡಿಸಿ ಯಾದವಾದ್ರಿಯ ಸೇರಿ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಲೆಯ ಬಳಿಗಬಂದ | ೧೧ || ಸರ್ವತಪ್ಪ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿ ಆನಂದಮಯ ವಿವಾಸವನ್ನ ಕಾಣದೆ || ಮಹಾ ಚಿಂತೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಮನ್ನಾಧರು ಪವಡಿಸಿ | ತಾನಿವ ಪುತ್ರಮಂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಪೋಳಿಸು || ೧೨ || ಆನಂದದಿಂದಲಿವದ್ದು ಸರ್ವ

ರಿಂಕೂಡಿ ವಶೀಕರದ ಬಳಿಗೈತಂದು || ದಿವ್ಯನುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯಂ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣನಂ ದಣಿಯಿ | ಸಿಂಹನಾದವಮಾಡಿ ಬಹುವಿಧ ವಾದ್ಯತಂಪುಗಳ ವ್ಯಾಪಿಸಿದರು | ೧೩ || ಶ್ರೀರಾಜ್ಯ ನಾಸನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಜ್ಯೋಪವಂ ಮಾಡಿಸಿದರು || ಗೋಪುರ ಪ್ರಾಕಾರ ಗುಡಿಗೆ ಹ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳರಡಿಸಿ | ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಿದರು | ೧೪ || ಸಮೀಪ ದೊಳಗಿರುವ ಬಾದರ-ದೇವಾಲಯಗಳ ಕೆಡಹಿಸಿ || ಮಹಾರೋಷದಿಂದವರೆಲ್ಲರೊಬ್ಬರಿ ರಾಮಾನುಜರ ಕೊಲ್ಲಬರೆ ತಿರು ಕುಲದವರವರ ತಟ್ಟಿಸಿ ಕಡಿದರು | ೧೫ || ರಾಯನು ಮಹಾರೋಷದಿಂದ-ಶೈವರನ್ನೆ ಕಲ್ಪುಗಾಣದೊಳಗರಿಸಿದನು || ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ದೇವನಿಗೆ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವವ ಮಾಡಲು ಉತ್ಸವವೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರೆ ವ್ಯಾಕುಲದಿ ಮಲಗಿದರು || ೧೬ || ತಿರು ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲ-ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಬಂದು | ಯನ್ನ ಅರ್ತಾವಿಗ್ರಹವು ದಿವ್ಯವಾಚ್ಚನ ವ ನಿಯೇಳಿದುದು | ನನ್ನಿಯಂಪೋಗಿ ತರುವುದೆಂದಸ್ವಯನಿತ್ತನು || ೧೭ ||

|| ವ ಚ ನ ||

ಆನಂತರದೊಳ ಯತಿರಾಜರಿದ್ದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಸ್ಥ ದಾವಿವರವನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಗೆ ವೇಳಲು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾತನು ಕೃಮಗಿದು ಭಗವಂತ ಸಂಭವತರವ ತನಗೆ ಅಪ್ಯವಾದ ಕಾರುನಾಪುದೊ ಇವೆಂದು ಪಳಿ ಬಹು ದ್ರವ್ಯಗಳ ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೇತಿಯಂ ಬಲಸೂತ್ರ ಯತಿರಾಜರು ದಿಲ್ಲಗೆ ಪೋರಬರು | ಬಹುನಿಷೇಧೋಪ್ಪವ ಯತಿವರರು ಕಾರೀ ಶಾಲ ತ್ರಿದಂಡ ಕಮಂಡಲ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ದ್ವಾದಶ ನಾಗ, ತಳಸೀಮಾಲೆಗಳೆಂ ವಿರಾಜಿತರಾಗಿ ಬಹುನಂ ಪೋಲ್ವ ದಿಗ್ವರೇಜಿಸಿಸಿ ದಿಗ್ವರಗಂ ಬೆಳಗಿನ ತ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯೊಳು ಕೇಳಿತು, ವಿಷ್ಣುತ್ವನಾಲ್ಕು ಒಳವಸ್ತುರಿಂದಿರಾರು ಸಾಸಿರ ಬೀಯ ರುಗೊಂ ಪುರೇಷ್ಟಕರಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯರು ಸುತ್ತ ವ-ತ್ತಲೀಲೆಲಿಸ ತ್ತೆ ಬದು-ಗವನುಗ್ಗ ಡಿಸ ತ್ತುಂಪು ಘೋರಿ ಪಟು ವಾದ್ಯಂಗಳಂ ಬಾರಿಸತ ಬರುತಿರಲು, ಭಾಗವತವ್ಯಂ ದಪು ಭಗವಂತನಂ ನಿರೀತ್ರವಾಡತ ಬರುತಿರಲು, ಬಾಗಣಿ ದಾಸರ ಹಿಂಡುಗಳ, ತಿರುಕುಲದವರ ತಂಡಗಳು ಜಯಘೋಷವಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅನೇಕ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಯಾರ್ಗವಂ ಸರಿಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ವರಮುಪೈಭವ ದಿಂ ಯತಿರಾಜರ ಬಂದು ಡಿಲ್ಲಿಯಂ ಸೇರಲು, ರಾಮಸೈನ್ಯವು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವ ಮುತ್ತಿದಂತೆ ತಿರುಕುಲದವರು ಡಿಲ್ಲೀಕನ ಅರವನೆಯಂ ಮುತ್ತಿದರು.

(ಮಂದಿಸಾಗುವುದು.)

ಸಿದ್ಧ ರಾಮನು ಕಾದಿರನ ಮಾತಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, ಪುರಾಣಗಳಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಗೂ ಕಾಣ್ಯಕ್ಕೂ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು. ಸೆಲೀಮನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು, ವಾದವನ್ನು ಆತಂಕಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಂತೆಂದನು -

“ಅಗಲಿ, ಜಿಡಿ. ಈ ಮತವಿಷಯ ಕವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳು ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯವು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗಾಗಿ ಇಟ್ಟೀಯಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪಂಡಿತನಾದ ಆ ಪೈಬಿಯೊಡನೆ ಇತರ ವಿಧ್ವಾಂಸರೂ ಕೂಡಿ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮಯ್ಯವರ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿರುವ ನಾವಾದರೋ ಈದಿನ ಹಾಸ್ಯಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಸೇದದ ವಾಗಿ ಕಾಲಯಾವನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವೆವು. ಗಾಯಕ ನರ್ತಕಿಯರೆಲ್ಲೆ! ಒಂದು ಪಾನದ ಹಾಡು. ಪಾಡಿ. ಉಲ್ಲಾಸವುಂಟಾಗಿರಬೇಕು, ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವು ತಣಿಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿ? ಮದ್ಯವು ಬರಲಿ. ಅವರ ಅನಂದದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನ ಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ. ಶೇಕ್ ಸಾಹೇಬರೇ! ತಮ್ಮ ಕೋಪವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನ ಮರೆತು, ತಾವೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡಬೇಕು. ತೂಫಾ * ಕವಿಯಾದವನು ಪುಗಂಬರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನಲ್ಲವೆ? ಪೂಜ್ಯನಾದ ಆತನು ಕೂಡ, -

“(ವಾರಸೀ ಸುಘಾಸಿತವು)

‡ ಬವಕ್ಕೆ ನೈ ಪರಸ್ಥಿತ ಅಂಕಿತಸ್ತ ಅರಳಾ ಜಾಮ್ ಬರ್ದಾ ವದ್ || ನಮಿಂದಾನಂಚನಾಂ ಭರೈತ ಮನೇಹಕಲೂ ನಜರದಾರದ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವನಲ್ಲವೆ? ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಸುಘಾಸಿತದಂತೆ ನಾವು ಏತಕ್ಕೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು?”

ಅಬ್ಬರಕಾದಿರು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಏನನ್ನೋ ಗೋಗುತ್ತಿರುವ ನಾದರೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರದೆ ಹೋದನು. ತಪಾಪಾದವನ್ನು ಅಪ್ಪನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ರು ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನವೀನ ಮತದನ್ನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ತನಗೆ ರಕ್ಷಕಾರನು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಆತನ ನಿರಾಶ್ರಯವಾಗಿ

* ತೂಫಾ ಎಂಬವನು ಮರಾಠ ಕೈಸಿಗೆ ರವನು. ತಂದೆ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅರಬ್ಬಿಯೆ.

‡ ಮದಿರಾ ಪಾನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅರಬ್ಬಿ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಒಂದೆ ಕೈಯೆಂದುವನಿಗೆ ಈಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಕುಳಿತು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವರಾಧದ ಸಮಾಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ, ಪುಗಂಬರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರೆತು, ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಯುವರಾಜನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗದಂತೆ ಮಿಕ್ಕವರ ಹಾಗೆಯೇ ಯುಧೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮದಿರಾ ವಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು

ಉಳಿದ ಅತಿಥಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಸಮಯವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಕೂಡಿ ವುದರಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸೆಲೀಮನ ಸಂಕೇತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಗಾಯಕ ನರ್ತಕಿಯರೂ ಅತಿಥಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಅವರ ಮೊತ್ತಗಳನ್ನೆಲ್ಲೆ ಆವನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ರಂಭಿಯು ಸಿದ್ಧ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದ ಬಳಿಕ ರಂಭಿ ನೀತವೃತ್ತಿಯವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಧ್ವಾಂಸದ್ವಿತಿಗಳ ದವಳೆಂದೂ ಮುರಿಯದೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಮನಿಗೆ ದೃಢಾಭಿಪ್ರಾಯ ವಾಯಿತು.

ರಂಭಿ - ದುರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ಇಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ವೇಶ್ಯಾಜನರ ನಡವಳಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳ ದುಃಖಪಡುವೆನು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೆಯೇ ದಾಸರಂತೆ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದರೂ ಕೊಂಡು ಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರದ ವಸ್ತುವೆಂತೆ ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬರಿಗ ಮಾರುವರು. ಅವರ ಸಂಸಾರವೇನು? ದಾಸರಿಗಂತ ಕೆಲೆ, ಆದರೆ ಭಾಗ್ಯವಶಾತ್ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಶೋಷಕರು ನನಗೆ ಆ ಕಲೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಈಗ ಆ ವಿಷಯ ಬಂದಿದೆ, ನನ್ನ ಕೌಶಲದಿಂದಲೇ, ನಾನು ಸುಖವಾಗಿ ಬೀದಿವಿವಕೊಂಡಿರಬಲ್ಲೆನು. ಇದು ನಿಜವಾದರೂ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ -

ಸಿದ್ಧ - (ಆನುಕಂಪನ ಸ್ವರದಿಂದ) “ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿನು? ಏನು ಭಯ ಬಂದಿದೆ?”

ರಂಭಿ - ಯಾಗ್ಯ, ನನ್ನ ವನೋಗತವು ತಮಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೂ ನಾನು ದುರಾಚಾರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮವರ್ತನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ವಿಧ್ವಾಂಸದೊಂದು ದೀನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇನಾವೃತ್ತಿ ದೊರೆಯಬಹುದು.

ಇತ್ತ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಾತುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು, ಆತ್ತ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಉಕ್ಕಿಸುವುದೆಂದ ಹುದ್ದಿದ ಗಾಂವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದು ಮಂಗಳದ ಬಳಿಕ ಇತರ ಅತಿಥಿಗಳೂ ನರ್ತಕಿಯರೂ ಪುನಃ ಪ್ರಣಯ ಸಂಭವವನ್ನು ಮಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿವರು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ, ಮನಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹುಟ್ಟಿದುದು ಮೊದಲು ಈವರೆಗೆ ತನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ದೀಳದಿದ್ದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಗಳು

ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಅವುಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವೂ ಅವನಿಗೆ ವೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೇ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತನೂ ವಾನದಿಂದ ಸೊಕ್ಕೇರಿ ವಿವೇಕಹೀನನಾಗಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನರು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದ್ಯದ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಅಸೀನರಾದ ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಂದು-ತಾವಯಾರು, ಎಲ್ಲಿರುವೆಂಬಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವು ಕೂಡ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇತ್ತ ಶಹಾಬಾದಾ ಸೆಲೀಮನು ಈ ವೊದಲೇ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾರಾಂಗನೆಯರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕುಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬಳು ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ದ ಹಿಡಿಯನ್ನು ಅಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಅವನ ಭುಜಗಳ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರ್ಣಕಲಶಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಸೆಲೀಮನು ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳಕಡೆಗೂ ತನ್ನ ನಿಲುವಂಗಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತೊತ್ತೆಗೆದ ಮುತ್ತಗಳೆರಡನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಕಡೆಗೂ ಬಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮದ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡದೆ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನತಪ್ಪು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು ಹೀಗೆ ಹಜಾರದಲ್ಲೆ ಮಾತುಗಳು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಹೋದಂತೆ ಗೊಂದಲವೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಗಾಂವು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು, ಮದ್ಯವು ಅವಿರತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ, ಈ ಗದ್ದಲದಿಂದಲೂ ಪುಷ್ಪಗಳ ತೀವ್ರವಾದ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಅದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮದ್ಯದ ಮದದಿಂದಲೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮಂದವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಂದು ತನ್ನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯಿಡಲು, ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು, ನೋಡಲಾಗಿ ಸಲ್ವಣನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಸಲ್ವಣ —“ಹೊರಡು, ಈ ಸ್ತಂಭಲೆ ಹೆಚ್ಚುಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಾಗದು. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನು ಜಗಳಗಳೂ ವಾದಗಳೂ ಬರಬಹುದೋ ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ.”

ಸಿದ್ಧ:—(ತಡವರಿಸುತ್ತ) —“ಹಾಗಾಗಲಿ, ಆದರೆ ಶಹಾಬಾದಾವಿನ ಅಕ್ಕಿ ಪಡೆಯದೆ ಹೋಗುವುದು ಉಚಿತವೇ?”

ಸಲ್ವಣ:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) —“ಯುವರಾಜನ ಅಪ್ಪನೆಯೇ? ಆತ್ತನೋಡು, ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವೇ ತನಗೆ ಉಳಿಯದ ಅವನು, ಇಲ್ಲಿಯಾರುಬಂದರೋ ಯಾರು ಹೋದರೋ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನೇ?”

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಸೆಲೀಮನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಸೆಲೀಮನು ಸುಖಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನ ಒಂದು ಕೈ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ತೂಗುತ್ತಲಿ

ದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆತನ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿದ್ದ ಮದ್ಯ ಪಾತ್ರೆಯೂ ರಕ್ತಗಂಭೀಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಿತು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಯುವರಾಜನನ್ನು ಕಾಣಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ದೂರ ಅದು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸೆಲೀಮರಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಹೀಗಾದ ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಾವನ ಕೈಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಓರಿದನು. ಸಲ್ವಣನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಬೋಯಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತಾನು ತನ್ನ ವನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು. ಇತರರಂತೆಯೇ ಸಲ್ವಣನೂ ಯುಧೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದನಾದರೂ ಮದ್ಯದ ಸೊಕ್ಕಿಗೊಳಗಾಗದೆ ದೃಢವಾಗಿ ಕಾಲಹಾಕುತ್ತ ಹೋರಬಿಟ್ಟು ಹೋದನು. ಹೋಗುತ್ತ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯ ಸೆರಳಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಕೃಶಾಂಗನಾದ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಲ್ವಣನನ್ನು ಕೂಡಿದನು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪರಿಚಿತನಾದ ಗೋರಕ್ಷನೋಗಿಯೇ ಅವನು.

ಗೋರಕ್ಷ —“ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಸಲ್ವಣ.—ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರತದಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲಾರನು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಸಮಾಚಾರವು ನನಗೆ ದೊರೆತ ಬಳಿಕ, ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ನಮಗೆ ಕೂಡಲೇ ಎಚ್ಚರಿಸುವೆನು.

ಗೋರಕ್ಷ —ಇನ್ನು ಆ ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗನೇನು? ಆತನ ಮೇಲೆಯೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಏನೋನೋ ಸಂದೇಹ ಬಂದಹಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಆತನು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿದನಾದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹಕ್ಕಿ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತೇ ಇಲ್ಲವೇ?”

ಸಲ್ವಣ:— ಈವರೆಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೀವ್ರದೊಳಗಾಗಿ ಬೀಳದಿರನು.

ಗೋರಕ್ಷನು ನಕ್ಕನು. ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಗಲಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋರಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು.

ಶ್ರೀಃ
ವಿಳನೆಯ ಪ್ರಕರಣ
(ಗುಪ್ತಸಭಿಗಳು.)

ಪೈಜಿಯು ಸೆಲೀಮನ ಅಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸೆಲೀಮನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳು ಸೇರುತ್ತಲಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನೈಜಿಯು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಅಗಮನವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತ ಬಾಧಕತನ ಹುಚ್ಚರದ್ದೆ ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಂಚುಕಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಂತೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರವಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಅವನ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರ ಮುಖ್ಯಧನಾದ ವಾದ್ರಿ "ರೂಫಾವ್ ಅಕ್ಷಾವಿವಾ" ಎಂಬ ಗೃಹ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಕೆ ಬಂದನು. ಈತನನ್ನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ ವಂಡಲದ ಫಾದರ್ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಿಯಲ್ (Father Provincial) ಎಂಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಆಗ್ರಾವಿನ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. *

ಬಾಧಕತನು ಬಂದ ವಾದ್ರಿಯ ವಂದನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ — "ವೂಚ್ಚರೇ, ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಯಾರನ್ನು ನಾವೂ ನೀವೂ ಭವಿಸುತ್ತಲಿರುವೆವೋ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತನಗೆ ಸುಸ್ಥಾಗತವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಒಹಳ ಶ್ರಮವಾಗಲಾರದಷ್ಟೆ?" ಎಂದನು.

* ಕ್ರೈಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿಯ ಗೋವೆಯ ದರಾಯಣಿಗಳು ಅಕ್ಕರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂದೂ ಒಬ್ಬರೇ ಕಾಬುಲ್ ಎಂಬವನು ಅವರ ನಾಯಕನಾಗುವೆನು ಬಳಿಕ ಕ್ರೈಸ್ತಮತಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲವು ಕೆಲವು ಪಾದ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆದರವನು ಅದಕ್ಕೆ ಯಮೀರಗೆ ರೂಫಾವ್ ಅಕ್ಷಾವಿವಾ, ಎಂದೂ ಒಬ್ಬರೇ ಮುಖ್ಯಧನಾದ ವಾದ್ರಿ ಮತ್ತು ಎನ್‌ಎಲ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬರೇ ಸರಾಧ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮೂವರು ಆಗ್ರಾವಿಗೆ ಹೋದರು ಇವರಲ್ಲಿ ಎನ್‌ಎಲ್‌ಗೆ ಫಾರ್ಮೋಪದೇಶಕರ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವನು ದ್ವಿಭಾವಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಬಾಧಕತನು ಇವರ ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಒಬ್ಬರ ಅಕ್ಕರು ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವೆನು ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅತಿ ಸತ್ಕರಣವನ್ನು ಬಾಧಕತನು ಅವರನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಳುಹಿಸಬಟ್ಟನು ಇವರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಾವಿವಾ ಎಂಬವನು ಕಾರಾಕುರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮುಂದೆ ಕ್ರೈಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಅಕ್ಕರು ಅಕ್ಷಾವಿವಾ ಮರವರವರು ಮೂವರು ಪಾದ್ರಿಗಳು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಧಕತನನ್ನು ಕಂಡರು ಆದರೆ ಬಾಧಕತನು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವರೂ ನಿರಾಸರಾಗಿ ಏನೂ ಗೋವೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಕ್ಷ — ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಶ್ರೀಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಪುಣ್ಯವಶಾತ್ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯವೇನೋ ಸುದೃಢವಾದುದಲ್ಲವು. ಆದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ತುಚ್ಛಮಾನವರಾದ ನಾವು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಹೇಗೆ ಇಡುವನೋ ಹಾಗೆ ಗುಣಗುಟ್ಟದೆ ಸಮಾಧಾನವೊಂದಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ?"

ಬಾದ — ತಾವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಆದಿರಲಿ, ತಾವು ಮುಂದಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಆ ಇಂಜಿಲ (Evangelist) ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ವಿತ್ತರಾದ ನೈಜಿಯವರು — ಅವರನ್ನು ತಾವು ಮರೆತಿರಲಾರಿರವೆ? ಅವುಗಳ ಒಪ್ಪುಭಾಗವನ್ನು ನನಗಾಗಿ ಅನುನಾದ ಮಾಡಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅಬುಲ್‌ಫಜಲ್‌ರೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಓದಿರುವೆವು "

ಅಕ್ಷ — ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖನಾಗಿ — "ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು, ನಾವು ಜಿತ್ತಿದ ಒಬ್ಬ ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತೆಂದು ಆಶಿಸಬೇಕೋ?"

ಬಾದ — ಪಡಬಹುದೆಂದೂ ಹಿಂತಿರುಗುವೆನು, ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇಕವನ್ನು ನಾನು ತುಂಬ ಶ್ರಾಘಿಸುವೆನು. ಈಗ ನನಗೆ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿದೆ. ನೀತಿಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ವಿಷಯವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಇಸ್ಲಾಮಿಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಇಲ್ಲದೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವೈರಾಗ್ಯದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯತ್ಯಾಗದ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪರಾಭಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ದಾನಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆಯು ನಮ್ಮ ಕೊರಾನಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ನಾನು ವಿಸ್ಮಯದ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ವಿಸುವಿನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಕಾಣುವೆನೋ ನಿಮಗೆ ತಾನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರದು."

ಅಕ್ಷ — "ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ಕೈಮುಗಿದು" "ಪ್ರಭು ಮಹಿಮೆಯ ಅಗಾಧವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯಾಸತ್ಯದ ತುಲನಮಾಡಿ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಧರ್ಮವಾಗುವು. ಆ ಮಾರ್ಗವೇ ಅತ್ಯುಚ್ಛ ದೃಢತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೂ ಸದಸದ್ವಿಚಾರಶೀಲರೂ ಆಗಿರುವ ತಮ್ಮಂತಹ ಬಾಧಕತನು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಯದಿಂದ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದುದು ವಿಶೇಷವಲ್ಲ."

ಬಾದ — ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಇಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಡುವೆನು. ಆದರೆ

ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉಳಿದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕವೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಉಳಿಯುವುದೋ ಹೇಗೆೋ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಆದರೂ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬೈತಿಡದೆ ಸರಳವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಉಳಿದುದನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದೆನು. ತಮ್ಮ ಮತ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಉತ್ತರೋತ್ತರಮಾದ— ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಅಂತರಿಕವಾಗಿ ಶ್ಲಾಘಿಸಿದುದು ನಿಜವಾದರೂ— ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ— ಉದಾಹರಣೆ, ವೇದಗಳಂತಹ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ— ಇರುವ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹ ನಾನು ನಿಮ್ನುಬನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಾವು ತಿಳಿಯಲಾಗದು.

ಅಕ್ಷೆ:—“ಐಂಚತ್ ತೀವ್ರಸ್ವರದಿಂದ—“ನನು? ಭಯಂಕರರಾದ ಅಮೂರ್ತಿವೂಚಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವೇ?”

ಬಾದ:—(ಶಾಂತಭಾವದೊಡನೆ) “ಆವರಲ್ಲ ಅನೇಕರಿಗೇನೋ ಆ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲಬಹುದಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಾಗೆ ಕರೆಂಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ನನು, ಫೈಜಿಯವರೇ, ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ?”

ಫೈಜಿ:—ವಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆನ್ಯರಿಗೆ ಅವಗತವಾಗಲಾರದು. (ಪಾಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ವಹಾಶಯ! ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ, ವೇಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳು ಅವರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾನಿಬ್ಬರೂ ತಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲೆವು.

ಅಕ್ಷೆ:—ನಿಟ್ಟತಸ್ವರದಿಂದ “ಇದು ಸರ್ವವೈವ ಅಸಂಭವನೀಯವು.”

ಫೈಜಿ:—ನನುನಗುತ್ತ “ಆದೇಕೆ. ಅಸಂಭವವೆನ್ನುವಿರಿ? ತಾವು ಆ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿರುವಿರೇನು?”

ಅಕ್ಷೆ:—ಕೆಲಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೇನೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅಗತ್ಯವೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ನಮಗಾಗತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವೇನಿದೆ? ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯವು ಏಕವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅನೇಕವಾಗಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ?”

ಬಾದ:—“ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವಿರಲಾರದು ಆದರೆ, ಸತ್ಯವೆಂದರೇನು? ಅದು ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ? ಅದೇನು.

ಒಂದೇ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವುದೇ? ಅಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳುವಿರಿ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು?”

ಅಕ್ಷೆ:—ಈಶ್ವರ ಪುತ್ರನಾದ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು. ಅದೇ ಆಧಾರವು.”

ಬಾದ:—ಅದು ನಿಮ್ಮ ಜನರು ಹೇಳುವ ಮಾತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾದಿಗಳಾದ ಫೈಜಿಂಜರ ಮಹಮ್ಮದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದುದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಅಬ್ದುಲಾಹಿದರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನು ಈಶ್ವರ ಪುತ್ರನೇ ನಿಜವೆಂದು ತಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಿರಾದರೆ ಆದನ್ನೂ ವೇದಗಳು ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗೊಳಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಫೈಜಿ:—ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವೈಷ್ಣವರಾದರೋ ಸತ್ಯವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಹುಲುವ ತದವಿ ಅವತರಿಸಿ ತಮಗೆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಅಕ್ಷೆ:—ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಸತ್ಯವಾದುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರ ಪ್ರಣೀತನಾದ ಬೈಬಲಿ ಪ್ರಮಾಣವು.

ಅಕ್ಷೆ:—ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸ್ಲಿಮನಿಗೆ ಕುರಾನು, ಮತ್ತೂ ಇತರ ಮತಗ್ರಂಥಗಳೂ, ಫೈಜಿಯವರಿಂದ ಈಗ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಅವರ ಮತಗ್ರಂಥಗಳೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಕ್ಷೆ:—ಆದರೆ ತಾನೇನು? ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಸುದೃಢವಾದ ವಾಯದಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದೋ ಆ ಧರ್ಮವೇ ಸತ್ಯವಾದುದು.

ಬಾದ:—ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಅಸ್ತಿಭಾರವು ದೃಢವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವರಲ್ಲವೇ?

ಅಕ್ಷೆ:—ತೇಗೊ ಇಸ್ಲಾಮಾ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮವು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದುದೆಂದು ಒಪ್ಪದೆ ತೀರದು.

ಬಾದ:—ಅದು ನಿಜ. ಆದರೆ ವೇದಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಚೀನವಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಆ ವೇದಗಳಮೇಲೆಯೇ ಹಿಂದೂಗಳ ಧರ್ಮವು ಆಧರಿಸಿಬಿಡಿದೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಕೂಡ, ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪುರಾತನವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಂತೆಯೇ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಕೂಡ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಭೂತದಯೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಪ್ತಿ ಕಾಣಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಹೋಲುವುದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ,

ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರದಂತೆ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಬಾದಶಹನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪವಾವುದಿಲ್ಲವೆಂದೆಂದೇ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿ ತಾನು ಯಾರ ಸ್ವಾಧೀನವೆನಿಸಬಹುದೆಂದು ಕೂಡ ಮರೆತು, — "ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಕೆಲಸವು ಸಾಗುವಂತಿಲ್ಲ" ಎಂದನು.

ಬಾದ — (ನಸುನಗುತ್ತ) — ನಿಜವೇ! ಆದರೆ, ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಾವು ಹೇಗೆ ಈ ದೇಶದವರ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ ಸಂಪ್ನರವೆನೋ ಹಾಗೆಯೇ ತಾವು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಲಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯೇ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ಕಡೆಗೆ ಅವುಗಳೇನು ಉತ್ತಮವಾದುದು ಯಾವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತಲಿರಬಹುದೇ? "

ಅಕ್ಷೆ — ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸತ್ಯವೇದವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದು ಬಂದೆನು.

ಬಾದ:— (ಸ್ವೇದನಗಿಳಿಸುವ ತನ್ನ ಗಂಭೀರವೃತ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ) — "ಆ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿಂದು ನಾನು ಮನಃಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು ಪರಂತು ಪರಕೀಯರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ತಾವು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನೇ ದಿಟವೆಂದು ಅನ್ನರು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನೋಡಿವಿರಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆನೋ ಕಾಣಿಸು.

ಅಕ್ಷೆ — (ಬಾದಶಹನು ಸೂಚಿಸಿದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ) ಆದರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣ ಹೃದಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜನೆ ಅಥವಾ ನಾಸ್ತಿಕನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವ ದೃಢಪ್ರತ್ಯಯ ಬಲದಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೆಂಟಾಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ."

ಬಾದ — "ಏನು? ತಮ್ಮ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಉಪದೇಶಮೂಲವಾಗಿಯೇ?"

ಅಕ್ಷೆ — "ಆತಂಕವೇನು?"

ಬಾದ — ಚೆನ್ನಾಯಿತು, ಇತರ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ಆ ವಿಶೇಷವಾದ ಗುಣವು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿರುವುದಾಗಿ ತಾವು ದೃಢಪಡಿಸಿ ಹೇಳುವಿರಾದರೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವು ದೃಢವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಮಸ್ತ ಧರ್ಮ

ಗಳನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅರಿಯುತ್ತಿರುವೆನು ಇನ್ನು ಯಾವ ವಿಷಯಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ವೇದವೇ ಹೇಳುವುದೋ ಆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಭಾವಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹೀಗಾದುದಿಲ್ಲ, ಜನರು ಧರ್ಮತತ್ವಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವೇನು? ಧೈರಿಯವರೇ ನೀವು ಹೇಳುವುದೇನು? ನೀವು ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸತಕ್ಕವರು ನನ್ನ ತಯಾಗರಿ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಈ ಉಪದೇಶಕರವೆಯಾಗರಿ. ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಲು ನೋಡುವವರಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬಹು ಅಮೃತವಾಗಿದೆ."

ಆಕ್ಷೇಪವಾನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಿತೋ ನೆನಿಸಬಹುದು, ಸಂದೇಶವಾಗಿದ್ದರೂ ಧೈರಿಯು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆತನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಫೈಲಿ — ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ದಿವ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಕೆಂಪನಾತ್ರವೂ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಉಪದೇಶಕವಯಾಶಿಯರು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟರೂ ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದರೂ ಮುಕ್ತಾನರವರಿಯಾಗಲಿ, ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜಕರಾದ ಅನರು ನಂದಿಸುವ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಅವರ ಧರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರವು ದಿವ್ಯ ಬೀರಣರೂರಾದೆಂದು ನಾನು ಮೆಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು. ಈ ವೇದವೆಂದೆಂದೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಬಹುದೆಂದೆ, ಅದರ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಶ್ವರವಾದಿಗಳಾದವರು. ತತ್ವವಾದಿಗಳಾದ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಈಶ್ವರರು ಸೂರಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಇನ್ನು, ಮೂರು ಬೆಟ್ಟ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕ ಜನರೂ ಇರುವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಕೂಡ, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮನ್ನಿಸಲಾರರು. ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತಾನೇ ಪ್ರಸಂಗ ಆತನನ್ನು ಪತಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಅಥವಾ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ತಾನೇ ಸಾಯುವನು, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯನನ್ನು ಸಾಯಲು ಕಳುಹಿಸುವನೆಂಬುದನ್ನು, ಅಲ್ಲವೆ-ಮನುಷ್ಯರು ಪತಿತರಾಗುವರೆಂಬ ದನ್ನು ಆತನು ವೇದವೇ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ, ಇಂಥಾ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಧರ್ಮ-ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಂಬಲಾರರು. ದಿವ್ಯೋತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನ ಮೂಲಕಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇರ

ಅರರು. ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಜನರು ಹಿರಿಯರ ಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ, ಸುಲಭವಾದ, ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಈ ನೂತನವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರರೆಂದು ನಾನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳ ಬೇಕೇ? ಈಗಳನ್ನು ತಾವು, ಅಶ್ವರನ ವಾಪಿಸ್ಸರನ್ನು ಪಶ್ಚಿತ್ತಾಪಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನೂ, ನೀತಿ, ಭೂತ ದಯೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಮಾತ್ರ ಉಪದೇಶಿಸಿದರಾದರೆ ಆ ತತ್ವಗಳು ಅವರಿಗೆ ನೂತನವಾದುವು ಗಳಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶವು ಪುನಃ ಕ್ರಿವಾತ್ರವಾ ಗುವುದು.

ಅಜ್ಜೆ:—(ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ)—ಅದರೆ, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅತ್ಯುತ್ಕಟವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವೊಂ ದೇ ಪಾತಕಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಿರಂತರ ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾದರೂ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನಾದರೂ ಸಹಿಸಲು ನಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು. ಇನ್ನು, ಸಂದರ್ಭ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ, ಹಿಸವಿನ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನಂತರದ ಇತರ ಸಾಧುಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡತಕ್ಕವರಲ್ಲ.”

ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಕೋಪಪರವಶನಾಗಿ ಕಂಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ವಾದ್ರಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಬಾದಶಹನು ಪ್ರೇಮಪುರ ಸ್ಕರವಾದ ಮೃದುಮಧುರ ವಕ್ತನಗಳಿಂದ ಇಂತೆಂದನು— “ನಾನು ಆಳಿಕೊಂಡಿರುವವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮಜನರಿಗೆ ಅದೊಂದೂ ಅಗತ್ಯವಿರಲಾರದು, ಮತ್ತು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಸೀಮೆಗಳೊಳ ಗಾಗಿ ತಮಗೆ ಎಂದಾದರೂ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಅಪಮಾನವಾಗಿರ ಬಹುದೆಂದು ನಾನು ನೆನಪುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿ, ನೋಡಿ ಇತರರು ಈರ್ಷ್ಯೆ ಪಡುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ, ತಮಗೆ ಸನ್ಮಾನಮಾಡುವೆವು. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ, ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಾಗ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ತಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಪರಂತಃ, ಈಗ ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ತತ್ಪ್ರವಾಗುವುದೇ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಧೈರಿಯವರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ರುವೆನು. ಅಂಥ ಸಂಭವವು ಇರುವುದೆಂದು ನನಗೂ ತೋರು ವುದಿಲ್ಲ.

ಅಜ್ಜೆ —“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾ ಳಾಗಿ ಉದಾಹರಣೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಡಿ”

ಅಕ್ಕರ — ಅದರೆ, ವೊತ್ತವೊಡಲು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅಂತೇಕರಣವುರಸ್ಸರ ವಾಗಿ ನಾನು ನಂಬದಂಥ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಂಬುವೆನೆಂದು ಬಾಲುಂದೆ ಅಡುವಂತೆ ನೀನು ಹೇಳುವಿರೇನು?”

ಅಜ್ಜೆ —“ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ಅಸಂಬಧವಾಗಿಯೂ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತ ವಿವೇಕಹೀನವಾದುದು ದಾಗಿಯೂ ತೋರಬಹುದು. ಅದರೆ ನಾನು ಬೇರೆ ಒಲಾತ್ಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏನಂತೆ, ಈ ನಮ್ಮ ಮತತ್ರಂಧಗಳ ಪುನದಿಂದ ಭಾರತವರ್ಷದ ವಿಚಾರಣೆಯಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ಚಿತ್ರವು ನಮ್ಮೆತ್ತರನ್ನೂ ಕಾರವ ನರಕದಿಂದ ಕಾಮಾಡತಕ್ಕ ಬಂದೇ ಬಂದು ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಈ ಸತ್ಯಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಪಡದೆ ಇರ ದೆಂದು ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಶಿಸುವಿದ್ದೆನು. ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಶೆಯು ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ಕಂಡಬಂದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಈತಾತರತೆಯೊಡನೆ ಅಡಿದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದವೇನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.”

ಅಕ್ಕರ —ಅದೊಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಪೂಜಕೆ ಕ್ಷಮೆಬೀಡುವ ಅಗತ್ಯವೇನಿದೆ? ತಮ್ಮ ಹೃದಯಸ್ಥವಾದ ಪೂಜವನ್ನು ನಾನು ಅಗಲ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆನು. ಇನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರೆಯೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತೂ ಅಲ್ಲ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನಕಾಶಕೊಡುವೆನು. ತಾವು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟ ಸಾಧ್ಯ ವಾದರೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ತೇಜವಿಂದ ಬೆಳ ಗಿಸಿ ಈ ದಿನದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಲಿ ಇದ ರಂತೆಯೇ ಮಲವು ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಈ ಹೊತ್ತ ನಮ್ಮೆತ್ತರಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತು ಗಳು ನಡೆದುವು ಮುಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವು ದಾದರೂ ಒಂದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ. ಬಂದವೇಳೆ ತಮ್ಮ ವಿಧೇಯ ಮತ್ತು ವಕ್ರೋತ್ತರ ಬಲದಿಂದ ನನ್ನ ವನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಈಗಳಿನಕ್ಕಂತ ಅಧಿಕ ಸುಪರಿಣಾಮವಾದರೂ ಆಗ ಬಹುದು.”

ಬಾದಶಹನ ಮಾತು ಪುಂಗರ್ಭಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತನ ಸ್ವರ ದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಮುಖಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಅದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡುರಕ್ತಾಗಿ ವಾದ್ರಿಯು ಬಾದಶಹನ ಉಪಕಾರವ ನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಮುರ್ಛಾದಿಯೊಡನೆ ವಂದಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅಕ್ಷೇವಿವಾಪಾದ್ರಿಯ ಹೊರಟುಹೋದಬಳಿಕ ಬಾದಶಹ ನು ಫೈಜಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದನು : "ಅಕ್ಷೇವಿವಾಪಾದ್ರಿಯೇನು? ಅಬ್ದುಲ್‌ಕಾದೀರೇನು? ಎನ್ನನೋಡಿದರೂ ಪ್ರಮಾಣವಿಶ್ವಾಸ್ಯ ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣೆ, ಎಂಬ ಒಂದೇ ಮಾತು ಧನ ಧನ ಹೊರಡುತ್ತಿದೆ. ವೀರೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಷಯ ದುಾಗಲಿ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಥವಾ ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಭೀತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಅನರ ವಂಶದಿಂದ ಬಂದಕ್ಷರವೂ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ ಅದರೂ ಧರ್ಮಾಂಧರಾದ ಇಂಥ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಡುವೆನು ಗ್ರಂಥಪಠನದಿಂದ ಅತ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮವಿಷಯವಾಗಿ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಬರುವುವು. ಆದರೆ, ಬೀರಬೀರ ಧರ್ಮಗಳ ಧರ್ಮ ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದ ಮಾತುಗೊಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಹೋಲದ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದು."

ಫೈಜಿ — ಅನಾತು ವಾಸ್ತವವಾದುದು ಅನುಭವದಿಂದಲೂ ವಿವೇಕದಿಂದಲೂ ದೊರೆತ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಲ್ಪನಾಬಲದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ನೋಡುವ ಈ ಜನರು ಧನಧನ ಪ್ರಮಾಣ ಈಶ್ವರ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ನಿರವಾಯವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜವು. ಅನುಗ ಅನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಿರಾಧಾರತೆಯನ್ನೂ ಅಸಂಬದ್ಧತೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿ ಅವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಈಶ್ವರಪ್ರಣೀತವನ್ನಿಸುವ ಮೃಜನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧಾರವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸದೆ ಬೀರ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಒಂಡಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅಂಥಜನರು ತಾವು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಧನಧನ ಪರಿಸ, ಅವುಗಳ ಬಲಬಲಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಹೋಗಿ ತುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅತ್ಯಶ್ಚರ್ಯವು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರಾದರೆ ಅನರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಶುನ್ಯತೆಯು ಕಣವಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಂಬಷ್ಟು ಗದಿರಿದು. ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಅಪಂಕಾರದಿಂದ ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವರು ಪರಂತು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅವುಗಳ ಮಾಯವು ಕಲ್ಪನಾಸ್ಥಿತ್ಯುಲ್ಲ ನೆಲಸುವುದೆಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಫೈಜಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಾದಶಹನು ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ವಲ್ಪನಾಗಿ ಧನಧನ ಇಂತೆಂದನು — "ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಕೂಡ ದಿಟವೇ ಆಹುದು ಆದರೆ, ನೀವು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಈ ಜನರ ವಿಷಯದಲ್ಲೊಂದು ನನಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿರುವುದು. ಉತ್ಸಾಹವರ್ಣನಾಗಿದ್ದ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾಬಲದಿಂದಲಾದರೂ ಯಾವುದೊಂದು

ಸತ್ಯವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಫುರಿತಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ವಿವೇಕ ಜ್ಞಾನಗಳ ಅಧಾರವೂ ದೊರೆಯಬಹುದು. ಸರಿ. ಇಂದಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮುಗಿಸುವ, ಬೀರ ಕೆಲಸಗಳಿವೆ. ಈಗಲೇ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲರ ವರು ಬಹುಕೃಪವಾಗಿದ.ವರು."

ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಯಂಕಾಲವೂ ಆಗ್ರಾವಿ ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಗಠ್ತಸಫಿ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿಷಯಕವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುಕೂಡ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೆಲವರಿಗಿಲ್ಲದೆ, ಹೆರವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಜೀಯುಳ ಸಂದರ್ಶನವಾದಂದಿನಿಂದ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಜಿಪಿಟದ ಅವಳ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಹೀಗಿರುತ್ತ ಒಂದು ದಿನ ಅವಳು ಆತನಿಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು ಅವಳ ಮೂಲವಾಗಿ ರಜೀಯುಳ ಅನುತ್ತರಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಧನಧನ ನೋಡಲು ಹೋಗಿ ನು ಮತ್ತೆ ಆತನವಾಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬಬ್ಬರನ್ನಿಬ್ಬರು ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನ ನಡೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮಪರಿಚಯದ ಸ್ವರೂಪವುಂಟಾಯಿತು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ರಜೀಯುಳ ವಿರಹವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದವನಾದನು; ರಜೀಯುಳ ಸಹವಾಸ ಸುಖವು ದೊರೆಯದ ದಿನವು ಆತನಿಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತು. ನಗರಶೋಭೆ, ನಗರವಾಸದ ಸುಖ, ಅಬುಲ್‌ಫಜಿಲನ ಮತ್ತೆ ವಂದಿ ಬಾದಶಹನಿಂದಾಗುವ ಆನಂದ, ವಿಶ್ವಾಸಮಾತ್ರನಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಒಳಗೆ ಬರವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಫೈಜಿಯ ಸಲ್ಲಾಹ, ವಿನೋದ, ಪರ್ವಿಜನಂಥ ಗೆಳೆಯನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮನೋಲಾಸ, ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸು ವಿಮುಖವಾಯಿತು. ಆ ಉದ್ಯಾನವನವಾಸಿನಿ ಯಾದ ನೀರೆಯ ಸಹವಾಸ ಸುಖದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿ ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತು. ರಜೀಯುಳ ಮೇಲಣಪ್ರೇಮವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಹೋದಂತೆ ಇಲಾಖೆಯು ಮುಖವೆಂದಲವು ಅವನ ಮನೋಮು.ಕರದೊಳಗೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಹೋಯಿತು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅಪ್ರಕಟವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ರಜೀಯುಳೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಸ್ನೇಹಭಾವದ ಬದಲಾಗಿ ರಜೀಯುಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಪ್ರೇಮಭಾವವುಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋ

ಚರಿಸಲಾಗಿ ಆತನ ಅಂತರಂಗವು ಕಂಪಿಸಿತು, ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ಆ ಭಯವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ರೇವಿಯು ಕನ್ನಡ ತನ್ನ ವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಪ್ರೇಮ ಪಾತ್ರ ನಾಗದೀಕೆಂಬುದೇ ಆ ಬಹಿಷಕ ಆತನ ಏಕಮಾತ್ರವಾದ ಆಶೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದ ರಾಮನು ತನ್ನ ವನೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುಖಾಸೀನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಒಂದು ಮೀರದವೇಲೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಫುಗಲೂ ಸ್ವರ್ಣಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ ರೂಪಕರವಾದ ಮದಿಯೂ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ವೃಂದಸೀರನು ಸಂಜೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರೇಮ-ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಮನಃ ಆರ್ಥನೀಯವಾದ ತೀವ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಿಪ್ಪೆಯಾಕವೆ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಲೂ ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವನು ಆ ತನ್ನಂಥವನು ನೋಡಲು ಈ ದಿನ ಎಂದಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ವರದೇಶಿಸಿತು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ವಿವಿಧ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾದ ಮಂದವಾರು ತನ್ನ ಬೀಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅಂತಿರವಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಉದಯಿಸಿದನು. ಉದ್ಯಾನದೊಳಗಣ ಬಲಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಧಾಂವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಲೂ ಮೃದುವೆಂಪುಂಕೆ ರೋರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಬಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭವವನಾದ ಪ್ರಕಾಶವು ಬೀಳುತ್ತಲಿತ್ತು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೂಪಮಯವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ರೇವಿಯು ತನ್ನ ಮಂದಸ್ಥಿತ ಸಹಿತವಾದ ಪ್ರಣಯ-ಸಾಧನವನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೂ ಇಂತೆಂದಳು. — "ವಿ. ತೋರತುಮೆ! ಒಂದು ಬಾರಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕ್ಯಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಈ ದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಾಚಿಸುವೆನು. ಅದನ್ನು ನೀವು ವ್ಯವಸ್ಥಿಸಿದರಾದರೆ ನಿಮಗೂ ಶುಭವಾಗುವಂತೆ, ಆವೇಶವಾಗಲಿ. ಕೇಳುವೆರೇ ?

ಕುವಾರ — (ನಿತ್ಯಂಕನಾಗಿ) — "ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನು ನನಗೆ ಶಿರಸಾವಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಳಂಬವಾಗಾರದು. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿ ಬಿಡು."

ರೇವಿಯು — (ನನನಗ ತ್ತ ಬೆರಳೆತ್ತಿ) ಎತ್ತರದಿಂದ ಮಾತು ಕೊಡಿದ ನನ್ನ ಅನೇಕವನ್ನು ತಿಳಿಯುವವೆದಲೇ ಸಿದ್ಧರಾಗಬಹುದೇ? ರಾಜಾನ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸುವವರಾದ ತಾವು ಈ ಹುಚ್ಚು ಹೋಗುವ ಗಳು ಏನನ್ನು ತಾನೇ ಕೇಳಬಲ್ಲವು? ಏನೋ ಅಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಅತಿಮುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ತಮ್ಮ ಭಾವನೆ ತಪ್ಪು.

ಕುವಾರ — (ಅತುರದಿಂದ) — "ಅಂಥ ಭಾವನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆನು. ಏನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಂತೆ ತಪ್ಪದೆ ವರ್ತಿಸುವೆನು."

ರೇವಿಯು — (ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ಈಗಿನ ವಾರ್ಧನೆಯು ನನಗಿಂತ ತಮ್ಮನ್ನೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕಾಂತ ಉದ್ಯಾನ ವನವಾಸಿನಿಯಾದ ಇವಳು ಅಗ್ರಾನಿವ ಆರಮನೆಯ ಮತ್ತೆ ಮಂತ್ರಾ ಲೋಕನ ಸಭೆಯ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇನು ಬಲ್ಲಳೆಂದು ತಾವು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆಲ್ಲ ರಾಜಾನ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೆಲವೊಡನೆ ನಂಬಿತನುಸರುವುದರಿಂದ ನನಗ ಬಾಧಕವನ ದರ್ಬಾರಿನ ಇತ್ಯಂಭೂತ ವರ್ತಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮಗಿಂತ ಮಂದಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತಿವೆ. ನಿಮಗೂ ನಿಮ್ಮ ದೇವರೂರಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವಾದ ವಾರ್ತೆಗಳು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾರಿ ತಿಳಿಯುವವು ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುವ ಸಮಾಚಾರವು ತಮಗೂ ತಮ್ಮ ದೇವರೂರಿಗೂ ಅವಶ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಕುವಾರ — (ಸರಿ ಸರಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನೀನು ಹೇಗೆ ತಕ್ಕದೇನೆಂಬುದು ನನ್ನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಕ್ಯಾರಾದಲ್ಲಿ ಹೋರಬಿರುವ ಅಂತಃಕಲಹಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲವಾದ ಆ ದೇಶವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಯಿಸಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಲೋಚನೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ನೀನೇನನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆ, ಅಲ್ಲವೇ?

ರೇವಿಯು — ತಾವು ಸುಖವಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆದರೆ ಆ ಉದ್ಯೋಗವು ಈಗ ಪುನಃವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಾವು ಅರಿತಲ್ಲ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಸೈನ್ಯವು ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತದ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ದೇಶದ ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮ ಜನರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗುವ ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ನಿಯೋಜಿಸುವುದಾಗಿ ಕೂಡ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಬಾಧಕವರ ಸೈನ್ಯದೊಳಗಣ ವಿಶ್ವಾಸ ಲಲರಾದ ರಜಪೂತ ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತಾವು ಬಾಧಕರಿಗೆ ಅಂಥ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಂಕಿತರಾಗಿ ನಡೆದಿರಾದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಅವರು ದೃಢಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು." ರೇವಿಯು ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕುವಾರನ ವನಸ್ಸು ಅಸುಧವಾದ ರೂ ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಪರಸ್ಪರಮುಖನಾಗಿ ಅವನು ಇಂತೆಂದನು: — "ಪ್ರೇಮಿಸೀ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗಾದರೆ,

ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೂ ಏನು? ದೇಹೆಂದು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ದಿನ ನನ್ನೊಡನೆ ಎತ್ತವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ರೇಣುಕಾ - ನನ್ನ ಸುಖವೇ ಉದ್ದೇಶವು ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೃದಯೇ ಪ್ರವಣ ಸುಖದ ಸುಖಂಧವು ಇದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಗಟ್ಟಿದ್ದ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ತಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರ ಬಹುದು ಈಗ ನನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಸ್ವವಾಗಿ ಹೇಳಬಿಡು ವೆನು. ಸವಿಯೆಂದು ಮರೆಮಾಚಿ ಅಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವವಿಷ ಯವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದೆನು. ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ದುಃಖ ವುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವನಾದ, ಕಲ್ಪರಾತ್ಮನಾದ, ಆ ನನ್ನ ತಂದೆ ಯ ಆತ್ಮಿಯಂತೆ ವಂದಿಸಿದ್ದ ಆ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಈಗ ವ್ರಿಶ್ಚದ ಲ್ಲಿಯೆ ನಿನ್ನವರಲಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಪರ್ವಾಯನವಾದಿ ಅನನ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದೂ ಭಯವು. ಈಗಾದ ಒಳಕ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಲ್ಲವನ್ನಿಗೆ ನಿರಾಶಂಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತನು. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವಾಸವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ರೇಂಬಿಗ ಸತ್ತವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು ಅದೇ ಕಾಸ್ತೀರಶ್ವಾ ಬಾದಶಹರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಟ್ಟಿರೆ ನನಗೆ ಆತ್ಮಯತ್ನಾ ಸೇರಿ ಇಷ್ಟುಂಟಾಗಿ ಆ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಬಂದು ನನ್ನ ಸ್ವು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು. ಒಳಕ ಸುಖವಾಯಕ ವಾದ ನಮ್ಮ ಸಮಾಗಮಕ್ಕೆ ಅನ್ವದನೆಲ್ಲ? ರೇಣುಕಾಳ ನಿರಹ ವನ್ನು ನೀವು (ನಿಟ್ಟು ಸಿರಿ ನೋಡನು) ನಿಮ್ಮ ನಿರಹ ಶೋಧವನ್ನು ರೇಣುಕಾಳ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುವುದು.

ಸಿದ್ಧ - (ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ) - ಏಡು, ಏಡು. ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಭವಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ದೇನು? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಹಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ಉರಾ ಯವೇನು? ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನೆವೆ?

ರೇಣುಕಾ - (ನಾನು ಹೇಳುವ ಉಪಾಯವು ಇಷ್ಟೇ, ಅವರ ಆತ್ಮಿಯಂತೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ದೂರಶಕ್ತಿ ಬನರಿಗೂ ನಿರೀಕ್ಷಾಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ, ಯದ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಡಿತಿ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಪದವನ್ನು ನೀವು ಬಿಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕ ಸಮ ಯವು ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ನಿರುದ್ಧ ವಾಸನೆಯಿಸಬೇಡಿತಿ. ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಜನರನ್ನ ಬಂದು ಕೂಡಿತಿ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲ ಸವ್ಯವರು ಬಾದಶಹನ ಆಳ್ವಿಗೆ ಅಂತ ರಾಗಬರುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವರಾದರೂ ಒಳಗೊಂಡಿಳಗ ನಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಒಳಸಂತ. ನಡೆಯಿಸಿದುವರು. ಒಳಕ ಕಾಸ್ತೀರ ದಲ್ಲಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ನಿಮ್ಮ

ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಅವರ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಸನ್ಮಾನವು ದೊರೆ ಯುವುದು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪೋಷಕಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಚಿರಸಂಪತ್ಯಕಳಾ ಗಿರುವ ಈ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಯಸಿಯು ಬಾಹುಪರ್ಯಂಕವು ತಮಗ ಸುಖಶಯ್ಯಂ-ಗವುದು."

ಸಿದ್ಧ (ಅಶೋಕನತ್ತ) - ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ ನಾದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢನಿಶ್ಚಾಸುಪ್ಪಿರವ ಬಾದಶಹರ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಅತಿ ನಿಂದ್ಯವಾದ ಸ್ವಾಸು ದ್ರೋಹಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ರೇಣುಕಾ (ತಿರಸ್ಕಾರ ಸೂಚಕವಾದ ನಗುವಿನೊಡನೆ) - ಸರಿ, ಸ್ವಾಸುದ್ರೋಹವೇ ಅದು. ಬಾದಶಹರಿಗೆ ತಾವು ಯಶಿ ಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ದೂರಶಕ್ತಿ ಜನ ಗೆಗೂ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊ ಳ್ಳಲ ಸುತ್ತರಾಗಿರುವರು ತಾವು ಮಾತ್ರ ಆದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀ ಕಾರವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸ್ವಾಸುದ್ರೋಹವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲವೇ? ಆಗಲ. ಹಾಗೆ? ಆಗಲ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಬಾದಶಹನ ಪ್ರವಾಚನವಾಗಿ, "ನೀಗಾದರೆ ದಾಸರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಇತ್ಯಾ ಮಹಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ಅದೇನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವೆನೆಂದು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಸಿ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಯು ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾ ನ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷರು ಸರಳವ್ಯಭಾವದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂತಾನಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತು ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂತಾನತಿ ಪ್ರಯೋಗವರೇನು? ಹೇಗಾದರೂ ಕೆಲವು ಬನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಾಯವಾಗಿ ನಾವು ಬಹು ಬಂದೊಬ್ಬರು ಅಗಲಬೇಕಾಗಿರಲೇ ಇದೆ. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ಅಪಲಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ದೃಢವ ನನ್ನರೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ದಿನವೇ ಅಗಬುವುದು ಒಲ್ಲವೇ?

ಸಿದ್ಧ - (ರೇಣುಕಾಳ ದುಃಖವನ್ನು ನಟಿಸಿ ಮೋರೆ ತಿಂ ಗಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ) - ಅದೊಂದಿಲ್ಲ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿಸತಕ್ಕವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಷಕರ್ತವಾತ್ಸ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಲವಾಯಿತು. ನಿಜ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ತನ್ನತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಪುನಃ, ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಆಪ್ತನ ಯೇನು? ನಾನು ತಿರಸ್ಕಾರವಹಿಸುವೆನು."

ರೇಣುಕಾ - (ನಿಜವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತು ಕೊಡಿ

ಸಿದ್ಧ - (ಇದೋ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟನು. ರಜಪೂತರಾದ ನಾವು ಮಾತಿಗೆ ನಿರಾತಕ್ಕವರಲ್ಲ ಆದರೆ ಮಾತಿನಿಂದ ತಾನೇ ಏನು? ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವೇ ನನಗೆ ಆತ್ಮಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೀನೂ ತಿಳಿಯೆಯಾ? ಬಹು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರ ಬಹುದಾಗಿರುವ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಎತಕ್ಕೆ ಆಡಗಿಸಲಿ?

ಈ ಹೊತ್ತು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವೆನು ರೇಬೀಯಾ! ನಿನ ಗಿಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತು ನನಗೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ, ಅದೇಕೆ? ನನ್ನ ಅತ್ಯಗೌರವಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವೆನು ಅಷ್ಟು ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಣಯದಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಾನೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಣಯ ನಿಷಯ. ಕವಾದ ನನ್ನ ಕಲ್ಪ ನೆಯೇ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೇವಲ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೇ ಪ್ರಣಯ ವೆಂದು ನಾನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆನು. ನೀನು ನನಗೆ ಗುರವಾದೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಲಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಮನೋ ವಾಕ್ಯಾಯುಗಳೆಂದಲೂ ನಾನು ನಿನ್ನಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವೆನು. ನಾನು ಬಾಧಿತನನ ದಾಸನನ. ನ ತ್ರೇಯಾಸನ ದಾಸನೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾಸನಾಗುವೆನು. ಈ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತಿರುವ ಅಧಿಕಾರ, ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪತ್ತು, ಮುಂತಾಗಿ, ವಿಷಯವೂ ನಿನ್ನದ್ದು. ಈ ನನ್ನ ಸೇವೆ ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀನು ಕೊಗ ಬೇಕಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊ, ಅವರೆ ನನ್ನ ಸಂಗಮ. ಈ ದೇಹವುಳ್ಳಿ ಪ್ರಾಣಗಳಿರುವವರೆಗೂ ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.

ರೇಬೀಯಾ — (ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಆತನ ಕೈಯಿಂದ ಮೆ ನೆ ಸೆಳೆದು) — ವಿಶ್ವ ಪ್ರೀತಿ! ನಾನು ನನ್ನ ತನ್ನ ತನ್ನ ತನ್ನ ತನ್ನ ಇತರ ಶ್ರಮವೆಂದು ರೂಪವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸಿದ್ಧ — (ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ) — ಏಕೆ ಕೃಪಿಸುವೆ? ಅದನ್ನು ನಾನು ಮರಿದಿರುವೆನು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅದು ಮರಿದಿರುವೆ ದುಡಿಯಲಿ. ಅದು ವಲಯವು ರವುದಾಗುವರೆ ಆ ಸಂವಿಧ ವುಂಟಾದ ಮನೋರಥವನ್ನು ನಾನು ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದೆನು. ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲೇ ಮುಳು ಬಿಟ್ಟೆನು. ನಾವು ಆ ದೂರವಾದ ಸುಂದರವಾದ, ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಹೋಗುವ. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ನಮಯವು ವುದನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳುವೆಯಷ್ಟೆ? ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ರಕ್ಷಿತರು ದ ನಿನ್ನನ್ನು ದುರಾತ್ಮನಾದ. ಆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯವಾತು ನಿನ್ನ, ಯಾರೂ ಹಿಂಸೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾರರು.

ರೇಬೀಯಾ — ಆ ರಕ್ಷಣೆಯು ಬಾಧಿತನನ ಮತ್ಸರ ಆತನ ಸು ಯಾಯಿಗಳ ಹಿಂಸೆಯಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ದಿದೆಯೇ?

ಸಿದ್ಧ — (ದರ್ಪದಿಂದ) — ಬಾಧಿತನನೇನು, ಆತನ ಅನುಯ ಯಿಗಳೇನು? ಯಾರಾದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸ್ವಾಧೀ ನತೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ

ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಹೇಗೆ ಕಾಯಬಿಟ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಾಧಿತನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇ ಇರಲಾರೆವು "

ರೇಬೀಯಾ — (ಸಿರೋಧಿಸಿ) — ಅದರೂ ನಾನು ತಮ್ಮವಳಾ ಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಈದಿನ ತಾವು ಅನಿತಿ ಮಾತನಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ವ್ಯಥಿಸಿವಾ. ನೀನು ಯಾವುದು ತಾವು ತಮ್ಮ ಮನೋ ಗತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂಥವು ಎಂದು ನಂತೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಮದು ಮುಂದೆ ಮುಂದಾದರೊಂದಿನ ಅದ ಕನ್ನಿ ಸಿಕಟವಾದ ಸಂವಿಧವು ಉಂಟಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರೆ, ನನಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ದಿಶಿಸುವಂಟಾಗತುದ್ದರೂ ಈ ಮುಂದೆ ಈ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಂಥವು ಸಲ್ಲದೆಂದು ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಅದುದರಿಂದ ದುಃಖವು ಹೊರಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೂ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನದ ನನಗೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು "

ಸಿದ್ಧರಾವನು ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟನಾಗಿ, ಇಂತೆಂದನು — ಸರಿ ಸರಿ ಈಗೂ ಆಗುವುದು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಭಯ ತ್ರಿಂಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಬಹುದು ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ತಿರ ಸ್ಕರಿಸಿ, ನನಗೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ನನಗೆ ಮುನ್ನೇ ನನ್ನ ನಿರವಸ್ಥ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿದ್ದ ಅದರೆ ತಿರಿತಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರ್ವ ಸತ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಕವಾದ ಪ್ರೀತಿವಾರದಿಂದ ಬದಲಿಸಿ ಗೆತ್ತಿದ್ದು ನೀನು ಆ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಪರಮಯನ ಪ್ಪಯನಿಗೆ ರೂಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆನು ದ್ವಿಣ ದೇವದಲ್ಲ ಹೊಸತಾಗಿ ಗದ್ದಲವಿದ್ದು, ಸೇನಾಭಾಗವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸದೇಕೆಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರು ಉದ್ಘರಿಸಿರುವರು. ನನ್ನನ್ನು ಆರೋಪದಿಗ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ನಾನು ಅವ ರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಡುಜನರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ನಾನು ಬಹುವಾಗಿ ಆ ಸುತ್ತಲಿರುವ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ — ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದು ವೆನು.

ರೇಬೀಯಾ — (ಮಗ್ನನುಮುಖವಾಗಿ) — ಪ್ರಣಯವೂ ವಾದ ವ್ಯಥಾಮುಘರವ್ಯರದಿಂದ) — ಸರ್ವೋತ್ತಮ! ಅದರನ್ನು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮತನಾಡಬಹುದೇ? ಅಪರಿಯೆಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿವೇಕಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಗೂ ನಮದು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋತು, ಮನೋರಥವೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನೀಳತಾಗಬೇದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕೋಪವೇ? ಸರಿ, ತಾವು ಹೇಳುವುದೇನು? ತಾವು ಹೇಳುವಂತೆ ನಾವು ಈಗ ಆಗುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು ಅದರೆ, ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡೆನು. ನಿಲ್ಲ, ಒಂದು

ನಿಷಿಷ ಮಾತ್ರ ತಪೆಯಿರಿ. ಪುನಃ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಕೊನೆಯ ಸಲ, ಬಂದ.ಬಾರಿ. ಇಷ್ಟು ದಿನದಿಂದ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ನೀಡಿದುದು. ತ್ತುಲದ ಆ ತಪಸ್ವಿ ಶಾಂತನಾದ, ಸ್ವೇದಕರ್ತೃಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸುವೆನು

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ಅತ್ತವರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆ ಶೋಧಿಸಿಮೂರ್ತಿಯ ವಶಪಡಿಸಿದನು. ಪುನಃ ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು ತಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಅತನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನು ಅತನು ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಣಿಸಿದ ಹಾದನ್ನು ನುಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅತನನ್ನು ನುಡಿಸಿದನು. ಹಾದನ್ನು ಹಾಕುವುದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅತನು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾದುವು. ನಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮುಂದುವರಿದನು. ಹೋದನು. ಅತನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಾರದಂತೆ. ಅಪ್ರತಿಭನಾಗಿ ಕೊಳಲನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು — ಅನಾಥ! ನನ್ನ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ " ಎಂದನು.

ರೇವಿಯು - ನಗುತ್ತ) — ನೀನು, ಗಾಯಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತವೇನಿರಬೇಕು? ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇ ನುಡಿಸುವೆನು. ನೋಡಿ ನೋಡಲು ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಸವನು ರಂಭವು ನಡೆಯಲಿ. ನೀನು ಬಂದು ಸ್ವರ್ಣವಾಣಿ, ತಾನು ಕುಡಿದು ಸಿಕ್ಕಿ ರಾವಸಿಗೂ ಮದಿಸಿ, ಕರಣಾರಣ್ಯನಾದ ವೆಂಕಟರಸ್ತರದಿಂದ ಯಶವರ ಎಂದು ಬಾವಡಿಯನ್ನು ಹಾಡಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಕುಮಾರನು ಮತ್ತೆಂತಾದನು.

ರೇವಿಯು ಆ ಹಾಡು ಮುಂದೆಂದೆ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತಾನೂ ಹಾಡಲಾರದ್ದು. ಕಾವ್ಯವಾಚಕಿಯು - ಯಶವರನು ಗಮನವನ್ನು ಹಾಡಿದನು.

ಸಿದ್ಧರಾಮನು ತನ್ನ ಗಾನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ರೇವಿಯು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಅನ್ನಪ್ಪನು ಬಂದನು. ಕಾರಣ ದ್ವಿಷ್ಟವಾದ ಸೋಲಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅತನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನು ನೋಡುವುದರನಾಗಿ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿರಿಸಿದನು. ದೃಢವಾಗಿ ಅಲಿಯಿಸಿ - " ರೇವಿಯಾ! ಕಾವ್ಯವಾಚಕ ಕಾವ್ಯದೊಳಗಣ ವ್ಯವಹಾರವೆಂತೆ ನೋಡಿದ ನನ್ನ ಸವಾಗು - ಯಾವುದೇವೆವೆ - ನನ್ನ ಸವಾಗು " ಎಂದನು.

ರೇವಿಯು ಅನ್ನಪ್ಪನವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಕಂಠವನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಹುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದಳು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಧಾಕಾರಿಯಾದ ತರುಣನೊಬ್ಬನು ಸುತ್ತಲೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮೂರ್ಛುಬಳ್ಳಿಯ ದಾರಿಯಿಂದ ಆ ಯವನ ರಮಣಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅನೇಕಾ ವರ್ತೆ ಹೋಗಿ ತ್ತುಲನು ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಎಂದಿದ್ದ ನಿರ್ಬಲವಾದ ಹಡಗು ರಾವತಿಯು ಕವಲವು ತನ್ನ ತೆಗೆಯಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಶ್ರೀ
ಮಂಟಪ ಪ್ರಕರಣವು.
(ನೋಡು ಜಾಲವು)

ಯಾವ ದೂರವಾದ ಸರ್ವತೋಮುಖವನ್ನು ಏಕಾ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾ ಕಲವು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ತರುಣನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ತನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಈ ದಿನವೂ ಅನುಭವಿಸಿದನು. ಅಂದೆಯು ತನ್ನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದುವರೆಗೂ ಅದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಂಗೆಯು ಸುಧಾಕಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಯನು ಎಂಬನಂತೆಯೇ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹಯತುಲದ್ದಿತು. ವೃಕ್ಷಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವಾದ ಛಾಯೆಯು ಯಾವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಿತು. ದೂರದವಾದ ಸರ್ವತೋಮುಖವು ಮೂವದಂತೆಯೇ ರಮಣಿಯ ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದದ್ದು ದೃಷ್ಟಿಯೆನಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದಂತೆಯೇ ತೋರಿಸಿಯವಾಗ. ಬೆಳಗು ತ್ತಲದ್ದಿತು. ಅದರ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದವಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ಥಾನದ ದೂರವಿರದವಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ಆ ತರುಣನು ಕೂಡ, ಮೂರ್ಛವತ್ತಾಗಿ. ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಇರುವನೇ? ಈಗಲೂ ಅತನು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲಿರುವನೇ? ತಾನು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಅತನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂದಿಸುತ್ತಲಿರುವಂತೆ ಅತನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿರುವನೇ? ಎಂದು ವೇದವಾಗಿ. ಹಲವು ಸಂದೇಹಗಳು ಇರವಂತಿವೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದ ತನ್ನ ಈ ಸಂದೇಹವು ಅತನನ್ನು ಅವನು ನಡೆಸಿದಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಅವಳಿಗೆ ತೋರಿತು. ಅವಳು ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅಷ್ಟೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನ ಸೌಜನ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಮೂರ್ಛವಿರಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಯ ಸಂದರ್ಶನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನು ಅವಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇರಾವಂತೆಗೆ ಬರೆದು ಕಳು

ಹಿಸಿದ ಹಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ತಿರುತಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದನು ಹೀಗೆಂದು ಬಳಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು? ಅದರೇ? ಈಗಲಾವತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರುವುದು ನಿಂತ ಹೋಗಿ ದ್ದುವು. ಈ ವರೆಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಬಾರದವರು ಕಾರಣವೇನೆ? ಇಷ್ಟು ದಿವಸವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಗಲಿರ ತ್ತೆಂದು ದಿನದ ಮಟ್ಟಗಾದರೂ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ನಿಲ್ಲಲು ಆತನು ಹೋಗಿ ಶ್ವಾನಾದನು? ಒಹುಶಃ ಆತನು ಕೆಲವದ ಗದ್ದಲದಲ್ಲೆರಬಹುದು! ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಆತ ನಿಗೆ ಬಿಡುವು ದೇನೆಯಲ್ಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಪರಂತಃ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನವೆಂಬುದು ಇರಾವತೆಗೆ ವರ್ಷವಾಯ್ತು ಎಂದರೂ ತೋಡಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಸಿದ್ಧರಾವನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು ಒಳಲ ಸೋತು ಹೋದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದವರು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಪಕ್ಕಿನೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಬಂದದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಹಾಗಾದಳು. ಅವನು ಮಾತಿಯಂತೆ ಮಂದಸ್ವರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದ. - "ಇರಾವತಿ, ಈ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆತಿಥ್ಯಗಳೊಬ್ಬರು ಬಂದಿರುವರು." ಎಂದು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇರಾವತಿಯು ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನೂ ಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಘನಿಸಿ ಆತ್ಮತೀರ್ಮಾನಾಗಿ ಅನಂದಪಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅರವವಾದರೂ ಪ್ರಕಟವಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು.

ಸ್ವಲ್ಪಣ - ಆತನನ್ನು ಉಪನಿಸಿದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಒಹುವನನ ಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ಆಗುವುದು. ರಾಜವುತ್ರ ಸೆಲವನೇ ಆ ಅಭ್ಯಾಗತನು, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಲವುದಿನದವಟ್ಟಿಗೆ ಆಲಾಪಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಇರಾವತಿಯು ಭಗ್ನವನೋರಧಗಳಾದರೂ ತನ್ನ ಮನೋನಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿದಳು. ಹಾಗಾದರೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪಣ. - ಅದೇನು? ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ನಿನಗೆ ದೊರೆಯತಕ್ಕುದಾಗಿರುವಂಥ ಈ ಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡತಕ್ಕ ನಿಷ್ಠೆಯ ಜನರಿರವರಲ್ಲ! ರಾಜವುತ್ರನ ಪರಿವಾರದವರು ಯಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಬಾದಶಹನ ಸಂಗತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಆತನ ಕೃಪಾ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀನು ಹೊಂದಿದೆಯಾದರೆ ಅದ

ರಿಂದ ನನಗೂ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೂ ಸಹ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾ."

ಇರಾವತಿಯೂ ಅವಳ ತಂದೆಯೂ ಸಲೀಮನು ಕಳೆದಿದ್ದ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇರಾವತಿಯನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಇದಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಾಧಿಕೆಯ ಅರ್ಥವೆಂದೊಡನೆ ಸಲೀಮನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಾಾಗಿ ಧೈರ್ಯವಾಗದೆ, ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನಿರುತ್ತರನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದೂಡಗೂಡಿದ ಗೌರವ ಯುಕ್ತವಾದ ಅಂಧ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಗಂಭೀರವಾದ ಅಂಧ ರೂಪ ರೇಖೆಗಳನ್ನೂ ವೋಹಕವಾದ ಅಂಧ ಅಮಣ್ಣವನ್ನೂ ಅವನು ಅನ್ಯಸ್ಥಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಣನು ಹೇಳಿ ತಿಳಿಸುವವರೆಗೂ ಸೆಲೀಮನಿಗೆ ಅವನನ್ನು ವಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಕೈ ಬಾರದೆ ಹೋಯಿತು.

ಸಲೀಮ - "ಆದ್ರೆ! ನಿಮ್ಮ ಅತಿಥಿಯ ಅದರಾತಿರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆಂದು ನೀನು ಬಹಿಸಿದ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅಂತರಿಕವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವನು. ನಿಷ್ಠೋತದವೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು, ಮತ್ತೂ (ಆಗ ಆತನ ಬಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತು ಆತನಿಗೆ ನಿರ್ವಾರವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಧಹೀನವಾಗಿಯೂ ತೋರಿ, ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮವಾದ ವಾಕ್ಯವು ಹೊಳೆಯದೆ ಕೊನೆಗೆ) ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರಕೆಂದು ಪರಿಚಯವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ್ಮಾನಂದ ಪಡೆವೆನು."

ಇರಾ - "ತಮ್ಮಂಥ ರಾಜವುತ್ರರು ನನ್ನ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ನನಗೂ ಮಾಡಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನಾವು ಕೃತಾರ್ಥರಾದೆವು. ಅನೇಕಾನೇಕವಾದ ಕ್ರೋಧಾನಿರೋಧಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನುಳ್ಳ ರಾಜಧಾನಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿ ಕೇವಲ ನೀರವವಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಗವು ತನಗೆ ಬೀಸಿಕೆಯುಂಟುಮಾಡದೆಂದು ನಂಬುವೆನು."

ಸಲೀಮ - ದುರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಮಾನೋಯ ಕ.ಮಾರಿಕೆಯು ಅಡಗಿಡಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂದರ್ಶನರಾಜವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಂದರೆ ಆಲಾಪಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬೀಸಿಕೆಯುಂಟಾಗುವ ಭಯವಿಲ್ಲ. ರಾಜಧಾನಿಯು ಮಾತೆತ್ತಿದೆಯನ್ನೇ, ಆ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನೀನು ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಿದುದುಂಟೇ?

ಇರಾ - "ಉಲ್ಲ. ನಾನು ಆಗ್ರಾಸಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೋಗದುದಿಲ್ಲ.

ಸಲೀಮ - (ಅಕ್ಷಯದಿಂದ) - ಎಂದೂ ಹೋಗದುದಿಲ್ಲ. (ಸ್ವಲ್ಪಣನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಸ್ವಲ್ಪಣ, ಚತುರೆಯಾದೀ ನಿಮ್ಮ ಸುಕುಮಾರಿಯು ದೂರಧವಾದ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರ

ಇನ್ನು ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಹೆಸರು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ಫಲಿಸುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅದರಿಂದಲೂ ತುಂಬ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿದೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಸೇನೆ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ದುಂಗೋಳವು. ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇತರರ ಜೊತೆ ಪರಾಧರ ಕೂಡ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲದಿರು. "

ಸೆಲೀಮ. ಆದರೆ, ಸ್ವತಃ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಏರ್ಪಾಟು ಹೇಗೆ ನಡೆದಿರು?

ಸ್ವಲ್ಪ - ಒಹ. ಸಮಸ್ಯೆ ಕವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಭಯಂಕರವಾದ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಎರಡೂ ಪಕ್ಷದವರು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ಇದಿರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೌಠಗಾರರನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛದಾಗಿ ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಸೆಲೀಮನು ಯಲ್ಲಿರುವ ಬಾದಶಹನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಿಂಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅವಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಸಂತೋಷದ ಸಮಯವು ತನ್ನ ದಂಡಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೇನು ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಒಂದು ಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇದೇನು ವಿವರವಾಗಿ ದೂರಿಯುವುದು. ಆತನ ಸೈನ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ವತ್ಸು ತನ್ನ ಅಲ್ಪವಿ ನದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವು ತೀರಿದಾಗ ನಮ್ಮ ದೂಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ದಂದಯತ್ರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೀಕೆಂದು ಆತನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವನು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧರಾದನೂ ಆತನ ಸೈನ್ಯವೂ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಮೆಚಿಸಿ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡುವರು. ಹೀಗಾಗಲು ಅಕ್ಷರ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಹಿಂದಿರಿಗಿ ಬರುತ್ತದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸಾಕು ಸಾಕೆನ್ನಿಬಿಡುವರು. ಇದೇ ಸಮಯದ ಸಮಯ. ಆಗ್ರಾನಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದವರು ಸೆಲೀಮರನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿಸಿ, ಕೋಟಿಯನ್ನೂ ರಾಜಕೋಶವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಬಳಿಕ ಬಾದಶಹನು ಒಂದು ಮೊಳಿಗೆ ಸುಲೂಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿರಿಗಿ ಬಂದರೂ ಆತನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಕೂಡಲೆ ಯುದ್ಧವಾದಬೇಕಾಗಿ ತುದು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ನಿರೀವಾಯವಾಗಿ ಯಾವರಾಜನಿಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು. "

ಸೆಲೀಮ - "ಏರ್ಪಾಟು ಗೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ಅರೋಹಣೆಗೆ ಸಮಯವಾಗಿ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿತಿ. ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ಒಹು ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಫಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತ್ಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಏರ್ಪಾಟುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಆ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚಾಗರಣಕಾರಿಗಾಗಿ ವಿರಲ್ಲವೆ? ನಾವು ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಅನ್ವರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೋ? ಸ್ವಲ್ಪ - ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ತಕ್ಕವರ ಕೈಯನ್ನೇ ಸೇರಿದೆ. ಆದನ್ನು ಒಂದು ವರು. ವತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲ, ಕುಲ್ಲ ಕರೇ!

ಸೆಲೀಮ. (ಬಿಡು) - ಒಂಥ ಅಕ್ಷರವಾದ ಅವೀಕಾರವಿದು?

ಸ್ವಲ್ಪ - "ಅದೇನೂ ಅಲ್ಲ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನಿಗೆ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮದರೂ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಆದನ್ನು ಸಿದ್ಧರಾದನೇ ಆತನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಸಿದ್ಧನಿಗೂ ಅದೇನು ಗೊತ್ತು. ಗೊತ್ತು. ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಅದನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿಸುವ ಭಾರವನ್ನು ಆತನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವುದು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಒಂದು ಮೊಳೆ ಅದನ್ನು ಒಡಮ ನೋಡಿಸರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹೆಸರು ಗೋಚರಿಸಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ "

ಸೆಲೀಮ: (ನಗುತ್ತ) - ಅತ್ತಿತ್ತವೆ ವಾಯಿತು. ನೀವು ಹೇಗೆ ಸಮಾಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಮಗೆ ನನ್ನ ಮಂದನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವರು. ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗೋರಕ್ಷವೀರನು ರಾಜರು ಹೇಳತಕ್ಕ ಸಮಾಕಾರಗಳ ಬೀಕೆ ಏನು?

ಆವರಿಗೆ ಮಾನವನು ಮನುಷ್ಯ ಕೂಡಿದ್ದು ಗೋರಕ್ಷನು ಇಂತಿರುವುದು ಇದ್ದು ಅಂತಿ. ನಾನೂ ಸಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿಲ್ಲ. ನಿಸ್ಸಿದನ ಹೇಗೆಯಾಗ. ನೀವು ಅನುಭವಿಸಿರುವ ತೀವಿ ರಾದರೂ ನಾನು ನಮ್ಮಗೆ ರಾಜಾಲಯ ವನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ. ನಾನು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬಾದಶಹನ ಸ್ವತಃ ನನಗೇ ನನಗೆ ಪ್ರಸೇರವು ದೂರಕದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ಭರ್ಷಗಳ ವತ್ತು ಸಂಘಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ವೇದಾಂತವನ್ನೂ ಕಲತ ಕೇಳಿ. ಆತನು ಎಷ್ಟು ಅತೀತನೂ. ವನಬುದವನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದವರೇ ಆಗುವಿರಿ ಪುರಾತನವಾದ ಯೋಗ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಮತ್ಯಾರಗಳನ್ನು ಆತನು ಬೀಕಾದವನ್ನು ಕೇಳಿರುವ ನಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಫೈಯು ಅಥವಾ ಕುಲ್ಲು ಕನವೈದುವುದು ಆತನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೀಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಯೋಗವಿದ್ಯೆಯು ಅನುಭವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂಬುಗಯ. ಹಲವು ಗಳು ರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ತ್ರಿವೀಣ್ಯದ ಸಮಾಕಾರವು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಅನ್ಯಾನದಿಂದ ಅಮಾನವವು ಬಂದಿತು. ಬಾದಶಹನ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ಆತನ ಅರ್ಪಣೆಯಂತೆ ಯಾವ ಯೋಗ ಕ್ರಿಯಾಬಲದಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ

ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೋ ಅತ್ತವೃತ್ತಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಪರಿವಾಹನ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುವಾಗಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಲವಾದುದೇ ಅಂಥ ಅ ಯೋಗ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೆಲಕೆಲವು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ತಿಳಿಯ ಹೋಳಿದನೆ. ಇಂಥಯೋಗವು ಬಹು ದೀರ್ಘವಾದುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕರೋಧಿಗಳ ಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಸಿದ್ಧಗರು. ಮನುಷ್ಯರಿಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ಬಹು. ವಿಶ್ವಸೂತ್ರ ದಿಂದಷ್ಟೇ ಇವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ ತೋರಬೇಕೆಂದು ಇಂಥವಾರಿಯವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ನಷ್ಟ ಸಿಪ್ಪು ಸಿಪ್ಪು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಕೊಡು ಹೋಗಿ, ಅವನನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದುದು ವರದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರವಾದುದು. ಅ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಕೇಳಿದ ಮಹಿಮೆ ಕ್ಷಮಿಸಿದುದು ವರದ ಕೊಡುವ ಸಿಕ್ಕಿಸಿನು. ಬಹು ದೀರ್ಘವಾದುದು ವಸ್ತುವಿದ ಅವ್ಯಯ ವಾದ ಕೆಲವು ಸಿಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು ನೋಡಲಾಗಿ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ತನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಕೊಳಿಸಿದ ಮಹಿಮೆ ತನ್ನ ಅಂಶವೆಂದೂ ಸರಳವಾದ ಅತ್ಯಂತವು ಕೇಳಿದುದು. ಮೇಲೆ ಅಧಾರವು ದೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯತಿರೇಕವಾದುದು. ಈ ನಿರ್ದಯ ಬಹು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದುದು. ಅನಂತರ ದೇಶಿತಾಗ ಸಿಮಗೂ ಮೂಲ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೇಶಿಸಿದುದು. ಅಂತಿಮ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸೂತ್ರ ಬಾದರಯನಿಗೆ ಪರಿವಾಹನ ಅಧ್ಯಯನ ಯಿತು. ಅತನೂ ಸಮ್ಯಕ್ ಈ ಗೋಧೆ ನಿರ್ದಯವನ್ನು ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ಯಂತವಾದುದು. ಅತನ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಶಿತವು. ಅತ್ಯಂತವಾದುದು ಕೆಲಕೆಲವು ನಿಷಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪ್ತ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಹೋಳಿದ ತ್ವರಿಸಿದ ಅತನ ಬಳಿಗ ಹೋಗಿ ವ ಸಂದರ್ಭಗಳ ನನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ದೀರ್ಘವು. ನಾನು ಉದೇಶನಾ. ಅಂಶಗಳ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸತ್ಯವು ತೋರಿಸಿದುದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದು ಸಮಾಹಾರವನ್ನು ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ತಿಳಿದು ಬಂದು ನನಗೆ ಅನಂತರ ವರು ನನ್ನ ಸತ್ಯವೆಂದೂ ರಿಂದ ಅಕ್ಷರವು. ಅದರ ನಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವು ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಅತನ ಅಧ್ಯಯನವು ಸ್ವಂತ ಕರುಷನಿಗಿಗಿ ಕೂಡ ಹೋಗಿ ಬರತ ಸಮಾಹಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ಈ ಉಪಾಯ ಬಂದು ತನಗೂ ಸಮ್ಯಕ್ ಅಕ್ಷರ ದ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅನ್ಯಥಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೇಶಿಸಿದಂಥ ವಾರ್ತೆ ಗಳಿಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆನು "

ಸುವ ಪ್ರತಿಫಲವೇನು? ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಬಂದೊಡನೆ ತಾನು ಕಾಣಿಸಿದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಆದ ನನಗತೀಂದೇ ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ನೆರವೇರಿದರೆ ಅವರ ಉಚಿತವೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವುದು. ಅವರು ನನಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದರೆ ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಅತ್ಯಧಿಕವೆಂದು ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಅನ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನು? ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಅನುಕೂಲವೇನು?

ಗೋರಕ್ಷ - ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಆತ್ಮವರ್ತಿಗಳೇ - ಮಹಾ ಯೋಧನು ತನ್ನನ್ನು ಈ ಕೆಲಸವೆಂದು ಸಂದೇಶ ಧಿಸಿ ನನ್ನ ಮೂಲಕ್ಕೆ ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಕೇಳಿದಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಅಧಿಕಾರವು ಬಂದುದು ಅದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವಾದ ನನ್ನ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ತುಂಗವಸ್ತುವಾಗಿ ಹೋಳಿ ಬಿಡುವುದು. ತನ್ನ ನನ್ನ ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಾನೇ ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ತನಗೆ ದೇಶಿಸಿದೆಯೇ? ಮನುಷ್ಯ ಭೂತನು ಕಾರ್ಯ ಬಹುದಾದ ಸಮ್ಯಕ್ ಅಧ್ಯಯನ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದುದನ್ನು ಸಕಲ ಬಗೆಯ ಧನವಿದೆ, ಅಧಿಕಾರವಿದೆ, ಮಹಿಮೆ ಇದೆ ತರುಣಿಯರ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಗಿರುವರು. ನಿರಾಪವ್ಯಯ ದ ಗರ್ವಾಳವರು. ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಮಧ್ಯವ್ಯಯ ಭೇದವಾಗಲೂ ಬಿಡು ದೇಶಿ ಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಬಿಡುವುದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಅದು ಈ ರಾಜ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಬಾದರಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಸೂತ್ರೀಷರು. ಇದ್ದುದು ನಾಲ ಅವರ ತರುಣಿಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಹೀಗೆ ದುಕ್ಕಾದಂಥ ರಹಸ್ಯವೂ ಪ್ರಯಾಸ ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಪಾಯಕರವೂ ಅದು ಬಹುಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಿರಿ, ನಮ್ಮ ವತ್ಸು ಹೀನಯ ತರ ದಿವಮ್ಯ ಅತು ಸಹಾಯವನ್ನು ವಡೆಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಕಾರಣವೇನು? ಈಗಲೇ ರಾಜ್ಯವು ಹಸ್ತಗತವಾಗಬೇಕೆಂದು ತನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ತಂದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ವರದಕ್ಕೆ ತಾಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸವನ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಇದರಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ತಾವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ನಾನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಅನ್ಯರವೇ ಅಧಿಕಾರ ಸಮೀಪವಿರಬೇಕೆಂದು ನನಗೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಆಳುವ ದಿಲ್ಲ. ನಾನಾದರೆ ಬಹುಕಾಲವಿರುವುದು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ಭೂವೆಂದೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತವಾದ ಸದವಿ ಯಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಕೂಡ, ಅಗತ್ಯವಾದರೆ ಇಲಿಸಿ ನಿಷ್ಕವು ದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರಾದ ಸಾವಿರಾರು ಯೋಧರು ನನ್ನ ವರ್ತಮಾ ಗಾಗಿರುವರು. ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅನ್ಯದವುಟಾಗದ

ಸೇರಿದು - ನಿಜವಾಗಿ ಯೂ ನೀವು ಇಂದ್ರಬಾಲಕರೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನನಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಅಪೇಕ್ಷೆ

ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ದೊರೆತ ಮಾತ್ರದಿಂದ ವ.ರ.ವಂಶ
 ನಾನೇಡಿ ಈ ಯೋಧರ ನನ್ನ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸರಿಸೇರಿಸುವುದರ
 ನಾನೇಡಿ ದುರ್ದೈವ, ಅನುಭವ, ಅನೇಕರ ತೀರ್ಮಾನ ಪಾತ್ರ
 ನಾದ ಆತನ ಅಮೆರಿಕ ಸಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನನ್ನ
 ಅಧಿಕಾರ ಬಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಇಂಥ ಗೌರವ
 ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಿಂತಿರುವುದು ಇದೇನು ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ
 ಗಾದುದು. ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕೆಲವು ನಿಶ್ಚಲವಾದ
 ಧರ್ಮಶಬ್ದವು ಬಲವಿಲ್ಲ ಈ ಅಧಿಕಾರವು ನನಗೆ ದೊರೆ
 ಯಿತು. ಈ ಧರ್ಮಶಬ್ದವು ಅಪ್ರತಿಮಧರ್ಮ, ನಿರೀಕ
 ಬದಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಕೋಪಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷ
 ಪಡಿಸುವಂತೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ತಾನೇ ಆಗಲ,
 ಬೇರೆಯಾಗಲಿ ಅಗಲಿ ಯಾರ ಸಿಕ್ಕುವುದು ನನಗೆ ಅನೇಕ
 ಯಜಮಾನರಾದಂತೆ ಆತನನ್ನು ಅಂಗಲಾಚಿಸುವುದೇ ಸಿದ್ಧ
 ವಾದುದು. ಆದರೆ ಸಂತೋಷವಾದ ಗರ್ವದೊಂದಿಗೆ ನೂತನವಾದ
 ಬಲವೀಕಾರವು ಕಂಡುಬಂದು ನನ್ನ ಅನುಭವವು ಹುಲುಗೆ
 ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು, ಬಲವು ನನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ನನ್ನ
 ವಿಷಯ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನೇ ಅಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾದ ಉತ್ಸಾಹ
 ದಿಂದ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಸರಿಸೇರಿಸುವುದು ಗೊತ್ತಾದ ವನು
 ನನ್ನಿಗೆ ಬಂದು ಸತ್ತ ಈ ಸಮಾಧಾನವು ನನ್ನಿಗೆ ಅತನು ವಿಷಯ
 ಸಾಧನವಾದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಅಂಗಲಕ್ಷಕ
 ರನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಸುವುದು ಇಷ್ಟೇನಾದಂತೆ ಧರ್ಮವೇನಿರುವುದು
 ತಪ್ಪು ಹೋಗಿ ಸೀಕರವು ನನ್ನ ಕೈ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಯಿತು ಅನುಭವ
 ಹೋಗುವುದು ಬಲವನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ವನು ನನ್ನ
 ಸೇವಕಗಣವಲ್ಲವೇ ಹುಲು. ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ನೈವೇದ್ಯವರ
 ತಕ್ಕ ಸಂದರ್ಭ ನೋಡಿ, ಇದುವಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂದರ್ಭ ಬಾರ
 ದಂತೆ ಕೊಂಡುಬಂದ ರಜನು ನಂದಿನಿ ಅತನು ಕೊರಳಿಗೆ
 ಪಾಶವಿಟ್ಟವರು. ಕೂಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಅಥವಾ
 ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೇ ದೊರೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ದುರ್ಗ
 ಷಿತವಾದ ಅನುಭವ ಬಲವನ್ನು ಅತನು ಸೇರಿ ಹೋಗಿ
 ವನು ಬಂದು ಸೇರಿ ನನ್ನ ನೈವೇದ್ಯ ಯಾವನಾದರೂ ಅಕ
 ಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅತನು ಅತನು ಅತನು ಕೈಯಿಂದ
 ಹಾನಿಯಂತೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ವರ್ಗದಿಂದ ಕಾಣದೆ
 ಹೋಗುವುದು ಹಾಗೆಲ್ಲವೂ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಅತನು ಕೊರ
 ಬುದ್ದಿ ತಾನೇ ನನ್ನ ಸರಮನದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿವಿಟ್ಟವ
 ದಿಂದ ಅವನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವನು, ಮತ್ತೆ
 ಅತನು ಫಲಿಸಿದವು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ
 ನಾನಿರುವುದು ಬನು ಮುಂದೆ ಬನು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇ
 ಶವನ್ನು ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟುವುದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ವಾತನಾಡಿ ಯೋಗಿಯು ಮುನ್ನುಡುವನು. ಯಾರೂ
 ನನ್ನಂತೆ ತಪ್ಪಾದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ
 ನನ್ನಂತೆ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನ. ಯೋಗಿಯ
 ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತಿರುಳಿಲ್ಲ ಸರಂತು
 ಸೇರುವನು ಮಾತ್ರ ಬಿಳುಬೋದ ವೋದಿಯೊ
 ದನೆ ಅತನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಅತೀರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳು
 ಗುವನು.

ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಪ್ರತಿ ಇಂತೆಂದನು. ಹೀಗೆ ನಾನೂ ಬಂದು
 ವಿಧವಾಗಿ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸುಖಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನನಗೆ
 ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಬರುವವರನ್ನು ಯಾವ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೂ ಅಪ್ಪದವಿಲ್ಲ
 ದಂತೆ ನನ್ನ ಮಾತು ದಿಂದ ದೂರವಾದೀತು ತಿಳಿದನು. ನನ್ನ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ನನಗೆ ಹೆದರಿನಡೆಯುವರು. ಉಚ್ಚ
 ರೇಷು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅಪ್ಪದ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಾಧಾರಕರಾಗಿ ವರ್ತಿ
 ವವರು ಇಂಥ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ದಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆಯು
 ತ್ತೀರವ ಅನಂದವು ತನ್ನ ಅಪ್ಪದಕ್ಕೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ತಾವು
 ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನನ್ನು ಅಪಮಾನಗಡಿಸತಕ್ಕವರು, ತಿರ
 ಸ್ಕಾರವಿರುವ ಕಾಣತಕ್ಕ ಬಂದ ವರೂ ಬೀನಿತಗಳ ಸಮರ್ಥ
 ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಅಪ್ಪದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಗರ್ವದಿಂದ
 ಉಚ್ಚವಾದವು ನಾನೇನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೆ
 ಯಾವಾಗಲೂ ದೂರವಾದ ವರವೇನಿರಬೇಕೆಂದೂ ನನ್ನಂತಿ
 ರವು ಅನೇಕವಿರುವುದು ಅವರ ಕೂಡ, ದುಡ್ಡು ದೊಡ್ಡ
 ರಾಯಕೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದಂತೆ
 ಗತ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ನನ್ನವೆನು. ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರು
 ವುದನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವೆಂದೆ ಬಂದು ಈ
 ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ವತರನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ
 ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರೊಡನೆ ಆಗ್ರಾಹಿ
 ನನ್ನಯೂ ಇತರರಂತೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡುವೆನು. ಅವರ
 ಬೀದಿಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂತೋಷವೆಂದೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವ ವಿಷ
 ವಾದಿ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವಿಟ್ಟನು ಅಂತು
 ಕೊಂಡಿರುವನು ಅವರ ಸಂಧದ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ
 ಕೊನೆಯಾದ ವ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದವೆನ್ನೆಗೆ ಅಪ್ಪ
 ಅಥವಾ ಅಪ್ಪದ ಮುಂದೆ ಕಂಡ ನನ್ನ ಈಶ್ವರನನ್ನೇ—
 ಸುತ. ಭಿಕ್ಷುವರ್ಗದಿಂದ ಸೇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು. ದು
 ನನಗೆ ಮಂದವಾಗಿ ಬಂದ ಅಪರ ರೀತಿಯ ಕೂಡ ಬಹಳವೆಟ್ಟಿಗೆ
 ನನ್ನ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುವುದು. ನಾವು ಕೊರಳು ಹಿರ ಕಿ
 ಜನರ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅಪಮಾನಿಸುವೆ ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ
 ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸುಡುವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರೂ ಅಡಿ
 ಗಡಿಗೆ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನೇ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೇ ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದರೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಬಲದಿಂದ ಪೃಥಿವೀ ಪತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಜಗದ್ಗುರುವನ್ನು ಕೂಡ ಬಾಹ್ಯಾತ್ಮ್ಯಾರದಲ್ಲಿ ಆತನ ಇಚ್ಛಾಧೀನರಾಗಿ ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವರಾಗಿ ತೋರುತ್ತ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಆಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳವರಾಗಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯವು ಅಪಾತತತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಬಹುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೂ ಉಪಭೋಗಿಸುವುದೂ ಹೊರಗಣ ಅಟ್ಟಿಹಾಸದ ಮೇಲಾಗಲೀ ಇತರರ ಅನುವತಿಯ ಮೇಲಾಗಲೀ ಅವಲಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿನಯವು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಇರಲಾರಿ

ಗೋರಕ್ಷನ ವನಾತುಗಳ ವ ಗಿರರ ಸಲವನು ನಿರತ್ತರನಾಗಿ ಅತರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನೇ ಮಂಡಿತ್ತಿದ್ದನು

ಗೋರಕ್ಷ — (ನಗುತ್ತ ಮೆತ್ತನೆ) ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಈಗ ಯಾವಅಶೋಕನಿ ನದೆಯುತ್ತಿರಿದಿಂ? ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು ನನ್ನಂಥ ಸಹಾಯವನು ಎಂದರೆ ತಾನೇ ಅಪಾಯಕರನಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂಥನುನನ್ನರನ್ನು ದೂರವಡಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹುಲಿಯು ಗುಹೆಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವ ನಂಬುಗುಳ್ಳಿದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿಲ್ಲ ನಾನು ಅಂಥ ಹೆಜ್ಜೆನಲ್ಲ ಇದ್ದೀನಿ! ಆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅನುಕರನು ನನ್ನದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವರು ಬೆಳಗಾಗುವುದು ಶಿಲೆಗಳಾಗಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಸರಿ, ಇಲ್ಲಿವಾದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಅರ್ಚಕನ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಯಾರ ಬಲಿವಾಸವನ್ನು ದುರ್ಗಾದೀವಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರು.”

ಸೆಲೀಮ — ಆದು ಸಾಡಿಕಯು ದೀರ್ಘಾರ್ಥನೇ ಅನುರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಪುಟ್ಟರೇ? ಇಂಥಾ ನಿಟ್ಟರಿಕೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವು ನಿಮ್ಮೇ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯವುಬೇಕು. ಹೀಗಿರುತ್ತ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ? ಸರಿ. ಆದು ಹೋಗಲಿ, ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಶೋಕನಾವಿಷಯವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಉಳಿದು ಕೊಡಿಯಿತು. ಒಂದು ಸಂಗತಿಯು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಂದೇನಿವೆ. ಸಲ್ಠಾರೇ! ನಿಮ್ಮ ಬಾವಂದಿರಾದ ಆ ಕಾಕ್ಶೀರದ ಭದ್ರಾಸನು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತಿದೆಯೆ! ಅವರೂ ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರುವರೆಗೆ ಪಕ್ಷಾಂತರದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆ ಸೇರಬ್ಬರೆ ಅವರು ನಮಗೆ ಅವಾಯವೆಂಬೆ ಮಾಡಲು ತಕ್ಕರೆ?

ಸಲ್ಠಾರು.—“ಶಕ್ತರೂ ಅಹುದು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬ ಭಯವೂ ಇದೆ. ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಜರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರರು. ಸೋತರೂ ಅವರು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸದೆ ಹೋಗಿ ಅಕಬರನನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಮ್ಮಿಂದ ಅವರ ದೇಶಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಾಹನಿಗೂ ಹಿಂಸೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಖವಾಗಲಾರದೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ.”

ಗೋರಕ್ಷ —“ಹಾಗಾದರೆ ಅವರನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಿ’ ಸೆಲೀಮ —“ಯಾಗಂದೇನು?”

ಗೋರಕ್ಷ —“ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಆತನನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿ ಬಿಡಿ. ಅಮೇಲೆ ಆತನಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಆತಂಕವಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯಿದೆ ಕಾಕ್ಶೀರದ ಮಹಾವಿರುಷನೊಬ್ಬನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಮೃತಪಟ್ಟನೆಂದು ವದಂತಿಯಿತ್ತು. ಆತನು ಈ ವರೆಗೂ ಬೀವಿ ಸರ್ಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಸಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಆತನೇನಾದರೂ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಮ್ಮಯುಕ್ತಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರಿದು ಯಾವುದನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ”

ಸೆಲೀಮ —“(ತುಂಬ ತಳವುಂಟು) ..ನನು? ..ನೆಂದಿರಿ? ನಿನ್ನವು “

ಗೋರಕ್ಷ —“ಸರಿ, ನಿನ್ನವು ಉಳಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆ ನಂದಿಗು ಪುನಿ!

ಸೆಲೀಮ —“ನೆಂದಿಗುಪ್ಪ’ ಆಸಾಧ್ಯ! ಕೇವಲ ಅಸಂಭಾವ್ಯ?”

ಗೋರಕ್ಷ —“ಅದೇಕೆ? ಆತನು ಸತ್ತನಿವೆಯವಾಗಿ ಒಂಡಿತವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ಹುಲಿತ್ತಾಗಿ ಅದೃಶ್ಯನಾದನೆಂಬ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ತದನಂತರದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಒದರಿನಾಧದ ಒಳಿಯಲ್ಲಿ ತಪೋನಿಧಿಯೊಬ್ಬನು ವಾಸವಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಆತನ ಶರೀರ ವರ್ಣಾದಿಗಳು ರಾಜನಂತೆಯೇ ಇರುವನೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲ್ಲಿಕ ಸಿದ್ಧರಾಮರು ಆತನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆಂದೂ ಇತ್ತವಾಗೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.”

ಸೆಲೀಮ.— “ಈ ಸಮಾಚಾರವು ಒಂದು ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.”

ಗೋರಕ್ಷ — ಒಂಡಿತವಾದ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಅನುಚರರನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಿರುವೆನು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಂದೇಹವು ನಿಜವೆಂದಾದರೆ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಗಿಟ್ಟರೂ ಒಬ್ಬವರಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿ) ದುರ್ಗಾದೀವಿಯು ಉಳಿದವರಂತೆ ಆತನನ್ನೂ ತಪ್ಪದೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳೆ

ಸುವಳು. ಈಗಲನ್ನು ನನ್ನ ಸೇವಕರನ್ನು ಹೋಗಿ ಕಾಣುವ ಸಮಯವಾಯಿತು. ಅಸ್ತಕೇಕೊಡಿರಿ."

ಸೆಲೀವನ. ನಿರಸಂಕೇತದಿಂದ ಅತನಿಗ ಹೋಗಲು ಆಸ್ತಕೇಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಆ ಅರ್ಕನನ್ನು ಕೋಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆ ರಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಂಜಿರನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ತಿದ್ದಿ ತೆಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಛೇದಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಹೆಣ್ಣಿನ ವಶ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಮರಗರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಸನ್ನ ಕುಸುತು ತೆರಳಿದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಸೇವಕರಾದ ಮರಗರೂ ಸೆಲೀವನನಿಗೆ ನಲ್ಲ ಇರಾವತಿಯು ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರವನದಲ್ಲಿ ಸಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಂಗರಿಸುವುದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಬೇಕು ತಲದ್ದು ಮರಗರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಸಿನಾದವು ಅರ್ಕನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ತು ಮಧ್ಯವಾಯ ಗಳಾದ ಒಂದು ಮತ್ತೆ ನರ್ಕನು ರಜೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮರಗರ ಮೀದಿನ ನರ ಬಾಧಿತನಾಗತಕ್ಕ ಸೆಲೀವನನು ಭೇದ ಅನೇಕವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಸ್ತು ಆಯಾಸವನ್ನು ತಾನೂ ಬರಿಸಿ ಡಿಕೊಡುವುದು ಸೆಲೀವನನಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಮರಗರನ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖವಾಗಿ ಇರಾವತಿಯ ವಿಶ್ವಾಸವು ತ್ರವಾದ ಸಿಂಧುವಿಕೆಯ ವಾಯು ಇತರ ಸೇವಕರಾದವರಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವಳಾಗಿ ಆ ಉತ್ತಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಮರಗರನ ಸಮಾಜವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಮಾಜವರನ್ನು ಕೇಳಿದನೆಂದರೆ ಇರಾವತಿಯಿಗೆ ಕೂಲಿಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಥ ನಿಷ್ಠೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನೆಂದರೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ವಾಸಿಯನ್ನು ಎರೋಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆಗ್ರಾಂವಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಕೂಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿರಾಮನ ಸೇವಕರಾದವರು ಇನ್ನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧಿತನಾಗತಕ್ಕ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕ್ಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ವಾರ್ಥವೋದವ ಅಂಥ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಲೀವನನು ಹೀಗೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವರ್ತಿಸುವನಲ್ಲ ಎಂದು ಅವಳು ಸಂತಸಪಟ್ಟಳು.

ಅದರೂ ಸ್ವಲ್ಪಗಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರಾವತಿಯೂ ಸೆಲೀವನನ ಬಟ್ಟೆ ರೇಷ್ಮೆಯನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮರಗರನಲ್ಲಿ ಸೆಲೀವನನು ಸಕ್ಕೇರಿತನಾದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಇರಾವತಿಯೊಡನೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕುಲೀನಿಯರಾದ ರಾಜಕನ್ಯೆಯರು ಕೂಡ ಅತನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಾರ್ಪಾಡಿಯು ಸಾಲದಂದು ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸೆಲೀವನನ ಅಡವಿ ವಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಗಿಯೇ ಆಗಲು ಮುಖ

ಸ್ತುತಿ ಮಿಥ್ಯಾನಿಯಂಗಳೇ ಆಗಲಿ ತೋರಬಹುದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಳವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೂ ಆದ ಮಾತುಗಳೇ ಅತನ ಬಾಯಿಂದ ನಿರರ್ಗವವಾಗಿ ಹೊರಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಿಸೇಷದವೋರ್ವವಾದ ಅನನ ಮಾತುಗಳ ಅತನು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದ ವಿಶಾಲಮತಿ ಯೆಂದೂ ಸ್ವಸ್ವಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅದ್ವಯ ಸೆಲೀವನನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ನಾದರ ಸ್ವಾಜನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ, ತಾನೂ ವರ್ತಿಸುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನಾದರೆ, ತನ್ನ ಕನ್ಯೆಗಿರುವುದು ಎಂದು ಇರಾವತಿಯು ಅನೇಕ ವರ್ತಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಛೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆಯೊಡುತ್ತಿಗೆ ಅಂಥ ಅರ್ಪಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗರನು ಇರಾವತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಮದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಗರನಿಗೆ ಕುಳಿತು ಸರ್ವತ್ರ ಸಾಂತಿಯು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತ ಸಂಗರಿಸುವುದು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸೇಷದ ಮರಗರಗಳ ಗದ್ದಲವು ಕೇಳಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಕನಿಗೆ ಸಾಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನುಮದವಾಗಲೂ ಬೇಕು ತಲದ್ದು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಂತವಾಗಿ ರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆ ಪುಂಡುಗಳು ಎಸೆಯಬಹುದು ಗಾಯು ಮಾರ್ತು ಮರಗರನಿಂದ ಮುಂದೆ ಮರಗರ ಕೆಲಸಗಳು ಮಿಲ್ಲ ಮರಗರ ಅನುಮದವನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಸೇವಕರವು ಮರಗರನು ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಕೇಳಬಹುದು ತಲದ್ದು ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಬರವಾಯಾಗಾರ ಕೂಲಿವಾಟಿಗಳ ನಡವಿರುವುದು ಬರವಾಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಮರಗರನು ಮರಗರನ ಅಶಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರ ನಡವಿಯ ಸ್ವಭಾವವು ಕೇಳಬಂದಿತು. ಮತ್ತು ಸಂಜೆಯ ನಡವಿಗಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾನವಾಕೃತಿಯು ಇರಾವತಿಯು ಕುಳಿತ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಲಿರುವುದು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕಳವನು ಅವಳು ಕಟ್ಟಿನ ಎದು ಸಿಂತಳು. ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಂಗರಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವಳು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಳು. ಸಲೀವನನ ಅವಳ ಸಂಭಾವಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಚಿಕೆಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ವಂದಿಸಿದನು.

ಸೆಲೀವನ. — (ನನ್ನನಾಗಿ) ಅಕ್ಕಿ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ತೊಂದರೆ ಗೊಳಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನ ಸಾಯ ವಂದನೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು ನಾನು ಒಂದು ಸಿಂಹವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಾರನು."

ಇರಾವತಿ.—(ಮರಗರನೊಡನೆ)— ತೊಂದರೆಯೊಂದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಅದರೂ ಎಂದಿಷ್ಟು ಅರ್ಪಣೆಗಳಿಗಾಗದೆ ಇರ

ನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಹಸ್ಕವಾದ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಕೋಪವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈ ದಿನ ನಾನು ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನೀನೇ ಕಂಡಹಾಗೆ ಅದನ್ನು ಒಡನೆಯೇ ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಂದಿರುವೆನು. ಈ ಹೊತ್ತ ಸರ್ವತ್ರವೂ ಶಾಂತತೆಯುಂಟಾಗಿದೆ, ಶ್ರೀಡಾ ವಿನೋದಗಲ ಗದ್ದಲವು ನಿಂತಹೋಗಿದೆ ನನ್ನ ನರ್ತಕಿಯರನ್ನು ಕಳೆಹಿಸಿಕೊಟ್ಟೆನು, ನನ್ನ ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರು ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ನೀನೇ ಪ್ರಯಾಣಗದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಉಳಿದವರು ನಾಳಿನದಿನ ಹೊರಟಬೇಕೆಂದಿರುವರು. ಇದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗುವುದು? ಆದರೆ ಎದ್ದೆಯೇ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡವೂ ತ್ರಿದಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪರಿಚಯವೊಂದರಿಂದಲೂ ಇದು ನರವೇರಲಾರದು. ಇನ್ನೂ ಅಧಿಕವಾದ ದೃಢತರವಾದ ಬಂಧನದಿಂದ ನಾವು ಅಬದ್ಧರಾಗಬೇಕು. ಇರಾವಂತಿ! ಇದಕ್ಕೂ ಸ್ವಪ್ನವಾ! ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲು? ನನ್ನ ಅಂತರಂಗದೊಳಗಣ ಪ್ರೇಮಭಾವವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸಲು? ಮೋಹನಾಂಗಿ! ನನ್ನನ್ನು ಇರಾವಂತಿಯು ಅಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಳು. ಒಡನೆಯೇ ವಿನಯ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಕೈಚೀರಿದಳು-- ಕಮಾರ ಮಹಾಶಯ! ಆ ಮಾತನ್ನು ನುಡಿಯಲಾಗದು. ನಾನು ಕೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ." ಎಂದಳು.

ಸೀಲೆಮನು — "ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದೇಕೆ ಹೇಳುವೆ? ಆಡುವವನು ನಾನಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಮನೋಗತವೇನು? ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವೆ ಯೇನು?"

ಇರಾವಂತಿ — (ದೃಢಸ್ವರದಿಂದ) ಯುಕ್ತವೂ ಅಲ್ಲ! ಕೇಳಲು ಇಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ ನಾನು ಅನ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ವಶನದತ್ತವಾಗಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸರಿಸುವ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವೂ ಬೀವಿತವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.'

ಇರಾವಂತಿಯ ಸರಳವಾದ—ಪರಂತ, ಪೂರ್ವಾಪರವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಆಡಿದ ಈವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ರಾಜಕಮಾರನ ಮುಖವು ಕ್ರುದ್ಧಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಒರುತ್ತಲಿದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯು ಇರಾವಂತಿಯು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದಿತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿವರ್ಧಿಯಾದ ರಾಜಕಮಾರನ ಈ ಕ್ರೋಧವು ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಯಾವ ಅನಾಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಅವಳ ಹೃದಯವು ನಡುಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸೀಲೆಮನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರ ಮೌನವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದು, ಪುನಃ ಇಂತೆಂದನು — ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ಎಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ನಿಧಿಯನ್ನು ನೀನು ಕಾಂಡೊಡೆದೆ. ತಕ್ಕ ತ್ತಲಿರುವಿಯೋ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನಾದ ಆ ತರುಣನನ್ನು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು ನಿಜ, ಈಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಎಣಿಸುತ್ತಲಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅತನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೇನು ನೆತ್ತಿಕೆ? ಆ ನೆತ್ತಿಕೆಯು ಇರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವ. ಈ ಮುಂದೆ ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಯಾಗತಕ್ಕವನು ನಿನಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಸುತ್ತುರವಾದ ದೆತೆಯನ್ನು ಅತನೂನಾದ ರೂ ಕೊಡಬಲ್ಲನೇ? ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗತಕ್ಕ ಐಶ್ವರ್ಯ ವನ್ನೇ ಅಗಲ, ನನ್ನ ಸುಖಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಎಂದು ಸಂದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಭಾರತವರ್ಷದ ರಾಜ್ಯರನ್ನೂ, ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೇ ಅಗಲ, ಕಿರಿತು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂಥ ಉತ್ತಮ ತರಿತವಾದ ಪುನಃನನ್ನಳಾದ, ಮಾನಿನಿಗೆ ಅದಿಷ್ಟು ಕೇವಲ ತುಡುಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದೇ ಇರುವೆನು. ತಥಾಪಿ, ಅದನ್ನು ಅರಿಸ್ತರಿತಕ್ಕಕ್ಕಿದ್ದು ಬುಪ್ಪಿಯಾದ ಮತ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ನಿಧಿಯವಾ! ಎಂದು ವಿಧವಾದ ಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯ ಈಗಲೂ ನಿನ್ನಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಗಾಗಿನ ಮತ್ತೆ ದಿಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಸಾದಗಳ ವತ್ತ ಉಪನಗನ ಆಡು ತನಾದ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಇದೆಲ್ಲ ಕನಕಟ್ಟಿಯಂತೆ ತೋರಿದಿರದು. ಆದು ಹೋಗಲು ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ, ಕೇವಲ ಅಬ್ಬಾತನಾದ, ಶ್ರೀಮಂತನೊಬ್ಬನ ಪತ್ನಿಯಾಗಲು ಒಬ್ಬಕೊಂಡು ಎಂತಹ ಅಪೋಭವವಾದ ಉತ್ತರೀಣತೆಯನ್ನು, ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದ ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಅಧಿರಾಜ್ಞಿಯಾಗಿ ಆಳುವ. ಮಹನೀಯರೂ ಕಾಲೀನರೂ ಆದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮಂದನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ, ಕೋಪಾಸುಕೋಪ ಸಂಪ್ರಿಯ ಪ್ರಚಾಟನರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ. ಎಂತಹ ಅಪೋಭವವಾದ, ವರ್ಣಸಾತೀತವಾದ, ಭಾವೀ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿಗೊಡಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಒಂದು ಸ್ವ ಅಪೋಭವ ನೋಡ. ಸುಂದರಾಂಗಿ! ನನ್ನ ಭಾವೀ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವೆನು. ಅದೇ ಮೇಲೆಗೆ ನನ್ನ ಭಾವೀ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಟ್ಟಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನ ಆಶೀರ್ವಿಟ್ಟು ಹೇಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಮನೋಭಿವಾಧೆಯೇ ನನಗೆ ರಾಜಶಾಸನವು. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀಷ್ಠವೂ ವಿವೇಕವೂರ್ಣವೂ ಆದುದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನೀನು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲಾರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅನ್ಯಾ

ಯನಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಪಟ್ಟವರಿಗೆ ನೀನು ಶರಣಾಯ್ತು ನಾಗಿದ್ದೀವೆ."

ಯುವರಾಜನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರದ ದಾರಿ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವಿಲ್ಲವೆ ಹೋದನು. ಇರಾವತಿಯು ಕೇವಲ ಮೌನವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳು. ಸಮೃತ್ತಿಯ ಲೀಲವೂ ಆ ಮೌನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ದೇಖವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯನ್ನು ತಿವಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಇಷ್ಟ ದೂಡು ಅದೃಷ್ಟದ ಆಶೆಯೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಲೀಲವಾದರೂ ಪರಿಣಾಮವುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ರಾಜಕುಮಾರನು ಉದ್ದಗ್ಗು ನಾಗಿ ದೀನಸ್ವರದಿಂದ ಇಂತೆಂದನು — "ಇರಾವತಿ" ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರವಿಲ್ಲ ಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಂತಪ್ತಿಯನ್ನು ಡನೆಯೇ ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಬೇಡ ನಿನ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮಾರ್ಗ ಉಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಏನೇ ನನ್ನನ್ನು ಆ ನರಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಡ ನನ್ನನ್ನು ಕರಣಿಸು, ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ನೀನು ನನ್ನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಯಾವ ನನ್ನ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಿಯು. ಪ್ರಚೋದನೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ಸೌಖ್ಯವಾಗದರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಬೇಡಿ, ಪರಂತೂ, ನಿನ್ನ ಸಾಹಸದ್ದು ವಿಷದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದುರಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಮರಣಕ್ಕಾಗಬೇಡಿ ಆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ದಯಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು. ನಾನು ಕೇವಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಡನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟೆನು, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶಬಲದಿಂದಲೂ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಹಿಸುವೆಯಿಂದಲೂ ನೀರಾಧಿನೀರನೂ ಭೀಮಬಲನೂ ಆಗದಿರಲು ನನ್ನನ್ನು ಒಕೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವೆ? ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಾರತವರ್ಷದ ಸವಾಲ್ಪಿಯ ಕಿರೀಟವು ನಿನ್ನ ಪದತಲದಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಡುವುದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ತಯಿಲ್ಲೆಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಒಂದು ಏನೇ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ಆದರೆ ನನ್ನ ಗೌರವ, ಮೆಚ್ಚಿಕೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಕವಡೆಗೊ ಕೇಳಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ, ಪೂರ್ವಾ ಪರನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಲ್ಲದೆ ವೇಶನಬದ್ಧಳಾಗಿಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಅನಾಮಧೇಯನಿಗಾಗಿ ನೀನು ರಾಜಕುಮಾರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದರೆ ಪರಮ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ನನ್ನಂಥವನು ಪ್ರಣಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನನ್ನ ನೈರಸ್ಯ ಕೋಪಾನಲಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾದೆಯಾದರೆ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನಿಗೆ ಯಾವಗತಿಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವಂತಿದೆ? ನೀನು ಏನು ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವೆ? ಎಂತಹ ಆವಾಯದಲ್ಲಿ ದೀಳುತ್ರ ಲಿರುವೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾರ್ಥಮಾತ್ರ ಅರಿಯಬೇಕು.

ನೋಡು." (ಎಂದು ಏನೇ ಶಾಂತನಾಗಿ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ, ದೀನವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ) — " ಬೇಕೆ ಬೇಕೆ ನಾನೇನು ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆನು? ನಿನ್ನ ಪ್ರಣಯವು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು ನನಗೇನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ? ನಾನು ಎಷ್ಟೇ ಉನ್ನತಪದಸ್ಥನಾಗಿರಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲು ತಕ್ಕವಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆಕಾಲವಾರ್ಧಕ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನಾದರೋ ತರುಣನು, ಸುಂದರನು, ದುಷ್ಟ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಇದ್ದು ಬಂದವನು. ಎಲನವಾಗದಿರುವ ಅಂತರಂಗವುಳ್ಳವನು. ನಾನೇಕೆ ದೂರಲಿ? ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಅದೇನು ದ ರದ್ಯವು ವೋ? ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರಲು ನನ ಅರ್ಪಣೆಗೈಸೇ ಆದರೆ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವು ನನ್ನನ್ನು ಇರಿಸಿರುವುದು ಅಕ್ಕಿ" ನನ್ನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವು ನನಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರೋದೇಶ ದೊರೆತಿರುವೆ ನನ್ನ ದಲಿಯು ಕೂವಲ ಬೇರೆಯೇ ಆಗುತ್ತಲಿಲ್ಲವೋ? ಏನು ವಂಚಿ, ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಲಿ ಕಾಲವು ವಿಚಾರವಾಗಿಯೆತ್ತು. ಕೆಲಸವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತು."

ಇರಾವತಿ (ಮೆಚ್ಚಿನ) "ಕುಮಾರ ವಯಾಶಯ! ನಿಮ್ಮಾಣವಾಗಿ ಸಂತಪ್ತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀನೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ? ನಿಮ್ಮ ಈ ಹಿಂದಿನ ನಡವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಸನ ಪಡೆ" ಆದರೆ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಆಗತಕ್ಕದೋನು? ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟೊಂದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಾನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮವಳಾಗಲಾರೆನು ತಪಾಪ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಪ್ಪೆವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರೆನು, ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಈ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ - ನಾನು ಬೇರೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮವಾಚದಿಂದ ಒಬ್ಬಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವೇದಲೇ ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಿಚಯವುಂಟಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ಮೇಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅನಾದರಿಸದೆ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ವಚನಭಂಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀವುಕೂಡ ನಿಜವಾಗಿ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಲಾರಿರಿ. ಪಕ್ಷಾಂತರ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕುರಿತು ಇರುವ ಯಾವ ಪೂಜ್ಯಭಾವದ ದೇಶಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಯಿತೋ ಆ ಪೂಜ್ಯಭಾವವು ನಷ್ಟವಾಗದೆ ಎಂದೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಸಂಭವವು ಇದ್ದಾಗಲಾದರೂ - ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಆದು ಅಸಂಭವನೀಯವು - ನಿಮ್ಮ ಉಚ್ಛಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದ ಸುಖವಿವನವು ನನಗೆ ಎಂದೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲು ತಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಆ ಉತ್ತರವಾದಿತ್ವದ ಭಾರವೂ ನನಗೆ ಅಸ

ಹೃವಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿ, ಯಾವ ವಿಷಯವು ಪ್ರಕೃತ ದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅತಕ್ಕವೋ ಅದನ್ನು ಕೂರಿತು ಸುಮ್ಮನೆ ಅಲೋಚಿಸಿ ಸಯೋಜನವೇನು? ಯಾವ ದಿವ್ಯಮಾಯೆಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿರಲಿ ಅದನ್ನು ಸೂತ್ರಗಳಿರ. ವ್ಯವೋ ಆಮಾಯೋ ನಮ್ಮ ನ್ನು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಬಯ್ಯುವಳು. ನಾವು ಅವಳಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿ ಆಯಾ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇ ನವ ಬುರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಆದುದರಿಂದ ಪುಟ್ಟಿಯುವರಾಜಿ ಸನ್ನನ್ನು ನೀವು ಸೋಡುತ್ತಿರಲವ ಈ ಪೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಡಿರಿ ಈಗ ತಾವು ಹೋರಬಿ ಹೋಗಿರಿ. ಯಾವತ್ತಾಲ ಸನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡಿರಿ ಯಾವ ಕಾಲದ ಲ್ಲಾಗಲೀ ತಮಗೆ ಸನ್ನ ನೆನಪು ಬಂದರೆ ಯಾವಾಗ ತಮಗೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾಭಿಪ್ರಾಯ ವುಂಟಾಯಿತೋ ಅಗಲನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಾನು ಕೂಡ ಈ ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂದರೆನು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪಿರಿಯರ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆದು ಬಳಿಕ, ಸತ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ವನಾಡಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಧನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಹಳ ವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಈಗ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ತೆ ವರ್ತಿಸು ರಿಸೆಂದೂ ಪ್ರಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೋರಿಸಿರುವಳೋ ಅವಳಂತೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಯ್ಯವ ಗುಡಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸತ್ಕರ್ತವಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರೀರಿ. ಅತ್ತಿ ಒರದಿಂದ

ಬೀಗತಕ್ಕ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಬಾಜನರ. ಬೀಕೆಂಪು ರಿರಲಾರರೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿಕೊಳ್ಳಿರಿ "

ಯಾವ ಸ್ವೀಚ್ಛಾ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ದುರ್ಮಾರ್ಗನೂ ಅದ ರಾಜ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಇದಿರಾಡಲು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಧೈರ್ಯ ಪಟ್ಟಿರ ಲ್ಲಿವೋ ಅಂಥ ರಾಜಕುಮಾರನ ಈಗ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಸುಯತ್ನ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ರಮಣಿಯ ಇವಿರಲ್ಲಿ ಆತನು ಜಡನು ತಿಳಿಯಂತೆ ಮುಟ್ಟಿ ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು ಆತನು ಮೂತನಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿ ದನು. ಆದರೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ವಿಕಾರಗಳ ಒಂಟಿಂಗೆ ಬದಲುತ್ತರ ಕೇರಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದನು. ಕೊನೆ ಗೆ ಇರಾಕತಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ನುಡಿದೆಡೆ ಅವಳ ಹಸ್ತ ಸನ್ನ ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೋಹದ ಮುಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಅಡ ದಿ ಹಿಂದಿರಲು ತೋರಿದನು ಕತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಬಿ ಹೋದನೋ ತಿಳಿಯಿರಿ

ಮರದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಬಿಟ್ಟು ಸೇವಕನ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅರಾಜು ಬಾವಿರ ಕಣಿವೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿಬಿ ಹೋದನು ಸುಮಾರು ಕೆಲವು ದಿನ ಈ ವಾರ್ತಾ ಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸು ತಪಸ್ಸುಸಿದನು ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಗೆ ಹೋರಲು ಹೋದನು ಬಹಳ ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದರೂ ಗೆತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ



|| ಶ್ರೀಃ ||

ಪಂದೇಶ್ಯಾಂ ಭೂದೇವಿ ಅರ್ಯಮಾತರಮ್ |
ಜಯತು, ಜಯತು, ಪದಯುಗಲಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ

ೞೞೞ(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)ೞೞೞ

• ಸಿದ್ದಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜೈವ ಯಃ ಪ್ರಭು |
ದಾಸ್ಯನ್ನಿ ನುಮಯೇ ಚಾನ್ಯೈದ್ಯಪ್ಪಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ || ”

ಸಂಪುಟ ೩

ರೌದ್ರಿ-ಜ್ಯೇಷ್ಠ - ೞ - ೧೯೨೦ ಜೂನ್.

ಸಂಚಿಕೆ ೮

ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ತುತಿ.

ಕೆಪಟನಿದ್ರೆಯು ಸಾಕು, ಕೃಪೆಯಿಂದ ನೋಡು ಪರಾಕು |
ಕಪಟನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಿ ಕೈಸಿಡಿದು ಸಾಕು || ಪ ||

ಆರ್ತತ್ರಾಣಪರಾಯಣನು ನೀನೆಂದು, ಆರ್ತನಾದಡಿ ಕೂಗಿ ಕರೆಸೆನಿಂದು |
ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢತೆಯು ಸುತ್ತಿರುವುದಾರ್ಯಾ ವರ್ತವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಕತ್ತಲೆಯು ಕವಿದು ||
ಧೂರ್ತರೆಲ್ಲರುಸೇರಿ ಕರ್ತನಿನ್ನನುದೂರಿ, ಕರ್ತರೇ ತಾವೆಂದು ಅರ್ಥವೇ ಮಿಗಿಲೆಂದು |
ವ್ಯರ್ಥವೆನ್ನಿಸುವಪರಮಾರ್ಥವನುಕುರಿತತ್ತು ವ್ಯರ್ಥವೆಸಿಸದಿರಿ ಜೀವನನನಿಸುತ್ತಲಿಹರಕಟಾ || ೧

ಜೌತಿಭೇದವನೋಡಿ, ನೀತಿಯನ್ನಿಡಾಡಿ, ಭೀತಿಯನು ಹೊರಮೂಡಿ ಮಾತೆಯಂ ಹಳಿದಾಡಿ |
ಭ್ರಾತೃದ್ರೋಹದಮಹಾಪಾತಕಕೆ ಹೇಸದೆ, ಘಾತಕರು ತಾನಾಗಿ ಮೊಲೆಯುತಿಹರಾ ||
ಈತೆರದ ದುರಭಿಮಾನ, ಧೂರ್ತತನಗಳನೋಡಿ, ಧಾತುಗಳು ಕರಗುತ್ತಲಿರಲೆಮ್ಮಮಾತೆ |
ನಾಥನನ್ನನುನೆನದು ದಾತವೈದೋರಿವು, ಸೋತುಕೂಗುವಳಯ್ಯೋ-ಭರದಿಕಣ್ಣೆರೆಯೊ || ೨ ||

ಆಳುವರು ಪ್ರಜೆಗಳಾಗೋಳಕೇಳದಿರೆ, ಹಾಳಾಗದೇಧರ್ಮ ಬಾಳುಗೆಟ್ಟು |
ಕೂಳಕಾಣದಕಂಗಾಳಾಗಿ ಸೊರಗುವರು, ಪಾಲಕರಪಕ್ಷಪಾತದಿಂ ಮತ್ತಿಗೆಟ್ಟು ||
ಕೀಳುಮೇಲೆಂಬುದನು ಆಲೋಚಿಸದೆ ಕೆಡುತ್ತಿರಲು, ಪೇಳಬೇಡವೆಬುದ್ಧಿಯನ್ನವರಿಗೆ |
ತಾಳ್ಮೆಯೆಂಬುದೆ ಮರೆಯಾಗಲಿನ್ನವರು, ಪಾಲಿಸಲುಬಲ್ಲವರದೆಂತು ರಾಷ್ಟ್ರವನು || ೩ ||

ಪೌತಿನೀನೇಗತಿಯೆಂದೆನುತ ಮತಿವಿಡಿದು, ನಿಜಸುತರ ದುರ್ದಶೆಗಾಗಿ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದು |
ಸತೀಶಿರೋಮಣಿಯೆನ್ನು ಭಾರತಮಾತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೈವಳನುಸಿವವು ಪಥದೋರೋ ಎಂದು ||
ಕ್ಷತಿನಾಥನೀನನ್ನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡದಿರೆ, ಕ್ಷತವಿಕ್ಷತನಾಗಿ ಪೋಗದೇ ಧರ್ಮಧೇನು |
ಪತಿತಪಾವನ ಶೇಷಗಿರಿವಾಸನೀನೀಕ್ಷಣದೆ, ಸುತರಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಯ್ಯ || ೪ ||



ಪತ್ರವ್ಯಾಸಂಗ.

(ಮೊದಲುಸಾರೆ ತವರ್ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಪತ್ನಿಯು, ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿದ ತನ್ನ ಪತಿರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಬರೆದ ಪತ್ರವು.)

|| ೨ ಠಾಧ್ಯಾಪನಾಧನ ಪ್ರಸನ್ನಃ ||

ಶ್ರೀಶಾಪ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ; ಸಾಂಪ್ರತ್ಯಃ—

ಪತ್ರಲೇಖನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾವ್ರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಎಕೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಮಿ ಸಂಕಲ್ಪನೋಲಿ, ಉದ್ದೇಶವಾವುದೇನಿ, ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಂತವೋಲಿ, ಎನೂ ತಿಳಿಯದಿಯೆ, ಸ್ವೀ ಬುದ್ಧಿಚಾಪಲ್ಯವಿರುವ ನನಾದರೊಂದನ್ನು ಬರೆದರೆ, ಅದು, ಸ್ವಾಮಿಯ ವನಸ್ಸಿಗೆ ಅಗ್ರಹವನ್ನು-ಅಲ್ಲ-ಅನುಸೂಧಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದೋ ಎಂದು. ಶಂಕಿಸಿ, ಹಾಗಾಗಲು ಅವಶ್ಯಕತೆಡಬಾರದೆಂದು ಮೊದಲೇ ವ್ಯಾರ್ಥಿಸಿ. ಕ್ಷಮಾಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತೋರಿತು.

ಏಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮೌನ? ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಅಟ್ಟಿದ ನಿನ್ನ ಹದೊಲಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಏನಾದವು? ಆತ್ಮಗಳ ಸ್ವತೀನಾಂಗಿದೆ? ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೃದವನ್ನಾದರೂ ನೋಡುವಷ್ಟು ಪೂಜ್ಯವಾದಿಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲವೆ? ಅಧವಾ ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅರ್ಹವಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಂಡು ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲೇ? ಹೇಗೆಮಾಡಿದರೂ ಸಂತೋಷ. ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಮತ್ತೇಕೆ ಬರೆಯುವೆಯೆಂದು ಕೇಳಬಹುದು, ಪ್ರಭು ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿಯಾಗಲಾತೆನು, ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಿವೇದಿಸುವೆನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು

ನನ್ನನ್ನು ತವರ್ಮನೆಗೆ ಅಟ್ಟಿದಾಗ ಅಗಿದ್ದ ವಾಗ್ದಾನವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆಯೆ? ಇರಲಾರದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಲಕನಕಾ, ನೀನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿದು, ವಚನವನ್ನು ಹಿಡಿ, ವಾರಕೈರಡುಬಾರಿ ನನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ಪತ್ರವೆಂಬುವಿಂದ ತಿಳಿಸೆನು ನೀನಲ್ಲಿ ಸಂತೆಯ, ಕ್ಷೇತಗಳಿಗೆನೆಯಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಪವಾಗದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೆಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಗೌರವದಲ್ಲಿರೂ ನಿಂತಂತೆಯಾದರೂ. ವಾರಕೈರಡ. ಬಾರಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ, "ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವೆ"ನೆಂದಿಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಬರೆದು ಕಳುಹುವೆನು. ಏನೂ ಸಂದೇಹವಡಬೇಡ." ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಚನವನ್ನು ನಾನು ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆಪ್ತರಿಂದಲೇ ಕೃಪ್ತಕಾಗಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ-ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಿರುಂದಲೇ ಇರುವೆನು, -ಏಕೆ? ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಚಿತ್ತಕ್ಕೆ

ತಾಪವಾಗಬಾರದೆಂದು. ಅದರೂ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಅಂಕೆಗ ನಿಲ್ಲುವುದು? ಸನ್ನಿಧಾನವಿದ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟು ತವರ್ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎಂದೂ ವಿಗ್ರಹವೂ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸೂರ್ಯನು ಬಿರ ವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ, ಇವೆಲ್ಲೆಸಿರುವಂತೆಯಾಗಲೂ, ಎಲೆರೆವು ಮತಿಯಾಗಲೂ ನಾನು ಆರೋಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಪುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನನ್ನು ಅದು ಹೇಗೂ ನೋಡುವುದು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ತಿಳಿದಿರುವ ನಾನು, -ತನ್ನನ್ನು ಮಾಡುವಿವಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾದ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ಹೇಳಿ ಯಾವ ಪಾತಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಲೆ? ಆದರೆ, ದರ್ಶನವಿರುವುದು ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯದೊಳಿಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿ ವುದಿಲ್ಲ ನಾನುನುಗುಣವೆ? ನೂರಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಾವಾಗನೋಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿವೃತ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಾನು ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಅಪ್ಪಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗಮಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಇಲ್ಲಿಂದ ವಾರಕೈರಡು ಪತ್ರಗಳು ಪದ್ಯತಿಯಂತೆ ತಪ್ಪಿದು ಬಂದು ಪಾಪವು ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಸೇವೆಗಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯು ಕ್ಷೇಮವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಿಡುವುದು. (ಒಂದು ದಿನ ತಿರುಬರವಿರ್ದರೂ ಯೋಗೀಶ್ವರನರ ಅತ್ತಿಕ್ಕೆ ಯಾವುದೆಂದು ವಿಶ್ವಾಸು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ) ಅದರಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನು ಸಾಗಲೂ ಸಮುದ್ರರಾಜನಂತೆ ಗುಣರವಾನಿಯೂ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೂ, ಇರುವುದು. ನನ್ನ ಕೃಪೆಯು ವು ಸಮುದ್ರನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬೀವಿಸುವ ಅಲೆಯಂತೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಅಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಪತ್ರವು ವಿತ್ತಾರವಾಯಿತು, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೆಲ್ಲೆಯೇ ಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು, ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಮುಖ್ಯವಿಚಾರವನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಬರೆದಿಟ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕು ಮಾಡುವೆನು.

ದಯೆಯಿಟ್ಟು:—

“ನನ್ನನ್ನು ತವರ್ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿದುದೇಕೆ? ಕೊಡೆಗೆ—

ನೋರಗಿ ಸಾಯಲಿಂದೇ? ತ ಕಳಹುವಾಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಡನ
 ವನ್ನ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆಯೋ ಹೇಗೆ? ಯಾವಾಗ ತೆಗೆದು
 ಕೊಂಡದು? ತ ವಿತ್ತಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದಿ
 ನಂತೆ ನೆನಪಿಲ್ಲವೆಂದೇ? ಭವಾನಿರಾಜನು ಎಂದಿ ಕೆಲವು ಚಿತ್ರ
 ಮಿತ್ರಬಾಂಧವರು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದವಾಗ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಈ ಬೀಜ
 ದಾಸಿಯ ನೆನಪಾದರೂ ಬರಬಹುದೇ? ಆ ಲಿಗೂ ಹಿತ
 ಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ಉತ್ತರವಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ? ತ ಬರಬಹುದೆ
 ಮಂಡಲಿಯ. ವ್ಯಾಜ್ಯವುಗಳು ಬಂದಿರತೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸರಿ
 ಯುತ್ತಿರ ವುದೇ? ತಿಳಿಯುವಿ? ಈ ಸಂದರ್ಭ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ
 ದೊರೆಯ ವುದೇ? ಇಲ್ಲವೇ? ಅ ದೂರಹಿತಕರ ಯವದಲ್ಲಿ

ತೊಡಕಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭುವಿಗೆ, ಊಳಿಗದವರ ಮಾತು
 ಹಾಗಿರಲಿ, ಹತ್ತ ತಾಯ್ತಂದೆಯರ ವಾದವಂದನೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ
 ಅನಿವಾರ್ಯದ ಲಾಭಗಳಿಗಾಗಿ ವಾರಕ್ಕೆಂದು ಬಾರಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ,
 ಪತ್ರಕ್ಕೆ ದ ವಾರಿಯಾದರೂ ಅನವ್ಯ ದೊರೆಯದೋ ಹೇಗೆ?
 ತಿಳಿಯುವಿ? ಇದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದಾಗ, ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡ
 ಬೇಕೆಂದೂ, ಪ್ರಭುವು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಗ್ರಹದಿಂದಿದ್ದರೂ ಸರಿ,
 ಅತು ನಿರಲಸನಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಯಾಗಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಲು
 ಸಂತೋಷವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕಾಲಕಳೆ
 ವೆನೆಂದನು. ಕೇವಲ ಸುವ್ಯನಿರಲಾರಿಸೆಂಬ ಬಿನ್ನಹವನ್ನೂ
 ವತ್ತೆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ

ರೌದ್ರಿ ಜ್ಯೋತಿಸ ಶುದ್ಧ ಮೋರ್ಚನಾ,
 ಮಂಗಳವಾರ ೧-೬-೧೯೨೦

ಸನ್ನಿಧಾನದ ನಿರಂತರ ಸೇವಾನಿರತನಾದ ದಾಸಿ
 ಕ ನ ಕಾ .

(ಕಾವ್ಯಮಯವ್ಯವಯನಾದ ಪತಿಯು ಪತ್ನಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ಉತ್ತರಪತ್ರ.)

ವಿನೋದಿನಿಯಾದ ನನ್ನ ಕನಕಾ!
 ಪ್ರಭುವಾರ? ದಾಸಿಯಾರ? ಪ್ರಾರ್ಥನೆ - ಕ್ಷಮಿಸಿ ಭಕ್ತಿ,
 ಬೀಡುವಿಕೆ, ಕೇಳುವಿಕೆ ಇತರ ವಿಧಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ದರ
 ಅದೆಷ್ಟು? ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು
 ದೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವ - ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿ. ಮನುಷ್ಯನ
 ಸವ ಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾದ ತ್ವದ ಮಾನಸವ್ಯಾಜ್ಯವಿವರಣೆಗಳ
 ಮಾತಿಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣ
 ಕೆಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ದತ್ತಿರಬೇ. ಮದ್ಯ, ಮದ್ಯ, ಪತ್ನಿ
 ಷ. ಅದೇ ಕೆಲವು ವಿವರಿಸುವಿ? ನಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸಂತೆ,
 (ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಭಾವವು ಸುಖವನ್ನು, ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವಳಾದ
 ನಿನ್ನವಂತೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವು ಮನುಷ್ಯನ ಸಂತೋಷ - ಸಂತೋಷ ನಿರೀಕಾರ
 ಕೈ ಗುರುತಿಸುವ ಮುಖವೇ?) ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡುವ
 ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಕಳವು ಕೊಡಲು? " ಹುಟ್ಟಿಸುಳಿ
ಕುಟ್ಟಿರೂ ಹೋಗದಂತೆ " ಹೇಗೆ ಕೇಳಿ ನಾನು ಪತ್ರ
 ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಗಾರಿಸುವ ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಅದರೂ ನೆನಪಿಂ
 ತು ಬೇಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರತೆ? ನಿನ್ನ ಪತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನುಷ್ಯ
 ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತಿರಿಚಿತ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಅಭಿಮಾನಿ
 ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ. ಮತೆ ಕದದ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಿಂತಲೇ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಗಸಿ
 ನನ್ನ ಅವೆಡ. ಮಾತಿಗೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಅಂ ಯು ಕೆಲವು
 ಕುಟ್ಟಿಯೇ ಇವೆ ಅವುಗಳಾದಾಗ, ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚು ಬೀಜ
 ಕೆ ಕಂಡ. ಬಂದು, ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ತೋರಿದಾಗ, ಅವು
 ಎಂದು ನನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಗಳಿಗೆ ಅನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನುಂಟು

ಮಾಡಲು ನಿಲ್ಲುವುದು ಉದ ಮೇಳಯ ಬೆಲ್ಲಾ ಕೆಸೆಯೊಳ
 ದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವು ತಿಳಿಯುವುದೇ?
 ನಿನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕಳುಹಿದಾಗ ವಕನವನ್ನು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದರ
 ಕಾರಣ ಹುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುಕೆ. ನಿಂತಕಾಲವೇಳೆ ನಿಂತು,
 ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕೆಲವು ದಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ,
 ಮನುಷ್ಯನು ಬಿಡವಾಗಿ ತೋರಿದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು
 ಮಲಗುವೆ ದರೆ ಕೂಡ ಅನವ್ಯ ದೊರೆಯದಿರುವುದರಿಂದ,
 ನಿನ್ನ ಬಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ. ಬಿಟ್ಟಿ ಅನ್ನೇ ಹೊರತು
 ನಿನ್ನ ಉಪಮಾನವಾದ ವಕನವಂತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ನೀನು
 ನನ್ನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕೆಲವು ವ ಉಪಮಾನವನ್ನು, ನಿನ್ನ ಹೃದಯ
 ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿರ ವ ಉಪಮಾನವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಕೌತಲ
 ಗವ್ಯಗಳ ವಿಷಯ ಕನಾಗಿ ನಿನ್ನಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುವುದು.
 ಬಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಓದಿ. ಬೇಕೆಂದರೆ,
 ಅಲವರಾದ ಪತಿಗಳಿಂದ ಪತ್ರಗಳ ಬರಬಲ್ಲವೆಂದು ಇಲ್ಲದ
 ಕಾರಣಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಅತನಿಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗು
 ವಂತೆ ತಂತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದೂ ಇತರರ ಮೂಲಕ ಬರೆ
 ಯಿ ಸುವುದೂ ವೆದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪತಿಯು ಮನಸ್ಸು ಭಯ
 ನಟ್ಟಿ ಅನವ್ಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಹಾಗಿರಲಿ, ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
 ತೊಡಕರಲ ಅನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ದಿಟ್ಟಿ ಕೆಗೆಟ್ಟು ಓಡಿಬರುವಂತೆ
 ಯೋ. ಇಲ್ಲಿವೆ ವ ತ್ವದಾದ ಪತ್ರವು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ
 ವ್ಯತಿವನವಿಗೆ ಪರಿಶಮನವಂತೆಯೋ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ
 ಹೂಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವ ಮಾನವನಿಯಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ನಿನ್ನ

ಪತಿಯ ಅಲಸತೆಯೂ ಹೋಗಬೇಡೆಕು, ಉತ್ಸಾಹವೂ ಹುಟ್ಟಬೇಡೆಕು, ಪತ್ರವಾಚನದಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೂ ದೊರೆಯಬೇಡೆಕು, ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಉತ್ತರವೂ ಕೊಡುವಂತಾಗಬೇಡೆಕು. ಇಂತಹ ಉಪಾಯದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ, ಅಭಿಮಾನೋಕ್ತಿ, ಚಾಟೊಕ್ತಿ, ದೈನೈಯಿಕ್ತಿ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿ, ಶ್ಲೋಕೋಕ್ತಿ - ಅನ್ಯಾಪದೇಶಸ್ತುತಿ, - ಗಳನ್ನು ಉಪಮಾಲಂಕಾರಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಾವ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಆವ್ಯಾಯನ ಗೊಳಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ನಿನಗೆಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಡೆಕು? ಅಲ್ಲ-ಕೋಟಸಬೇಡ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರಬೇಡೆಕು? ಎಂದನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನಿನಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇ "ವಿನೋದಮಯಿ" ಯಾಗಿರುವಾಗ ನಾನು ಹೇಳುವುದಿನ್ನೇನಿದೆ? ಇಂತಹ ಕಾವ್ಯರಸದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಆನಂದವೃತ್ತಿಯವಳನ್ನು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ನನ್ನ ಇನ್ನುವೇ ಧನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು. ಅಷ್ಟೆ! ಇಷ್ಟಸಾಕು, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ದಯೆಯಿಟ್ಟಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕತ್ತಿಮು ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟು, -ಸಮಾನಭಾವದಿಂದ, -ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು.

ಮುಗ್ಧೆ! ನಿನ್ನ ತವರ್ಮನೆಗೆ, ಕರಗಿ ಸೊರಗಿ ಸಾಯಲು ಕಳುಹಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಮಯಿಯಾದ ತಾಯಿಯ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಯಿಂದ, ನಿನ್ನ ಗರ್ಭವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವನ್ನು ನೀನೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಾಲನೆಮಾಡುವ ಮಾತೆಯಾಗಲು ತಕ್ಕವಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಕಳುಹಿದೆನು-ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದರಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸುವಿಯೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು. ೨ ನೀನು ಹೊರಡುವಾಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ವಚನವನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ! ವಚನಭ್ರಷ್ಟನಾದೆನೆಂದು ಹೇಳುವೆಯೋ? ಎರಡುಬಾರಿ ನನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ಪತ್ರಮುಖವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಂತಿಯಮೂಲವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ತಿಳಿಸಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಚನವನ್ನು ಆಚರಣೆಗೂ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ೩ ಅಹುದು, ಮಿತ್ರಸಮಾಜದ ಸುಖಗೋಷ್ಠಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ನನ್ನ ವಿನೋದನಿಯು ಅದರೋಪಚಾರವು ಮಾತ್ರ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿದೆ. ೪ ಮಿತ್ರಬಾಂಧವರ ದುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅಲ್ಲ ಶಶ್ರುಪಕ್ಷದವರಮುಂದೆ ಹೋರಾ

ಡುವಾಗಲೂ, ಉಳಿದ ಜಾಗೃತ್ವಕ್ಕೆ ಸುಷುಪ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನನ್ನೆ ಹೃದಯಖಿಲರದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ, ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ನಿಂತ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನೆನವಾಗುವುದೇ? -ಎಂದು ಬೇ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇನು? ನೀನು ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ನೆನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನವಶಕ್ತಿಪ್ರದೆಯಾದ ಅಧೀಶ್ವರಿಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಹೇಳುವುದೇನು? ೫ ಶೋಕಹಿತಸೇವಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಫಲಕರಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವುದು ನ. ದಿವೆ. ಶಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯವು ದೊರೆತವೇಲೆ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ೬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೇನೋ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸ್ಪೂರ್ತಿಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ೭ ಪ್ರಭುವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾತನು ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ರೂಪಾರಿ ತಪ್ಪದೆ ತಾಯ್ತಂದೆಯರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿನಿಯಾದ, ದಾಸಿಯೆಂದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳು ಅಭಿಮತದಂತೆಯೇ ತಾಯ್ತಂದೆಯರನ್ನು ವಾರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುಬಾರಿಗೆ ಕಡಮೆಯಲ್ಲದೆ ಸೇವಿಸುತ್ತಲೂ, ವಿನೋದಿನಿಯಾದ, ಮನೋಜ್ಞಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಲೂ, ಉಳಿದ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೆ ರೂ.೫ ಬಾರಿ, ವಚನ ಪ್ರಕಾರ ಪತ್ರವನಟ್ಟುತ್ತಲೂ ಬರುವೆನೆಂದು ನಿಶ್ಚೇದಿಸುವೆನು. ಆಯಿತೆ ಇಗಳಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಧಾನ? ಇನ್ನು ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯುಂಟಲ್ಲವೆ? ಕನಕಾ! ನೀನು ಸವಿವಾದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನನಗೆಲ್ಲೆಯದು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸುಖ? ವಿಶ್ರಾಂತಿಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ, ನೂತನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ತವರ್ಮನೆಗೆ ಬರುವೆನು. ಬಂದಾಗ ಮುಖತಃ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಿಂತೆ ಅರೋಗ್ಯವಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ, ಚಿ|| ಯು (ಶಿಸು) ಅರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವೆಂದೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ, ಅತ್ತಿಗೆ, ಚಿ|| ಸೌ|| ಗಳು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆಯರು ವೊಡಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಖೋಮಿಗಳಾಗಿರುವರೆಂದೂ ನಂಬಿರುವೆನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಇತಿ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಧನ್ಯನೆಂದಾನಂದಿಸುವ ನಿನ್ನ ಪತಿ -

ರಾಶ್ರಿ|| ಕ್ಷೇಷ್ಣ ಬಹುಳ ತೃತೀಯ ಶುಕ್ರವಾರ. }
(೪-೬-೧೯೨೦) ಕೃಷ್ಣನಿಲಯ ಶ್ರೀನಗರ }

-ಅನಂದ-

(ಸತಿಯರ)

ಸದ್ಗತಿ ಸೋವಾನ.

ಪತಿಸೇವ ಪರಂದ್ರವಂ— ಪತಿಸೇವಾ ಕುಲವಧೂ ಪರಣಮ್ |
ಪತ್ಯುರ್ನಾನ್ಯತ್ ಪರಮಿಹ— ಪತಿಪದಮೇಕಂ ಸ್ಮರೇನ್ನಿತ್ಯಂ ||

ಎಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಸತಿಯರ ಸದ್ಗತಿಯ ನೋವಾನವಾವುದು? ಅವಳ ಸದಾಚರಣೆ, ಪತಿವಾರಾಯಣತೆ, ಇವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ತುಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಪತಿಸೇವಾಘನತರವ್ರತದಲ್ಲೆ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಅವಳ ಸದ್ಗತಿಯ ಸಾಧನವೇ ಹೊರತು, ಅವನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಆತನಿಗೆ ಅವಿಧವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವ್ಯಥಾ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ದೇಹದಂಡನ ರೂಪವಾದ. ವ್ಯತ, ನಿಯಮ, ಜಪ, ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳಾದ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ತಿರಯರ ಸದ್ಗತಿಯೊಂದುವರೆಯಬಹುದು. ಸುಳ್ಳು ಸುವಾಸಿನಿಯರಾದ ಸುಡತಿಯರಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಆಚರಣವು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೇಮಸ್ವರವಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ಮುಖಾಭಾರತದೊಳಗಿನದೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ ಬೀಕೆಂದಿರುವೆನೆ: (ಕಥಾಭಾಗವು ಸಂಪುರ್ಣವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಚಾರಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯಿರಬೇಕು)

ಅಕಾಲಂಕನಂಬ ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ವರ್ತನದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರಿದ್ದರು. ಅಕಾಲಂಕನು ಪೂರ್ವಾಚಾರವರಾಯಣನೊ ಮಿತಘಾಸಿಯೂ, ಸದಾನಂದ ವ್ರತಿಯವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಸುವ್ರತೆ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಸುಮತಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರೂಪವತಿಯರು. ಆದರೆ, ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ನಡವಳಿಗಳೆಲ್ಲ ವಾತ್ಸರ್ಯ ಬಹು ತಾರತಮ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ಮಡಿ, ನಿಯಮ, ವ್ರತಗಳೆಂದು ವ್ಯಥಾ ಕ್ಲೇಶವಡುತ್ತಿರುವ ಮೌಢ್ಯಚಾರದ ಹಲವು ಮಂದಿ ಮಹಿಳೆಯರಂತೆ ಸುವ್ರತೆಯು. ಕಾಲವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತೇನು? ಇವಳು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ವ್ರತವೆಂದರೆ, ಒಂದೇ! ಅದೇ ಪತಿಸೇವಾ ಘನತರವ್ರತ! ಇವಳ ಆಚಾರವೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಹಿತವಾಗುವ—ಅಧವಾ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ—ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಅವನಂತೆ ಆತನ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಹಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದೊಂದೇ ಆಚರಣೆ! ಇವಳ ಮಡಿ—ನಿಯಮ ಎಂದರೆ ಪತಿಯು ಕಟಾಕ್ಷವೇ ಪರಮವಾವನ, ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಾಧನ—ವಾತ್ಸರ್ಯ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಧಾರಣವೇ ಮುಖ್ಯನಿಯಮ ಅದುದರಿಂದ ಸುವ್ರತೆಯು ಪತಿಯು ಇಂಗಿತವಂತೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುಖವಾಗಿ, ಆತನ ಮನವು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ, ಗೃಹಿಣಿಯರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪತಿಗೆ ಬೇಡವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೂಡ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪತಿಗೆ ಅಹಿತರಾದವರು ತನಗೆ ಆಪ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಭಾಸಿಸುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪತಿಯ ಆಪ್ತನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಅವಳಾವ ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣೀಕೆ! ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಭೂಷ

ಣದಿಂದ ಸುಶೋಭಿತೆಯಾಗಿ ಪತಿಯು ಅನಂದಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದರೆ ಸಾಕು

ಸುಮತಿಯ ವಿಚಾರವು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇವಳಿಗೆ ನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಘಳಿಗೆಯಿಲ್ಲ, ಮಡಿ—ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತೋರುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿದಿನವಂತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ರತದ ನೆವದಿಂದ ಉಪವಾಸ. ಬಾಗರ ನಿಯಮಗಳು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದುವು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. “ ಗಂಡನು ಆಚಾರವಿಲ್ಲದವನು, ಆತನು ಮುಟ್ಟಿದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವು, ತನಗೆ ಸುಖವಾಗದು. ಅದನ್ನಾತನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟರೂ ಅದು ತನಗೆ ತನ್ನ ಮಡಿಗೆ ಸಾಲದುರಿಂದ ತಿನ್ನುವಂತಹದಾಗದು. ಆತನು..... .! ತನಗೆ ಈದಿನ ಇಂಥ ವ್ರತವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸರಸ ಪ್ರಸಂಗವು ಕೂಡ ಸಲ್ಲದು. ” ಇತ್ಯಾದಿ ಅತಿರೇಕದ ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಪತಿಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಮೌಢ್ಯಚಾರದ ಮಾನಸಿಯರ ಆಚಾರವನ್ನೇ ಸುಮತಿಯು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕಳಂಕನು ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕವ್ರತಕ್ಕೆ ತಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಬರಬಹುದಾದ ಪತ್ನಿಯ ಆಚರಣೆ ಕ್ಲೇಶವಾದರೂ ಕ್ರೋಧವುಂಟಾದರೂ ಸಹನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾನವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಸಲ್ಲದೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ದಂಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಲವು ಒಂದೇ ಸಮವಾಗಿರದಿಲ್ಲವೆ? ಸುವ್ರತೆಯು ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಳು. ಅದರೂ ತನ್ನ ಕಾಯಿಲೆಯು ತಾಪವನ್ನು ತಡೆದಿಟ್ಟು ಪತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಒರುಕ ಬರುತ್ತ ರೋಗವು ಬಲವಾಗುತ್ತ

ಅಂದುದಿಂದ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಹಾಸಿಗೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸುಮತಿಯು ಮೇಲೆ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅತ್ತ ತನ್ನ ಪ್ರಣೀತವನಾಸ, ಇತ್ತ ಪತಿ ಶುಶ್ರೂಷೆಯೊಂದಿಗೆ ರೋಗಿಯು ಸೇವೆ, ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಲೇ ಅವಳೂ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಕಳಂಕನಿಗೆ ಕಾಣ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಸತ್ಯಯರ ಉಪಚಾರದ ಕೆಲಸವು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಸುವ್ರತೆಯು ಸ್ಥಿತಿಯು ನಿರಾಶಾಚನಕವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಸತ್ಯಯನು ದಿಟ್ಟ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲದೆ ಹತ್ತಿದದ್ದಲ್ಲದೆ ಕೂಡ ಸೋದರತ್ತಿದ್ದನು, ಎಂದರೆ ಸುವ್ರತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಶಕೋ ಭಾವನೆಯ ಅಳವಡು ಪ್ರೋವಚಿತ್ತೆಂದೂ ಅವತಿಯು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸನನಾಗಿ ದ್ದನೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅಕಳಂಕನ ಹಾಸಿಗೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ಹಬೆವಾಂತನು ವನ್ನೂ ವಡಿ ಅಂದರೆ ಹತ್ತಿ ವನ್ನೂ ಬಡದೆ, ಉಪಧನನ್ನು ಕೊಡಬಂದಾಗ ತೋರಿಸುವುದು ಮುಸಕಿಟ್ಟು, ವಾಣಿಜ್ಯದ ಮಲಗತ್ತ, ಅಹಾರವನ್ನು ಕೊಡ ಹೋದಾಗ, ವೈಲಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನ ಬರೆಸಿದು ಇಂತಿಹವರ ಬೀಡವೆಂದೂ ಮನಸ್ಕರಹಿತವು ತನ್ನ ಬರಬಹುದೆಂದರೆ ಗವನ್ನು ತಾವು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದೆಂದೆಲಿ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿರಬಹುದು. ಇಂತಿಹ ಅಹಾರವನ್ನು ಬೇಜಾಟಿಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಯೋ ಸುಮತಿಯು ಸ್ವಭಾವಪೂರ್ವಕವ ಅಗುತ್ತ. (1) ತವು ಬರೆಬಿಡುವೆಂದೆ ಮುಂದೆ ಸುತಿಯು ವೇದವೆ. ಅವರಾಗಲು ಸುತ ಸೇವಾಡಬಲ್ಲವು? ವನ್ನನಲ್ಲ ಅ ಸೋಮ ಅವರಾಗಲೂ ಸುತ ಜೊಡಿತನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಾರದೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಇಂದಿ ದಲ್ಲದೆ ಪುರುಷರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸ್ವ ಅಂತಸ್ತು ಕನ್ನ ಮದುವೆ ಬಹುದೆನ್ನೆ?)

ಸುವ್ರತೆಯು ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದರೆ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಿಕ್ಕ ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾದ ಪತಿ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ತನ್ನಗೆ ತಪ್ಪುಹೋದುದು ಒಂದು ದುಃಖ, ಸಾಲದ ದಕ್ಕು ಅತನಂದ ತನ್ನ ಉಪ ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ವ ತಪ್ಪಿದು ಸಂಕಟ; ಇಂತಿ ರದರ ಜೊತೆಗೆ ತನಗಾಗಿ ಅರ್ತನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿ ಸರಿ ಸತ್ತ ಅಲಿದಾಡುವ ಪತಿಯು ವಲ್ಲಾನಮನವನ್ನು ಸೋಡಿ ಇಂತಿಹ ಗುಣ ಹೃದಯವೊಂದೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಟ್ಟುಕೊಡಿ ಸುವ್ರತೆಯ ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಗುಂದುವಾಗ ತ್ತ ಅಡಿದಿಗಿನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಚಾರಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೀಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಅಂತಿವಕಾಲವು ಸನ್ನಹಿತವಾದಂತೆ ತೋರಿಬಿಡಿತು. ಪತ್ನಿಯು ಇನ್ನು ಕ್ಷಣವೊಳಗೆ ತನ್ನ ನಗಲಿ ಹೋಗಿ ವಳವು ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿ ತನ್ನಂತೆ ಕುಳಿತು ವೈಷದಿದ ಸೋದರತ್ತಿದ್ದನು. ಸುವ್ರತೆಯು ಪತಿಯು ವಾದ ಧನಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಡುವುದೇ ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಚಾರಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ

ಮೈ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು; ಇನ್ನೂ ನ್ಯಾಯತಂದಲ್ಲಿ ತನಗಾತನೇ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪತಿಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ಪರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತು ಅಸುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಅಸ್ವಣೆಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪತಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಅರಾತಿಹೊಂದಿದಳು. ಸೋದರತ್ತಲಿದ್ದು ತೋರಿ ಸುವ್ರತೆಯು ಪ್ರಾಣಾಯು ವಿಸ ತೊಪವು ನಿಂತು ಭೌತಿಕ ದೊಡ್ಡವು ಕಾಣುವಂತಾಯ್ತು. ಸುವ್ರತೆಯ ದೇವತೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯ ತೋರಿಸು ಹೊರಬಿ ಅಂತಿಹ ವಂಗು ವನ್ನು ಕೂಡ ತೋರಬಿ ಬಿಗಿತಿಕ್ಕು, ಕೆಲವಾದಂತಾಗಿ ಒಳವು ಸೋದರದ ಸುವ್ರತೆಯ ವ್ಯಾಧಿರೂಪ ದಿವ್ಯರೂಪ ಧಾರವಿವಿಧ ತನ್ನ ದಾರಿಯ ಸೋದರತ್ತಲಿದ್ದ ಅಸ್ವರಿಯ ರತಾಪವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿನಾಸವನ್ನೆರಲು. ಅಸ್ವರಿಯರ ಅವಳು ಇಕಧನವನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಇದ್ದಿರುವುದು ಸುಮತಿಯು ಸೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸಹನ ವಾದಾರವನ್ನು ವೇದವಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರಾಣವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ತ. ಮತ್ತೆಂದು ವಾಪಸ್ಸಾಗಳ ವಿಶ್ರಮಿಸುವುದು ಹೊಂದಿ ಸತ್ತೂ ಸೋಡಿದಳು. ಸುವ್ರತೆಯನ್ನು ಅದರ ಸಿಕ್ಕಿ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಅಸ್ವರಿಯರ ಅಂತಿವ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವತೆ ದೇವರು ಪಕ್ಷವಾಚಿಯೆಂದು ದೂಷಿಸುತ್ತ ಹುಲಿಸುತ್ತಿರವಲ್ಲಿ, ಅವಳ ಗುರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವಾಧವು ನಿಂತಿರವುದನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಸಾಧುವನು ಸೋಗಿ ದು ಕೇವಲವು ಅವಳಿಗೆ, ಪತಿ ಇಷ್ಟು ಸುಖವರವೆ? ಸುವ್ರತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸವನಧಾನವಾ ಬಿತ್ತು. ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದು ಹೋದಳು. ಅಪ್ಪಾ! ಹೇಳು ಸುಮತಿಯು ಮುಂದೆ ಸುತರಗೆ ಎನ್ನೆಗೆ ಈಗ ಎಲ್ಲರವಳು? ಸಾಧವನು ಸೋಗಿ ಅವರೊಲೂ ಅಸ್ವರಿಯರು. ಸುವ್ರತೆಯು ಅಸೋ ಘವಾದ ತನ್ನನಿಂದ ಜಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಯೋ ಸುತ ವಿ ತರಾಗಿ ಬಂದವರು. ಸುವ್ರತೆಯು. ತನ್ನ ಸುಕೃತವಂದಾಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಧ್ಯವಿರಲೇಕದಲ್ಲ, ಅಸ್ವರಿಯರ ಉಪ ಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪತಿಯ ವಾಗ್ಗಪ್ರತಿಕ್ಷಮವಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸುವ್ರತೆ - ನನ್ನ ಸೋಕೆ ಅವರು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬರಲಿಲ್ಲ? ಸಾಧವ - ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸುವದೆ? ಸುವ್ರತೆಯು. ಸ ಕೃತಿ ಅಸುಗ ಉವಾದ ಪದ ಕೆಳವುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು? ಸುವ್ರತೆಗೆ ಲಭಿಸಿದವು?

ಸುವ್ರತೆ - ಸುತನು - ಕೋಪವು? ವನ? ನನಗೆ ಲಭಿಸುವುದೇ? ನನಗಿಂತಲೂ ಸುವ್ರತೆಯು ಅಧಿಕ ತಪಸ್ಸು ನ್ನಾ ತೊಂದಳೇ? ಅವಳವ ತಪಸ್ಸು ಯೋಜಿಸಿದಳು? ಯಾವ ಇವ, ದಾನ, ವ್ಯತ-ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕಾಯವನು

ಬಂದುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ ಹಾಸಿಗೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸುಮತಿಯು ಮೇಲೆ ಭಾರವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅತ್ತ ತನ್ನ ಪ್ರತೀಕ ಪವಾಸ, ಅತ್ತ ಪತಿ ಶುಶ್ರೂಷೆಯೊಂದಿಗೆ ರೋಗಿಯು ಸೇವೆ, ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳೂ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಕಳಂಕನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಪತ್ನಿಯರ ಉಪಚಾರದ ಕೆಲಸವು ಅವನ ವಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಸುವ್ರತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ನಿರಾಶಾಂಜನಕವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲದೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಂತು ಸೋಡುತ್ತಿದ್ದನು, ಎಂದರೆ ಸುವ್ರತೆ ಅಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸರ್ಯ ಇವನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಪ್ರೇಮವಿತ್ತೆಂದೂ ಸುಮತಿಯು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು; ಸಹಲಾರವೆ ಹಾಸಿಗೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ಹಬಮಾರಿತನವನ್ನೂ ಮಡಿ ಆಚಾರದ ಹೆಚ್ಚು ಬೆವನ್ನೂ ಬಿಡದೆ, ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಬಂದಾಗ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಮುಸಕಿಟ್ಟು, ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಮಲಗುತ್ತ, ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡ ಹೋದಾಗ, ವೈಲಿಗಳೂ ತಿನ್ನಲಾರಿನೆಂದು ಇತ್ತೀಕೆ ತನಗದು ಬೀಡವೆಂದೂ ಮುಷ್ಯರಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಬರಬೇತನದಿಂದ ರೋಗವನ್ನು ತಾವು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿಗೆ ನೆರವಲೀ ಸಂತಪ್ತರಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಪುರುಷರು ನೆತ್ತಗೆ ಅಯ್ಯನಕ್ಕೂ ಪೇಚಾಟಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗ ವಂತೆ ಮಾಡುವಂಥ ನಾರಿಯ ರಂತೆಯೇ ಸುಮತಿಯು ಸ್ವಭಾವವೂ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದಿತು. (ಅಂತಹ ಬರಬೇತನದ ಮುಂದೆ ಪತಿಯು ಪ್ರೇಮ ಅದರಗಳು ಸುತ ಸೇವ ಮಾಡಬಲ್ಲವು? ವನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರೇಮ ಅದರಗಳೆಂದರೂ ಈ ಚಂಡಿತನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಾರದೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ದಲ್ಲದೆ ಪುರುಷನನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂತಸ್ತು ಪಕ್ಕಾ ನಿವೇಶನ ಬಹುದಷ್ಟೆ?)

ಸುವ್ರತೆಯು ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದರೆ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕವಾದ ಪತಿ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ತನಗೆ ತಪ್ಪಿಹೋದುದು ಬಂದುದುಕೂ, ಸಾಲದದಕ್ಕೆ ಆತನಿಂದ ತಾನೇ ಉಪಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದು ವತ್ತೆಂದೂ ಸಂಕಟ; ಇವೆರಡರ ಜೊತೆಗೆ ತನುಗಾಗಿ ಆರ್ತನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಅಲಿರಾಡುವ ಪತಿಯು ವಶಾನಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಉಂಟಾಗುವ ಹೃದಯವೇದನೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟುಕೂಡಿ ಸುವ್ರತೆಯು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುವಾಗುತ್ತ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಚಾರಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೀಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಅಂತಿಮಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಂತೆ ತೋರಿಬಂದಿತು. ಪತಿಯು ಇನ್ನೂ ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ತನ್ನ ನಗಲಿ ಹೋಗುವಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯನಂತೆ ಕುಳಿತು ದೈನ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸುವ್ರತೆಯು ಪತಿಯ ವಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತಲೆಯಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಚಾರಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ

ಮೈ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು; ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ತನಗಾತನೇ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪತಿಮಮುಖದಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ತರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಅಸ್ವಚೈಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪತಿಯನ್ನು ಬೀಡಿ ಆಣತಿಸೊಂದಿದಳು. ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸುವ್ರತೆಯು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಿನ ಚಲನವು ನಿಂತು ಭೌತಿಕ ದೇಹವು ಕಾಣಿಸದಂತಾಯಿತು. ಸುವ್ರತೆಯು ದೇಹದಿಂದ ದಿವ್ಯ ಶೋಭಿಸು ಹೊರಟು ಅಂತಿಕ್ಷ ವರ್ಗವನ್ನು ಕಿರು ಹೊರಟು ಬೀರಿತ್ತಿತ್ತ ಕಾತವಾದಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಸುವ್ರತೆಯು ಪುಣ್ಯಶೀಲವು ದಿವ್ಯರೂಪಧಾರಣಮಾಡಿ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಸ್ವರಿಯರ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವಿವಾಹವನ್ನೇರಲು. ಅಸ್ವರಿಯರು ಅವಳ ಗಣಕಧನವನ್ನು ವಾಡುತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಇದ್ದಿಲ್ಲನನ್ನೂ ಸುಮತಿಯೂ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸಹನ ಮಾಡಲಾರದಷ್ಟು ನೋಡಿಸಿರಾಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅವಳ ಮೃಣ್ಮುಖ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿತು. ವತ್ತೆಂದೂ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಸುವ್ರತೆಯನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಸ್ವರಿಯರು ಯಾರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಸುತ ದೇವರು ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೆಂದೂ ದೂಷಿಸುತ್ತ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಅವಳ ಇಡೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಸಾಧುವು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಸಾಧುವು ನಗುಸೊಗಿಬಂದ ಕ್ಷಣದನು -- ಪಗಳೆ, ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಹಂಬಲಿಸುವೆ? ಸುಮತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆದು ಹೇಳಿದಳು. -- ಅಪ್ಪಾ! ಹೇಳು ಸುವ್ರತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವಾರಾ? ಎಲ್ಲಿಗೆ! ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು? ಸಾಧು. -- ಪಗಳೆ! ಅವೆಲ್ಲರೂ ಅಸ್ವರಿಯರು. ಸುವ್ರತೆಯು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಾದ ತನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವಳ ಸೇವೆಗಾಗಿ ರೋಷವಿತ್ತರಾಗಿ ಬಂದವರು. ಸುವ್ರತೆಯು ತನ್ನ ಸುಕೃತದಿಂದಾಯ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅಸ್ವರಿಯರ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪತಿಯ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು.

ಸುಮತಿ: -- ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಅವರು ಕರೆದೊಯ್ದು ಬರಲಿಲ್ಲ? ಸಾಧು: -- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸುವದೆ? ಸುವ್ರತೆಯು ಸಕೃತಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹವಾದ ಪದ ಪ್ರಭವಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು ನಿನ್ನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಲಭಿಸಬೇಕು?

ಸುಮತಿ: (ಜನನಯೆ -- ಕೋಪಗೋದ) ಏನು? ನನಗೆ ಲಭಿಸುವವಿಲ್ಲವೆ? ನನಗಿಂತಲೂ ಸುವ್ರತೆಯು ಅಧಿಕ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದಳೇ? ಅವಳವ ತಪಸ್ತರ್ಯವೆನ್ನಾಚರಿಸಿದಳು? ಯಾವ ಇವ, ದಾನ, ವೃತ -- ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಕಾಯವನು

ದಂಡಿಸಿದಳು? ನನ್ನ ವೃತ್ತೋಪವಾಸ, ಜಾಗರಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ನ್ಯೂದರೂ ಅವಳು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಅವಳಿಗಾವೈ ಭವವೃಂಟಾಗಿ ನನಗಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನನ್ನ ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿ ದೇವ ತಾರ್ಜನಗಳಿಲ್ಲವೂ ವೃಧ್ಧವೆ? ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಪಕ್ಕಪಾತನೇ?"

ಸಾಧು:—ಮಗಳೆ! ನಿರಾಶರಾಗಬೇಡ. ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವನ್ನಿಯಮಿತವಾದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ—ಎಂದೂ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗದು. ನೀನು ದೇವತಾಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಚಿಪ್ಪು, ದಾಸ, ವೃತ—ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆಯಾದರೂ, ಪತಿಯುಳ್ಳವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಇತರರ ಕೈಲಿ ವೃತನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗೋರವಿಸಿ, ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದು ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಪತಿಯ ಕೈಲಿ ಮಾ ಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆತಂಕಮ್ರಾಯವಾಗುವಂತಹ ಅಕರಣದಿಂದ ತನಗೆ ಉದ್ಭವಗತಿಯು ವಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ದೋಷವು ಕೂಡ ಉಂಟಾಗುವೆಂದೂ " ಹೇಳುವ ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿಯದೆ, ವೃಥಾನಿನ್ನ ಪತಿಯ ವಸನಸ್ಥಿಗೆ ಬಾರದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಪಡಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ—ಪತಿಸೇವೆಯಾದದವಳಾದ, —ಪತಿಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವಳಿಗೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು? ಆತನ ನಿಯಮದಂತೆ ನೀನು ಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಆತನ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ, ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಸ ಪ್ರತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಂತಹ ಫಲವನ್ನು ನೀನಿಗೂ ಕೊಡುವನು. ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ವೃಥಾ ಕ್ಷೇಶಕಟ್ಟಿ ಧರ್ಮದವಳಾಯಿ. ದೈವದಮೇಲೆಯೂ ಆರೋಪವನ್ನು ತಂದರೆ ಫಲವೇನಾದೀತು?"

ಸುವತಿಯೆ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಪವಾಸವಾಯಿತು; ಸಾಧುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಳು. "ಅಮ್ಮಾ! ನೀನಾರು? ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೇನು? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ" ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಆತನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಸಾಧುವು ಅವಳನ್ನು ಅಶೀರವದಿಸಿ. " ಮಗಳೆ! ನಿನ್ನ ವ್ರತವಾಗಲಿ; ನಾನೇ ಯಮಧರ್ಮರಾಯನು, ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸದ್ಗತಿ ದಾರಿ ತಿಳಿಸುವ ವಿಧಿಸುವ ಹಿತಕರತೆಯಿರಲಾನು. ಈ ವ್ರತ ಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನೀನಾಚರಿಸುವ ದೇವತಾರ್ಜನಗಳ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೆಂದರೆ, ಪತ್ನಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಭೌತಿಕ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಪತಿ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವವಳಾಗು, ಅದೇ ಸತಿಯರ ಸದ್ಗತಿ ಸೋಪಾನವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿದರ್ಶನಗೊಳಿಸುವಳಾಗು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದ್ವೈತನಾದನು.

ಸುಮತಿಯು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು, ಅವಳ ಪತಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು, ಸುಮತಿಯು ಪತಿಯು ಮಾಡತಲದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ದೈವದಿಂದ ತನ್ನ ಅಪರಾಧವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೀಡಿಕೊಂಡಳು. ಅಕಳಂಕನು ಪತಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾಂತ್ವಪಡನೆಗಳಿಂದ ಸಂಕೈಸಿದನು. ಸುಮತಿಯು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪತಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಿ, ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಪ್ರತೆಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪತಿಸೇವಾನ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ತುತ್ತರಳಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಒಂದಳು. ಅಕಳಂಕನ ಅನಂದಕ್ಕೆ ವಾರವೇ ಇಲ್ಲ ಸುಪ್ರತೆಯು ವಿಶೋಗದಿಂದ ಉಪ್ಪು ಅಡಗಿಡಿಗೆ ವೃಥೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಸದ್ಗತಿ-ಪ್ರಭವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಮಾಧಾನಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನದೆ, ಸುಮತಿಯು ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಿಟ್ಟು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಮೃದುವಾಗಿ ತಿರುಗಿದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅನಂದಹೊಂದಿತಾನೆ" ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ, ಆಚರಿಸುತ್ತ ಒಂದನು. ಕಡೆಗೆ ಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪತ್ನಿಗೂ ಪತ್ನಿಯ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು, ಸಹ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ—ಪತಿಗೂ ಪರಮಗತಿಯುಂಟಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ"

ಆರ್ಯ ಸೋದರಿಯರೇ!

ಆಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ? ಏಕೆ? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ-ಹೇಗೂ ಅಳಿಸಲಾಗದು, ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಳವಡದ-ಅಂಧತೆ ಅಭಿಮಾನ ಪರಶಿಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕೋಪವೇಶಿಕಾಗುವದೇನೋ? ಏಕೆಂದರೆ, "ಕಂಡುಬರುವ ಆಡಿದರೆ ಕಂಡಂತಾಗುವರು." ಎಂಬ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ; ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಒಂದುವೇಳೆ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಅಂಧರನ್ನೆಂದೆಂದೇ, ಸುಮತಿಯಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಾರೋಪವು ಪತಿಯು ಮತ್ತೂ ಸುಮತಿಯು ಕಥಾ ಪ್ರವಣದಿಂದ ಎಚ್ಚಿತ್ತು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕೇತವನ್ನರಿತು, ಸ್ವಧರ್ಮ ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ವಿಚಾರವಾದಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಕಾರ ದೈವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ, ನಿರ್ವಲ ಪ್ರೇಮಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಆನಂದವಹವರ ಸುಖಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ಸಹಕರಣಿಯರಾಗುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸದ್ಗತಿಯ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬಹುದಾದರೆ— ಆಗ್ನೇಯ ಸಮ್ಯಕ್ ಆರ್ಯ ನಾರಿಯರ ಭಾರತ ವ ಹಿಳಿಯರು. ಅಭ್ಯುದಯಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಭದ್ರಂಕರನಾದ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಸಂಭಾವಿಸುವೆನು.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಃ ಕಾಕ್ಷಿಂಹಿ— (ಗಿರಿ.)

ಹೊನ್ನಮ್ಮನ ಮುನ್ನುಡಿ.

(ಸಾಂಕೃ ಸಂಧಿ ೨)

[ಹದಿಬದಿಯ ಛಂದಃ]

ಪತಿಯೆ ಪರಮಗುರು, ಪತಿಯೇ ದೇವತೆ | ಪತಿಯೇ ಸದ್ಗತಿಯೆಂದು || ಪತಿಯ ಪಾದಾಂಬುಜದೊಳು ಭಕ್ತಿಗೆ ಯ್ಯುದು | ಸತಿಯರ ಧರ್ಮದ ಸಾರ || ೪ ||

ಪತಿಯೊಲವರಿತು ಪತಿನೇವೆಯೊಳಿದ್ದು | ಪತಿಯೊಳಿಗಳ ನೆಸಗಿ || ಪತಿಯಾಣತಿಯ ಬಂದಿಯೊಳಡಗಿವುಳಿದು | ಸತಿಯ ಧರ್ಮದ ಸರ್ವಸ್ವ || ೫ ||

ವ್ರತಹೋಮ ನಿಯಮೋಪವಾಸದಾನಗಳೆಂ | ದತಿಶಯ ವಡೆದ ಧರ್ಮಗಳು | ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆ ಪಡಿಯಲ್ಲಿಂದಿದ | ರತಿಶಯವರಿದಾಚೊಪ್ಪುದು || ೬ ||

ಪ್ರತಿಮೆಯರೂಪದ ಪಂಕಜನಾಭಗೆ | ನತಿಗೆಯ್ದು ನಲ ವೇರುವಂತೆ || ಪತಿಯರೂಪದೆ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆಬಂದ ಶ್ರೀ ಪತಿಯ ಪಾದವ ಭಜಿಸುವುದು || ೭ ||

ಪಗಲಿರುಳನ್ನದೆ ಪತಿಯಾಣತಿಯೊಳು | ವೊಗದಿರುಹದೆ ವೊನೆಗೊಳದೆ || ಬಗೆದಿಗೆಯದೆ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಫಲವೆಂದು | ಬಗೆದು ಭಕ್ತಿಯೊಳೆಸಗುವುದು || ೮ ||

ಮಾಯವನನುಗೊಳಿಸದೆ ಮೈಮರಸದೆ | ಕಾಯಮನೋ ವಚನಗಳೆ | ಆಯಸದಿಂದಳವಳೆಯದೆ ಪತಿಯನುವಾಯದಿಂದು ಪಚರಿಸುವುದು || ೯ ||

ಒಲಿದು ಪತಿಯ ಮನದೊಲವನಾರ್ಯೆ ದುತಾ | ನಲಸಿಕೆಗೊಳ ದನುಸರಿಸಿ || ಕುಲಸತಿಯರಧರ್ಮ ಕೊನರದೆನೇಕವ ನೆಲೆ ಗಾಣಿಸನೆಗಳುಳ್ಳವುದು || ೧೦ ||

ಇದೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಬಂದನೆಂಬನಲ್ಲು ಡಿಗೇಳಿ | ಮುದವೊಂವೊಗ ಸಿರಿವಡೆದು || ಕದುಬಿಯುವನಸೇವೆಗನು ಮಪ್ಪವಸ್ತುವ | ನೊದ ವಿಪ್ರದುರ್ವಗೊಂಡೊಡನೆ || ೧೧ ||

ಇಂತುನೋಡುವನಿಂತುನುಡುವಿನಂತೆಸುಗುವೆ || ನಿಂತುಸೇರು ವೆನಿಂತಿರುವೆ || ಇಂತುಮನ್ನಿ ವೆನಿಂತುಮನಗರಿವೆನೆಂದು | ಚಿಂತಿ ಪುದೇಕಚಿತ್ತದೊಳು || ೧೨ ||

ಮನವಾಕ್ತವೈಯಲಸಿಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದು | ಬಿನದಂಗಳನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು || ದನಿಗೇಳದೆ ಮುನ್ನತಾನಿದಿಗೊಂಡವ | ನನುಮರಿತನುಸರಿಸುವುದು || ೧೩ ||

ಸೋಗಿ ಮುಗಿಲಕಂಡು ಸೋರ್ಕುವಂದದೊಳನು ರಾಗರ ಸದಲಹರಿಯೊಳು || ಬಾಗಿಲನೊಳವೊಕ್ಕು ಬಂದನೆಂಬುದು ಮತಿ | ವೇಗದೊಳಿದಿರುಗೊಳುವುದು || ೧೪ ||

ತಕುವದಚ್ಚುತನಿರ್ಗಣನೆಗೈತಂದಡಿ | ದೊಳೆದು ತೊಡೆದು ದುಗುಲದೊಳು | ಬಳಿಕ ನಡೆದುಬಂದ ಬಳಲಿಕೆಗಳೆವಂ ತೊಳುವಾತುಗಳೆನೊಡಂಪುದು || ೧೫ ||

ಪಸವಲಸಿಕೆಗಳ ಪರಿದುಕೆಲೆದೆನಿಂದು | ನಮನಾಣ್ಣು ತನಲವಿ ನೊಳು || ಒನೆದೊಲವರಿತೊಯ್ಯನು ಚಿತ್ತೋಪಚಾರವ, ನೆಸ ಗುಪ್ತದೇಕಚಿತ್ತದೊಳು || ೧೬ ||

ಆವಪರಿಯದೇಸಿಯಾಣ್ಣಿಗೆ ಬಗೆವಪ್ಪು, ದಾವಿಧಗಳನಾ ರೈದು | ಭಾವಿಸಿತೆಳೆದುಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಬಣ್ಣೆಗೆಯಿಂದ, ಭಾವವ ಬಂದಿಗೊಳುವುದು || ೧೭ ||

ಇಷ್ಟದೇವತೆಯುವನೆಂದು ಪತಿಯೊಳುವಿಶಿಷ್ಟಭಾವವಾಗಿ ಗೊಳಿಸಿ || ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯವಕಾಣಿಸಿಕನಲದೆ ತುಷ್ಟವದಿಪ್ಪುದೊಲ ವರಿತು || ೧೮ ||

ಪತಿಯುಬುದ್ಧಿಗೆ ವೋಸಬಂದೊಡಮದರಿಂದೆ, ಖತಿಯೊಂದು ಗಲಗುವಡಿಸದೆ || ಇತರರೆಯದಂತೇ ಕಾಂತಸಮಯದೊಳತಿ | ಭಕ್ತಿಯಿಂದರಿವುಳ್ಳುದು || ೧೯ ||

ಅನುಚಿತಕಾರ್ಯಮನವ ನೊಡರಿಸೆಕಂಡು | ನಿನಗಿಬ್ಬೆ ನೀತವಲ್ಲೆಂದು || ನೆನೆಯಪೆನಲ್ಲದೆ ನೇಮಿಪ್ಪದಿಲ್ಲೆಂದು ವಿನಯ ವೆರಸಿ ಬಿನ್ನವಿಪ್ಪುದು || ೨೦ ||

ಅತಿಭೀತಿಯಿಂದನುಗೆಟ್ಟು ಪಿಂತೆಗೆಯದೆ, ಮಿತಿಮೀರಿ ಮೇಲುವರಿಯದೆ || ಇತರ ಜನರು ತನ್ನ ನೇಳಿಸನೆಗದಂತೆ ಪತಿನೇವೆಗೈದು ಬಾಳುವುದು || ೨೧ ||

ಪಿರಿಯರಮಗಳೆಂದು ಬಿಚ್ಚಿ ಗಲಿವೆನೆಂದು, ವರರೂಪವತಿ ತಾನೆಂದು || ಪರಮಪಾವನೆಯೆಂದು ಬರಿದೆ ಬರೆಯದನು, ಸರಿ ಸುವುದಾತ್ಮವಲ್ಲಭನಾ || ೨೨ ||

ವ್ರತವಸಗುವೆನೆಂದು ಮಿಂದು ಬಂದಿಹೆನೆಂ | ದತಿಶಯ ದಿಂದನುಗೆಡದೆ || ಪತಿಯಪಡಿಗಪಾವುಗಳೆಪಿಡಿದು, ನೈತವದೆ ವುದು ನಾರಿಯರು || ೨೩ ||

ಗರತಿಗಲವೆಂದು ಗಲ್ಲಗೊಂಡುರ್ಬದೆ, ಪರಿಚಾರವೆಂದು ಪಳೆಯದೆ || ಪಿರಿದುಕಿರುದುಗಳ ಭೇದವನೆಣಿಸದೆ, ನಿರವಿಸಿದುದ ನೆಸಗುವುದು || ೨೪ ||

ಮುದಿಯೊಳುಪೊತ್ತು ಮುದ್ದಿಸಿದೊಡೆ ನಡಿಗಳೆಂ | ಪೊಡ ವಿಗಿಚ್ಚಿರಿಸಿದೊಡೆನು || ಒಡೆಯನಿಟ್ಟಂತಿವುಳಿದೊಡವೆಗುಚಿತ ಮೆಂದು | ನಡೆವುದುನಲ್ಲೆಂದಿರೊಲಿದು || ೨೫ ||

* ಇದು ಸಂಚಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮನ "ಹದಿಬದಿಯ ಛಂದಃ"ವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ೨ನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದು. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ವಾಚನೀಯವಾಗಿರುವುದು. ಇದು ಕವಿಶಾರದಾಪದರಿ ರುವದರಿಂದಲೂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರ ಕನ್ನಡನುಡಿಯಿಷ್ಟಾನವು ಅಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿರು ದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರ್ವಸಾರವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಅನಿಷ್ಟತಾಸುಸಾರ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆವು. ಸಂ. ಸಂಧಿ.

ರಘುನಾಥಸಿಂಹ.



ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಕ್ರಿಸ್ತತಕ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಮ್ಮದ್ ಘೋರಿಯು ಆರ್ಯವರ್ತಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು ಆರ್ಯವರ್ತವೆಂದರೆ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಿಂದ ಹಿವಾಳಯದವರೆಗೂ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಆ ವಿನ್ಹಾರವಾದ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಒಂದು ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರಾಕಾರದಂತಿದ್ದ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಅಗಲತೆಯಂತಿದ್ದ ನರ್ಮದಾನದಿಯನ್ನೂ ದಾಟಿ, ದಕ್ಷಿಣಹಿಂದುಸ್ಥಾನವನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವರು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಗಿಒನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಯುವ ರಾಜನಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಎಂಟುಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ನರ್ಮದಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಹಿಂದೂದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ದೇವಗಡದ ಹತ್ತಿರ ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದುನಿಂತನು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜವೃತ್ತರು ಹೆಚ್ಚಾದ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನನ್ನು ತಡೆದರು. ಆದರೇನು? ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಅಜಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಹಿಂದೂರಾಜನು ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಣವನ್ನೂ ಇಲಿಚ್ಛೂರದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆತನ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದ 'ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಎಂಬುವನು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರನ್ನು ಓಡಿಸಿ, ನರ್ಮದಾನದಿಯ ತೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ದೇಶವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ದೇವಗಡವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಕೈವಶವಾದುವು.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ 'ಮಹಮ್ಮದ್ ತಗಲಕ' ಎಂಬವನು ದೇವಗಡವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆತನ ಅನಿವೇದದ ಣಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಸರಿ ಭೀಕರ, ದ್ವೇಷವು ಹೆಚ್ಚಿ, ದಂಗೆಯೆದ್ದಿತು. ಹಿಂದುಗಳು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಬಂದು ಹೊಸರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ದೌಲತ್ತಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇವೆರಡು ರಾಜ್ಯಗಳೂ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು. ಸವಾಲು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ದ್ವಿಣದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೆಹಲಿಯು ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ದೌಲತ್ತಾಬಾದುರಾಜ್ಯವು ದಿನೇದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸಿ ತಿಗಿ ಬಂದು, ಕಡೆಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಾದುವು. ಬಿಜಾಪೂರ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡ, ಅಹಮ್ಮದನಗರ—ಎಂದೇ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು. ಗಿಒ೬೪ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ, 'ತಾಳಿಕೇ ಲೆಟ್' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಗಡೆವಿದರು.

ಗಿಒ೯೦ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ದಕ್ಷಿಣದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟನು. ಆತನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಖಾಡೇಶವೂ ಅಮರ್ಕದನಗರದ ಹೆಚ್ಚುಭಾಗವೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿದ್ದುವು. ಆತನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಷಹಜಹಾನನು ಗಿಒ೬೬ರಲ್ಲಿ ಅಹಮ್ಮದನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಮದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪೂರ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದುವು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸಮಯ ಈ ದೇಶಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ವಾಕಾರಿಗ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಷ್ಟೆ ? ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ

ಬುದ್ಧಿ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು ವು. ಒಂದೊಂದು ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಇಲಾಖೆಗಳಾಗಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಇಲಾಖೆ (ಶಾಖೆ) ಕೆಲವು ಉಪಶಾಖೆಗಳಾಗಿಯೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ವು. ಕೆಲವು ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದುಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೇ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಜೀಕಾದ ಕಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರದೇಶವು ಬಿಟ್ಟು ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು ಅದರ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಸುಲ್ತಾನರು ಈ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಗಳ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಹು ಉದಾರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಾಗಿದ್ದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಹಗೀರನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ದೇಶ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದು ದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕರು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ದಾರರಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನರ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹತ್ತು, ನೂರು, ಸಾವಿರ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಶ್ವಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಲ್ತಾನರು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವರು ಸೈನ್ಯದ ಸಂಬಳ (ವೇತನ) ಕ್ಷಿಪ್ರ ಸಂತವೆಚ್ಚ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಜಹಗೀರನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನರ ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರಾವ ವೋಲೆ ಎಂಬಾತನು ಹನ್ನೆರಡುಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುವಿನ ಆಪ್ತನೆಯು ಪ್ರಕಾರ ಆತನು ನೀರಾ, ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗಳ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಲು, ಸುಲ್ತಾನನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆತನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಕಪ್ಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೇ ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಜಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರರಾಯನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಂತತಿಯವರು ವಂಶವಾರಂಭವಾಗಿ 'ರಾಜಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದಿನಿಂದ ಆಳಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬಾಳಕರ ವಂಶೀಯರಾದ ರಾವುನಾಯಕರು ಫರ್ನದೇಶದ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ಅದನ್ನೂ ಆಳತೊಡಗಿದರು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಲ್ಲರಿ, ಮುತ್ಸರ, ಕಾಪಸೀ, ಮುಫೋಲ್, ರುಟ್ಟು, ಮುಯಿರಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ವಂಶವು ತಲೆಯೆತ್ತಿದುವು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜ್ಞಾತಿಯೈರವನ್ನು ಹೋಲುವ ವಿರೋಧವಾವುದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ೨ಮದರಿಂದ ಪರ್ವತಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕೊಂಕಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ

ಅನೇಕ ಗೊತ್ತದವರ ನಡುವೆ ವೈರವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ತದ ಕೋಡಿಯಾದರೂ ಅದು ಮರ್ಲಕ್ಷಣವಾಗದೆ ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ಶರೀರವು ದಾರ್ಡ್ರವಾಗುವಂತೆ ವಿಶತ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಗಳ ದೆನೆಯಿಂದ ಜಾತೀಯ ಜೀವನ ಒಲಗಳು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಜೀವನದ ಪ್ರಥಮಾಂಗ ರೀತಿಗಳು ಶಿವಾಜಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ವೇದದಲೇ ಭರತಖಂಡವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದುವು.

ಆಹಮದ್‌ನಗರದ ಸುಲ್ತಾನರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಧವ ಹಾಗೂ ಭೋಸ್ಲೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಕುಟುಂಬದವರಿದ್ದರು. ತ್ರೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೋಲುವ ಚಾಧವರ ಗೊತ್ತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವಂಶವು ಯಾವುದೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಗಡದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ಹಿಂದೂ ರಾಜರವಂಶದಿಂದ ಈ ವಂಶವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಭೋಸ್ಲೆ ವಂಶವು ಚಾಧವರ ಸಂತತಿಯಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲವಾದರೂ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಗಳ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಸಂತತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಾಧವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ತಾಯಿಯೂ ಭೋಸ್ಲೆಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ತಂದೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕಥಾ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಂದರಿಸಬೇಕು.

ಕೊಂಕಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೆಗಳಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭಯಂಕರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ೧೬೬೬ನೆಯ ಇಸವಿಯ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲವು ಭಯಂಕರಾ ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತನಾಗದಿದ್ದರೂ ನಭೋಮಂಡಲವು ಕಾರ್ಮುಗಿಲಿನಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಜಂತುಗಳ ಸಂಚಾರವು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟುಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಕಾಲುಡಾರಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತವೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪುಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಬಿಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ರೇಖೆಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾ ಕೇವಲ ಮರಮರ ಶಬ್ದದಿಂದ ತಮ್ಮ ಗರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಆ ಭಯಂಕರವಾವ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕುಮರಿಯನ್ನು ಚಾರಿಚಾರಿಗೂ ಅಟ್ಟುತ್ತಾ ಸವಾರನೊಬ್ಬನು ಆತುರದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಾಯಲ್ಲಿ

ರುವ ನೋರಿಯಿಂದಲೂ ಮೈಬೆವರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದ ಆ 'ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಬಡ್ಡಿಯಾಗಿ ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ಸವಾರನು ಬಹು ದೂರದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆತನ ಬಲಗೈಯಲ್ಲ ಲಗಾಮೂ ಭುಜದಲ್ಲಿ ಗುರಾಣಿಯೂ ಇದ್ದುವು. ಆತನ ಉಡುಪು ರಾಜಪುತ್ರಸ್ಥಾನದವರಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಆತನ ವಯಸ್ಸು ಸುನಾರು ಹದಿನೆಂಟುವರಷ ವರಬಹುದು. ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಬಿಸಲಿನಬೇಗಿಯಿಂದಲೋ ಮುಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದಿತು; ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ಸುಂದರನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಸವಾರನು ಕುದುರೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಯುಧವನ್ನು ಮರದ ಬುಡದ ಲಿಟ್ಟು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖದಲ್ಲಿರುವ ಬೆವರನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೆದುರುವ ತಲೆಕೊಡಲನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ನರ್ಭೋಮಂಡಲವು ಭೀಕರ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಮಂದಮಾರುತವು ಸಕಲ ತರುಲತಾಗುಲ್ಕಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಗೆ ತೋರುತ್ತೆ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಬಳಲಿದ್ದ ಈ ಸವಾರನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳು ಬಿದ್ದಿಬಿದ್ದುವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ, ಆಕಾಶವು ನಿರ್ಮಲವಾಗುವವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಾಳಿತಿರುವುದು ಉತ್ತಮ. ಆದರೆ ಆತನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗೌರವವು ವಿಳಂಬವಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕಳುಹಿದ್ದ ಪ್ರಭುವು ಯಾವಕಾರಣವನ್ನೂ ಕೇಳುವವನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಸಾವಕಾಶಮಾಡುವುದಾಗಲಿ, ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಗಲಿ, ಅಭ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸರದಾರನು ಪುನಃ ಆಯುಧವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕುದುರೆಯನ್ನೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕ್ಷಣವಾತ್ರ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಗಿರಿಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಬರುತ್ತಿರಲು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಳೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಒಂದುಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಿಟ್ಟು ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಮೇಘಾಡಂಬರದಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಾ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಿಟ್ಟುಗಳಮೇಲಿಂದ ಕಿವಿಗಳು ಕಿವುಡಾಗು

ವಂತೆ ಆನೆಯ ಗಾತ್ರದಂಥ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳು ರಭಸದಿಂದ ಭೋರಂದು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಎಲ್ಲಾಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ಜಲಮಯವೇ! ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರಭಾ ಭಾಸಿತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧದ ಈ ಘೋರ ಪರಿಣಾಮವು ಬಹು ದೂರದ ವರೆಗೆ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ನಡನಡವೆ ಮೇಘಧ್ವನಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗುತ್ತಲೂ ಪುನಃ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಿತು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಳೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂದು ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಝರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸವಾರನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬೇಸರ ಪಡದೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಗಾಳಿಯು ದೆಸೆಯಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೂ ಸವಾರನನ್ನೂ ಕೂಡವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಬಿಟ್ಟದ ಮೇಲ್ನಡೆಗೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಇದ್ದಿತು. ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳು ತಗುಲಿ ಆತನ ಕವಚವು ಹರಿದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಬಿಂದುಗಳು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ಸಂಧಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ *ಆತನು ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡದೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತು ಮಳೆ ಸುರಿದ ತರುವಾಯ ಆಕಾಶವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ವೇಗವು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಜಗದ್ವ್ಯಾಂಧವನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟದ ಕಟ್ಟಿಯೂ ಭೂಮಿಯು ಎಲ್ಲಾಕಡೆಯೂ ನೂತನ ಬಣ್ಣವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ನೆನದು ಹೋದ ಓರೆಯಾಗಿದ್ದ ತಲೆ ಕೂಡಲನ್ನು ಸುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿದನು. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿ ಸಧಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವ ಸರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವು ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ವೃಕ್ಷಗಳು ಮಳೆಯಿಂದ ನೆನದು ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಯಿಂದ ಹೇಮಲತೆಯೋಪಾಯಿಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುವು. ಬಿಟ್ಟದ ಝರಿಗಳು ವೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಬಿಟ್ಟದಮೇಲೆಯೂ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ನಾನಾಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹ ದೊಡನೆ ಇಂದ್ರನ ಧನಸ್ಸು ನಾಟ್ಯಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಗಾಳಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೀಸಿದುದರಿಂದ ಮೇಘಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ವರ್ಷಲೂಕವಾಗಿ ಜಾರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಈ ಅನಿರ್ವಹಣೀಯವಾದ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ವಿಸ್ಮಯಹೊಂದಿ ಆ ನಂತರ ಆತನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತಲು ತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ದಿನವಃಣಿಯು ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದುರ್ಗದ ಸುತ್ತಲಿಗಿಂತ ತನ್ನ ನೆನಪು ಹೇಳಿ ಬಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ದುರ್ಗದ್ವಾರವು ಮುಚ್ಚಿ ಲುಟ್ಟಿತು.

ಕಾಮ್ಯುಗಾರರು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿ, ಆತನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ: 'ಅಯ್ಯಾ! ನೀನು ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷ ತಡವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಳಿನವರೆಗೂ ದುರ್ಗದ ಹೊರಗೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಸವಾರ:- 'ಅದೃಷ್ಟವೇ! ಆ ನಿಮಿಷವು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಭವಾನೀದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆನು. ಈಗಲೇ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನಿಗೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು.' ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಮ್ಯುಗಾರರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಹೋಗಿ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಬಂದು 'ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿರುವರು.' ಎಂದು ಕಾಮ್ಯುಗಾರರು ಹೇಳಿದರು.

ಆ ಮಾತುಗಳು ನಡೆದಕೂಡಲೇ ಸವಾರನು ಕಿಲ್ಲೇದಾರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ, ನಡುಕಟ್ಟಿನೊಳಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಮಾವಳರ ಜಾತಿಯವನು; ಶಿವಾಜಿಗೆ ಕೇವಲ ನಂಬಿಗೆಯುಳ್ಳ ಸೇವಕನು. ಆತನು ಆ ಪತ್ರಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ನೀರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾದುದರಿಂದ ಅವು ಕೈಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಬಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದತೊಡಗಿದನು.

ದೇವತೆಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಡನೆಯುಂಟಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದೂ ಪ್ರಕೃತಾವಸ್ಥೆಯೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳೂ ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತಂದವನ ಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಆತನ ಮುಖವೆಂದಲವನ್ನೂ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಷ್ಟ ಬಣ್ಣದ ಪಾಗನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಆ ಶೂರನಾದ ಪತ್ರವಾಹಕನೊಡನೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡ ತೊಡಗಿದನು.

ಕಿಲ್ಲೇದಾರ:- 'ಹವಾಲಾರ್, ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ರಘುನಾಥ ಸಿಂಹನೇ? ರಾಜಪುತ್ರನೇ?

ರಘು:- 'ನಿನ್ನೆಯದಿಂದ' ಅಹುದು.

ಕಿಲ್ಲೇ:- ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೂರನಂತೆ ತೋರದಿದ್ದರೂ ಕೆಲಸದಿದ್ದಾಗ ದೀರಣಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರು.

ರಘು:- 'ಚಿತ್ತ! ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಲೋಪವಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭವಾನೀದೇವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು.

ಕಿಲ್ಲೇ:- 'ಸಿಂಹಗಡದಿಂದ ಈ ತೋರಣ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬರಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ತನಾದೆ?

ರಘು:- 'ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯಿಸಿದೆನು.

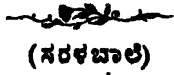
ಈ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಮಂದ ಹಾಸದೊಡನೆ- 'ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಕಾರವೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ರಘುನಾಥನ ಶರೀರವು ಒದ್ದೆಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಗಾಯ ವಿದ್ದಿತು.

ಸಿಂಹಗಡ, ಪೂನಾ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ವೊಗಲರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತೂ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ರಘುನಾಥ ಸಿಂಹನು ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು, 'ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಾ. ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆದು ಇಟ್ಟಿರುವೆನು; ಶಿವಾಜೀಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳು:- "ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಕಳುಹಿದ ಹವಾಲಾರನು ಕಷ್ಟಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನೇ" ಎಂದು. ಆ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತಿಗೆ ರಘುನಾಥನು ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ವಂದನೆಯನ್ನು ಆರ್ಪಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಪರಮರಹಸ್ಯಗಳಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳುಹಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ರಘುನಾಥನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣವು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಲೇಖನ ಮೂಲಕತಿಳುಹಬಾರದು. ಪತ್ರವು ತಪ್ಪಿ ಗಳ ಕೈಗೆ ಸೇರುವುದೇನೋ ಎಂದೂ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ರಘುನಾಥನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದೇ-ಎಂದೂ, ಲಂಚದಿಂದಲಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಇತರ ಉಪಾಯದಿಂದಲಾಗಲಿ ಆತನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸುವ ಸಂಭವವು ಬರುವುದೋ-ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಹೊಡೆದಕೂಡಲೆ, ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು "ಇವನು ಅಂಥವನಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಮಹಾಪಂಡಿತನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಸಂತೆಯ ತೋರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯವನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು." ಹೀಗೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.



|| ೧೩ ||
ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.



(ಸರಳಬಾಲೆ)

ರಘುನಾಥಸಿಂಹನು ಕಲ್ಪಿದಾರನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಹೊಂದಿ ಭವಾನೀ ಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದಮೇಲೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಭವಾನೀಮೂರ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿಸಿ ಅಂಬರದೇಶೀಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ದೇವಿಗೆ ಆರ್ತನೆಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಘುನಾಥನು, ಒದೆಯಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಕೂವಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಯಾವನೋಚಿತವಾದ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಇಂಪಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ರಂಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಆ ಮಂದಿರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನು ಇಬ್ಬರಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವಿನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದಕೆಳಗೆ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಂಧ್ಯಾವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ವಿಕಸಿತವಾದ ಹೂಗಳನ್ನು ಕುಯ್ಯಲು ಬಂದ ಓರ್ವ ಕನ್ಯೆಯು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆತ್ಮರ್ಯವ್ಯನಾದನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಆಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕನ್ಯೆಯೇ. ಧರಿಸಿರುವ ಉಡುಪನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾಜಪುತ್ರಸ್ಥಾನದವಳಂತೆ ತೋರುವುದು. ಬಹುದಿವಸಗಳಮೇಲೆ ತನ್ನ ದೇಶದ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುದರಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯವು ವಿಕಸಿತವಾಯಿತು. ಅವಳ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸದೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾದರೂ ರಘುನಾಥನು ಅಶಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಮುಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಹದಿಮೂರು ವರುಷವಿರಬಹುದು. ಅವಳ ಕೇತಶಾಶಿಯು ತುಂಬ ಜಡೆಯಾಗಿ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆಯೂ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ಬೀಳುವಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಿದ್ದಿತು. ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವಕಾಂತಿಯು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಪುಕ್ಕಳಿಯಂತೆ ಅವಳ ಲೋಚನಗಳು ತಕ್ಕ ರಿಪ್ಪೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ತೋರಾಳಾಯುವಾನಾಗಿದ್ದುವು. ತುಟಿಗಳು ಸಣ್ಣವಾಗಿ ಕೆಂಪೆರಿದ್ದುವು. ಸಂದರವಾದ ಕರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಗಾರದ ಕಡಗಳೆಂಬ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಣಿಯುವವಾದ ಖಾದ್ಯದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು

ನೋಡಿ ರಘುನಾಥನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಾರದೆ ಇದ್ದನು.

ಅವಳು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಪನಾಗಿ ಒರ್ವ ಧೀರ್ಘಕಾಯನಾದ ತರುಣನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎನೆಯುಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ಪುನಃ ದೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆತನು ಆಗಲೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆತನ ಎಡಗವೆ ಖಡ್ಗವೂ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹುಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವದೇಶೀಭಾವನೆ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುದಕ್ಕೆ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು. ಅನಂತರ ಆತನ ರೂಪಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ತಾನು ಕುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೂವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಳು.

ರಘುನಾಥನು ಅವಳನ್ನು ರಿಪ್ಪೆಹಾಕದೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಅಮೇಲೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಚಿಂತಾಮಣಿ ನಾಗಿ ಆತನು ಪುರೋಹಿತನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮೆಲ್ಲಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನವೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪುರೋಹಿತನು ಅಂಬರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದು. ಆತನ ಹೆಸರು ಜನಾರ್ದನ. ಸುಪುಸಿದ್ಧನಾದ, ಅಂಬರದೇಶದ ಪ್ರಭು. ಅದ ಜಯಸಿಂಹನ ಸುಧಿಕರಲ್ಲಿ ಈತ ನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಬಲಾತ್ಕಾರಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಜಯಸಿಂಹನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಜನಾರ್ದನದೇವನು ತೋರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಬಂದನು. ಆತನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೂ ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆ ಒಬ್ಬ ಹತ್ತಿಯ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಾನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅವಳ ತಂದೆಯು ಜನಾರ್ದನನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತನು. ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಜನಾರ್ದನನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಅಕ್ಕಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆ ಬಾಲೆಯು ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಮೃತಪಡಲು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಜನಾರ್ದನನೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಜನಾರ್ದನನ ಹೆಂಡತಿಯು ದೈವಾಧೀನವಾದಳು. ವೃದ್ಧನಿಗೆ ಸರಳಬಾಲೆಯ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. ದುರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ

ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಯೆಂದೂ ಪರಿಹಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಾರ್ದನನು ಕೂಡ ಕನ್ಯೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ರಾಜವೃತ್ತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆತು ಹೋದನು.

ರಘುನಾಥನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಜನಾರ್ದನದೇವನು ದೇವಿಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆತನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಎಂಭತ್ತು ವರುಷವಿರಬಹುದು. ಶರೀರವು ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಎದೆಯು ವಿಶಾಲವಾಗಿಯೂ ಬಾಹುಗಳು ಧೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಶಾಂತಿ ರಸವನ್ನು ಸೂಸುವಂತಿದ್ದುವು. ಭುಜದಮೇಲೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವು ಸುಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಜನಾರ್ದನನು, ಅಯ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತಾನು ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎದ್ದನು. ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಆದ ತರುವಾಯ ಜನಾರ್ದನನು ಶಿವಾಜಿಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಲು ರಘುನಾಥನು ತಕ್ಕ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಯುದ್ಧದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಶಿವಾಜಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಉಂಗುರವನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, - "ಈಗ ಪ್ರಭುಗಳು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ಅವರಿಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಭವಾನೀರ್ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ದೇವಿಯು ಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಯೋಜನವು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅವ್ವಣೆಮಾಡಿರುವರು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಜನಾರ್ದನನು ನಿಸರ್ಗವಾದ ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. "ಸನಾತನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಮಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮಂಥವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಜಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಪ್ಪದೆ ದೇವಿಯು ಪೂಜಿಸುವುದು ಮಾಡುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಶೋಚವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗೆ ತಿಳಿಸು."

ರಘುನಾಥ:- ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು. ಅವರು ಸೊಡ್ಡೆಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಮುಂದಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ದೈವಜ್ಞರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲೀರಿ!

ಜನಾರ್ದನನು ತಡಮಾಡದೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಂತರ ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯನಿಂದ- 'ಈ ರಾತ್ರಿ ದೇವಿಯು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು; ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳುವೆನು' ಎಂದನು.

ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ರಘುನಾಥನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಜನಾರ್ದನನು- "ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನೀನು ಈ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿಯೆ?"

ರಘು:- ಚಿತ್ತ! ಈ ದಿನವೇ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಜನಾ:- ಈ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಪರಿಚಯಸ್ಥರಿದು ವರೇ? ಈ ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವೆ?

ರಘು:- ಪರಿಚಯಸ್ಥರಿಲ್ಲ. ಹೊಸಬ, ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.

ಜನಾ:- ವೃಥಾ ಏಕೆ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ?

ರಘು:- ಪ್ರಭುವಿನ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಕ್ಲೇಶ ವಿರಲಾರದು. ನಮ್ಮಂತಹ ಸೇವಕರು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ಜನಾ:- ಮಗು! ಯುದ್ಧ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು. ಈಗ ನೀನು ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರಳಾದ ಮಗಳು ನಿನಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವಳು. ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಿಯು ಅವ್ವಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಭುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗುವನಾಗು.

ಆಕಸ್ಮಿತವಾಗಿ ರಘುನಾಥನ ಹೃದಯವು ಒಪ್ಪಿ ಹರ್ಷಗೊಂಡಿತು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತನು ಹೇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಅದೇನು ವೇದನೆಯೇ? ಇಲ್ಲವೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಂಟಾದುದೇ? ಜನಾರ್ದನನ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರಳಾದ ಮಗಳೇ? ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದವಳು ರಜವೂತ ಕುಮಾರಿಯಲ್ಲವೆ? ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳೆಯು ತಂದೆಯ ಅವ್ವಣೆಯಂತೆ ಅತಿಥಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದಳು. ರಘುನಾಥನು ಊಟಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ಆತನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗಂತುಕನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಯಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಡಿಸುವುದು ಈಗಲೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು. ರಘುನಾಥನು ಊಟಮಾಡಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನೇ ಹೊರತು ಆತನ ಮನಸ್ಸು ನಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಳೆಯು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಿವಿಧ ಭೋಜ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದ್ದರೂ ತಾನು ಏನು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ರಘುನಾಥನು ನಡನಡುವೆ ಆಸಂಬಡ್ಡವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿದ್ದನು. ಭೋಜನವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನವೆದ ಕೂಡಲೇ ಶೈಲತೆಲಾ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಭುತನು ಮಾಡಿ ಸರಳೆಯು

ಅತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಅತನು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಉದ್ದೇಶಚಿತ್ತ ನಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಒಂದಾದವು. ಅವಳ ಮುಖ ಮಂಡಲವು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿತು. ಅನಂತರ ಅವಳು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ರಘುನಾಥನೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಕೈಯನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಸರಳೆಯು ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ರಘುನಾಥನು ರಸಿಕನಲ್ಲ. ಈ ವೇಳೆ ಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಣ ಕಂಕಣ ವಿಭೂಷಿತವಾದ ಅವಳ ಕೈ ಮಾತ್ರ ಸ್ಪರ್ಶವಾಯಿತು. ರಘುನಾಥನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟನು. ಅತನಿಗೆ ಹಾಸನೋದಿಸಿ ಸ್ವವಾಯಿತು ಆವರೆ ಅವನು ಮಲಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬಿಳಿಕಿನಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸ ತೊಡಗಿದನು.

ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಸಭೋಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಎವೆಯು ಕೃದಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ತರುಣಯೋಧನು ಏನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯು ದಟ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನಿಧ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಎತ್ತಿಲ್ಲೆಯೂ ನೀರವ! ನಿಶ್ಚಿತ್ತ! ನಿಷ್ಪಂದ! ಚಾವಣವಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸಲ್ಪಡುವ ಘಂಟಾರವದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿರುವ ಪರ್ವತಗಳು ಕೂಡ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದರೋ ಬಗೆಬಗೆಯ ಚಿಂತಾಮೃಗನಾಗಿದ್ದನು.

ಆರಾತ್ರಿ ತಾನು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೇ ಅತನು ತಿಳಿಯನು. ಈ ವರೆಗೂ ರಘುನಾಥನು ಬಾಲನೇ! ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಿತವಾಗಿ ಅತನಿಗೆ ಶಾಂತಜೀವಿತಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನೂತನಕಾಂತಿಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಅವನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಅನಂದಮಯಿಯಾದ ಆರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಅತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತ ಬಂದಳು. ಆ ಅವಳ ಸೊಬಗು, ಆ ಮಧುರಾಧರ, ಆ ನಿಬಿಡವಾದ ಕೇಶರಾಶಿ. ಆ ದುಂಡಾದ ಕೈಗಳು. - ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಆ ಲಾವಣ್ಯವು ಇವೆಲ್ಲ ಅತನ ಇದಿಗಿಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾದುವು. ರಘುನಾಥಾ! ಆ ಸುಂದರಿ ನಿನ್ನ ವಳಾಗುವಳೇ? ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯನು, ಹವಾಲಾರನು. ಇನಾರ್ಥನನು ಕುಲೀನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಅತನ ಪ್ರಿಯಾಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ರಾಜಕೂಟ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿರುವರು. ನೀನೇಕೆ ಈ ವಿಧವಾಗಿ ವೃಥಾತೊಂದರೆ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ? ರಘುನಾಥಾ! ಈ ವ್ಯರ್ಥತ್ವಕ್ಕೆ ಯಿಂದೇಕೆ ಬಳಲುವೆ? ಆಗಲಿ, ಯಾವನದಲ್ಲ ಆಶೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವುದು. ನಾವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಿರಾತೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಅಸಾಧ್ಯವಾಹುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವುದು.

ರಘುನಾಥನು ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡನು.—“ಭಗವಂತನೇ! ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡು. ತಪ್ಪದೆ ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುವೆನು. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಯಶಸ್ಸು ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಾರದೆ ಹೋಗುವುದೇ? ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ನನಗೆ ನೀವು ಸಹಾಯಮಾಡಿ. ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿರುವೆನು. ಸರಳೆ! ಆಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗದೆ ಇರುವೆನೇ? ಈ ದಿನದ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಕಥಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಅನಂತರ ನಿನ್ನ ಸಂದರವಾದ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಶರವಾದ ನನ್ನ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ತನುಲತೆಯು ಕಂಪಿಸುತ್ತಿರಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಮಧುರಾಧರ.....”ರಘುನಾಥಾ, ಓ, ರಘುನಾಥಾ! ಉನ್ನತನಾಗಬೇಡ,.....”

ಅನಂತರ ರಘುನಾಥನು ಹೇಗೋ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಮಧ್ಯವಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾರವೂ ಎರಡು ಮತ್ತೆಗಳೂ ಹವಳದ ಹಾರವೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿಸಿಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಳೆಯ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಆ ಹಾರಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ಅಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೇ ಕೆಳಗೆ ಅವು ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಘುನಾಥನು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ—‘ಧೈವವೇ! ನನ್ನ ಆಶೆಯು ಸಫಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲನೆಯ ಶುಭಸೂಚನೆಯೇ ಇದು.’ ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ತರುವಾಯ ಹಾರವನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಘುನಾಥನು ನಿರ್ದಿ ಮಾಡಿದನು. ಮರುದಿನ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇನಾರ್ಥನದೇವನು ಬಂದು, “ಮೈಲಜ್ಜೆ ರೊಡನೆ ಈಗಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯವೂ ಸ್ವಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ರಘುನಾಥನು ಸರಳಬಾಲೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಸರಳಬಾಲೆಯು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೂದೋಟಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ರಘುನಾಥನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೊದ್ದೇಗವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಕಂಠದಿಂದ—“ಭದ್ರೆ! ರಾತ್ರಿ ಈ ಹಾರವು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಇದನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆನು. ಅಪರಿಚಿತನ ಸ್ಪರ್ಶತಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆ ವಿನಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರಳೆಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ಆ ಪ್ರಾಯದ ಸೊಬಗು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ



ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಪಾಯಿಸ್ತಾಖಾನ)

ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಿಂಹಳೂ ಅನುರಾಗದಿಂದಲೂ ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ, “ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಈ ಹಾರವನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಡುವೆನು. ಈ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ. ನಿಮಗೆ ದೇವರು ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

ಸರಳೆಯ ಶರೀರವು ನಡುಗುತ್ತಿರಲು ಬಂದು ಸಾರಿ ರಘು ನಾಥನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು, ಆ ವಿಶಾಲವಾದ ನೇತ್ರಗಳ ತೇಜಃಪುಂಜವು ತನ್ನ ವೇಲಿ ಪ್ರಸುಸುಕ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನ ಎದೆಯು ತಟತಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಲಜ್ಜೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕೆಯು ದೃಷ್ಟಿಯು ನೆಲದವೇಲಿ ಪ್ರಸುಸಿತು. ಅಂಗೀಕಾರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡಿ ರಘುನಾಥನು ಚಂಚಲ ಹಸ್ತದಿಂದ ಮುತ್ತಿನಹಾವವನ್ನು ಎಣ್ಣಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅವಳ ಪವಿತ್ರ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಲಿಲ್ಲ; -- ಅನಂತರ ಸರಳಬಾಲೆ ಯೊಡನೆ -- “ಇನ್ನು ಅತಿಥಿಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಕೊಡಬೇಕು.” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಈ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಪುನಃ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಅಷ್ಟಕ್ಕ ಮಧುರ ದ್ವನಿಯಿಂದ “ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆನು. ಪುನಃ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ವನೆಗೆ ದಯ ಮಾಡಿಸುವಿರೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿರುವೆನು.” ಎಂದಳು.

ದಾಹದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದವನಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ವ್ಯಸ್ಥಿಯಿಂದ ಗಳಂತೆಯೂ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ಪ್ರಯಾಣಿಕನಿಗೆ ಮಿಂಚಿನಂತೆಯೂ ಸರಳೆಯು ಆಡಿದ ಆ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯಗಳ ರಘುನಾಥನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಧಾಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಸಶ್ಚಿನ ಮಾಡಿ ಸಿತು. ಆವೇಲಿ ರಘುನಾಥನು ಅವಳೊಡನೆ “ಕುಮಾರಿ ನಾನು ಪರಧೃತ್ಯನು. ಯುದ್ಧವೇ ನನಗೆ ಜೀವನವು. ಎಂದಿ ಗಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆನೋ ಬಾರೆನೋ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಆದರೂ ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ಸಾಜನ್ಯವನ್ನೂ ಪರಿಚಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದನು.

ಸರಳಬಾಲೆಯು ಪುನಃ ಮಾತನ್ನಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಲು ಅವಳ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಬಾಷ್ಪವಾರಿದಿಂದುಗಳು ಉದರು ತ್ತಿಟ್ಟುವು; ರಘುನಾಥನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ನೀರು ಬಂದಿತು.

ಕೈಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಶಿವಾಜಿಯ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೆಹಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆತ ನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ೧೬೬೩ನೆ ಇಸವಿಯ ವರೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ “ಅಮಿರ್ ಉಮ್ರಾ” ಎಂಬ ಬರದಿನೊಡನೆ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ದಖನ್ನಿನ ಸುಭೇದಾರನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಪರಾಭವ ಪಡಿಸಿಕೇಕೆಂದು ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಶಹನಿಂದ ಅಜ್ಜಪ್ತನಾದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ೧೬೬೨ನೆಯ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೆಯೇ ಪೂನಾ, ಚಾಕಣವೊದಲಾದ ದುರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಖಾನನು ಶಿವಾಜಿ ಯನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ದಿಲ್ಲಿಕತ್ತರಣೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮೇವಾರದ ರಾಜನಾದ ಇಸವಂತಸಿಂಗನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೆಯೇ ಬಂದು ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನನ್ನು ಸೆರೀಕೊಂಡನು. ಅದಾದರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯ ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು. ರಾಜಪುತ್ರ ಸೈನಿಕರು ಪೂನಾನಗರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲೆಯೇ ಬಂದು ಇಳಿದರು. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನಿಗೆ ದಾದಾರೀ ಕಾಣದೀವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಸ್ತೂರಿಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡದಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವನು ಶಿವಾಜಿಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅದು ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾರೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯದೆ ಪೂನಾನಗರ ದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದೆಂದು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಪೂನಾನಗರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಹಗಡದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಆಗಲೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಹೊಂದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗಾಗುವುದೋ--ಎಂಬ ಶಂಕೆಕುಟ್ಟಿತು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಬಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವು ತೋರದಿದ್ದಿತು.

ಚೈತ್ರವಾರ್ಷ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ, ಬಂದಾನೊಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಯಾದ ಮೊಗಲರ ಸೇನಾಪತಿ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ತನ್ನ ಅಪ್ತಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಸಭೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪಗಳು ಜಾಜ್ಜಿಲ್ಲುಮಾ ನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಉಪವನದ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣ

ಗಳ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕಂಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಂದವಾರುತನು ಬಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪುಳುಕಿತ ಗಾತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಅಂಧಕಾರ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಭಳಭಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಇಯಸುವ ಉಪಾಯವು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. 'ಅಗ್ನಿ' ಎಂಬ ಸರದಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.—

“ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯು ಇದಿರಿಗೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟರ ಸೇನೆಯು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳಂತೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದು; ಇಲ್ಲವೆ ಹೆದರಿ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು”.

ಸುವಾರು ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟರ ಬಲ ವಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ವೃದ್ಧ ಸೈನಿಕನಾದ ಚಾಂದ ಖಾನನೆಯವನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.— “ಅವರಿಗೆ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು”.

ಷಯಿಸ್ತಾ:—ಏತರಿಂದ?

ಚಾಂದಖಾನ:—ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಕೆಲವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಚಾಕಣ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರವು ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಒಂದು ದುರ್ಗವನ್ನು ಇಯಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕಮಂದಿ ಯೋಧರು ನಾಶಹೊಂದಿರುವರು. ಈ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ನಿಲ್ಲಿಸಿಟ್ಟರೂ ನೇತಾಯಿಯು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರ, ಔರಂಗಾಬಾದ್‌ವರೆಗೂ ದೇಶವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು.

ಷಯಿಸ್ತಾ:—ಚಾಂದಖಾನನು ಬಹು ದೊಡ್ಡವನು! ಬಿಟ್ಟದ ಇಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರುತ್ತಿರುವನು. ಹಿಂದೆ ಈತನಿಗೆ ಈ ತರದ ಭಯವು ಇರಬಹುದು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಾಂದಖಾನನು ನಿರುತ್ತರನಾಗಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಅಗ್ನಿ:—ಪ್ರಭುವೇ! ಸರಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಇಲಿಗಳೇ ಸು. ಬಿಟ್ಟದ ಇಲಿಗಳಂತೆ ಅವರು ವಿಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರಬಲ್ಲರು.

ಚಾಂದ:—ಬಿಟ್ಟದ ಇಲಿಗಳು ಪೂನಾನಗರದ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ತಿರಿಯೇನಾಗುವುದೋ?

ಷಯಿಸ್ತಾ:—ಇಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಬೆಕ್ಕುಗಳೂ ಮರಿಗಳೂ ಇವೆ. ಇಲಿಗಳು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು”. ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಭಾಸದರಿಲ್ಲರೂ “ಕೆರಾಮತ್-ಕೆರಾಮತ್” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕೊಂಡರು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಡೆದ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧಕ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಚಾಕಣ ದುರ್ಗವು ಸ್ವಾಧೀನವಾದುದು ಮೊದಲು ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನ ಧೈರ್ಯವು ಅಡಗಿ, ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇಯವುಂಟಾಗಲಾರದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟದ್ದಿತು.

ಚಾಂದ:—ಪ್ರಭುವೇ, ದುರ್ಗಗಳೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟರ ಮುಖ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು; ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಇದಿರಾಗಿ ಬಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬಂದು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ದೇಶವು ಪರ್ವತ ಮಯವಾಗಿ ಅವರ ಸೇನೆಯು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲಾರಿವು. ಆದರೆ, ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡುದಾದರೆ ಅವರು ತಪ್ಪದೆ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗುವರು.

ಷಯಿಸ್ತಾ:—ಏನು? ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನೋಡು ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಫಲಾಯನರಾಗುವಾಗ ನಾವು ಹಿಂದಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾರೆವೆ? ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಯು ರಾವುತರಿಲ್ಲವೆ? ಆ ದಂಡು ಮಹಾರಾಷ್ಟರನ್ನು ಧ್ವಂಶಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಚಾಂದ:—ಯುದ್ಧವು ನಡೆದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಜಯವಾಗುವುದು. ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ನಾಶಮಾಡುವೆವು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತಹ ವಿರರರು ಈ ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಲ್ಪುನೆಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳು ಮೇಕೆಗಳಂತೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಹತ್ತುವುವು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಲ್ಲವು. ಪೊದೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ದಾಟುವುವು. ಪ್ರಭುವೇ! ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಿರಿ. ಶಿವಾಜಿಯು ಸಿಂಹಗಡದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವನು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿದರೆ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಶಿವಾಜಿಯು ಬಂದಿಯಾಗುವನು. ಡಿಲ್ಲಿಶರನಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಜಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟರಗೋಸ್ಕರ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೇತಾಜಿಯು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರ,

ಬೆಡಗಾಬಾದ್‌ವರೆಗೂ ದೇಶವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೇ ಹೊಡೆದಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ಹಿಂದಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಶೂರನಾದ ರುಸ್ತುಂ ಜಮಾನನು ಏನು ಮಾಡಿದನು?

ಷಯಿಸ್ತಾ:— (ಕೋಪದಿಂದ) ರುಸ್ತುಂಜಮಾನನು ದ್ರೋಹಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನು ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವೆನು.

ಚಾಂದ:— ನೀನು ಕೂಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ; ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾದರೂ ಸಾಹಸಿಯಲ್ಲವೆ?

ವೃದ್ಧನಾದ ಚಾಂದಖಾನನ ಮುಖವು ಕೆಂಪೇರಿತು. ಸೇನಾಪತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಅಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕೇವಲ ಅಸಾಧ್ಯ. ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವರಾಗಲಿ. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ನಡೆಯಲು ಈ ಸೇವಕನು ಹಿಂತೆಗೆಯುವವನಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು, ‘ ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗದಿಂದ ಮಹಾದೇವಜೀ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿ ’’ ಎಂಬ ಬಾಹ್ಯಣದೂತನು ಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನೀರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಆತನಿಗೋಸ್ಕರ ನೀರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದೂತನನ್ನು ಸಭಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾರೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲರಾಗಿದ್ದರು.

ಆ ಬಳಿಕ ಮಹಾದೇವಜೀ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಸಭಾಸದನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದನು. ಆತನ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕತ್ತುವರ್ಷವಿದ್ದಿತು, ಆತನು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದನು; ಶರೀರವು ಕಪ್ಪಗೂ, ಮುಖವು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಎದೆಯು ಅಗಲವಾಗಿಯೂ, ಬಾಹುಗಳು ನೀಳವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುವು. ನೇತ್ರಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗಂಧದ ಚುಕ್ಕೆಯು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಸ್ತ ಮುಂತಾದವು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾಗನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದರ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖವು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ದೂತನನ್ನು ಅದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, — “ಸಿಂಹಗಡದ ವಾರ್ತೆಯೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮಹಾದೇವಜೀಯು ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಓದಿದನು—

ಸಸ್ತಿನದ್ಯೋದಂದಕೇಷುತಥಾ ಪಂಚವಟೀವನೇ |
ಕರಯೂವಿಚ್ಛೇದದುಃಖಂರಾಘವಸ್ತು ಕಥಂಸರ್ವೇತ್||

ಎಂದರೆ—“ ಸಿಂಹಗಡ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳಿದ್ದರೂ ಪೂನಾ ನಿಮ್ಮ ಕೈಲಿಸಿಕ್ಕಿರುವುದು. ಶಿವಾಜೀಪ್ರಭುವು ತದ್ವಿಯೋಗ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯುವನು.” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು.

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ,—“ ಅಹುದು, ನಾನು ಪ್ರದಾನದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಈಗ ಅವರು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಾಭವಿಲ್ಲ. ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನವಾದರೆ ಈಗ್ಗೆ ಕೊಂಚ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಹೇಳು— ಎಂದನು.

ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿದನು.—

ನನಿಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ಶಕ್ತಃ ಸ್ವಾಭಿಲಾಷಂಹಿಜಾತಕಃ |
ಜ್ಞಾತ್ವಾತುತ್ವಂ ಜಲಧರ ಪರಿತೋಷ ಯತಿ ಯಾಚಕಂ ||

ಎಂದರೆ, ‘ಪೂನಾ, ಚಾಕಣದುರ್ಗ- ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಲಜ್ಜೆಪಡುವರು. ಅವರ ಮನೋರಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು.’ ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.—

‘ಪಂಡಿತ ಮಹಾಶಯ! ನಿಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೆಷ್ಟು ಸಂತೋಷಿಸಿದೆನೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲಾರನು. ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾದುದು! ಎಷ್ಟು ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುವುದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶಿವಾಜೀಪ್ರಭುಗಳು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರೇ?’

ಮಹಾ:—“ ಮೃಗರಾಜ ಪ್ರತಾಪೇನ ಭಯಂಕಂ ಪ್ಲಬ್ಧ ಚೇತಸಃ | ತ್ರಾಹಿ ದೇವತ್ರಾಹಿ ರಾಜನ್ನಿತಿ ಧಾವಂತಿ ಭೂಚರಾಃ|| ” ನಿಮ್ಮ ಉದ್ದಂಡ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಭಯಪಟ್ಟು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ‘ತ್ರಾಹಿ, ತ್ರಾಹಿ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.’ ಎಂದು ಭಾವವು.

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಮತ್ತೂ ಆನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನಿಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಾಲೋಚನೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವೆನು. ಈಗ ನೀವು ಸಂಧಿಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲವೆ?” ಎಂದನು.

ಆನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಗಂಭೀರ ಭಾವದಿಂದ, ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ನಿದರ್ಶನಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಆತನ ಕೈಗೆ ತ್ತನು. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಅದನ್ನು ೨, ೩, ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ

ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿ, “ಒಳ್ಳೆಯದು, ನೀವೇನು ಹೇಳುವಿರಿ?” ಎಂದನು.

ಮಹಾ:—ವೊದಲೇ ತಾವು ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಲಾಭವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಭುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಷಯಸ್ತಾ:—ಅಜ್ಞಾ! (ಒಳ್ಳೆಯದು.)

ಮಹಾ:—ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ನೀರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಷಯಸ್ತಾ:—ಶಪಥಾಸೆ!

ಮಹಾ:—ಡಿಲ್ಲಿಶ್ಚರನು ಯಾವ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಸಂಧಿವಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಗೀಕರಿಸುವನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತಿರುವರು.

ಷಯಸ್ತಾ:—ಮೊದಲು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಲು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಮ್ಮತಿಸುವರೆ?

ಮಹಾ:—ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವೆಂದಾಗಲಿ, ಅಸಮ್ಮತವೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡುವೆನು. ಅವರು ಅಲೋಚಿಸಿದನಂತರ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನೂ ಅನಂಗೀಕಾರವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸುವರು.

ಷಯಸ್ತಾ:—ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮೊದಲನೆಯ ನಿಯಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನು ಎರಡನೆಯದು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸೇನೆಗಳು ಜಯಿಸಿದ ದುರ್ಗಗಳು ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುವು. ಮೂರನೆಯದು, ಸಿಂಹಗಡಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ನೀವು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಹಾ:—ಅವು ಯಾವವು?

ಷಯಸ್ತಾ:—ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ೨-೩ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸುವೆವು. ನಾಲ್ಕನೆಯದು, ಮಿಕ್ಕ ದುರ್ಗಗಳೂ ದೇಶಗಳೂ ನಿಮ್ಮ ರಾಜರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಕ್ಕಿಗಿರಿಸುವಂತೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ ಅವರು ಸಮ್ಮತಿಸುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ೩-೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಮಹಾ:—ಚಿತ್ತ! ವುನಃ ಸಂಧಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವಿರಾ?

ಷಯಸ್ತಾ:—ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಂತಹ ಧೂರ್ತರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನಾವು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಧಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಯುದ್ಧವು

ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ನಿಮಗೆ ನಾವು ನಷ್ಟಪಡಿಸುವೆವು. ಕೈಯಲ್ಲಾದರೆ ನೀವೂ ನಮಗೆ ನಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು.

ಆತನು ‘ಏವೆಮಸ್ತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಷಯಸ್ತಾಖಾನನಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆ ಹೊಂದಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಿಂಕಿ ಕಾರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೆಂಪುಕೆಂಪಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಹಾದೇವಜಿಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಇಳಿದು ದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಅಂತ್ಯಸ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಠಡಿ (?) ಗಳನ್ನೂ ಬಂದೊಂದಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಲಾಗಾರನು ಅಶ್ಚರ್ಯಹೊಂದಿ, “ದೂತಮಹಾಶಯ! ಏನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ದೂತ:—ಈ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುದು; ಇದೂ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು. ಬಂದೊಂದಾಗಿ ದುರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೇನು?

ಕಾಮಲಾಗಾರ:—“ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವೃಥಾದುಃಖವೇಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೀವು ಹೋಗಿರಿ.” ಎಂದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪೂನಾನಗರದ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುಂದರಿದನು.

|| ೬೩ ||

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಪುರೋಹಿತನು.)

ಮಹಾದೇವಜಿಯು ಪೂನಾನಗರದ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಬಂದೊಂದಾಗಿ ದಾಟುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಗರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಸಂಗವತದಿಂದ ಬರುವ ನಾನಾವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ, ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಒಂದು ಸಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೀಪವು ಅರಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ನಾಗರಿಕರು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಾಪರವಶರಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಹುದೂರದವರೆಗೆ ಹೋದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಕತ್ತಲಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದೆರಡು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಲವು—ನೀರವ—ನಿಷ್ಕಂದವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಡೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೊ ಹಿಂಜಾಲಿಸಿ ಬರುವಂತೆ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸಂತೆಯವು

ತೋರಿ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆನು. ಪುನಃ ಆ ಹೆಣ್ಣಿಯ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಯಾರೋ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಸಂತಯವುಂಟಾಗಿ ಎದೆಯು ಡವಡವನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವವನು ತಪ್ಪವೆ? ಅಥವಾ ಮಿತ್ರನೆ? ತಪ್ಪನಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನೆ? ಎಂದು ಮಹಾದೇವನಿಜಿಯ ಸಂದೇಹಮನಸ್ಸಿನಿಂದಿರಲು ತನ್ನ ಚಿಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಚಾಕನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ರಸ್ತೆಯ ವಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಗಾಡಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಗರವು ನೀರವವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಸಂಧ್ಯಾಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ದೀಪವುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೀದಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಅಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಜಾತಿಯವರು ವ್ಯಾವಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಲಿತ್ತೆನಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮೆತ್ತೊಂದು ಹಿಣಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಹೆಣ್ಣಿಯ ಸಪ್ತಳವು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಧಕಾರವು ಶೋಕವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಿತು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಯಾರೋ ಕೇಳಿ ಹಾಕಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವನು ನಡುಗಿದನು. ಆದರೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಪುನಃ ಆ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಮಹಾದೇವನ ಮನಸ್ಸು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಕೇಳಿ ಹಾಕಿದವನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅವಿಶುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಿಣಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದು ಬಹು ಹಳಕೊಳ್ಳಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾದೇವನಿಜಿಯ ಅವನು ನಿಂತಿದ್ದ ಕಡೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅತನು ತುಂಬ ದೈರ್ಯಶಾಲಿ; ಉಸಿರನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಡುತ್ತ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಅತ್ಯಂತ ಕತ್ತಲೆ; ಯಾವುದೂ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಹೋದನು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಮೇಲೆ ಮಹಾದೇವನಿಜಿಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬರುತ್ತ, ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆರನನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಆ ನಂತರ ಅತನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ತಟ್ಟಿದನು. ಕೂಡಲೇ, ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನ ಸೈನ್ಯದ ಮಠಾಟಿಯವನೊಬ್ಬನು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ

ಹೋದರು. ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯಿತು —

ಮಹಾ:—ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದೇ?

ಸೈನಿಕ:—ಇರುವುದು.

ಮಹಾ:—“ಅಜ್ಞಾಪತ್ರವು ಲಭಿಸಿತೆ?” ಪುನಃ ಕಾಲಿನ ಸಪ್ತಳವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವನಿಜಿಯು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಕನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದನು. “ಬರಿಯಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಿಯೋ?” ಎನಲು ಅಂಗಿಯೊಳಗಿಂದ ಸಣ್ಣ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದನು.

ಮಹಾ:—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು. ಮದುವೆಯಾವಾಗ?

ಸೈನಿಕ:—ನಾಳೆ.

ಮಹಾ:—ಅನುಮತಿಯೊಂದಿದೆಯಾ?

ಸೈನಿಕ:—ಅಹ!

ಮಹಾ:—ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ?

ಸೈನಿಕ:—ನಾಡ್ಯಗಾರರು ಹತ್ತುಮಂದಿ, ಅಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳು ಮೂವತ್ತುಮಂದಿ, ಹೆಚ್ಚುಜನರು ಕೂಡದೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನು.

ಮಹಾ:—ಸಾಕು. ಯಾವ ವೇಳೆ?

ಸೈನಿಕ:—ರಾತ್ರಿ, ಒಂದು ಜಾವ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ.

ಮಹಾ:—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಈ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದಲೇ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು.

ಸೈನಿಕ:—ಚಿತ್ತ, ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ.

ಮಹಾ:—ನಾಡ್ಯಗಾರರು ಶಕ್ತಿಯಿರಾ ನಾಡ್ಯಮಾಡಬೇಕು.

ಸೈನಿಕ:—ಚಿತ್ತ!

ಮಹಾ:—ನಾಡ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಸೈನಿಕ:—ಅಪ್ಪಣೆ.

ಆ ಬಳಿಕ ಮಹಾದೇವನಿಜಿಯು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ—“ಅರಂಭ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಪೂರೈಕೆತನು! ಆ ಶುಭವರ್ತಮಾನವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಪೂರ್ಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಬಾಣವು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಗಲಿತು. ಆ ತರದಿಂದ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಒಳಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಆ ಕವಚಕ್ಕೆ ತಗಲಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಬಿಲ್ಲಿನಪೆಚ್ಚಿನೋ ತಗಲಿತು; ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೂಡಲೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಕವಚವು ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದುದರಿಂದ

ಆ ಬಿಟ್ಟು ಶರೀರದೊಳಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವಜಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನೋಡಲು ಇದಿರಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಯನಾದ ಒಬ್ಬ ದೋಷಧನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬದ್ಧವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಇದಿರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆತನೇ ಚಾಂದಬಾರ್-ಎಂಬವನು.

ಸಭಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಚಾಂದಖಾನನನ್ನು ಮುದುಕನೆಂದು ಅರ್ಜ್ಜೀಪಿಸಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಚಾಂದಖಾನನಿಗೆ ಕೂದಲು ನೆರೆತುಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನ್ನಾನ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಹೇಳಿದಮಾತಗಳು ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಆತನು ಒಬ್ಬ ರ ಸಂಗಡ ಹೇಳುವುದೇಕೆ? ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಅವನಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಇಲ್ಲವೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. " ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಶಿವಾಜಿಯ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆತನ ಅವನಾನುಷ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ದುರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಆಶ್ರಯ ಸೇನೆಯನ್ನೂ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣಾಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಕೂಡಲೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಪರಾಜಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಸಂಧಿ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವನೆಂಬುದು ಕನಸಿನ ಮಾತು! ಹಾಗಾದರೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾರು? ಈತನ ರಹಸ್ಯವೃತ್ತಾಂತವೇನು?

ರಾಯಭಾರಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಸಂಶಯವುಂಟಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ನಿಂದಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ನೇತ್ರಗಳು ಬಿಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕಾರಹತ್ತಿದವು. ಅದನ್ನು ಕೂಡ ಚಾಂದಖಾನನು ನೋಡಿದನು. ಈ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನ ಸಂಗಡಹೇಳಲಿಲ್ಲ. "ಸಕ್ಕವನ್ನಾಡಿ ಪುನಃ ತಿರಸ್ಕಾರಹೊರಿಸುವುದೇಕೆ? ಈ ಠಕ್ಕದೊತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಂದೇಹ ನಿರಸನವಾದಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. " ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಚಾಂದಖಾನನು ಮಹಾದೇವಜಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂದಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ತಾನೂ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತ ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನು ದೃಷ್ಟಿದಾಟ ಹೋಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸೈನಿಕನೊಡನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದುದರಿಂದ (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ) ಈ ಠಕ್ಕದೊತನನ್ನು ಸಂಘರಿಸಿ, ಭಟನನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಎಷ್ಟೆ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾರ್ |

ಯುದ್ಧವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಲೆಯಕೂದಲು ನಿಷ್ಪಯೋಜನವಾಗಿ ನೆರೆತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೆದರುವವನೂ ದೋಷಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ನಡೆದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರೆ ನೀನು ಈ ಮುದುಕ ಸೈನಿಕನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಲಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಮಹಾದೇವಜಿಯು ನೆಲದಮೇಲಿಂದ ಎದ್ದು "ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಚಾಂದಖಾನನು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಬದ್ಧದಿಂದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಾರಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಹರಗಳು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಬಾಣ ಭಯಂಕರತೆಯೇ ಕವಚಕ್ಕೆ ತಗಲಿ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.

" ದುಸ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದೆಯಾ? " ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಹಾದೇವಜಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದನು. ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಮೇಘಸದೃಶವಾದ ಹೊಡೆತವು ಚಾಂದಖಾನನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಲ್ಲನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲದೂ ಬಿಂಕಿಕಿಡಿಗಳು ಉದುರುವಂತಿದ್ದವು ಮಹಾದೇವಜಿಯು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, -

" ಷಯಿಸ್ತಾಖಾರ್ | ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಮೊದಲನೆಯ ಫಲವು ಇದೇ! ನಾಳಿನ ಭವಾನೀ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಿರಿ. " ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದನು. ವಿರೋಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಂದಖಾನನು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವವನುಯದ್ದಲ್ಲಿ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಾಪ! ಸುಖಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸೈನಿಕನು ಈ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚೀತನಾಗಿ "ಇದೇನು" ಪ್ರಭುಗಳು ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ? ನಾಳೆ ಈ ವಾರ್ತೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. " ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾ:-ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಈತನು ಸಭೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಂದೇಹ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಶವವನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಒಂದು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಡುವ; ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಒಂದು ಜಾವವಾದಮೇಲೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬ್ಯಾಸಕದಲ್ಲೆಟ್ಟುಕೋ" ಸೈನಿಕನು ಬಿಟ್ಟದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ೩-೪ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಕಭಟರು ಆತನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು; ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಸ್ವಹೃದಿಂದ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಅನುಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪೂನಾನಗರದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

|| ೨೬೩ ||

ಅಯ್ಯನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.



(ರಾಜಾ ಜಸವಂತಸಿಂಗ)

ರಾಜಾ ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಕಳಿತು ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೂತನೊಬ್ಬನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದರ್ಶನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ವರ್ತಮಾನವು ಬಂದಿತು. ಜಸವಂತನು ಅವನು ಬರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಆಗಮನವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವಜಿ ನ್ಯಾಯತಾಸ್ತ್ರಿಯು ಆ ಗುರುವಾದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ಆತನನ್ನು ಸಾದರದಿಂದ ಕುಳಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ನೀರವವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವಜಿಯು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆತನ ತೀಕ್ಷ್ಣದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ—ಜಸವಂತಸಿಂಗನು: ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದನು.—

“ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯು ನಮಗೆ ಸೇರಿರುವುದು.”

ಮಹಾ:—ಬರಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಲ್ಲ. ದುಃಖಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿರುವರು.

ಜಸ:—ವೂನಾ, ಚಾಕರಾದುರ್ಗಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುವು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬೇಡವೆ?

ಮಹಾ:—ದುರ್ಗಗಳು ಕೈತಪ್ಪಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳಿವೆ!

ಜಸ:—ವೋಗಲರೊಡನೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ವ್ಯಸನಪಡುವರೋ?

ಮಹಾ:—ಆಪತ್ತು ಬಂದಾಗ ಬೇದಪಡುವುದು ಅವರ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ.

ಜಸ:—ಹಾಗಾದರೆ ಸಂತಾಪವೇಕೆ?

ಮಹಾ:—ಹಿಂದುರಾಜ ತಿಲಕರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲ ಜೊಡಾ ಮಣಿಗಳೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಾದೀಕ್ಷಿತರೂ ಆದವರು ಮೈಲಂಭರ ದಾಸರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು, ಸಂತಾಪ ಪಡುವರು.

ಜಸವಂತಸಿಂಗನ ಮುಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪೇರಿತು. ಮಹಾದೇವಜಿಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದವಂತೆ ತನ್ನ

ಮಾತನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿದನು.—“ಉದಯಪುರದ ರಾಜಾರವರ ಮಾತದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾಡಿರುವವರೂ ಮಾರವಾಡ ರಾಜಭತ್ತರಿಂದ ಶೋಭಿಸುವವರೂ ಆಗಿ, ನೀವ್ರಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಭಯವಿಸ್ತುತನಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದನೋ, ಭರತಖಂಡವು ಯಾರನ್ನು ಸನಾತನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವದೋ, ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಹಿಂದುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಜಗದೀಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅಂಥವರು ಈಗ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿ ಹಿಂದುಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಖೇದ ಹೊಂದಿರುವರು. ಮಹಾರಾಜಾ! ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯನು. ಏನುಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆಪರಾಧವಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯದು; ಈ ಯುದ್ಧಸನ್ನಾಹವೇಕೆ? ಈ ವಿಷಯ ಪಾತಾಕಗಳು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವುವು? ಸ್ವಾಧಿಕಾರವ್ಯಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ? ಹಿಂದೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ? ತಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲಪುಂಗವರು, ತಿಳಿದವರು, ನಾನು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞನು.

ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ಅಧೀರವದನನಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಾದೇವಜಿಯು ಮತ್ತೂ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.—“ತಾವು ರಾಜಪುತ್ರರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಪುತ್ರರ ಪುತ್ರರು. ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು. ಭವಾನಿದೇವಿಯು ತಾನೇ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವಳು. ನೀವು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿರಿ; ನೀವು ತೋರಿಸಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಡೆಯುವೆವು. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ರಾಜಪುತ್ರರ ಗೌರವವೇ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು. ರಾಜಪುತ್ರರ ಯಶೋಗೀತಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ರಮಣಿಯರ ಹಾಡುತ್ತಿರುವರು. ರಾಜಪುತ್ರರಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವರು. ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲಾವತಂಸರೇ! ರಾಜಪುತ್ರರ ರಕ್ತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಖಡ್ಗಗಳು ಕಲುಷಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವೊದಲೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಶಿಸಿ ಹೋಗಲಿ, ನಾವು ಭಲ್ಲಿಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವವರಾಗೋಣ.”

ಅಬಳಿಕ ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ಕೆಳಕ್ಕೂ ಮೇಲಕ್ಕೂ ನೋಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ—“ದೂತಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಬಹು ಮಧುರವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಡಿಲ್ಲೀಶ್ವರನ ಊಳಿಗದಲ್ಲಿರುವೆನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಯುದ್ಧವಾಡುವೆನು.” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಮಹಾ:—ಈ ರೀತಿ ಬಬ್ಬಿಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ವಧರ್ಮ ನಿಷ್ಠರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವರು! ಹಿಂದುಗಳು ಹಿಂದುಗಳ ತಲೆ

ಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಬಾಕನನ್ನು ನೆಡುವನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ರಕ್ತದೊಡನೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹವು ಮಿಳಿತವಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಮೈಲಂಭರಿಗೆ ಜಯವಾಗುವುದು.”

ಜನವಂತಸಿಂಗನ ಮುಖವು ಕೋಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು, ಅದರೊ ಕೋಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಕಶಸ್ವರದಿಂದ- “ಯುದ್ಧವು ದೆವಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೋಸ್ಕರವೇ ಅಲ್ಲ; ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಏನೆಂದು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಿ? ಶಿವಾಜಿಯು ಮಹಾಧೂರ್ತನು. ಅವನು ಈಗ ಅಡಿದ ಮಾತನ್ನು, ನಾಳೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವನು.” ಎಂದನು.

ಮಹಾ:- (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಗೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ) “ಮಹಾರಾಜಾ! ಪರಾಮರ್ಶನು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಂದಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಮುಂದಿರುವನೆ? ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಶಿವಾಜಿಯು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಗೋವತ್ತಾಡಿದಿಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೂ ಎಂದಾದರೂ ಪರಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿರುವನೆನೋ ವಿಚಾರಿಸು. ಇನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವೇ ಜಯಹೊಂದಿದವಿಗೂ ಪರಾಜಿತರಿಗೂ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸ್ನೇಹವಿರುವುದೇ? ಗರುಡನು ಸರ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಾಗ ಸರ್ಪವು ಸತ್ತಂತೆಬಿದ್ದಿರುವುದು. ಸತ್ತಿರುವುದೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲೇಅದು ತನ್ನ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ದ್ರೋಣಾಚರಣೆಯೇ? ನಾಯಿ, ಕುಂದಿಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಕುಂದಿಲಿಯು ಅತ್ತರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯಾಸಪಡುವುದು. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುವಂತೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಕೂಡಲೇ ಮತ್ತೊಂದು ಧಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು, ಇದು ಧೂರ್ತತೆಯೇ? ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ? ಸಮಸ್ತ ಜೀವಜಂತುಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಉಪಾಯವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಬೇವಗಳಿಗೆ ಬೇವನ್ನರೂಪವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತಹರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವೇ? ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸತ್ಯಪರಿಪಾಲನವೇ? ಅವರು ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ನಮ್ಮ ಬಲವನ್ನೂ ದೇಶಗೌರವವನ್ನೂ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ನಾಶವಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಂಥವರ ಬಲಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ನಮ್ಮ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೂ ಜಾತಿಯಿಗೌರವವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವೆವೋ ಅದು ನಿಂದ್ಯವೇ? ಬೇವವನ್ನು ಕೆಳಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಏಣಿಸಿದ ಜಿಂಕೆಯು ಗಮನವೇಗವು ದ್ರೋಣಾಚರಣೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಕ್ಷತ್ರಿಯವೀರರೇ! ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ಕಸಟಗಳೆಂದು ನಂದಿಸುವುದನ್ನು ಅಹೋರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು; ಆದರೆ ತಾವು ಹಿಂದುಗಳಾಗಿ, ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ನಂದಿಸಬಾರದು; ಮತ್ತು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ದೂಷಿಸಲಾಗದು.” (ಪ್ರಜ್ಜಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾದೇವಜಿಯು ನೇತ್ರದ್ವಯವು ಬಾಷ್ಪಕುಲಿತವಾಯಿತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಜನವಂತಸಿಂಗನು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು,- “ದೂತಶ್ರೇಷ್ಠ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದವನಲ್ಲ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ ರಣಪೂತರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮವು ಬಹಿರಂಗಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಬೇರೆರಿತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡುವದಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಕೂಡ, ಅದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಅಂತಹ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮಹಾ:- “ಮಹಾರಾಜಾ! ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವಿರುವುದು. ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳಿರುವುವು. ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಿರುವುವು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ರಣಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಇವರಂತೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅವರು ದಂದಿರು. ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರಾಧೀನರು. ಅವರಿಗೆ ಈಗಲೇ ಪ್ರಥಮ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯತ್ನವು. ನಿಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಾಗ ನೀವು ಪುರಾತನರೀತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಿರಿ. ಪ್ರಾಚೀನರೀತಿ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಿರಿ. ರಾಜಪುತ್ರರ ವಾಹಿನಿ ಸಮುಖದಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಧ್ವಜಗಳು ನಿಲ್ಲುವುವೆ? ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ತತ್ಕುಗಳು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ ನಾವೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು? ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾದ ರಣಶಿಕ್ಷಣವೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಶೇಷ ಸೈನ್ಯವಾದರೂ ಇಲ್ಲ. ಇರುವ ಸೈನಿಕರಾದರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಎಂದೂ ನೋಡಿದವರಲ್ಲ. ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು ಕಾಬೂಲ, ಬಿಹಾರ, ಮಾಳವ-ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರಸ್ಥಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಮಹಾಯೋಧರನ್ನೂ ಚುರುಕಾಗಿರುವಯುದ್ಧಿತ್ವಗಳನ್ನೂ ಯುದ್ಧದ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನೂ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನೂ ಮದ್ದು, ಗುಂಡು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ ನೂರಾರು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿರುವಾಗ ದಂದಿರಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ನಮ್ಮಲ್ಲಿ

ಸರಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡತಕ್ಕವರೇ ಇಲ್ಲ. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಓಡುವುದೂ, ಪರ್ವತಯುದ್ಧ-ಇವು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ! ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವವರಿಗೆ ವೇತ್ರವೊದಲು ಇಂಥ ಅಚರಣೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಇದೇ ಬಲವಾದ ತಳಹದಿ! ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ದೀರ್ಘಾಯುಗಳಾಗಲಿ! ಹೆಚ್ಚಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ರಣಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ, ಅವರು ರಾಜಪುತ್ರರ ಅಸಾಧಾರಣ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚರವಂತಸಿಂಗನು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾದೇವವಿಯು “ಜೀಯಾ! ತಾವು ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಶಿವಾಜಿರಾಯನಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶಾಸನದ್ಧಂಸವೂ; ದೇವಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಶ್ರಯವೂ ಗೋವತ್ತಾದಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣವೂ-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಶಿವಾಜಿಯ ಕೋರಿಕೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದೆ ವಿಮುಖರಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ಸ್ವತಃ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ತಾವು ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಒಡಿಸಿ, ಹಿಂದೂ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಮಾಡಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರಿ. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಈಗಲೇ ಎಲ್ಲಾ ದುರ್ಗದ್ವಾರಗಳೂ ತೆರೆಲ್ಪಡುವುವು. ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮಗೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವರು. ಶಿವಾಜಿಗಿಂತಲೂ ತಾವು ಸಾರಿಪಾಲರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ತಾವು ದೂರದರ್ಶಿಗಳೂ ರಾಜಾರ್ಹರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ. ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನಾಗಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ತಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿದ್ದು ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು. ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದ ಮಹತ್ಪ್ರಾಕಾಂಡಿಯಾದ ಚರವಂತ ಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆನಂದದಿಂದಲೂ ವಿಷಾದದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದಂತಾದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆತನು ಅಶೋಚಿಸಿ, “ನೋವಾರವೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ದೇಶವು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಬಹುದೂರವಿರುವುದು. ಒಬ್ಬನೇ ದೊರೆ ಆಳುವುದು ಅಸಂಭವ.” ಎಂದನು.

ಮಹಾ:-ಹಾಗಾದರೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ, ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯೋಧನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ಶಿವಾಜಿಯ ಅಧೀನದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆಯಾದರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂಬವತು ಕನಸಿನ ವಾರ್ತೆಯಾಗಿರುವುದು.

ಚರ:-ಈ ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೀಬನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರೊ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಮಹಾ:-ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ಸಫಲವಾದಂತೆಯೇ! ಆನಂತರ ಅವರು ಆನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾಸಪ್ರಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು.

ಚರ:-ಅಂಥವನು ಇಲ್ಲ.

ಮಹಾ:-ಹಾಗಾದರೆ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಯನಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಬಲದಿಂದಲೂ ಅಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೂ ಅವರು ಸ್ವದೇಶವನ್ನೂ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು.

ಚರ:-ದ್ವಿಜಾಗ್ರಣೆ! ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶವು ಸಾಧುವಾದುದು, ಆದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವಾಗಿ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಿಸಿರುವನು. ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕವಾದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆಮಾಡಲಿ? ದ್ರೋಹವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದುಕೂಡ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ.

ಮಹಾ:-ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು ಹಿಂದುಗಳನ್ನು “ಕಾಫರರು” ಎಂದು ದೂಷಿಸುತ್ತಾ “ಜಿಸಿಯಾ” ಎಂಬ ತಲೆತೆಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದನಲ್ಲವೆ? ಅದು ಮಾತ್ರ ಸಜ್ಜನರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕುದೋ? ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಸಿದುದು ನ್ಯಾಯವಾದುದೋ? ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಕೆಡಹಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನಲ್ಲವೆ? ಅದುಮಾತ್ರ ನ್ಯಾಯವೋ? ತನ್ನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಾಸೀನನಾದನಲ್ಲವೆ, ಅದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವೋ?”

ಮಹಾದೇವವಿಯ ವಿಮರ್ಶಾಪೂರ್ವಕ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಚರವಂತನ ಭಾವವು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಬಂದಿತು. ಕಡೆಗೆ ನಿಟ್ಟುಸುರಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದನು.-

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠ! ಇನ್ನು ಸಾಕು. ಇಂದು ಮೊದಲು ಶಿವಾಜಿಯು ನನ್ನ ಸ್ವೀಕರಿಸನು. ನಾನು ಶಿವಾಜಿಯ ಸ್ವೀಕರಿಸನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಒಂದೇ! ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರಯತ್ನ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋಭೇದವುಂಟು. ಹಿಂದು

ಗಳ ವಿರೋಧಿಯಾದ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮನೆಲ್ಲಿ? ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಹಿಂದುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆನ್ನೆತ್ತಿದ ನಾನೆಲ್ಲಿ? ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ದರ್ಶನವು ನನಗಾದರೆ ನನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ನನ್ನ ಹೃತ್ತಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಭ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜಸವಂತನ ಮುಖವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಬಡನೆಯೆ ತನ್ನ ಉಡುಪನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಮುಕುಟವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು:—

“ಮಹಾರಾಜಾ! ಭದ್ರವೇಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಇಷ್ಟುದೂರ ಮಾತನಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯಿರಲಿ. ಇದನ್ನು ದೋಷವಾಗಿ ಎಣಿಸಬಾರದು. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕೃತಿಯನು; ಮಹಾದೇವವಿಯುಲ್ಲ-ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಶಿವಾಚಿ!”

ರಾಜಾ ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನಾದ ದಿಲ್ಲಿಶ್ವರನ ಪ್ರತಿಕ್ಷಿಯೂ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯವೀರ ಚೊಡಾಮಣಿಯೂ ಆದ ಶಿವಾಚಿಯನ್ನು ರೆಪ್ಪೆಹಾಕದೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು; ಆನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ಆಸನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದುಬಂದು, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ವೇದಲು ಶತ್ರುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ತಾನಾಗಬಂದು, ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಲಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಹೊರಡುವಾಗ ಜಸವಂತಸಿಂಗನಿಗೆ “ಮಹಾರಾಜ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದ ಪೂನಾನಗರದಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಹರದಾರಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಜಸ:—ಏನು! ನಾಳೆ ಪೂನಾನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುವಿರಾ?

ಶಿವಾಚಿ:—(ಮಂದಹಾಸದಿಂದ) ಇಲ್ಲ; ಒಂದು ಮದುವೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಜರವರು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಶುಭಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗಬಹುದು.

ಜಸ:—ಒಳ್ಳೆಯದು, ದೂರವಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು ವಿವಾಹಮಂತ್ರಗಳು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮಹಾಶಯನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿವೆಯೇ?

ಶಿವಾಚಿ:—ಸಂದೇಹವೇನು? ನನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಅಶ್ಚರ್ಯಹೊಂದಿರುವನು. ನಾಳೆ ಆತನು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲನು.

ಜಸವಂತಸಿಂಗನು ಶಿವಾಚಿಯೊಡನೆ ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಬಂದು “ಹಾಗಾದರೆ ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾತಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಿರಿ?” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಲು “ಶಿವಾಚಿಯು” “ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವಾಚಿಮಹಾರಾಜನೊಡನೆ ಹೇಳುವೆನು.” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೀಯಲು ಆತನು, “ಆಮರೆತೆನು. ಆ ಪ್ರಕಾರಮಾಡುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ನಿವೇದಿಸು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತ ಗುಡಾರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಆರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.



(ಶಿವಾಚಿ .)

ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲು, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷಧಾರಿಯಾದ ಶಿವಾಚಿಯು ಸಿಂಹಗಡದ ಗಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ವೇಷ್ಣೆ ಮುರೇಶ್ವರನು ಆನಂದದಿಂದ,—“ಭವಾನೀದೇವಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಾವು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ಬಂದು ತಲಪಿದಿರಿ,” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಚಿ:— ತಮ್ಮ ಆಶಿರ್ವಾದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಾನು ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾದೆನು.

ಮುರೇ:— ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತೇ?

ಶಿವಾಚಿ:— ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಮುರೇ:—ಮದುವೆ ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಡೆಯುವುದೇ?

ಶಿವಾಚಿ:— ಆಗುವುದು.

ಮುರೇ:— ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನಿಗೆ ಕೋಚವಾದರೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೇ? ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಚಾಂದಖಾನನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದೆ ಹೋದನೇ?

ಶಿವಾಚಿ:— ಭಯಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಶಿವಾಚಿಯಿಂದ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಕರಾರುಪತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಚಾಂದಖಾನನು ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಇನ್ನು ಅವನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡನು.

ಮುರೇ:— ರಾಜಾ ಜಸವಂತಸಿಂಹನೋ?

ಶಿವಾಚಿ:— ತಾವು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಚಲಿಸಿತು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆತಿರುವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು.

ಮುರೇ:- ಭವಾನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ತಾವು ಬಂದು ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೆನಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಯಾರೂ ನೆರೆವೇರಿಸಲಾರರು. ಪ್ರಭುಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಎದೆಯು ಕಟಕಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ತಮಗೇನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಗತಿಯೇನು?

ಶಿವಾಜಿ:-ಮುರೇಶ್ವರ! ಅಪಾಯವಾದರೆ ಭಯಪಡುವುದೇಕೆ? ಈಗಲೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ವಿಪದ್ಧಯಗಳಿದ್ದರೆ ಮಹದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವಿತವು ವಿಪತ್ತರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಭವಾನಿದೇವಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ಕಾವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ!

ಮುರೇ:-ತಮಗೆ ವಿಜಯವಾಗತಕ್ಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಭವಾನಿದೇವಿಯು ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಳು. ಆದರೆ, ರಾತ್ರಿವೇಳೆಯಲ್ಲಿ-ಶತ್ರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ-ಭದ್ರವೇಷದೊಡನೆ.....

ಶಿವಾಜಿ:-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಹೊಸದೆ? ಆದರೂ ನಾನು ಒಂದು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುದೇನೋ ನಿಜ.

ಮುರೇ:-(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಏನದು?

ಶಿವಾಜಿ:-ಎಂಥ ಮೂಢನಿಗೆ ನೀವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವಿರಿ? ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಲಾರದವನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನೆ?

ಮುರೇ:-ಏನು ಸಂಭವಿಸಿತು?

ಶಿವಾಜಿ:-ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾದೀವಜಿಯು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಹೋದನು.

ಮುರೇ:-ಆ ತರುವಾಯ?

ಶಿವಾಜಿ:-“ಒಂದೆರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು.”

(ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಾಚಕರು ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷ ಗಮನಿಸಬೇಕು.)

ಶಿವಾಜಿಯು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬೨೩ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಚರಿತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮೂವತ್ತಾರು ವರುಷ. ಶಿವಾಜಿಯು ತಂದೆ ಪಾಹಜಿ. ತಾತ ಮಲ್ಲಜೀ. ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂಬಾಳಕರ ವಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು

ಹೇಳಿರುವೆವು. ಆ ವಂಶದವನಾದ ಯೋಗವಾಲ ಎಂಬವನ ತಂಗಿ ದೀವಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದ ನಿವಾಸಿಯಾದ ‘ಪಾಹಜೀರ್‌ಘ’ ಎಂಬ ಸಾಧು (ಮಹಮ್ಮದೀಯಜ್ಞಾನಿ)ವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು ಆತನು ಮಲ್ಲಾಜಿಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗಲೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆ ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ಕಾಲದಮೇಲೆ ದೀವಾಬಾಯಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆತಳು. ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಆ ಸಾಧುವಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪಾಹಜಿ ಎಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದನು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾದವರಾಯನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸೇನಾಪತಿಯು ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆತನು ಹತ್ತನಾರು ಕುರುರಂದಿಗೇ ಅಧಿಪತಿ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಜಹಗೀರೂ ಇತ್ತು. ಗರ್ಜನೆ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟದ ದಿನದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮಗ ಅಯ್ಯು ವರ್ಷದವನಾದ ಪಾಹಜಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಯಾದವರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಯಾದವರಾಯನಿಗೆ ಮೂರುವರ್ಷದ “ಜೀಜೀಬಾಯಿ” ಎಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಪಾಹಜಿಯೂ ಜೀಜೀಬಾಯಿಯೂ ಕೂಡಿ ಆಡತೊಡಗಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾದವರಾಯನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀಜೀಯನ್ನು ಕರೆದು, “ಜೀಜೀ! ಈ ಹುಡುಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ನೋಡಿ “ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿಯಾದ ಜೋಡಿಯೇ?” ಎಂದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಜೀಜೀ ಪಾಹಜಿಗಳು ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಬುಕ್ಕಾ ವುಡಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಪಕಪಕನೆ ನಕ್ಕರು. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಮಾತ್ರ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ಮಿತ್ರರೇ! ನೀವೇ ಸಾಕ್ಷಿ! ಯಾದವರಾಯನು ನನಗೆ ಬೀಗನಾಗುವಂತೆ ಈಗ ತಾನೇ ಮದುವೆಯ ವಾತವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು.” ಎಂದನು. ಈ ವಾತುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಸಮ್ಮತಿಸಬ್ಬರು. ಯಾದವರಾಯನು ದೊಡ್ಡ ವಂಶಸ್ಥನು. ಪಾಹಜಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾದುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಒಪ್ಪನು. ಆದರೆ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಮರುದಿನ ಯಾದವರಾಯನು ಮಲ್ಲಾಜಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರಲು ಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ಮಲ್ಲಾಜಿಯು, ಯಾದವರಾಯನು ತನ್ನನ್ನು ಬೀಗನೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಾರೆನು.” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ಯಾದವರಾಯನು ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ; ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಯಾದವರಾಯನ ಭಾರ್ಯೆಗೆ ಗಂಡನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಬಾಹ್ಯಭವಾನವಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಸತಿಯು ಪಾಹಣಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನಿಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳೆಂದು ವಾದಿಕೆ. ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ರೋಷದಿಂದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭವಾನೀದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಭವಾನಿಯು ಒಲಿದು “ ಮಲ್ಲಾಜಿ! ನಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ರಾಜನಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶವನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಳುವನು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವನು. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯವಾಳುವನು. ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕೆಯೊಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು.” ಎಂದು ವರವಿತ್ತದಾಗಿ ಪ್ರವಾದವುಂಟು. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಮಲ್ಲಾಜಿಗೆ ಆಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಸಿಕ್ಕಿದ ಮತು ನಿಸ್ಸಂಶಯವು. ಅದರಿಂದ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ದೊಡ್ಡವನಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾವವೈದನ ಯೋಗವಾಲನು ತುಂಬ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಅಹಮದ್‌ನಗರದ ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿ, ಅಯ್ಯುಸಾವಿರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಡಿಸಿದನು. ಆತನಿಗೆ ರಾಜನಿಂದ ಸುರ್ವೋದ್ಧಾರ, ಜಾಕಣದುರ್ಗಗಳು ಆದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪೂನಾ, ಸೋಪಾನಗಡ ಇವೆರಡೂ ಜಹಗೀರಾಗಿ ಲಭಿಸಿದುವು. ಆಗ ಯಾದವರಾಯನು ಬದಲು ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದಿತು. ಗಿಂಜರಲ್ಲಿ ಜೀಜೀಬಾಯಿಯೂ ಪಾಹಣಿಯೂ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಸುಲ್ತಾನನು ಮದುವೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ಪಾಹಣಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಾಜಿಯು ಮೃತನಾದ ತರುವಾಯ ಪಾಹಣಿಗೆ ತಂದೆಯ ಜಹಗೀರೂ ಬಿರುದೂ ಮರಳಿ ಬಂದುವು.

ಪಾಜಿಯು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ಜಹಾಂಘೀರ್ ಬಾದಶಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಿಂಜರಲ್ಲಿ ಆತನು ಅಹಮದ್‌ನಗರದ ಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಮಲ್ಹಿಕ್ ಅಂಬರ್ ಎಂಬುವನೊಡನೆ ಒಂದು ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಹಸಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಪಹಜಿಹಾನನು ಬಾದಶಹನಾದಬಳಿಕ ಪಾಜಿಯನ್ನು ಅಯ್ಯುಸಾವಿರ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಜಹಗೀರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಪ್ರಭುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವು ಸ್ಥಿರವಾದುದಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಬಾದಶಹನು ಪಾಜಿಯ ಕೆಲವು ಜಹಗೀರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಪಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಪಾಜಿಯು

ವಿರಕ್ತಿಯೊಂದಿದವನಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ತಾನು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಅಮ್ಮದ್‌ನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಜಿಯು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಅನೇಕ ಸಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸುಲ್ತಾನನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಸಾಯಲು ಅವನ ವಂಶದವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇಶವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಅನೇಕ ದರ್ಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸಸುಲ್ತಾನನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಹಜಿಹಾನನು ತುಂಬ ಕೋಪಿಷ್ಠನಾಗಿ ಪಾಜಿಯನ್ನೂ ಆತನ ಹೊಸ ರಾಜನನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಿಸಲು, ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮುಡುವುದಕ್ಕೆ ಪಾಜಿಗಾಗಲಿ, ಸುಲ್ತಾನನಿಗಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಹೇಗೋ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ತರುವಾಯ ಕರಾರು ನಡೆಯಿತು. ಅದರೊಡನೆ ಗಿಂಜರಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮದ್ ನಗರವು ಹಾಳಾಯಿತು.

ತ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾಜಿಯು ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಚದುರಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಜೀಜೀಬಾಯಿಯು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಜೀ ಶಿವಾಜೀ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಜೀಜೀಬಾಯಿಯು ತಂದೆಯಾದ ಯಾದವರಾಯನು ದೇವಗಡದ ಪುರಾತನ ಹಿಂಪೂ ರಾಜರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯುಂಟೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿರುವೆವು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವಾದರೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ ಪಾಜಿಯು ಗಿಂಜರಲ್ಲಿ ತುಕಾಬಾಯಿಯೆಂಬ ಯುವತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅದರಿಂದ ಅಭಿವಾನವತಿಯಾದ ಜೀಜೀಬಾಯಿಯು ಕುಪಿತವಾಗಿ ಸತಿಯ ಸವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಆಗ ವೆಂಕಾಜಿಯೆಂಬ ವಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಪಾಹಣಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರರಾದ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ದಾದಾಜೀ ಕಾಣಾದೇವನು ಪೂನಾ ಜಹಗೀರನನ್ನೂ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಗಿಂಜರಲ್ಲಿ ಪೂನಾನಗರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಹರದಾರಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸುರ್ವೋದ್ಧ

(ಸವೂರು) ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರನೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆ, ತುಕಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಅದುವೊದಲು ಬೇಬೇಬಾಯಿ, ಮಗನೊಡನೆ ದಾದಾಬೇಕಾದೇವನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೂನಾನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಲ್ಲು ಕತ್ತಿ ವೊದಲಾದ ನಾನಾಬಗೆಯ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣನಾದನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಮತ್ತೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನು, ಆ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವು ವಜ್ರಸದೃಶವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಈ ಧರ್ಮವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯದೆ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ದಾದಾಬೇಕಾದೇವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿರಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಆತನ ವನಸ್ಥನಲ್ಲಿ ನಾವಸವು ಹೇಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕಥೆಯೆಂದರೆ ಆತನಿಗೆ ತಂಬುತ್ರಲಿತಿ, ಆತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವರೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದರೆ ಒಡನೆ, ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ದಾದಾಜಿಯು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವಾಜಿಯು ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಾಪುರಸ್ಕರನಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಿಯಾದನು. ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರಂತೆ ತಾನೂ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡವನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಕೊಂಡಿತು. ಹದಿನಾರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ರಾಜನಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿ ಉತ್ತಮಶಾಲಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ, ಕೊಂಕಣದೇಶನಿವಾಸಗಳೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತುವುದು ಹೇಗೆ? ದಾರಿಯೆಲ್ಲಿರುವುದು? ಯಾವಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಯಾವಯಾವದುರ್ಗಗಳು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ? ಯಾವದುರ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತಾವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳೆಂದರೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತ ಬಂದನು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆತನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬೆಚ್ಚಿದಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೋ, ಕೆಳಗೋ, ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೋ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ದುರ್ಗವಾಗಲಿ, ಮಾರ್ಗವಾಗಲಿ, ಮತ್ತಾವುದೂ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ

ಶಿವಾಜಿಯು ಒಂದೆರಡು ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು.

ಶಿವಾಜಿಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಆತನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ದಾದಾಜಿಯು ಭಯಪಟ್ಟನು. ಸವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಆತನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟನು. ಇದ್ದ ಜಹಗೀರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಜ್ಞಾತ ತೋಪ್ಪಿನಿಂದ ಉದ್ದೀಪ್ತವಾದ ಆತನ ದೃಢಮನೋಭಾವವು ಎಳೆಪ್ಪಾದರೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸುವವರಾಗಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಾತ್ರರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಾವಳರನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಅಜಾಬೇ ಕಂಕು, ತಾನಾಜೀ ಮಾಲಸೂರೇ, ಬಾಜೀ ಸುಸಳೇಕರ್ ಎಂಬ ಮಾವಳರು ಮೂವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಕೊನೆಗೆ ಇವರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಗಿಜಳರಲ್ಲಿ ತೋರಣದುರ್ಗದ ವಿಶ್ಲೇಷದಾರನನ್ನು ಹೇಗೋ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಕಥಾಪುರಾಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಣದ ಗರ್ವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು. ಪ್ರಥಮ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತ ವರ್ಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮರುವರ್ಷ ಆತನು ತೋರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಉನ್ನತವಾದ ಪರ್ವತ ಶಿಖರದಮೇಲೆ ಹೊಸದುರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜಗಡನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.

ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನು ಈ ಪಾರ್ಶ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಹಜಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಸುಲ್ತಾನನ ನಂಬಿಗೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ಪಾಹಜಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ದಾದಾಜಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದನು ದಾದಾಜಿಯು ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ದಾದಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕರೆದು, "ನೀನು ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ನೀನು ತಂದೆಯು ಸಲ್ತಾನನ ಬಳಿಯಿದ್ದು ಜಹಗೀರನನ್ನೇ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀನು ಕೂಡ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು " ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು, ಪಿತೃಸಮಾಸನಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದ ದಾದಾಜಿಗೆ ವಿನೀತಭಾವದಿಂದ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತನೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಾಗಲೀ ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾ

ಗಿಯೇ ದಾದಾಜಿಯು ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು. ಅವನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಲು, ವೃದ್ಧನು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುವನೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾಜಿಯು ಅವ್ಯಾಜವಾದ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಿ, ಮಗುವೇ ನೀನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದರಿಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ ನಾಧಿಸು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸು; ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು; ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ರೈತರನ್ನೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸು; ಭರ್ವವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ದಂಡಿಸು. ಭವಾನೀದೇವಿಯು ನಿನಗೆ ತೀರಲಿಸಿದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ. " ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು.

ದಾದಾಜಿಯು ಈ ಉಪದೇಶವು ಇಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷದ ತರುಣನಾದ ಶಿವಾಜಿಗೆ, ದ್ವಿಗುಣವಾದ ಉತ್ಪಾಪವನ್ನೂ, ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಯೇ ಆತನು ಚಾಕಣ, ಕಾಂದಾನ, ದುರ್ಗಗಳ ವಿಲ್ಲೇದಾರವನ್ನು ಘನದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು; ಈ ಎರಡು ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಾಂದಾನಾ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಿಂಹದ ವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಬಲತಾಯಿಯಾದ ತುಕುಬಾಯಿಯು ಸೋದರನಾದ ಬಾಜಿಯು ಸೋಪಾನದ ಗರ್ಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಸಡೆರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಾವಳರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸೋಪಾನದ ಗರ್ವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಅವನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸೋದರನಾದವನನ್ನು ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದನು. ಪುರಂಧರವೆಂಬ ದುರ್ಗದ ದೊರೆಯು ವೃತನಾಗಲು ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ನೆವದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾನೇ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಮೂವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರು. ಶಿವಾಜಿಯು ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ನಯಮಾಕ್ಕುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಒಡ್ಡೇಶವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವರು ಕೋಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾದರು. ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಶಿವಾಜಿಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದನು. ೧೬೪೮ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಸೋಪಾನಾಯಕನಾದ ಅಪಾಜೀಸೋದರವೆಂಬವನು ಕಲ್ಯಾಣದುರ್ಗವನ್ನೂ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ

ಜಯಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಪಾಹಜಿಯನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಿಸಿದನು. ನಿಯಮಿತಕಾಲದೊಳಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ತನಗೆ ವಶವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಸೆರೆಯನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಡುವೆನೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ದೇವತೆಯ ಬಾದಶಹನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದನು. ಅದರೂ ಸೆರೆಯನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಾದುವು.

ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಡೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಚೌಸೇರಾಚನಾದ ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಎಷ್ಟೋ ವಿಧವಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಆಗಲಾರದಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರಿಂದ ಕೇಳಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪಗಡವೆಂಬ ಹೊಸ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಮುರೇಶ್ವರ, ಹಿಂಗಳೆ, ಎಂಜನರನ್ನು ಪೋಷ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಕೊಂಕಣದೇಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿ, ೧೬೫೯ರಲ್ಲಿ ಅಫ಼ಜುಲ್ ಖಾನನುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ೫೦೦೦ ಕುದುರೆಗಳು ೩೦೦೦ ಪದಾತಿಗಳೊಡನೆ ಕಳುಹಿದನು. ಅಫ಼ಜುಲ್ ಖಾನನು ಕೇವಲದಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ವದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರದೆ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸರಬಣಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಪಾದಗಳ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವೆನು." ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ತುಂಬ ತೊಂದರೆಯಾಗುವದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಖಾನನು ಗೋಪುನಾಧನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರತಾಪಗಡ ದುರ್ಗದ ಬಳಿ, ಸಭಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತು ನಾನಾವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಟ್ಟಿತು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಗೋಪುನಾಧನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತನು. ವಃಷಾ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಅನಾಧಾರಣ ವಾಕ್ವೌಢಿಯಿಂದ ಗೋಪುನಾಧನೊಡನೆ, "ದೇವಾ! ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಆದರೂ ನನ್ನ ಮಾತನು, ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಭವಾನೀವಾತೆಯು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವಳು; ಮತ್ತು

ಹಿಂದೂಧರ್ಮವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡಿರುವಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ದೇವಿಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಸ್ವಮತದವರೊಡನೆ ಸೇರಿ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿ." ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಗೋಪೀನಾಥನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಶಿವಾಚಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಶಿವಾಚಿಯು ಅಘೋರಬಾಹನನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪ್ರತಾಪಗಡ ದುರ್ಗದಬಳಿ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೈನ್ಯವು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನೊಡನೆ ಬಾನನು ಪಾಲ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶಿವಾಚಿಯು ಬಹು ನಿಶ್ಯೆಯಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವಳ ಅಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವ್ಯಾಪ್ತನಖವನ್ನು ತೋಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಸ್ತನಾದ ತಾನಾಜಿ ಮಾಲಾಸೂರನನ್ನು ಜೊತೆಗೊಂಡು, ಅಘೋರಬಾಹನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಲಿಂಗನಮಾಡಲು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾಪಿಸಿದರು. ಶಿವಾಚಿಯು ಅಲಿಂಗನೆಯ ನೆವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರಾರಿಯಿಂದ ಅವನ ಎದೆಯನ್ನು ಇರಿದು ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನನನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸಿದನು. ತಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಸೈನ್ಯವು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು

ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಜಾಪುರದವರೆಗೂ ದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ಬಿಜಾಪುರದವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾವಕಡೆಯವರಿಗೂ ವಿಶೇಷಲಾಭವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ೧೬೬೨ರಲ್ಲಿ ಪಾಹಜಿಯು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸಂಧಿಮಾಡಿಸಿದನು. ಪಾಹಜಿಯು ಬಂದಾಗ ಶಿವಾಚಿಯು ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು, ತಂದೆಗೆ ನಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಆತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಗೌರವದಿಂದ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅವನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳುವವರೆಗೂ ತಾನು ನಿಂತೇಇದ್ದು ತನ್ನ ಏತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದನು.

ಪಾಹಜಿಯು ವೃತ್ತಸಬಳಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಪರಮ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ತಂದೆಯು ಮಾಡಿದ ಸಂಧಿಗೆ ಶಿವಾಚಿಯು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಬಿಜಾಪುರದವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗಲೂ ಶಿವಾಚಿಯು ಮುಂದಾಗಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಮುರಿದವನಲ್ಲ.

೧೬೬೨ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧಿ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವುದಷ್ಟೆ? ಇದೇ ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಥೆಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು. ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೊಂಕಣದೇಶವೂ ಶಿವಾಚಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆತನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಏಳುವಾನಿರ ಕುದುರೆ ಸವಾರರೂ ಎಷ್ಟತುವಾನಿರ ಕಾಲಾಳುಗಳೂ ಇದ್ದರು. ಆಗ ಶಿವಾಚಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಮಾತ್ರ.

(ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದು.)

|| ಶ್ರೀಯೈನಮಃ ||

ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗೀತಾಪಠನವಿರಬೇಕು.

ಪ್ರವಾದೀಚಿ ಸಂವತ್ಸರ; ಅಷಾಢಮಾಸ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ-ಷಷ್ಠಿ, ತನಿವಾರ, ಸಾಯಂಕಾಲ (೬-೯-೧೩) ಛಂಪುಂಚಿ ವೇಳೆ. ಬಾಲಕಬಾಲಿಕೆಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ನಾನು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಮಾತೃಮಂದಿರದ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಮಂದಿರದ ಮುಂದುಗಡೆಯ ಹಬಾರದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕ, ಮೊದಲಾದವರು ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಸದ ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು, ಅವಳ ಅಕ್ಕ

ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯೊಡನೆಗೂಡಗೊಂಡು ಬಂದಳು. ಬಾಯಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದೊಡನೆ ಒಳಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು, — "ಓಹೋ ಮಿಸ್ಟ್ರಿಸ್-ಮಾಸ್ಟರಿಣಿ, ಬಂದರು,—ಬನ್ನಿರಿ,—ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರೂ ಬಂದು ಹತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನಾಹಿತ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಡೆದುವು. ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯವರು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತವರ್ಮನೆಯವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗೂ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವೆಂಬುದನ್ನು ಬಹು ಸರಸವಾಣಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಇವರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನು ನಮ್ಮ ಮಾತೃಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರ ಮಾತುಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸುವ್ಯನಿದ್ವೇನು. “ಹೀಗೆ ನಾನು ಇದಿಗಿರುವ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿಗೇ ಸೇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವರ್ಣಾ ಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು, ಕೂಗಿಹೋದರು. —

“ಏನೇ! ಜ್ಞಾತಿಯೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರೋನು?”

ನಾನು:—“ಮರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ನೆನಪಿಗೆ ನಿಲ್ಲದುದನ್ನು ನೆನಸುವುದಕ್ಕೂ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೆನಸದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಆದಿರೇ?” ಎಂದೆನು. ಅದಕ್ಕವಳತಂಗಿ, —ಅಸಿತಾ ಬಾಯಿ, —“ಅವಳೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಏನನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕ (ಮಾತೃಭಗಿನಿ) ಅದೇನೇನನ್ನ ಬರೆವಳೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಬಂದೆ, ಎರಡೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯುತ್ತಲಿರುವಳು. ‘ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಹೇಳುವ — ಮಾಡುವ ಮಾತು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಬರೆದು ಬಿಡುವಳು. ಓದು ಬರೆಹವೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಊಟನಿದ್ದೆಯೂ ಬೇಡ.

ಅಸಿತೆ:—ಅದೇನಿಷ್ಟು ಬರೆಯುವಳು? ಏನಾದರೂ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳೋ? ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಓದುತ್ತಿರುವಳೋ?

ಮಾ|| ಭಗಿನಿ:—ಮೊದಲಾವ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾದರೂ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಲ್ಲವೇ—ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನುವುದು;—ಲೇಖನ ವಾಚನಗಳೇನೋ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಊಟ ನಿದ್ರೆಯ ನಿಯಮದಂತೆ— ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ನಿಯಮದಿಂದಲೇ—ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಯಾರೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದೆ, ಬಬ್ಬರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬ್ಲಾ ನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು.

ಸ್ವರ್ಣ:—(ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಂಕಿಸಿ)—ಜ್ಞಾತಿಯೇ! ಬರಬಾರದೇನಿಲ್ಲ!

ನಾನು:—(ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ) ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬ—

ಅಸಿತಾಬಾಯಿ:—“ಏನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆ, ನಮಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬಾರದೇ?”

ನಾನು:—“ಕಾಲಪಾಸನೆಗಾಗಿ, ಏನೇನಾದರೂ ಬರೆದರೆ ಸರಿ.”

ಮಾತೃಭಗಿನಿ:—ಎಷ್ಟೆ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆದಿರುವಳು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾದೀತು?

ಅಸಿತೆ:—ಸರಿ; ಸರಿ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. (ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಕ್ಕಾ! ಈಗ ೪-೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು

ನಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಾಗ ಭಾಸ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಇವಳನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಆಗಲೇ ಅವಳು ಏನೇನನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತಲಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ಈಗ ರ-ಧಿಯಾಗಿರಬಹುದು.

ಇದರ ವೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದವರೆಲ್ಲೆ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳು ನಡೆದು ಅವರವರಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ (ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು) ತುಂಬಿದ್ದುದರಿಂದ ನನಗದನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೂಗಿಹೋದನು, —“ಭೇಷ! ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳೂ ಭಟ್ಟ ರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸ್ತುತಿಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ವಿಾರಿಸುತ್ತಿರುವಿ, ಅಕ್ಕಾ! ನೀವೂ ಇದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿರೀನೀ? ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಂದ?” ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನೆತ್ತಿದರು.

ನನಗೆ ಒಂದು ಅವನರದ ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿತ್ತಿದ್ದೆನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ—

ಸ್ವರ್ಣ:—ಸಾಕು, ಜ್ಞಾತಿಯೇ! ಸಾಕು. ನಿನ್ನ ಚಿಂತನಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಬಾ, ಬಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತಾಡರೂ ಆಡು. ನನಗೆ ಹಿಡಿಯಲಾರದಷ್ಟು ನಗು ಬಂದಿತು. ಅದರೂ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಡೆದು, ಬಾಯಿಗೆ ಶರಗನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತೆನು. (ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ), ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಿ, ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆತು, ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಪಚಾರಪಟ್ಟೆನು. ಮೊದಲು ಅವರ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯವನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ಉಂಟು ಮಾಡಿರಬೇಕಾಗಿ ದ್ದಿತು. ಮರೆವಿಗೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು? ಈಗಲೂ ಹೇಳುವೆನು. ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಬಾಲಿಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಸಹಾಯೋಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಬಂದಾಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಊರಿನ ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯಸ್ಥಳ ಹಿತರಾದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ರಜಾದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊತ್ತು ಹೋಗದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ—ಇಲ್ಲಿಗೆ, ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರು ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೂ ರಾಜನಗರದ ವಿಧವಾಕ್ರಮ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದವರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲು, ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ನುರಿತವರು. ಶೋರನಲ್ಪಿಯ ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಿಯರು. ಕುಶಲ ಕಲಾ ನಿಪುಣೆಯರೂ ಆಹುದು. ಇನ್ನೂ ಇವರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ, “ಮಹೋದಾರಗುಣಂಪನ್ನೆಯರು, ಪರೋಪಕಾರ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಮಹಾಮಂತ್ರವೇತ್ತರು, ದಯಾಶಾಲಿನಿಯರು

ಸರಸಿಯರು-” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬಹು ಜನರು ಬಹು ಪರಿಯಿಂದ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ-ಎಷ್ಟೋನುಂದಿ ಕೇಳಿರುವರು. ಇರಲಿ, ಇವೆಂಬುದು ವಿಧವೆಯರು. ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿ ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಸ ವಂಶಿನಲ್ಲಿ, ಪತಿವಿಯೋಗ ಹೊಂದಿದವಳು ಅಸಿತಾಬಾಯಿಗೆ ಗಂಡುಹುಡುಗುಬ್ಬರಿರುವರು. ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯು ದ್ವಿತೀಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾದವಳು. ಇವಳ ಪತಿಯ ಸ್ಮರಣಾಸ್ಥ್ಯದಮೇಲೆ ಅವನ ವೊದಲ ಸಂಬಂಧದ ಮಗಳು ತನ್ನ ಮಗನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಸಿದ ದರಿಂದ ಆತನ ಸ್ಮರಸ್ತುತು ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನವಲ್ಲ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ತಂದು ದರಿಂದ ಇವರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಸ್ವತ್ತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೊರಕಿತ್ತವನ ಪಾಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಸ್ವಸ್ಥಳದಲ್ಲರಲ್ಲೊಬ್ಬ ಉಳಿದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಚರಸ್ತುತಿನೊಡನೆ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಹೋರಟು ಬಂದಳು. ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ಆಕೃನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳು, ತಾಯಿ, ಇವರೊಡನೆ ಆಕೃನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋರಟು ಬಂದು ರಾಜನಗರದಲ್ಲಿ ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಅಸಿತೆಗೂ ವೈದ್ಯವ್ಯದಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಲಯಾಸನೆಗೂ ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೂ ಆಂತಿಸಿ, ವಿಧವಾತ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿ, ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿಯ ಕೆಲಸವು ದೊರೆತುದರಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅಸಿತಾಬಾಯಿ ವೈದ್ಯಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬಡನೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಯಾತ್ರೇಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಇದೇ ಬಂದಿದ್ದಳು.” ಆಕೃನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಜನಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಸಾಕು, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇವರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವರ್ತಮಾನವು ಸಾಕು.

ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರಥಮ ಪೀಠಿಕಾ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ತವರ್ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ನೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತಷ್ಟೆ? ಆದರೆ ಅವರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೇಗೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಬಾದರಾಯಣ ಸಂಬಂಧವೇ ಇದ್ದೀತೋ-ಏನೋ! ಇರಲಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವವಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದರಿಸುವೆನು. ನಾನು ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಕೇಳಿದೆನು.

“ನೀವು ಅವ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿವಿ?”

ಸ್ವರ್ಣಾ:--ನಾನು ಲೋವರ್ ಸೆಕಂಡರೀ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ; ಬಂದು ಅಂಕೆ ಕಡೆಮೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಸರಟೀಫಿಕೆಟ್ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಆದಂತೆಯೇ ಸರಿ.

ನಾನು:--ಸರಿಯೆ, ಪಂಡಿತಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಂಬುವೆನು!

ಸ್ವರ್ಣಾ:--ಅಹುದು, ಟ್ರೀನಿಂಗ್ (ಶಿಕ್ಷಕ ಪರೀಕ್ಷೆ)ಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಪ್ಪರ್ ಸೆಕಂಡರಿ ಅಥವಾ ಪಂಡಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು:--ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ನಿಯಮವೇನು? ಹೇಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಟ್ರೀನಿಂಗ್ ದಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದೀರಲ್ಲವೇ?

ಸ್ವರ್ಣಾ:--ಟ್ರೀನಿಂಗದಲ್ಲೆಯೂ ಒಂದು ಮಾರ್ಕ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಫೇಲ್ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ವರು ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಪರಿಶ್ರಮ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಎರಡು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೇರಿಸುವೆಯೇ ಸರಿ.” ಎಂದು ಅಂಗೀಕಾರ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ನಾನು:--“ಹಾಗಾದರೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ತಮಗೆ ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ಪರಿಶ್ರಮವೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದೆಂದೆಣಿಸುವೆನು.”

ಸ್ವರ್ಣಾ:--(ತೆರದೊಗುತ್ತ ಊಂ ಬರುತ್ತದೆ; ಅದೇನೂ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಲಿಂಗ್ವಿಷ್, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಸ್ಕೃತಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡವಂತೂ ಸರಿಯೇ ಸರಿ. ತೆಲಗು, ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾನು:--ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ತಂಬಾಸಹಾಯ ವಾದೀತು.

ಸ್ವರ್ಣಾ:--ನನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಬರುತ್ತದೆಯೆ? ಎಷ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ?

ನಾನು:--ಹಾಲನ್ನೂ ಡಿಸುವ ಅವನು ಗುರತನ್ನೇ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದವಳು; ಉತ್ತಮಕಾರಣನಾದ ಅಪ್ಪನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ಅಸಿತೆ:--ಬಿಡೆ, ನಿನ್ನ ಬಗಟೆ ಜಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏನು ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತು.

ನಾನು:--ಸರಿ, ನಾನೇನು ಪಕ್ಷಿಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಡಿದನೆ? ನನಗೆ ತಾಯ್ನು ಡಿಯಾದ ಕನ್ನಡನಡಿಯೇ ಇನ್ನೂ ಕಳಿಯಲಕವಲ್ಲ ವಾಗಿರುವಾಗ, ದೀವ ಭಾಷೆಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರಿಶ್ರಮ ವೆಲ್ಲಿ--” ಎಂದು ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಾನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ವೊದಲಿನ ಲೇಖನ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತೆನು. ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆಗೆ ಬಂದು “ಏನು ಬರೆಯುತ್ತಿ, ಚ್ಚಾತೆ! ಇದಾವುದು?” ಎಂದಳು.

|| ಶ್ರೀಃ ||

ವಂದೇತ್ಯಾಂ ಭೂದೇವಿ ಅರ್ಯಮಾತರಮ್ |
ಜಯತು, ಜಯತು, ಪದಯುಗಲಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ

✻(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)✻

“ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜೈವ ಯಃಪ್ರಭು |
ದಾಸ್ಯನ್ನಿ ಮಮಯೇ ಚಾನ್ಯದ್ಯದ್ಯಷ್ಟಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ || ”

ಸಂಪುಟ ೩

ರೌದ್ರ-ಆಷಾಢ-೧೯೨೦ ಜುಲೈ.

ಸಂಚಿಕೆ ೯

ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೆ.

(ಸ್ವಾಮಿದೇವನೆ ಲೋಕಪಾಲನೆ)

ಮಾತೆ ಮಂಗಳಗೀತೆ ಸದ್ಗುಣಪೂತೆ ಮಹಿತೇ ನಮಸ್ತುತೇ |

ಖ್ಯಾತೆ ಭಾರತಮಾತೆ ಸುರಸಂಪ್ರೀತೆ ಸುಹಿತೇ ನಮೋಸ್ತುತೇ || ೧ ||

ಪಾದಿ ನಿನ್ನಯ ಗುಣಗಳಂ ಕೊಂ—ದಾದಿ ನಿನ್ನ ಮಲಕೀರ್ತಿಯಂ |

ಬೀಡಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಮಂ ಮುದ—ಗೂಡಿ ಸುಖಿಸಿ ನಿರಂತರಂ || ಮಾತೆ..... || ೧ ||

ಸತ್ಯವಾನ್, ಚಿರಕಾರಿ, ಭಾರ್ಗವ, ರಾಮರಘೂತ್ತಮ ಪ್ರಮುಖರಾ |

ಸ್ತುತ್ಯಚರಿತೆಯ ಕೀರ್ತನದಿಂ ಸ—ತ್ಪುತ್ರವತಿಯೆಂದೆನಿಸಿದ ಮಾತೆ || ಮಾತೆ..... || ೨ ||

[ನಳ ಕರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮಾಂಧಾತ ಕರ್ಣ ಮಯೂರಧ್ವಜ—

ದಿಲೀಪ ದತರಥ ಶಿಬಿ ಯಯಾತಿಪಳಿಲ್ಲರಂ ಪಡೆದಾಕೆ ನೀಂ || ಮಾತೆ..... || ೩ ||

ಸೀತೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಚಂದ್ರಮತಿ ದಮಯಂತಿ ಮದಯಂತಿಯರ್ |

ಮಾತೆ ನಿನ್ನಯ ಪುತ್ರಿಯರ್ ಪಾವನಚರಿತೆಯರ್ ವಿಖ್ಯಾತಿಯರ್ || ಮಾತೆ.... || ೪ ||

ಪರಮಮಂಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪಾವನ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಂಗಳ |

ವರತಪೋಧನರ ಪೂರ್ಣಕಾಮರ ವರಕವಿಗಳ ಜನ್ಮಧಾತೆ ನೀಂ] || ಮಾತೆ.... || ೫ ||

ಜನನಿ ನಿನ್ನಯ ಘನತೆ ನೋಡಿದ ಅನಿಮಿಷರ್ ಮರುಳಾಗುತ |

ಜನಿಸಿ ನಿನ್ನೊಳು ಭನ್ಯರಾಗುವೆನುತೆ ಭಾವಿಪರ್ ಸಂತತ || ಮಾತೆ..... || ೬ ||

ತಾಯಿ, ಮನೋನಾಕ್ಯಾಯದೊಳಗುಂ ನಿನ್ನನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕೆನು |

ಮಾಯಯೋಳ್ ಬಲಿಬೀಳದಂದದೊಳೋವುದೆನ್ನನು ಸರ್ವದಾ || ಮಾತೆ..... || ೭ ||

ವಿಕ್ರಮಾಯೇ ವಿಕ್ರಂಭರೇ ವಸುಂಧರ ಕರುಣಾಕರ |

ವಿಕ್ರಮಿತ ವನೋಹರೇ ಪರಿ ಪಾಲಿಸೆಮ್ಮನು ತ್ರೀಕರ || ಮಾತೆ ಪರಮ..... || ೮ ||

ಷ್ವಮಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

(ಅರಳಹ ಮಲ್ಲಿಗೆ)

ಜೋಡಿಸಿಕರಗಳ ಜೇಡುವ ಕಂದನ ನೋಡಿರಿ ನೀವ್ ದಯೆಯಿಂ || || ೮ ||
ಹಾಡಿಹರಸಿರಿ ಪಿಡಿದಾದಿಸಿನಲಿಯಿರಿ, ಅಣುಗಿನ ನಂದಿನಿಯಂ ||..... || ಅನು ||

ಬಾಲಗ್ರಹಪರಿ ಪೀಡನದಿಂದಲಿ ಅಲಸ್ಯಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿ |
ಕಾಲವಿಳಂಬವಿದಾಯ್ತೆಂದಳುಕುವ ಬಾಲೆಯ ಮುನ್ನಿಸಿರಿ ||..... || ೧ ||

ದ್ವೇಷಿಗಳಿಂದೊಗದ ದೂಷಣೆಯಿಂಮತ್ತಾ ದೋಷದ್ವಸ್ತಿಗಳಿಂ |
ಭಾಷಾ ಜನನಿಯ ಸೋಷಣ ಸಾಲದೆ ಗಾಸಿವಡೆದಿಹಳಂ ||..... || ೨ ||

ಮುಳಿಯಬಾರದು ಹಳಿಯಲಾಗದು ಎಳೆಗುವರಿಯ ನಿಂದು |
ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ಕಳೆಯೇರುವಂತೆ ಬೆಂಬಲರಾಗಿಹುದೆಂದೆಂದು ||..... || ೩ ||

ಕುಂದಿನಿತಿಲ್ಲದೆ ಕಂದಿನಿತಾಗದೆ ನಂದಕಂದನ ದಯದೆ |
ಚಂದಿರನಂತೇಗ್ಗೆಯಪಡೆ ನೀನೆನುತಂದು ಹರಸಿರಿ ಮುದದೆ ||..... || ೪ ||

ಘನಮಹಿಮರೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಗ್ರಹವೆನಗಿರೆ ಅನುಕ್ರಮದಿಂ ಬೆಳೆದಾಂ |
ತನುಮನೋಧನವಿದೆನ್ನ ಕನ್ನಡ ಜನನಿಗೆ ನಾನೊಪ್ಪಿಸುವೆಂ ||..... || ೫ ||

ಅರ್ದಮಾತೆಯ ಅರ್ದಭರ್ಮದ ಸಾರವಸಂಗ್ರಹಿಸಿ |
ಅರ್ದನಾರಿಯರದ್ಭುತಚರಿತೆಯ ಸಾರುವೆಮನವೆರಸಿ ||..... || ೬ ||

ಭಾರತಪುತ್ರರ ಶೌರ್ಯಧಾರಪರಾಕ್ರಮ ವರ್ಣನೆಯಿಂ |
ಸಾರತರಮನೆ ಬೀರುತೆಮುದವನು ತೋರುವೆ ಸಡಗರಮಂ ||..... || ೭ ||

ಇಂದಿರೆಯರಸನ ದಯೆಯಿರಲಿಂದಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ನಂದಿನಿಯೇ |
ಮುಂದೆ ಭಾರತ ನಂದಿನಿಯಾಗುತಾ-ನಂದನ ತಾನೀವಳ್ ||..... || ೮ ||

ಸಟೆನುಡಿಯರಿಯಳು ದಿಟವನೇ ಪೇಳ್ಳಳು ಕುಟಿಲವಚ್ಚಿಂತಿಳು |
ತಟೆವಟೆಗಾರರ ನಟನೆಯನೊಲ್ಲಳು ಹಟೆಯೋಗದೊಳಿಹಳು ||..... || ೯ ||

ಧನವನುಗಳಿಸುವ ಮನವಿನಿತಿಲ್ಲದೆ ಅನುನಯದಿಂ ತನ್ನಾ |
ಅನುಜಾಗ್ರಜಾತೆಯರ ಮನನೊಲಿಸುವ ವ್ರತವನು ಪಿಡಿದಿಹಳು ||..... || ೧೦ ||

ಷ್ವಮಿಸುತೆ ಮುನ್ನಿನ ಕ್ರಮದಿಂ ಪುತ್ರೀ ಮಮತೆಯ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ |
ರಮಣೀಕುಲದಿಂ ಸಮಾದ್ಯತನೆನಿಸಿರಿ ಅಮಲರೆ ದಯೆವೆರಿಸಿ ||..... || ೧೧ ||

ವಿಚಾರ ಸರಣಿ!

ಲೇಖಕ:— ರಾಮರಾವ ಭಂಡಿವಾಡ,

ಬಿ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ., ಧಾರವಾಡ

ವೈದಾಂತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕವೇನೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾವಿಭೂಷಿತನಾದ ಸಾಧಾರಣತರದ ಪಟ್ಟಾಂತಿಕ (ಗ್ರಾಂಜ್ಯು ಏಟನ) ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯು ಹೇಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದ ಮೇಲಿಂದ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಯತ್ನ ಮಾಡಿರುವೆನು. **ಖಿಜಾಫಿಹಿ ಫಿಹಿ** ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾದುದಾಗಿದ್ದರೂ ಅಧುನಿಕ ತರುಣರಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಒಂದು ತರದ ವಿಚಾರ ವಿಚಾರಕ್ರಾಂತಿಯು ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತರುಣಪೀಳಿಗೆಯವರಾದ ನಾವು ಸುಧಾರಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಹಳೆಮಾದರಿಯ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಕಂಡುಬರುವ "ದುರಾಚಾರ"ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೈಲಿಗೆ ತಂದು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಘಾತುಕವಾದವೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೇ ಜಾಣರು, ಅವರೇ ಸದ್ಗುಣ ಮಣಿಗಳು-ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇನೋ ವಂಶಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವರು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಎಂದೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೂ ನಮ್ಮ ಮುತ್ತಾತನು ಅಜ್ಜನಿಗೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಅದೇ ಮಾತನ್ನೇ ನಮ್ಮ ವೃದ್ಧನಾದ ತಂದೆಯು ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆವು-ಕಂಡಿರಾ? ಇದು ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಸ್ವಭಾವ ಇನ್ನೂವಾದ ವಿಚಾರವು. ಎಲ್ಲಾಜನಾಂಗದವರಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಈ ತರದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಬಿಡುತ್ತಿರುವುವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ "Old is gold" ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಪ್ರಜಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ "All that glitters is not gold" ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಹಳೆ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಪ್ರವರ್ತಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಕೂಡದು.

ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದುದು ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ! ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಬಿ. ಎ. ಎಮ್. ಎ. ಆಗಿ ಮಾಮಲೆದಾರ, ಮುನಿಸೂಫರಾಗಬೇಕೆಂದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಹಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನದ ನಿಧಿಯು ನಮ್ಮದಾಗಲೆಂದು ಸರ್ವಥಾ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮವೇನೋ ಅಗುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಸುಧಾರಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿ ಕೊಂಡ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದೇಶದವರೊಡನೆ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಾದ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಉಗಿಬಂಡಿ (ಹೊಗೆಬಂಡಿ) ಚಿಲಿಫೋನ್, ಉಗಿ ಹಡಗು ಮೊದಲಾದ ಅಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಲ್ಕಿತವಾಗುವೆನ್ನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯಮಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗುತ್ತಬಂದಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಜನರು ಜ್ಯಾತ್ಯಾ ಹಿರಿಯರವಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿ ಕೊಂಡಂಥವರು (Conservatives). ಸಾಹಸ, ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಿಯತೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಲು ಹುಕುಲವು ಕಾರಣಗಳಿರುವುವು. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಉಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ಒಂಧಸ್ಥಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲತರದ ಕಾಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ಉಳಿಯುವಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರವ. ದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೇವನಕಲಹದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಭಾರವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಮೂರುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಿದ್ದು ನಾಲ್ಕನೆಯಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಗನಚುಂಬಿಯಾದ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತವು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ, ಸುಪೀಕವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಅದನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಜನರನ್ನೂ ಪರಚಕ್ರಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೊರಗಿನ ಅವಾರವಾದ ಉಳಿದ ಭೂಮಿಯು ಅರಿವೇ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಭರತಭೂಮಿಯೆಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿಯು:-ಎಂದು ಹುಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನದ ಜನರು ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿಸಿದವರಾದುದರಿಂದ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯಮ, ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವರಾಜ್ಯವಿದ್ದು, ಪಂಡಿತರಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ ವಿದ್ದಿತು ಈ ಸುಖಮಯವಾದ ಚಿತ್ರದಮೇಲೆ ಮನೆಯ ಕಲೆ ಬಿದ್ದಂತೆ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರು ನಮ್ಮ ಜನರೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಭರತಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಜನರೇ ಒಂದೇಜನಾಂಗದವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮಾತ್ರ ಎಕ್ಕಷ್ಟು ಕೂಡ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದು ಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಈಗೀಗ ಈ ತಿಂಗಳೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗುತ್ತಬಂದಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದ

ದೇಶದೊಳಗಿನವರು ಒಬ್ಬ ರೊಬ್ಬ ರಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಕದನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನವೆಂಬುದು ಅವರಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಯ ಅಭಿಮಾನವೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೇ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರೇ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವರು, ಉಳಿದವರು ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬ ಮೂಢ ಧರ್ಮನಿರ್ಬಂಧನೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿತ್ತು.

ವೊದಲು ವೊದಲು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಜನರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸುಲಿಗೆಯ ಆಶೆಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮವರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆಶೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಉಷ್ಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಂಥ ಜನರು ಶೈತ್ಯವ್ರದೇಶದ ಗುಡ್ಡುಗಾಡ ಸೀಮೆಯ ಜನರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂತು? ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಸುಯುಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಡಾಡುವ ಶೂರರಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಳಿದ ಬಾತಿಯವರು ಬಿಂಬಲವನ್ನೀಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೂ ಭೋಜನಾಭಿವ್ಯಾಜಗಳು. (?) ಶೂದ್ರರೂ ವೈಶ್ಯರೂ ಪರಕೀಯರ ಬೆನ್ನು ಗಟ್ಟಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈವರೆಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಅವರ ಆಳಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ಸಮಯವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ಕಾಲು ಹಿಂದೆಗದರು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕೃತಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಗದ ಜನರು ರಾಜತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವರ್ಚಸ್ವವನ್ನು ಮುಡಿಮೊಗದರೆಂಬುದು ನಿಜವು. ಆದರೆ ಅದರಕೂಡ, ಸರ್ವಾಧಿಕೃತವಾದ 'ಸ್ವರಾಜ್ಯವು' ಹಾಳುಗೊಡಿತು! ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾರರು ಸಮಾಜಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವರಿಗೆ ಕೆಲಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದ ವೊದಲಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಧರ್ಮವನ್ನು ವಾಲಿಸತಕ್ಕುದು; ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳತಕ್ಕುದು; ವೈಶ್ಯರು ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕುದು; ಶೂದ್ರರು ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕುದು—ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇವೆಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಆಗಿನಕಾಲದ ಸಮಾಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿಸಮಾಜಘಟನಾಶಕ್ತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಡಿದರು. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಧರ್ಮದ(?) ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗದು. ಎಂಥ ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ ಅಕ್ಕಲಿತ್ತವಾಗಿ ಬಂದೊದಗುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಲೆಕ್ಕವು ಅವನಿಗೆ ಹೆತ್ತಲಾರದು. ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು ಬಂದೊದಗಿ ಸಮಾಜಘಟನೆಯನ್ನು ಮುರಿದೊಗೆಯುವಾಗ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ

ಜ್ಞಾನಿಯು ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆದು. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಲು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಮುಂದಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಭರತ ಭೂವಿಯು ಸುಧಾರಣೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಯೂರೋಪದಲ್ಲಿಯ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ವೊದಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಹಾಳು ಕಾಡುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವುಗಳೇ ಈಗ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅಗ್ರಗಣ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತ ಹೋದರು. ನಮ್ಮಂತೆ ಅವರು ಮೂಢಭಾವನೆಯಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ವಿಷ್ಣು—ಶಿವಎಂಬ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುವೇ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದವರು ಶಿವನೇ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ಸ್ವಾರ್ಥರೂ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಜಗಳಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಉಳಿದ ಜಾತಿಗಳು ದೇವರು ವಿಷ್ಣುವೇ ಇರಲಿ, ಶಿವನೇ ಇರಲಿ, ಅಲ್ಲಾ ಆಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನೇ ಆಗಿರಲಿ ನಾವು ಯಾವ ಹೆಸರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕರೆದರೂ ಸರಿ, ಅವನು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿರುವನೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಶಾಂತತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಜನರು ಸಿದ್ಧರಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವರು ಇರುತ್ತಾನೆಂಬ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯು, ಜಗತ್ತಿನ ಮೂಲ ತತ್ವವಾದ ಕಲ್ಪನೆಯು. ಜಗತ್ತಿನಮೇಲಿರುವಗಲಂ, ೦೦೦೦೦೦೦೦ ಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬುನಾದಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೇನು, "ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಯಾರಲ್ಲಾದರೂ ಹೇಳಿದನೋ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಪಾಮರರಾದ ಉಳಿದವರು ಹೇಗೆ ವಿಸ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟರು? ಎಂಥವನಾದರೂ ಸಂಕಟಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ದೇವಾ' ಎಂದು ಹೇಳದಿರಲಾರನು. ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿರಬಹುದೋ?—ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? ದೇವರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಧಾಷ್ಟ್ಯಂವು ಇನ್ನೂ ಯಾರಿಗೂ ಆಗಿಲ್ಲ, ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತು ಇಷ್ಟು ನಿಯಮದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ದಾದರೊಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಈ ಎಲ್ಲದರ ಹಿಂದೆ ಇರಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಜನ್ಮಮರಣಗಳ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಂತೂ ಯಾರೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಅದೇ ಶಕ್ತಿಯ ಅಧೀನವಾಗಿವೆಯೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಿರಿ,—Robinson Crusoe ಎಂಬವನು ಕದಲಿ Robinsonನು ಅಪ್ರಿಕೆಯ ಕಾಡು ಜಾತಿಯ Fridayನಿಗೆ, 'ಮರಣವನ್ನು ಯಾರು ತರುತ್ತಾರೆ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅಜ್ಞಾನದ ಅವನು ಏನೋ ಒಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೇಳಿ

ದನಂತೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸರ್ವ ತಂತ್ರವಾದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಷಯದ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಕೆಲಕೆಲವರು ಎಲ್ಲಕ್ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವರು. ಇಂಥ ಜನರ ಸುಳುಸುಳಾಟವು ಯುರೋಪದಲ್ಲಿ ಬಹಳ. ಅದರೇನು? ಅವರು ದೇವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಾರಿದರೂ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸುವುದು 'ನಿಸರ್ಗ' ವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಸರ್ವತಂತ್ರವಾದ ಶಕ್ತಿಗೆ ನಿಸರ್ಗವೆಂದರೂ ಅಷ್ಟೇ, ದೇವರೆಂದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಶಕ್ತಿಯೊಂದು ಇರುವುದೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು! ಈ ಶಕ್ತಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ. ಜನರು ಅದಕ್ಕೆ ತರತರದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿರಿಸಿ, ತರತರದ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ದಿನವೂ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವುದರಸಲುವಾಗಿ ಪೂಜೆಯು ಆಗತಕ್ಕವು.— ಏಕೆ—ಅದೊಂದು ನಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆ ಧರ್ಮವು—ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು.

ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದೂ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವೇ ದೇವತೆಗಳ ವಸತಿಸ್ಥಾನವೆಂದೂ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯೊಂಟು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದವರೂ ಹೀಗಿನ್ನುವುದುಂಟು. ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ನೋಡಿರಿ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ; ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳೇ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು; ಉಳಿದವರು ಪಾಪಿಗಳೆಂದರೂ (ಪಾಪಿಗಳೆಂದರೂ) ಸದಾಚರಣದ ಮೂಲತತ್ವಗಳು, ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುವು. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ಆತ್ಮದಶುದ್ಧಿಗೆ ಈ ಮೂಲತತ್ವಗಳಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಇನ್ನುಳಿದ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳು ಕೇವಲ ಬಹಿರೂಪವಾದಿಗಳು. ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾ ಚಾರ್ಯರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಈ ತಾರತಮ್ಯವು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೂತನವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದ ಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಮಾದರಿಯ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ! ಜನರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆ—ಮೂಲಧರ್ಮತೆಯು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗದು. ರಿವಾಜ(Fashion)ನ್ನು ಬದಲು ಮಾಡಿದಂತೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರು ಬದಲಿಸುವುದರಲ್ಲೇನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರುವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ವರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಜನರಲ್ಲರೂ ಮೂರ್ಖರೋ ಅಲ್ಲ, ಸರಿ; ಆದರೆ ಪ್ರಮಾದವು, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ನಾವು ವಾಪಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮವನ್ನು ಮುರಿದರೆ ಅದೊಂದು ಸಮಾಜಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಿಷ್ಟವು, ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇದ್ದಂಥ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜನಿಯಮಗಳು, ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸದ್ಯದಕಾಲದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರನ್ನು ಪರಲೋಕದ ಭೀತಿಗೀಡುಮಾಡುವುದೆಂತು?

ಈ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ— ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢವಾಗಿರುವ ಲಗ್ನದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಮನು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಾವು ವಿವಾಹಬದ್ಧರಾಗುವೆವು. ವಿಧಿಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ನಾನೇನೂ ಹೇಳತಕ್ಕುದಿಲ್ಲ; ಅದು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯವು. ಮದುವೆಯಾಗತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯ ವಯಸ್ಸು, ಆಪತ್ಕಾಲ ಬಂದೊದಗಲು ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ—ಇವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವೆಂಬ ಬಂಧನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹಬಂಧನವಾದರೂ ಹೇಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಹೆಂಗಸರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳು ಆಗುವವೆಂದ. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನಿರಿಸಿದರು. ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರನ್ನು ಪರಲೋಕದ ಭೀತಿಗೆ ಈಡುಮಾಡಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ದುರಾಚಾರದಿಂದ ಸಮಾಜವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೆಂದು ಈತರದ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು 'ಶ್ವೇತಕೇತು' ಮುನಿಯು ಸಾರಿದನೋ ಅಥವಾ ಆ ವರೆಗೂ ಇಲ್ಲದಂಥ ಹೊಸದೊಂದು ಪಾಪದ ಋಷಿಮಾರನ ಮುಖದಿಂದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಯಿತೋ—ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈ ನಿರ್ಬಂಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತರಲು ಮಾಡಿದ ಋಷಿಮಾರನ ಯತ್ನವು ಸಮಾಜಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು, ಧರ್ಮಸುಧಾರಣೆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಳೆಮಾದರಿಯ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಅವರು, ದೊಡ್ಡವರ ಸಾಕ್ಷಿ ನಮಗೇಕೆ?—ಎಂದು ಹೇಳುವರೇ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವುರುಷರೊಡನೆ ಸಂಗಮವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ವಿವಾಹ ಬಂಧನವು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಓದಮೇಲೆ ಕೂಡ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಬಂಧ

ವಿತ್ತೋ ಹೇಗೆ? ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ನಿರ್ಬಂಧವು ಒಬ್ಬ ಗಂಡನಿರುವವರೆಗೆ ಹೆಂಡತಿಯು ಪರಪುರುಷ ರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವಿಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದಿಷ್ಟೇ ಇದ್ದಿತು. ಗಂಡನು ಮೃತನಾದರೂ ಕೂಡ ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾಗಕೂಡದೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧನೆಯು ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ತನಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ **ನಾಳೆ ತ್ವೇ.....** ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕವಿಯಾಗದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಸಿದ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವರು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ತರಹದ ಶ್ಲೋಕವು ಇರುವುದೆಂದಮೇಲೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ಅನುಚ್ಛೆಯವು ಹಲಕೆಲವು ಆಪತ್ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದುಂಟು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತರ್ಕವು ಹೊರಡುವುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿಯಮವಾದರೂ ಸಮಾಜ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ, ಕೇವಲ ಪರಲೋಕಸಾಧನೆಯ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಿಂದಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರಲಂಪಜರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದುದಾಗಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು—ನೋಡಿ? ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ಅಶ್ವ.ಗಳೂ ಭೈರಾಗಗಳೂ ಹಾಳು ಆಡವಿಯೆಂದಾಚ್ಚಾದಿವಾದ ಪ್ರದೇಶವು! ಈತರದ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವೆತ್ತ—ರಾಷ್ಟ್ರವೆತ್ತ? ಈ ಕಾರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಯೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವರು. ರಾಷ್ಟ್ರವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿರಬೇಕಾಗಿರಲು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗಲು ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಸಮಾಜ ಹಿತಕ್ಕೂ ರಾಜ್ಯಪಂಡಿತರ ತರ್ಕವ್ಯವು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕುಗ್ಗುತ್ತಹೋದಾಗ ಪುನರ್ವಿವಾಹಪ್ರಚಾರವು ಅಗತ್ಯವಾದುದು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಪಾವವಿಲ್ಲ—ಕಂಡಿರಾ? ರಾಷ್ಟ್ರವೇ ದೇವತೆ! ಪರಾಧೀನನಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ದೊರೆಯುವುದು ಎಂತಹ ಮಾತೋ! ಅದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಪ್ರಜರು ವಿಪುಲವಾಗಿಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಡೆವವರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಯೌವನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಿಯಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ? ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಡಿಲಮಾಡಿದರೆ ದುಸ್ವರಿಣಾಮಗಳುಂಟಾಗುವವೆಂಬ ಮಾತು

ನಿಜವಾದುದು. ಇದರ ಅನುಭವವನ್ನು ಯೂರೋಪ ಅಮೇರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುತೆಂಬಾ ನೋಡಬಹುದು.

ಇದರಂತೆಯೇ ಏಕಪತ್ನೀತ್ವ—ಹಾಗೂ ಬಹುಪತ್ನೀತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಹಿಂದೂಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕಪತ್ನೀತ್ವದ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನು ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾರಿ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಅವನಿಗೆ ಪಾವವಿಲ್ಲ. ಯೂರೋಪದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಕ್ರಿ.ಪೂ.ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ನಿರ್ಬಂಧವುಂಟು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದರೆ ಪುರುಷರ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳು, ಅವರು ವಿಪುಲವಾಗಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಎಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವೇಕೆ—ಎಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಬಹುಪತ್ನೀತ್ವದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಏಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಬರುವುದೆಂಬುದು ನಿಜವು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಪತಿಯೇ ದೇವತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನೇ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ, ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಪುರುಷನು ಮಾತ್ರ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗಮಾಡುವುದೂ ಅವರವರ ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವರ್ತಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಹುದು ದಬ್ಬಾಗಿರಬಹುದು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದೇ(?) ತಮ್ಮ ತರ್ಕವ್ಯವು—ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿರುವರು. ನೈತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಅವರ ಭಾವನೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿತಕರವಾದುದಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ತರದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು, ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕದಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಚಾರಮಾಡಲು ಆಸ್ತದವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ನಮ್ಮ ತರ್ಕವ್ಯವಲ್ಲವೇ? **The Future of Nations lies in our Womanhood** ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗರ್ಪಿಸಿದ ಒಬ್ಬನೇ ಕಾರ್ಯಭಾರವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇದೆ.

‘माताचेव पिताचेव ज्येष्ठप्राता तथैव च ।

.....**रजस्वला ॥**’

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಐತಿಹ್ಯವೇನು? ಇದರಂತೆಯೇ **‘अष्टवर्षा भवेत् कन्या’** ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಮುಂದಿಗಿಯು ನಮ್ಮೆದುರಿನಲ್ಲಿರುವುದು. **‘माताचैव’** ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುವು. ಸ್ತ್ರೀಯು ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿ 8 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಕ್ಷಣಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಗಂಡನನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವಳು

ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ವರನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದು. ಎಂದು ಬಂದೆ
ಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು. ಹೇಗೂ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ
ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಸದ್ಭಕ್ತೆ
ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ರೂಢಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳಿಕೆಯ ಫಲ
ವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ದೇಶ
ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಗೊಂದಲವೇ - ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಗೃಹಸ್ವಾಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಜನರು
ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೊಣೆಯಾಗುವುದೆಂತು?
ಆದುದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರಿಗಾದರೊಬ್ಬ ರಿಗೇಲಗ್ಯವ
ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರು ಹೆಂಡತಿಯ ಅಭಿಮಾ
ನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಬಡಿದಾಡಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಾ
ದರೂ ಯಾರ ರೂಪವತಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಪರಾಣ
ಅಥವಾ ಅಘಗಾನರು ಯಾವಾಗ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಎತ್ತಿ
ಬಯ್ಯುವನೆಂಬುದರ ನಿಯಮವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ
ಎಷ್ಟೋ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಣ್ಣುವಾಲಾದವು. ಹೊಟ್ಟೆಯ
ಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟು ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದವರಾದ ಅನಾಥ ಗಂಡಂದಿರು
ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅವಸ್ಥೆಯಾದರೂ ತಮ್ಮಿದಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ
ಆಗಬೇಡವೆಂದು ಬಯಸಿ ಅವರ ಲಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯ
ರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಂಥ ದುರ್ಧರವಾದ ಪ್ರಸಂಗವು
ಈಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಛತ್ವಭಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವವರಾದ
ನಮಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಕಾರಣವು ಅಳಿದು ಹೋದ ಬಳಿಕ
ಪರಿಣಾಮವು ಕೂಡ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹದಿಂ-
ದಾಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಪದೇಪದೇ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ

ಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಂದು ತೋರ್ಪು ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜದ
ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಜಗ್ಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಸರಿಯೆಂದು ನಂಬಿ
ಕೂಗುವರು ಕೂಗಲಿ; ಜನರಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಈ
ತರಹದ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ ಇನ್ನುಳಿದ ಅನೇಕ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೂ
ಸಡಿಲಾಗುವುವು. ಈಗ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ
ಸ್ಥಿತಿಯು ಈಗ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅಂ ವರ್ಷಗಳ
ಬಳಿಕ ಹೇಗಾಗುವುದೋ ಯಾರುಬಲ್ಲರು? ಅನೇಕರು ಅನೇಕ
ವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯಗಳಮೇಲೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.
ಹಸಿಬಿಸಿ ಸುಧಾರಕರೆಂಬವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡಿಸಲು
ಸಿದ್ಧರಿರುವರು, “ಹಳೆಯದು ಹಾಳು” ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಿರುವರು.
ಆದರೆ ಬುನಾದಿಯಿಂದ ಉಚ್ಚತರವಾದ ನೈತಿಕವನ್ನು ಸ್ವಾಗಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಕೆಟ್ಟದಿಂದು ಹೇಳುವುದು
ಧಾಷ್ಟ್ಯವು. Reform not Revolution is what
we want. ನಮಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲ - ಸುಧಾ
ರಣೆ! ಹಳೆಯ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುವುಗಳನ್ನೆಟ್ಟು
ಕೊಂಡು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಹೊಸವಾದುವುಗಳನ್ನು
ಜೋಡಿಸಲು ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುದಣಕೂಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.
ಬುನಾದಿಯಿಂದನಡೆದುಬಂದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಈತರಿ ವಿರೋಧ
ಭಾವನೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವೃಧಿ ಕರಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಸರಿ
ಯಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಬರೀ ನಂಬುತ್ತ
ಹೋದರೆ ಸುಧಾರಣೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳೆವೆಯೆಂದು
ತಿಳಿಯದ ಹೊರತು ಸುಧಾರಿಸುವ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರ
ಲಾರದು.

ಪ್ರಪನ್ನಾ ಮೃತಂ.

ಹಿಂದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದು—



ಇಂತು ಮುತ್ತಿದ ವಿಪ್ರಪಡೆಯಂಕಂಡು ಯವನಪತಿ ಅಜೀ
ಯರಿವರೆಂದರಿತು ಇದಿವೆಂದು ಯತಿರಾಜರಂ ಕರತಂದು
ಬಹು ಸನ್ನಾನಮಂ ಮಾಡಿ ಬಂದಕಾರ್ಯವಂ ತಿಳಿದು—
ವಿಗ್ರಹಗಳಿರುವವಂದಿರವಂತೋರಿಸಲು, ಅಲ್ಪಿರ್ಪ ಮೂರ್ತಿ
ಗಳಂ ನೋಡಿ ಯತಿವರರು ತನ್ನ ಮನಕೊಲಿದ ದೇವಿನೀ
ಸ್ಥಳದೊಳಿಲ್ಲವೆನೆ, ದಿಲ್ಲಿತನು ನಗುತು, ನಿಮ್ಮ ದೇವರೆಲ್ಲಿದ್ದರೂ
ಕೂಗಿ ಕರೆದೊಯ್ಯದೆನಲು ವ್ಯಾಕುಲದಿಂದ ಯತಿಪತಿ ಜಲ್ಪ
ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಯಂ ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕರಿಯಲು, ಅವನ
ಸುತೆಯಂತೆಪ್ಪರದಿಂದ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತನಾಗಿ, ಸರ್ವರೂ

ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಘುಲಿಘುಲಿಂದು ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ ಬಂದು
ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲದಂ
ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ಅಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರಾಗಿರಲು ಯತಿಪತಿ ಅತಿ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಸಂಪತ್ತುತ್ತನೆಂದು ಕರೆದು ಆನಂದ
ಪಟ್ಟರು. ಅನಂತರದೊಳೇನಾಯಿತೆಂದರೆ—

ರಾಗಾ|| (ಹೃಷ್ಯಸೇನೆಯು ನೋಡುವ)

ಸಂಪತ್ತುವಾರ ಬರುವೆನ್ನೆಭೋಗವವರ್ಣ ಸಲಸಾಧ್ಯವು
||ಪಲ್ಲ|| ಭೂಮಿಜಿಯೊಡಗೂಡೆ ರಾಮನು ಬಂದಂತೆ, ನಿಜ
ರಮಣಿಯಸೇರಿ ರಾಮಪ್ರಿಯ ಪೊರಟನು ||ಅನು|| ನವರತ್ನದ

ಅಂದಣದಿ-ರಾಮಪ್ರಿಯನ-ಅರೋಹಣವಗೈಸಿದರು | ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದೆ ಯವನಪುತ್ರಿಯು ಪೊರಡಲು,—ಅನೇಕ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಮುತ್ತು ನವರತ್ನಗಳ ಬಳವಳ್ಳಿಯುತ್ತನು || ೧ || ಚತುರಂಗ ಬಲವನಿತ್ತನು—ಪುತ್ರೀಪ್ರೇಮಕೆ—ಪುತ್ರನ ಕಳುಹಿದನು || ದಿವ್ಯ ಪಲ್ಲಕಿಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳು ಕುಳಿತು ಮಾಜಗವು ವೋಹಿಸುವಂತೆ ಬರುತಿರ್ದರಾಗ || ೨ || ಹಿಂದೆ ವೇದಘೋಷ-ಚ್ಚಲನಮುಂದೆ-ಧ್ರಾವಿಡ ವೇದಗಳು || ಭಾಗವತರ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಮಹಾ ವಾದ್ಯರಭಸಗಳಿಂದ | ದಶದಿಕ್ಕುಗಳ ತುಂಬಿ ದೇವಕೀ ನಂದನ ಬರುತಿರ್ದನು || ೩ || ಅರ್ಧವಾರ್ಗದಿ ಬರುತಿರಲು—ಅರವಿಂದಮುಖಿ—ಅಂತರ್ಧಾನ ಪೊಂದಿದಳು || ಯತಿ ಪತಿಯು ವೊದಲಾದ ಸರ್ವ ರೂ ನೋಡಿ ಅದ್ಭುತವು ವಿಸ್ಮಯವ ಪಡೆದು ಚಿತ್ರ ಪರವತರಾದರು || ೪ || ಶೋಕಹರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವಳ ಸೋದರ ಬರುತಿರಲು || ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲಿ ಮೇಲು ಗೋಡೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಿರುನಾರಾಯಣರ ಬಳಿಯೊಳೆ ಚ್ಚಲನ ಬಿಜಯಂಗೈಸಿದರು || ೫ || ಸುಲ್ತಾನನ ಸುವರ್ಣಪುತ್ರಿಯ ಸಂಪತ್ತುತ್ತನ ಪಾದದೊಳೆ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿಸಿದರು || ಪಂಚಾಮೃತದ ಭರ್ಷೀಕ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಮಾಡಲು || ನಿತ್ಯ ಪಕ್ಷವಾಸ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವನ ನಡೆಸಿದರು || ೬ || ಸ್ವರ್ಣಸೋದರಿಯು ನೋಡಿ—ಅನಂದಗೂಡಿ—ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೇಗ || ಜನಕನಿಗೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವ ನೊರೆಯಲು ಮಹಾ ಶೋಕಹರ್ಷದಿ ಬಂದಳಿ ಯನಿಗೆ ಬಹು ದ್ರವ್ಯ ಧರಣಿಯನಿತ್ತನು || ೭ || ಕಬೀರದಾಸ ನೆಂಬುವ—ಈ ಮಹಿಮೆಯಕೇಳಿ—ಚ್ಚಲನ ಸೇವೆಯಮಾಡಿ || ಶ್ರೀರಂಗಕೆಬಂದು ಕಸೂರಿ ರಂಗನ ಸೇವಿಸಿ | ಮೊಕ್ಷವಂ ಕೇಳಲು ಜಗನ್ನಾಥಕೆ ಪೋಗಿಂದ || ೮ || ಅಲ್ಲಿಗೇ ಪೋಗಿ ಬೇಗ—ಹರಿಯಸೇವಿಸಿ—ಕಿರ್ತನೆ ನರ್ಥನ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು || ತುನಕರೂಪದಿಂ ಬಂದವನ ರೊಟ್ಟಿಯಂ ಕಡಿಡೋಡಲು | ಶ್ವಾನ ಬಿಣ್ಣೆಹಾಕುವೆನೆಂದು ಬಿನ್ನೆಟ್ಟಿ ಓಡಿಪೋದನು || ೯ || ಸಿಂಧುತೀರವ ಸೇರಿಸಿ—ಅವನಿಗೆ—ಚಿತ್ರಾಂಕಿತ ಸೇವೆತೋರಿಸಿ || ಮುಕ್ತಿಯನಿತ್ತನು ಮುದ್ದುಜಗನ್ನಾಥನು | ಭಕ್ತರಿಂದವನ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದನು || ೧೦ || ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ—ತಿರುಕುಲದವರಿಗೆ—ಮನ್ನಣೆ ಶಾಸನವಮಾಡಿ || ಶಿಷ್ಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿಸುತ | ನಾರಾಯಣ ಮುನಿಯಂತೆ ತಿರುನಾರಾಯಣ ಪುರದೊಳಿದ್ದರು || ೧೧ || ಕೃತ ಯುಗದ ನಾರಾಯಣನ ಗಿರಿಯು—ಶ್ರೀತಾಯುಗದಿ—ವೇದಾದ್ರಿಯೆಂದಿಸಿತು || ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿಯೆಂದರು | ಕಲಿಯುಗದೊಳೆ ಯತಿಶೈಲದಿ ಅತಿತಯದಿಂ ವಾಸವಾದರು || ೧೨ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಯದುಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜರಿರುತ್ತಿರಲು, ಅತಶೋಕನ ಭಯದಿಂದ ಸರ್ವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೂ ಶ್ರೀರಂಗವನು

ಬಿಟ್ಟು ಮಡದಿಮಕ್ಕಳ ಕೂಡಿ ಯದುಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಯತಿ ಪತಿಗೆ ನಮಿಸಿದರು. ಕೂರೇಶರ ನೇತ್ರಭಂಗಮಂ, ಪೂರ್ಣಾರ್ಯರ ವಿವೋಗಮಂ ಕೇಳಿ ಬಹು ಶೋಕದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಕೈಂಕರ್ಯಮಂ ಅನಂದದಿಂ ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತರಾದರು. ಅತ್ತ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರವು ಅರಣ್ಯವಾಯುವಾಗಿರಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಧನು ತಿಳಿದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಯತಿಂಧ್ರೀಗೆ ಹರುಷವನುಂಟುವಾಡ ಬೇಕೆಂದು ನೆನೆದು ಜೋಳರಾಯನಂ ಸಂಹರಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು ||

ಇತ್ತ ಯದುಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಯತಿರಾಜರೊಂದು ದಿನ ಶಿಷ್ಯಸಮ್ಮೇಶ ರಾಗಿ ತಿರುಕಲ್ಯಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾ ನಾಖ್ಯ ಕಂಗಳೊ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದೊಳೆ ವರದಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೂರೇಶ ಪೂರ್ಣಾರ್ಯರ ದೋಹಿಯಾದ ಪ್ರಿಮಿಕಂಠನು ಕಾಲ ವಾದನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಲು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಕುತಲ ವೃತ್ತಾಂತದೊಡನೆ ಚೂಡಾರತ್ನ ಮಂ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದ ಅಂಜನೇಯನಂ ಶ್ರೀರಾಮಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರೇಮದಿಂ ಅಲಿಂಗನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ, ಶುಭವರ್ತಮಾನಮಂ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿದಾ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅಲಿಂಗನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಂದಾತಿತಯದಿಂದ ಇಂಥ ಶೋಕಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ವಾರ್ತೆಯಂ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಸರಸಿಯೂ ಸತ್ಯವು, ಅನ್ವರ್ಧ ನಾಮವುಳ್ಳದೆಂದು ನುಡಿದು, ಪರಮ ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ದೋಹ ಮಾಡಿದುದರಿಂ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮಡಿದ ತೆರದಿಂ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ದೋಹಮಂ ಮಾಡಿದಿ ಪ್ರಿಮಿಕಂಠನು ಮಡಿದನು; ಇನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಾದಿ ದಿವ್ಯದೇಶದೊಳೆ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನವಾಯಿತೆಂದು ಹರುಷಪಟ್ಟು, ಯದುಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಪೋಗಿ ಬೇಕೆಂದೆನಲು ಶಿಷ್ಯರು ಅಚಾರ್ಯವಿಯೋಗಮಂ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅಶ್ರುಪೂರಿತ ನೇತ್ರರಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರಂ ಕೃಪಾಧ್ಯಕ್ಷಿಯಿಂ ನೋಡಿ ತತ್ಕೋಪದೇಶಮಂ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ವಿಗ್ರಹಮಂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ನರಸಿಂಹ, ವರಾಹ, ಚ್ಚಲ ನಾರಾಯಣರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಕೆ ಪೊರಟು ಬಂದರು. ರಘುಪತಿಯು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಕಳೆದು ಅಯೋಧ್ಯಾ ಒಟ್ಟಣಕೆ ಬಂದಕಾಲದಿ ಆ ಪುರದ ಸರ್ವ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಇದಿಗೊಂದು ಕರೆತಂದ ಪರಿಯಂತೆ, ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರನು ಶ್ರೀರಂಗವಾಸಿಗಳು ವಿವಿಧ ವಾಧ್ಯ ವೇದಘೋಷಗಳೊಡನೆ ಇದಿಗೊಂದು ಕರೆತರುತಲಿರಲು ವೊದಲಿಯಾಂ. ಡರು ಶ್ಲೇಕಭಕ್ತವಂ ಪಿಡಿದು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಂದು ರಂಗಧಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ದಂಡ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಲು ರಂಗನು ಆದರದಿಂ ಕಾತಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯಂ

ಮಾಡಿ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಮಂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲದಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪೊರಮಟ್ಟು ಕೂರೇಶರಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮರುಕದಿಂದಾ ಲಿಂಗನೆಯಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮಹಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸರ್ವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ, ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪದೊಳಿರುತ್ತಿರೆ, ಚಿತ್ರಕೂಟ ವಾಸಿ ಗಳಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಬಂದು ಯತಿರಾಜರಿಗೆಗೆ ಜೋಕನ ಹಾವಳಿಯ ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಗೋವಿಂದರಾಜನಂ ಕಿತ್ತು ಆ ಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿ ಉಮಾಪತಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿರುವರು, ಅರ್ಚಕರು ಉತ್ಸವ ಮೂರ್ತಿಯಂ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಗೆ ಕೊಂಡುಪೋದರು, ತಿಳಿಯೆಂಬವಳು ಗೋವಿಂದರಾಜನನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ತಿರು ದತಿಗೆ ಪೋದಳು." ಎಂದು ನುಡಿಯಿ ಯತಿರಾಜರಾ ವಿಶ್ವೋಕ್ತಿಯಂಕೇಳಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಗೆ ಬಂದು ತಿಳಿಗೋವಿಂದರಾಜನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಇಂತು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆದಿದ ಬಳಿಕ ಯತಿರಾಜರು ಕೂರನಾ ಥರಂ ನೋಡ್ವಿಸರ್ವವಾಂಛಿತಾರ್ಥಪ್ರಪನಾದ ವರದರಾಜನ ಸ್ತೋತ್ರಮಂ ಮಾಡಿದರೆ ನೇತ್ರವನೀವನನಲು ಆಚಾರ್ಯರನು ಮತಿಯಂ ಪಡೆದು ದೇವರಾಜಸ್ವ ಮಮರಚಿಸಿ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುಸ್ಸಂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲು ವರದರಾಜನು ಕೂರನಾಥರ ಸ್ಪಷ್ಟದೋಳಂ ಆಕ್ಷಿಯಂ ಕೊಡುವೆನನಲು ಕೂರೇಶರದಂ ಯತಿರಾಜರಿಗೆ ತಿಳುಹಲು ಯತಿರಾಜರು ಆನಂದದಿಂ ಕೂರನಾಥರನ್ನೊಡ ಗೊಂಡು ಕಾಂಚೀನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕರುಣಾಪಾಂಗನಾದ ವರ ದನ ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡಿದರು.

ರಾಗಾ || (ದ್ವಿಪದಿ)

ಕೂರನಾಥರು ವರದನೊಳ್ ತಮಗೀವಲೋಕಮಂ | ನಾಲೂರಾನಿಗೆ ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕೆಂದೆನುತ || ಪ್ರಣತಾರ್ತಿ ಪರನಂ ಪರಮಭಕ್ತಿಯಿಂ ನಮಿಸಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ವರದನಾ ಲಿಸಿ ವರವಬೇಡೆಂದೆನಲು || ತತ್ಕಾಲಕಾವತ್ಯಕ ವಿಲ್ಲದುದ ಕೇಳಲು, ಭಕ್ತವ್ರಾತ್ಯಾದಿಂ ವರದನಿತ್ತೆಂದನು || ಮನ್ನಾಥ ರೊಳ್ ಪೇಳಿದರು ವರವಪಡೆದುದನು | ಯನ್ಮಾಜ್ಞೆಯಂ ಮೀರಿ ಪಡೆಯುವುದೆ ಈ ವರವ || ಎಂದು ಕೂರೇಶರೊಳ್ ನುಡಿದು ವರದನೆಡೆಗೈ | ತಂದು ಖಿನ್ನತೆಯಿಂ ವರದನಿಗೆ ವಂದಿಸುತ || ಇಂತಪ್ಪ ವರವನೀ ಕೊಡಬಹುದೆ ಎಂದೆನುತ | ಚಿಂತೆಯಿಂ ನಡೆತಂದು ನಿರ್ದಿಸಲು ಕನಸಿನೊಳ್ | ನಿಮ್ಮಛ ಪ್ರಾಯದಂತೆಯೆ ಮಾಡೆನೆನೆ ಕೇಳಿ | ರಾಮಾನುಜರು ಮನದ ದುಗುಡಮಂ ಬಿಟ್ಟರಲು || ಕೂರನಾಥರು ಲಬ್ಧನೇತ್ರಯುಗ ರಾಗಿ | ಆಪಾದಮಸ್ತಕ ಪವಿಷುಂತರ ವೀಕ್ಷಿಸಲು | ಊರ್ಧ್ವ ಪುಂಡ್ರ ತ್ರಿದಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಕಮಂಡಲ ಕಾಷಾಯದರ ರನ್ನು ನೋಡಿದರು || ಶ್ರೀರಂಗೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪ್ರದಿಂಚಂದವರಂ ನೊಡ್ವಿದು ಪಾತರದ ನಾಚ್ಚಾರ್ ತಿರುನಾಯ್ಕಳಿ | ಗರ್ಭವಂ

ತಿಳಿದು ಅಳಹರಮಲಿಗೆ ನಡೆತಂದು | ಅಂಡಾಳ ಮನದಿಷ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು | ನೂರುಕೊಡಕ್ಷೀರಸಕ್ಕರೆ ಘೃತ ಅಕ್ಕಾ ರಡಿತಿಲು | ಇನ್ನೂರು ಕೊಡಗಳ ನವನೀಕವ ಮಾಡಿಸಿ | ಸುಂದರ ರಾಜನಿಗರ್ಪಿಸಿ, ಶೀಘ್ರದಿಂ ವಿಲ್ಲಿಪುತಕ್ಕೂರಿಗೆ ಬರೆ, ಅಂಡಾಳು ತನ್ನ ಭಲಾಪ್ತಿ, ಸಲ್ಲಿಸದರಿವರೆಂದು ವಟಪತ್ರತಾಯಿ ಯೊಳ್ | ಸಂತಸದಿ ಪೇಳಿ ಅಣ್ಣನೆಂದಾದರಿಸಿದಳು || ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ತಿರುವಾಲೆ ಪರಿವಟ್ಟೆನು | ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ತೂಡಿಕೊಡು ತ್ಪಾಕನುಜ್ಞೆಯಂಪಡೆದು || ಚುಂಚಾಕುಟವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲಿ ಬರುತಿರಲು | ಹತ್ತುವರುಷದ ಕನ್ನಿಕೆಯನೊಡೀ ಕೇಳಿದರು || ಕುರುಕಾನಗರವೆಲ್ಲೆಡುದಿಂದೆನಲಾ, ಕನ್ನಿ | ತಿರುವಾಯ್ಕುಳಿಯ ಪರಿಸುಲ್ಲವೆಂದಾಸ್ಥಳದ || ಗಾದಿಯೊಂದನುಪೇಳಿ ಪರದೇವತೆ ಯವಳೆಂ | ದೇವತೆ ಯವರಾಲಯಕ್ಕೆತಂದು ಭರದಿಂದ || ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾಕವು ಪವಿತ್ರತರವೆಂದು | ವರದಗರ್ಪಿಸಿ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವನುಪದೇಶಿಸಿ || ಆಗಲೇ ಬಂದು ಕುರು ಕಾನಗರಕಾನಂದದಿ-ಆದಿ ಶ್ರೀನಾಥನಿಗೆ ವಂದಿಸುತ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ತಿಂತ್ರೀಣವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಭಿನಮಿಸಿಆಳ್ವಾರ, ತಿರುಮಂಜನದುತ್ಸವವನೀವಿಸಿ ಧರೆಯಲ್ಲಿ | ಅಮಾನುಷ ರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನುದ್ದರಿಸಲು | ಅಮೋಘವನಿಪ ಚತು ವೇದದಸಾರಗಳನ್ನು | ನಾಲ್ಕು ದ್ರಾವಿಡವೇದವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ದಯದಿಂ ಲೋಕೋಪಕಾರಮಂ ಮಾಡಿದೀ ಮಹಿಮರಿಗೆ | ನಾನೇನುಪ್ರತ್ಯುಪಕ್ಯತಿಯ ಮಾಡೆನೆಂದವರ | ಪುತ್ರರಂ ಪರಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕುರುಕೇಶರೆಂದೆನುತ | ವೆಸರಿಟ್ಟರು ತರಾರಿ ಶ್ರೀಪರಿ ವಾಡವೆಂದೆನುತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಯ್ತೆಂಚಿ ರುಮಾನಾರು ತಲಬಿ ತ್ಪಾದರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು || ಮನ್ನಾಥರ ತಿರುವಡಿ ವೊದಲಿಯಾಂಡರೆಂದು | ಅರಿತಾವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ್ಸೇವಿಸು ವರವರ | ವರವಿಷ್ಟು ಭಕ್ತರಾಗಿ ಸುಖಿಸುವರಳಿಯಲ್ಲಿ ||

|| ವಚನ ||

ಆ ಬಳಿಕ ಯತಿರಾಜರು ಶ್ರೀರಂಗೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸರ್ವ ಶಿಷ್ಯರಿಗಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ತೀತಿಯನು ಪೇಳಿ ಬೌದ್ಧ ವಿದೂಷಕ ವಿಧ್ಯಾವಾದಿಗಳ ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನವಮಾಡಿಸವರಂ ಸಲಹುತ್ತಲಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ಇತರ ಮತಸ್ಥರೂ ಋತಿ ಪತಿಯ ಪಾಡವನು ಆಶ್ರಯಿಸೆ, ಚಕ್ರಾಂತಿಕವಂ ಮಾಡಿ ತಿರು ನಾಮವಿಟ್ಟು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಪುನರಾರ್ತಿ ಭವ ಭಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ಶಿಷ್ಯರಿಗಲ್ಲ ಬಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯಮಂ ನೇಮಿಸಿರೆ ಭಗವದ್ಭಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯಂಗಳೆಂ ಅತಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮಾಡುತ್ತಲಿರಲು ಅಂಧವೂರ್ಗರು ಶ್ರೀರೂ ಮಾನುಜಾಷ್ಟೋತ್ತರಮಂ ರಚಿಸಿ ಅವರ ಪಾದುಕೆಯನಾರಾ ಧಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯವನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ ಮಾಡುತ್ತ ಆಕಾ ರ್ಯವಕ್ತಿಯಲಿ ಆಗ್ರೇಸರರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಬಳಿಕ,-

ರಾಗಾ ||

ಯತಿರಾಜರೊಂದುದಿನ ಪಯಣವನು ಮಾಡಲು | ಅಂಧ್ರ
 ಪೂರ್ಣರ ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾಡುಕೆಯು | ದೇವರವೆಟ್ಟೆಗೆಯ
 ಮೇಲಿಟ್ಟ ಕಟ್ಟೆ ತರುತಿರಲು ಯತಿರಾಜರು ಕುಟಾಕ್ಷಿಸಿ ವೇಳೆ
 ದರು ಆಗೆ ||೧|| ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬೆಟ್ಟೆಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾಡುಕೆಯ
 ನಿಡುವುದು ಅನುಚಿತವೆಂದುದನು ಅಂಧ್ರಪೂರ್ಣರ ಕೇಳಿ ||
 ನಿಮ್ಮ ದೇವರವೂಜಿಗಿಂತ ಯನ್ನ ದೇವರವೂಜಿ ನಿಕ್ಕಷ್ಟವೇ
 ನೆಂದುತ್ತರವ ಕೊಡಲು || ೨ || ಉತ್ತವದಿಪೊರಟ ಕಸ್ತೂರಿ
 ರಂಗನಾ ನೇತ್ರಲಾವಣ್ಯವನು ಸೇವಿಸಲು ಬರಲಿಲ್ಲವೇಕೆನಲು |
 ಸತತ ನಿಮ್ಮಯ ದಿವ್ಯನೇತ್ರವನು ನೋಡುತಿರುವನೆಗೆ
 ಮತ್ತಾವೈದೊಂದಾಶೆಯಿಲ್ಲವೆನಲು || ೩ || ಆಚಾರ್ಯರಾಭಕ್ತಿ
 ಯಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀತರಾಗಿರ್ಪ | ಅಂಧ್ರಪೂರ್ಣರ ನೋಡಿ
 ಅನಂದಪಟ್ಟು || ತಾವು ಭುಂಜಿಸಿದ ಶೇಷವನು ಕೊಡೆ ವಡಹ
 ನೆಂದಿಯದಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕರವನು ಶಿರಕೆ ತೊಡೆದರು || ೪ ||
 ಕಂಡು ಕುಪಿತರಾಗಿ ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯರು ಕರವ ತೊಳೆವು
 ದೆಂದಾಂಧ್ರ ಪೂರ್ಣರಿಗೆ ವೇಳೆ || ಗುರುವಾಕ್ಯವನು ಕೇಳಿ
 ಧನೋಸ್ಥಿಯೆಂದೆನುತ ಬೇಗದಿಂ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತವನು ತೊಳೆದು
 ಕೊಂಡರು || ೫ || ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದಧರ್ಮವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
 ಅಂಧ್ರಪೂರ್ಣರಿಗೆ ಕೊಡಲವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂಭುಂಜಿಸಿ | ಬೇಗ
 ಕೈತೊಳೆದುದನೋಡಿ ಕೈತೊಳೆದಿರದೇಕೆನಲು ನಿಮ್ಮಾಣತಿ
 ಯಂತೆ ಮಾಡಿದೆನೆಂದರು || ಮತ್ತೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಅಂಧ್ರ
 ಪೂರ್ಣರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಾಲನ್ನು ಕಾಸುತ್ತಲಿರಲು | ರಾಜ
 ಬೀದಿಯಲಿ ಬರುತಿರ್ಪ ರಂಗನುತ್ಸವವ ಸೇವಿಸಲು ಬರಲಿಲ್ಲ
 ವೆಂದು ಬಿಸಗೊಂಡ ಯತಿವರರಿಗೆ || ೬ || ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ
 ಯನು ಸೇವಿಸಲು ಬಂದರೆ ಯನ್ನ ಸ್ವಾಮಿನೈವೇದ್ಯದಪಾಲು
 ಪೊಗಿತ್ತೋಡಮೇಲೆ | ನಾನೇನಮಾಡಲೆಂದು ಅಂಧ್ರಪೂ
 ರ್ಣರು ವೇಳಲು | ಇವರ ಆಚಾರ್ಯಭಕ್ತಿಗೆ ಅತಿಹರ್ಷಿತರಾ
 ದರು || ೭ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ವಡಹನೆಂಬಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲರಂ ತ್ಯಜಿಸಿ
 ಕಡುಹರುಷದಿಂದ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಕಾರರ ತುತ್ತೂಷೆಯನು ಮಾಡಿ
 ಅವರ ಶ್ರೀಪಾದ ತೀರ್ಥವಂ ಪಾಸವನುಮಾಡುತ್ತ ನಿಶ್ಚಿಂತ
 ರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಜಿವಂಧಿಯೆಲ್ಲ ಅಪ್ಪಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರಂ
 ಕರಸಿ ರಾಮಾನುಜಾರ್ಯರಪಾದವೇ ಉಪಾಯೋಪವಾದೇಯಂಗೆ
 ಕೆಂದು ನಿವೃತ್ತಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕುದೆಂದು ಕಟ್ಟುವಾಡಿದರು.

ಇತ್ತ ವೆಂಕಟಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರಾಜ್ಞಿಯಂತೆ ದಿವ್ಯ
 ಕೆರೆಯಂ ಕಟ್ಟಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಆನಂದಾಳ್ವಾರು ಅಗೆಯುತ್ತಿರ
 ಲವರ ಪತ್ನಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಪೊತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿರಲು ಪೂರ್ಣ ಗರ್ಭ

ಣಿಯಾದಾ ಆನಂದಾಳ್ವಾರ ಪತ್ನಿಯು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೊರುವ
 ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಂತನು ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ವಟುರೂಪ
 ದಿಂದ ಬಂದು ಅವಳ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ
 ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕಷ್ಟಿಯಮೇಲೆ ಸುರಿದು
 ತಂದುಕೊಡುತಲಿದ್ದನು. ಪತ್ನಿಯು ಮಣ್ಣುಸುರಿದು ಬೀಗ
 ಬರುವ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ವಟುವೊಬ್ಬನು
 ಬಂದು ಸಹಾಯಮಾಡುವನೆನಲು ನಾವು ಮಾಳ್ವ ಧರ್ಮ
 ಕಾರ್ಯಕೆ ವಿಘ್ನಮಾಳ್ವವನಾರೊಂದಾನಂದಾಳ್ವಾರು ಶ್ರೀ—
 ಧರನಂ ಆಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡುಬರಲು ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳೆ ಅದೃಷ್ಟ
 ನಾದನು. ಮತ್ತೆ ಆನಂದಾಳ್ವಾರು ಶ್ರೀಲಕ್ಷಿಸಿಯಂತೆಗೆಯುತಿ
 ರಲು ಘಟಸರ್ಪ ಕಚ್ಚಲು ಬಂಧುಗಳು ಬಂದು ಔಷಧವೇನು
 ಮಾಡಿದರೆನ್ನಲು, ಸ್ವಾಮಿಪುಷ್ಕರಣಿಪಾನದಿಂ ವಿಷಪೋಗಿದರೆ
 ವಿಷಬಂಧುಗಳ ಬಿಟ್ಟು ವೈಕುಂಠವನೇರಿ ನಿತ್ಯಾನಂದನ
 ಸೇವಿವೆನೆಂದರು. ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ಆನಂದಾಳ್ವಾರು ಸ್ನಾನಕೆ
 ಬರುತಿರಲು ಪೆಣ್ ಪುಲಿಯೊಂದು ಬಂದು ಮಾರ್ಗವಂ ಕಟ್ಟಿ
 ಮುಕ್ತಿಯಂ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿತು. ಆನಂದಾ
 ಳ್ವಾರು ತತಚಿತ್ತಾದರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಂ ಪಡೆ
 ಯೆಂದರು. ಮರಳಿಬರುವಾಮಾರ್ಗದಿ ಪುಲಿಯು ಮೃತ
 ವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರೆ ನೋಡಿ ಆಚಾರ್ಯರಂ ಸ್ಮರಿಸಿದರು. ವೆಂಕ
 ಟೇಶನು, ಯನ್ನ ಗಿರಿಯೊಳರ್ಪ ದುಷ್ಟಮೃಗಕೆ ಮೋಕ್ಷಮಂ
 ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರ ನಿಮಗೆಲ್ಲರುವುದೆನೆ, ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದ
 ಪುಭಾವದಿಂತನಿಗಿರುವುದೆಂದು ಆನಂತಾರ್ಯರು ನುಡಿದರು.
 ಮತ್ತೆ ರಾಮಾನುಜರ ನಂದನವನದೊಳು ಕನ್ನಿ ಕೆಯೊರ್ವ
 ಳಿರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ತನಗವಳಂ ಕೊಡೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆ,
 ಆನಂದಾಳ್ವಾರು ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯಂ ಕೊಡಲು ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ವಕ್ಷ
 ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾದಳು.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಆನಂದಾಳ್ವಾ
 ರರಂ ಅತಿಶೀಘ್ರದಿಂ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಲು ಅವರು
 ಮಾಲೆಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಶಿರದಮೇಲಿಟ್ಟು ಸಾವಧಾನದಿಂ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ
 ಬರಲದಂಕಂಡು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಶೀಘ್ರದಿಂ
 ಬರಲಿಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಕೇಳಲು ಆನಂದಾಳ್ವಾರು ಆಚಾರ್ಯನೇಮನ
 ಕೈಂಕರ್ಯವನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದು ಹೇಗೆಂದರು. ಶ್ರೀನಿವಾ
 ಸನು ಅವರಂ ಕುರಿತ್ತು, ನಿಮ್ಮಂ ಈ ಗಿರಿಯಿಂದ ಹೊರಡಿ
 ಸಲು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಿರೇನೆನಲು ಅವರು, ನಿನಗೊ ನನಗೊ
 ಈ ಶೈಲವು ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿಹುದು, ಭಕ್ತರನು ಸಲಹಲು
 ವೈಕುಂಠವನ್ನುಳಿದು ಬಂದವನು ನೀನು, ಆಚಾರ್ಯರಾಜ್ಞಿಯಂ
 ಭಕ್ತಿಯಂ ನಡೆಯಿಸಲು ಬಂದವನು ನಾನು, ಯನ್ನಂ ತಕ್ಕುವ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನಿನಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಆನಂತಾರ್ಯರು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಇವರ ಆಚಾರ್ಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗಿದನು. ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಮನ್ನಾಥರು ಮಲೆಯೇರಿ ಬರುತ್ತಿರಲು ದೈತ್ಯಾಂತಕನು ಯತಿವರರ ಆಯಾಸಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಧಾನ್ಯಮಂ ತಂದಿತ್ತು ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನಂದಾಳ್ವಾರು ಕೋಸಲದೇಶಕ್ಕೆ ಪೋಗಬೇಕೆಂದು ಪಾಥೇಯಮಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಕೃತ ಆಪ್ತಿಕರಾಗಿ ಪಾಥೇಯಮಂ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಲದರಲ್ಲಿ ಇರುವೆಗಳಿರಕಂಡು ಅವಂ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೆಂದರಿತು ಪಿಂತಿರುಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲದಿಹಂದು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದರು.

ಇಂತು ರಾಮಾನುಜಾಧ್ಯರ ಸರ್ವಶಿಷ್ಯರೂ ಆಚಾರ್ಯ ಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೂರೇಶರೊಂದು ದಿನ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಂಗನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರಲು ರಂಗನಾಥನು ನಿಮ್ಮ ಮನದಿಷ್ಟವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದೊಡೆ ವರವನಿವೆ ನೆನಲು ಯನಗಾವ ವರವೂಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾದವನು ಸೇರಿಸುವುದೆನುತ ಕೋರಲು, ರಂಗೇಶನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ನಿಮಗೀಗ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಕೊಡುವದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಾನುಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯು ನೀವೆನೆಂದನು. ಕೂರೇಶರಿಂತು ವರವಪೊಂದಿಬಂದುದಂ ಯತಿರಾಜರಂತು ಕೂರೇಶರಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಹಾ ಶೋಕದಿಂದ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಬಂಧವು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತೆಂದರಿತು ಅಶ್ರುಪೂರಿತನೇತ್ರರಾಗಿ ದ್ವಯಾನುಸಂಧಾನಶ್ರವಣವನುಮಾಡಿಸಿ ಕೂರೇಶರಿಂದಾ ರಾಧಿಕರಾಗಿ ಅವರಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗಲಾರದೆ ಚಾರಿಚಾರಿಗೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಮಲವಂ ಸೇರಿದರು. ಕೂರನಾಥರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರರಿಗೆ ತತ್ಪೋಷದೇಶವಂ ಮಾಡಿ ಎಂಬೆರುಮಾನಾರ ದಿವ್ಯ ಪಾದಾರವಿಂದಂಗಳಂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಅನಾಯಾಸದಿಂ ನಿತ್ಯಾನಂದಮೂರ್ತಿಯಂ ಸೇವಿಸಲು ಪರಂಧಾಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ರಾಗಾ||

ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವ ಕೂಡಿ ಹರುಷದಿ ಗ್ರಂಥಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡು ತಿರೆ| ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮಶಿಷ್ಯರುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದರು ಸ್ವಾಮಿಕೀರ್ತಿಯ| ದಶದಿಕ್ಪಿನೋಳಗೆ || ೧ || ತುಂಬುರು ಹೊಂದೆಯೆಂತೆಂಬ ಗೋಷಮಿಯು ಮನ್ನಾಥರ ಮಠಕ್ಕೆ ಪಾಲ್ಗೊಸರು ಕೊಡುತಿರೆ| ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳ ಗ್ರಹಿಸಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರು

ತೀರ್ಥಳು || ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದಳು || (ಗೋಪಿಯಾಗ) || ೨ ||
 ಕ್ಷೀರದಧಿಕ್ರಯವನಗೆ ಬೇಡವೆಂದು-ಯತಿವತಿಗೆ | ನಮಿಸಿ
 ವೋಕ್ಷವಪೇಕ್ಷಿಸಿದಳು || ಕೇಳಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಅವರನು ವೇಂಕ
 ಟಾಪ್ರಿಗೆ ಹೋಗೊಂದರು ||- ಪೋಲಿಬರದವಳಿಗಿತ್ತರು ||
 ಸರ್ವರೂ ನೋಡುವಂತೆ || ೩ || ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೆ ಪೊರಟು
 ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಪುಷ್ಕರಣಿ ಸ್ನಾನವನುಮಾಡಿ ಪೋಲಿಯನು
 ಗರುಡಗಂಬದೊಳಗಿಟ್ಟು | ದೃಢದಿಂ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು |
 ಶ್ರೀನಿವಾಸಮುಕ್ತಿಯನಿತ್ತನು | ಶೀಘ್ರದಿಂದ || ೪ || ಶ್ರೀರಂಗ
 ಶ್ರೀನಿವಾಸದಿವ್ಯದೇಶಮೂರ್ತಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರು ಸಹಿತ ಯತಿ
 ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ | ವಿಭೂತಿದ್ವಯವಿತ್ತು ಹರುಷದಿಂ ನಿಜ
 ಪೋಷಕ ಗುರುಪುತ್ರರು ಶಿಷ್ಯರಾದರು. || ಯತಿರಾಜರಿಗೆ || ೫ ||
 ವೈಕುಂಠನಾಥನು ನರರನೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಹಾಚಿಂತಾಪರನಾಗಿ
 ರುತಿರೆ | ವಿಶ್ವಕ್ಸೇನರಂತು ಇಹಲೋಕದೊಳು ಪುಟ್ಟ ನಿಮ್ಮ
 ವಶವಮಾಡುವನವನೆಂದು, ಶವಭವಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಬಂ-
 ದರು || ಶಶಗೋಪರೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂದ || ೬ || ಪೊಡವಿಯೊಳು
 ತಿಲಕಪ್ರಾಯವಾಗಿರ್ಪ | ಕುರುಕಾನಗರದೊಳವತರಿಸಿ |
 ಕಲಿವ್ಯಾಪ್ತಭೂಮಿಯು ನೋಡಿ ಬೆದರಿ ತಿಂತ್ರೀಣಿವ್ಯಕ್ಷದೊಳ
 ಹೊಕ್ಕರು, ಮಹಾದ್ರಾಮಿಕ ಗ್ರಂಥವಮಾಡಿದರು | ಒಬ್ಬರಿ
 ಯದಂತೆ || ೭ || ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವನಾ
 ನೆಂತು ಮಾಳ್ಕೆನೆನುತಾಲೋಚಿಸಿ | ಕಲಿಯುಗದ ಸಾಸಿರ
 ವರ್ಷದಂತ್ಯದಿ ರಾಮಾನುರಂಬುವರವತರಿಸಿ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಮತ
 ವನುದರಿಪರೆಂದೊರೆದು, ಪರಂಧಾಮಕೆ ಪೋದರು || ೮ ||
 ಫಾಲ್ಗುಣವೇದಗಳೂ ಅಚ್ಚೂತನಾಭಿಪಾನವಮಾಡಿ ಮನ್ನಾಥ
 ಸರೋವರದಿ ಮಹಾಮಳೆಯು ಕರೆಯಲು | ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು
 ಚಾರ್ಯಪೀಠಗಳೆಂಬ ತೂಬಿನೋಳೆ ಹರಿಸಿ ಪ್ರಾಣಸಿಸಿ
 ವರ್ಧಿಸಿದರು || ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳನುದ್ದರಿಸಿದರು || ಯತಿರಾಜ
 ರಾಗ || ೯ || ಶಶಗೋಪರೆಂಬ ಕಾಲಮೇಘವು ನಾರಾಯಣಾ
 ಭಿಯ ಪಾನವನುಮಾಡಿ ನಾಥಸರ್ವತದಿ ವರ್ಷವರ್ಷಿಸಲು
 ಯಾಮುನರಾದಿ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಪೊರಟು ಪರಂಧಾಮವೆಂಬ
 ಫಲವನಿತ್ತರು || ೧೦ || ಮಹಾಗುರುಗಳು ಮನ್ನಾಥರ ಶಕ್ತಿ
 ಯು ನೋಡಿ, ಭಗವದಂತವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವರ
 ಮಹಿಮೆಯನಿಲ್ಲವಂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು | ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗೆ || ೧೧ ||

(ಸಶೇಷ)



ಅತ್ಯಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗೀತಾಪಠನವಿರಬೇಕು!

ಕಳೆದ ಹಂತಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದು—



ನಾನು:—“ಇದು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಮಹಿಳೆಯರ ಅದ್ಭುತ ಮಹಿಮೆಯ ಸಾರ.” ಎಂದೆನು.

ಅಸಿತಾ:—ನನಗೇನಾದರೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಲೇಖನವನ್ನು ಕೊಡು.

ನಾನು:—“ವಿಧವಾತತ್ವ”ವೇ ಬರೆದುದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಓದಿ ನೋಡಿರಿ.” ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟೆನು.

ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ಅದನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಳು. ಕೈಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಓದಲು ಬೇಸರಿಸಿಯೋ, ಬರೆವಣಿಗೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೋ—ಹೇಗೆೋ, ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಇರಿಸಿ, “ನೀನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದು” ಎಂದಳು. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಓದಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು,— “ಜ್ಞಾಲೆ! ನೀನೇಕೆ ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಬಾರದು?” ಎಂದಳು.

ನಾನು:—(ನಗುತ್ತ) ನನಗೇಕೆ ಬೇಕು? ಹೊತ್ತು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಬೇಕೆಂದು ಹೋಗಿ ಆ ಉರಲಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುಬೇಕು. ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ, ಇರಲಾರದೆ, ಆ ಹಿಡಿದುಡ್ಡಿಗೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ, ನರಳಬೇಕಾದ ದುರ್ಧೈವವು ನನಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಾರದಿರಲಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವಧರ್ಮ-ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ತೋರಿದುದನ್ನು, ಅವಶ್ಯಕ ದೊರೆತಾಗ, ಯಾರದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೂ ಗುರಿಯಾಗದೆ ಜನರ ಮುಂದೆ ವಿಮರ್ಶೆಗಿಡುವ ಈ ಪದವಿಗಿಂತಲೂ ಆ ಸರಕಾರದ ನವಕರಿಯ ಸುಖವು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಣಾ:—ಬಹಳ ಸಂತೋಷ, ಜ್ಞಾಲೆ! ನೀನೇ ವುಣ್ಯಶಾಲಿ, ಬಿಡು, ನಾವೆಲ್ಲ “ಉದರ ನಿಮಿತ್ತಂ ಬಹುಕೃತವೇಷಂ” ಎಂಬಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆಯವಾಡಿಗಾಗಿ ಈ ಕಟ್ಟುವಾಡಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವವರೇ ಸರಿ. ನೀನು ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು, ಇತ್ತ ಗಂಡಸಾಗಿ ಬೇವನ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು; ಅತ್ತ ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಡಿಗ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಂದು ಕಡೆ ಕೂಲಿಗಾರರಂತೆ ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿವೆ.

ನಾನು:— ಬಿಡಿರಿ, ಅಡಿಗಕೆಲಸ, ಮತ್ತೆ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅದೇನೂ ಅಷ್ಟು

ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಹೆಣೆಗೆ, ಕಸೂತಿ, ಮಣಿ, ಬಿತ್ತದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾದ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನಂತಹ ದಡ್ಡರಿಗೆ—ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಣಾ:—ನಿಜ, ಅದೇನೋ ನಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಬರುತ್ತದೆ.

ಅಸಿತಾ:—ಜ್ಞಾಲೆ! ಏನು ಹೇಳಲಿ, ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆ ತುಂಬ ಮಣಿ ಹೆಣೆದ ಬೊಂಬೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ ಸತ್ತಾಗ ಕೆಲವು ಹಾಕಾದವು; ನಾವು ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆವು, ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೆಣೆದು ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬರುವಾಗ ನಮಗೆ ಅದ ದುಃಖ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಣಾ:—ಅದು ಹೋಗಲಿ, ನಾವು ರಾಜನರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಬುಟ್ಟಿ, ತಟ್ಟಿ, ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆವು. ನಮಗೆ ಯುಗಿ ಬಿರ್ಷನಲ್ಲಿ (ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ) ನಮಗೆ ಎರಡು ಮೆಡಲುಗಳೂ ಬಂದವು. ಈಗಲೂ ಅರಸು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ, ನಾವು ಮಾಡಿದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಅಸಿತಾ:—ಜ್ಞಾಲೆ! ನೀನೇ ಈ ವಿಧವಾದ ಹುಚ್ಚು, ಇವಳಿಗೆ (ತನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ) ಸ್ವಲ್ಪ ಲೋಭವುಂಟು. ಆದರೆ, ನನಗೆ ಬೇರೇ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. (ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಕ್ಕಾ! ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀನೇನೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ?

ಸ್ವರ್ಣಾ:— ಜ್ಞಾಲೆ! ನೋಡು, ಇವಳೊಬ್ಬಳು ಹುಚ್ಚು, ಇವಳಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ದೇವತಾದರ್ಶನ, ಭಾಗವತಾರಾಧನ, ಧ್ಯಾನ, ಯೋಗ ಇವುಗಳ ಹುಚ್ಚು ತೆಲೆಗೇರಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ವದನದ್ವಾರದಿಂದ ತಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮೋಹಮುದ್ದರ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡೂ ಗಾಢರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಹೊರಟವು.

ನಾನು:—(ನಗುತ್ತ) ಕಿವುಡನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಬಾರಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನಿ ದಿಗಿ ಅದನ್ನೇಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ? ನೀವು ವುಣ್ಯಾತ್ಮರು, ವಿರಕ್ತರು ಬಂಧಮುಕ್ತರು. ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಚಿತ್ತಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಅಸಿತಾ:—ನೋಡು, ನನಗೆ ಅಲಂಕಾರ, ಸುಖ, ಏನೊಂದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈಗ ತಾನೇ ಕಾರಿಯಾತ್ಮೆ ಮಾಡಿ ಬಂದೆನು. ಕೇವಲ ಕಾಲಹರಣಕ್ಕೊಸ್ಕರವೇ ವ್ಯಾಸಂಗವಾಡಿತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲದೆ

ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸನ್ಯಾಸವೇ ಪರಮಸುಖಕರವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾನು:—ನಿಜ, ನಿಜ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಸುಖಸಾಧನಮಾರ್ಗವು.

ಅಸಿತ:—ನೋಡು, ಜೊಕ್ಕಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಮಿಸ್ಟ್ರೆಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮವೇ? ನನಗವಳ ರೀತಿಯೇ ಸೇರಡು!

ಮಾ. ಭಗಿನಿ:—“ಬೆಂಕಿಹಾಕಿದರು, ಅವಳ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಸಾಯಬೇಕು. ಕೊಳಕೆ! ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಾಗರಿಕತೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಣ:—ಛೂ, ಛೂ! ಅನಿಷ್ಟ. ಹೇಸಿಕೆಗೆ; ತಾರೂರು ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ನಾವೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಹೇಳಿದೆವು. ಆದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತವಳು. ಆದರೇನು? ನಾವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ? ಆದರೂ ಹೀಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ “ವಿಧವಾಶ್ರಮ” ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅವಳಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯ.

ನಾನು:—ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳ ನಡೆ, ನುಡಿ, ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು. ನಿಮ್ಮ ಅಷ್ಟೇಪಣೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಲಾರೆನು. ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಸಹನ, ಶಾಂತಿ, ಭೂತದಯೆ, ಸರ್ವಜನಹಿತಚಿಂತನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳೂ, ಅವಳ ನಿರ್ದೋಷವಾದ ಮನೋಭಾವವೂ ನಿಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬೃಂಗಾದರೂ ಇರುವುದೇ ಹೇಗೆ? ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದ ವಿಚಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಯಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಸ್ವಾ ಹುಡುಗಿಯರವರೆಗೂ, ಮೈಯುಂಡು ಬಂದಿರುವ ನಾಗರಿಕತೆ, ಆಡಂಬರ, ಸೋಮಾರಿತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ವಹುಗುಣಗಳ ಲೇಶವಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವಳು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಲು ಅನರ್ಹಳೆಂದು ನೀವು ಅಲ್ಲಗಳೆವಿರಿ. ಸಹಜ; ಇರಲಿ, ಅವಳನ್ನು ನೀವು ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೂಸಿಸಿದಿರಲ್ಲವೇ? ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಎಂದಾದರೂ ಪರದೂಷಣೆ, ಕಟಾಕ್ಷಗಳು ಹೊರಬರುವುವೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಬಲ್ಲೀರಿ? ಅದೂಹೋಗಲಿ, ತನಗೆ ಅಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಪಮಾನ ಪಡಿಸುವರಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅವಳು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರಿ, ವಿರಸೋಕ್ತಿಯನ್ನಾಡುವಳೆ? ಆಡಿದವಳೆ? ಎಂದಮೇಲೆ ಯಾರಗುಣವೂ ಆಚಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಾದುವು, ಹೇಳಿರಿ? ನೀವೇನಾದರೂ ಹೇಳಿರಿ, ನನ್ನನ್ನು ಬೈದುಬಿಡಿರಿ, ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಹೇಗೂ ಅಂತಹ ಶ್ರಮವೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆದೋರುವರಾದರೆ, ದೇಶದ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ವರ್ಣ:— (ಅಪ್ರತಿಭಾಧರಳು. ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ತಡೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು) ಏನೆ, ನೀನು ಗೀತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಓದಿರುವೆಯಾ?

ನಾನು:—ಇಲ್ಲ, ನಾನದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಸ್ವರ್ಣ:— (ಕೈ ಕೊಡಕೆಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಬಿಡೆ, ಬಿಡುಬಿಡು. ಗೀತೆಯನ್ನು ನೋಡದಮೇಲೆ ಜನ್ಮವೇ ವ್ಯರ್ಥ. ಅದನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕು.

ನಾನು:— ನನಗಷ್ಟರ ವಿದ್ಯತ್ತೆಯೂ ಪರಿವತ್ಯಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯವಿಚಾರವನ್ನೇ ತಿಳಿಯಲಿರಿಯದ ಅಜ್ಞಾನವೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವ ನನಗೆ, ಸಮಸ್ತ ವಾಕ್ಯ, ವಸ್ತು, ಸ್ಥಿತಿಗಳೂ ಆದರ್ಶವಾಗಿದ್ದು ಬೋಧಿಸುವಂತಹ ರಾಮಾಯಣವೆಂಬ ಆದರ್ಶಕಾವ್ಯದ ಸಮಾಲೋಚನವೇ ಕಠಿಣವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಯೋಗೀಚರನಿಗೆ, ಅತ್ಯವಿಚಾರಜ್ಞರಾದ ತತ್ವವಿದರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ಗೀತೆಯು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹೇಗೆ? ಅಸಿತಾ:— ಹಾಗೆನು ಬಹುದೇ? ನಾನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ವಿದ್ಯಾಧನ ಸ್ಥಾನಮಾಡಿ ಜಪ, ಧ್ಯಾನಸಹ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗೀತಾಪಾರಾಯಣಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆ ನನಗೆ ಇಹಲೋಕವ್ಯಾಪಾರದ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಗೀತಾಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಾನು:— ನಿಜ, ಆದರೆ ಗೀತಾಪಾರಾಯಣವೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಬರಿಯ ಗಾನ ಮಾತ್ರವೋ? ಅದರ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವುದೋ?

ಅಸಿತಾ:—ಅಬ್ಬಾ! ಗೀತೆಯ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಬಾಯಿಮಾತೃ! ಅದರ ಒಂದು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡ ತಿಳಿಯುವಂತಿದ್ದಿರಲ್ಲವೇ?

ನಾನು:—ತಿಳಿಯದೆ, ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಪರವಶವಾಗಿ; ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ಅಸಿತಾ:—ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾರಿಬುವರು? ಕೇವಲ ಭಗವನ್ನುಪಾರದಿಂದ ಹೊರಟ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡುವುದೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃ ಸಾಯಂಕಾಲವೂ ಗೀತಾಪಠನ ಮಾಡಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಕೇಳಲು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಬರುತ್ತಿರುವರು.

ನಾನು:—ಸರಿಯೆ, ನಾನೂ ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆನು. ಯಾರಾದರೂ ಬರುವರೆಂಬ ಸೂಚನೆ ಮುಂದಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಹನಶ್ಚಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಡುವದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸಂತೋಷ, ಆದರೆ, ಗೀತಾಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಗೀತಾರೂಪದಿಂದ ಸರಾಗವಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುವಂತೆ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರೆಂಬುದು ಈಗಲೀಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಂತಹ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪದವಶರಾಗಬಹುದು.

ರ್ಥಜ್ಞಾನವಿದ್ದವರೂ ಅದರಿಂದ ಪರಮಾನಂದಪರವಶರಾಗಬಹುದು. ಎರಡಕ್ಕೂ ಸೇರದ ನನ್ನಂತಹರು ಅದನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವುದರಿಂದೇನಾದೀತು? ಕುಬ್ಜನು ಎತ್ತರವಾದ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲಿನ ಫಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಳಸುವಂತೆಯೂ, ಕನ್ನಡಿ ಯೊಳಗಿನ ಗಂಟನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ನಗೆಗೆಡೆಗೊಳಗಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು, ಅದನ್ನು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿದಮೇಲೆ ಉಳಿದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದು.

ಅಸಿತಾ:— ಅದುಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಲೇಖನವನ್ನು ಕೊಡು. ನಾನು ನಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ; ಇದನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಕ್ಕಾ, ಇದರ ಕಾಪಿಮಾಡಿಕಳಿಸುತ್ತೀಯಾ? ನಾನು:— ಅದೆಲ್ಲಾ ಅಗತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರು ಬರೆದುದನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತಾವೇ ಬರೆದುದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಓದುವದು ಸರಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಮುದ್ರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಅಸಿತಾ:— ಹಾಗೂ ಅಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಿದ್ದಾರೆ.

ನಾನು:— (ನಗುತ್ತ) ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರೇನು ಮಾಡುವರು? ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಓದುವವರಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಇರಲಿ, ಈಗಲೇ ಆ ಮಾತೇಕೆ?

ಸ್ವರ್ಣ:— ನಿಜ, ಈಗಲೇ ಆ ಮಾತೇಕೆ? ಆಕಾಲ ಬಂದಾಗ ನೋಡಿದರೆ ಸರಿ.

ಅಸಿತಾ:— ಅಕ್ಕಾ! ನೀನು ಇದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವಳು-ನಾಳಿನ ದಿನ ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದು. ಹೊರಡು, ನನಗೆ ಗಾಡಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಜ್ವಾಲೆ! ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡಲೆ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ವೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು:— ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗಲಿ, ವಂದನೆ, ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟೆನು. ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯವರಿಂದ ಬಹುವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು.

ಇದಾದಮೇಲೆ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಸ್ವರ್ಣಾಬಾಯಿ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದಳು. ಒಂದೆರಡುಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಂದಿದ್ದಳು. ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯು ಮಾತ್ರ ಈ ಮನೆಗೆ ಈ ವರೆಗೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. 'ಅದುದೆಲ್ಲಾ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು.' ಅಸಿತಾಬಾಯಿಯ ಗೀತಾ ಪರನದ ಮಹಾತ್ಮಿಯು ಈಗ ರೇಶ್ಮಿ ಹುಳುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದನನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡು ದಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಇನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವದನ್ನೂ ಕಲಿಸುವಂತಾಗಿದೆ. ಧನ್ಯ! ಈ ವಿಧದ ಗೀತಾವಾರಾಯಣಕಾರರಿಗೆ ಧನ್ಯ!!

ನಮಗಿಂತೂ ಇಂತಹ ಗೀತಾವಾರಾಯಣವಾಗಲಿ, ಇಂಥ ತತ್ವರಹಸ್ಯವಾಗಲಿ, ಯೋಗಪರಿಶ್ರಮವಾಗಲಿ, ವೈರಾಗ್ಯವಾಗಲಿ, ಬಂದಿಲ್ಲ. ಎಂದೇ ನಮಗೆ ಇತರರ ಆಚಾರವಿಚಾರದಮೇಲೆ ಟೀಕಾಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವೂ ಅದರೊಡನೆಯೇ ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಯೂ ಬಂದುದಿಲ್ಲ. ಬರಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯೂ ಹುಟ್ಟದಿರಲೆಂದೂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನಗೀತಾಪಠನದ ಫಲವೇನೆಂದೂ ಚಿಂತಿಸಿ, ಆತ್ಮವಿಚಾರದೊಡನೆ ಸರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನೂ ಬೋಧಿಸುವ ಪರಮಗುರುವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ, ಅನಂತರ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರವಾಗುವಂತೆ ಗೀತಾರಹಸ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದುದು ಗೀತಾಕಾರನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ವಿರಮಿಸುವೆನು.

ಪಠನರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರ (ವಿಷಹರ ಕ್ಷೇತ್ರ)

ಇತಿ ಯಥಾರ್ಥವಾದಿನಿ

ಜ್ವಾಲಾ.

ಪತ್ರವ್ಯಾಸಂಗ

(ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯಾಗಿ ಗೃಹಿಣೀಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತೆಯಾಗಿ ಅನುಭವಕಾಲಿನಿಯಾದ ಅಕ್ಕನ- ಮತ್ತು ಅಧುನಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗದಮುಖ್ಯಗೆ ಬಲಿಬಿಡುತ್ತ ಚಿತ್ರಭ್ರಮಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಂಗಿಯ-ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ).

“ಪ್ರಿಯಭಗಿನಿ! (ತಂಗಿಯ ಪತ್ರ)

ಬಹುದಿನಗಳ ಮೇಲೆ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಬಂದ ನಿಮ್ಮ ಕುಶಲವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೊದಿ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಮೇಲೆ, ಇಂದಿಗಾದರೂ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳೊಬ್ಬಳಿಲ್ಲದವಳೆಂದು ನೀವರಿತು, ಶ್ರಮವನ್ನು ಗಣಿಸದೆ ವಿಷ್ಣುತ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವೆನು. ಇದೇ ಸೋದರೀಸ್ನೇಹವೇ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದುಬರಲೆಂದೂ ಆಶಿಸುವೆನು.

ಆದರೆ, ಆತ್ಮಾ! ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು-ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತ ಖೇದಹೊಂದಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ವರೆಗೂ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ವಿಳಂಬವಾಯಿತು. ಈಗಲೂ ಬರೆಯಲು ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸೋದರೀಸ್ನೇಹಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಬರೆಯುವುದು ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ತೋರುದರಿಂದಲೂ ಈ ದಿನ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾರ್ಯಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಡೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕುಳಿತಿರುವೆನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಂದು-ಬಾಯಿಲೊಂದು ಹೇಳುವುದು ನನಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತಿಯಿಂದ, ಹೇಳಿಬಿಡುವುದೇ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವು. ಕೋಪಿಸಬೇಡಿರಿ.

ಆತ್ಮಾ! ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿತಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಒಂದೆರಡು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಜ್ಞಾನವೆಂದಿದಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾವಂತಿಯರಿನಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕೂ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ವೈಭವಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತೆಯರಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯಷ್ಟವಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿ ಮೆರೆವ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ತತಮಾನದಲ್ಲಿ, ತಕ್ಕಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಯೂ ಹಳಗಾಡಿನ ಮೂಢಹೆಂಗಸರಂತೆ ನೀವು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರೇನು? ಅಥವಾ, ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,-ಅದರಲ್ಲಿ

ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದರೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ದೇಶಸೇವೆ, ಪರೋಪಕಾರ, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ-ಭೂತದಯೆ-ಇತ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದಲಂಕೃತೆಯರಾದ ನಮ್ಮ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸೋದರಿಯರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಚಿತ್ತರಾದ ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗಣಿಸುವರಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತುಂಬಾ ಸಂಕಟಪಡುವೆನು.

ಭಗಿನಿ! ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದ ಕೆಲಕೆಲವು ಕಠಿಣವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ-ಉತ್ತರವು ಬಾಲ್ಯವುಕಳೆದುಹೋಗಿ, ತಾರುಣ್ಯವು ಒಳ್ಳೇಭರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಬಂದಿರುವುದು. ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೂ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯಸೂತ್ರಿಯೂ, ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಸತೀಕುಲಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಸುಖ-ಸಂಪದಭೃದಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ! ಹೀಗಿದ್ದು, ನೀನು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಈ ನಿನ್ನ ನಿರರ್ಥಕ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ? ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಪತಿಸನ್ನಿಧಾನದ ಸುಖಾನುಭವದಿಂದ ವಂಚಿತೆಯಾಗಿರಬೇಕೆನ್ನುವೆ? ಪರಸ್ಪರ ವಿರಹಗಳಿಂದ ಇನ್ನೆಷ್ಟುಕಾಲ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂತೋಷೋತ್ಸಾಹಗಳಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗದಿರಬೇಕೆಂದು ಸಕಲ್ಪ? ನಿನ್ನ ಪತಿಯೊಂದುಕಡೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದು, ನೀನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಆವ ಮಹಾಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ? ನೀನಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧಿಸುವ ಪರಮಾರ್ಥವೇನು?.....”

ಇತ್ಯಾದಿ-ಇತ್ಯಾದಿ ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲು ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಅಷ್ಟೇನೂ ವಾಣಾಣವಾಗಿಲ್ಲ, -ಕಂಡಿರೇ? ನೀವು ದೊಡ್ಡವರು, ಬುದ್ಧಿಹೇಳಲು ಬಾಧ್ಯರು; ನಿಜ. ಆದರೂ ಯಾರಿಗೆ, ಹೇಗೆ, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ವಿವೇಚನೆ ಬೇಡವೆ? ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿ, ಇನ್ನಾದರೂ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವೆನು. ಇನ್ನೂ ನಾನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆಂದು ನಾನೇನು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ತಿಳಿದುಕೊಂಡೂ ಇಲ್ಲ. ಅಹುದು, ತಾರುಣ್ಯಭರದಲ್ಲಿರುವೆನು. ಈಗಲೇ ನೀವು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಕಾಲವು. ಅದನ್ನು ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಬೋಧಿಸಿ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ, ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ

ಬಡಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂಬ ಸತ್ಸಂಕಲ್ಪವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾಲವೇ ಸರಿಯಾದುದೆಂದೂ ಬಲ್ಲೆನು. ತಿಳಿದಿರೇ?

ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೂ, ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತೂರ್ತಿಯೂ, ಸ್ವಭವಂ ನಿಷ್ಠೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಿಮ್ಮ ಈ ನಿಷ್ಕರವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆಂದೂ ನೀವು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ ಅದು ತತ್ವತಿಳವಳಿಕೆ. ಸತೀಕುಲಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕಾರ್ಯಭಾರವು ಯಾವುದೆಂಬುದು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪರಾಧೀನಪಂಕಜಲ್ಲಿ-ದಾಸ್ತಾಭಾವದ ಸೇವಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ತೆರವಿಲ್ಲದ ನಿಗಳಬಂಧನದಲ್ಲಿಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲಾಡುವುದೇ ಸುಖವೆಂದೂ ಅದೇ ಪರಮಾವಶ್ಯಕ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ನೀವು ಹೇಳುವಿರಾದರೆ ನಾನದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವೆನು. ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಸಂಪದಭ್ಯುದಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೆ ಅದಂದಿಗೂ ನನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಷ್ಟೋಕ್ತಿಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಿರಲಿ.

ಹುಟ್ಟಿದುದಕ್ಕೆ ಸಾಫಲ್ಯವೆನಿಸುವಂತೆ ಏನಾದರೂ ಲೋಕಹಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೆಂದರೆ, ಉಚ್ಛ್ರಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸುಧಾರಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಭಗಿನಿಯರೇ ಸೈ! ಇದೇ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಅದರಂತೆ ನಾನು ಆ ನನ್ನ ದೇಶೀಯ ಭಗಿನಿಯರ ಉತ್ತಮ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಗಿದ್ದು ನನಗೆ ಲಾಭವಾದ ಅಪ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನನ್ನ ಇತರ, ದೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸೋದರಿಯರಿಗೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ. ಅದೇ ನನ್ನ ಪರಮಾರ್ಥ. ಸ್ವಸುಖವೇ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ ನನ್ನ ದೇಶದ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸೋದರೀಯರನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೆ ತರಲು, ಪರಾಧೀನ ಪಂತದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನಮ್ಮ ನಾರೀವರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬ ಸ್ವರ್ಗತುಲ್ಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಾಜನರನ್ನಿಸಿ, ಸಮಾನಾಧಿಕಾರ, ಸ್ವಾವಲಂಬನಗಳಿಂದ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ದಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಸನ್ಮಾನ್ಯ—ಸುಪ್ರೀತ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪ! ಇದೇ ನನಗೆ ಪರಮಸುಖ. ಈ ಸುಖಕರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೊಂದಲೇ ನಾನು ಮೋಡತೊಂಬಲಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಲಾರೆನು. ಹಾಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಠಿಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ ಅವರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ. ಏನೂ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ವ್ಯಾಸಂಗವೂ ಪೂರೈಸಿತು. ವಿಧ್ಯಾ

ಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಯಶಸ್ಸಿಗಳೂ ಆಗಿರುವರು. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಕ್ತಿ, ದೇಹದಾರ್ಡ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಹಾಯ—ಇವುಗಳೂ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟವಾಗವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಖರ್ಚುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತರ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಲೋಕಹಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಾರದು? ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾಡುವುದೇನು? ಈ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿ, ಅವುದಾದರೂ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೇಕೆ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ಅವರ ಸಹಾಯವೂ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೇನು? ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಈ ದಿನವೇ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಸಮಾನಾಧಿಕಾರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಚಾರ, ಸಮಾನವಿದ್ಯೆಗಳಿಂದಪಮಾನ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳ ವಾಂಛಿಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಂಚಿದಸುಖವಾವುದು? ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಉಚ್ಛ್ರಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಈವರೆಗಿನ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಲಾಭವಾಗುವುದು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಅವರು ನನಗೆ ಈವರೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಅವರ ವಿಚಾರಕ್ಕೇ ನಾನೂ ಬದಲಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಪರಿಚಯೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಪಕೆಂದೂ ಉಳಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ—ಸುಧಾರಣೆ—ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿ, ಪೃಥುಯವನ್ನು ಸಂಕುಚಿತಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನತಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಬೇಕೆಂದೂ ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕಾ! ಬಹುದುಃಖದಿಂದ, ಇಂತಹ ಅನಾಗರಿಕಸ್ಥಿತಿಯ ಪುರುಷರ ಕೈಹಿಡಿದುದು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದೀತಲ್ಲದೆ, ಅಂತಹ ವಿಷಮಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕಾದ ಮತ್ತೆದ್ದಿಬ್ಬಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅವರು ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರಮಾಡಲು ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೇಳುವೆನು.

ಭಗಿನಿ! ಸಾಕು, ಇನ್ನು ಈ ಕರಟಪುರಾಣವಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಕು ಮಾಡುವೆನು. ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನವರ ಒರಟು ತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಾಗರಿಕತೆಯು ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವಿರೊಂದು ಮುಂದಿನ ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ತಮ್ಮ ನಿಜವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಇಚ್ಛೆ ತಫಲವು ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುವುದೆಂದೂ ಹಾರೈಸುವೆನು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಈಗಿನಂತೆಯೇ ಬಂದರೆ ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಉತ್ತರವು ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಸಂಕೋಚವಡುವೆನು.

ನಿನೋದಭವನ, 'ರಾಜನಗರ'
ರೌದ್ರಿ ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಪೌರ್ಣಿಮಾ. (೧-೨-೧೯೨೦).

ಇಂತು ನಿವೇದಿಸುವ ನಿಷ್ಕರೆಯಾದ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ—
“ ಪ್ರ ಮ ದಾ .”

(ಅಕ್ಕನ ವತ್ರ)

“ಕ್ಷೇಮ.

|| ಶ್ರೀಪಾತು ||

ರೌದ್ರಿ|| ಅಪಾಧ ಕೃಷ್ಣನಮಃ. (೧೦-೭-೨೦)

ಸೌ|| ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಶೋಭಿತೆಯಾದ ಪ್ರಿಯಸೋದರಿ ಪ್ರಮದಾಂಬಿಗೆ ಅತಿವಾಢಗಗಳು. ಉಭಯ ಕುಶಲೋಪರಿ.....

ತಂಗಿ,—ತಪ್ಪಿದೆ ಕ್ಷಮಿಸು. ವಿದ್ಯಾವತಿಯಾದ ಪ್ರಮದಾ ದೇವಿ! ನೀನು (ಸುಧಾರಿಸಿದ,—ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಗಂಧ ದಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿತೆಯರಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಕರೆದರೆ ಅಪಮಾನವಾಗುವುದೋ—ಹೇಗೋ? ಹೇಗಾದರೂ ವಯೋಮಾನ, ವಾವಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಬಲದಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ಕರೆವೆನು—ಕೋಪವಾದರೂ ಆಗಲಿ.) ಅಪಾಧತುಡ್ಧ ಪೌರ್ಣಿ ಮೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಿಕೆ ಬಂದುಸೇರಿತು. ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಓದಿನೋಡಿದೆನು. ಅಷ್ಟಂತ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ನಾನೊಬ್ಬ ಕೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಭಾವನವರೂ ನನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅದೇದಿನ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರದ ಮುಕ್ತಾಸಲಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೂ ಒತ್ತಿಕೊಂಡನಲ್ಲದೆ, ಆನಂದದಿಂದ ನಲಿನಲಿದಾಡಿದನು! ಏಕೆಂದರೆ, ಹೇಳಬೇಕೇ? ಪ್ರಮದಾ! ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿ, ಸುಧಾರಕಾಗ್ರಣಿಗಳ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ತ್ರಿಬರವನ್ನೇರಿ, ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಕಲಾಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವೈಭವದಿಂದಿರುವ ವನಿತಾಮಣಿಯ ಕೀರ್ತಿ ದ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿಯದವರಾರು? ಇಂಥ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಹೊಂದಿದ ವಳು ತನಗೆ ಮಾನಸ್ಥಿತಿಯಾಗುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದ ವಳನ್ನು ಕೂಡ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕನಿಕರವಿಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಸಿದುದೂ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ ತಿಳಿಸಿದುದೂ ಅವಳ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಭಾವವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು.

ತಂಗಿ! ನೀನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನಗಿಲ್ಲ ವೆಂದೂ ನನ್ನ ಬರೆವಣಿಗೆಯು ನೀನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದೆಂದೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದಿಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ನಾನು ಮಾಡುವೆನು. ನೀನದನ್ನು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ ಸಂತೋಷ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂತೋಷವೇ! ನಮ್ಮ ಆರ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಮ್ಮವರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಂದ ಧರ್ಮಗಳು ನಮಗೆ ಶ್ರೀಯ ಸುವೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು

ನಿನಗೂ ಹೇಳಿದೆನು. ನಿನಗದು ಕಠಿಣವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು, ವಾಸ, ಸಂಕಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ದುಃಖಿ ಯಾಗಿರುವೆನು. ಪ್ರಮದಾ! ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸು. ಅದೇ ನನಗೆ ಸಂತೋಷ. ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಯಥಾರ್ಹತೆಯ ಘೋಷಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ನನಗೆ ನಾಗರಿಕತೆ ತಿಳಿಯದು. ಸುಧಾರಿಸಿದವರೆಂದು ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಶೌರ್ಯ, ಸಾಹಸ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಭಾವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಉತ್ಸಾಹಿ ಮಹಾಗುಣಗಳು ನನ್ನೆಲ್ಲ, ನನಗವು ಬೇಕಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಪುರುಷರು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ರಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರಾಗಿರುವರೆಂದೇ ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು. ದಕ್ಷರಾದವರ ರಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾವು ಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗೃಹರಾಜ್ಯಭಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಕೋರ್ತ, ಸಹನೀಲತೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಉದ್ಯೋಗತತ್ಪರತೆಗಳು ನಮ್ಮ ವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಲೆಂದ ಭಾವಿಸುವೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ನಾನು ಅನುಭವದಿಂದ, ಹಿರಿಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೂರತೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ನಂಬಿರುವೆನು. ಇದು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಗೃಹ ಸ್ವಜನ, ಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ—ಸ್ವಧರ್ಮ, ಗಳೆಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು, ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ವ್ಯಾಕುಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ತುದಿವೊಡಲಿಲ್ಲದ ವಿಚಾರತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತ, ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಮಾತಿಗೆ ಬೆರಗಾಗುತ್ತ, ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ಬಯಸೆ ನಟನೆಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗುತ್ತ, ತೋರಿ ಹಾರುವ, ವಿದ್ಯುತ್ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೆರೆದು ಹೋಗುವುದು ನಾಗರಿಕತೆಯಾಗದು. (ಇದರಿಂದ ಅಪಾಯವೇ ಹೊರತು, ಆದಾಯವೆಳ್ಳವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ಕೈಹಿಡಿದವನ ಕ್ಷೇಮಃಚಿಂತನವನ್ನೇ ಮಾಡದ ವಳು ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು, ಅತ್ತೆ—ಮಾರವನ್ನು, ಆದರಿಸಿ ಉಪಸರಿಸಲೊಲ್ಲದವಳು

ಇತರರನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸುವಳೆಂತು? ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತು ಸಾಕಿದ ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನೇ ಕೇಳಲಾರದವಳು ಊರವರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಬಗೆಹೇಗೆ? ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೇ ಮರೆತಿರುವವಳು ಕಂಡವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಉನ್ನತಿಗೆ ತರಲು, ಶಕ್ತವೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ—ಇತ್ಯಾದಿ, ಸಂಶಯಗಳು ನನಗೆ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಾನಿದಕ್ಕೇನುಮಾಡಲಿ?

ಸೋದರಿ! ನಾನು ನಿನಗೆ 'ಜ್ಞಾನ... ಇತ್ಯಾದಿ-ಗಳೆಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೆ, ಅದರಮೇಲೆ ಓದಬಹಿಷಕಾಲಿತವಳು, -ನಗರವಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿರುವಳು. ಆದರೂ ಕ್ಷಮಿಸು. ನೀನಿನ್ನೂ ನಿಜವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯದೆ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿರುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವೆನು; ಒಂದುದೇ ಆಕಸ್ಮಿಯಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿ. ಗತಿಗಳು ಯಾವ ಅಧಿಭಾರದ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾರದವರು, ಸಮ್ಯಕ್ ದೇಶವು ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದ, ಕೇವಲ ಸರದೇಶೀಯರ ಆಡಂಬರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವೇ ನಮಗೂ ಉನ್ನತವರ್ಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದುಡುಕುವ—ವಿಚಾರ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರ ಬೋಧನೆಗೆ ಮನವೂದರೆ, ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಹೀಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಬೇಗೆ ಗೊಳಗಾಗುವುದೊಂದೇ ಫಲವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದಾಗದು. ಆದುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸೋದರಿ! ನನ್ನಾಣಿಯೆಟ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನೀನು ಈಗ ಕಾಲೆಟ್ಟಿರುವ ಕಂಟಕ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ತೋರಿಕೊಟ್ಟ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆ. ನಿನಗೆ ದೇಶೋನ್ನತಿಯಿಲ್ಲೆಯೂ, ಸೋದರಿಯರ ಅಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ, ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗುಚಿತವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ ಮಾಡದೆಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ, ಅವಕಾಶ—ಸಂದರ್ಭಗಳೊಡಗಿದಂತೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೋದರಿಯರನ್ನು ನಿನ್ನ ಸವಿಮಾತುಗಳೆಂದೂ ಸದಾಚರಣೆಂದೆಂದೂ ಸುತಿಕ್ಷಣ, ಸದ್ವಿದ್ಯಾಯಿಚಾರಗಳೆಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಪನ್ನರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಅಷ್ಟು ಮಾಡುವೆಯಾದರೆ, ಪ್ರಮದಾ! ಆಗಲೀಗ ನಿನ್ನ ನಾರೀಜನ್ಯವೇ ಧನ್ಯವಾಗುವುದು! ಅನುಕೂಲಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪತಿಗೂ ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಾಭವಾಗುವುವು. ಹಾಗಾಗುವುದಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರವೇ ಇಂದ್ರಭವನಸದೃಶವೆನಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಒಟುಮಾಡುವುದು, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೋದರಿ

ಯರೂ ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸವೇ ಪರಮಭಾಗ್ಯದಾಯಕವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿನಿಯಮವನ್ನು ಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಪರುಷವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದರೆ, ತಾಯಿ, ಅದರ್ಶಯೋಗ್ಯವಾಗುವ ಒಂದು ಸಂಸಾರವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು! ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆದೂ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಕಾಲಕರಣವಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತಂದು ನೀನಿರುವಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸರ್ವಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾತಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆತನು ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಆಗ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಆತ್ಮವಂಚಕನೂ, ಗುರುದೈವದ್ರೋಹಿಯೂ, ಮಾತಾಪಿತ್ಯಹೃತ್ಪಾಪಕಾರಕನೂ ಸ್ತ್ರೀಣನೂ ಸಾರ್ಥಲಂಪಟನೂ ಆದ ಅನುಪಯೋಗೀ ಮನುಷ್ಯನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿರಲಾರನು. ನಾರೀಧರ್ಮದ ಮೇಲೆವಿರುವ ದುರಭಿಮಾನವು ತನ್ನನ್ನು ಸರ್ವನಾಶಮಾಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಮೋಹತೃಂಬಲಿಗೆ ನಾನು ಗುರಿಯಾಗಲಾರೆನು. ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯು ನನಗೆ ಬೇಡ. ಪರಾಗ್ನಿ-ಸಂಕದಲ್ಲೆ ಬೀಳಲಾರೆನು.' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಎಂಥ ಮೂಢಸ್ತೋತ್ರಿಯಿಗೂ ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ತಂಗಿ! ಆತ್ಮಮಾನಂದಿರ ಆಜ್ಞಾಬದ್ಧಳಾಗಿ ಅನುನಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಪರಾಧೀನಸಂಕದಲ್ಲಿ ತೊಳು-ವಂತಾದೀತೆಂದು ನೀನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ಕಂಡೆಯಾ? ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವರೇಕೆ? ತಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೂ ಕೀರ್ತಿಗೂ ಸಕಲ ಸುಖಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದಲಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ತಪಿಸಿ ತಪಿಸಿ, ಪಡೆದಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ವಿಪತ್ತರಂಪರೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದ ಆ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹೇಳುವೆಯಾ? ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಪ್ತಾಯಿನವಾಗುವಂತೆ ಉಪಚರಿಸಿ, ಅವರ ಹಿತಸೂಚನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ಅದರಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ ಸೇವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಅವರ ಅನುಗ್ರಹವೇ ನಮ್ಮ ಇಹ ಪರಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದುದಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನು, ಪತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಪತಿ ಮನೋನುಕೂಲಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವೆ-ಕಂಡೆಯಾ? ಪುರುಷ-ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ವಿಧಿಬದ್ಧರಾಗಿರುವ ಪತೀಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಲಿಗೆ ಬಂದಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಸಮಾಧಾನವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಪತಿಯ ಧರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸತಿಯು ಸಹಕಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಸತಿಯ ಸಮಸ್ತ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಪತಿಯು ಬೆಂಬಲವೂ ಶೋಭಾಪೂ ಇದ್ದೀ ಇರುವುದು. ತನಗೆ ಅನುಕೂಲವತಿಯಾಗಿರುವ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಪತಿಯು ಅತ್ಯಂತ

కృతజ్ఞునూ అనుగ్రహ బుద్ధియుళ్ళ పనూ ఆగువను. పతి సన్నిధానదల్లిరువుడు స్వాతంత్ర్యకృత్య కేంద్రతయింటు మాడుచుదేండు . నమ్మి ఓందూ ముహిళయరు స్వస్థ్నీశి భావిసలారరు! ఏకేందరే, తమ్మి సద్గుణ, భావతుద్ధి, ప్రయోసిద్ధిగళ ప్రభావదింద తమ్మి పతియ బీచన సవస్థ రాగి భావిసల్పడువుదల్లదే, అవర హృదయోత్పరి యురాగియూ విరాజిసువ భాగ్యవిశేషవు తమ్మి కృయ ల్లియో ఇరువుదేండు నమ్మి ఆధునారివణియరేల్లరూ జేనాగి మనగండిరువరు. నిసగాదరూ అదే శ్రీయస్క రవాడుదేండు తిళియబీచకు. ఇదన్ను ఈగలీ నిలను గ్రహిసలార, పతిగృతకృత్య బందమేలె నన్న మూతిన అనుభ వవు నిసగాగువుదు. అంతకు సుయోగిగవు బీచగబరలి! విద్యాబుద్ధి, వివేచక, సారాసార విచారగళల్లదరల్లియూ నిసగేంతలూ నిన్న పతియ అధికనాగిరువనెంబుదన్ను నిలనూ ఒత్తువేయిష్టే? అంధ మనుష్యునూ కేవల స్త్రీ— పోలెచక్కే వలీభూతనాగి నిలసద్దల్లిగ ఓడిబరువనెండు నిలను తిళిదుకొండిరువేయి? అవను బందరే నిలను అవ నన్ను అభినందిసువేయిల్లవే? ఆగల, ఒండువేళ బరువనెం దేభావిసువ! బందరే అవనన్నే నంబి ప్రాణధారణమాడి కొండిరువ అవన వృద్ధమాతేయి? ఒడకుట్ట ద పతివిహీ నేయగా అనన్యగతికళాగి ఆతన పోలెష్టవగ్గకే సేరి రువ నేయదరియే? అవరన్ను కరేతరబీచకే— బిట్టిబర బీచకే? బందరే అవర అధీనదల్లి నిలనిరలార; అవర మూధభక్తి. పూర్వజార, కష్టకలసగళు నిసగే సరి బీచువుదిల్ల. నగరమాసకృత్య తక్కుతే నిలను నాజుకాగిర బీచకు, నిన్న పతియూ సన్న నాగిరికతేగే తక్కుతే నిన్నన్ను గౌరవదల్లి లాణుత్తిరబీచకు. ఠాగాగబీచకాదరే ఆ ఇట్టి రు ఠేంగసరు ప్రత్యేకసాగిరబీచకేండాయిత్లవే? అవరు ప్రత్యేకసాగిద్దరే అవరిగ మనస్సమాధానవేష్టి రబు దూ యోలెజువ! అదు ఠూగల, నిన్న పతియ యోలెగ ఠ్టేమవనూ దరూ నిలను ఎష్టరమట్టిగ నేయడవేయి— దరే, నిసగే. నిన్న సుధాసిది విద్యావతి నేయదరియరీ దనే మాతనాడువుదు, సభిసేరువుదు. స్వాతంత్ర్యకృత్య ఠూలెరాడువుదు, పత్రికేగళల్లి స్త్రీకతవ్య, స్వతంత్రబీ చన, ఇత్యాది, లీలనగళన్ను బరియివుదు— ఇత్యాది

కార్యకలాపగళిగే ఠూత్తుసాలదు. ఇన్ను మనగేలస గళన్ను ఠూగే మాడబీచక? లుళిద నిన్న స్నేహితేయరల్లి ఒట్టిబ్బరు పడేదిరువంతే పతియో అడువళనాగియూ మడివళనాగియూ—నితానేందరే నిన్న పతియ అష్ట లుదార హృదయనూ అల్ల, సహనలలతయూ అష్ట అవని గిల్ల. అల్లదే అవను సుధారణయ ఠూరన్ను తగదరే సాకు, బీచరపడుత్తిరువను! ఇంధవను యావ సతాయ మాడు వను? అడిగే పరిచారకరన్ను నియమిసువుదకృత్య ఠూళిదరే అదే ఠూవన్ను దేలాభ్యుదయకార్యకృత్య వినియోలెగిసి దరే ఘనాదీతన్ను వను. ఠూటిలనింద లూటకృత్య తరిసు వుదందరే అవను అంతకు ఠూజ్ఞయ అపత్తిగి బింకేకత్తిలి— ఎండు ఠూళువను. ఇన్నూ ఆతను నిన్న పత్రవన్ను నేయడి ఠూళిద మాతుగళనూ, అవనిగుంటాద జితేయనూ నాను ఇల్లివణి సలారను. బుకుతః ఆతనే నిన్నేగ ప్రత్యేక పత్రవన్ను ఇష్టరల్లి బరియివనెండు తూలరుత్తదే. ముం దిన వాక్యగళిగే నాను లుత్తరకూడలీలెను. ప్రయస ఠూలెదరి! క్షమిసు, పత్రవు బుకువిస్తారవారిగ ఠూలెయతు. ఈ పత్రవాతనకృత్య నిలను కళదిరువ కాలదల్లి నిసగే ఇంగ్లిష్ నావలిన నాలూరు పుటగళన్ను ఓడువష్ట వేళ అన్యాయసాగి ఠూలెయింటెబ వ్యాకులసాగిరబుకుదు. ఆదరూ ఇదేండుబారి నన్న పత్రవన్ను మోదలింద కేయె యవరేగూ తాళయింద ఓదబీచేండు కేళికొళ్ళు వేను. ఒకేందరే, ముందే నాను నిన్నంధ సుధారిసిది, స్వాతంత్ర్య ప్రయేయరాద. గౌరవన్న రాద, విద్యావతియరిగే బరియివ విచారదల్లి నిన్న భావనవరు సమ్మతిసువుదిల్లనెండు కాణు త్తదే. ననగే కుడ అదే ఆభుతమాగిది. నన్న మనస్సి నల్లి తూలెరుదెల్లవనూ బరియిల్ల. మధ్యదల్లి కత్తరిసి దంతే పత్రవన్ను ఇష్టకృత్య నిల్లిసిరువేను.

ముఖ్యసాగినిన్న హృదయకాలకృత్య కవిదిరువకామోలె ఠవు సదసద్విచారద వాతాభూతదింద నివారిసల్పట్టు, వివేక సూర్యోదయవారిగలెండు వివేకూలెదయనాద తరువాయ నిలను నన్న ఈగిన పత్రదల్లి గిభిలకృతనాద వాక్యగళన్ను విచారకృత్యండు అనంతర సదుత్తరవన్ను కేయెవియెండు నంబి, అంతేసగలేండు శ్రీకాంతనల్లి అనన్య భావదింద బీచువేను.

ఇంతాతిసువ నిన్న అక్క—



ರಾಜಕವಿ ಸಾಗುಣ್ಯ ನಿವೇದನಂ. *

ಕಂದ|| ಎಲೆಕರ್ಣಾಟಕ ನಂದಿನಿ |
 ಸಲೆ ನಿವೇದನ ನಿವೇದನಮು ನಿದನೀವೆಂ||
 ವಿಲಸತ್ಸೌಜನ್ಯ ಸ್ತುತಿ |
 ಯಲೆಗೊಂದಲ್ ಪ್ರಕಟನಂಗಳತ್ತೀ ನಿನೊಳ್ ||

|| ಜನೋದಯ ವೃತ್ತಂ ||

ಅದೇನೆನಲ್, ಮದಾಶಯ | ಕೈದೋಜನಂ, ಮುದಂಗಳೊಳಲ್ ||

ಚಂ|| ವೃತ್ತ|| ತಿರುಮಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸುಧಿ ರಾಜಕವಿ ಪ್ರಥಿತಾತ್ಮನಾಗಿನೀ |
 ನಿರುತಿಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೊಳೆ ನೇರ್ದಿರಲೇಂ ಭುವಿವಿಟ್ಟುಪೋದನೆಂ ||
 ಬುರುತರ ಶೋಕಕಾರಣ ಮುದಂತಮು ನಿತ್ತುದೊ ನಂದಿನೀ ಮುಖಂ |
 ಬರೆಯಲಿದಂ ಮದೀಯ ಮನಮಾದುದು ಪ್ರೇರಕಮೆಂದು ಕುಂದುವೆಂ ||

ಸುಗುಣಲತಾಲವಾಲನೆನೆ ಸೂಕ್ತಿಗಳಿಂದೆನಗಿತ್ತು ಮೋದಮಂ |
 ಬಗೆಗೊಳಲೆಂದೊ ಪೋದುದೆಮಗೀರ್ವರಗೋಂದಿದಿ ವಾಗ್ನಿವಾದಮಂ||
 ನಿಗದಿಸಿ ಲೋಕರುಂ ಸುಗುಣಸೌಖ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯ ನಾಂತು: ರಂಜಿಸಲ್ |
 ಪೊಗಳುತ್ತೆ ನಿನ್ನ ನಾಂ ಪ್ರಕಟಪುಟ್ಟು ಗೆ ವಿೂತೆರವಾಯ್ತು ಹಾ| ವಿಧೀ ||

|| ಗದ್ಯ || ಕರ್ನಾಟಕಾನಂದಿನಿಯಾದ ನಂದಿನಿ! ನಿನ್ನ ಶ್ರುತಿಯುಗುಚ್ಛದೈದನೆಯ ಕಾಮುದಲ್ಲಿ (೩ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೫ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ) ದಿವಂಗತ ರಾಜಕವಿಯಿಂದಂತದಿಂದ ಬಂದೆಸಳು ಕೂಡಿರುವುದೆಂದು ಮನ್ನನಂ ನೊಂದುದು. (?) ಈಗಚ್ಛವಿ ಮಡಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಪದವೀಳಿಪಲ್ಲ (೧೮೯೧) ಮತ್ಸರಿತಾಲತಾಫಲಿತ ಫಲಂಗಳೊಳೊಂದಾದ 'ಸನ್ಮತಿ'ಯದ, ಸ್ತೋತ್ರಂ ಅವತ್ತರದ ಮೆಟ್ಟಿಕ್ಕಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪದ್ಯವೆನಿಸಿದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಸನಾಮಧೇಯ ನೀರಿವೊಂದು, ವೈಸೂರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಅನಾಮಧೇಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದು ಇವೆರಡೂ ಸನ್ಮತಿಶತಕ ವಸನ್ಮತಿಯೆಂಬನಿತು ಗರ್ವದಿಂಪನ್ನರೂಪದೊಡನೆ ಬೆಡಗಿತು. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮದೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನಂದೇ ತಪ್ಪುಸ್ವಕದೊಡನೆ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಪದ್ಯವಂ ಲಿಂಚಿಕವಿಂತರಿಕೆಯ್ಯದು:—

ಈ ಕೃತಿಪ್ರಸೇತೃಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪತ್ರವು—

.. ಸೌಭ್ರಾತ್ರಭಗಿನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ತಿರುಮಲೆ ಬಾ ಸಮಕ್ರಮಂಗಳಿಗೆ—ಉಭಯಕ್ಕೇನು ಮವಾಹತು: ಛಗವಕ್ಕ ಪಯು "

ಮೇಣ್ಣಪಧಿಯೂರೋಗ್ಯಭಾಗಮಾತ ಸನೀಯ ದೇಶಭಾಷಾಸೇವೆಗೆ ಕು-ದೊಡಗದಿರಂ:ದು ಗ್ಯಾಶಯ. ಸಮುಚಿತಮಲ್ತಿ. ಸಂಪ್ರತಿ.

ಸಾಧರಲೇಖನದೊಳ್ಳು ರೆಡ್ಡೆತ ನಂದಿನಿಯ ೩ನೆ ಸಂಪುಟದ ೩-೪-೫-೬-೭ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಸೇರಿ ಸಂತಸವಾಯಿತು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಭಾವನೆಯೊಡಮೋದಲಾಯ್ತು ವಿಷಯವ್ಯಾಪಾರನಂ ಪ್ರಥಮಂಗಳನುಮೆಂದು , ಭಗವದ್ಗ್ರೀತಿ ಜ್ಞಾನಧರ್ಮವಿವೇಕ ಬೋಧಕವೆಂದು ಲೌಕಿಕ ವಿವೇಕಾನಪಮುಮೆಂದು ಮನದೊಲ್ಲ ದನಾದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು. ಅದೊಡೆ, ಸಾರ್ಥಮಾಸದಿ ದೀವರಮೆನ್ನ ದೇವಾಲಸ್ಯದೊಡನೆ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯವ್ಯಗ್ರತೆಯಂ ಸೇರಿ ಸಮುಚಿತೋತ್ತರಮನೀಯಲನುಮಿದನೆ: ತದವಾಯ್ತು, ಮೇಣ್ಡದೊಡನೆ ರಿಜಿಸ್ಕರ ಬುಕ್ಕುಬಂದಿಯೊಂದು ಪ್ರೇಷಿತವಾಗಿ ಪುಟದು. ಶ್ರೀರಾಮವಂದನಾನಂದಂ(ಈ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥವು ಶ್ರೀರಾಮನವಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದೀತು. ಸಂ. ನಂ.) ಚಿತ್ರದವರಂ ನಿರೀಕ್ಷಾಸ್ವದವನಂತೆ "ರಾಜಕವಿಸಾಗುಣ್ಯ ನಿವೇದನ ನಿವೇದನಂ" ಎಂಬಿದಾದೊಡಂ ನಂದಿನಿಯೊಳ್ಳಾಚಕಜನಾಭಿನಂದನೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿತ ಮಾಡೊಡೆ ಲೇಸೆಂಬೆಂ, ತದುಪರಿ ಪ್ರಕಟಕರಿಚ್ಚೆಯಲ್ತಿ. ಪ್ರಕಟಕರ್ಗಂ ಪ್ರಯಾಸವ್ಯಾಖ್ಯಮೀಕಾಲದೊಳ್ಳೆಂದು ಬಲ್ತಿಂ; ಮೇಣ್ಣಾಚಕಜನೋಲ್ಯಾಸ ಮನಮಾಂಛಿಪೆನ್ನ ಲೇಖನಂಗಳನಂದೆ:ದು ದೇಶಸೇವೆಗೆ ಪ್ರಕಟಪದಾದೊಡೆ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಲಿಖಿತಂಗಳಂ ವಿಷಯಂಗಳಂ ಕಳುಹಲಂಕುತೊಪ ಲಿಯೆಂ..... ಮತ್ತಮಾಂ ನಂದಿನಿಯ ೧-೨ನೆಯ ಸಂಪುಟಗಳುಂ ೩ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ೧-೨ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳುಂ ಮುಂದೊಸಾಗುವ ಸಂಚಿಕೆಗಳುಂ ಬಂದೊಡೊಡಿ ಸಾಧರದಿಂ ಕೈಶ್ಚನಂ. ಇಂತು ಸೌಭ್ರಾತ್ರಸೌಕಂಧ್ರಒಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಾಂತಿ ಶಿವಶಂಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ "

ಳಂದ || ಕೃತಿರಚನಾಕೃತಿ ನಿರತಂ |
ಸತೀಸುತಾವಿಪ್ರಯೋಗ ಮೊದವೆ ತ್ರಯೋನಿಂ ||
ಶತಿವತ್ಸರ ವಯದೊಳಿತ್ತು |
ನತಿವಿನ್ನ ತೆಯಿಂದ ಮಿಂತು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಂ ||

ಅಹಹಾ! ಮಹಾವಿಪತ್ತಿಂ |
ತಿಹದಲ್ಲೊ ದಗಿತ್ತ ಗೋಚರಂ ಮೃತಿಕಾಲಂ ||
ಸುಹಿತೋಕ್ತಿಯನರಿತಿನಿತಂ |
ಮಹಿಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ ತೆ ಪೇಳದಾಂ ಜಡನವೆಂ ||

ಎಂದು ಬಗೆಗೊಂಡ ಕವಿಯಿಂ |
ದಂ ದಯೆಯಿಂ ವಾಚ್ಛರಜ್ಞಜನರ್ಗದ ನೊರೆದಾ |
ನಂದಿಸುಗನುತಂ ನೀತಿಗ |
ಳೊಂದಿರೆ ನೆರೆ ರಚಿತಮಾಯ್ತು ಸನ್ಮತಿಶತಕಂ ||

ಖಲರಿದ ನಪಾರ್ಥದಿಂ ಕಿಡಿ |
ಸಲದರಿನೇ ತಾನೆ ಟಪ್ಪಣಮುಮಂ ಬರೆದಂ |
ಸಲೆ ಬಿಳಿದ ನೊಸಿಗಳುಮ ನಂ |
ಡಲೆಯದೆ ಪಶುವಿತತಿ ಕರ್ಷಕಕಾಪಿಡನೇ ||

ಜನನೀ ಜನಕಾ ನಂದಕ
ನೆನಪುದೆ ತನಯತ್ವಮೆಂದು ತತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ್ ||
ವಿನಯದೆ ವರ್ತಿ ಸುತ್ತಿದರ್ಪ |
ನನುವರಿತಾ ಸನ್ಮತಿಪ್ರಕಾಶಕ ಧೀರಂ ||

|| ಗದ್ಯ || ಇಂತುಮಹಾಕವ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಂ ವಿಧ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗ ವಿನೋದಮೇ ಮಹದಾನಂದಮಂದಿರ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲೆ
ಆ ಯೆರಡುಕಡೆಯ ದೋಷಾರೋಪದೋಷಣಂಗಳು ದುಃಖಕುಶ್ಲೇಷಕವಾಗಲು; "ವಾಕ್ಯಲಹವೇಕೆ? ಮಹಾಗ್ನಿಗಂಡದೊ
ಳ್ಳೋಗಲಿದನೆಗೆ ಈ ನಂದಿಯ ಚಂತೆಯೇಕೆ? ಸಾಮದಿಂದವರಸೆಳ್ಳರಿಸುವುದೇ ಸಮುಚಿತಂ. ದುಡುಕಿ ಗೆಯ್ದುಬೆಲ್ಲಂ
ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯೆಂಬಗಾದೆ ಗಾನೇಕೆಗುರಿ? " ಎಂದು; ಆಹಾ! ಈ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ರಾಜಕವಿಗಳೆ ಒಂದು ವಿನಯವಂದನ
ಪತ್ರಿಕೆಯ ನಿಂತು ಬರೆದು ಕಳುಹಿದನು:—

ಜಯತು ಸತ್ಯಂ.

6-5-1891.
Madres.

ವಾ || ಪಟ್ಟದಿ || ಕೊಂಡು ವಂದನಮನೆನ್ನಯ ಕೇಳೆಗುತ್ತರಮ
ನಂಡಲೆಯ ದೀವಿರೆಂದಾನೆಳಸು ತಿದರ್ಪಂ |
ಪಂಡಿತಂ ಮನ್ಯರಂತೇಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಸುಧಿ ಬರೆದಿರೋ ಸತ್ಯತಿಯೊಳಂ ||
ಕಂಡಿರೇ? ನೀಮದನಾಥು ಪ್ರಯೋಗಮೆನೆ |
ಚಂಡಿತನದಿಂ ಸಾಧಿಸುವಿರಾದೊಡೆಲ್ಲಮಂ ನಾಹಸಂ ಬೇಡನೋಡಿಂ || (?)

ಕಳೆದವರ್ಷದೊಳಂತೆ ವಚನಚೈಮಿನಿಯ ಮೇ
ಲಕವಡಿಸಿದೊಡೆ ದೋಷ ದಾರೋಪಣಂಗಳೆಂ |
ಪಳವರೇ ಪರಿಭಾವಿಸಲ್ತಮ್ಮ ಬಗೆಯೊಳೆಲಕ್ಕೊ ಲಕ್ಷಣವೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಖಳತೆವಿಟ್ಟವರೆ ಗುಣಮರಿತು ಭೂಷಿಸರಲ್ಲ
 ದಳಲುತಿರ್ವಾನೆನ್ನ ಮದದಿ ಮಕ್ಕಳೈದು-
 ಮುಳಿದಿರ್ತುದೇ ಸಾಲ್ಮುವಿಾಕಲಹಮೆನಗೇಕೆ ಎಂದಲಕ್ಷ್ಯದೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲೆ||

ಲೋಕರೋಳೆಲಬರೊಂದಂ ಭೂಷ್ಯ (?) ಮಿದೆನುತ್ತೆ |
 ಸ್ವೀಕರಿಸಲದನೆ ಪೆರಿದುದೂಷ್ಯಮೆನುತಂ ನಿ
 ರಾಕರಿವರದು ಸಹಜ ಮೆಂತೆನಲ್ ಹರಿಹರರ್ ಶ್ರೀಷ್ಯತಮರಾಗಿದ್ದೊಡೇಂ |
 ಲೋಕರೋಳೆಲರಶಾಂಭವ ವೈಷ್ಣವರನಿಂದೆ
 ಗಾಕರರೆನಿಸಿದರಾ ಕಾರಣದೆ ಚಿಂತೆಗಾ
 ನೇಕೆಗುರಿಯಾದಪೆಂ ಕಾವ್ಯಮಿದು ದೂಷ್ಯಮಕ್ಕುಂ ಭೂಷ್ಯಮಕ್ಕುಮೆಂದುಂ||

ಕೋಪಮತಿಗೊಳಗಾಗದಾಂ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾ
 ಗೀಪರಿಯೊಳಿದೊಡೇನೀರ್ವರ್ಷದೊಳವಿಂತು|
 ತಾಪವಿಾವಿರೋ? ದೂಷಿಸುತಮೆನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಭಾಷಾವಿಚಾರದಲ್ಲ||
 ಲೋಪಮಂ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ ಪರಿಜ್ಞಾನದೆ ನಿ
 ರೂಪಿಸಲ್ ಸುಕೃತಜ್ಞ ನಾನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೆ ನಾ
 ರೋಪಿತಂ ನಿಮ್ಮ ದೂಷಣಮೆಂದು ತೋರ್ಪನೆಗೆ ಸೂತ್ತರಂ ಕುಡಲಾಪಿರೇ?||

ಇಟ್ಟಿನಾಂ ಸುಪ್ರಯೋಗಂಗಳನೆ ಶತಕದೋಳ್ |
 ಬಿಟ್ಟಿನಾಂ ಸಂದಿಗ್ಧದೋಷದಪಶಬ್ಧಮಂ
 ಕೊಟ್ಟಿನಾಂ ಕೆಳಗಿದೋ ಸೋದಾಹರಣಮಾಗಿ ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯಮುಮುಂ !
 ಮೆಟ್ಟಿನಾಂ ವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೊಡೆ ಸೊಗಮುಂಟಿ ?
 ತೊಟ್ಟಿನಾಂ ಶಪಥಮಂ ಪೇಳಿಮೇಂ ಪೇಳ್ವಿರೋ
 ಕೆಟ್ಟಿನಾಂ ಶುಷ್ಯಪ್ರಸಂಗದಿಂ ಕಡೆಗೆತ್ತಿ ಗತಿಯಿಹಪರಂಗಳಲ್ಲೇಂ ||

ಇಂತು, ಸಾಧುವರ್ತನದ ಸಂಧಿಮಾರ್ಗದೊಳ್ಪೂಣ್ಣ ಕೇಳಿಸನೆ ಈ ನಿರೂಪಣಮಂ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಪೆಂ.....
 ಏಂ, ಸಂಮತಂ? ನಿರೀಕ್ಷಿಪೆಂ.

ಇಂತರಿಕೆ ಗೆಯ್ಯ ಸುಗುಣ ಜನವಿಧೇಯನಾದ,
ಶಿವಶಂಕರ ಶರ್ಮಂ. *

ಎಂಟೆನ್ನ ಪದ್ಯಪಂಚಿಕ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ನ.ಗುಣವಂತರಾದ ರಾಜಕವಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಮೆನಿಪ ಕಂದಪದ್ಯಾಷ್ಟಕಂ ವಂದನೀಯ
 ವಾಯ್ತೆನಗೆ, ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದವರ ಸೌಗುಣ್ಯ ವಭಿನಂದನೀಯವೀಲೋಕಕ್ಕೆ. ಅದೆಂತೆನ.

ಮಡಿಕೇರಿ, ಕ್ಷೇಮಂ.
 10-5-1891.

ಶ್ರೀ:

ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪರಂಪರಾಯ್ವೇನಮಃ

ಕಂದ|| ಶ್ರೀಮದನವದ್ಯು ಗುಣಗಣ
 ಧಾಮರೆ ಪರನಿಹಿತ ಕೃತ್ಯ ರಜನಾಕಲಿತ-
 ಪ್ರೇಮರೆ ಶಿವಶಂಕರ ವರ
 ನಾಮರೆ ಮದ್ಗುರು ಕುಮಾರರೇ ವಂದಿಸುವೆಂ ||೧||

ಆಧ್ಯರೆ ನಿಮ್ಮಿಂ ಕಳುಪಿದ
ವರ್ಯಾರ್ಥ ಸುಖೋಧಯೆಸೆವ ಪತ್ರಂ ಶಿರದೊಳ್,
ಧಾರ್ಯಮದಾಗಿರೆ ಮನಮಿದ
ವಾರ್ಯಾತಂಕಾನ್ವಿತಂ ಕರಂ ಕಳವಳಿಕುಂ ||೨||

ನಾನರಿಯಮೆಯಿಂ ಟಿಪ್ಪಣ
ಕೂಸಂ ಬರ್ಪಂತೆ ಸಲ್ಲದಿಹ ದೋಷಗಳಂ |
ಏನೆಂದು ಬರೆದೆನೆನುತಂ
ಮಾನಸದೊಳ್ ಕೊರಗಿ ಮರುಗಿ ಕುಂದುವೊಲಾಯ್ತೊ ||೩||

ಎನಗೆ ಹಿತಮೆಸಗುವಂದದ
ಕನಿಕರ ಮಿರೆ ನಿವೊಳದರಿ ನೆಳ್ಳರು ಗೊಳಿಪಂ |
ತನವದ್ಯ ಮೆನಿಪ ವಾಗ್ಗಂ
ಡನೆಯಂ ನಿರವಿಸುವ ಪತ್ರಮಂ ಬರೆದಿಹರೈ ||೪||

ಗುರುಪುತ್ರರೆ ನಿಮ್ಮಂ ಮರೆ
ತುರು ಮೌಢ್ಯದೆ ಬರಿದೆ ಪಳಿದ ದೋಷಮದನ್ನಂ |
ನಿರಯಕ್ಕೆಯ್ದಿ ಸದೊಲು ನಿ
ಮ್ಬುರು ಕರುಣೆಯ ಪಂಜರದೊಳು ಪುಗಿಸುವುದೀಗಳ್ ||೫||

ಕೋಪ ಪ್ರಸಾದಗಳ್ಳಾ
ನೇಪಾತ್ರಂ ನೀವು ಮದ್ಗು ರೊಡ್ಡೆ ವರದರಿಂ ||
ತಾಪಂಗಳೊಳಿಪರೊ ಶಾಂತಿ ಕ
ಲಾಪಂ ಬಡೆದಿಹಿವೊ ನಾನು ನಿಮ್ಮವನಾರ್ಯಾ | ೬||

ಅಪ್ರಿಯಮ ನೆಸಗದರ್ಗಂ
ಸುಪ್ರಿಯಮನೆ ಮಾಳ್ವಚಿತ್ತರಹ ನಿಮ್ಮನ್ನರ್
ವಿಶ್ರೋತ್ತಮ ರಪರಾಧಿಗು
ಮಪ್ರತಿಮ ಕ್ಷಮೆಯನೀಡೆ ಸಾಜಮದಲ್ಲೆ | ||೭||

ಶಿವತಂಕರ ಸನ್ನಾಮಾ
ರ್ಥವನನ್ನರ್ಥಂ ಗೊಳಿಪ್ಪ ಬಿಳ್ಳಸಮಂ ಸಂ
ಭವಿಸಂತೆ ಮಾಳ್ವದಿದುವೇ
ಸವಿನಯ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ವಿನತಿವಿಜ್ಞಾಪನಮೈ ||೮||

ನಿಮ್ಮ ನೇವಕನಾಗಿರುವ,

ಶ್ರೀನಿವಾಸನು. =

ಕಂದ || ನಂದಿನಿ ಸದ್ಗುಣ ಶಿಲಾ
 ನಂದಿನಿ ಮೇಲಣ ವಿಚಾರಮೆಲ್ಲಂ ಬರಲಾ
 ಕ್ರಂದಿನಿ ಮದುಕ್ತಿ ಕುಡಲಾ
 ಕಂದಿನಿಸುಂ ತೋರದಿರ್ಕೆ ವಾಚಕರೊಳಿಲಾ

“ ಗುಣಹಾನಿಯಿಂದಧೋಗತಿ | ಗುಣದಿಂ ಸ್ವರ್ಗಾರ್ಪವರ್ಗ ಸುಖಮುಕ್ಯಮೆನಲ್ ”
 ಗುಣಹೀನನ ಸಿರಿಯಿಂದಂ | ಗುಣಿಗಳ ಬಡತನಮೆ ನಾಡೆಯುಂ ಲೇಸಲ್ತೆ | ! ||
 ಎಂಬಭಿನವಪಂಪನ ಪದ್ಯಂ ಬಡವತ್ತೆಂಬವೊಲ್ಲುಣಂ ಬಡದೀತಂ |
 ತುಂಬಿದ ತಿರೆಗೇಂ ಪೊರೆಯೇ | ಕಂಬನಿಗಳ ತುಂಬದೇ ಗುಣಂ ಬಡದವರೊಳ್ ||

ಕಂ|| ವೃತ್ತ || ತಿರುಮಲೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿಯಾತ್ಮಗುಣಂಗಳೊಳಾದ ಕುಂದನಂ
 ತರಿತರಿ ನಾರಯಲ್ ಮನವೊಡಂಬಡೆ ಮೌರ್ಖತೆಂಟಿಟ್ಟ ಸದ್ಗುಣ ||
 ಸ್ಫುರಣಕೆ ದಾರಿಯಿತ್ತು ಮೆರೆದಯ್ಯದರಿಂ ಗಡ ನೀಂ ಯಥಾರ್ಥ ಸ
 ಚ್ಚರಿತನೆನ್ನಲ್ವರಾಚಿಸಿದ ರಾಜಕವಿಪ್ರಭತಂ ಸುಧೀಮಣೀ ||

ನಿಜದೋಷಂಗಳ ನಾವನಾದೊಡನಸೂಯಂ ಪೇಳಲಾನಂದಿಪರ್ |
 ತ್ಯುಜಿಪದೋಷಮು, ನೆಲ್ಲದೀರ್ಷ್ಯೆಗೊಳ ದೊಪಾರೋಪದಿಂ ಸೈಪರಾಲ್ |
 ಸುಜನರ್ ಸತ್ಯಮೆನಿಷ್ಟದಂ ಜಗಕೆ ನೀಂ ಸಂಸೂಚಿಪಂ ಸದ್ಗುಣ |
 ಧ್ವಜವೈ ರಾಜಕವೀ! ಸಮಂತೆ ನಲದೇ ಕೊಂಡಾಟಮೇ! ನಿಕ್ಕುವಂ ||

ಸ್ತುಗುರಾ || ಆಹಾ! ಮತ್ತಾತ ವಾದರ್ಗನುಪಮಗುಣದಿಂ ಸಿಷ್ಟರೊಳ್ಳಿಷ್ಟನುಂ ನೀಂ|
 ಹಾ ಹಾ! ಮತ್ತೇಮಸೌಭ್ರಾತ್ರಕೆ ಮಯಸಿನೊಳಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠನುಂ ಶ್ರೀಷ್ಠನುಂ ಮೇಲ್ ||
 ಆಹಾ! ಸೌಗುಣ್ಯಮಂ ಸ್ವಾನುಭವದಿಸಿತರ್ಗಂ ಕುಡಲ್ ಶ್ರೀಷ್ಠನುಂ ತ |
 ದ್ವೇಹಾ ಭಾವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿರುತೆ ಗುಣಿಗಳೊಳ್ ಕೀರ್ತಿಯಿಂ ಶ್ರೀಷ್ಠನಾಪ್ತೆ ||

ಉತ್ತಲ || ನಿನ್ನಯ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಗುಣಮನಾದರ ಸೂಕ್ತಿಯ ನಾತ್ಮನೇತ್ರವೈ
 ದ್ಯುನ್ಯಡೆಯಲ್ತೆ ಚೆನ್ನವುರಿಗೆಯ್ಪಿರುತಿರ್ದು ಮದೀಯಸಂಗದೊಳ್ ||
 ಮನ್ನಣೆವೆತ್ತುದಂ ಜನರೊಳಾದ್ಯತನಾದುದನೆಲ್ಲಮಂ ಸಮಂ
 ತುನ್ನಿಸಲೆಂದು ರಾಜಕವಿ ಮನ್ನನಮಾಗದೆ ಸಾಸುತಾಪಮೇಂ ||

ಇಲ್ಲಿರುತಿರ್ದುನೀಂ ಸುಗಣಸಿಂಧು ಸುಬಂಧು ಜನಾನುರಾಗದಿಂ |
 ದೆಲ್ಲಿರುತಿರ್ದುನೀಂ ಎನೆ ಸುಶಿಕ್ಷೆ ಸುಚಿರೈ ಸುದೀಕ್ಷೆವೆತ್ತವಂ ||
 ಗಲ್ಲಿಯೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದೊಳಿ ಸದ್ಗತಿವಲ್ ನಿನಗೆಂದು ಸತ್ಯಮಾ |
 ಯ್ವಿಲ್ಲಿರುತಿರ್ದೊಡಂ ಸುಗಣವಂತರೊಳೆನಡರಿಲ್ಲಮಂದಿನಂ ||

ಸತ್ಯುತಿಶಿಲಿಸೈ ಪರರ ಚಿತ್ತಕವೂರ್ತಿಯ ನೀಯದಂತೆ ರಾ|
 ಜತ್ಯುಪೆಯಾಂತವಂಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮರಿಂದ ಮೇಗಳಂ ||
 ಚಿತ್ಯುಪಿಗೊಂದು ವಿಷ್ಣು ಪದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದಪವರ್ಗವಾರ್ಗದೊಳ್ |
 ಸತ್ಯುತತ್ಯುನಾಗೆನಿದೆಯೋ ಬಗೆಬಣೆ ಸಬಾರದಿನಿದಂ ||

ಶ್ರುಗ್ಧರಾ || ಇನ್ನೇಂ ನಿನ್ನಂತೆ ನಿನ್ನಾ ತ್ವಜನಮಲಗುಣಂದಾಳ್ಳನಾರ್ ತಾತನಾಮಂ |
ತನ್ನಂತೊಂದೊಂದು ವೊವ್ವಲ್ ದೆಸೆದೆಸೆಗನಲೆಂಟಾಗಿರಲ್ಯಂದ ಪದ್ಯಂ ||
ಬನ್ನಂ ನಿನ್ನಿಂದವೂಗಲ್ ನಿಜಹೃದಯದಿ ನಾವೇದನಂಗೆಯ್ಯ ಕಂದಂ |
ಸನ್ನಾಮಘ್ಯಾತಿಯಿಂ ರಾಜಿಸುಗೆ ಚಿರಮೆನುತ್ತೆಂಬುದೇ ಮಾರ್ಗಮಾಯ್ತೆ||

ಶಾದೂಲ || ಆತಂ ತಾತನವೊಲ್ವವೇಕಸಧಿ ಆರ್ತಾತಂ ಸ್ವಯಂ ಖ್ಯಾತಿಸಂ |
ಜಾತಂ ತಚ್ಚತಕಂ ಸದರ್ಥಮೆಸೆಗುಂ ಸ್ವಾಪ್ತಿಂ ಮರುನ್ನಂದನಂ ||
ಸೂತಂ ತದ್ವಿಷಯಂ ಪ್ರಸಂಗಗತಿವೇವಾನಂದನಂ ನಂದನಂ |
ತಾತಂ ಸ್ವಾಭಿಧಯಾಗೆ ರಾಜಕವಿಯೆಂದಾಹ್ಯಾನಿಸಲೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಂದ || ಶಾಂತಂ ಪಾಪಮೆನಿವುದೆ ನಿ
ತಾಂತಂ ಸುಜನಾನುತಾಪವಾಕ್ಯ ಮದರಿನಾ
ನಾಂತಂ ಸಮಾಶ್ವಸಿತಸು
ಸ್ವಾಂತಂ ಸದ್ಗುಣ ವಿಚಾರಪರಮಶ್ರೀಂತಂ||

ಮದ್ರಾಸು:- ತಿರುಮಲ್ಲಿಕೇಶಿ. }

ಸಿದ್ಧಾಂತಿ, ಶಿವಶಂಕರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ರಘುನಾಥಸಿಂಹ.



(ಕಳದ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಾಗಿದ್ದು)

ಎಳನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಶುಭಕಾರ್ಯವು)

ಸ್ತೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು. ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗದಬಳಿ, ವೀರಭಟರು ನಿತ್ಯಬ್ಬನಾಗಿ ಬಂದು ನೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊರಗಡೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಬಳಿಗೆ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗದ ಎತ್ತರವಾದೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವೀರಭಟರು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿ ಜೀಸು ತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸರ್ಪತಗಳು ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ವನಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಗಳು ಸಂಧ್ಯಾರುಚಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬುವಂತೆವೂಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯದ ಅಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರತೋಭಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸದೆ ಭಟರು ವೂನಾನಗರದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟರು.

ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ. ಅದರಿಂದ ಚಿರಮನೋರಥವು ಸಫಲನಾಗುವುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ

ನಷ್ಟನಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಅಂತಹಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ ಸಾಹಸಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧ್ಯಯನವಾಗದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವೀರನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ಈದಿನ ಷರುಗ್ತಾಖಾನನು ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಸಾಯುವನು, ಇಲ್ಲವೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುವನು.' ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮುಖಚಹರೆಯು ಬಂದೇರೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಈ ವೀರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ ಪೇಷ್ವೆಮುರೇಶ್ವರತ್ರೀಮೂಲ ಎಂಬುವನಿದ್ದನು ಆತನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಪಾಹಜಿಯ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಶಿವಾಜಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಪ್ರತಾಪಗಡ ದುರ್ಗವನ್ನು ಅವನು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಹಿಂದೆ ಪೇಷ್ವೆಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಆಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಅಫಜುಲ್‌ಖಾನನನ್ನು ಕೊಂದಕೂಡಲೇ ಮುರೇಶ್ವರನು ತುರುಕರದಂಡಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಅವರನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು. ಮೊಗ

ಲರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಆತನೇ 'ಸರ್‌ನೌಬತ್' ಎಂದರೆ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಮಸಾಹಸ; ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ (ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ) ಮಹಾಸ್ಥೈರ್ಯ ವಂತನು; ರಾಜಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಪುಣನು. ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯವನು. ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನು. ಮುರೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನ ಅಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಲ್ಪಡರು.

ರಾಜನೀತಿಜ್ಞನೂ ರಣತೂರನೂ ಆದ ಅಬಾಜೀಸೋನ ದೇವ ಎಂಬಾತನು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆತನ ಈಗಿನ ಹೆಸರು ನೀಲಪಂತಸೋನದೇವ. ಆದರೂ ಅಬಾಜೀ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು. ಗುಲಿತರಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣ ದುರ್ಗವನ್ನೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದವನು ಈತನೇ— ಮತ್ತು ಈಗ ರಾಜಗಡ ದುರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನೂ ಇವನೇ. ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಅನ್ನಾಬೀದತ್ತನ ಸಂಗಡ ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆತನು ವವನಗಡ ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು.

ಅಶ್ವಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಸೇತಾಚಿಯು ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಹೇಗೆಯೋ ಮೊಗಲರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮೋಸವಡಿಸಿ ಹೊರಗಾಬಾದ್, ಅಹಮ್ಮದನಗರಗಳನ್ನು ದೋಚಿದನೆಂದು ಸವನೆಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಸೇತಾಚಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಕರ್ತಾಬ ಗಜರ, ಎಂಬಾತನು ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಅಪ್ಪಿಕರ ಸಂಗಡ ಸಿಂಹಗಡದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಮಾವಳರ ಸೈಹಿತರಲ್ಲ ಬಾಜಿ ಫಸಳೀಕರ್ ಎಂಬವನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೃತಪಟ್ಟನು. ತಾನಾಜಿ ಮಾಲಸೂರೇ, ಅಶಾಂಕು ಎಂಬಿಬ್ಬರೂ ಸಿಂಹಗಡದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಿತು. ಶಿವಾಚಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿ ಅವರು ಅನೇಕವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಮಾವಳರ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಪರ್ವತ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಶಿವಾಚಿಯು ತನ್ನ ಸೇನಕರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನ ಮುಖವು ಗಾಂಧೀರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನೇತ್ರಗಳು ಚಾಚ್ಚುಚ್ಚುವಾನವಾಗಿಯೂ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅಚಂಚಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಕಂಚೆಕದೊಳಗೆ ಕವಚವಿದ್ದಿತು. ಅಂದಿನ ಪರನು ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆತನು ಸಂಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು.

ಆಗ ಶಿವಾಚಿಯು ತನ್ನ ಭೃತ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು— ನೀವೂ

ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ, ಮಿತ್ರರೇ ಹೋಗಿಬರುವೆನು.' ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು

ಮುರೇಶ್ವರ:—ಹಾಗಾದರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ! ಪೋನದೇವನನ್ನಾಗಲಿ, ಅನ್ನಾಬೀದಿಯನ್ನಾಗಲಿ ನನ್ನನ್ನಾಗಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಾರದೇ? ಮಹಾಪ್ರಭು! ವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವೆ?

ಶಿವಾಜಿ—ಪೇಷ್ವಾಜೀ! ಹೃಮಿಸು, ಇನ್ನು ಬಲವಂತ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸ, ವಿಕ್ರಮ, ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ನನಗೆ ನೂತನವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೃಮಿಸಿ. 'ಈ ದಿನವೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮೆಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವೆನು' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ. ಪಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಒಂದುವೇಳೆ ನನಗೆ ಕೇಡುಂಟಾದರೂ ನೀವು ಮೂವರೂ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ನೀವು ನನ್ನ ಸಂಗಡವಿದ್ದರೆ ತೋಂದರೆ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ಮತ್ತಾರ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದಲೂ ದೇಶವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಬಲ್ಲದು? ಬಾತಿಯು ಗೌರವವು ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದು? ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರಾದರೂ ಮತ್ತಾರು! ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಜನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಡೆಮಾಡಬೇಡಿರಿ.

ಇನ್ನು ಓಸು ಹೇಳಿದರೂ ಶಾಭವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪೇಷ್ವೆಯು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಶಿವಾಚಿಯು ಮೃದುಸ್ವರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪೇಷ್ವಾಜೀ! ನೀವು ನನಗೆ ತಂದೆಯು ಕವಾನರು. ನನಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಶೀರ್ವಾದವು ನಿಷ್ಫಲವಾಗದು. ಅಬಾಜೀ! ಅನ್ನಾಬೀ! ನೀವು ಸಹ ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಸಮೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡು ಇದೊ ಇನ್ನು ಹೋರಡುವೆನು!" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂದ ಬಾವುಳು ಸುಖಯುಕ್ತಿಯ ಆಮೂವರ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನೀರರೂ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಶಿವಾಚಿಯು ಮಾವಳರನ್ನು ನೋಡಿ 'ಮಿತ್ರರೇ! ಹೋಗಿಬರುವೆನು.' ಎಂದನು.

ತಾನಾಜಿ:—ಪ್ರಭೂ! ನಾವು ಆವ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬರದಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವಿರಿ? ದೇವ! ಕಳೆದ ದಿನಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ? ಕೊಂಕಣದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೊಡನೆ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಯಾರು? ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಿರಿಗುಹ

ಗಳಲೆಯೂ ಹಗಲರುಳನ್ನೆ ದೆ ನಿಸ್ಕೊಡನೆ ಸಂಕುಸಿದವರಾರು? ಗತಿಸಿದ ಬಾಬಿಯೂ ಆಶಾಯಿಯೂ ಈ ದಾಸನೂ ಅಲ್ಲವೆ? ಬಾಬಿಯು ನಿಮ್ಮ ಕಾಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ವ್ಯತಿಹೋಂದಿದ ನಲ್ಲವೆ? ನಮಗೂ ಅದೇ ಕೋರಿಕೆ, ಅವುಣೆಕೊಡಿರಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುವೆವು, ಜಯವುಂಟಾದರೆ ಪ್ರಭುಗಳು ಅವರ ಅನಂದವನ್ನು ಸೂೂಷಿ ಸಂತೋಷಪಡಲ. ಎಂದು ವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ಕೇಡಂಟಾದರೆ ನಾವು ಇಲ್ಲ ಬೀವಿಸಿದ್ದು ಏನುಲಾಭ? ರಾಜ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಸಮಾಯವಾಡಲು ನಮಗೆ ಬದ್ಧತೆಕ್ತಿಸಾಲದು. ಸಮತರರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೋದನಡಿಸಿ ಕೋಗಬೀಡಿರಿ." ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅನು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲ ಸೀರು ಸುರಿಯಿತು.

ಶಿವಾಯಿ - ಅಣ್ಣಂದಿರೆ! ನಿಮಗೆ ಕೊಡಬರುವುದೇನು? ಬೇಗಹೋಯಿರಿ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಿವಾಯಿ ಆ ಬಸಕ ಶುದಾಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು ಬೇರೂಬಾಯಿಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತು ಮಗನಿಗೆ ವಿಪತ್ತಿ ಬಾರದಿರಲೆಂದು ಭವಾನಿಯನ್ನು ವಾರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಯಿಯ ಅಜ್ಜಿಗೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ - "ಅಣ್ಣಾ! ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಅಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿ ಅವುಣಕೊಡು." ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಬೀಬೀ - ಮಗುನೇ! ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳು ಸುಖಾರವಾಗಿ ಈ ದೀನಕಡುಬುವು ಏನೆಗೆ ಕೊನೆಗಾಗುವುದೇ?

ಶಿವಾಯಿ - ಅಣ್ಣಾ! ನಿನ್ನ ಅಶೀರ್ವಾದ ಬಲವಿಂದ ನಾನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬದ್ಧತೆವಿಂದ ತಪ್ಪುಸಿಕೊಂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಎಂತೆಂತಹ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಹೋಂಬರಲಿಲ್ಲ? ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನ ಅಶೀರ್ವಾದ ಬಲವಿಂದ ವ್ಯತಿಕಾರ್ಯನಾಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ನಂಬಿರುವನು.

ಬೀಬೀ: ಲಯ್ಯಾ! ಬೀರ್ವಾಯಿ ಷ್ಕುತನಾಗು ದೇವಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಎಂದು ಅಶೀರ್ವಾದಿಸಿ ವಂದಿಸಿದಳು, ಬೀಳಗಿಟ್ಟಳೆ.

ಶಿವಾಯಿಯು ಮಾತೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಶ್ಚಿಟ್ಟವಾಗಿ ಕುಡುರೆಯನ್ನೇಳಿದನು. ಸ್ವಸಿಕರಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಬಾಬಿಯು ದುರ್ಗದಹೊರಗೆ ಹೊರಟನು.

ದುರ್ಗದ ವ್ಯಾಪವನ್ನೆ ದಾಟುವ ಸೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ಯೋಧನು ಶಿವಾಯಿಯ ಇಬರಿಗೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನೆ ತಾಚಿದನು. ಶಿವಾಯಿಯು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು - "ರಘುನಾಥಬೀ! ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಘು: - ದೇವಾ! ತೋರಣದುರ್ಗದಿಂದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು

ತಂದಾಗ ಪ್ರಭುಗಳು ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹುಮಾನಕೊಡುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದ್ದಿರಿ.

ಶಿವಾಯಿ: - ಇದೇ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವೇ! ಆತಿ ಕಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿರಲು ಬಹುದಾಸಕೇಳಲು ಬಂದೆಯಾ?

ರಘು: - ಪ್ರಭು! ಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ಬಂದೆನು, ಆಗ್ರಹಿಸಬಾರದು. ನನ್ನನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ನನಗೆ ಬಹುಮಾನ. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಇಷ್ಟ ತ್ವೈದು ಮಾನವರೊಡನೆ ಈ ಭೃತ್ಯನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.

ಶಿವಾಯಿ - ರಜವೂತ ತರುಣನೇ! ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಏಕೆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವೆ? ಈ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮತನಾಗಿದೆಯಾ?

ರಘು: - ದೇವಾ! ತಮ್ಮ ದೀಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದುಂಟು ಭಯವು ನನಗಿಲ್ಲ. ಬಂದವೇಳೆ ನಾನು ವೈತನಾದರೂ ನನಗಾಗ. ದುಃಖಿಸುವವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭುವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಬೀವನದ ಮುಖ್ಯಗು.

ಶಿವಾಯಿಯು ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದನು. ರಘುನಾಥನು ವಿನಯದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ಕೊಡಲೇ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನೆ ಹತ್ತಿ, ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿಯುವರೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಗದ್ದುಬೆಲ್ಲದೆಯೂ ಬಿಳಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆಯೂ ಗುಂಪಾಗಿ ಹೋಗಿದೆಯೂ ಒಬ್ಬ ನಿಗೂಢರು ಸೇರಿದ, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಪೂನಾನಗರದ ಹೊರಗಿದ್ದ ಒಂದು ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ರಘುನಾಥನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

ಅಂಧಕಾರವು ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು ಆ ನಿಶಿತವಾರು ತನು ಆ ಉಪವನದ ನಡುವೆ ಮರಮರಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಕರು ತಗ್ಗುಹೋದರು. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆನೂ ಕಾಣಬರುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಬೀಗದ ಎಲೆಗಳು ಬೀಳುವ ಧ್ವನಿಯೊಡತು ಮತ್ತಾವ ಶಬ್ದವೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೂನಾನಗರದಲ್ಲಿ ಸದ್ದಡಗತು; ದೀಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅರಿಹೋದುವು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ರಾವತರಾಗಿರಲು ನಿಶ್ಚಿಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಕರ ಧ್ವನಿಯೂ ನಡೆನಡುವೆ ನಾಯಿಗಳ ಗೊಳ್ಳೆಂಬಶಬ್ದವೂ ಮಾತ್ರ ವಾಯುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿತವಾಗಿ

“ಧಂ ಧಂ” ಎಂದು ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದವರ ಹೃದಯಗಳು ತಲ್ಲಣಿಸಿದುವು. ಮತ್ತೆ ‘ಧಂ ಧಂ’ ಶಬ್ದವು ಕಿರುಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದುವು. ಕೆಲವರು ದೀವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೇ ಉತ್ಸವವು! ಮದುವೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪೂನಾನಗರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತಲಿಗೋಡೆಯು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಾರ್ಗವು ಚನಭರಿತವಾಗಿದ್ದಿತು; ನಾನಾವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದು ದೇವಡ್ಡೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಕೆಲವರು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನಡೆದುಕೊಂಡೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಮಾವಳರ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನ್ನೋನ್ಯ ಮುಖಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ‘ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ’ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ಗದ್ದಲವಾಗದಂತೆ ಶಿವಾಜಿಯೂ ಆತನ ಅನುಚರರೂ ಮದುವೆಯವರ ಸಂಗಡ ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಮದುವೆಯವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಇಳಿದಿದ್ದ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಂಗಸರು ಗವಾಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಮನವತ್ತೈದು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಖಾನಸಾಹೇಬನ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರು. ಅದರ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸವದ ಗದ್ದಲವು ಕೇಳಲ್ಪಡದೆ ಹೋಯಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಪಯಿಸ್ತಾಖಾನನ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಖಾನಸಾಹೇಬನ ಸುವಾರ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಮಲಗಿದ್ದರು ಕೆಲವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಶಬ್ದವು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸದರೂ ಅವರು ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಿಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ತರುವಾಯ ಇನ್ನೊಂದು, ಮತ್ತೊಂದು, ಮಗುದೊಂದು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸುಣ್ಣವೂ ಗಂಭೀರವೂ ಜಲಜಲವೆಂದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಸಂದೇಹಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಪರಿಚಾರಕರು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಲು, ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತಾಕದೆ ಬಿಟ್ಟು ತರುವಾಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು, ಅವನ ಹಿಂದೆ ಮಗುದೊಬ್ಬನು-ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ಪಯಿಸ್ತಾಖಾನನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಬೀಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಖಾನಸಾಹೇಬನು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪಾಪ! ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಪೂನಾನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಕೇಳಿಸಿತು!

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಒಂದುಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕವಚಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನೊಬ್ಬನು ಕಣ್ಣಿದ್ದರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಖಾನನು ಭಯಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಒಂದು ಕಿರುಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಲು ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗಲೇ ಎದೆಯು ಒಡೆದು ಹೋಗುವಂತೆ “ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಪಕ್ಕದ ಕಿರಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಸೇನಾಪತಿಯ ಮಂದಿರದ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿರುವರೆಂದು ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು. ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದುದರಿಂದ ಕಾವಲುಗಾರರಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋರದಂತಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹತರಾದರು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಓಡಿಬಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೂಗುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ದೀಪಗಳನ್ನಾರಿಸಿ ಮಾವಳರು ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಯ ಸುವವರ ಉಲ್ಲಾಸದ್ದನಿಯಿಂದಲೂ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಝುಝುಣನಾದದಿಂದಲೂ ಗಾಯಪಟ್ಟವರ ಅರ್ತನಾದದಿಂದಲೂ ಆ ಮನೆಯು ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದಿತು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಈಟಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಹರಹರಾ ಮಹಾದೇವ” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಮಾವಳರ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟನು ಧಮಿಕಿದನು. ಮೊಗಲಾಯಿತು ಸೇನೆಗಳು ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾದವು. ಭಯಂಕರವಾದ ಈಟಿಯ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಮಲಗುವ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊಗಲಾಯಿ ಭಟನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಎದುರಾದನು. ಆಗ ಬಂದವನು ಚಾಂದ ಖಾನನ ಮಗನಾದ ಷಂಷೇರ್ ಖಾನನು! ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಅವನಾನಿತನಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಷಂಷೇ

ರನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಶಿವಾಚಿಯು ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿ—“ಯುವಕನೇ! ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಕತ್ತಿಯು ನಿನನ್ನೂ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿ ಬಿಡೆನು. ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡು”. ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

ಷಂಷೇರುಖಾನನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು ತಾನು ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಂದಲೇ ಶಿವಾಚಿಯ ಮೃತ್ಯುಕದ ಮೇಲೆ ಧಳಧಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಷಂಷೇರನ ಖಡ್ಗವು ಇಳಿವುದರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಪ್ರಾಣದಮೂಲನ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಭವಾನೀ ನಾಮವನ್ನು ಚೈರಿಸಿ, ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಷಂಷೇರನು ನಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಏನೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಲು ರಘುನಾಥನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ತುರುಕನನ್ನು ಕತ್ತಿಯು ಏಟಿನಿಂದ ನಲಕ್ಕುರಿಸಿ ಸಿದವನೇ ಇವನು

“ರಘುನಾಥಾ! ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯೆನು.” ಎಂದ ಹೇಳಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಈ ನಡುವೆ ಗವಾಕ್ಷದ ಸೂಲಕ ಕಂಬಿಯು ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಯುಸ್ತಾಖಾನನು ಅಲ್ಲಂದ ಧುಮುಕಿ ಓಡಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾವಳರು ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಧುಮುಕುತ್ತಿದ್ದವನ ಕೈಬೆರಳನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು ಆದರೆ ಖಾನನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದೆ ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿದನು. ಅವನ ವಗನಾದ ಅಬಲಸತಲೇಖಾನನು ಸೈನಿಕರ ಚತುರಿಯೇ ಹತನಾದನು. ಮನೆಯೆಲ್ಲವೂ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರ ಮೃತದೇಹಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಒಬ್ಬನ ಮುಂಡವೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕೈಗಳೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕಾಲೂ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವೂ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ವೊಗಲಾಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ವಾವಳರು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಹೊಂದಿದ ತರುವಾಯ ಶಿವಾಚಿಯು ಕೊಲೆಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಅಗತ್ಯವೋ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಾಚಿಯು ವಾವಳ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ, “ಓಡಿಹೋಗುವ ಪಯುಸ್ತಾಖಾನನು ಇನ್ನು ನವೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡನು. ಇನ್ನು ನಾವು ಸಿಂಹಗಡಕ್ಕೆ ಹೋರಡುವ.” ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೂಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು.

ಆ ಕತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿ, ಆದರೂ ಶಿವಾಚಿಯು ಅನಾಯಾಸ

ವಾಗಿ ಪೂನಾನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೈಲುಗಳು ಬಂದ ತರುವಾಯ ಭಟರು ದೀವಟಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರು. ಆ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ವೊಗಲ ಸೈನಿಕರು ಕೋಪಗೊಂಡು ಸಿಂಹಗಡ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಕೋಟಿಯಿಂದ ಬೀಳುವ ಫಿರಂಗಿಗಳ ಹೊಡೆತವು ಹೆಚ್ಚು. ಆದರಿಂದ ಅವರು ಚದರಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಕರ್ತಾಬಿ ಗಜ್ಜರನು ತುರುಕರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಹುದೂರ ಓಡಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

ಕೆಲವು ತೊಂದರಿಗಳಿಂದ ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಅವರಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಪಯುಸ್ತಾಖಾನನು ಅಂಧವನಲ್ಲ. ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಬೈದು ಜಸವಂತಸಿಂಗನ ದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದ್ದನು. ಜಸವಂತನು ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ ನೂಚಿಸಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಲಾಗದವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಲೈರಂಗಜೀಬನು ವೋಬೀಂ ಎಂಬವನನ್ನು ದರ್ಜಾದೇಶಕ್ಕೆ ಜಯಸಿಂಹನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಇದಾದ ಬಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಮುಖ್ಯಗಳಾದ ಯುದ್ಧಗಳೇನೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗಿಜ್ಜರಲ್ಲಿ ಪಾಪಜಿಯು ಮೃತಪಟ್ಟನು. ಶಿವಾಚಿಯು ರಾಜಗಡದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದನು.

ಎಂಟನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ರಾಜಗಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ.)

ಯಾವ ದಿನ ರಘುನಾಥಸಿಂಹನು ತೋರಣದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದನೋ ಯಾವ ದಿವಸ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಯಿತೋ ಅದೇ ದಿನವೇ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಿಯು ಮನಸ್ಸು ಕೂಡ ಪ್ರಥಮಾನುರಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿ ತೇಲಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶೀಯ ಯೋಧನನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಳ ಬಾಲಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಹೊಂದಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳು. ರಾತ್ರಿ ಅವನಿಗೆ ಸರಳಿಯು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿ, ಒಂದು ಪಾತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾಲ್ಕು ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಸೇರಿರುವಾಗ ಅವಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹೊರಹೊರಬಿ ಹೋದಳು.

ಹೊರಹೊರಟು ಬಂದರೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂತನವೃತ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ರಘುನಾಥನು ಅವಳನ್ನು ಆತುರ ದಿಂದ ನೋಡುವುದೇಕೆ? ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲೆ ಹುಟ್ಟಿದವಳೆಂದೇ? ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಯಿಂದಲೇ?

ಮೆರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸರಳೆಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ತರನಾಯು ರಘುನಾಥನ ಮಧುರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಗುಂಡಿಗಯು ರುಲ್ಲೆಂದಿತು. ಅವನು ಕಂದಲ್ಲಿ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ರುಲ್ಲರವು ಪುಲಕಿತವಾಯಿತು. ಸಂತೋಷವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆತನು ತನ್ನಿಂದ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಸರಳೆಯು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅವಳು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕುದುರೆಯೂ ಸವಾರನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆ ಮಾರ್ಗಾಭಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಬಿಟ್ಟುಗಳು ವರಮಂಜುನಿಯಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಮಾಪದಲ್ಲೆ ಗ್ರಾಮದ ಕುಟುಂಬವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಸ್ಯಗಳ ಅನಂದವನ್ನು ಯಾವುದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಬಾಲಸರ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾತರಂಗಗಳನ್ನು ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದೇ ಸರಳಬಾಲೆಯು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಅಂತರಂಗವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಸರಳಬಾಲೆಯು ಅದಿವಸೆಲ್ಲಾ ಅನ್ಯಮನಸ್ಸುಳಾಗಿದ್ದಳು. ನಾಯಂಕಾಲ ತಂದೆಯು ಊಟವೂಡುವಾಗಲೂ ಸಮಾಪದಲ್ಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ತಂದೆಗೆ ತಾನೇ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಅವಳು ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸರಳೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೀಗೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಪರಿವರ್ತನಾಂಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಇನ್ನಾರ್ಧನನು ಸರಳಪ್ರಿಯನು. ಅವನು ಹಗಲಿರಾಸ್ತಾ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಿಯು ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಉದಯಾಸ್ತಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟೇದಾರನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ಭೋಜನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದಿರಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆಹೋದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ವಿರಾಮವಾದಾಗ ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆ ಬನ್ನದವನು ಸರಳಬಾಲೆಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ನಿತ್ಯ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬಾಲೆಯು ಈ ಸೂತನ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮನೋವೃದ್ಧಿ ನಾಡಾತನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು?

ಬಾಲೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಯೋಚನೆ ಬಹು ದಿನ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದು. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶವು ತನ್ನ ಹೋದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತಾದರೂ ನಾರಿಯ ಹೃದಯದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಚಿಂತನೆಯು ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗದಲ್ಲವೇ? ಅದಿಗಿಡಿಗೆ ಆಯವಕನ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯು ಅವಳೊಬ್ಬಳೇ? ಜಿನ್ನಾರ್ಧನನ ಹೊರತು ಅವಳನ್ನು ಮೂತನಾಟಿಸುವೆರೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವನವಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಕ್ಕತೋ ಅಡಗಡಿಗೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಡಿದಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮೆಯು ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆತರೂ ಉದೀರನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ರತ್ನಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಕೀರ್ತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಸರಳಬಾಲೆಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ವಿಷಯವಾಗಿ ರಘುನಾಥನು ಸಂದಾದರೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನು ಅತ್ತವು ಸರ್ವದಾ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವುದು. ನಿರೀತಿವು ಆಶಾಪೂರ್ಣವು. ಕೇಳಿಕೆಯು ಸಫಲವಾಗಬಿಡದೆ, ಪುರುಷನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನು. ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವು ಎಂದೇ ವೃತ್ತಿಗೊಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದೋ ಹೇಗೆ? ಹಾಗಾದರೂ ಸಮಾನಾಂತರವಾದ ಆಶಾಪೂರ್ಣ ಸರಳೆಯ ಕಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪುರುಷನು ನಿನ್ನ ಸಮಯವನ್ನು ಅಡಗಡಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು. "ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಪುನಃ ಅಂತಾ ದೇವಿಯು ಅನಿರೀತಿಯಾಗ, ಆ ಸರಳನು ಈಗೂ ತೋರಿದಾಗ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕೇಳಲವಾಗದಿರುವುದೇ? ಅಯ್ಯೋ ನುಗುಣತಂಗಳನ್ನು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅನಂದದಿಂದ ಕುಸುಮವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಅದೇ ಆಶೆಯು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಕಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ತೋರಿದಾಗ, ಮತ್ತು ಒಂದು ವನು. ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಇದಂದೆಲ್ಲೆ ನಾನಾತನ ದರ್ಶನದಲ್ಲೆ ನಿರಾಶಗಳಾಗದೆ ಇರಲಿವೆನು. ಎಂದು ಅಂತಿಮವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಅವಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯು ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಬಳಿಯ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯನು ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಗೊಂಟೆಯು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ತಲೆಯು ಕೂದಲು

ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಚ್ಚಿರುವಂತೆಯೂ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸು ಸುವರ್ಣನಿರ್ಮಿತ ಕಿರೀಟದಿಂದ ಬುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆತನು ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾನಿದ್ದ ಮನೆೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಂತೆಯೂ ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಳಿಕ ತಾನು ಅವನ ವಾರ್ತೆ ದಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಸಂತಿಷ್ಟಿಯೂ ಅವನು ತನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಹೊಳೆಯಿತು. ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ-ತರಂತರಂಗವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಳಿಯ ಭಾವನಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾಸವಾಯಿತು. 'ಯುದ್ಧವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಆ ನೀರಸನು ಸನ್ಮಾನ ಹೊಂದಿದನು. ದೊಡ್ಡ ಬರುದುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಆದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಜನಾರ್ದನನು ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿ' ಅವನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು. ಮನೆಯು ಜನಪಂದಣಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಸಾಲ್ಪುರಿಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೀಸುಗಳು ಬಿಳುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಿಧವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಗಾನವು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಶುಭಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅವಕುಂಪನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಅಳುಕುವುದೊಡನೆ ರಘುನಾಥನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ರಘುನಾಥನು ಇವಳಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದುದು ಮನಸಾವಿಸಿದ್ದು ಬೀಸಿತ್ತೆಲ್ಲರನು ಲಭಿಸಿದನು. ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. "ಇವಾದಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವನೆ. ರಘುನಾಥನು ರೇವತಿಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದುರ್ದ್ರನೇ ಹೊರತು ಐರ್ವರ್ಯವಂತನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸರಳಿಯನ್ನು ವದು ವೆಂಪಾದನು. ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಮಿಯ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ರಾಗೋಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ ಅನೇಕ ಕುಟೀರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟೀರವು ಸರಳಬಾಲೆಯದು. ಕಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಳಿಯು ಸ್ವಯಂ ಅಡಿಗೇವಾಣಿ ಕುಟೀರದ ಇದಿರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಗಲಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆಯಾಸಹೊಂದಿದ ಆಜಾನುಬಾಹು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಳಿಯು ಮೈಯುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಪುರುಷನು ಸವಿಾವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಒಂದು ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಅದರಿಂದ ಆನಂದಾತಿಶಯ

ಹೊಂದಿದ ಅವಳ ಹೃದಯವು ಅಧೀರವಾಯಿತು. ಶರೀರವು ರೋವಾಂಚಿತವಾಯಿತು."

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಿನವು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಸುಖದುಃಖಾನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ತಿಂಗಳಿಗಾಗಿ ವರ್ಷವೂ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಸರಳಿಯು ಕಲ್ಪನಾಪ್ರವಾಹವು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ರಘುನಾಥನ ಆಕಾರವು ಅವಳ ಹೃತ್ತರದಲ್ಲಿ ದೃಢತರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಫಲವೇನು? ಎಂದರೆ, ಕೇವಲ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೆಂದೂ ಫಲಿಸುವ ಕಾಲವೂ ಬರುವುದೆಂದೂ ಆಶೆಯು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅವಳು ಎಂದಿನಂತೆ ಹೊರಟು ದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ನಡುನಡುವೆ ತನ್ನ ರಕ್ತಹಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಏನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಯೌವನವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಲಿವೆ. ಆಶೆಯು ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವಳ ಮುಖ ಮಂಡಲವು ವಿಶೇಷ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಲಾವಣ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿರುವುದು. ರೂಪವತಿಯೂ ಯುವತಿಯೂ ಚಿಂತಾಶೀಲಿಯೂ ಆದ ಸರಳಬಾಲೆಯು- ಈಗ ಬಾಲೆಯಲ್ಲ-ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಪಣಮಾಡಿರುವಳು-ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಒಬ್ಬ ರಾಜಪುತ್ರತರುಣನು ಮಂದಿರದ ಇದಿರಿಗೆ ಕದುವಿರುವುದು ಇಳಿದನು. ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಗಿಡದ ಮೇಯಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ನಡುಗಿದಳು; ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಅಧೀರಳಾಗಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿದಳು. ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸರಳಿಯ ದರ್ಶನವು ಉಪವನದಲ್ಲೆಯೇ ಸಂಭವವಾಯಿತು. ಯಾವ ದಿನ ಸಂಘಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿತನಾದನೊ, ಪುತ್ರತ್ವಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಂದರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದನೋ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ವಿಷಯಕವಾದ ಚಿಂತೆಯು ತಬ್ಬಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತೋ ಸ್ವಪ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜಾ ರಹಿತವಾದ ಯಾವ ಮೂರ್ತಿಯು ಕಣ್ಣಿ ದಿರಿಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತೋ ಅಂತಹ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರಘುನಾಥನು ಕಂಡನು. ಕಂಡವನು ಮೂತನಾಡಬಾರದೆ, ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾಗಿ ನಿಂತನು. "ಸುಧಾಕರ! ಅವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅಮೃತವನ್ನು ವರ್ಷಿಸು. ನಿಶಾಚರನಾದ ನೀನು ಅವರನ್ನು ನೋಡು. ಅಂತಹ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ! ಮನಸ್ಸು ನೂತನ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವರನ್ನು ನೋಡುವವನಾಗು." ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತುದ

ಮೇಲೆ ಸರಕಬಾಲಿಯು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆಗೆ ರಘುನಾಥನ ಅಗಮನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅತನು ಶಿವಾಜಿಯ ದೂತನನ್ನು ಅದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನನ ಇದಿರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಹೀಗ್ಗೊಂದನು—**ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನು ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಪ್ರಭುಗಳು ರಾಜರೆಂಬ ವಿರುದ್ಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೇಶಪರಿಪಾಲನೆಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಡಿಲ್ಲಿಬಾದಶಹನು ರಾಜರನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಬರ ದೇಶಾಧೀಶನೊ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ ಅದ ರಾಜಾಜಯಿಸುವನನ್ನು ಕಳುಹಿರುವನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುಗಳು ಚಿಂತಾಮಗ್ನ ರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಜಯಿಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಬರ ಸಂಸ್ಥಾನದವರೇ ಸಹಾಯಕರು. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ತಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಬಂದೆನು. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ರಾಜಗಡದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವುದು ಮೇಲೆಂದು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.**

ಸರಳಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಮಾತುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಜನಾರ್ದನನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗುವವನೇ? ರಾಜಾಜ್ಞಾನುಸಾರ ರಘುನಾಥನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದನೇ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು:—ತೆಯೇ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನನ ಸಂಗಡ 'ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಜನಾರ್ದನನು ರಘುನಾಥನು ದೊಡ್ಡ ವಂಶದವನೆಂದು ಅವನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ವಿನಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು 'ವತ್ಸಾ! ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಸಮಯವಾಯಿತು. ವೃದ್ಧನು ಎದ್ದು ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿ, 'ವತ್ಸಾ! ರಘುನಾಥ! ಇನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಏಳು. ಈ ದಿನ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿಸಂತುಷ್ಟನಾದೆನು. ನಿನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗುಣವು ವಂಶಗೌರವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇದೆ. ಸರಕಬಾಲಿಯನ್ನು ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಇಂದು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು. ಭಗವದನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆಯುಧ್ಧವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಸರಕಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವೆನು. ಜಗ

ದೀಶನು ನಿನ್ನಗೂ ಸರಕಕುಮಾರಿಗೂ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡಲಿ! ಎಂದು ಹೇಳಿದನು

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರಘುನಾಥನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಸುರಿದಿತು. ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪುಳುಕಿತಗಾತ್ರನಾಗಿ ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು "ತಾತಾ! ಈ ದರಿದ್ರ ನೈನಿಕನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ರಘುನಾಥನು ಹವಾಲಾರನು. ಅವನಿಗೆ ಊರಹೆಸರಿಲ್ಲ, ಹಣವಿಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೂ ರಘುನಾಥನು ಆ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು ಅರ್ಹನಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸಂತೋಷವಾದ ಆ ಮಾತುಗಳು ಸರಳಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದುವು. ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲೆಯಂತೆ ಅವಳು ನಡುಗಹತ್ತಿದಳು.

ಆ ದಿನ ರಘುನಾಥನು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಸರಳಿಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಡಿಸದೆ ಹೋದಳು.

ಪ್ರಯಾಣಸನ್ನಾಹವು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಐದು ದಿನಗಳಾದುವು. ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹೂಡೋಟಿ ದಲ್ಲಿ ಸರಳಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತದಿಂದ ಒಡಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಐದಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಅವಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನ ಗುಂಡಿಗೆಯು ತಟತಟನೆ ಒಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸರಳಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ವೇಲಿನ ಮುಸುಕನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳು.

ತೋರಣ ದುರ್ಗದಿಂದ ರಾಜಗಡ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರಳಿಯು ಮೇನಾದಹಿಂದೆ ರಘುನಾಥನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ದುರ್ಗವಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಗಿಡಗಳಲ್ಲದ ವೈದಾನದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ತನ್ನ ಆಯಾಸವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳಿಯು ನಿದ್ರಿಸುವ ಮನೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡುಹಸ್ತನಾಗಿ ಕಾವಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವೀಯಾದವಳು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದಿರಳು. ಪುರುಷನ ಪರಿಚಯ, ಅಗ್ರಹ, ಚಾಗ್ರತೆ—ವೊದಲಾದುವು ಹೆಂಗಸರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರವು. ಸರಳಿಯು ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದುವು.

ಸರಳೆಯು ಆ ಯೋಧನಿಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರೊಡನೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಡಿಸದೆ ಹೋದಳು. ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಅತನನ್ನು ತಡೀಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತ ಅವರು ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ರಾಜಗಡ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರು. ಜನಾರ್ದನನು ಪರ್ವತದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು 'ಅನುಜ್ಞೆಯಾದರೆ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆವು' ಎಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧೀಶನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು.

ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಭೋಜನಾನಂತರ ರಘುನಾಥನು ಎಂದಿನಂತೆ ಮನೆಗೊಳಗಿಂದ ಹೊರಹೊರಡದೆ ಏನೋ ಕೆಲಸವಿರುವವನಂತೆ ಪಡಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ 'ಸರಳಾಲಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ—'ದೇವಿ! ಇನ್ನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಬಾಯಾರಿದವನಿಗೆ ಅಮೃತವರ್ಷಧಾರೆಯಂತೆ ರಘುನಾಥನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಸರಳಾಲಿಗೆ ಅಮೃತವಾಯವಾವುವು. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅವಳು ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ರಘುನಾಥನು ಪುನಃ ಅವಳೊಡನೆ ಮತ್ತೆ—'ದೇವಿ! ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನೀವು ನಾಳೆ ರಾಜರ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಿರಿ. ಈ ದಂದ್ರಸೈನಿಕನೂ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.' ಎಂದು ವ್ಯಾಕುಲಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಾಟಕಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡು ನಾರೀಜನರಂಭಿತವಾದ ಮಮತೆಯಿಂದ— 'ತಾವು ನಮಗಾಗಿ ಪಟ್ಟ ಪ್ರಯಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಭಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಹೊಂದಿಸಲೆಂದು ಕೋರುವೆನು. ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ನಾವೇನೂ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಲಾರವು, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

'ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯುಪಕಾರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಗಡ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಪರಮಭಾಗ್ಯವು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ದಂದ್ರಸೈನಿಕನ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನೀವೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರೆ ಅದೇ ನನಗೆ ಭಾಗ್ಯ. ಈ ದೀನನನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗಬೇಡಿರಿ.' ಎಂದು ರಘುನಾಥನು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ಸರಳೆಯು ಅವನ ಆಶೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಖವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಸಿದಳು. ಆಗ ರಘುನಾಥನು ಸಾಹಸದಿಂದ ಹೀಗೆ—

ದನು — 'ಈ ಬಡವನೈಕನು ದೊಡ್ಡ ಅಶೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಕೃಪಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡಿರಬಹುದು. ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವಂತೆ ನಂಬಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಫಲಕಾರಿಯಾದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಅವರೆಗೆ ಈ ದೀನನನ್ನು ಮರೆತು ತಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಅಡಿಗೆಡಿಗೆ ತರುವಿರೆಂದು ಅಶಿಸುವೆನು.' "

ವಿನೀತಭಾವದಿಂದ ಸರಳೆಯು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಘುನಾಥನು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದನು. ಸರಳೆಯು ಅವನು ನಡೆದ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರಬಿಟ್ಟು "ಸೈನಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಿರಂತರವೂ ನೀವು ಈ ದಾಸಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವಿರಿ—ಭಗವಂತನೇ ಸಾಕ್ಷಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ರಾಜಾ-ಜಯಸಿಂಹ)

ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ, ಜಸವಂತಸಿಂಗ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಅಸಮರ್ಥರೆಂದು ತಿಳಿದು ಔರಂಗಜೇಬನು ಅವರನ್ನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿದನು. ಅನಂತರ ಜಸವಂತಸಿಂಹನನ್ನೂ ಸುಲ್ತಾನ್ ಮೋಜೀಂ ನನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಶೆಗೆ ಕಳುಹಿದ ವಿಷಯವು ಈವೊಂದಲ್ಲೇ ತಿಳಿಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಷ್ಟೆ? ಅವರಿಂದಲೂ ಆ ಕೆಲಸವು ನೆರವೇರದೆಹೋಗಲು, ಬಾದಶಹನು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೀರಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ ಅಂಬರದೇಶಾಧೀಶನೂ ಆದ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ ದಿಲ್ಲೇರಖಾನನನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಶೆಗೆ ಕಳುಹಿದನು. ಇವರು ಗಿಒ೬೫ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂನಾನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನನಂತೆ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾಗಿರದೆ ಜಯಸಿಂಹನು, ದಿಲ್ಲೇರಖಾನನನ್ನು ಪುರಂದರ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ, ಸಿಂಹಗಡದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ರಾಜಗಡದಮೇಲಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೊರಟನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಹಿಂದೂ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡನು; ಅಲ್ಲದೆ ಜಯಸಿಂಹನ ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರತಾಪ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪರಿಮಿತ ಸೇನಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಜಯಸಿಂಹನಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ದೂರದರ್ಶಿಯೂ ನ್ಯಾಯವಿಚ್ಛೇದನೂ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ ಆದವನು ಭರಾ

ಖಂಡದಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಕಾಲೀನನಾದ ಫ್ರೆಂಚ್‌ಯಾತ್ರಿಕ ಚೆರ್ಚ್ ಎಂಬವನು ಬರೆದಿರುವನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈತನು ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಸಂಧಿಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜಯಸಿಂಹನು ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯವನಾದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಭುವಿನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ರಘುನಾಥಪಂತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು, ದೂತನಾಗಿ ಹೋಗಿ, — ಶಿವಾಜಿಯು ಮೋಸದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದಾತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವನೆಂದೂ ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದನಾದ ವಿಪ್ರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಜಯಸಿಂಹನು ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, —

“ ದ್ವಿಜಾನ್ವಣಿ! ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜರನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ರಜಪೂತರು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ.” ಎಂದನು.

ಇದಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಜಯಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸಭಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು, “ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಶಿವಾಜಿಪ್ರಭುಗಳು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಗುಡಾರದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿರುವರು” ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದನು.

ಸಭಾಸದರು ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ಜಯಸಿಂಹನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಹೊರಗೆಬಂದು ಆತನನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಫೀಠದ ಬಲಗಡೆ ಕುಳಿರಿಸಿದನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುವು ಈ ಆದರದಿಂದ ಬಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಜಯಸಿಂಹನು, — “ರಾಜಾ! ತಾವು ನನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.”

ಶಿವಾಜಿ: — ರಾಜಾ! ಈ ದಾಸನು ತಮ್ಮ ಅವ್ಯಕ್ತೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಎಂದಾದರೂ ನಡೆದಿರುವನೆ? ರಘುನಾಥಪಂತನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯಮೂಲಕ ಈ ದಾಸನಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಅವ್ಯಕ್ತೆಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ದಾಸನು ಬಂದಿರುವನು. ತಮ್ಮ ಉದಾರವಾದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನಾನು ತುಂಬ ಸನ್ಮಾನಿತನಾದೆನು.

ಜಯ: — ಅಹುದು; ರಘುನಾಥಪಂತರ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿಯು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರುವುದೇ? ರಾಜಾ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಫೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ಡಿಲ್ಲಿಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡುವೆನು. ರಾಜಪುತ್ರನ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗದು.

ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹ, ಶಿವಾಜಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಅನಂದಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಲ್ಲದಮೇಲೆ ಕೈಯೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಾಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯಸಿಂಹನು ಹೀಗೆಂದನು: — “ರಾಜಾ! ತಾವಾಗಿಯೇಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆವೆಂದು ಖೇದಪಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಂದಿನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ರಾಜಪುತ್ರನು ತನ್ನನ್ನು ನಂದಿದವರ ಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಮಾಡನು. ಈಗಲೇ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು. ನನ್ನ ಅಜ್ಜಾನುಸಾರ ರಾಜಪುತ್ರರು ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮ ಸುದ್ದಿಗೆ ಬಾರರು. ನೀವು ಬಂದಂತೆಯೇ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಹೊಂದಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ.

ಶಿವಾಜಿ: — ಮಹಾರಾಜಾ! ಭವಾದ್ಯಶರಾದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ನನಗೆ ಖೇದವಿಲ್ಲ; ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಯಾವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನೋ, ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಮಪಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅಂತಹ ಉದ್ಯಮವು ಇಂದಿನಿಂದ ಭಂಗಹೊಂದುವುದೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಪಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.

ಜಯ: — ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಏತಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸುವಿರಿ?
ಶಿವಾಜಿ: — ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಯತೋಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವು. ಗೀತೆಯ ಅರ್ಥವು ಇಂದು ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವೂ ಧರ್ಮವೂ ಮಹತ್ವದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವು ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಅಂತಹ ರಾಜಪುತ್ರರ ರಾಜನು ಯವನರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವನೆ? ಜಯಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರು ಮೈಲಂಥ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ?

ಜಯ: — ಕ್ಷತ್ರಿಯಪ್ರವರ! ಅದೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತದ ಖೇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ರಾಜಪುತ್ರರು ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಒಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ವರೆಗೂ ಡಿಲ್ಲಿಯವರಕೂಡ ಹೋರಾಡಿ ವಿಧಿವಿಲಾಸದಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದರು. ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೆಯನೂ ವೀರಾಗ್ರಗಂಭೀರನೂ ಆದ

ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡುವೆನು. ರಾಜಪುತ್ರನ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗದು. ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹ, ಶಿವಾಜಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಅನಂದಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಲ್ಲದಮೇಲೆ ಕೈಯೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಾಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಯಸಿಂಹನು ಹೀಗೆಂದನು: — “ರಾಜಾ! ತಾವಾಗಿಯೇಬಂದು ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದೆವೆಂದು ಖೇದಪಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಂದಿನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಿರಿ. ರಾಜಪುತ್ರನು ತನ್ನನ್ನು ನಂದಿದವರ ಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಮಾಡನು. ಈಗಲೇ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು. ನನ್ನ ಅಜ್ಜಾನುಸಾರ ರಾಜಪುತ್ರರು ಯಾರೂ ನಿಮ್ಮ ಸುದ್ದಿಗೆ ಬಾರರು. ನೀವು ಬಂದಂತೆಯೇ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಹೊಂದಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರಹಲಾದನನ್ನು ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಸಂತಿಯವರು ಕೂಡ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಮಹಾರಾಯ ರಾದ ನಿಮಗೂ ವಿವರವೆಂದೇ ನಂಬುವೆನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಅಪ್ಪು. ಆ ವಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಪರಮಶತ್ರುಗಳಾದ ಅವರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಮುತವರ್ಜಿಯೇಕೆ?

ಜಯ:—ಎಂದು ದಿಲ್ಲಿಯ ಶರಣ ಸೇನಾಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೊಂಡೆನೋ ಅಗಲೇ ಅವನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸುರಪಡಿಸುವೆ ನೆಂದು ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಅಲ್ಲವೆ? ವಾಗ್ಧಾನಮಾಡಿದಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯತಕ್ಕವನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಎಲ್ಲಾ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವು ಪಾಲನೀಯವೆ? ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪರಮ ಶತ್ರುಗಳೂ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರಮದ್ರೋಹಿಗಳೂ ಆದ ಅವ ರಲ್ಲಿ ಸಮಯ-ನಿರೀಕ್ಷಣವೇ?

ಜಯ:-- ತಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದು ಕೂಡ ಹೀಗೆ ನ್ನು ತಿರು ವೆರಿ? ರಾಜಪುತ್ರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ನೂರಾರು ವರುಷಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದರು. ಅಡಿಗಡಿಗಿ ಜಯಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಾಜಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಯೂ ಸರ್ವದಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ನಮಗೆ ಆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗೌರವವು ತಪ್ಪಿದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯವಾಲ ನೆಯ ಗೌರವವು ನಿಂತಿರುವುದು. ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ವಿದೇಶ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮಿತ್ರರವ:ಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಪುತ್ರನೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಸನ್ಮಾನವು. ರಾಜಾ-ತೋಡರ ಮಲ್ಲನು ಮಗದೇಶನನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಮನಸಿಂಹನು ಕಾಬೂಲದಿಂದ ಒರಿಸ್ಸಾದ ವರೆಗೂ ದಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಜಯವನ್ನು ನೆಟ್ಟನು. ಯಾರೂ ವಿಸ್ತಾರವಿಘಾತಕರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊಗಲಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ತಪ್ಪೆಂದು ಯಾರೂ ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭು| ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಾತೇ ಸಂಧಿಪತ್ರವು. ಅನೇಕ ಸಂಧಿಪತ್ರಗಳು ಸುಳ್ಳಾದುವು. ಆದರೆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಅಡಿದವಾತನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸನು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಜನವಂತಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರೂ ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಸರಾದವರಲ್ಲವೆ? ಅವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?

ಜಯ:— ಆತನು ರಾಜಪುತ್ರನು, ವೀರಶ್ರೀಷ್ಯನು;—ಧರ್ಮ ಪರಾಯಣನು—ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆತನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಷ

ಭಾಗ ಸಮಭೂಮಿ. ಸೈನಿಕರು ಕಂಗೆಟ್ಟವರಲ್ಲ; ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜುವವರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾನಾತನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವೆನು. ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ನನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತಿದರೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದು ಸನ್ಮಾನಿಸುವೆನು.—ಅಧವಾ—ಸ್ವದೇಶಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದರೂ ಮಹಾನುಭಾವನೆಂದು ಮೂಜಿಸುವೆನು. ಯಾವದಿನ ಆತನು ದಿಲ್ಲಿಯ ಶರಣ ಸೇನಾಪತಿಯಾದನೋ ಆ ದಿನವೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೇವಕನಾದನು. ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಜನವಂತಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಯಶೋರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಂಕವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳನು. ಸೇವ್ರಾನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೀಬನಿಂದ ಹಿಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು ಮೊದಲು ಆತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವನು; ಆದರೂ ಅನರ್ಹವಾದ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಮಾಡನು.

ಜಯ:ಸಿಂಹನು ಜನವಂತಸಿಂಹನಂತಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಶಿವಾ ಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು—“ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವವ ರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು ನಿಂದ್ಯವೆ? ಭ್ರಾತೃಭಾವದಿಂದ ಸಹವಾತಿಯಾದ ಹಿಂದುವಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು ಅಸಾ ಧ್ಯವೆ?”

ಜಯ:— ನಾನು ಅರೀತಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾರಣ ದಿಂದ ಜನವಂತಸಿಂಹನು ಔರಂಗಜೀಬನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಗಳು ನೋಡುತ್ತಿರಲು—ಭಗವಂತನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿರುವನು. ನೀವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅವನೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೇವಕನಾದರೂ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಕವಟಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಕವಟಿತನವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತವೆ?

ಶಿವಾಜಿ:— ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಅವರು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ದಿಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸೇನೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವೆ ನನು. ದೈವವತದಿಂದ ನಾವೀರ್ವರೂ ಪರಾಜಿತರೂ ನಿಹ ತರೂ ಅಗಬಹುದು!

ಜಯ:— ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವು. ಕವಟಿವರ್ತನದಿಂದ ಬದುಕಿ ದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆಯೇ!

ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿದ ಮುಖವನ್ನೆತ್ತಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು—“ಮಹಾರಾಜಾ! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಕೂಡ ಮರ ಣಕ್ಕೆ ಹೆದರುವರಲ್ಲ. ಸತ್ತುಹೋದರೆ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ಕೈಗೊಳ್ಳ

ಸಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಭವಾನೀದೇವಿಯ ಸಮಕ್ಷ ದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವೆನು; ಇಲ್ಲವೆ—ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿ ಬಿಡಿರಿ.—ಅನಂದದಿಂದ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವೆನು: ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಯಾವುದು ನಿರಂತರವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಂಥ ಹಿಂದೂಸಮಾಜದ ಉದ್ಧರಣದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೆ ಇಂದು ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಕ್ಷವಿಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳು ಉಳಿದರೆ ನನ್ನ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರುವುದೋ?—(ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ವೊಡಲಿನಂತೆ ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು).—“ಮಹಾರಾಜಾ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಂದೆಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಧೀರರನ್ನೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರನ್ನೂ ಯೋಧರನ್ನೂ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರನಂತೆ ಒಟಿಯಾದವನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. ತಾವು ಪಿತೃಸ್ವಧೃತರಾಗಿದ್ದು, ನನಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೊಂಕಣಪ್ರದೇಶದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಭವಾನೀದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದೂ—ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದಳು. ಆ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಶರೀರವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ, ಅನೇಕದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪುಂಜನ! ಈ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ನಿಂದ್ಯವೇ? ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯದೇ?—ಮಗನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಧಿಸಿರಿ.

ದೂರದರ್ಶಿಯೂ ಧರ್ಮಪರಾಯಣನೂ ಆದ ಜಯಸಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಶರುವಾಯ ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ “ಶಿವಾಜೀರಾಜಾ! ನಿಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆಂತಲೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮಹೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೋರಿಸಿ, ನನ್ನ ಕುಮಾರನಾದ ರಾಮಸಿಂಹನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಮೊಗಲ್‌ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ವಾಸದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ವಿಲಾಸನುಗ್ನವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ರಮಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತವಾಗಿ ಪತನೋನ್ಮುಖದಂತೆ ನಿಂತಿದೆ. ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪತಡವಾಗಿಯೇ

ಈ ರಾಜ್ಯವು ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಅನಂತರ ಹಿಂದುಗಳ ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇವನವು ಅಂಕುರಿಸಿ ಪ್ರಬಲಿಸಿ ಆದರೆ ಯೌವನೋತ್ಸಾಹವು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಭವಾನೀದೇವಿಯು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಒಟುಮಾಡಲಿ.

ಜಯಸಿಂಹನ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅನಂದದಿಂದ ಶರೀರವು ರೋಮಾಂಚಿತವಾಗಲು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ— “ಮಹಾರಾಜಾ! ಹಾಗಾದರೆ ಪತನೋನ್ಮುಖವಾದ ಮೊಗಲ್‌ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ್ರಾಸಾದಕ್ಕೆ ಭವಾದೃಶರಾದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಸ್ಥಂಭಸ್ವರೂಪರಾಗಿರುವರೇಕೆ?

ಜಯ:— ಸತ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಧರ್ಮವು. ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುವನಲ್ಲ. ಪತನೋನ್ಮುಖಮಂದಿರದೊಡನೆ ಬೀಳುವೆನು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸಿರಿ. ಕಪಟಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಲ್ಲಿಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಲೋಕವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವುದು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸೆನು.

ಜಯ:— ಕ್ಷತ್ರಿಯನೇ! ಕಪಟವರ್ತನವು ವೀರರಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಮಹತ್ತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ ಅದು ನಿಂದ್ಯವಾಗದು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆ. ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮವು ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಒಂದುದಿನ ಅವರು ಭರತಖಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಈಗ ನೀವು ಕಲಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆತುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪುಗಳಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಡಿರಿ. ಈಗ ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಾಳೆ ಅವರು ದೇಶಗಳನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡುವರು. ಇನ್ನೂ ಅವರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡರು. ಕೆಲವುಕಾಲದೊಳಗೆ ಹಿಂದೂದೇಶವನ್ನು ಆಳುವರೆನ್ನಿಸುವರಿಗೆ ನೀವೇ ಪ್ರಥಮ ಗುರುಗಳು. ನೀವು ಕಠಿಣಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಆದರೆ ಫಲವು ಬಹುಕಾಲ ನಿಂತಿರುವುದು. ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ ಈ ವೃದ್ಧನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿಂತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಿರಿ. ಮಾಯಾವೇಷಗಳು ಬೇಡವೆಂದು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿರಿ. ನೀವು ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿರೋಮಣಿಗಳು! ನಿಮ್ಮ ಮಹೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಅನೇಕಸಾರಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉತ್ತಮಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಕೊಡುವವರು ಮತ್ತಾರು? ನೀವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದ ಫಲವು ಬಹುಕಾಲ ನಿಂತಿರುವುದು. ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು.”

ಶಿವಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ತಾವು ನನಗೆ ಪರಮಗುರುಗಳು! ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಶಿರಸಾವಹಿಸುತ್ತೇನೆ; ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆನು; ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವೆನು.

ಜಯ:— ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಇಂದು ನಿಮಗೆ ಜಯವುಂಟಾದರೆ ನಾಳೆ ನಮಗೆ ಜಯವುಂಟಾಗಬಹುದು. ನೀವು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಿರಿ. ಘಟನಾಕ್ರಮದಿಂದ ನಾಳೆ ನಿಮಗೆ ಪುನಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಲಭಿಸದೆ ಹೋಗಬಹುದು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಜಗದೀಶನು ಯಾವರೀತಿಯಾದರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ಆದರೆ, ತಾವು ಅವನ ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಅಶಿಯು ಕೇವಲ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು. ಹಿಂದೂಸೇನಾಪತಿಯ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಭವಾನೀದೇವಿಯು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವಳು.

ಜಯ:— (ಮಂದಹಾಸದಿಂದ) ದೇವತೆ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದುದು; ಬಡಶರೀರವು ಇನ್ನು ಬಹುದಿನಗಳು ನಿಲ್ಲದು. ಆದರೂ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದು.

ಶಿವಾಜಿ:— ತಮ್ಮನ್ನು ಭಗವಂತನು ಚಿರಾಯುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಲಿ.

ಜಯ:— ರಾಜಾ! ಇನ್ನು ನಾನು ಅವಶೇಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮೊದಲು ನಾನು ಪಹಜಹಾನನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇದ್ದೆನು. ಈಗ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಬೇವಿಸಿರುವವರೆಗೂ ಈ ವೃದ್ಧನು ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸನು. ಆದರೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯವುಂಗೆವೆ! ನೀವನ್ನು ನಿಕ್ಷಿಂತೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಮೊಗಲಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಇನ್ನು ನಿಲ್ಲಲಾರದು. ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದುಗಳ ಪರಾಕ್ರಮವೂ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯೂ ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಬಲ್ಲದು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಆನಂದಬಾಷ್ಪಾಕುಲಿತರೋಷನನಾಗಿ ಜಯ ಸಿಂಹನನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು—“ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ! ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳೇ ನಿಜ! ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲಾರೆನು. ಆದರೆ, ಘಟನಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮರಳಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ; ಕ್ಷತ್ರಿಯವುಂಗೆವಾ! ಆಗ ಒಂದುದಿನ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆನು; ಮತ್ತೆ ಪಿತೃಸದೃಶರ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಹತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ದುರ್ಗದ ವಿಜಯ)

ದ್ವೈಪ್ರದೇಶಿಯೇ ಸಂಧಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮೊಗಲಾಯರಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು ಜಯಿಸಿದ ಆಯಾ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ನಾವಾವಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಅಹಮ್ಮದ್‌ನಗರದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಮೂವತ್ತೆರಡು ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಏಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಚಹಗೀರಾಕಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಆನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು, ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎಂಟು ವರ್ಷ ಮಯಸ್ಸುಳ್ಳ ತಂಭುಬಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗನನ್ನು ಪಾಂಚಜಾಂಬಿ ಮುನ್ನ ಬದಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಜಯ ಸಿಂಹನು ಬಿಜಾಪುರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಪಾಹಜಿಯು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನು ಸಂಧಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಶಿವಾಜಿಯು ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಶಿವಾಜಿಯು ಜಯಸಿಂಹನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿ ಸುಲ್ತಾನನಾದ ಅಲಿಅದಿಲ್‌ಷಹನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾವಳರ ಸೈನ್ಯಗಳು ತಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಪರಸ್ಪರ ವೈತ್ರಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಜಯ ಸಿಂಹರ ವಿಶ್ವಾಸವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುತ್ತ ಕಲಿತು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಡಿಗಡಿಗಿ ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಜನಾರ್ದನನೂ ರಘುನಾಥನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರವಾತ ಲ್ಯವನ್ನಿರಿಸಿದ್ದನು. ಇವನು ಬರುವುದು ತಡವಾದರೆ ಜನಾರ್ದನನೇ ಹೇಳಿಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬಳಿ ಬಂದು ನಾನಾನಿಧಿ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವನು ಪಕ್ಕದ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸರಳಿಯು ಅವರ ವಚನ

ಗವನ್ನು ಅಾಲಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತ, ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಯಾವೂ ಬಾರದಿರಲೆಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ಊಟಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ರಘುನಾಥನು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಸರಳಬಾಶಿಯು ಅವನನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಭೋಜನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಆತನು ಮೃದುಸ್ವರದಿಂದ ಯಾವುದೋ ಹೇಳಿದರೆಂದು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೋದಡುವಾಗಲೂ ಆತನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರನೀಯಲಾರದೆ ಹೋಗುವಳು; ಆಗಂದೇ ಅವನು ತನ್ನ ಮಹತನಾಡಲು ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂತರ ದೂತಿಕಾ ಮುಖದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಸ್ವರ ಹೇಳಿಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಸಮಾಧಾನವು ಅವಶ್ಯಕವೇ? ಸರಳಿಯು ಕನ್ನಡನ ಪೋರಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪುನಾಥನು ಬಲ್ಲನು; ರಘುನಾಥನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸರಳಿಯು ಸರಳಬಾಲೆಗೆ ಗೊತ್ತು. ಇಬ್ಬರ ಚಿತ್ತಗಳೂ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಣಯಸಂಭಂದವು; ಆದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಅನಿವರ್ತನೀಯವಾದ ಸಮ್ಮೋಹದಲ್ಲಿ ತೋಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ವಿಜಾಪುರದ ಅಧೀನತೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಶಿವಾಜಿಪ್ರಭುವು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದುರ್ಗವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ತಾನು ಯಾವ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನೋ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರಸಂಗಡಲೂ ತಾನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಸೈನಿಕರಾರಿಗೂ ಆ ವಿಷಯವು ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ೫-೬ ಹುಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನ ವಿಚಾರದ ಸವಿವಾದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಯಾವ ಗುಡಾರವು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಿರಮಂದಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರೂ ಮಾವಳರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಒಂದು ಜಾವದ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದಮೇಲೆ ರುದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಸೇಳೆ ಶಿವಾಜಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಚೈತ್ರಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ಎರಡು ಜಾವದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆತನು ರುದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಆ ದುರ್ಗವು ಒಂದು ಉತ್ತುಂಗಶೃಂಗದಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಯುದ್ಧಸಮಯವಾದುದರಿಂದ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವೆ ದಾರಿಯು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಉಳಿದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಗಿಡಗಳಿಂದಲೂ ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ್ದ ಒಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ದುರ್ಗವನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕೆಂದು ಶಿವಾಜಿಯು

ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಪದಾತಿಗಳು ಬಿಡಾರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿತು ಕೊಳುತ್ತ, ಕೆಲವುಕಡೆ ದುಮುಕುತ್ತ, ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಗಮ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸವಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರನ್ನು ನಿಟ್ಟುರೆ, ಅರಿತಿಯಾಗಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತಬಲ್ಲವರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅರ್ಧವಾರು ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಾಕಾರದಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀವಟಗಗಳ ಕಾಂತಿಯು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ದೃಷ್ಟಧವಾಯಿತು. ಸವಾಯಿಯು ಚಿಂತಾಮನಗೈನಾದನು. ಆತನ ಬರುವಿಕೆಯು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು? ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹೋಗುವಂತೆ ಆಪ್ತನೇ ಮಾಡಿದನು. ಅನರು ಗಿಡಗಳ ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಡೆಗಳ ಹಿಂದೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹತ್ತುತ್ತ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ಸವಿಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರು ಒಂದು ಸಮಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಮೇಲಿಂದ ಬೆಳಕು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಮೇಲಿರುವವರು ಕೆಳಗಿರುವವರನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಶಿವಾಜಿಯು ಕಂಬಂತೆ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಎಂಭತ್ತು ಗಜಗಳ ದೂರದವರೆಗೆ ಯಾವ ಮರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟಿಯು ಗೋಡೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ದಾಟುವುದು ಹೇಗೆ? ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಹು ದೂರ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ, ಕೆಳಗಿಳಿದು ಪುನಃ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ನೊದಲೇನೂರಿಸ್ಸೋದಯವಾಗುವುದು. ಶಿವಾಜಿಯು ಒಂದುಕ್ಷಣ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ತಾನಾಜಿಯು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಅವನ ಆಗಮನವನ್ನು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೇವಕರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ತಾನಾಜಿಯು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಮೃದು ಸ್ವರದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯ ಸಂಗಡ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ "ಆ ದಾರಿಯೇ? ಅಗಲಿ, ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ಹೇಳಿದನು.

ಮಳೆಯ ನೀರು ಕೆಳಗೆ ಸಿಡ್ಡು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವುಹಳುವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಪಕ್ಕವು ಚಕ್ಕು ನದಿಯಂತೆಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸೈನಿಕರು ಅದರಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿನೆಡೆದುಕೊಂಡುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದುರ್ಗದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಿರದು. ಅದುದರಿಂದ

ರಘುನಾಥಸಿಂಹ

ಸೈನಿಕರಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಆ ಪ್ರವಾಹದ ನಡುವೆ ನಡೆದು ಶಿವಾಜಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಭವಾನೀದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆತನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬರಗದನು. ನೋಡಲು ಅವನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಬಾಣವು ನೆಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಪುಂಜುನು ಪುಂಜುವಾಗಿ ಶರವರ್ಷವು ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದುರ್ಗದ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ರಕ್ಷಕ ಭಟರು ಶಿವಾಜಿಯ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪತಾಕೆಯು ವೃಕ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಬಾಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಸೈರಿಗಳು ಬಾಗರೂಕರಾಗಿರುವರೆಂದು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಗೋಡೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಓಪಗಳು ಉಬಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಕ್ಷಕ ಭಟರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಗೋಡೆಗೆ ಎಂಬ ಅಡಿಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಶಿವಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, - "ರಾಜಾ! ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಲವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯಾದರೂ ಈ ದುರ್ಗವು ನಮಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು. ಈ ದಿನದ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಮಗೆ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯನಿಂದ "ಏನು? ಜಯಸಿಂಹನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಡವೆ? ರುದ್ರ ಮಂಡಲವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೃತ ನಾಗಬೇಕು." ಎಂದನು.

ಸಾಲುಮರಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ವರನ್ನು ಮೋಸಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೇ ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿ ಬಂದುಕಾಣುಗಳ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ದುರ್ಗವು ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ರಕ್ಷಕಭಟರೂ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನಿಕರೂ ಅಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗಳ ಹೊಡೆದಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಗ ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು, - "ಸುಭಟರೇ! ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಿರಿ; ಈ ದಿನವೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕು. ತಾನಾಜೀ! ನಿಮ್ಮ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಇಂದು ತೋರ್ಪಡಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಉತ್ತಾಹದಿಂದಾಡಿದನು.

ಪ್ರಭವಾಕ್ಯದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ತಾಹತಾಲಿಗಳಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನು ಸವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಿಡದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಒಬ್ಬ ರಕ್ಷಕಭಟನು ಅದೇನಿರಬಹುದೆಂದು ನೋಡಲು ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕೂಡಲೆ ಒಬ್ಬ ಮಾವಳ ಸೈನಿಕನು ಅವನನ್ನು ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನು ಮೊಮ್ಮನೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು.

ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆದ್ದಿಬ್ಬರಾಗಿ ಮುನ್ನೂರು ಮೂರು ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದರು. ಶಿವಾಜಿಯು ಕೇಳಿದಂತೆ ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಅಡಗಿರುವುದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡದೆ ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿಸಲು ಗಂಡನು. ಆಗ "ಪರಪರ ಮಹಾದೇವ." ಎಂಬ ಮಹಾಬಲವ್ಯಯಯುಧನಾದವು ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ಸೈನ್ಯವು ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮಿಕ್ಕಬಲವು ವೃಕ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದು ಮುನ್ನೂರು ಮೇಲೆ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಕತ್ತಿ ಈಟಿಗಳ ಹಿಡುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಆ ಶರವಗಳಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ವಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ಯುದ್ಧರಂಗವು ಹೊದ ಬೇಟೆಯಾಯಿತು. ರಕ್ಷಕವು ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹುಲಿಯಿತು. ಅಘಘನರೂ ಕೈಲಾಗದವರಲ್ಲ. ಅದರೂ ನಾಗಾ ಕೆಳಗಿಳಿದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶರಪರಪರಗಳಿಂದ ಅವರ ಬಲವು ಕ್ಷಯವಾಗಿ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಬಂದಿತು.

ಈ ರೀತಿಯುಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಆಕಸ್ಮಿತವಾಗಿ ದುರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಬಿಚಿತು. ಎಂಬ ಸಿಂಹನಾದವು ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಅದ್ದಾಗಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಕೂಡಲೆ ರಕ್ಷಕದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಜವುತ್ರನೊಬ್ಬನು ರುದ್ರಮಂಡಲ ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮೇಲೆ ದುಮಿಕಿ, ಪರಾಣರ ಪತಾಯಕೆಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಬಿಡಿದು, ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿ, ಆ ರಕ್ಷಕಭಟನನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ. ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ "ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಜಯ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿಹೇಳಿದನು. (ಈತನೇ ರಘುನಾಥಸಿಂಹನು.)

ಓಂದುಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ

ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಜಾನುಬಾಹುವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆತನ ಸೌಕುಮಾರ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಛಾತ್ರತೇಜವು ಉಕ್ಕುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ರಕ್ತದಿಂದ ನೆನೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಹಸ್ತಗಳೂ ಬಾಹುಗಳೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಧಿಸಿ, ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆತನ ಕರಬದ್ಧವು ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂದಲುಗಳ ಕುಚ್ಚುಗಳು ಮಾುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಡಗಿನ ಇದಿರಿಗೆ ಅಲೆಗಳ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ವಿರನ ಇದಿರಿಗೆ ಶತ್ರುಸಮೂಹವು ನಿಲ್ಲದೆ ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಓಡತೊಡಗುವು. ರಣಾಧೀನವತೆಯು ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಡ್ಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಕಾಶದಿಂದ ರುದ್ರಮಂಡಲದರ್ಗ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ತಿಯ ಭವಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತದೇಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಗೋಚಯ ಮೇಲೆ ಶತ್ರುವು ಹತ್ತಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಓಡಿ ಬಂದು ರಘುನಾಥನನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ ಭರ್ಚಿಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ರಘುನಾಥನು ಅದ್ವಿತೀಯನು. ಆದರೆ, ಬಹುಮಂದಿಯ ಇದಿರಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ನಿಂತು ಹೋರಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆತನ ಜೀವನವು ಸಂತಯಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆಗ ಮಾವಳರು ರಘುನಾಥನ ವಿರಂಪಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ಸಾಹವಂತರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಗೋಚಯ ಹತ್ತಿ ರಕ್ಕೆ ಓಡಿದರು. ದುಮುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಾರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣರಾದ ಮಾವಳರು ಚಿಗನೆ ಆ ಗೋಚಯ ಮೇಲೆ ಪಾರಿ ಕಾರ್ಮುಗಿಲಿನಂತೆ ರಘುನಾಥನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿದ್ದ ಆಘ್ರಾಣರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಿಗಳಂತೆ ಬಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಸುಜ್ಜುಗುಜ್ಜಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರಚಂಡ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದರು.

ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವಾಜಿ ತಾನಾಜಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಗೋಚಯ ಮೇಲಿಂದ ದುರ್ಗದೊಳಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದರು. ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಕೂಡಲೇ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸವಿಾಸಿಸಿದನು. ಅದು ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದುದು. ಕಾವಲಿನವರನ್ನು ಕೊಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದರು. ಕಿಲ್ಲೇದಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ಶಿವಾಜಿಯು, 'ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಡಿಸುವೆನು.' ಎಂದು,

ಅದಕ್ಕೆ 'ಕಾಫರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯೆನು; ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಸುಡಿಸುವೆನು. ಎಂದು ಕಿಲ್ಲೇದಾರನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಪಂಜುಗಳನ್ನು ತಂದು ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿಸಿದರು. ಮೇಲಿಂದ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನೂ ಅವನ ಹಿಂಬಾಲಕರೂ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡತೊಡಗಿದರು. ಕೆಲವರು ಹಿಂದುಗಳೂ ಮೃತಪಟ್ಟರು. ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಉರಿಯು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿತು. ಮೊತ್ತವೊದಲು ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಕಿಟಕಿಗಳೂ ಉರಿದುಹೋದುವು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆ ಉನ್ನತವಾದ ಅರಮನೆಯು ಉರಿಯು ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಸುಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಆ ಬೆಳಕು ಬಹುದೂರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದುರ್ಗವನ್ನು ಹಿಂದುಗಳು ಸುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ, ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಉರಿಯನ್ನಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟನು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಸಪರಿವಾರನಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಧುಮಿಕಿ ಆಯುಧದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಡೆದೀತು? ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಅವನ ಸರಿವಾರದವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಅವನ ವೈಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಗಾಯಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಅವನು ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಭಯಂಕರನಾಗಿ ವೈರಿಗಳ ಸಂಗಡ ಕಾದಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡರು. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಡ್ಡುಗಳು ಮೇಲಿಕ್ಕೇದ್ದುವು. ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಜೀವಿಸುವನೆಂಬ ಆಶೆಯು ಹೋಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಸ್ವರದಿಂದ 'ಕಿಲ್ಲೇದಾರನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರಿ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಯಬೇಡಿರಿ.' ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದರು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟರು ಉರಿಯನ್ನಾರಿಸುತ್ತಿರಲು ದುರ್ಗದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಐದುನೂರು ಮಂದಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸೈನಿಕರು ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ವೈರಿಗಳನ್ನು ಭ್ರಮೆಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮುಂದಾಗಿ ನೂರುಮಂದಿ ಪದಾತಿಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಆಘ್ರಾಣರು ಐನೂರುಮಂದಿಯೂ ಆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿಹೋದರು. ಆ ನೂರು ಮಂದಿಯೂ ಗಿಡಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಫಲಾಯನಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮೋಸ ಹೋಗಿ, ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಶಿವಾಜಿಯು

|| ಶ್ರೀಃ ||

ವಂದೇತ್ಯಾಂ ಭೂದೇವಿ ಆರ್ಯಮಾತರಮ್ |
ಜಯತು, ಜಯತು, ಪದಯುಗಲಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ವಂದಿನಿ

→*(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)*←

* ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಯಃಪ್ರಭು |
ದಾಸ್ಯನ್ನಿ ನುಮಯೇ ಚಾನ್ಯೈದ್ಯದೃಷ್ಟಾಃ ಪಥಿಗೋಚರಾಃ || *

ಸಂಪುಟ ೩

ರೌದ್ರಿ-ಶ್ರಾವಣ-೧೯೨೦-ಆಗಸ್ಟ್

ಸಂಚಿಕೆ ೧೦

ದೈನ್ಯವ್ರಾಥನೆ

(ಸಾಕಿ ಧಾಟಿ)

ಕಳಿಯೇರುವ ಮುಖ ಬಿಳುಪೇರಿತೆ ಶಿವೆ ಬಳಲಿದೆಯೇಕೀಪರಿ ತಾಯೆ |
ನಳಿನೋದರ ನರಸಿಯೆ ನಿನಗಾಗಿದ ಕಳವಳಕಾರಣಮೇಂ ನುಡಿಯೆ ||೪ ||

ನಸುನಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಸವಳಿವಂದದೆ ಬಿಸಿಕಂಬನಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವೆ |
ಬಿಸುಸುಯ್ಯಲರಂ ಬಿಡುತಿಡಕಾರಣ ಮುಸಿರೆನ್ನೊಡನದತಾಯೆ ||೧ ||

ಮ್ನಾನಮುಖದಿ ದುಮ್ನಾನವತೋರುತ ಮೌನವತಳಿದೀಪರಿಕುದಿದು |
“ಹಾನರ ಕೇಸರಿ ಬಾ ನಿಜಸುತನೆ ನೀನೆಲ್ಲಿಹ ನುಡಿಯೆನಗಿಂದು ||೨ ||

ಮಾತೆಯೆ ನೀಂ ಬಿಡು ಭೀತಿಯನಿನ್ನಾಸ್ತಾತಂತ್ರದ ಘನವೈಭವಮಂ |
ಪೂತನಿನಗೆ ಸಂ ಸಾದಿಸಿಕೊಡುವೆಂ ಪೋತನ ನುಡಿಯಿದು ದಿಟಿಮೆನುತಂ || ...೩ ||

ಭರವಸೆಯಿತ್ತೆನಗಂತೆಯೆ ಕಾರ್ಯವನೆರೆವೇರಿಸೆ ತತ್ತರನಾಗಿ |
ಪರಿಪರಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾದರೂ ಭೃತಿ ಗೆಡದಂತಿದ್ದಾ ನಿಜಯೋಗಿ ||೪ ||

ಅಭಿಮತವಸ್ತುವ ಪಡೆಯುವಮುನ್ನಮೆ ಶುಭಚರಿತನೆ ನೀಂ ಮೈಗರೆದು |
ಪ್ರಭುನೀನೆಂದಿಹಪ್ರಜೆಗಳನಂಚಿಸಿ ವಿಭವದಿಸಾರಿದೆ ನೀನಿಂದು ||.....೫ ||

ಬಾಲನೆಬಾಸುತ ತಿಲಕನೆ ಕರುಣಾ ತೀಲನೆ ಭರದಿಂವೈದೋರು |
ಕಾಲವಿಳಂಬವನ್ನೆರೆಸೆ *ನೆನ್ನ ತ ಗೋಳಿಡುತಿಹುದೇನುಸಿರು ||...೬ ||

ಲೋಕೋತ್ತರಗುಣಸಂಪನ್ನನ ಈ ಲೋಕಕೆ ಮಾನ್ಯನೆನಿಸಿದವನಾ |
ಶೋಕದಿ ನೀಂಕಂಗೆಟ್ಟಿರೆ ಗತಿಯೇಂ ವ್ಯಾಕುಲವನುತಡೆದಿಟ್ಟಿನ್ನಾ ||..... ೭ ||

ಮನೆಮನೆಯೊಳಗುಂ ಬೆಳಗುತ್ತಿದನಂ, ತನಯನಘನಮಹಿಮೆಯನಿದನಂ |
ಘನಕನಕಾದಿಗಳೆಲ್ಲವ ನಿನ್ನಯ ಘನತೆಗೆಸಲುವಂತೆಸಗಿದನಂ ||.....೮ ||

ದೇತವೆ ತಿಲಕನ ಸಂದೇತದೊಳಾವೇತದೆ ಜಯಜಯಕಾರವನು |
ಘೋಷಿಸಿಮೆರೆವುದನೀಕ್ಷಿಸಿಮುದಪಡೆ ತೇಷಗಿರೀತನ ಸತಿನೀನು ||.....೯ ||

ಪ್ರಪನ್ನಾ ಮೃತಂ.

ಮುಂದೊಗದ್ದು—

|| ವಚನ ||

ಇಂತಿರಲು, ಕಾಂಚೇಪುರದೊಳು ಓರ್ವ ವೈಷ್ಣವಗೆ ಮೂಕನುಪುಟ್ಟ ಕೆಲವುಕಾಲವಿರ್ದು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು ಮಾತನಾಡುವುದಂಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ಇಷ್ಟದಿನಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಬಂದೆಯೆಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲು, ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಗೆ ಪೋಗಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಂ ಸೇವಿಸಿ ಬಂದೆನೆನಲು, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೆಗೆ ಪೋಗಿದ್ದು ದಿಟಮಾದೊಡೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ವೃತ್ತಾಂತಮಂ ಪೇಳೆಂದು ಮತ್ತವರು ಬೆಸಗೊಳಿ, “ಶ್ರೀಭೂತಪುಮಿಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶೇಷರು ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರ್ಪರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದೆನು” —

ಇಂತೆಂದು ಒಡನೆ ಅಂತರ್ಧಾನಹೊಂದಿದನು. ಅದಂಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಮಾನುಜರ ಮಹಿಮೆಯಂಕೊಂಡೊಡಿಯತಿರಾಜರ ಚರಣಂಗಳೇ ಗತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಪರಾಶರ, ವ್ಯಾಸ, ಕೂರೇಶ, ದಾಶರಥಿ ಮೊದಲಾದ ಎಷ್ಟುತುನಾಲ್ಕು ಪೀಠಸ್ಥರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾಗ ತತ್ಪೋಷಣವದೇಶವಮಾಡಿ ರಾಮಾನುಜರ ದಿವ್ಯವಾದಾರವ್ಯಂದಂಗಳ ಅಶ್ರಯವೇ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಸರ್ವರಂ ಸ್ವಾಮಿಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರು.

ರಾಗಾ|| (ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಉತ್ಸವ)

ಯತಿರಾಜರವತಾರ ತ್ರಿತಿಯೊಳಗುತ್ಕೃಷ್ಟವು | ಶೃಂಗೋಪನಾಧಮುನಿಯೂಮನರಿಗಿಂತ || ಪ || ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿ ಇವರೊಳಗೆ. ಶ್ರೀಷ್ಠ ರಾಗ ಅವತರಿಸಿ ವಿಷ್ಣು ಮತವನುಧರಿಸಿದರು ||೧|| ದಶಾವತಾರದಲಿ ನರಸಿಂಹ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ರವತಾರಗಳುತ್ಕೃಷ್ಟವೂ | ದಿವ್ಯದೇಶಗಳು ಶ್ರೀರಂಗ, ತಿರುಪತಿ, ತಿರುನಾರಾಯಣಪುರವು ಕರಿಗಿರಿಗಳು ಶ್ರೀಷ್ಠವು || ಯುಗಿಗಳೊಳು ಪರಾಶರವ್ಯಾಸಶುಕಶೌನಕರು ನಾರದಮುನಿಗಳು ಮಹಾತ್ಮರು, ಮನ್ನಾಧರವತಾರ ಮಹಿಯೊಳಗುತ್ಕೃಷ್ಟವು || ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸುಖವ ತೋರ್ಪುದರಿಂ || ೨ || ತಿರುವ್ಯಾಣಿಯಾಳ್ವಾರರಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದುದರಿಂ ಶ್ರೀರಂಗನಾಧನು ಶ್ರೀಷ್ಠನು | ತಿರುಕುಚ್ಚಿನಂಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂ ಶ್ರೀವರದರಾಜನೆ ಶ್ರೀಷ್ಠನು | ತೊಂದಮಾನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಒಲಿದಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೇಶ್ರೀಷ್ಠನು | ಶ್ರೀಯತಿ ರಾಜರಿಗೆ ಪುತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಚೆಲ್ವರಾಯನು ಶ್ರೀಷ್ಠರದರಿಂ ಶರಜಿತ್ತಾದರೆ ಶ್ರೀಷ್ಠರು || ೩ || ಭಕ್ತನಾಸ್ತುತಿಕೇಳಿ ಭರದಿ ಕಂಬದಿಂಬಂದು, ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪನಕೊಂದಾ ನರಸಿಂಹನು

ಶ್ರೀಷ್ಠನು | ಶಬರಿಯೆಂಜಲನುಂಡು ಸಖ್ಯವನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಪೊರೆದಾ ಶ್ರೀರಾಮಶ್ರೀಷ್ಠನು || ವೈರಿಗಳ ವರ್ಗದಲಿ ಸುಯೋಧನನಸೇರಿಸಿ, ವಿದುರನ ಮನೆಯೊಳುಂಡ ಚದುರಕೃಷ್ಣನು ಶ್ರೀಷ್ಠನು | ಬಹುಭಾಗವತಗೋಷ್ಠಿಯಲಿ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೆ ಶ್ರೀಷ್ಠರು | ಅನೇಕ ಪ್ರಜಗಳಿಗೆ ಪರಮಪದವಿಯ ನಿತ್ತವರು || ೪ || ನಾರಾಯಣನಾಜ್ಞೆಯನು ನಾಗರಾಜನುಕೇಳಿ, ನರಲೋಕದೊಳಗುದಿಸಿ ರಾಮಾನುಜರೆಂದೆನಿಸಿ | ಮಾಯಾ ಮೋಹಿತರಾದ ಮನುಜರೆಲ್ಲರನೋಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಹಸ್ತದಿಂ ಸರ್ವರನುದ್ಧರಿಸಿದರು || ಕಲಿಯುಗದವರು ಯತಿಪತಿಯು ವಾದ ಸಂಬಂಧಿಯಂ ಸರ್ವಪಾಪವ ಕಳೆದು ಸಾಯುಚ್ಯುಪಡೆಯುವರು || ಆಚಾರ್ಯನಾನ್ವಿದ್ಯವೇ ಶ್ರೀರಂಗಾದಿ ದಿವ್ಯದೇಶವು || ಇಹಪರಕೆ ಸರ್ವಬಂಧು ಯತಿಶಾಜರಿಂದನಿಜವು || ೫ || ನಿಜಾಚಾರ್ಯರಾದ ವಕುಳಾಭರಣ ಮುನಿಯೊಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವೆಲ್ಲವ ಪ್ರಪಂಚದೊಳ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದರು | ಜಗದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಾದುದರಿಂ ಪೆರಿಯನಂಬಿಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಪರಂಧಾಮ ಪಡೆದರು || ಕೂರೇಶ ದಾಶರಥಿ ಮೊದಲಾದನೇಕರು ಸ್ವಾಮಿವಾದವ ನಾಶ್ರಿಯಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಹೊಂದಿದರು, ಪಂಚಮೋಪಾಯದರ್ಧವ ರಿತ ಮಹಾತ್ಮರು ಯತಿರಾಜರೆಳು ಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಭವ ಬಂಧ ಕಳೆವರು || ೬ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು, ಭಾಗವತೇಶ್ವರಮರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಯತಿಗಳು ಅದ್ಭುತಮಹಿಮಾ ಪ್ರಕಾಶಕರಾಗಿರುತ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ, ಯುದ್ಧ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಭೀಷಣನಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ ಶರಣಾಗತಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪೇಳುತಿರೆ, ಧನುರ್ಧಾರಸನೆಂಬ ಶಿಷ್ಯನು ಕೇಳಿ ಧಿಗ್ಗನೆದ್ದು ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂದು—ಪತ್ತೀ ಪುತ್ರರೆಂದೊಡಗೂಡಿರುವೆನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂತುಲಭಿಸುವದೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲಂದತಿಳಿದು ಯತಿ ರಾಜರು, ಗುರುಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು, ಮುಕ್ತನಾದೊಡೆ ನಿನಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಮುಂಟಾಗುವದೆಂದು ಒಡಂಬಡಿಸಿ, ಸರ್ವವಿದ್ವತ್ ಶ್ರೀಷ್ಠರೂ ಕೇಳಿ ಆನಂದಪೊಂದಿದರು.

ರಾಗಾ|| (ಪುಷ್ಯವನ್ಮು ಧರಿಸುವ)

ರಾಮಾನುಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂ ಕಾಮಾದಿದೋಷಗಳ ಕಳೆದರು ಕುರ್ಬುಗಳು || ಪಲ್ಲ || ಶ್ರೀರಾಮನನುಸರಿಸಿ ಸರ್ವರೂ ಮೋಕ್ಷಪಡೆದಂತೆ ಯತಿಪತಿಯು ವಾದವಾಶ್ರಯಿಸಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನಂ ಸೇರಿದರು || ಅನು || ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಡತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿ

ಭಾವ ವಿಶ್ವಾಸವಂ ತಿಳುಹಿ | ಗುರುನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಮೆಂದು ಪೇಳಿ ಅವರೊಡನೆ ವ್ಯಕ್ತವೇ ವೈಕುಂಠವೆಂದರು || ೧ || ಮನ್ಮಥರು ವಾಸಮಾಳ್ವ ಕ್ಷೇತ್ರವು, ನೂರೆಯೆಂಟು ತಿರುಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು | ದೃಢಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರಂ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಅನಂದದೊಳಿದ್ದರು || ೨ || ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದಂತೆ ಯತಿರಾಜರ್ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸುಖುತಲರಲು, ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯಗುಂದಾಯುಷ್ಮಂತರಾಗಿ ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದೊಳಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು || ೩ || ಕೃತಯುಗದೊಳಪಾದಿಯೊಳು ವೃಥವಿಪ್ರಕಾಶಿಸತೀರಿ | ಧರ್ಮವೆಂತೆಂಬಭೇದನು ವಾಗು | ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳೊಡವಿಯೊಳೂರಿತು || ೪ || ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಕಾಲದಲಿ | ವೈಕುಂಠ ಭೂಮಿಯೊಂದೇ ಲೀತಿಯೊಳಿರಲು | ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಿಷ್ಟರ ಕಾಲದಂತೆ | ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಯು ಮಧರ್ಮರ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದರು || ೫ || ಲೀಲಾಸೂತನು ಬಂದ ಯತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾ ತಿರುತ್ತಯನು | ಪೇಳಿಕೇಳಿದ ಮನುಜಬೆಲ್ಲರು ದೇವದುರ್ಲಭವಾದ ವೈಕುಂಠಸೇವರವರು || ೬ ||

|| ವಚನ ||

ಶೇಷಾಂತಸಂಭೂತರಾದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಾದಿ ದಿವ್ಯದೇಶಗಳ ವಾಸದಿಂ ನೂರೈವತ್ತೈ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಪೋಗಲು | ಮನದೊಳು ಶೋಚಿಸಿ ರಂಗನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ತರಣಾಗತರಾಗಿ, ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಶತಾಯುಃಪಿಗ ಧಿಕವಾಯಿತೆಂದು ಸಿರಿ ಮೋಕ್ಷವಂ ನೀಡೆಂದು ಬೇಡಲು, ಸ್ವಾಮಿಯು | ವಸ್ತುವಿರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಮುಪಾಲಿಸುತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.ವುದನೆ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಪರಮ ಪರಮಿಯನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಂ ನೋಡಿ ರಂಗನಾಥನು, ಸಪ್ತದಿನಗಳೂಳು | ಸುಂಕ್ಷಿಯನೀವನು, ನಿಮ್ಮ ಮನದಿಷ್ಟಮಂ ಪೇಳೊಡೆ ಕೊಡ.ವೆನೆನಲು. ಯತಿರಾಜರು, ಯುಗೀವ ಲೋಕವನು ಯನ್ನ ಸಂಬಂಧಾಸುಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ಗೊ ಕೈಬೆಗೈಯ ಬೇಕೆನಲು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು | ಒಪ್ಪಿ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಶರಂಗೀಪ ಪ್ರಸಾದ ಸುವಿಟ್ಟ ಮಾಲಿಗಳನಿತ್ತಸನ್ನಾನಿಸಿ ಕಳುಹಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ರಾಗಾ || (ನಮೋರಾಮಾನುಜ)

ಕಸ್ತೂರಿರಂಗನ ಅವುಣಿಯಂ ಪಡೆದು, ಅರ್ಥಿಯುಂದಲೆ ಮಠಕೆ ನಡೆತಂದರು || ೭ || ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಪೀರಸ್ಥರಂ ಕರಿಸಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಂಬರಿಸಿ ಧರ್ಮವಂ ಬೋಧಿಸಿದರು || ೮ || ಸ್ವಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ ಬುದ್ಧಿಯಿರಿಸಿ ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದರು || ೯ || ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕೃಪಾಕೃಂಗಳಲ್ಲಿ | ವಿಶ್ವಾಸವಿರಿಸಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದರು || ೧೦ || ಅಹೋ ರಾತ್ರಿಗಳಲಿ ಇದ್ರಿಯಂಗಳಿಗೆ | ಅಧೀನರಾಗಿರಲಾಗಿದೆ-

ದರು || ೪ || ಸಾಮಾನ್ಯತಾಪ್ಯದೊಳುವಾಗಲೂ ಅಸಕ್ತನಾಗದೆ | ಭಗವದ್ವಿಷಯದೊಳು ಅಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು || ೫ || ಆಚಾರ್ಯರನು ಗ್ರಹದಿಂ ಜ್ಞಾನಿ ತಾನಾಗಿ, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಂಗಳಿಗೆ ಭೇದನನಾಗದೆ || ೬ || ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಂಗಳನ್ನು ಸಮಭಾವದಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದರು || ೭ || ಸುಗಂಧಗಳಾದ ಚಂದನ ಪುಷ್ಪತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು | ಆಪ್ತಾಣಿಸಲಾಗದಾವಾಗಲೂ ವಾಸನೆಯನು || ೮ || ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ, ಭಾಗವತರ ಆಶ್ರಯವೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು || ೯ || ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಾದವನು ಭಗವತ್ ಭಾಗವತ ಕೈಂಕರ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು | ರಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ದೇಯಾದರೆ ನಾಶನಹನೆಂದರು || ೧೦ || ವೈಷ್ಣವರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮುಖಾಯುಷ್ಕೆಂದೆ | ಅವನಂ ಉಪಾದೇಯ ಮಂದರಿಯ ತಕ್ಕುದು || ೧೧ || ಮಹಾಭಾಗವತರ ನೇಕವಚನದಲಿ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು || ೧೨ || ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು ಬರಲಾಕ್ಷಣವೆ ಕಂಡು | ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಅಭಿನವಿಪುಧವರನು || ೧೩ || ಭಗವದ್ಭಾಗವತಹರಿಗುರುಸಮ್ಮುಖದಿ | ಕಾಲ್ಮೀಡಲಾಗದೆ | ಸಿದ್ಧಗೈಯಲಾಗದು-ಎಂದರು || ೧೪ || ನಿರ್ದಿತಿಳಿದೇಳ್ದಾಗ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸದ್ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂ ಸ್ಮರಿಸತಕ್ಕುದು ಸರ್ವರು | ೧೫ || ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳೆರ್ಪ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ನೋಡಿ, ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವ ಜಿಸುತು ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದರು || ೧೬ ||

|| ವಚನ ||

ಏಂತು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಯು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ರೇನೆಂದೊಡೆ- ಹರಿಕೀರ್ತನೆಯಂ ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಂ ಪೂಜಿಸದೆ ಪೋದರೆ ಅಪಚಾರವೆನಿಸುವುದು, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಆಗಮನವಂ ಕಂಡು ಇದಿಗೊಂಡು ಅದರಿಸಿದೊಡೆ ಮಹಾದೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರರ ಸತ್ಯಧರನನು ಸರಿಸದೆ ಪ್ರಾಕೃತರನನು ಸರಿಸಿ ಪೊಗಳಿ ಬೀರಿವನ ಇನ್ನ ವೇ ವ್ಯರ್ಥವೆನಿಸುವುದು, ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಯಣನ ವಿಮಾನಮಂ ನೋಡಿ ಕರಗಳಂ ಮುಗಿಯಬೇಕಂತೆಯೇ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ವಿಮಾನಮಂ ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯಪಡಲಾಗದು; ಪ್ರಪನ್ನಂಗೆ ದೇವತಾಂತರ ಭಜನೆ ಯೋಗ್ಯವೆನ್ನಿಸದು, ಭಗವದ್ಭಜನೆಯೇ ಯೋಗ್ಯವೆನ್ನಿಸುವುದು. ಪುಣ್ಯಪುರುಷರಂ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅಸೂಯೆ ಪಡಲಾಗದು, | ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ನೆಳಲನ್ನು ದಾಟಲಾಗದು, ತನ್ನ ಛಾಯೆ(ನೆಳಲು)ಯಂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಿಸಲಾಗದು, ದರಿದ್ರನೋರ್ವನು ಬಂದು ಮೊದಲು ವಂದನೆಮಾಡಲು ಅನಾದರಣೆಯಂ ಮಾಳ್ವವರಿಗೆ ಮಹಾಪಾಪಕವು; ವೈಷ್ಣವರ ಕಂಡಾಕ್ಷಣವೆ ಮುಂದಾಗಿ ದಾಸೋಡಂ ಎಂದಭಿವಂದಿಸದಿರಲಪಚಾರವು. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ನಿರಾಲಸ್ಯಾದಿ

ಗಳ ನೋಡಿ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡದೆ, ಅವರ ಗುಣಸಂಕೀರ್ತನಮನೆ ಮಾಡುವುದು. ಭಗವದ್ರಾಗವತರ ವಾದೋದಕವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತರು ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯಲಾಗದು; ತತ್ಪರಹಸ್ಯತ್ರಯ ಜ್ಞಾನವಿಹೀನರ ವಾದೋದಕವಂ ತೆಗೆಯಲಾಗದು. ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ ರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ವಾದೋದಕಮಂ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಸ್ಕರ್ತವು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲು ಸರ್ಜೋಲನಾನಮಂ ಮಾಡಿ ಭಾಗವತರ ಶ್ರೀವಾದತೀರ್ಥಪರಿಗ್ರಹದಿಂ ಪುನೀತನೆನಿಸುವುದು. ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೌರವ ವಿದಿತಕ್ಕವುದು. ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾದವಿತ್ತೊಡೆ, ಉಪವಾಸ ನಿಯಮವೆಂದದಂ ತ್ಯಜಿಸಬಾರದು, ಒಂದು ದಿನಕೊಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಗುರುಗಳ ಸದ್ಗುಣವಂ ಸಂಕೀರ್ತಿಸುವುದು; ದೇಹಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಸಂಗಮಂ ಮಾಡಲಾಗದು. ಆಳ್ವಾರರಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸೂತ್ರಿಯಂ ನಿತ್ಯದೊಳೊಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲವಾದರೂ ಪಠಿಸತಕ್ಕವು. ದ್ವಯೈಕ ನಿಷ್ಕರಾದ ಪುರುಷಶ್ರೀಷ್ಠರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ಅರ್ಧಕಾಮಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರ ಸಹವಾಸವು ನಿಷೇಧವು. ಭಗವನ್ನಿವೇದನವಿಲ್ಲದೆ ಅನ್ನಂ ಭುಜಿಸಬಾರದು. ಪುಷ್ಪಚಂದನ ವಸ್ತ್ರತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸದೆ ಧರಿಸಲಾಗದು. ತನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗದು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗವ ಭೋಜನ ಪದಾರ್ಥಂಗಳಂ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸತಕ್ಕವು. ನಿತ್ಯಸ್ತೈವಿತ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಂಗಳಂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೈಂಕರ್ಯಮಂದೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕವು. ಭಾಗವತರೋಳ್ ದೈವಬುದ್ಧಿಯ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ವನಾಶಕವು. ಆಚಾರ್ಯರೋಳ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವತ್ವಮಂ; ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೋಳ್ ಜಾತಿಭೇದಮಂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಕಲವಿದ್ವಂಸಕವಾದ ಭಾಗವತ ಶ್ರೀವಾದತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಲಬುದ್ಧಿಯಂ ಮಾಡಬಾರದು. ಇಂತೆಂದು ಸಾತ್ವಿಕ ಧರ್ಮಂಗಳಂ ಬೋಧಿಸಿ ಯತಿಪತಿಯಂ ಎಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಪೀಠಸ್ಥರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು.

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಕರುಣಾರ್ಣವರಾದ ಯತಿೇಂದ್ರರು ಮುಕ್ತಿಹೇತುಕವಾದ ತತ್ವಾರ್ಥಂಗಳಂ ತ್ರಿದಿನ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಲು ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಪೇಳದಿರುವ ಗೊಥವಾಕ್ಯಾರ್ಥಂಗಳಂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮಿಂದಿಮೆಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಗಿರ್ಪುದೆಂದ್ವು ದಿನ್ನಿನೆ, ಅಕಿಂಚನ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಶಾಮಾನುಜಾಧ್ಯರು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನೆಗೆ ಇಂದಿನದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಕೊಡುವೆನೆಂಬ ವರವನ್ನಿತ್ತಕಾರಣ, ನಾನು

ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪೋಗುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರಂ ಕುರಿತು ಪೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆಂದ ವಾರ್ತೆಯಂ ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಮಹಾವೃಕ್ಷವು ಮೂಲಸಹಿತ ಮಹಿಗ ದೀಳುವಂದದಿ ತಟ್ಟನೆಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಲು, ಯತಿರಾಜರು ಅವರೆಲ್ಲರಂ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಅನೇಕ ಸಾಂತ್ವವಚನಂಗಳಿಂ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ದೇಹತ್ಯಾಗದೊಳಿರ್ಪವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ತಿಳಿದು, ಬುದ್ಧಿಯಂಪೇಳಿ, ಶರಗೋಪರೇ ಮೊದಲಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳ ಸ್ಥಾನವಂ ಪಡೆಯಲು ನಾವು ಯೋಗ್ಯರಾದರೆ ಪೋಗುವೆವು ನೀವಿಂತು ದುಃಖಿಸಿದರೆ, ಎಂದು ನುಡಿಯೆ ಕೇಳುತ್ತೆಲ್ಲರು ದುಃಖದಿಂ ಅಂಜಲಿಲ ಬದ್ಧರಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರವು ಜೀವಿಸಲಾರವು ಎನಲು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳಂ ಕರಸಿ, ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹವಂ ಮಾಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯಂ ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಅವರಿಗಿತ್ತು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದೊಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿಸಿ, ಯನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿಯಂ ಈ ವಿಗ್ರಹದೊಳಿಡಬೇಕೆಂದು, ಇಂತು ನೀವೆನಗೆ ಎನಗೆ ಸಂತೋಷವು, ನಿಮಗೆ ವಂಗಳವು ಉಂಟಾಗುವುದೆನಲು ಸರ್ವರೂ ಸಂತೋಷದಿಂ ಸೇವಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಅವತಾರ ಸ್ಥಳವಾದ ಶ್ರೀವೇರಂಬೂದೂರಿಗೆ ಅರ್ಚಾ ವಿಗ್ರಹವನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ದಾಶರಥಪುತ್ರರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪೂರ್ಣಕಳೆಯಂ ತುಂಬಿ ಕರುಣಿಸಲು ಅವರಪ್ರಣೆಯಂತೆಯೇ ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹವನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದರು. ಯತಿಪತಿಯ ಜನ್ಮದಿಂ ಪರಮ ಪವಿತ್ರತಮವಾದ ಭೂತಪುರಿಯು ನೂರೆಂಬು ತಿರುಪತಿಗೂ ಶ್ರೀಷ್ಠವೆನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವನಾಳ್ ವೈಷ್ಣವರು ಯತಿಪತಿಯ ಕಟಾಕ್ಷಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ವುಸರಾವರ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರಮ ಪದವಪಡೆಯುವರು. ಲೋಕವಾಸನರ ಮಹಿಮೆಯಂ ಪೇಳಿ ಲೋಕನಾಥನಿಗೆ ಅಳವಲ್ಲವಾಗಿರೆ, ನರರು ಪೊಗಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದೆ ಯತಿರಾಜರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮಾಡುವರೆ ಧನ್ಯರೊಳೂ ಮಂಡಲದೊಳು||

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗವಾಸಿಗಳಾದ ಸರ್ವ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೂ ಯತಿರಾಜರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ನಾವು ಯಾವವೃತ್ತಿಯಂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಪ್ರಸನ್ನನಾದವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾದ ಸುಖದುಃಖಂಗಳಲ್ಲಿ ಹರ್ಷವಿಪಾಧಗಳಂ ಪಡೆಯದೆ ಸಮಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರದೊಳ್ ಜಾಗ್ರತನಾಗಿ, ತಾನು ಮಾಳ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಂಗಳಂ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯಮಂದೇ ತಿಳಿದು ಭಾಗವತಾಪಚಾರ ಕ್ರೋಳಗಾಗದೆ ಶ್ರೀಭಾಷ್ಯಾದಿ ದಿವ್ಯಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರವಚನಂಮಾಡುತ್ತ, ಸ್ವಧರ್ಮಾನುಸಂಧಾನಮಂ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ರಾಗಾ ||

(ನೀರಾಟವನೋಡಿವೆ)

ಶರಣಿತ್ವಾದರು ಪರಂಧಾಮಕೆ ಪೋಗುವ ಪರಿಯನಾನೇ
 ನೆಂದೆನು—ವೈಭೋಗದ—ಲೀಲಾವಿಭೂತಿ ಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಿಭೂ
 ತಿಯೊಳು ಸೇರಿ-ವಿಷ್ಣು ಕೈಂಕರ್ಯವಮಾಡಲು ವೈಕುಂಠಕೆ
 ಪೊರಟರು | ಪ || ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರದರ್ಥ ಸದ್ಭರಿಗೆ ಪೇಳಿ-
 ಪರಾಶರರೊಡಗೂಡಿ—ಸಪರಿವಾರ || ಪರವಾಪುದೇವ ರಂಗ
 ಧಾಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವನು ಕೊಡಿಸಿ ತಾವು ಸ್ವೀಕ
 ರಿಸಿದರು || ೧ || ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ—ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿರ್ಪ—
 ರಂಗರಾಜಕುವಾರಂ || ಶ್ರೀರಂಗ ನಿಮಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿ ಮಾ
 ಳ್ಳನು ಯನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತವರ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿರುವು
 ದೆಂದು ಸಾರಿ || ೨ || ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವವಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿ—ಪರಾಶರ
 ರಿಗೆ—ಪಟ್ಟಾಭೀಷೇಕವಾಡೆ ಭಟ್ಟರಿಗೆ || ಶ್ರೀರಂಗನಾಧನೊಡನೆ
 ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲರು ಸಂತೋಷಮಂ ಪೊಂದಿ ಯತಿಪತಿಯು
 ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು || ೩ || ಕಸ್ತೂರಿರಂಗನಪ್ರಣೆಯ ಪಡೆದು—ಪರಾ
 ಶರರ ಹಸ್ತವನ್ನು ಪಿಡಿದು || ಭಟ್ಟಾರ್ಯರೆ, ಮೇಲ್ಪಾಡಿಸಲ್ಲಿರ್ಪ
 ವೇದಾಂತಿಯಜ್ಜಿಸಿ | ಸ್ವಮತದೊಳು ಸೇರಿಸಿ | ಸರ್ವರಂ ಸಲ
 ಹುವುದೆಂದರು || ೪ || ಮಹಾಶೃಂಗರ ಕೂಡಿ ಮರಕಾಗಬಂದು
 ನಾಲ್ಕುಸಾವಿರ ಸೇವಾಕಾಲವಮಾಡಿಸಿ || ತಿರುವಾ.೨.೨೪—
 ಭಾಗವತರಿಗೆ ತದೀಯಾರಾಧನೆಗಳನೆಡಿಸಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಷ್ಯರವೆರಸಿ
 ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದರು || ೫ || ಸಂಪೂರ್ಣಮನೋರಥಕೃತ
 ಸಂಕಲ್ಪರಾಗಿ—ಸರ್ವಶಿಷ್ಯರ ನೋಡಿ ನೇಹಗೂಡಿ | ಯನ್ನ
 ವಿಯೋಗದಿಂದಲಿ ನೀವು ದೇಹತತ್ಕಾಗಮಾಡಬೇಡಿರೆಂದು |
 ಶಪಥವಂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತರಾಗಿ || ೬ ||
 ವೈಕುಂಠಯಾತ್ರೆಯದಿನ ಹರಿಸೇವಕರ ಕರಸಿ | ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಿ
 ಪುದೆಂದು ಅನುಸಯದಿಂ ಪೇಳಿದರು | ಮುಂಬಾರರ ಮದು
 ಪೊಳೆ ತಮ್ಮ ಓವನಿಟ್ಟು, ವಡಹನಂಜಿಯ ತೊಡೆಯೇಳೆ
 ಶ್ರೀವಾದವನೋಡಿ ಮುದದಿ || ೭ || ಸಮುಖದೊಳಿರ್ಪಾಚಾ
 ರ್ಯರಚರಣವ ಸೇವಿಸಿ—ಅಪ್ಪಂದಾರರ ಮನದಿ ಸ್ವರಸ.ತ್ರಲಿರಲು |
 ನಮ್ಮಾತ್ಮ್ಯರರ—ಭೃಗುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಲ್ಲಿ ಪರಂಕುಂಠ ದಿವ್ಯಸೂ
 ಕ್ತಿಗಳಂ ಪಠಿಸುತ್ತಿರೆಲ್ಲರು | ಶಂಬ ಭೀರೀ ಕಡಳೆವಾದ್ಯಗಳ
 ಮೊಳಗದವಾಕಾಲದೊಳೆ || ೮ || ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಡಿಯು
 ಸುಮ್ನಾನದಿಂದತಿಕ್ರಮಿಸಿ | ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು |
 ಬೀಗ | ಪರಂಜೋತಿಯು ಪೊರಟು ಆಕಾಶವ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತ |
 ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಯೊಳೆ ಶೇಷಭಾವದೊಳಿದ್ದರು
 || ೯ || ಮಾಘವಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದಶಮಿ ಮಂದವಾರದಲ್ಲಿ |
 ಇಹಲೋಕವನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಂಧಾಮವನೇರಿ, ಪರಮಪುರುಷನ
 ಕೈಂಕರ್ಯತತ್ಪರರಾದ್ದರು || ೧೦ || ಆಸನವು ಹಾಸಿಗೆಯು
 ಗಾಡುಕೆ ಭೃತಿಯಾಗತೆ | ಪರಮ ಪದನಾಥನಾ—ಗರುಡನಾ

ಹನನಿಗಾಗೆ || ಶ್ರೀರಮಾನ ಸೇವೆಯಂ ಮನಮೊಲಿದುಮಾ
 ಡುತ್ತ ನಿತ್ಯಾನಂದದೊಳಿದ್ದರು || ೧೧ || ಯತಿರಾಜರ ವಿಯೋ
 ಗದಿಂ ಸ್ತೂತಿಸ್ತೆ ಶೋಕಿಸಿದರೆಲ್ಲರು | ಜೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು
 ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀರಂಗ ಕಳುಹಿದ ಮರ್ಯಾದೆಯಂ ಯತಿಪತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ |
 ದಿವ್ಯಯಾನದೊಳೆ ಅರೋಹಣವಗೈಸಿದರು || ೧೨ || ಬ್ರಹ್ಮ
 ವೇದಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀತೋರ್ಣ ಪರಿವಾಲನವಮಾಡಿ—ಬಹು
 ನಾಡ್ಯ ವೇದ ಪೋಷಣಗಳಂ | ಮಹೋತ್ಸವದಿಂ ಬಂದು
 ತಿರುಕ್ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ | ವೃಂದಾವನವ ಮಾಡಿದರು || ೧೩ ||
 ಆಚಾರ್ಯರ ಕೈಂಕರ್ಯವನು ಮಾಡೆ ನಿತ್ಯಯಿಸಿ ಗೋವಿಂದ
 ಭಟ್ಟರಾಗ | ಬೇಗ | ರಾಮಾನುಜ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ ತ್ರದ್ಧಿಯಿಂ
 ಪ್ರಕಟನಮಾಡಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾನುವಿದ್ಧು | ಗುರುಪಾದವ ಸೇರಿದರು
 || ೧೪ || ಸ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸೇವೆಯಂ ಮಾಡೆ ಪರಾಶರ ಭಟ್ಟರು |
 ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಕೀರ್ತಿ
 ಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು || ೧೫ ||

|| ವಚನ ||

ಇಂತು ಅದಿಶೇಷರು ಅತಿಶ್ರೀತಿಯಿಂದ ಭೂಶೋಕಕೆ
 ಬಂದು ದುಷ್ಟರಂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಂ ಪರಿಮಾಲಿಸಿ, ಶ್ರೀಷ್ಠರೆಂದೆ
 ನಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿ ಪತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕಿನೊಳೆ ಬೆಳಗಿಸಿ
 ನಷ್ಟಮಾರ್ಗ ಧರ್ಮಮಂ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮಾಯಾವಾದಿಗಳ
 ಮನಮಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗಭಿಮುಖವಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀರಂಗ
 ಯಾದವ' ಶ್ರೀಭೂತಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣಕಳೆಯಂ ಆರ್ಚಾ
 ರೂಪದಿಂ ನೆಲಸಿ ಶಿಷ್ಯರಿಂದಾರಾಧಿತರಾಗಿರುವೆಂಬಭಯವ
 ನಿತ್ತು ವೈಕುಂಠಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಯತಿಪತಿಯ ಅಜ್ಞೆಯಿಂ
 ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರೆಲ್ಲರೂ ನೂರೆಂಟು ತಿರುಪತಿಗೆ
 ಳೊಳೆ ಯತಿರಾಜರ ಆರ್ಚಾವಿಗ್ರಹಮಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ರಮಾ
 ಪತಿಯೊಡನೆ ಯತಿಪತಿಗು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ
 ಮಾನೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತ
 ಸುಖಮಾಗಿರ್ಪರು.

ಇಂತು ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಯತಿಪತಿಯು ಪ್ರಭಾವಮಂ
 ಪೊಗಳೆ ಯನೆಗಳನೆ ಗುಟ್ಟು ಸಾಗರವ ದಾಟುವಾ ಪರಿಯಂತೆ,
 ಅಂಧಕನು ಮಾರ್ಗವನಡೆವಂತೆ ಅಸಾಧ್ಯಕಾರ್ಯದಿ ಕೈಯಿಟ್ಟ
 ಎನಗೆ ಪರಮಗುರುಕಟಾಕ್ಷಮೇ ನೆರಮಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ
 ತೆಂದು ಭಾಷ್ಯಕಾರರ ಚರಿತೆಯಂ ಸಂಗ್ರಹದಿಂ ಪೇಳಿಸಿದನಾ
 ಬಿಂಡಿಗನವಲಿಯವಾಸ ಪ್ರಚಂಡ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ||

ಆಶಾವಾತ ಕ್ಲೇಶಗಳಂ ಪರಿಹರಿಸಿ, ಅಜ್ಞಾನಮಂ ನಿವಾರಿಸಿ,
 ಸುಜ್ಞಾನಮಂ ಕರುಣಿಸಿ, ದೃಢಭಕ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು, ಮಹಾವಾಪ
 ಕರ್ವಿಯಾದೆನ್ನ ಮಮತೆಯಂ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ, ಮನೋಭೇಷ್ಯಮಂ
 ಸಲಿಸಿ, ಕೃತಾರ್ಥಂಮಾಡಿ | ಅಂಧಕಳಾಗಿ ಅಲವ ದಾಸಿಗೆ

ಅನಾಯಾಸ ಮರಣವನ್ನಿತ್ತು, ಆರಾಧ್ಯ ದೇವಾನಾದೆನ್ನ ಪತಿಯು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮಂ ಸೇರಿಸಿ ನಿತ್ಯಾನಂದದೊಳ ಸುಖವಂತೆ ಕೃಪೆ ಗೈಯಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವೆನು ನಿಮ್ಮ-ಯತಿವಾರ್ತಭಾಮೆ ||

ರಾಗಾ || | ಮಂಗಳಂ ||

ಮಂಗಳಂ ಯತಿವಾರ್ತಭಾಮೆಗೆ | ಜಯ | ಮಂಗಳಂ ಜಗ ದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ || ಅ || ವಿಷ್ಣುವಿನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ವಿಭೂತಿದ್ವಯ ಪಡೆ ದು, ವಸುಧೆಯೊಳ ಶ್ರೀಭೂತ ಪುರಿಯೊಳಗೆ || ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾ ಗ್ರಣಿ ಶ್ರೀಕೇಶವಾರ್ಯರವೃತ್ತರೆನಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರಿಗೆ || ಮಂಗಳಂ || ೧ || ಜ್ಞಾನತೂನ್ಯರಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರ, ಅಜ್ಞಾನವ ಕಳೆದು ಸುಜ್ಞಾನದೊಳೆಳೆದು | ಬೌದ್ಧವಾಷಂಡಿಗಳ ಸಹಸ್ರಮುಖದಿಂದ ಜ

ಯಿಸಿ | ಪರಮಗುರುವೆನ್ನಿಸಿದ ಶಲಜಿತ್ತಾದರಿಗೆ || ಮಂಗಳಂ || ೨ || ಕಲಿಕಲುಸಿತರಾದ ಕರ್ಮಿಗಳೆಲ್ಲರ ಸ್ವಮತದೊಳ ಸೇರಿಸಿ ಜಕ್ರಾಂಕಿತವಮಾಡಿ | ಶ್ರೇಷ್ಠಾಕಾರಪರ್ವತರೂಪವತಾಳುತ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶಗೆ ನೆಲೆಯಾದವರಿಗೆ || ೩ || ಮಂಗಳಂ ಕಸ್ತೂರಿ ರಂಗನಿಗೆ ಜಯಮಂಗಳಂ ಶ್ರೀರಂಗನಾಯಕಿಗೆ || ಮಂಗಳಂ ಪರವಾಸುದೇವನಿಗೆ-ಜಯ ಮಂಗಳಂ ಕಾವೇರೀನಿಲಯನಿಗೆ || ೧ || ಮಂಗಳಂ ವೃಷಗಿರಿನಿಲಯನಿಗೆ ಜಯ ಮಂಗಳಂ ಕಾಂಚಿವರದ ರಾಜನಿಗೆ | ಮಂಗಳಂ ತಿರನಾರಾಯಣಚಿಲ್ವ ಪಿಳ್ಳೆಗೆ | ಜಯ ಮಂಗಳಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಿಗೆ || ೨ ||

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ—

|| ಶ್ರೀ ||

(ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ)

ಎಚ್ಚರಿಕೆ! ಪರಾಕ್!! ಎಚ್ಚರಿಕೆ!!!

“ ಏಕೇಳಿರೆನ್ನೊಲಿದಕ್ಕತಂಗಿಯರೇ | ಏಕೇಳುಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವೆನುಕೂಗಿ || ”

ಏಳಿರಿ, ಭಾಮಿನಿಯರೇ! ಭರದಿಂದೇಳಿರಿ |—

ಏನಿದು? ಕಣ್ಣೆರೆಯದಿಹುದೇಕೆ? ಒಲ್ಲಿದೊ? ಕಣ್ಣೆರೆಯ ಲರಿಯರೊ? ಏತಂದ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿರುವಿರಿ? ಕಣ್ಣಿಗೇನಾದರೂ ಬೇನೆತಟ್ಟಿದೆಯೇ? ಕಣ್ಣು ಬಿಗಿದಿದೆಯೆ? ತೆಗೆದರಾಗದೆ? ನೋಡಲಾರಿರಿ? ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವುದೇ? ಹೇಗೆ? ಏನಾಗಿದೆ? ಹೇಳಿರಿ, ಬೇಗಹೇಳಿರಿ. ಅದೇನು ಹೇಳಿದಿರಿ? ಏನೇನನ್ನೋ ವಟವಟಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ; ಏನೆಂದರೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳದಿರುವಿರಿ; ಹೀಗೇಕೆ? ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕನವಸುತ್ತಿರುವಿರೋ—ಹೇಗೆ? ನಿಮಗೂ ಇಷ್ಟು ತೂಕಡಿಕೆಯೇ ಭಗಿನಿಯರೇ? ನಮ್ಮ ಪುರುಷಬಾಂಧವರ ವಾಲಿಗಂತೂ ರಸಪದಾರ್ಥ ಸೇವನೆಯು ಇಡತೆ ಬಲವಾಗಿರುವುದು, —ಏಕೆ—ಮಿತಮೀರಿಹೋಗಿರುವುದೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು; ಅಂಧವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಂತೂ ಅದರ ಜಡ ವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿರುವರು, ಸರಿ; ನಿಮಗೂ ಹಾಗಾಗಿರುವುದೇ? ಕಣ್ಣೆರೆಯಿರಿ, ತಾಯಿಯರೇ! ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಹೀಗೂ ತೂಕಡಿಸುವರೇ? ಹಾ, ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ! ಏನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಣ್ಣೆರೆಯ ನೋಡಿರಿ ತಾಯಿಯರೇ! “ಹೆತ್ತ ಕೆಯಳುತಿರಲೆ ತಯತಿ ನೋಡದಿರಿ, ಮತ್ತಾವುದುಮಗ ಕರ್ತವ್ಯವೆಳೆಯೋ?” ಕತ್ತಲೆಯಕೋ

ನೆಯೋ ಮತ್ತಿನ್ನ-ಮಲಗುವುದು ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯರಿಂದತ್ತೇನು ನಡಕೆ!!”

ಕೇಳಿದಿರೇ, ತಾಯಿಯರೇ! ಕಕ್ಕುಲಿತೆಯಿಂದಾದುದು ನೀ ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿಯು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕುರೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ, ಸುಕ್ಕನೆ ಏಳಿರಿ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿ, ಹಾಗೆ ತೊಳುಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ಬರತೊರಲು ತಿದ್ದಿರೂ ನೀವು ಹೀಗಿರುವುದು ಸರಿಯೆ?

“ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆವು? ಏನಾಯಿತು?” ಎಂದು ಹೇಳುವಿರಾದರೆ, ಕೇಳಿರಿ, — ಊರೂರ ತಿರುಕುಗಲವರನು ಕಳು ಹಿಡಿ ಅರಯ್ಯದೊಡನಿಂತು ಮುದುರೆತುಮಲಗಿದಿರಿ | ಸೂರಿಗೊಳ್ಳುವ ರಕಟ ಪರದೇಶಿಗು ಬಂದು, ಅರಮ್ನನಿರಿಸುವ ಧೀರಂಜನರಿದು? |

ತಿಳಿದಿರಿ? ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಸಿರಿಸೊಬಗುಗಳಿಗೆ ಬಿರೆದು ಅವ ರಂತಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಹುದು ನಿಮ್ಮರಸರನು ಊರೂರ ತಿರುಗ ಲಟ್ಟಿ, ಸಿರಿವಂತರಾಗುವೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ, ಬರಿಯು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಮುಂದಿರಿಯದೆ ವೈವೇರಿದು ನೀವು ಮಲಗಿದಿರಿ; ನಿಮ್ಮರಸರತ್ತ ದೇಶಿಗರಂತಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತ, ನೀವಲಸರಾಗಿರಲಿತ್ತ, —ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದೆಣಿಸಿ ಪರದೇಶಿಗಳು ಬಂದು, ತಮ್ಮನ್ನು ಅಡ್ಡ ಯಿಸುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಿಟ್ಟು ಬಳಹೊಕ್ಕು, ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಾರ್ಜಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂರಿಗೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರುವರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನೀವು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೊಳ್ಳದಿರುವಿರಿ!

ಎನೆಂದಿ? “ ಪರದೇಶಿಗಳಾರು? ಎಲ್ಲಿಹರು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದರು? ಅವರು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವಂಥ ಸಂಪತ್ತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದೇನು? ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಅರ್ಚಿಸಿ ನಮಗಾಗಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದ ಭಾಗ್ಯವಾದರೂ ಎಂತಹದು?” ಎಂದು ಹೇಳುವೆರೋ? ಹೇಗೆ? ವನಿತೆಯರೇ? ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಪರದೇಶಿಗಳಾರಿಂಬುವರು ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಯಾರ—ಹೊರಗಿನವರ—ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ ನಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿರಿ,— ಪರಾಸುಕರಣಾ ಅವಿಚಾರ, ನಾಸ್ತಿ ಕಬಾದಿ—ಎಂಬವರೇ ಪರದೇಶಿಗಳು. ಪವಿತ್ರತಮವಾದ ನಮ್ಮ ಆರ್ಯವರ್ತದ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ಈಗ ಅಕ್ರಮಿಸಲುಬಂದು ಹವಣಿಕೆಯೆಲ್ಲರವವರೇ ಇವರು. ಇವರೆಲ್ಲರವರು? ಎಲ್ಲಿಂದ—ಹೇಗೆ—ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದರೆ,— “ಮದಾಂಧನಾವ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತ, ಛಿದ್ರಾನ್ನೇಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಐಕಮತ್ಯದ ಬಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು. ಮುಂದೆಂದು, ನಮ್ಮವರಿಗೆ ದುರವಗಾಹವಾದ ತೃಷ್ಣಾ ಸಾಗರವನ್ನು ದುರಾಶಾ-ತೆಪ್ಪದ ಸಹಾಯದಿಂದ ದಾಟಿ ಕೃತ್ರಿಮಸಂಧಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನೇ ಅಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹರ ಪೂರ್ವಜರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಒಂದುಭದ್ರವಾಗಿ ಕಾದಿ ಡಲ್ಲಟ್ಟಿರುವ “ಆನಂದವೃತ್ತಿ” ಎಂಬ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನೂ ಆ ಅಮೃತವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ನಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಿವೆಯರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ದೃಢಭಕ್ತಿ-ನಿರ್ಮಲಭಾವಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು. ಬಹುಪ್ರತಿಮದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದ್ದ ಅಪಾರವಾದ, ಅಜರಾಮರವಾದ, ದಿಗಂತವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಯಶೋಧನವನ್ನೂ ಅಪವರಿಸಲು ಅನೇಕಾನೇಕ ಕೃತ್ರಿಮೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ, ಈಗಲಾದರೂ ನೀವು—

“ಕರಿಯಸಿರಿ ನಿಮ್ಮ ರಸರಸ, ಪರಿಯಸಿರಿ ತಾಯವನು ಹುರಿಗೊಳಿಸಿ

ನಿಲ್ಲಿಸಿರಿ ಹೆಚ್ಚೇವಕರಂ |

ಪರಿಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಮಹಿಮೆಯನು ಪರದೇಶಿಗಳ

ಮುಂದಟ್ಟಿ ಪಡೆಯಿರಿ ಕೀರ್ತಿಯನು ||

ತಿಳಿದಿರೇ, ತರುಣಿಯರೇ! ತಾಮಸವನ್ನುಳಿದು, ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಮೂಢರಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮರಸರನು ನೀವೀಗಲೇ ಕರೆಯಿಸಿ, ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹ, ಶೌರ್ಯೋದಾರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ವೈಭವವರ್ಣನ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ನಿಮ್ಮರಸರನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ. ಅವರು ಅಭಿವಾಸನಪೂರ್ಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಮಾತೆಯಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನರಿತು, ಕಟಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತ್ಸರೆಮಾಡಿ. ನೀವಿಂತು ಮಾಡ

ದಿರೆ, ಪರದೇಶಿಗಳ ದಾಂಧಲೆಹೆಚ್ಚಿ, ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಸಂಕಟವುಂಟಾಗುವುದು, ಏನೆಂಬಿರಿ, ಮಾನಿನಿಯರೇ! “ನಾವೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆಗುವುದು ಆಗಿಯೇ ಆಗುವುದು, ಅದು ಆಗಿಯೇ ಹೋಯಿತು, ಅಧವಾ ಅದುದಾದರೂ ಏನು? ‘ಪರದೇಶಿ-ಪರದೇಶಿ’ ಎಂದರೆ, ಪಾಪ, ಪರದೇಶಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಾವ ದೋಷವಾದರೂ?” ಎನ್ನುವಿರಲ್ಲವೇ? ನೀವೇ ಹೀಗೆಂದರೆ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೇನು ಮಾಡುವರು? ಮಾತಿಯರೇ!—

‘ ನೀವಲ್ಲ ದಿನ್ನಾರು ಈವೇಳೆಯೊಳು ಕಾಯು ರೇವೇಳ್ಳಿ ಕರ್ಣಾಟಮಾತೃ ಧ-ದಾರ-ನಾವಿಧದಿ ಬರಿದಾಗುತಿತ್ತುದಾವಿದೇಶಿಗಳಿಂದ ಸಾವಧಾನದಿ ನೋಡಿ ಭಾವೆಯರ ಕಾರಾಡಿ |”

ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೇ-ಗುಣವತಿಯರೇ? ನೀವಲ್ಲದೆ ಈವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತೃಭಂಡಾರವನ್ನು ಕಾವಾಡುವವರಿನ್ನಾರು? ನಿಮ್ಮರಸರು, ಊರೂರ ತಿರುತಿರುಗಿಬಂದ ಬೇಸರಿಕೆಯೊಂದಿಡೆ, ವಿದೇಶಿಗಳ ಮುತ್ತಿಗೆಯಿಂದಾದ ತೊಂದರೆಯೊಂದಿಡೆ, ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟವೊಂದಿಡೆ,—ಹೀಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಇರಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಾಲವರಿತು, ಉಪವರಿಸಿ, ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸದೆಬಿಟ್ಟರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಯುಳಿದಂತೆ? ಸಾವಿರವರಹವನ್ನಿತ್ತು, ‘ಶೂರನಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬಾ’ರೆಂದು ಅಟ್ಟಿವ ಒಡೆಯನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂತಲೂ, ಸರಸ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹಿರಿಯರ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಗೃಹಿಸಿ ಹುರುಡಿಸಿ, ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯ ಸವಿನಯ ವಾಕ್ಯವೊಂದೇ ಶತಗುಣಬಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಜಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸತಕ್ಕದಾಗಿರುವುದರಿಂದ,— ಪುರುಷನ ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಕೀರ್ತಿ, ಸಂಪದ, ವೈಭವಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಹಕಾರಿತೆಯೇ ಮೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ,— ಮಾನಿನಿಯರೇ! ಮುಳಿಯಬೇಡಿರಿ, ಹಳಿದಾಡದಿರಿ; ನಿಪರೀತಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದಿರಿ,— ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸವಾಲೋಚಿಸಿರಿ! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೃಭಂಡಾರವನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ!! ಶತ್ರುಗಳ ಅಕ್ರಮಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ- ಕೃತ್ರಿಮಸಂಧಾನಕ್ಕೆ, ವಂಚನೋಪಾಯಗಳಿಗೆ,—ಎಳೆವಣ್ಣು ಎಡೆಗೂಡದೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನೋಡಿರಿ,— ನಮ್ಮೂ ಆರ್ಯವರ್ತದ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ-“ಆರ್ಯ ಧರ್ಮ”ವೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ “ಮಾತೃಭಂಡಾರ!” ಆ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಬಹು ಭದ್ರರಿತೆ

ಋಂದ ಕಾದಿಲ್ಲಟ್ಟಿರುವ ಅಮೋಘವಾದ ದಿವ್ಯರತ್ನಗಳೇ 'ಕಾಂತಿ, ಭೃತಿ, ಕ್ಷಮಾ, ಔದಾರ್ಯ, ಭೂತದಯಾ, ದೈವೀಪ್ರೇಮ, ಸತ್ಯಪರಾಯಣತೆ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠೆ, -' ಎಂದಿವುಗಳು. ಇಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ರತ್ನ ರಾಶಿಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜಗನ್ನೋಹನಾಕೃತಿಯಾಂತುಮೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದ ಶತ್ರುಗಳು, ಭಂಡಾರವನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಟತೊಟ್ಟಿರುವರು. ಭಂಡಾರವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಪಕ್ಷದಿಂದ ಬಂದಿರುವರೇ 'ದುರಾಗ್ರಹ, ದುರಭಿಸಂಧಾನ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ'ರೆಂಬ ಕೂರಕರ್ಮಿಗಳು. ಇವರು ಈಗಾಗಲೇ ಕವಟ ತಂತ್ರದಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಂಡಾರದ ಹೊರವಳಿಯದ ಕೋಟಿಯು ಒಳಹೊಕ್ಕಿರುವರು; ಮತ್ತು ಭಂಡಾರದ ಕಾವಲಿನವರಾದ, 'ಧೃಢಪ್ರಯತ್ನ, ಬಾಗರೂಕತೆ' ಎಂದವರನ್ನು ಸರಾಜಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೊಡೆದೊಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಇನ್ನುಳಿದವರು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕರೆಕರೆಪಡುತ್ತಿರುವರು, ನಮ್ಮ ಬಂಧವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾಗಲೇ ಆಹಿತರ ಎಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲರಾಗುವರು. ಹಲವರು ತಮ್ಮ ಮಾರುವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಅಹಿತರಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋರಾಡ ತಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಸಹಕಾರಿತೆಯನ್ನೂ ಲಭಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಉದ್ದೇಶ, ವಾಹನ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗದಂತಾಗಿರುವುವು. ನೀವೀವೆಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಳೆಯೇರಿದ ನಗೆವೊಗವನ್ನೆತ್ತಿ, ಜಯಜ್ಞನಿಮಾಡಿ, ಆರ್ಯವಾತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿ, ನಿಮ್ಮವರಿಗೆ ನೂತನ ಬಾಗೃತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಿರೋ ಎಂದರೆ. ನೀವಾದರೆ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ,-

“ಬೀಗಮಲಗುವರೆಂದ್ರಾ ಸೋಗಣೀವಳೆದು ಬೇಗೆಪಡು. ರೆ
ಕರ್ಣಾಟವಜಾತಿಯು ರು |
ಕೂಗುತಿಡಬಗಣಕರ ವಾಗುತಿಡಬುಭರಕುನ, ವಾಗಗೋಚರ
ನೋವ ಬೇಗಮ- ನನೆನನದು |.” —

ಕೇಳಿದಿರೇ! ನಿರ್ದಯನೋಗನ್ನೆಳೆದು ಬೀಗಿ ಮಲಗುವಿರಾದರೆ ಮುಂದಿನಗತಿಯೇನು? ಏಳಿರಿ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಾಲಿಸಿ, ತಳುವದೇಳಿರಿ. ಉದ್ಯಮಕ್ಕಿದೆ ಸುಮುಹೂರ್ತವಾಗಿದೆ, ಶುಭಶಕ್ತನಗಳಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಶುಭೋದಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪಕ್ಷಿಸಮೂಹಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿವೆ. ಮಾತೆಯ ಮನಸ್ತಾಪಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಧವನೊಲಿದು ಬರುವನೆಂಬ ಸೂಚನೆಯು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಮುಂದಿರೇಳಿರಿ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿರಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇವಿಯು ಉದಯರಾಗವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ! ಏನೆಂದಿರಿ?—

“ಏಕೆ ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಏಳಿರೇಳಿರೆಂದು ಬರಲುತ್ತಿರುವೆ?”

ಹಾಡಿದುದನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಈಗಲೇ ನಾವೆದ್ದು ಗಳಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವೇನು? ಏಳದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದುಹೋಗುವುದೇನು?” ಹೀಗನ್ನೂ ವಿರೇ?

ಅಯ್ಯೋ, ತಾಯಿಯೇ ನಾನಿನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ? ‘ಊರು ಸೂರಿಯಾದಮೇಲೆ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ’ ಈಗ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಅಮೇಲೆ ನೀವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ? ಕೈಮಿಾರಿ ಹೋದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಕಳವಳಿಸಿ ಕೈ ಕೈ ಹಿಸಿಕಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಂಬನಿಗರೆವುದಲ್ಲದೆ ಆ ಬಳಿಕ ನೀವೆದ್ದು ಮಾಡುವುದಿನ್ನೇನು? ಆದುದರಿಂದ--

“ಕಳೆಯದಿರಕಾಲವನು ಕೆಳತನದಿ ಲೋಕವನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಸಂಪದವನ್ನು ಅಲಸತೆಯನುಳಿದಿನ್ನು | ಬಲಿದಕ್ಕಗಳರೆ ಹೇಳಿ ಎಳದಂಗೆಯರೆ ಕೇಳಿ, ತಳುವುವಾದದೆ ಯೇಳಿ ನಲವಿನಿಂ ನೆರೆಬಾಳಿ ||” —

ಹೂಂ ಏಳೇಳಿರಿ, ಲಲನಾಮಣಿಯರೇ? ಘಳಿಲನದ್ದೇಳಿರಿ. ಅಲಸತೆಯಿಂದ ಕಾಲಧನವಂ ಕಳೆಯಬೇಡಿರಿ; ಕೆಳತನದಿಂದ ನಳನಳಿಸಿ, ನೆಲದಿ ಸುಖಸಮಾಧಾನಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯನಿಸಿ ಸಂಪದವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಸಂಪದವು ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಗೆಸುವುದು ಗಂಡಸರಪಾಲಿನ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಅವರು ಗಳಿಸದುದನ್ನು ನಲವಿಂದ ಬೆಳೆಯಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿನಕೆಲವನ್ನು! ತಿಳಿವುಳ್ಳವರೆನ್ನಿಸಿದ ಹಿರಿಯಕ್ಕಂದಿರೇ! ನೀವು ಮುಂದಾಗಿ ಎದ್ದು, ಎಳೆಯಿದುಳಿನ ಅರಿಯದವರೆನ್ನಿಸಿದ ನಿಮ್ಮ ಕಿರಿಯ ತಂಗಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಹೇಳಿರಿ, ತಳುವಬೇಡಿರಿ, ಉಪವ್ರತೋಲಿರಿ. ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಲವಿದೆಯೆಂದೂ ಒಳ್ಳಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಲೆ ಗೊಂಡಿರುವುದೆಂದೂ ಒಳ್ಳಡೆಗೆ ತಿಳಿವೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ನಿಮ್ಮ ಕಿರಿಯರಿಗೆ ನೀವು ನಲ್ಲುಡಿಯಿಂದ ಕಲೆಯಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಲವೂ ತಿಳಿವೂ ಬಲವೂ ತಲೆದೋರವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಹೂಂ, ಸಾಕೆನ್ನು ಏಳಿರಿ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೇಕೆ ಬೀಗಿಮಲಗಿದಿರಿ? ಮೊದಲು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಮತ್ತೆಯೂ ಹೇಳಬೇಕೇ? ಏನಾಗಿದೆ ನಿಮಗೆ? ಏನೆಂದಿರಿ?—

“ಕೂಗುವೆ ಸದ್ದು ; ಕಾಗೆಯಂತೆ ಕೂಗಿ ಕಿವಿಗೆ ನೋವುಂಟು ಮಾಡದೆ ಹೋಗುತ್ತ! ರೇಗಿಸಿ ಕೂಗುಮಾರಿಯೆಂದೆನ್ನಿ ಸಬೇಡ; ಎದ್ದುಹೋಗು, ನಿರ್ದಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಗ್ಧೆಯರಿಗೆ ಸದ್ದು ಮಾಡಿ ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸದಿರು! ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವ ವನಿತೆಯರಿಗೆ ವ್ಯಾಕುಲಪಡಿಸದೆ ದೂರಸಾರು, ಅರಸರೊಡನೆ ಸರಸದಲ್ಲಿರುವ ತರುಣಿಯರಿಗೆ ನಿನ್ನೀ ಪರುಷಕಂಠದಿಂದ. ಕರೆಕರೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರು.”

ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದರು; ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಆಕಮನೆಯ ಉರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತಮ್ಮ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ದುರ್ಗದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈಗ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಐದು ನೂರು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದನು.

ಆರಮನೆಯು ಅನಾಥ್ಯವಾದುದೆಂದು ಈವರೆಗೆ ಹೇಳಿರುವೆವು. ಅದರ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆಯು ಬಿಂಕಿಯಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮೆರೆಯಿಂದ ಇತರರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಸುಲಭ. ಶಿವಾಜಿಯು ಇನ್ನೂರು ಮಂದಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿಯನ್ನು ಇರಿಸಿ, ಪ್ರಾಕಾರದ ಮೇಲೆ ಕವಚಧಾರಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು. ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗುಡ್ಡಗಳಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದನು. ಹತ್ತನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಶಿವಾಜಿ:—(ಮಂದಹಾಸದಿಂದ) ತಾನಾಜೀ! ಶತ್ರುಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಒಡುಗವನ್ನು ತಿನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದೆಯೇ ಒಡುಗವನ್ನು ತಿನ್ನುಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಅವರು ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿರುವರು. ಇದೇ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯ. ನೀನು ಈ ಭಟರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರು. ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಸಾಹಸಪಡುವೆನು.

ತಾನಾಜಿ:—ನಾನು ಇಲ್ಲಿರೇನು. ಸ್ವಾಮಿಯವರೇ ಇರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಓಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕನು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲವೆ?

ಶಿವಾಜಿ:—(ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ) ತಾನಾಜೀ! ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಮೇಲು. ಇನ್ನೂರುಮಂದಿ ಸೈನಿಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಹವಾಲಾರನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ?

ಶಿವಾಜಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಹತ್ತುಮಂದಿ ಹವಾಲಾರರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಘುನಾಥನು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಅವನ

ದೃಷ್ಟಿಯು ರಘುನಾಥನಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಹವಾಲಾರನೇ! ಇವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಚಿಕ್ಕವನು. ಆದರೂ ಸಾಹಸಪರನು. ನೀನೇ ದುರ್ಗವಿಜಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣಮಾಡು.” ಎಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ರಘುನಾಥನು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಗಡ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆಗ ಶಿವಾಜಿಯು ತಾನಾಜಿಯ ಸಂಗಡ ಹೀಗೆಂದನು: “ಈ ಹವಾಲಾರನು ರಾಜಪುತ್ರನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕುಲೀನನೆಂದು ತೋರುವುದು. ತಾನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಂದಿಗೂ ಹೇಳನು. ತನ್ನ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಗರ್ವಪಡನು. ಒಂದೊಂದು ಪೂನಾನಗರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವನು. ಇಂದಿನ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನಾಗಿರುವನು. ಈ ವರೆಗೂ ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಬಹುವಾನ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನಾಳಿನದಿನ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಜಯಸಿಂಹನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ಬಹುವಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಘುನಾಥನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಆಫಘನ್ಯರು ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳು ‘ಹರಹರ ಮಹದೇವ!’ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಒಹಹಹೊತ್ತೂ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪಂಜಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಹಿಂದುಗಳು ಕಾಣಬಹುದುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವನಕೆ ಬಿಟ್ಟವನ್ನು ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಾವಳರು ಅವರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದು ಅನೇಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ರಘುನಾಥನು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.— ‘ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವವರು ಓಡಿಹೋಗಲಿ; ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿರಿ. ಇದು ಮಹಾರಾಜರ ಆಪ್ತಕೆ.’

ಯುದ್ಧವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆಫಘನ್ಯರು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು. ಬಳಿಕ ರಘುನಾಥನು ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕಾಲಾಳಿರಿಸಿ ಆಯುಧಸಮೇತರಾಗಿರುವಂತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಗರೂಕರಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಪ್ತಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಕರ್ತವ್ಯವು ಮುಗಿದಸಂತರ ಅವನು ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಸಮಾಚಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ದುರ್ಗವು ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಬಿಡಿತು. ಯುದ್ಧಸಂಭಂಧವಾದ ಭೀಷಣಾರವವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿಬರುವಂತೆ ಇದ್ದಿತು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಬಹುವಾಸ)

ಮರುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವು ಶೋಭಾಯು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡನ್ನು ಹೊದಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಮೇಲೆ ರಕ್ತವರ್ಣದ ಹೊದಿಕೆಯು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಜಯ ಸಿಂಹನೂ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸೈನಿಕರು ನಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅಲಂಕಾರಬಾದಶಹನಿಗೂ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನಿಗೂ ಜಯವಾಗಲಿ. ಎಂದು ಜನರು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಯಸಿಂಹನು ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, "ರಾಜಾ! ನೀವು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಲಗೈ ಸ್ವರೂಪರಾಗಿರುವಿರಿ. ತಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಬಾದಶಹನು ಮರೆಯನು. ತಮ್ಮ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೂ ಜಯವೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಚಿ.—ಜಯಸಿಂಹನುಹಾರಾಚರಿದ್ಧ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವದಾ ಜಯವೇ!

ಜಯ:—ನೀವು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾವು ಬೇಗ ವಿಜಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಶಿವಾಚಿ:—ಮಹಾರಾಜಾ! ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಾಸವುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ದುರ್ಗವು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದುದಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ಅವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ಇಷ್ಟು ಸೈನ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಜಯ:—ರಾತ್ರಿಯೇ ಶತ್ರುಗಳು ಬಂದು ಮೇಲೆಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಸಮಯವೆಂದು ಅವರು ಚಾಗರೂಕರಾಗಿರಬಹುದು.

ಶಿವಾಚಿ:—ನಿಜ; ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದೆನು. ಶತ್ರುಗಳು ಇಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಜಯ:—ಅವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶಿವಾಚಿಯವರ ಸಾಹಸವೂ ಜಯವೂ ಎಂದಿಗೂ ಲೋಪವಾಗದು.

ಶಿವಾಚಿ:—ಮಹಾರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದುರ್ಗವು ಕೈವಶವಾದುದು ನಿಜವೇ! ಆದರೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತುಂಟಾ

ನಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ಸೈನಿಕರು ನಮಗೆ ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರರು ಅರ್ಥವರು ಇನ್ನು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕುವರೆ?"

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಸಲ್ಲಹೊತ್ತು ಚಿಂತಾಕುಲನಾದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ, ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಸ್ತುಕೆ ಮಾಡಿದನು.

ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನ ಆಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರಮಂದಿ ಸೈನಿಕರು ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಕಾನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ನಿನ್ನೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರುಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟರು, ಕೆಲವರು ಹತರಾದರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಓಡಿ ಹೋದರು. ಉಳಿದವರು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕೈಗಳಿಂದ ಸಭಾಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಹೀಗೆಂದನು.—ಎಲ್ಲರ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನೂ ಬಿಚ್ಚಿರಿ. ಆಫಘನವೀರರೇ! ನಿಮ್ಮ ಪೌರುಷಗಳನ್ನು ನೀವು ತೋರಿಸಿದಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ಈಗ ನೀವು ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವಿರಿ. ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರಿ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಜಯನಗರ ಸುಲ್ತಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಾಧಿಸದಿವೆ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವಂತೆ ನಾನು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿರುವೆನು."

ಶಿವಾಚಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಾನಂದಪಟ್ಟರು. ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಶಿವಾಚಿಯು ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಾಯುಕರವೆಂದು ಅವನ ಮಿತ್ರರು ಅವನಿಗೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಫಘನ್ನರು ಶಿವಾಚಿಯು ತೋರಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಅನೇಕರು ಬಾದಶಹನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಗಟ್ಟಲೆ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ತರುವಾಯ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆತರಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅವನ ಕೈಗಳು ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯ ಏಟುಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ವಿರನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದರ್ಪದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಶಿವಾಚಿಯನ್ನು ನೋಡತೋಡಗಿದನು.

ಶಿವಾಚಿಯು ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎದ್ದು ತಾನೇ ಅವನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹೀಗೆಂದನು.—ವೀರಾಂಗಣ! ಯುದ್ಧನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಳು ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ನೀವು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಲ್ಲದಿರಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಇಯಾಪಜಯಗಳು ಅದೃಷ್ಟದಂತೆ! ಇನ್ನು ನೀವು ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಂತರಾದಿರಿ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ವೀರರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ನಾನೂ ಕೃತಕೃತ್ಯನೇ!

ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ತಕ್ಷಣ ಖಾಸನು ಶಿವಾಜಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದುವರೆಗೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಿದ್ದವನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಅಧೈರ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲದ ಜಯಸ್ವಲ್ಪವನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಚಲಿಸದ ಅವನ ಹೃದಯವು ಈಗ ಸಡಿಲವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರುಸುರಿತುತು. ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಪರಾಜ್ಞು ಖನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು— “ಶಿವಾಜೀ ರಾಜಾ! ನಿನ್ನಿನ ರಾತ್ರಿ ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದೆನು, ನಿಜ, ಆದರೆ, ಹಿಂದುಗಳಿಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಯಾರು ಪ್ರಭುವೋ ಬಾದಶಹರಿಗೂ ಯಾರು ಬಾದಶಹರೋ ಅಂಥ ದೇವರೇ ನಿಮಗೆ ಸದ್ಭದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ನಿಮ್ಮ ನೂತನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.”

ಚಯ:— ಪರಾಣ ಸೇನಾಪತಿ! ನೀವು ಉಚ್ಚವದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ತಮ್ಮ ಪ್ರವರ್ತನೆಯ ತೋರಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ತಮ್ಮಂತಹ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಡಿಲ್ಲಿನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂತಹ ವೀರ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆಂದು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಲಿ?

ರಹಿಮತ್:— ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಯಾರಕೆಲಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಾಗ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನೋ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಲಾರೆನು. ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೂ ಬಿಜಾಪುರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವೆಂದು ಕೆಲಸಮಾಡುವೆನು

ಶಿವಾಜಿ:— ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ಈ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾಳಿನ ದಿನವೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಜಾಪುರದ ವರೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಂತೆ ನನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಮಾಡುವೆನು.

ರಹಿ:— ಕ್ಷತ್ರಿಯ:ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ! ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದಿರಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಮರೆವಾಡೆನು. ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಭುಭಕ್ತರಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿನ ರಾತ್ರಿ ನೀವು ನಮ್ಮ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವರೆಂದು ನನಗೆ ವೋದಲೇ ಒಬ್ಬನು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾವು ಯುದ್ಧಸನ್ನಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು. ಹೇಳಿದರೆ ಸಮಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದವನಾಗುವೆನು. ” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾ

ದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ರಕ್ಷಕ ಭಟರೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಮುಖವು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯ ಕಿಡಿಗಳು ದುರುವಂತಾಯಿತು. ಶರೀರವು ನಡುಗಿತು. ಶಿವಾಜಿಯ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸೈನಿಕರು ಬಿಚ್ಚಿಬಿದ್ದರು.

ಚಯಸಿಂಹನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ವಾಂತವಚನಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿ:— “ನಿಮಗೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯವು ಯಾವಾಗ ತಿಳಿಯಿತು.” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸೈನಿಕರು:— ಒಂದು ಚಾವದ ನಂತರ. ಶಿವಾಜಿ:— ಅವಕ್ಕೆ ವೊದಲು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿದಿದ್ದಿತೆ?

ಸೈನಿಕ:— ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ಈ ದುರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಚಯ:— ಒಳ್ಳೆಯದು, ನೀವು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜು ಹೊತ್ತಾಯಿತು.

ಸೈನಿಕ — ಸುಮಾರು ಎರಡು ಬಾವಗಳಾಗಿರಬಹುದು.

ಚಯ:— ಒಂದು ಚಾವವಾದಮೇಲೆ, ಎರಡು ಚಾವವಾಗುವವರೆಗೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕಲಿತು ಇದ್ದಿರಾ? ಯಾರಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ? ಒಬ್ಬನ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕರು ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗಬಾರದು. ತಪ್ಪುಮಾಡಿದವನನ್ನು ಹೊರಗೆದವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟಿರಲು ನೀವು ವಿಶ್ವಾಸದ್ರೋಹ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಶಿವಾಜಿಯವರನ್ನು ಹೋಲುವಂತಹ ಪ್ರಭುವು ಇನ್ನು ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕನು. ಯಾರಾದರೂ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯಿದ್ದರೆ ವೊದಲು ಅವನನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯಿರಿ. ಅವನು ರಾತ್ರಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಅನುಮಾನವು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬನಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪಯಶಸ್ಸು ಬರುವುದು.

ಆಗ ಸೈನಿಕರು ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನಿನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಕೋಪವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದಿತು. ಹೇಳಿದನು— “ಚಯಸಿಂಹಮಹಾರಾಜಾ! ರಾಜದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆದವಿದರೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಚರಕಾಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು:— “ ದೇವ, ನಾನು ಒಂದು ಚಾವದಮೇಲೆ ಹೊರ

ಡುವಾಗ ನನ್ನ ಅಧೀನದ ಹವಾಲದಾರನೊಬ್ಬನು ಕಾಣಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸೇರಿದಂತಹ ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟನು.”

ರಾಜದ್ರೋಹಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕುತೂಹಲರಾಗಿದ್ದರು. ಶಿವಾಚಿಯು ಉಚ್ಚಾರಿಸಿದ ನಿಶ್ಚಯಗಳನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದಾದ್ದನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಮೆಲ್ಲಗೆ, “ ರಘುನಾಥ ಹವಾಲದಾರನು ” ಎಂದನು. ಸಭಾಸದರು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರು.

ಚಂದ್ರರಾಯನು ಒಬ್ಬ ಯೋಧನಾದರೂ ರಘುನಾಥನು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಅವನ ಹೆಸರು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖಮಂಡಲವು ಪುನಃ ಕೆಂಪೇರಲು ಹಲ್ಲನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತ ಶಿವಾಚಿಯು ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಕರ್ಕಶಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದನು— “ಧೂರ್ತ! ವೃಧಾ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುವೆ! ನೀನು ಆರೋಪಿಸಿದ ನಿದೇಯು ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅತನ ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿರುವೆನು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಆಗುವ ಫಲವನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದನು. ಕೂಡಲೆ ರಘುನಾಥನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೇವಾ! ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಡಿರಿ. ಅವನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ದುರ್ಗವನ್ನು ಸೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವಿಾರಿತು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸಭಾಸದರು ಮತ್ತೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಿವಾಚಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆವರನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು.— “ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಸ್ತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವೆನೇ? ರಘುನಾಥ! ನೀನೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆಯೋ? ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ದಾಟುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದಾದೆ; ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಸೈನಿಕರಿಂದ ಐದು ನೂರು ಮಂದಿ ಆಘಾತವನ್ನು ಒಡಿಸಿದೆ! ಇಂತಹ ನೀನೇ ಮುಂದಾಗಿ ಖಿಲ್ಜೆದಾರನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದೆಯಾ?

ರಘು:—ದೇವ! ನಾನು ನಿರ್ದೋಷಿಯು.

ನಿರ್ಭೀಕನೂ ದೀರ್ಘಕಾಯನೂ ಆದ ಆ ಯುವಕನು ಕೋಪದಿಂದ ಭೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಾಚಿಯು ಇದಿರಾಗಿ ಆಗಾಗದವನಂತೆ ನಿಂತು ಭವಾನೀದೇವಿಯ ಕಡೆ ತೀವ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ವಿಶಾಲವಾದ ಎದೆಯು ಗಂಭೀರಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದನು:—“ದಾಗಾ

ದರೆ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನಿರ್ದೋಷ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ”

ರಘುನಾಥನ ಮುಖವು ಕಳೆಗುಂದಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೆಲದ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ರಘುನಾಥನು ಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಂದೇಹವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆಗ್ರಹದಿಂದ—“ಚಿ: ಕಪಟ! ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ದುಸ್ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಘುನಾಥನು ನಿಶ್ಚಲಸ್ವರದಿಂದ “ ರಾಜಾ! ನಮ್ಮ ವಂತದವರು ಕಪಟವನ್ನೇ ಆಯಿರು ಆ ಸಂಗತಿಯು ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು. ” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಶಿವಾಚಿಯು ಕೋಪವಿಮೃಡಿಯಾಯಿತು. ಕಠೋರಸ್ವರದಿಂದ.—“ಐ ಏಪ್ಪ! ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ವ್ಯರ್ಥ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕುಸಿತವಾದ ಸಿಂಹದ ಬಾಯಿಂದಲಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಶಿವಾಚಿಯು ಕೋಪವಾಗಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತನಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ರಘುನಾಥನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ:—ನಾನು ಮಹಾರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿನಾ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾರೆನು.

ಶಿವಾಚಿ:—ಇರಲಿ, ರಾಜದ್ರೋಹಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯೇ ಶಿಕ್ಷೆ!

ರಘು:—ಈ ಯೋಧನು ಪ್ರಾಣಶತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿ ಮಾತ್ರ ನಾನಲ್ಲ!

ಶಿವಾಚಿಯು ಇನ್ನೆ ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕೈಯೆತ್ತಿದನು. ಜಯಸಿಂಹನು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಶಿವಾಚಿಯು ಕೋಪವು ಮಿತಿವಿಾರಿತು; ಮುಖವು ವಿಕೃತವಾಯಿತು, ಶರೀರವಾಡ್ಯಂತವೂ ನಡುಗಿತು. ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾದ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆತು ವಿಕೃತಸ್ವರದಿಂದ:—“ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡಿರಿ, ರಾಜಪುತ್ರರ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಅರಿಯೆನು; ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದೇ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರ ನಿಯಮವು. ಶಿವಾಚಿಯೂ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವನು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಜಯಸಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ಮೃದುಸ್ವರ

ದಿಂದ ಹೇಳಿದನು:—“ಕ್ಷತ್ರಿಯಶ್ರೇಷ್ಠ! ಈದಿನ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾಳೆ ಮಾಡಲಾರರಲ್ಲವೇ? ಇಂದು ಈ ಯೋಧನಿಗೆ ದೇಹಾಂತರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನುತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಯುದ್ಧದಿಂದ ನನ್ನ ತಲೆಯು ಕಟ್ಟುಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಇವನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯಲ್ಲ. ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ನೀವು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು. ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ರಾಜಪುತ್ರ ಯೋಧನಿಗೆ ದೇಹಾಂತರೀಕ್ಷೆ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ನನ್ನೇ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾರಬೇಡಿರಿ.”

ಶಿವಾಚಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಪ್ರತಿಭನಾಗಿದ್ದು ಹೀಗೆಂದು ನು—“ತಾತಾ! ನನ್ನ ಪೌರುಷವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಮೀರಲಾರೆನು. ರಾಜದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಬಿಡುವೆನೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹವಾಳುತ್ತಾರನೇ! ಜಯಸಿಂಹಮಠಾರಾಜರು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವರು. ಇನ್ನೂ ನೀನು ನನ್ನ ಇದಿರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ರಾಜದ್ರೋಹಿಗಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು, ಹೊರಟುಹೋಗು.”

ರಘುನಾಥನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೌನವಾಗಿ ಹೊರಹೊರಟನು. ಶಿವಾಚಿಯು ವುನಕಿ ಹೇಳಿದನು.—“ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು; ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿನಗೆ ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆನು; ರಾಜದ್ರೋಹಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಖಡ್ಗವು ದುಷ್ಟೀರ್ತಿಗೆ ಬಳಗಾಗಕೂಡದು.”—ಭಟರೇ! ಆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮುರಿದು ಬಿಸುಟು, ರಾಜದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿರಿ.”

ಮರಣಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿದ್ದ ರಘುನಾಥನು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಮುರಿದು ಬಿಸುಟಾಗ ಬಹುವಾಗಿ ನಡುಗಿದನು. ಆದರೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಶಿವಾಚಿಯನ್ನು ಒಂದುಸಾರಿ ನೋಡಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ತಲೆಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿನೋಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.
(ಚಂದ್ರರಾಯ)

ಚಂದ್ರರಾಯನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನು ಸಾಹಸಿಯು. ರಘುನಾಥನಿಗೂ ಅರೇಳುವರೂಷ ದೊಡ್ಡವನು. ಆದರೆ ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕುತ್ತುವರುಷದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಎರಡುಮೂರು ಚಿಂತಾರೇಖೆಗಳು ಗಾಢವಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯುಕೂದಲುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕವು; ಆದರೆ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನ ಸಾಹಸವು ದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತೆಂದು ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಿತಭಾಷಿ. ಅವನ ಸಂಗಡ ಯಾರೂ ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡರು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೋಷಗಳಾಗಲಿ, ಗುಣಗಳಾಗಲಿ ಚಂದ್ರರಾಯನಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳರು.

ಆದರೆ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವೆವು. ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದ ಕೆಲಸವು ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ದರೂ ಅವಲಂಬಿಸುವನು. ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ—ಶತ್ರುವಾಗಲಿ ಮಿತ್ರನಾಗಲಿ, ಅಪಕಾರಿಯಾಗಲಿ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಲಿ, ದೋಷಿಯಾಗಲಿ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಲಿ—ಯಾರಾದರೂ ಅಡ್ಡ ಒಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ತುಳಿಯುವನು. ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ರಘುನಾಥನು ಅಡ್ಡ ಬರುವನೆಂದು ತೋರಿದುದರಿಂದ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಅವನನ್ನು ಹುಳುವಿನಂತೆ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುಳಿದು, ತನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದನು. ಇಂಥವನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯವು.

ಚಂದ್ರರಾಯನು ತನ್ನ ಜನನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಾಜ್ಞಾಂತಸಿಂಹನ ನೇನಾಪತಿಯಾದ ಗಜಪತಿಸಿಂಹನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ದಿಕ್ಕಲ್ಲದ ಬಾಲನು ಗಜಪತಿಸಿಂಹನ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಯಜಮಾನನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧದವೇಳೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು.

ಚಂದ್ರರಾಯನು ಹದಿನೈದುಮರುಷ ಪ್ರಾಯದವನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ, ಅಪ್ರತಿಹತವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ನೋಡಿ ಗಜಪತಿಸಿಂಹನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅವನನ್ನೂ, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ರಘುನಾಥನನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಧೀನದ ಸೈನಿಕರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು.

ಸೈನಿಕಪ್ರತವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರರಾಯನು ತೋರಿಸಿದ ವರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ವೃದ್ಧ ಸೈನಿಕರು ಕೂಡ ವಿಸ್ಮಯಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧದಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವಿಪತ್ತುಂಟೋ, ಎಲ್ಲಿ ಶವಗಳು ರಾಶಿಭೂತಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಧೂಳು ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅರ್ತನಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಜಯಧ್ವನಿಗಳಿಂದಲೂ ಕಿವಿಯು ಗಡಚಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೆ,—ಹದಿನೇಳುಮರುಷದ ಯುವಕನೂ ಮಿತಭಾಷಿಯೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಶೀಲನೂ ಆದ ಚಂದ್ರರಾಯನು ನಿಮಗಿ

ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದನಂತರ ವಿಜಯಶಾಲಿ ಗಳಾದ ಸೈನಿಕರು ಸಂಗೀತದಿಂದಲೂ ಸರಸವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಆನಂದದಿಂದಲೂ ಸುರಾವಾನದಿಂದಲೂ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಲಕನು ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಧ್ಯಾವೇಳೆ ಅಂಧಕಾರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ದೂರವಾಗಿರುವ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅವನ ಮುಖವು ಹರ್ಷವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಈಗ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಈಗ ಅವನು ಅನಾಮಧೇಯನಲ್ಲ; ಗಣಪತಿಯು ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬಹಳ ತೇಜಸ್ವಿಯೆಂದೂ ವೀರನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಅವನ ದುರಾಶೆಯೂ ದರ್ಪವೂ ಹೆಚ್ಚಿದುವು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಗಣಪತಿ ಸಿಂಹನನ್ನು ಮಹಾವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಕಾವಾಡಿದನು. ಯುದ್ಧವು ನಡೆದತರುವಾಯ ಸಭಿವನಾದ ಗಣಪತಿಯು ಅವನನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಆದರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುವಂತೆ “ಚಂದ್ರರಾಯನೇ! ಇಂದು ನಿನ್ನ ಸಾಹಸದಿಂದ ನನ್ನ ವ್ರಾಣವುಳಿಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಚಂದ್ರರಾಯನು ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಗಣಪತಿಯು ಸನ್ನೇಹದಿಂದ ಪುನಃ ಹೀಗೆಂದನು—“ತನ್ನಾಗಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆಬಂದ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು; ಧನವೋ, ಅಧಿಕಾರವೋ, ಮತ್ತಾವುದೋ ಚಂದ್ರರಾಯಾ! ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೊಡದೆ ಇರುವುದೇನು?”

ಆಗ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೀಗೆಂದನು—“ರಾಜವುತ್ರರು ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವು. ವೀರಪುಂಗವಾ! ತಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ನನಗೆ ವಿವಾಹವಾಡಿಕೊಡಿರಿ”

ಸಭಿಕರು ಮೂಕರಾದರು. ಗಣಪತಿಯು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಆಕಾಶವು ಕಳಚಿಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಕೋಪದಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವು ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು. ಬರಿಯಿಂದ ಖಡ್ಗವು ಅರ್ಧಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪನಕ್ಕು ಗಣಪತಿಯು ಹೀಗೆಂದನು—ನಾಗ್ದಾನವನ್ನು ನಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಆದರೆ ನೀನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವನು. ರಾಜವುತ್ರಿಯರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕುಟೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರ್ವತ-ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸವಾಡತಕ್ಕವರಲ್ಲ! ಮೊದಲು

ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತಕ್ಕವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು; ದಸ್ಯುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವೀರನಾಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು—ಆದಾದನಂತರ ರಾಜವುತ್ರಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆ! ಈಗ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಕೋರಿಕೆಯುಂಟೋ?”

“ಈಗ ಮತ್ತಾವ ಕೋರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ; ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು.” ಎಂದು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಸಭೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಉದಾರಚಿತ್ತನಾದ ಗಣಪತಿ ಸಿಂಹನು ಆದಿನ ನೆಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಆತನು ಗುಡಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಪರ್ಣಕುಡೀರವು ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದ ಅಂಧಕಾರವು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಎರಡು ಘಳಿಗೆಗಳಾದ ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರರಾಯನು ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ, ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೆ ಏನನ್ನೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರೆದು, ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಪುನಃ ತೆರೆದುನೋಡಿ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಆಗ ವಿಕಟಹಾಸ್ಯವು ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋರಿತು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬನು ಬಿಡಾರದೊಳಕ್ಕೆಬಂದು—“ಚಂದ್ರಾ! ಏನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಸಹಜವಾದ ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ ಅವನು “ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ; ನಾಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರಹತ್ತಿರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆನೋ ಅದರ ವಿವರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಮಿತ್ರನು ಹೊರಟನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಪುನಃ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆರೆದನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದು ಹಸ್ತಪುಸ್ತಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಒಂದು ಸಾಲದ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿದನು.

ಆದಾದ ಒಂದು ವರುಷದ ಮೇಲೆ ಔರಂಗಜೇಬನ ಸಂಗಡ ಜಸ್ವಂತಸಿಂಹನಿಗೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಆಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಸಿಂಹನು ಮೃತಪಟ್ಟನು.

ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಗಣಪತಿಯು ಪುತ್ರನೂ, ಪುತ್ರಿಯೂ ಮಾರವಾಡದೇಶದಿಂದ ಮೇವಾಡದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಮಹಲ್ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಘುನಾಥನು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳ ಬಾಲನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಒಂಭತ್ತುವರುಷದವಳು. ಅವರ ಹಿಂದೆ

ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಸೇವಕನು ಇದ್ದನು. ಮಾರ್ಗವೃದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಳ್ಳರಗುಂಪೆ ಸೇವಕನನ್ನು ವಧಿಸಿ, ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕವನಾದರೂ ರಘುನಾಥನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೇಗೆಯೋ ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆ ಕಳ್ಳರಗುಂಪಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕಳ್ಳರ ನಾಯಕನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಒಲವಂತದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದನು ಅವನೇ ಚಂದ್ರರಾಯ!

ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯವನಾದ ಚಂದ್ರರಾಯನ ಮನೋರಥವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಗಜಪತಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆ ಹಣದಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಹಗೀರನ್ನು ಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನ ವಂಶವು ಪುರಾತನವಾದ ಒಂದು ರಾಜಪುತ್ರಗೋತ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನಂಬಿದರು; ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗಜಪತಿ ಸಿಂಹನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಜವಾಹರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನ ಅತುಳ್ಳಶೈರ್ಯವನ್ನೂ ಜಹಗೀರಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವನ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿನದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಾಬಂದಿತು. ರಘುನಾಥನು ತನ್ನ ಯಶೋಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ದುಸ್ಸಮದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಸೆಲಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ರಘುನಾಥನು ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಈ ಬಾಲನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನೀಯಲು ಯಾರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆಹೋದರು.

ಆದಾಮೇಲೆ ಆಯ್ದಾರು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೂ ರಘುನಾಥನು ನಾನಾಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟನು. ಲೋಕವೆಂಬ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಲಕನು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಅವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳನಂತರ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಹಿಂದಿನ ಮಹಾದಶೆಯೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಔನ್ನತ್ಯವೂ ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯಾವಾಗಲೂ ನೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅಭಿಮಾನಶಾಲಿಯಾದ ಬಾಲನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ದುಃಖಭಾರವನ್ನು ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ರಘುನಾಥನು ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯು ಒಡೆದುಹೋಗುವಂತೆ

ರೋದನಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಪುನಃ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲ ರಘುನಾಥನಿಗೆ ನಿಜವಂತಕ್ಕೆ ಉಚಿತಭಾವನೆಗಳು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತ ಬಂದುವು. ಅಲ್ಪಮಯಸ್ಕನಾದ ಆ ಸೇವಕನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಯಜಮಾನನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಖಡ್ಗಗವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನ ಯಶೋಗೀತಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನ ಯಶೋಗೀತಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ತಮ್ಮ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷ ಮಯಸ್ಸಾದ ರಘುನಾಥನು ಶಿವಾಜಿಯ ಮಹೋದ್ಧೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯವು ಪ್ರಬಲವಾಗುವುದೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಪ್ರಭುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಾಮಾನ್ಯ ಸೈನಿಕನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವಂತೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಜನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅದ್ವಿತೀಯನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ರಘುನಾಥನನ್ನು ಮಹಾಲ್ಯಾಠನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು. ರಘುನಾಥಸಿಂಹ, ಆದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಜನರು ರಘುನಾಥಬೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಘುನಾಥನು ಶಿವಾಜಿಯು ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜಿವಿಾನದಾರ ಚಂದ್ರರಾಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಹವಾಲ್ದಾರನು ವ್ಯತಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಆ ಪದವಿಯು ದೊರಕಿತು. ಇವನು ಚಂದ್ರರಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹಳೆಯಭಂಟನೆಂದೂ, ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತನೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಆದರೆ, ಚೋರನಾಯಕನೆಂದೂ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನೆಂದೂ ರಘುನಾಥನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಚಂದ್ರರಾಯನೊಡನೆ ಸಾನಂದದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಅವನನ್ನು ಆದರಿಸಿದನು. ಆದರೆ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯು ಮತ್ತೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು.

ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ರಘುನಾಥನ ಕೀರ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಬಂದಂತೆ ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಚಿಂತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಸದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಂತನಲ್ಲವೆ? ಹೇಗಾದರೇನು? ಅವನು ರಘುನಾಥನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಾಣವುಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದೂ, ದುರ್ವಾರ್ತನಿಂದಲೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾದನಲ್ಲವೆ?

ಚಂದ್ರರಾಯನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಜಾಶೆಗೆದು

ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಹಗೀರಿಗೆ ಹೋದನು. ವಾಠಕಮಹಾಶಯರೇ! ನಡೆಯೂ—ನಾವು ಕೂಡ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಅವನ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸೋಣ.

ಅವನು ಹೊರಗಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಸವಿಯಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ನಗಾರಿಗಳು ಬಾರಿಸುತ್ತಿವೆ. ದಾಸದಾಸೀಜನರು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಎದುರಾದರು. ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಬಂದರು. ಅವನ ಆಗಮನವಾರ್ತೆಯು ಹಹಗೀರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಗಂಡನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಂತೆಯೂ, ಕೃಶಾಂಗಿಯೂ ಆದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸನ್ನಾಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಸಮಾನಳು. ಆಕೆಯು ಪರಮಶಾಂತಳು. ಬುದ್ಧಿವಂತೆ. ಪತಿವ್ರತೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬೆಳೆದು, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಿತರ ನಡವೆ ಮಿತಭಾಷಿಯೂ, ಕಠಿಣ ಸ್ವಭಾವದವನೂ ಆದ ಗಂಡನ ಪಾಲಾದಳು. ಮರದಿಂದ ಬಿದ್ದ ಸುಕುಮಾರ ಕುಸುಮದಂತೆ ಆಕೆಯು ಶುಷ್ಕಳಾಗು. (ಸಣ್ಣವಾಗಿ) ತ್ತು ಬಂದಳು. ಒಂಭುತ್ತುವರ್ಷದ ಬಾಲೆಯ ಬೇವಿ ತವು ಶೋಕಾಕುಲವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವರು ಯಾರು? ಬಾಲೆಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ತಂದೆಯನ್ನೂ, ಅಣ್ಣನನ್ನೂ ನೆನಸಿಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣೆರಳು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ದುಃಖದ ಪಾಲಾಗಿ, ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಬುದ್ಧಿಯು ತೀವ್ರವಾಗುವುದು; ನಾವು ಸಹಿಷ್ಣುರಾಗುವೆವು. ಬಾಲೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಎರಡು ವರುಷಗಳಿಂದ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪತಿಸೇವಾನಿರತಳಾದಳು. ಹಿಂದೂ ರಮಣಿಯರಿಗೆ ಪತಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ದೈವವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಗಂಡನು ಸದಯಹೃದಯನಾದದ್ದೆಂದು ಭಾರ್ಯೆಯು. ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾ, ನಿರ್ದಯನೂ, ವಿಮುಖನೂ ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಸೇವೆಗಿಂತ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರರಾಯನು ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ದುರಾಶಾಪರನೂ, ಕ್ರೂರನೂ ಆದರೂ ಈ ಅಬಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕೂರವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸನು. ಆಕೆಯು ಉಪಚಾರದಿಂದ ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಯುದ್ಧವು ಕೊನೆಗಂಡ ಮೇಲೆ ಭದ್ರಪರಾಯಣೆಯಾದ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಆಕೆಯು ರೂಪನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ವೃದ್ಧಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ

ತಾನೇಧನ್ಯಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವಳು. ಹೃದಯೇಶ್ವರನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪುಲಕಿತಗಾತ್ರಳಾಗುವಳು. ಗಂಡನು ಹೇಳುವಮಾತಿಗೆ ಆಕೆಯು ಹೃದಯವು ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಹಾ! ಉದ್ಯಾನವನದಿಂದ ಒಂದು ಹೂವನ್ನು ತಂದು ಮನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅದರಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣವು ಬಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು?

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯಪರವತಳಾಗಿ ಪತಿಸೇವಾ ನಿರತಳಾಗಿ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದಳು. ಆ ನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಯೌವನದಶೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶಾಂತಳು! ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮರೆತುಹೋದಳು; ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಸಂಘಾಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬ್ಲಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯ, ಬಾಲಕ್ರೀಡೆಗಳು, ಪ್ರಿಯಸಹೋದರನು ಬ್ಲಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಆಕೆಯು ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದರಡು ತೊಟ್ಟು ಕಣ್ಣೆರಳು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೆರಳನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುನಃ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಇಂದು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಭೋಜನವಾಡುತ್ತಿರಲು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅವನಿಗೆ ಬೀಸಣಿಗೆಯಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿರುವಳು. ಈಗ ಆಕೆಗೆ ಹದಿನೇಳುವರುಷ ವಯಸ್ಸು. ಆಕೆಯು ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯೇ, ಆದರೆ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕುಸುಮವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಕಸಿಸಿ, ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಸರಿಯಾದ ಶೋಷಣೆಯಿಲ್ಲದ್ದೀಣಿಸುತ್ತಿದೆ.

“ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನು ನನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಹವಾಲ್ದಾರನಾಗಿರುವನು. ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವನು.” ಎಂದು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗಡ ಒಂದು ದಿನ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಆಮಾತು ಮುಗಿದಕೂಡಲೆ ಅವನ ಮುಖವು ಕಳೆಗುಂದಿ ವಿವರ್ಣವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಸಂತಯಗ್ರಸ್ತಳಾದಳು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಗಂಡನು ಹೇಳಿದ ಒಂದರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಹೊಂದಿ, ಗಂಡನ ಪಾದಯುಗ್ಮದ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಆಕೆಯು “ಈ ಸೇವಕಳ ವಿಚ್ಛಾಸನೆಯೊಂದಿರುವುದು. ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ.” ಎಂದಳು.

ವೃದ್ಧವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಚಂದ್ರರಾಯನು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಅಗಿಯುತ್ತಾ, ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸನ್ನೇಹವಾಗಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟು, “ಅದೇನೋ ಹೇಳು; ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೊಡದೆ ಇರುವುದೇನಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ನನ್ನ ಸೋದರನು ಚಿಕ್ಕವನು, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನು.

(ಚಂದ್ರರಾಯನ ಮುಖವು ಗಂಭೀರವಾಯಿತು)

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ಅವನು ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕನೇ?

ಚಂದ್ರ:—ಅವನು ನನಗಿಂತಲೂ ಸಾಹಸಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಗೊಂಡಿರುವನು.

ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಭಯಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆಯಿತು.—ಚಂದ್ರರಾಯನು ರಘುನಾಥನಲ್ಲಿ ವಿಷಸರ್ಪದಂತೆ ಇದ್ದನು. ಅವಳು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ “ ಚಿಕ್ಕವನು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದರೂ ನೀವು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನೀವೇ ಕ್ಷಮಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವಿಡುವವರು ಯಾರು?” ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ಬೇಡಿದಳು.

(ಚಂದ್ರರಾಯನ ಮುಖವು ಮರಕೆ ಕೆಂಪೇರಿದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.)

ಆ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆದು ಅನೇಕ ದಿವಸಗಳಾದುವು. ಅನಂತರ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ವೊಡಲು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ರಘುನಾಥನ ತೊಂದರೆಯು ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯದು. ಅದರೂ ಅವಳ ಹೃದಯವು ಏಕೋ ಚಿಂತಾಕುಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಂಡನನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹೋದಳು; ಚಂದ್ರರಾಯನು ನಿರ್ದೋಷ ತರುವಾಯ ಸೇವಕರನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸಹೋದರನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು.

ಚಂದ್ರರಾಯನು ಉಟವಾಡಿ ಮಲಗುವ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ನೋಡಲು ಅವನ ಮುಖವು ಚಿಂತಾಕುಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಂಡನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲವಿತ್ತು ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಏನನ್ನೋ ಆಶೋಚಿಸುತ್ತಾ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡನು.

ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಅವನು ಒಂದು ಗುಪ್ತಸ್ಥಾನದಿಂದ ಒಂದು ವಿಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟನು. ನೋಡಲು ಅದು ಹಸ್ತಪುಸ್ತಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಗಣಪತಿ ಸಿಂಹನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವನವನ ಹೊಂದಿದ ದಿನ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲದ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಸುಂದರವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಈರಿತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು:—

“ ನಾಲಗಾರನು.....ಗಣಪತಿಸಿಂಹನು; ಸಾಲ.....ಅವನವನವು; ಪರಿಶೋಧನೆ.....

ಅವನ ರಕ್ತದಿಂದಲೂ,ವಂಶಾವನನದಿಂದಲೂ,”

ಒಂದು ಸಾರಿ ಎರಡು ಸಾರಿ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಿ, ವಿಕಟಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವು ತೋರಲು, ಚಂದ್ರರಾಯನು ಅದರ ಕೆಳಗೆ,—“ಇಂದು ಸಾಲತೀರಿತು.”

ಎಂದು ಬರೆದು ತಾರೀಖು ಹಾಕಿ, ಆ ಪುಸ್ತಕನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟನು.

ತರುವಾಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅವಳು ಭಯಭ್ರಮೆಗಳಿಂದ ಗಂಡನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ “ಬಹುಕಾಲದ ಸಾಲವು ಈ ದಿನ ತೀರಿತು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ನಡುಗಿಬಿದ್ದಳು.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಭವಾನೀಮಂದಿರ)

ಶ್ರೀಚಂದ್ರರಾಯನು ವಾಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭವಾನೀ ಮಂದಿರವಿದ್ದಿತು. ಪರಶು ತಿಖರದಮೇಲೆ ಆ ದೇವಾಲಯವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು; ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಹೋಗಲು ಶಿಲಾ ಸೋಪಾನಗಳಿರುವುವು. ಆ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ತೋಳಿಯು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಹೊಳೆಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಯಾತ್ರಿಕರು ಈ ವ್ಯೂಷಲದಲ್ಲಿ ನಾನವಾಡಿ, ಭವಾನೀದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವರೆಗೂ ದೇವಾಲಯದ ಗೌರವವಾಗಲಿ, ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಲಿ ತಗ್ಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮರಗಳು ಗುಂವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದುವು. ಕೆಲವು ತುದಿಯಿಂದ ಬುಡದವರೆಗೂ ಒಂದೇಸವುವಾಗಿದ್ದು, ಎಲೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದುವು. ಹಗಲುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಅಮರಗಳ ಬಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂಧಕಾರವು ಕವಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಗಿಡಗಳಕೆಳಗೆ ಅರ್ಚಕರೂ, ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಶಾಂತಿರಸಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಭಾವೋದ್ರೇಕವು ಉಂಟಾಗದು. ಭಾರತವರ್ಷದ ಮೂರ್ವಕಫಗಳೂ, ವೇದಘೋಷಗಳೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಹೊರತು, ಮತ್ತೇನೂ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವು ತಲೆಕೆಳಗಾದದ್ದು.

ಯತು; ಆದರೆ ಆ ದೇವಿಯು ಪ್ರಶಾಂತ ಮಂದಿರವು ಎಂದೂ ಯುದ್ಧದ ತೊಂದರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಜಾವದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು, ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖ ಮಂಡಲವು ಕೆಂಪಗಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಉನ್ಮಾದವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೃದಯವು ಕ್ರೋಧ, ವಿಷಾದ, ಬಿಗುವುಗಳಿಂದ ದಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಬಲುಹೊತ್ತು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಶರೀರವು ಬುಹೀನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತಾಪವು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಉನ್ಮತ್ತಪ್ರಾಯನು! ಜೀಗನ ಉಪಚಾರವೂಡದೆ ಹೋದರೆ ಅವನ ವಿಲೇವಾರಿ ಶಕ್ತಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಚಿಕ್ಕತನಗಳು. ದೊಡ್ಡ ಪದ್ಧತಗಳಂತೆ ಉಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಶರೀರವನ್ನು ಬಣಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ದಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ಚಿಂತೆಗಳನ್ನೂ, ಔಷಧವಾಗಲ—ವೈದ್ಯನಾಗಲ ಇಲ್ಲದ ಮನೋವ್ಯಾಧಿಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ!

ಆ ವೃಕ್ಷದಕೆಳಗೆ ಕೆಲವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪುರಾಣವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳು, ಸುಧಾವರ್ಷಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದ್ದುವು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರ ಹೃದಯವು ಶಾಂತಿರಸ ಮುಗ್ಧವಾಯಿತು.

ಎಷ್ಟು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರೆಗಳು ಭರತಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಿವೆ? ರಮಣೀಯವಾದ ವಂಗದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಅತಿ ಶೀತಲವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಭೂಮಿಯಾದ ರಾಜಾಸ್ಥಾನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪಶುಪತ್ಯವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಅಂಧ್ರ, ದಾವಿಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟು ವರುಷಗಳಿಂದ ಆ ಗೀತಾಮೃತವಾಹಿನಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತೆಗಳೇ ನಮ್ಮ ಆರ್ಧರನ್ನು ಉತ್ಸಾಹವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವು; ಹಸ್ತಿನಾಪತಿ, ಅಯೋಧ್ಯೆ, ವಿಂಧಲ, ಕಾಶಿ, ಮಗಧ, ಉಜ್ಜಯಿನಿ ವೇದವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಿರಕ್ತವೆಂದಿಲ್ಲ, ಕೀರ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿತು. ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ, ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಹನೂ, ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನೂ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಕ್ತವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆದರು. ಈ ಮಹಾಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಶೀಲನಾಗಿ ಶಿವಾಜಿ ಭತ್ತಪತಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ವಿಸದ್ಧಿ ಶಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದೂ ನಾವು ಈ ಪೂರೈ

ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೀಣರೂ, ದುರ್ಬಲರೂ ಆದ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಥೆಗಳೇ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇರ:ವವರೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಪಾರಕಮಹಾಶಯ! ನಿನ್ನವು ಅಂಗ್ಲೀಯರ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ನಾನುಗಳನ್ನೂ ನಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಓದಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ,—ಯಾವಕಥೆಗಳು ಹೃದಯಂಗಮಗಳಾಗಿರುವುವು? ಯಾವುದನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದೆಂದೆ ಮನಸ್ಸು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು? ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯನ ಬಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯತ್ವವೂ, ಸೀತಾವೇಮಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೂ ಹಿಂದುಗಳ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು, ಹಿಂದುಗಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಶಾಂತವನದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಯಾಣಿಕನ ಚಿಂತಾಕುಲ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿರಸವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಆ ದೀನನ ಉನ್ಮತ್ತತೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಗಳ ಮುಂದೆ ಮಹೋದ್ದೇಶಗಳೂ, ವಿರಕ್ತವೂ ಕ್ರುದ್ಧಗಳಾಗಿ ತೋರು ದುವು. ರಘುನಾಥನು ಒಂದು ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು ಚಿಂತಾಪಹಾರಿಣಿಯಾದ ನಿರ್ರಾದೇವಿಯು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಭಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ರಘುನಾಥನು ಕಳವಳಪಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು, ಈ ದಿನದ ಸ್ವಪ್ನವು ಎಂತವದು? ಸನ್ಮಾನವಿಷಯಕವಾದ ಸ್ವಪ್ನವೇ? ಇಲ್ಲ—ಆ ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು; ಆ ಭಾವನೆಗಳೂ ಕೊನೆಗಂಡವು. ಅವನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿರುವನೆ? ಶತ್ರುಗಳ ಶಿರಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತಿರುವನೆ? ದುರ್ಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಿರುವನೆ? ಯೋಧನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವನೆ? —ಇಲ್ಲ— ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋದುವು ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗ್ನಗಳಾಗಿವೆ!

ಯುವಕನ ಕೆಲಸಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಡೆಯದಂತಾದುವು; ಆಶಾಪ್ರದೀಪವು ನಿರ್ಯಾಣತೊಂದಿತು. ಆ ಕತ್ತಲೆಯ ನಟ್ಟುರುಳಿನ ವೇಳೆ, ಬಂಧುಜನ ಹೀನನಾದ ಆ ಯುವಕನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಹು ದಿನಗಳ ಚಿತ್ರೆಯು ಪೂರೈಜನ್ಮದ ಸ್ಫೂತಿಯಂತೆ ಮಸಕ ಮಸಕಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಶೋಕಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಆಯಾಸಹೊಂದಿದಾಗಲೂ, ಆಶೆಯು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಾಗಲೂ ಬಂಧುಹೀನನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ರಘುನಾಥನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ವೊಡಲು ದಯಾಮಯಿಯಾದ ಜನನಿಯು ಮುಖ ಮಂಡಲವು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು; ದೀರ್ಘಕಾಯನಾದ

ಜನಕನ ವದನವು ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಹಾದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಆಡಿದ ಆಟಗಳೂ, ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದುವು; ಕೂಡಲೇ ಸಹಚರಿಯಾದ ಸಹೋದರಿ—ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಪುನಃ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇನ್ನವಳನ್ನು ಕಾಣಲಾದೀತೆ? ಇಂದು ಆ ಸುಖಮಯವಾದ ಸಂಸಾರವೆಲ್ಲಿ? ಪ್ರಾಣಸಮಾನಳಾದ ತಂಗಿಯೆಲ್ಲಿ? ನಿರ್ದಿಸುತ್ತಿರುವ ರಘುನಾಥನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಹನಿ ಬಿಸಿನೀರು ಜಾರಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಅವನು ತಂಗಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದನು. ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದುದೇನು? ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೂ, ವೃದ್ಧವಾದ ಕೈಯನ್ನು ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಆಡಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ಸ್ನೇಹಕರವಿಂದ ಆ ನಂದಬಾಷ್ಪವು ತುಂಬಿ ರೆಪ್ಪೆಯಾಡಿಸದೆ ತನ್ನ ಕವೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ರಘುನಾಥನಿಗೆ ತೋರಿತು; ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಅವನ ಮುಖವು ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿದ್ದಿತು, ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಗಲವಾಗಿಯೂ ತೇಜೋಲವಂತಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಕಾಶವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ರಘುನಾಥನು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿ, — “ಭಗವಂತ! ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಸೈರಿಸಿದೆನು. ನೆರವೇರದೆ ಇರುವ ಆಶೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಏಕೆ ಭೇದಿಸುವೆ?—ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದಲ್ಲವೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರುವಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತೆ ಕೋಮಲಹೃದವು ಅವನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬವಸಿದಂತಾಯಿತು. ರಘುನಾಥನು ಪುನಃ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದನು. ಅದು ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಿಯಸಹೋದರಿಯು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

ರಘುನಾಥನ ಮನಸ್ಸು ಕೂಡಲೇ ಚಲಿಸಿತು. ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಂತಪ್ತ ಹೃದಯದಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡದೆ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣೀರು ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆಳುತ್ತಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು. “ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ದುರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡು; ಈ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೋರುವುದು

ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ.” ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತೋಕವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಅಣ್ಣನ ಭುಜಗಳ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಬಹುದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಬಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಅವರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುವಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದುಃಖಪ್ರವಾಹವು ಸಂತೋಷಪ್ರವಾಹವೊಡನೆ ಸೇರಿತು. ನಡುನಡುವೆ ಚಾಪ್ಪುಧಾರೆಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರ ದೇಹಗಳೂ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಭ್ರಾತೃಸ್ನೇಹದಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮವು ಮತ್ತೊಂದು ಇರುವುದೆ?

ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತವಾಯಿತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ಸೀರೆಯು ವೆರಗಿನಿಂದ ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬರಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು:— “ಭವಾನೀದೇವಿಯು ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಳಾದೆನು. ಈ ದೀನಳು ಲಲಾಟ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವುಂಟೆ? ಅತ್ತಾ! ಈ ಚಳಿಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವರೆ ನಿನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಏಳು? ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.”

ರಘುನಾಥನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು; ಇಬ್ಬರೂ ಆಯುದೊಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಅವನನ್ನು ಏನೋ ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ತಕ್ಕ ಸವಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು ಕಳ್ಳರ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದುದೂ ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲದೆ ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿದುದೂ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದೂ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ತಾನು ಬಕ್ಕಲಿಗರ ಸಂಗಡ ಸೇರಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ ದನಗಳನ್ನೂ, ಕುರಿಗಳನ್ನೂ ಕಾಯುತ್ತಾ, ಅವುಗಳ ಸಂಗಡ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪದ್ಧತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜನಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಪೂಜಕರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ಕೊಂಕಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ವಾಸಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ, ಬಬ್ಬು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸೇನಾಪತಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಯುದ್ಧಾಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾದುದೂ, ಕೊನೆಗೆ

ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಶಿವಾಜಿಪುತ್ರಭುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಅವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಾಗಿದ್ದು ಮೂರುವರೂಷ ಗಳಿಕಾಲ ಯಾವ ಲೋಕವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ಅನಂತರ ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಷ್ಠಾರಣವಾಗಿ ಸಂದೇಹವುಂಟಾದುದಿಂದ ಅವನಾನಿತನಾಗಿ, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಹೋಗಿದುದೂ, ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ರಘುನಾಥನು ತಂಗಿಯ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದನು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ. ಜನಕನಂತೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಅಸಾರವಾದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವ ಆಶೆ ಬಹುವಾಗಿರುವುದು. ಅಣ್ಣನ ದುಃಖಕರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ತನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೈವಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅಣ್ಣನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸದೆ, ಹೋದಳು. ರಘುನಾಥನ ಕಥೆಯು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ಹೇಗೆಯೂ ದುಃಖವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, “ನನ್ನ ವಿಷಯವೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ?” ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು ಅದರ ಚಂದ್ರರಾಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. “ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ, ಒಬ್ಬ ಜಹಗೀರದಾರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು. ಹಿಂದೂವಂಶಿಯರು ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳರು. ಗಂಡನ ಹೆಸರು ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಹಿವಾಂತುವಿನ ಹೆಸರೇ, ಶಶಲಾಂಭನನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ಕೀರ್ತಿಯು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಹೃದಯೇಶ್ವರನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಅವಳ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನು ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ! ರಘುನಾಥನ ವಿಷಯವನ್ನು ಅತಿಗಡಿಗೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೇಗಾದರೂ ಬಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಭವಾನೀದೇವಿಯ ಆಲಯಕ್ಕೆ ವೂಜಿಗಾಗಿ ಬರಲು. ಮಂದಿರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮರ; ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಣವಾನನಾದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡಳು.”

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸಹೋದರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅವನ ದುಃಖವು ಬೆಟ್ಟದಂತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು.

ನಾನಾವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿ, ಅವನ ಹೃದಯದ ಸಂತಾಪ

ವನ್ನು ಶಾಂತಿಪಡಿಸಿ ಹೀಗೆಂದಳು:—ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಜೀವಿತವು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಇರದು. ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮವು ದುಃಖಮಯವಾದುದು. ದುಃಖವು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ನಾವು ಸೈರಿಸಬೇಕು. ಒಂದೊಂದುಸಾರಿ ಸುದಿನಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ನಾವು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದೆವು.—ನಾಳೆ ಪುನಃ ಸುಖವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆಹ್ಲಾ! ನೀನು ಈ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರವು ಎಷ್ಟು ದಿನವಿರುವುದು? ನಿರ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದು.

ರಘು:—ತಂಗಿ! ಇರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇನು? ರಾಜದೊಳಹಿಯೆಂದು ಸೈನಿಕನಮೇಲೆ ಅವನಿಂದ ಬಂದಾಗಲೇ ಅವನ ಪ್ರಾಣವೇಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ?

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ದುಃಖಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯೇ? ನೋಡು. ಆಹ್ಲಾ! ನನಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಯಾರಿರುವರು?—ತಂದೆಯಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯಮೇಲೆ ನೀನಿರಿಸಿದ್ದ ಮಮತೆಯನ್ನು ಮರೆತೆಯೋ?

ರಘು:—ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನಿನಗೆ ನನ್ನಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಿನಗೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಸುಖವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೆಂಗಸು. ಸೈನಿಕನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು? ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಮಗೆ ಕೀರ್ತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು; ಮೃತ್ಯುವಿಗಿಂತ ದುಸ್ತೀರ್ತಿಯು ಸಾವಿರವಾಲು ಮೇಲು. ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಕಳಂಕವು ಆವರಿಸಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಏಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಾರದು? ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಶಿವಾಜಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗು. ಕೋಪವು ಶಾಂತವಾದಾಗ ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದಲೇ ಕೇಳುವನು; ನೀನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ರಘುನಾಥನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅವನ ಮುಖವು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಿಂಕಿಯು ಕಿಡಿಗಳು ಉದುರಿದಂತಾಯಿತು. ಜನಕನ ಅಭಿವಾಸವೂ, ಪೌರುಷವೂ, ವೃತ್ತನಲ್ಲಿ ಇರುವುದೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಮತಿಯು ಹೀಗೆಂದಳು:—“ಹೈಮಿಸು. ನಾನು ಹೆಂಗಸು. ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆನು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ನೀನೇ ಹೋಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಆವನಾದವನ್ನು ಏಕೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ಬಾರದು! ಸೈನಿಕನ ಸಾಹಸ, ಪುಭುಭಕ್ತಿ ಇವು ಕೆಲಸಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಮಾತಾಡಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಡ್ಗಹಸ್ತನಾಗಿ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂಬ ಕಳಂಕವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ?"

ಆಶೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ವಿಕಸಿಸಲು, ರಘುನಾಥನು "ಅದು ಹೇಗೆ?" ಎಂದು ತಂಗಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ:— ಶಿವಾಜಿಪುರುಗಳು ದಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರೀತಿ ಕೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳುಂಟಾಗಬಹುದು. ಸುಭಟನು ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿರುವುವು.—ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ತಂದೆಯಂತೆ ವಿರರನಾಗುವೆಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ಸಫಲವಾಗದೆ ಇರದು.

ರಘುನಾಥನು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ ಮನಶ್ಚಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸಾಲದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರವು, ಗುಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಔಷಧದ ಬಲದಂತೆ ಕೂಡಲೆ ಸಂತಾಪವು ಹೋಗಿ ಸೈನಿಕನ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಚಿಂತಾವಿಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು; ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅವನ ಮುಖವೂ, ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನೂತನಕಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು. ಆಗ ರಘುನಾಥನು ಹೀಗೆಂದನು.—ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನೀನು ಹೆಂಗಸು ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೂತನ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಉತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗುವುದು. ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಘುನಾಥನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೂ ಅಂಜುಬುರುಕನೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ನೀನು ಚಿಕ್ಕವಳು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದೇಕೆ? ನೀನು ನನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ "ರೋಗವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಔಷಧವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೋಗತವು ತಿಳಿಯದೆ?" ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಹೀಗೆಂದಳು. ಅಣ್ಣಾ! ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ನಿನ್ನ ಮಹೋದ್ದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಯಾವರೀತಿ ಗ್ರಹಿಸಲಿ? ಆದರೆ ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ—ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯು ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ನೀನು ಸಫಲಮನೋರಥನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಜಗದೀಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆನು."

"ನಾನು ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ಕಾಲ, ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗೇನು." ಎಂದು ರಘುನಾಥನು ಹೇಳಿದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು, "ನಾನು ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ." ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದಳು.

ರಘು:—ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಲು ನಿನಗೆ ಭಯವೇಕೆ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಲ್ಲವೆ? ಸಹೋದರನ ಹತ್ತಿರ ಭಯವೆ?

ಲಕ್ಷ್ಮಿ:—ಚಂದ್ರರಾಯನೆಂಬ ಇವನಾದಾರನು ನಿನಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ರಘುನಾಥನ ಉತ್ಸಾಹವು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಮುಖವು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಶಾಂತನಾಗಿ "ರಾಜ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯದು." ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ:—ಅವರು ಏನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಅಣ್ಣಾ! ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಕೆಡಕನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಡ.

ನಿರುತ್ತರನಾಗಿ ರಘುನಾಥನು ಏನನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ವುಸುಕಿ ಹೀಗೆಂದಳು.— "ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕೋರಿಕೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದರೆ, ಅಣ್ಣಾ! ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಕೆಡಕು ಮಾಡಬೇಡ."

ರಘುನಾಥನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ತಂಗಿಯ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಅವನು, "ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ಚಂದ್ರರಾಯನೇ ನನಗೆ ಈ ದುಃಖಿತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದನೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಿದೆನು. ಆಗಲಿ.—ನಿನಗೆ ಕೊಡದೆ ಇರುವುದೇನಿದೆ? ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.—ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡೆನು. ನಾನು ಅವನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದೆನು. ಭಗವಂತನೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಮಿಸಲಿ!" ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತನು. "ಭಗವಂತನು ಅವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ" ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು "ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ಸೇವಕರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡಬೇಕು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸನ್ನಿಹವಾಗಿ ಅಣ್ಣನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಹೊರಟಳು.

“ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿನಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ.” ಎಂದು ಅತೀರಾಧ್ಯವೂಡಿ, ರಘುನಾಥನು ತಂಗಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು.



ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಗೋಸಾಯಿ-ಸೀತಾಪತಿ.)

ರೈದ್ರಮಂಡಲಮರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು, ರಘುನಾಥನು ಹೊತ್ತುವಿೂರಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಆ ದಿವಸ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೃತಪಟ್ಟರೋ, ಯಾರು ಜೀವನಹಿತವಾಗಿ ಇರುವರೋ ಯಾರಿಗೆಗೊತ್ತು? ಯುದ್ಧಕ್ಕೆವೋದಲು ರಘುನಾಥನು ಸರಳಿಯನ್ನು ಕಂಡುಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು.

ಒಂದುದಿನ, ಎರಡುದಿನ ಕಳೆಯಿತು; ರಘುನಾಥನ ವರ್ತಮಾನವೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ದೇವಿಯು ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದಳು:—“ರಘುನಾಥನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ರಾಜಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನು; ಜೀಗನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜನಾರ್ದನನಸಂಗಡ ಯುದ್ಧವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು.” ಆದರೆ ರಘುನಾಥನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲೇಯಿಲ್ಲ.

ರಘುನಾಥನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದೂ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಮಾನಿತನೂ, ಅವವಾದಗ್ರಸ್ತನೂ ಆದನೆಂದೂ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನಂತಹ ವರ್ತಮಾನವು ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೇ ಸರಳಬಾಲೆಯು ಮೂರ್ಛಹೊಂದಿದಳು. ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖವು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೆಂಡಗಳು ಉದುರುವಂತಾಸವು. ಶರೀರವು ನಡುಗಿತು. ಆಗ ಅವಳು ದಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ಎನು? ಆತನು ದ್ರೋಹಿಯಾದನೇ? ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡನೇರಿದನೇ? ಸರಿ! ನೀನು ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ಖಳು! ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗು.” ಎಂದು ಗದರಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ವಾಸ್ತವಗಳಿಗೆ ಬರುವವರಾದರು. ಯಾರಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ ರಘುನಾಥನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂಬುದೇ ಜನಾರ್ದನನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರುಸುರಿಯುತ್ತಿವೆಂಬುದು, “ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ದುರಾಲೋಚನೆಯು ಇರುವುದೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು?” ಎಂದನು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಜನರು,

“ರಘುನಾಥನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನೆಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದೇ ನಂಬಿದಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ, ಸರಳಬಾಲೆಯು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆ ಸರಸ್ಸಿನ ತೀರದಲ್ಲಿ ಜಟಾಜೂಟಧಾರಿಯೂ, ದೀರ್ಘಕಾಯನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಗೋಸಾಯಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಮೊದಲು ವಿಸ್ಮಯಹೊಂದಿದರೂ, ಆತನ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಹುಟ್ಟಿತು.

ಗೋಸಾಯಿಯು ಸರಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ “ಭ್ರಮೆ! ಈ ಗೋಸಾಯಿಯು ಹತ್ತಿರ ನಿನಗೇನಾದರೂ ಕೆಲಸವಿರುವುದೇ? ಯಾವುದಾದರೂ ಮನೋರಥದಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದುಃಖಿತೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಾರಣವೇನು? ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸರಳೆಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಡಲಾರದೆ ಹೋದಳು. ಪುನಃ ಗೋಸಾಯಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. “ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ?”

ಸರಳೆ:—ಗೋಸಾಯೀ! ತಮ್ಮ ತಪ್ಪಿಯು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಆತನು ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಗೋ:—ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿರುವರು.

ಸರಳೆ:—ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಿಳಿಯದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಗೋ:—ಅವನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿರುವನು.

ಅವಳ ಮುಖವು ಕಪಾಯಕಾಂತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾದವು “ಮತ್ತೇನನ್ನಾದರೂ ನಂಬುವೆನು. ಆದರೆ ಅವನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲಾರೆನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ನಾನು ಇನ್ನೊಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿವೆ!” ಎಂದು ಗೋಸಾಯಿಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು.

ಸರಳೆ:—ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿರಿ.

ಗೋ:—ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ರಘುನಾಥನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿರುವುದೋ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದೇ ಉಪಾಯವಿರುವುದು. ಅವನ ಪ್ರೇಮಯುಕ್ತ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗು. ಪ್ರಣಯ ಹೃದಯವು ಪ್ರಿಯಳ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನ

ಡಿಯಂತಿರುವುದು. ಅವಳ ಮನೋಗತವನ್ನು ಕೇಳು. ಅಭಿ ಪ್ರಾಯವು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು.

ಸರಳೆಯು ನಭೋರಮಂಡಲದಕಡೆ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ “ಜಗದೀಶ್ವರಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವೆನು. ಇದುವರೆಗೆ ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರುವೆ. ಆ ಯೋಧನೇ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಯಾವಳು ಆಶೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವಳೋ ಅವಳು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಆತನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಡ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಗೋನಾಯಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. “ಭದ್ರೆ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನೀನೇ ಆತನ ಪ್ರಿಯಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವವನು. ಒಂದುವೇಳೆ ರಘುನಾಥನನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದರೂ ನೋಡಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೇನಾದರೂ ಹೇಳುವೆಯಾ? ನನ್ನ ಬಳಿ ನಾಚಿಕೆಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ನಾನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲವೆ?”

ಸರಳೆ- (ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ) ಮಹಾತ್ಮರೇ! ಆತನನ್ನು ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಕಂಡಿರಲಿ?

ಗೋ.- ನಿನ್ನನರಾತ್ರಿ ಭವಾನೀಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದವನು ಅವನೇ.

ಸರಳೆ.- ಈಗ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆಯೆ?

ಗೋ.- ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿಬಂದ ಅಪಯುಕ್ತನನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಅಥವಾ ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಸರಳೆ.- ಅದು ನೀರನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ! ಅವರು ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿರಿ. ಸರಳಬಾಲೆಯು ರಾಜಪುತ್ರಾಂಗನೆ. ಪ್ರಾಣಾಂಕಿತ ಕೀರ್ತಿಮನ್ನೇ ಮೇಲೆಂದು ಯೋಜಿಸುವಳು. ಭಗವಂತನು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲಿ!

ಗೋ.- ತಪ್ಪದೆ ಫಲಿಸುವುದು. ಅವನಿಗೂ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದರೆ ರಘುನಾಥನು ಕೈ ಹಾಕಿದ ಕೆಲಸವು ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಪ್ರಾಣಹೋದರೂ ಹೋಗಬಹುದು.

ಸ.- ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಅದು ಹೊಸದಲ್ಲ. ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮರಣಸಂಭವಿಸಿದರೆ, ಅವರ ಯಶೋಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಉಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸರಳೆಯು ಪ್ರಾಣಾಜಿಡುವಳೆಂದು ಹೇಳಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು ತರುವಾಯ ಸರಳೆಯು ಹೀಗೆಂದಳು. “ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೆ?”

ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಗೋನಾಯಿಯು ಹೀಗೆಂದನು: ಜನರು ದೋಹಿಯನ್ನು ವವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿರಬೇಕು? ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ರಘುನಾಥನನ್ನು ಸರಳಬಾಲೆಯು ಬ್ಬಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಳೆ? ” ಎಂದು ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿರುವನು.

ಸರ:- ಮಹಾತ್ಮಾ! ಸರಳೆಯು ರಾಜಪುತ್ರೆಯವತಿ; ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಗೋ.- ಮಹಾದೇವಾ! ಇನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಲ್ಲ. ಜನರು ಕೆಟ್ಟವರಾಗಲಿ- ಬಬ್ಬ ಯುವತಿಯು ಮಾತ್ರ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು! ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. ನಾನು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನ ಹೃತ್ತಾವನು ಶಾಂತಿಯಾಗುವುದು.

ಭಗವಂತನು ಅವರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ ” ಎಂದು. ಸರಳೆಯು ಬಾಷ್ಪಪೂರಿತಲೋಚನೆಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಳು. “ಮಹನೀಯರೇ! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಿಪಡಿಸಿರುವಿರಿ. ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಬಹುದೇ?” ಎಂದಳು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸೀತಾಪತಿ” ಎಂದು ಗೋನಾಯಿ ಹೇಳಿದನು.

ಕತ್ತಲೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತ ಬಂದಿತು ಆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಗೋನಾಯಿಯು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ರಾಜಗಡ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹೊರಟನು:.....

ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದರಾಜಗಡ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಜಾವದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಭೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ, ಧೈರ್ಯವಂತನೂ, ರಾಜನೀತಿ ವಿಶಾರದನೂ, ವೃದ್ಧನೂ ಆದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು, ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಆತನೇ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯಂತೆ ಆತನೂ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ. ಸಭಾಭವನವು ನಿಶ್ಚಿಬ್ಬವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ತಮ್ಮ ಗೌರವಲಕ್ಷಿಯನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮುರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆದು, ಪೇಷ್ವಾಜೀ! ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಜಹಗೀರದಾರನಾಗಿರಬೇಕಾದುದೇ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶವು.” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಮುರೇ - ಮಾನವಸಾಧ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಾವು ಕೈಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ವಿಧಿನ್ಬಂಧವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಶಕ್ತಿ?

ಶಿವಾಜಿ:- ಸ್ವರ್ಣದೇವಾ! ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ನೀವು ಈ ದುರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಇದು ಚಸ್ಪಂತನೃಪಾಲನ

ರಾಜಧಾನಿಯೆಂದೂ? ಅಥವಾ ಜಹಗೀರುದಾರನ ರಾಜಧಾನಿ ಯೆಂದೂ? ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗಿದ್ದಿತು?

ಸ್ವರ್ಣ:—ದೇವಾ! ಭವಾನಿದೇವಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿರಿ; ಅವಳ ಆಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುಷ್ಕರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಿ.—ಆದರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಕ್ಷೇಪಣೆ ಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಸೇನಾಪತಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಭಗವತಿಯು ನಿಷೇಧಿಸಿರುವಳೆ?

“ಯಾವುದೋ ಕಷ್ಟವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈಗ ನ್ಯಾಮಿಯವರು ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯೆ? ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.” ಎಂದು ಅನ್ನಾಬೇ ದತ್ತನು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಅನ್ನಾಬೇ! ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ಅಶೆಯು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಬೇಗನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಾರೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶವು ಬೇಗನೆ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಪುನಃ ಹಿಂದೂ ರಾಜನು ಆ ಸೇತು ಹಿಮಾಚಲಪರ್ವಂತ ಭರತ ಖಂಡವನ್ನು ಆಳುವನೆಂದೂ ಭವಾನಿದೇವಿಯು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಅಶೆಯು ಕೇವಲ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವಂತನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಏಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು?

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಿತ್ತರಾದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯ ಮೂಲೆಯಿಂದ “ಭವಾನಿದೇವಿಯು ಹೇಳಲಾರಳು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವೀರತ್ವವೂ, ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇದ್ದರೆ ಭಗವತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವಳು.” ಎಂಬುದೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಮಾತು ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಭಯಪಟ್ಟು ಶಿವಾಜಿಯು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಲು, ಗೋಸಾಯಿ ಸೀತಾಪತಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು.

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಲು ಶಿವಾಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. “ಮಹಾತ್ಮಾ! ನನ್ನ ಬುಲ್ಬದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿರಿ. ಬಾಲ್ಯದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದಿರಿ. ದಾದಾಜಿ ಕಾಣದೇವನು ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ—“ಮಗೂ, ನೀನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಮತ್ತರವಾದುದು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡಕೂಡದು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸು. ಗೋಬ್ರಹ್ಮಣರನ್ನೂ ರೈತರನ್ನೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸು. ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸು. ಭವಾನಿದೇವಿಯು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸು.” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಸುವಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದ ಮಾತುಗಳು ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಫೋಗಿರೆಯುತ್ತಿವೆ. ದಾದಾಜಿಯ ಮಾತುಗಳು ವ್ಯರ್ಥವೆ?

ಗೋ:—ಅವರ ಉಪದೇಶವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ಉನ್ನತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹರಾಗಿ ಮೊದಲಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ದಾದಾಜಿಯು ಮಾಡಿದ ಮಂಚನೆಯೋ! ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಭೀತಿಯೋ?

ಭೀತಿಯೋ? ಎಂದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಸಭಾಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಕಲಕಲವು ಸಂಭವಿಸಿತು. ವೀರರ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗಗಳು ಝಣ ಝಣ ಧ್ವನಿಮಾಡಿದುವು.

ಗೋಸಾಯಿಯು ವುಸುಕಿ ಹೀಗೆಂದನು. “ರಾಜನೇ! ನನ್ನ ವಾಚಾಳಕತ್ವವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳೋ ನಿಜವೋ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ. ಜಹಗೀರುದಾರನಾಗಿದ್ದ ಯಾವ ವೀರನು ರಾಜನಾದನೋ—ಬಹುಕಾಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನೋ—ಮೈಂಚ್ಚರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದನೋ—ಅಂಧವನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನೆ? ಬಾಲ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ವಿಾರಿಸಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರವನ್ನು ಓಡಿಸಿ, ಹಿಂದೂ ಗೌರವವೆಂಬ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ನಾಲೈಕಡೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಯಾವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಮಿಸುವನೆ? ರಾಜನೇ! ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಮ್ಮನ್ನು ವರಿಸಿರುವಳು. ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಾವು ಅದನ್ನು ಬಿಡುವಿರಾ? ನಾನು ಗೋಸಾಯಿ; ಆಶೋಚನಾಶಕ್ತಿ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.”

ಸಭಾಸದರು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.—ಶಿವಾಜಿಯು ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಧಗಧಗನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗೋಸಾಯಿಯು ಕಡೆ ನೋಡಿ, ಅವನು ಹೀಗೆಂದನು.—“ಮಹಾತ್ಮಾ! ತಾವು ದೇವತೆಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯರೂ ತಿಳಿಯಲಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವರ ಮಾತಿಗಿಂತಲೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಾಟಿಕೊಂಡಿದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವೆನು. ರಾಜಪುತ್ರಸೇನಾಪತಿಯು ತುಂಬ ಸರಾಕ್ಮಶಾಲಿ; ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ, ಮತ್ತು ರಣಶೂರ. ಅವನಿಗೆ ಅವಿಶ ಸೈನ್ಯವಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಇದಿರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಿ?

ಗೋ:—ರಾಜಪುತ್ರರು ವೀರರೇ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರೇನೂ ದುರ್ಬಲರಲ್ಲ; ಜಯಸಿಂಹನು ರಣಶೂರನೇ! ಆದರೂ ಶಿವಾಜಿ ಛತ್ರಪತಿಯೂ ಅಶಕ್ತನಲ್ಲ. ಅಜಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಸಂತ್ರಯಪಟ್ಟರೆ ಪರಾಜಯವೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಪುರುಷ ಸಿಂಹನು ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ಆತನ ಯಶೋಗೀತಗಳನ್ನು ಹಾಡದ ಹಿಂದುವು ಬಿಟ್ಟುನೂ ಇರಲಾರನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಜಿತ್ತ! ಆದರೆ ಹಿಂದುಗಳು ಹಿಂದುಗಳ ಸಂಗಡ ಹೋರಾಡುವುದು ಉತ್ತಮವೆ? ಅದು ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವಾಗುವುದೆ?

ಗೋ:—ಆ ವಾಕ್ಯವು ಯಾರಿಗೆ? ಸ್ವಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸ್ವದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವವನಿಗೋ? ಅಥವಾ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಣವನ್ನು ತಿಂದು ಸ್ವಜಾತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನಿಗೋ?

ಶಿವಾಜಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೌನವಾಗಿರುವನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತೋ ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ಮತ್ತೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಹೀಗೆಂದನು.

“ಗೋಸಾಯಿ! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ಈಗಲೂ ವೀರಶೂನ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಪರಾಧೀನವಾಗದು; ಫುನಃ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ದಿನವು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವಜಯವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೇನೂ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಈಗ ಯುದ್ಧವಿಮುಖನಾದೆನು. ನಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಮಹಾವ್ರತಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಬಹು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದೆನು ಮೈಂಜ್ಞರು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾಡಿದ ಸಂಧಿಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳರು; ನಾನು ಕೂಡ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯೆನು. ಆದರೆ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಕನೂ, ಸತ್ಯವ್ರತನೂ, ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ ಆದ ರಾಜಾ ಜಯಸಿಂಹರ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಪ್ರಸ್ತಾವ ಮಾಡಿದೆನು. ಆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಭಂಗಮಾಡೆನು. ಸಮಾನ ಹಿಂದೂ ವೀರನ ಸಂಗಡ ಶಿವಾಜಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸನು.

“ಸತ್ಯವಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ನಡೆಯದೆ ಹೋದರೆ, ಸತ್ಯೋಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆ?” ಎಂದು ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹರವರು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ಧರ್ಮಾತ್ಮನ ಮಾತು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ” ಅದುದರಿಂದ, ಮಹಾತ್ಮಾ! ಕಪಟಿಯಾದ ಔರಂಗಜೇಬನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಿ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಸತ್ಯಪರಾಯಣನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಯನ್ನು ವಿರಾವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಅನ್ನಾಜೀ:—ಮಹಾರಾಜಾ! ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಿರಾ?
ಶಿವಾಜಿ:—“ಸರಿ” ಎಂದು ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದನು.
ಅನ್ನಾ:—ಮಹಾರಾಜಾ! ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮೋಸಗಾರನು; ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀವು ನಂಬುವಿರಾ? ಮನಃಪೂರ್ವಕ

ವಾಗಿ ಅವನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಹ್ವಾನಿಸಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಲಿವಷ್ಟೆ?

ಶಿವಾಜಿ:—ಅನ್ನಾಜೀ! ಡಿಲ್ಲಿನಗರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಅನ್ನಾಜಿ:—ದುರ್ಮಾರ್ಗನಾದ ಔರಂಗಜೇಬನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ ಜಯಸಿಂಹನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಪಾಡುವನು?

ಶಿವಾಜಿ:—ಸಂಧಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಫಲವನ್ನು ಔರಂಗಜೇಬನು ತಪ್ಪದೆ ಅನುಭವಿಸುವನು.

ಅನ್ನಾಜಿ? ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ವೀರಭೂಮಿ. ಮೈಂಜ್ಞನು ತಪ್ಪು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಲಿಸುವ ಯುದ್ಧಾನಲವನ್ನು ಆರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ನೀರಾದರೂ ಸಾಲದು. ಡಿಲ್ಲಿಸಾವ್ರಾಜ್ಯವು ಆ ಮಹಾವಹ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಉರಿದು ಹೋಗುವುದು. ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ತಪ್ಪದು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಯಾರೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿಪತಿಯು ಹೀಗೆಂದನು—“ಪೇಷ್ವೆಗಳಾದ ಮೋರೇಶ್ವರ, ಆಜಾಜೀನೋಬದೇವ, ಅನ್ನಾಜಿದತ್ತರೇ! ನಿಮ್ಮಂತಹ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷರೂ, ರಾಜಭಕ್ತರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭರು. ನಾನು ಇಲ್ಲದಾಗ ನೀವು ಮೂವರೂ ದೇಶವನ್ನು ಆಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ನಡೆಯುವರು. ಈ ರೀತಿ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಡುವೆನು.

ಆಗ ಮಾಲಸೂರಿಯು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ಮಹಾ ಪ್ರಭೂ! ನನ್ನ ದೀನಾಭಿವ್ರಾವ್ಯವನ್ನು ವನ್ನಿ ಸಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನುಜ್ಞೆ ಕೊಡಿರಿ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವೆನು.” ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ವ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಸಜಲಸಯನನಾಗಿ “ಮಾಲಸೂರ! ನೀನಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡದೆ ಇರುವುದೇನಿದೆ? ನಿನ್ನ ತೊಲಿಕೆಯು ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡು. ಎಂದು” ಹೇಳಿದನು.

ಸೀತಾಪತಿ:—ರಾಜಾ! ನನಗೆ ಇನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ! ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನು ನಿಮಗೆ ಜಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ! ಸೀತಾಪತಿಯು ಪುನಃ ಎಂದಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಸೀತಾಪತಿ ಗೋಸಾಯಿ! ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಮಾಡಿರಿ. ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು

ವೆಳು. ನಿಮ್ಮಂತೆ ಈ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಈ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಾಹಸವನ್ನೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು, ಅಸ್ತುತ್ವಸ್ವರದಿಂದ “ಆದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಈ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸೀತಾಪತಿಯು ಹೊರಟುಹೋದನು.



ಹದಿನೈದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

(ರಾಮಸಿಂಹ.)

೧೬೬೬ನೇ ಇಸವಿಯ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಯ್ದುಸಾವಿರ ಕುದುರೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ, ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪದಾತಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಶಿವಾಜಿಯು ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಆರು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಸೈನಿಕರು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿಂತಾಮೃಗನಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. “ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಎಂತಹ ಹುಚ್ಚುಕೆಲಸ! ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮರಾಠೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಉಚಿತ ಕಾರ್ಯವೇ? ಈಗಲಾದರೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೇ? ” ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯು ಅವನ ವಿಶಾಲಹೃದಯವನ್ನು ಉದ್ರೇಕಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಯಾವ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಮುಖವು ಇಷ್ಟು ಚಿಂತಾರೇಖೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರಲಿಲ್ಲ.

ಉಗ್ರಸ್ವಭಾವಿಯೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಒಂಭತ್ತು ವರುಷ ಮುಸ್ಸುಉಳ್ಳವನೂ ಆದ ಅವನ ಮಗನಾದ ಸಂಭಾಜಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಸಂಗಡ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ, ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಚನಕನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ರಘುನಾಥಪಂತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರೀ! ತಾವು ಎಂದಾದರೂ ಡಿಲ್ಲಿನಗರವನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ನ್ಯಾಯ:—ನಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.

ಶಿ:—ದೊಡ್ಡಗೋಡೆಯಂತೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲೀರಾ? ತದೇಕ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಆದರಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಿರಿ !

ನ್ಯಾಯ:—ಮಹಾರಾಜಾ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದು ಹಿಂದೂ ಸಾರ್ವಭೌಮವಾದ ಪೃಥ್ವೀರಾಯನ ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾಕಾರವೆ.

ಶಿವಾ:—(ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ) ಅದೇ ಆ ಪೃಥ್ವೀರಾಯನ ದುರ್ಗವೇ? ಇದೇ ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯೇ? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಯ ಹಿಂದೂ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದನು. ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀ! ಆ ದಿನಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಕಳೆದು ಹೋದವಲ್ಲವೇ? ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಿ, ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವನು. ಶಿವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೂಗಳು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸಿ, ವಸಂತದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕಾಣಿಸುವುವು. ನಮ್ಮ ಗೌರವದಿವ್ಯ ಪುನಃ ಬರುವುದೇ!

ನ್ಯಾಯ:—ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನುಕೂ ಲಿಸಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಜಾತಿಯು ಉನ್ನತಿಗೆ ಬರುವುದು

ಶಿ:—ಆಮಾತ್ಯಪುಂಗವಾ! ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೊಂಕಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಕಥೆಕಾರರ ಹಾಡುಗಳೂ, ಚಾಂದಕವಿಯ ಪದ್ಯಗಳೂ ತಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರುವುವೆ? ಈ ಜೀರ್ಣದುರ್ಗವು ಪ್ರಾಸಾದಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಪತಾಕೆ ತೋರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ನಗರದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ದರ್ಬಾರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಪಟ್ಟಣಗಳು ಸಂತೋಷಕರವಾದ ನಗರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಡಿಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹೆಂಗಸರು ಬಿಂದಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅರಮನೆಯ ಇದಿರಿಗೆ ಸೈನ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಅನೇಗಳೂ, ಕುದುರೆಗಳೂ ಸಂಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ವಾದ್ಯಗಾರರು ಸಾನಂದವಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದ್‌ಘೋರಿಯು ದೂತನು ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಆ ವೃತ್ತಾಂತವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದೇ?

ನ್ಯಾಯ:—ದೇವಾ! ಚಾಂದಕವಿಯ ಕಥೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆರಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆನಂದಪಡಬಹುದು.

ಶಿ:—ಕೇಳಿರಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದೂತನು ಪೃಥ್ವೀರಾಯನ ಸಂಗಡ ಹೀಗಿಂದನು. “ದೇವಾ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ತಾವು ಅದನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಾವು ಕುಂಬ ಕೃತಜ್ಞರಾಗುವೆವು. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಲಾಲಿಸಬೇಕು.”

ಪೃಥ್ವೀರಾಜನು:— “ಎಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟುವನೋ ಆಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಗೊಡುವೆನು.”

ದೂತನು:—“ನಿಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರು ಸನ್ನೇಹವಾಗಿ ಸಂಭಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಶೋರುಬಲವು
ಆಘಾಘನೈರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲದು.” ಎಂದು.

ಪುಷ್ಪೀರಾಜನು:—“ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮಾವನವರಿಗೆ ಅಳಿ
ಯನ ವಂದನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಯುದ್ದರ ಗದಲಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದು
ಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳು,” ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತು ಕಳುಹಿದನು.

ಅನಂತರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ತಿರೋರಿಕಾಳಗದೊಡನೆ
ಹಿಂದೂರಾಜರ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಓಡಿಹೋದಳು. ಅವಾ
ತ್ಯವುಂಗವಾ! ಆ ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ಈಗ ಚಾಂದ
ಕವಿಯಿ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವವರು ಯಾರು? ಕೇಳುವವರು
ಯಾರು? ಆದರೂ ಪೂರ್ವಿಕರ ಶಾಸ್ತ್ರತರ್ಕೀಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ
ದಾಗ, ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಹೊಸಹೊಸ ಅಶಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು-
ಈ ವಿಶಾಲ ಕೀರ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶೇಷ ಕಾಲತಮಿರಾಚ್ಚಾದಿತ
ವಾಗಿರಲಾರದು. ಭಗವಂತನು ರೋಗಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಅರೋ
ಗ್ಯವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ದುರ್ಬಲನನ್ನು ಬಲವಂತ
ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ದುರ್ಬಲನುಳ್ಳವರ ಹಿಂದುಗಳು
ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರಬಹುದು. ”

ಶಿವಾಜಿಯೂ ಸಂಭಾಜಿಯೂ ಶಿವಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿ
ರಲು ರಕ್ಷಕಭಟನೆೊಬ್ಬನು ಬಂದು, “ಮಹಾರಾಜಾ! ಜಯ
ಸಿಂಹರ ಮಕ್ಕಳಾದ ರಾಮಸಿಂಹರವರು ಬಹು ಸೈನಿಕನನ್ನು
ಹಿಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ
ತಮ್ಮನ್ನು ಆಪ್ತಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವರು. ” ಎಂದು
ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಆತನನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.
ಅವ್ವಾ “ಆಪ್ತಾನಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಔರಂಗಜೇಬನು ಇಬ್ಬ
ರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಳುಹಿಸಿರುವನೆ? ” ಎಂದು ಉಗ್ರಸ್ವಭಾವದವ
ನಾದ ಸಂಭಾಜಿಯು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಾಡಿದ ಅಪಮಾನಕ್ಕೆ ಕೋಪಹೊಂದಿ
ದ್ದರೂ ಶಿವಾಜಿಯು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸ
ಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಸಿಂಹನು ಗುಡಾರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇ
ಶಿಸಿದನು- ರಾಜವೃತ್ತನು ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ
ಸತ್ಕಲ್ಪಿಯನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಶಿವಾಜಿಯು
ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಿಕೊಡಲೆ ಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅದರ
ಔರಂಗಜೇಬನು ಏನಾದರೂ ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿರು
ವನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಡಿಲ್ಲಿನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ ಯಾವ
ಆಪಾಯವು ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಏನೋ ಎಂದು ಶಂಕಿತನಾ
ದರೂ ರಾಮಸಿಂಹನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸ
ಬಹುದೆಂದ್ವು ಭಾವಿಸಿದನು. ರಾಮಸಿಂಹನು ತಂದೆಯಿಂದ

ಶಿವಾಜಿಯ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಈಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ವೀರಸನ್ಮು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು
ರಾಮಸಿಂಹನನ್ನು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪೀರದಮೇಲೆ ಕುಳಿಂ
ಸಿದನು.

ಕುಳಿತುಕೊಂಡಮೇಲೆ ರಾಮಸಿಂಹನು ಹೀಗೆಂದನು.—
“ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಂದರ್ಶಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ತಮ್ಮ ಯಾವತೃಪ್ತಾಂತವನ್ನೂ
ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವರು. ತಮ್ಮಂತಹ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ
ಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಪರಾಯಣರನ್ನೂ, ಮಹಾವೀರರನ್ನೂ
ದರ್ಶನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಇಂದು ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.”

ಶಿವಾಜಿ:—ನನಗೂ ಪರಮಸಂತೋಷ. ನಿಮ್ಮ ಜನಕ
ಸಂತಹ ನ್ಯಾಯವಿಚಕ್ಷಕರೂ, ಸತ್ಕಲ್ಪಿಯರೂ, ವೀರಪುರು
ಷರೂ, ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಳ. ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದ
ರಿಂದ ಅವರ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಇದು ಸುಲಾಕ್ಷವೇ
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ರಾಮ:—ತಾವು ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸುವಿರೆಂದು
ಕೇಳಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರು
ವನು. ಯಾವಾಗ ನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ?

ಶಿವಾ:—ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶವೇನು?

ರಾಮ:—ಈಗಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು
ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆಲಸ್ಯವಾದರೆ ಗ್ರೀಷ್ಮಯತುವು ದುಸ್ಸ
ಹವಾಗುವುದು.

ಶಿವಾಜಿ:—(ಮಂದಹಾಸದಿಂದ) ಆದು ಸರಿಯೆ, ಈಗ
ನೀವು ಡಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಂ
ತವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು; ನಾನು ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ
ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವೋ, ಅಲ್ಲವೋ ನೀವು ಹೇಳಿ.

ನಿಷ್ಕಪಟಹೃದಯನಾದ ರಾಮಸಿಂಹನು ಶಿವಾಜಿಯ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಮಂದಹಾಸದಿಂದ “ಮಹಾರಾಜಾ!
ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮೊದಲು ನಾನು ತಿಳಿದು
ಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದೆನು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ರೀತಿಯಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪರ್ದತಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವೆನು. ಕತ್ತಿಯ
ನ್ನೇ ನಂಬಿರುವೆನು. ಕತ್ತಿಯಂತೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಬಂಧು
ಗಳಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞನು.
ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು
ಹೇಳಿದಾಗ ತಾವು ಬರುವುದೇ ಮೇಲು, ಅವರ ಅಲೋಚನೆಯು
ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಆಹುದು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನನ್ನನ್ನು

ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ನಾನಾವಿಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಚಿನ್ನಬಿಳಿಯ ಸಂಗಗಳಿಂದ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಮುಖಮಲ್, ಮಸ್ಲೀನ್, ನವರುಬಟ್ಟೆಗಳು, ಚಾಂದಿನೀಲು, ಗುಡಾರಗಳು, ಫರದಿಗಳು, ಪಾಗುಗಳು, ಶಾಲುಗಳು, ಅಂಗಿಗಳು, ಬೇಗಮರಿಗಾಗಿ ಸುವರ್ಣತ್ಯಾದಿ ಭೂಷಣಗಳು, ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳು—ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರು ತಿಂಗಳಿಗಿಟ್ಟು ಸಂಬಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಜ್ಞಾನಸಾರ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಔರಂಗಜೇಬನಿಗಾಗಿಯೂ, ವಿಲಾಸಪ್ರಿಯರಾದ ಬೇಗಮರಿಗಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಅಂತಃಪುರದಜನರಿಗಾಗಿಯೂ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾದ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಶಿವಾಜಿಯು “ ದಿವಾನ್ ” ಎಂಬ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದನು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವನು; ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಗೆ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲು ದೈಶಿಸಿ, ಸ್ವಚ್ಛ ಶಿಲಾನಿರ್ಮಿತವೂ ನಾನಾವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಪದಾರ್ಥಮಂಡಿತವೂ ಅದ್ವಿತೀಯವೂ ಆದ “ ದಿವಾನ್‌ಖಾನ ” ಎಂಬ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾದ ಮಯೂರ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಳಿಯ ಕಂಬಗಳಿದ್ದುವು. ಆ ಆಸನಕ್ಕೆ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭುಗಳೂ, ಮುನ್ನಬದಾರರೂ, ಉಮ್ರಾವುಗಳೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ನಿತ್ಯಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ರಾಮಸಿಂಹನು ಶಿವಾಜಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ರಕ್ಷಕಭಟರಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿ, ಸಭಾಭವನಕ್ಕೆ ಪುನೇಶಮಾಡಿದನು.

ಡಿಲ್ಲಿನಗರದ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅನುಮಾನ ಪಡತೊಡಗಿದನು; ರಾಜಸಭೆಗೆ ಹೋದ ತರುವಾಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಉದ್ದೇಶವು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತು. ತುಷ್ಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳಕಾಲ ಯಾರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ತನಗೆ ಛಿದ್ರನನಾಗಿ ಬಹಳ ಸಹಾಯಮಾಡಿದನೋ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರು ನೋಡಲು ಬಂದಿರುವನೋ ಅಂಥವನನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುವನು? ಶಿವಾಜಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯನಂತೆ ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವನು! ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಗಿರುವ ಬೆವರು ಪ್ರವಹಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ; ಸಾಧಾರಣ ಶೀಲವಕರಂತೆ ಸಮ್ರಾಟನಿಗೆ ಸಲ್ಲುವಂತೆ ಶಿವಾಜಿಯು

ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡನು. ಔರಂಗಜೇಬನ ದುರುದ್ದೇಶವು ಸಫಲವಾಯಿತು—“ಸಭೆಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿತು; ಶಿವಾಜಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಶಿವಾಜಿ—ಔರಂಗಜೇಬ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲ. ದಾಸನು ಪ್ರಭುವಿನ ಸಂಗಡಲೂ, ದುರ್ಬಲನು ಬಲವಂತನ ಸಂಗಡಲೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಹುಚ್ಚುತನ!

ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನಜರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ವಿಶೇಷ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ, ಶಿವಾಜಿಗೆ ಪಾಂಚಹಬಾರಿ ಅಂದರೆ ಪಂಚಸಹಸ್ರ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ನಡುವೆ ಕುಳಿವಿಸಿದನು. ಆಗ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಕೆಂಡಗಳು ಸುರಿಯುವಂತಿರಲು, ಶರೀರವು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿರಲು, ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುತ್ತ ಶಿವಾಜಿಯು ಅನ್ನು ಬಿಸ್ಸರದಿಂದ—“ನನು! ಪಾಂಚಹಬಾರಿ! ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಶಿವಾಜಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಪಾಂಚಹಬಾರಿಗಳಿರುವರೋ ನೋಡಬಹುದು; ಮತ್ತು ಅವರು ದುರ್ಬಲರಲ್ಲವೆಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ದರ್ಬಾರು ಮುಗಿಯಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಎದ್ದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೇಗಮಹಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ನಡಿಯ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಜನಪ್ರವಾಹವು ಹೊರಗೆ ಹಿಡಿಬಂದು ಅವರವರ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಸಮುದ್ರದಂತಹ ಡಿಲ್ಲಿನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರವಾಹವು ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಶಿವಾಜಿಯ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆಯು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮಹಾರೋಷದಿಂದ ಅವನು ಸಾಯಂಕಾಲ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಏನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತನು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತು. “ಇಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಇದಿರಿಗೆ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಬಾದಶಹರಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ತಿಟ್ಟಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಬಾದಶಹನ ದರ್ಶನವು ಆಗಲಾರದು.”

ಮುಂದೆ ತನಗೆ ಅವಾಯವಿರದೆಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಬೇಟೆಗಾರನು ಸಿಂಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೆಣೆಯುವಂತೆ, ಕ್ರೂರನೂ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯವನೂ ಆದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನಿರ್ಭಂಧದಲ್ಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ತಾಂತ್ರಿಕರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು.—“ ಈ ಬಲೆ

ಯನ್ನು ಹೆಂದು ಪುನಃ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗುವೆನೆ? ಹಾ! ಸೀತಾಪತಿ! ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವು ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು! ನಿನ್ನ ಅಮೋಘವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಮೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಔರಂಗಜೇಬ್! ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು. ಇಷ್ಟುಕಾಲವೂ ಶಿವಾಚಿಯು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ಮೋಸಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಡು; ಏಕೆಂದರೆ ಶಿವಾಚಿಯು ಆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತ ಎರಡುಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಿಂದಿರುವನು. ನೀನು ಮೋಸಮಾಡಿದರೆ ಭವಾನೀದೇವಿಯು ಕಾವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವಳು! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಲಿಸುವ ಯುದ್ಧಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದಿಲ್ಲಿನಗರವೂ, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಸಾವಾತ್ರಜ್ಯವೂ ಒಂದೇ ಸಾರಿಗೆ ದಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು!”

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಅಂಗಂತುಕ)

ಶ್ರೀವಾಚಿಯು ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಅವನ ಕಪಟವರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡನು. ಆದರೂ, ರೋಷವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ದಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಡುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದನು.

ರಘುನಾಥಪಂತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಅಂಗೀಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮೇಲೆಂದೂ, ಅವನು ಅನುಮತಿ ಕೊಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಧಾರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು.

ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ವಿಧ್ವಾಂಸನು; ವಾಚಾಳಿಯು; ಅತನು ರಾಜಸಭೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಶಿವಾಚಿಯು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆನಾಡಿದ ಉಪಕಾರವೂ, ಅವನು ದೆಹಲಿಗೆ ಬಂದಕಾರಣವೂ, ಬಾಡತನನು ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ಧಾನವೂ ಮೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಬಿನ್ನಿಸಿದನು;—“ನಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನೊ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಬಿಜಾಪುರ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು. ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯವು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳೆಂದಿ; ನನ್ನ ಐಹಗೀರಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವೆನು. ಇಲ್ಲಿಯ ಹವಾ, ನೀರು ನನಗೂ, ನನ್ನ ಸೇನೆಗೂ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಸರಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.”

ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು; ಅದರ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದರೂ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಮಾತೃ ಇಲ್ಲ! ತುರುಷ್ಯನ ಉದ್ದೇಶವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಶಿವಾಚಿಯು ಹಿಡಿಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಿವಾಚಿಯು ಚಿಂತಾಮೃಗನಾಗಿ ಗವಾಕ್ಷಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಿದನು. ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನಸಮೂಹವು ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಿಂದುಗಳೂ, ಮೊಗಲರೂ ಆಪ್ತನರೂ, ತಾರ್ತರರೂ, ತುರುಕರೂ, ವಾರಸೀಕರೂ, ಅರಬ್ಬಿಯವರೂ, ಸಿದ್ಧಿಯವರೂ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧಜಾತಿಯವರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜರೂ, ಉಪ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರೂ, ಮುನ್ಸಿಬದಾರರೂ ವರ್ತಮಾನರೂ, ಯಾತ್ರಿಕರೂ, ಸೈನಿಕರೂ, ಅಂತಃಪುರದವರೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಜನಸಂಚಾರವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅಂಗಡಿಯವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತೊಡಗಿದರು. ನಗರದ ಗದ್ದಲವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಗ್ಗಿಹೋಯಿತು. ಮನೆಗಳಿಂದ ದೀಪದಕಾಂತಿಯು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಿಣುಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಮುನಾ ನದಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಜುಮ್ಮಾಮುಸೀದಿಯಿಂದ ನಮಾಜುಮಾಡುವ ದ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಬಂದಿತು. ಆ ಮುಸೀದಿಯ ಶಿಖರಗಳು ನೀಲಾಂಬರ ಪಟಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಗೋಡೆಗಳು ಪದ್ಮತಶ್ರೀಣಿಯಂತೆ ಅಸ್ಪಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು. ಉಳಿದನಗರಭಾಗವು ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಚಿಂತಾತಂತ್ರವು ಇನ್ನೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಅವನ ಮಾನಸ ಚಕ್ಷುವಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗಿತು; ಬಾಲ್ಯಸೈನಿಕತರೂ, ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಅನಂತರ ದುರ್ಗವಿಷಯವೂ, ತಂದೆಯೂ ದಾದಾಜಿಯೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದರು; ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ, ವಿಪಕ್ಷಮಯಗಳಲ್ಲಿ ದೈರ್ಯಹೇಳಿ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ತಾಯಿಯೂ ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅನಂತರ ಯೌವನಕಾಲದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ದುರ್ಗವಿಷಯವೂ, ದೇಶವಿಷಯವೂ, ಅಪತ್ತಿನಮೇಲೆ

ಆಪತ್ತುಗಳೂ, ಯುದ್ಧಗಳೂ, ದೋರ್ದಂಡಪ್ರತಾಪವೂ ಸ್ತೂತಿಗೆ ಬಂದುವು. ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಲು ಕಳೆದ ಇವತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ವಿಜಯಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಭೀಕರ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದಲೂ ಅಂಕಿತವಾಗದ ವರ್ಷವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದಿತು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತೂತಿಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಸದ್ಯೋಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಚಾರವು ಹೃದ್ಯ ತನಾಯಿತು:- “ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯವು ಅಂತರಿಸುವುದೆ? ಭಾರತೀಯ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಮಸ್ತಕದಮೇಲೆ ಪುನಃ ಶ್ರೇತಙ್ಗತ್ರವು ತೂಗಾಡುವುದೆ?” ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಘಂಟಾದ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ನಾವು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ‘ನಗರಾಖಾನಾ’ದಿಂದ ಹೊರಟು ವಾಯು ಪಥದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ನಗರವು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬಹು ದೂರ ಕೇಳಿಸಿತು. ಜನಗಳಸದ್ದು ಅಡಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಕಿಟಕಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಓರ್ವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಅರ್ಧ ತೆರೆದು ನೋಡಿದನು. ಅಗಂತುಕನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಳಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು.

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಯ ತುಂಬ ಜಡೆಗಳೂ, ಶರೀರವೆಲ್ಲ ಚಸ್ಕವೂ ಇದ್ದಿತು. ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಯುಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವನು ಶತ್ರುವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಾರು?

ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನು, “ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಂಧ ಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸದೆ ಹೋದರೂ, ಧ್ವನಿ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ಮಿತ್ರರು ಬಹಳ ಅಪೂರ್ವ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿರುವ ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಮಿತ್ರರು ದೊರೆದರೆ ಹೃದಯವು ತಾಂಡವಾಡುವುದು. ಶಿವಾಜಿಯು ಸೀತಾಪತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ತರುವಾಯ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಆತುರದಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು:- ಮಿತ್ರಶ್ರೇಷ್ಠ! ರಾಜಗಡದ ಸವಾಚಾರವೇನು? ನೀವು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ? ಯಾವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದಿರುವಿರಿ? ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯಮೂಲಕ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಸೀತಾ:- ಮಹಾರಾಜಾ! ರಾಜಗಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ತಾವು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟತರುವಾಯ ನಾನು ಕೂಡ, ಅಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನಗಳರಲ್ಲಿ. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಬರಲು ಹೊರಡುವೆನೆಂದು ತಮಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆ ನಲ್ಲವೆ? ಮಧುರೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ತರುವಾಯ ದಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಶುಭಸಮಯವು. ಹಗಲಾದರೇನು? ರಾತ್ರಿಯಾದರೇನು?

ಶಿವಾಜಿ:- ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ವಿಶೇಷ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕತ್ತಲೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ದುರುಮಾಡಿಸಿದಿರಿ. ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸೀತಾ:- ವಿಚ್ಛಾಪಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಮೊದಲು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಮೊದಲು ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಸುಖವೆ?

ಶಿವಾಜಿ:- ಶತ್ರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಫೇಮಲಾಭವು ಎಷ್ಟು ದಿನ ನಿಂತಿರುವುದು?

ಸೀತಾ:- ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು, ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲಿ?

ಶಿವಾಜಿ:- ಹಾವಿಗೂ, ಕಪ್ಪಿಗೂ ಸಂಧಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಿರುವುದು? ಸೀತಾಪತಿ! ಎಲ್ಲಾ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ರಾಜಗಡದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೊಂಕಣವ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ವಂಚಕನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿಬಂದು ದಿಲ್ಲಿನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿರುವೆನಲ್ಲ!

ಸೀತಾ:- ತಾವು ಆತ್ಮತೀರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಮನುಷ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವೇ ಭ್ರಾಂತಿಪಡುತ್ತಿರುವುದು. ಜಗತ್ತೇ ಮಿಥ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೋಷವು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಧಿಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಿ. ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕನಾದ ಆ ಧೂರ್ತನನ್ನು ಭಗವಂತನು ತಪ್ಪದೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು. ದೇವಾ! ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಜಯವುಂಟಾಗದು. ಈಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಸಪರಿವಾರ ನಾಶವಾಗುವನು. ಮಹಾರಾಜಾ! ರಾಜಗಡದಲ್ಲಿ ತಾವು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಯಾರೂ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅಕ್ರಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಯುದ್ಧಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ದಗ್ಧವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು!

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಹೊಂದಲು, ಶಿವಾಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. “ಸೀತಾಪತಿ! ಆ ನಂಬಿಕೆಯು ಇನ್ನೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರ ಬಲವನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿರುವನು.

|| ಶ್ರೀಃ ||

ವಂದೇತ್ಯಾಂ ಭೂದೇವೀ, ಆರ್ಯ ಮಾತರಮ್ | ಜಯತು, ಜಯತು, ಪದಯುಗಲಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ

→*(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)*←

ಸಿದ್ಧಿ ಸರ್ವಾ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಯಃ ಸ್ರಜಃ | ಒಸ್ಯೈವ ಮಮಯೇ ಚಾನ್ಯೇತ್ಯದ್ವಿಮೃತಃ ಸಧಿಗೋಚರಃ ||

ಸಂಪುಟ ೩

ರೌದ್ರ-ಭಾದ್ರಪದ-೧೧-೧೯೨೦ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್

ಸಂಚಿಕೆ ೧೧

ಆ ತ ನ ದ

ರಾಗಾ||

(ಕೃಷ್ಣೇ ಲಲಿತೇತಿ ಎಸ್ವಮೈಶಿ)

ಮೈದೋರೊ ಬಾರೊ ಮುದವ ಬೀರೋ ಮೇದಿನೀಪತಿ |
ನೇದಾಂತಸಾರ ಭಯವಿದೂರ ಬಾರೊ ನೀಧರ . . . || ೧ ||

ಅನಾಥನಾಥ ನೀ ನಿರಲೈ ಭಾರತಾವನಿ |
ಅನಾಥೆಯಂತೆ ಕಾಣ್ಬಳಕಟಾ ಜನನಿಮೇದಿನಿ || ೧ ||

ಹಲವು ಶಾಸನಂಗಳಿಂದ ಶಾಂತಿ ಸಷ್ಟವು |
ಕಲಕಲಂಗಳೆಲ್ಲಿನೊಡಲಲ್ಲಿ ಕಾಂಬವು || ೨ ||

ಸ್ನಾತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕೆಲರು ಪ್ರಮುಪಡುತ್ತಿಹರ್ |
ಸ್ನಾತಂತ್ರನೆಮಗೆ ಬೇಡನೆಂದು ವಂದಿಪರ್ ಕೆಲರ್ . . . || ೩ ||

ಅಸಹಕಾರದ ನೀತಿಯೊಂದೆಡೆ ಪ್ರಸರಗೊಳ್ಳಲು |
ಅಸಹಿಷ್ಣುಗಳಬನು ಕಡೆಯೆ ವಸುಧೆ ತಪಿಪಳು ... || ೪ ||

ಅರಸರಾಳುತನವು ಕೆಲಗೆ ಎರಸತೋರ್ಪುದು |
ಅರಸರೊಳಿಗವನೇನಂಬಿ ಜೀವಿವರ್ ಕೆಲರ್ || ೫ ||

ಲೋಕನಿಯುಕ್ತರೆನಿಪ ಪ್ರಮುಖರನೇಕರಿದೋಡೇಂ |
ಲೋಕಹಿತವು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಅನೆ ಕಮತ್ಯದಿಂ || ೬ ||

ಮುಂದೋರದಂಥ ಸಂದಿಗ್ಧಸಮಯ ಬಂದಿರ್ಪವೇಳೆಯೋಳ್ |
ಹಿಂದಿದ್ದುನೋಳ್ಳಿ ನೋಟಮೇನೈ ಗೋವಿಂದ ಬಾರೆಲ್ಯೆ . . . || ೭ ||

ಕಾಲಹರಣ ಸಲ್ಲದಿನ್ನು ತೂಲಿವಂದಿತ |
ಕಾಲಕೂಟದಂಥ ಭೀತಿಯ ಪರಿದು ಪಾಲಿಸು ... || ೮ ||

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರಸಿಕೊಂಬೆನೆಂದು ತಳುವಬೇಡವೊ |
ಪನ್ನಗಾದ್ರಿ ನಿಲಯ ಬಾರೋ ಮರಿಯ ಬೊಕ್ಕವೊ..... || ೯ ||



“ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ನೀತಿಮತ್ತೆಯ ಆಧಾರ.”

ಲೇಖಕ:— ರಾಮಚಂದ್ರ ವೆಂಕಟರಾವ ಭಂಡಿವಾಡ ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ. ಧಾರವಾಡ.



ಬುನಾದಿಯ ಕಾಲದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಏಳೆ ಪತನಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಹೋಗಲು, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ತರದ ಸಾಮ್ಯವು ಕಂಡುಬರುವದು. ಜಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಕ್ಷದವರಲ್ಲಿ ಅಂಗ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಚಾತುರ್ಯಾಭಾವಗಳಿಗಿಂತ ನೀತಿಮತ್ತೆಯ ಅಭಾವವೇ ಬಹುಂಶದಿಂದ, ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣೀ ಭೂತವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ತೋರುವದು. ಅಂತರ್ಮಯವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪದೆಯೇ ಸಾಧಿಸುವ ಈ ಅನಿಷ್ಟವಾದ ರಿವೈನ ಮಹಾತ್ಮೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಇರುವದೆಂದು ಹಲಕೆಲವರು ನಂಬಲು ಸಿದ್ಧರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದುದೈವದಿಂದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿದೆ. ಮಾನವೀ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಈ ತರದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಸಂಭವಿಸಿರುವವು; ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯಾದರೂ ಸಂಭವಿಸುವವು. ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಆಗಿಹೋದವರ ಗತಿಯೇ ಅವರದೆಂಬದು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಯವು.

ಇನ್ನು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವವೆಂಬದನ್ನಿಷ್ಟು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುವವು; ಆದರೂ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ತರಳೋಣ.

ವಾಚಕರೇ! ರಾಮರಾವಣರ ಯುದ್ಧದ ಮೂಲಕಾರಣವಾವುದೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ? ರಾಮನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದ ಬಲಿಷ್ಠ ರಾವಣನು ಕುಲಕ್ಷಯವಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಕೊಡಿದಿರಿ.

ಬ್ರೂಯ್‌ದೇಶದ ಪರವು:ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಲೆನ ರಾಣಿಯು ಸಲುವಾಗಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಯಾರು ಬಣ್ಣಿಸಬಲ್ಲರು?

ಈಜಿಪ್ತದ ಕ್ಲೀಯೋ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಸೌಂದರ್ಯವೆಂದರೆ ಕ್ಲೀಯೋಪಾತ್ರೆಯದು ಸರಿ. ಅವಳ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಅವಳ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ

ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯೂ, ರಾಜಕಾರಣ ಕುಶಲನೂ ಆದ ಎಂಟೋನಿಯೋನನ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಅಂತ್ಯವನ್ನೂ, ರೋಮದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ, ಬಿಡಲು ಸಿದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಮೋಹದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಈಗಲೂ ಕೂಡ—ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಖೇದಾಶ್ಚರ್ಯದ ಭಾವನೆಯು ಉದ್ಭವಿಸದಿರಲಾರದು.

ಇಷ್ಟು ದೂರವೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆಯೇನು? ಗುಜರಾಥದ ಕರ್ಣ ರಾಜನ ಅಸಹ್ಯವಾದ ವರ್ತನದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಹೃದಯದ್ರಾವಕವಲ್ಲ. ಆ ಮತ್ತನು ಪ್ರಜಾವಾಲನದ ಕರ್ತವ್ಯವಿಮುಖನಾಗಿ ಮನಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಬಂದನು. ರೂಪವತಿಯರಾದ ನಾರಿಯರು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವದೊಂದೇ ಅವಕಾಶ, ಅವರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಭಂಗವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರವೆಲ್ಲ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಟಂಬನುಂಧ ಅಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಹಹಾ! ಏನು ರಾಜಕರ್ತವ್ಯದ ವಿಪರ್ಯಾಸವಿದು! ಇಂಥ ಲಂಪಟನಾದ ಅಧವಾಧಮನಾದ ರಾಜನಾವಾ ಛೇದನದಲ್ಲಿರುವ ರಣಶೌರ್ಯದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಅಳಿಯಲು ಬಹಳ ಶ್ರಮದ ಕಾರ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸ್ವಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜರು ಹೇಡಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ರಾಜನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುವಾದ ಓರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಮಂತ್ರಿಯು ರೂಪವತಿಯಾದ ಭಾರ್ಯೆಯು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಕಾಮಿಯಾದ ರಾಜನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಅವಳನ್ನು ಪಡೆದುಬೀಕೆಂಬ ದುರಿಚ್ಛೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ನೆಲಸಿತು. ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ರಾಜನೇನೂ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಹೇಸಿದವನಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಅವನ ತಮ್ಮ ನನ್ನು ಕ್ರೂರತನದಿಂದ ಅನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ತುಳಿಸಿ, ತನ್ನ ನಿದ್ಧ ಕಾಮನಾನನೆಯ ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವುದಾದರೂ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕೊಲೆಯು ಜೋಡು | ಪರಲೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋನ ಶೋಕಾಕುಲನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 'ಈ ದುಷ್ಕನ' ವಾರಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಣೆಮಾಡಿ ನೆಟ್ಟನೇ ದಿಲ್ಲಿಶರಣಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ವಿಲ್ಪಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗುಜರಾಧದ ಶೋಭೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಕರ್ಣರಾಜನ ನೌಂದಯ ರಾಶಿಯಂತೆ ಬವ್ವುತಿಯವ ಅವನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾದ ಕಮಲಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯಂತೂ, ಗುಜರಾಧವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹಜ್ವಲನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನಲ್ಲಿ ನೆಲಗೂಡಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಅಲಭ್ಯವಾಸನೆಂಬ ಶರಸರದಾರನು ದುರ್ಬಲನಾದ ಕರ್ಣನನ್ನು ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಅವನ ರಾಣಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಈಡುಮಾಡಿದನು. ನೋಡಿವಿರಾ—ವಿಧಿಯನ್ನು? ಪರಸ್ಪರರಾದ ಕರ್ಣನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯನ್ನೇ ಪರರು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶಿಯು ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯವು ದೇಶದ್ರೋಹವಾದಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಇದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳೋಣ. ದೇಶದ್ರೋಹವೇನೋ ಅಹುದು; ಆದರೆ ರಾಜನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಶದ್ರೋಹಿಯಾದಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅವರಾಧವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು, ಸ್ವಾವಿಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಉಚ್ಚತರವಾದ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅತಿ ನೀಚತರದ ಇಂಥ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕ್ಷಮಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮರು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ. ಅಭ್ಯುದಯದ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿ ಕೆಲಕಾಲ ಯಶೋದಂದುಭಿಯನ್ನು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮೊಗಗಿಸಿದ್ದ ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಗಿ ಹೋದದ್ದರ ಕಾರಣವಾವದೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲರಾ? ಧರ್ಮ ನೀತಿಗಳ ಬುಡವು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಡಿಲವಾದುದಿಲ್ಲ. ಅಳಿಗಾಲವು ಕೂಡ ಚಿಕ್ಕಮಯ್ಯನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ತಲೆತು. ಮದಾಂಧರಾದ ರಾಜರು, ಬಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅನೀತಿಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಮೊದಲು ದೊರಕಿದ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವರ ತಲೆಯೇ ತಿರುಗಿಹೋಯಿತು. ದೇವರಾಯನೆಂಬ ಒರ್ವ ರಾಯನಂತೂ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಶೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಅಜರಾಮರ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಈ ಕಥೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಮುಟ್ಟುವುದಾದಾಗುವುದರಿಂದ

ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೋರುವೆವು.

ವಿಜಯನಗರದ ರಾಯನು, ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ಅವರವರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಲ್ಲಿಯುವತಿಯರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಉಪಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ, ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು ತರಬೇಕೆಂದೆ: ಕಟ್ಟಪ್ಪಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ, ಸ್ತುತ್ಯಸ್ತುತ್ಯೆ! ಇರಲಿ. ಮುಸಲ್ಮಾನರ 'ಜನಾನ' ಖಾನೆಯನ್ನು ಕಂಡವರಾದ ಇವರು ತಾವೂ ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ರಾಜನೆಂದರೆ, ಪ್ರಜಾಜನರ ತನು, ಮನೊ, ಧನಗಳ ಧನಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಅತತ್ತ್ವವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತರಲು, 'ನಮುಂದೆ ನೀಮುಂದೆ' ಎಂದು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಈ ತರಹದ ವಿಲಾಸದ ಚೋಚ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಅನಾಧರ. ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಮರೆಹೋಗಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಟ್ಟು ರಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರಾದ ಮೂಢರೂ ಆದ ಈ ಜನರು ಬಂದೊದಗಿದ ಆಪತ್ತಿಯನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ರಾಜನ ನ್ಯಾಯಮಂದಿರಕ್ಕೆಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನ್ಯಾಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬಮ್ಮಿಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ಹಾಯ. ಗೋಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನಲ್ಲವೇ?

ಸದ್ಯಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇವರಾಯನಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರುವ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿಜಾಲ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಿರಪಮ ಸುಂದರಿಯಾಗ ಪ್ರಾಯಸ್ಥ ಆಳ್ವಸಾಲಗರ ಹುಡುಗಿಯು ಇರುವಳೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಹರಡಿತು. ಕೂಡಲೆ ರೂಢಿಯಂತೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಚಾರರನ್ನು ಕಳುಹಿದನು. ನಿಜಾಲಳು ಬಿಜಾಪೂರ ಬಾದಶಹನ ಪ್ರಜಳು—ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಜಾಪೂರ ಬಾದಶಹನ ಮಗನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವಳ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನ ಮಾತಿಗೆ ಅವಳು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಬಲಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಆ ರಾಯನು ಯತ್ನಿಸಲು, ವಿಜಾಪೂರದ ಬಾದಶಹನ ಕಡೆಗೆ ಮರೆಹೋದಳು. ವಿಜಯನಗರದ ಕಡುವೈರಿಯಾದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇಷ್ಟೇ ಕಾರಣವು ಸಾಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಈ ರಾಯನ ವಾರಿಪತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಲ್ಲಾಹನನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು. ಈವರಿಗೂ ಕಡು ಕಾಳಗವೆಸಗಿ ದುರ್ಬಲದಿಂದ ದೇವರಾಜನು ಸೋತು ಓಡಿಹೋದನು. ಅರ್ಧರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಅರಗಿಯಂತಿರುವ ಮುದ್ದು ಮಗಳನ್ನೂ ಮುದು ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜನಿಗೆ ಮದುವೆ

ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಬೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಟ್ಟ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಶೆಗಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಮಾನವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಮನೋಭೇದ ನೆಯನ್ನು ಸಹನ ಮಾಡಿದ ವೀರನೇ, ಶಾಬಾಸಿ! ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ನಿನ್ನ ತಂದೆತಂದೆಯವರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಾಣತನಕ್ಕೆ ವೆಚ್ಚಿತಲೆದೊಗುಸರು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯನಾಯಕನು ಎಷ್ಟು ರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಹುಕ್ಕುಬಿ ಪ್ರರ ವಂತಜನಲ್ಲವೇ ನೀನು?

ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ರಾಯರೂ ಅದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಶಾಂತವಾದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾಳಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ನುರಾರಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಶ್ರೀ ವಾಯಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಉತ್ತೇತರದ ಸ್ವೇತಿಕರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ರಾಜ್ಯಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯಾದರೆ ಅಂಧನಿಂದಲೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಾರದಿರಲಾರದು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಯಿ ಸರದಾರನಿಗೆ ವನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೆಲವಿದಾರನ ಸುಂದರಿಯಾದ ಸೀಸೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ವನುರಾಜರೇ! ನಾನೊಂದು ಅಮೆಲ್ಯನಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು, ನಗವುಬಂದಿ ಬೀಡಿಕೊಂಡನು. ಅದೇನುಶ್ಯಾ ನೀನು ತಂದ ಏಂಧವಸ್ತ್ರವು? ಎಂದು ಕುತೂಹಲನಾಗಿ ಶಿವಾಯಿಯ ಕೇಳಲಾಗಿ ಸರದಾರನು

ಅದ್ದು ಮಾಡಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು. ತಂದ ರೂಪರಾಯಿಯನ್ನು ಬೀಟಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಸರದಾರನ ಈ ನೀಚ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ವಾಚಿಗಿ ವಿತಿಮೀರಿ ನಿಟ್ಟು ಒಂದಿತು. ಆ ಸಂದಾರನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಇಂಥ ತರಹದ ತೀಕ್ಷ್ಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲರೇ ಬೀವದ ಹಂಗುಬಿಡದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕೂರಿತ ತಾಯಿಯ ಸನಾಸಗಳಾದ ಸಾಧ್ವಿಯೇ! ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿದ್ದೆಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನಂಥ ನಂದೆಯ ನು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನಲ್ಲಿ (ತನ್ನ ತಾಯಿ) ಇದ್ದಿದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನಷ್ಟು ಸುಂದರನಾಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆನು? ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನಡೆಗನಂತೆ ದೇವದರ ಕುಹರೇ ದೊಡ್ಡದೇ ಸರಿ.

ಅವನು ತೀವ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಬಾಸಿಯಂತಿತ್ತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಅನೀತಗೆ ಅನುವು ಬೀರಿಯುವದು ದುಸ್ಸಹವು ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅದರೇನು? ಅನೀತಿಯ ಬೀರೆ ಬೀರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನಾಗುವದು. ವೀನ್ನು ವೀನ್ನು ಅನೇಕನು. ಯ ದರನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಾದ ಉರ್ಮನರ ಪ್ರಾಪ್ತವನ್ನೂ ಅದರ ಈತನೇನು ಗ್ರಹಿಸುವವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವು, ಅಧರ್ಮ, ಅನೀತಿಯೇನಾಶಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳೆಂಬವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯ ಬಹುದು.

ಪತ್ರವ್ಯಾಸಂಗ.

(ಪ್ರಮದಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಳಿಸಲು ಅವಳ ಪತಿಯು ಬರೆದ ಪತ್ರ.)



..ಕೇಮು.

|| ಶ್ರೀವಾತು ||

..ಬುದ್ಧಿ|| ಅಧಿಕ ಪ್ರಾಪ್ತವೂ ರೂಪ ಪ್ರಕಟವೆ, ಮಹಾದೇವನ ಹಕ್ಕು.

ಸುಧಾರಕಾಗ್ರಗಣ್ಯಯರಾದ ಪ್ರಮದಾದೇವಿಯರೇ !

ನೀವು ಇದೇ ರೌಪಿ ಆಪಾದ ಶುದ್ಧ ಪರ್ಣವೂ (೧-೨-೧೯೨೦) ದಿನ ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನವನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ಓದಿ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ಪೂರ್ಣವೃತ್ತ ಬಂದಿಂದು ನನಗೂ ಲಭಿಸಿತು. ಪತ್ರಿಕಾಪತ್ರಿಕನವಿಂದಾದ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಬರೆಯಲಿವಲ್ಲ. ವೀರನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಡಿ ನೀನುಗೆ ಬೇರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಾಡುವುದು ಸುಯುಕ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪತ್ರಿಕಾಪತ್ರಿಕನ ಸವಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವೆನು. ಅನೇಕವಾಗಿ ಬರೆದು ಭಂಡ ಪತ್ರವೆಂದು ಬಗೆಯದೆ,

ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅವೇಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಪ್ರಮದಾದೇವಿ! ನೀನು, ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನವರು ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಲ್ಲ. ನೀನುಗೆ ಲಭಿಸುವಂತಹ ವೈಧಿಕವಿಜ್ಞಾನ ಅಮರಿಗೆ ಬಿಡುಬಿಡು. ಮತ್ತು ನನಗಾಗಿರತೆಯು ಗಂಧವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ತಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯವ ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನವರು, ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸಹಚರಿಯರ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಅರ್ಹರಾಗುವುದೆಂತು? ಅದರೆ, ವಿದ್ಯುತ್ಪಥಿಯನ್ನು ನೋಡಿದವರ ಕಣ್ಣುಗಳು, ತಕ್ಷಣ ಕುಕ್ಕುಮಂತೆ, ನನನೀನಾಚಾರ ವಿಚಾರ

ಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ನಿಮ್ಮವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ನೀವು ಗ್ರಾಮ್ಯಸ್ತ್ರೀಯೆಂದೂ, ಸಂಕುಚಿತಚಿತ್ತರೆಂದೂ ಹೇಳುವ ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಂತಹ ಅರ್ಯನಾರೀಮಣಿಯರ ಆಕರಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತರಕ್ಷಂಪ್ರಸ ಶಾಂತ ಮತ್ತು ಆಪ್ತಾದರ್ಶಗಳಾದ ನಿರ್ಗುಲಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತನ್ಮುಗ್ಧಗಳನ್ನು ತಾಗುವುದೆಂದಿಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಸ್ವರ್ಧನಾಂವಿಯರಾದ ಭಾವಿಸಿಯರಿ! ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ಲೋಕಸೇವಾ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಕಂಠಾಂಬಧರಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಘನತರ ತಪಸ್ಕರ್ಯಗಳ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನವರು: ನಿಮಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವೆಂದು ಆವರಿಗೆ ತೋರಿದ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮ್ಯನೀತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿದ್ದರು, ಅವರ ಅನುಭವದ ದೋಷವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಶೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ವ್ರತವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನಿರುವನು. ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಕೃತತ್ವಪ್ರಿಯರಾದ ನೀವು ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಬಾಹ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಬಡ್ಡಿಮಂಡಲೆ ವರ್ತನವೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅನುಪೇಶನವನ್ನೇ ನೀವು ಕೇಳಬೇಕಾದುದಾಗಲಿ ಯಾರೂ ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನಂತೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಲು ಬಾಧ್ಯನೇ ಅಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ -ವಾಪ- ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕನವರು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು?

ನಿಷ್ಕಾಂಗುಷ್ಕರಾದ ತಪಸ್ವಿನಿಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಲೋಕೋತ್ತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪ. ನಾವನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ಕೂಡ ತಲೆದಿಗದಿರಲಾರನೆಂಬಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮಂತಹ ಸಾವಾನ್ಯ ಮಾನವರ ಮಾತೇನು? ಏಕೆನ್ನುವಿರಾದರೆ ಹಿಂಪಿನ ಭಾರತಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಮೋಗ್ಯತೆಗೆ ಸಂತುಕು:ವಂತಹವರೆಯವು? ನೋಡಿ:-

ಪಕ್ಕಶಾಯಣಿಯಾಗಿ ಪತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗತಪಸ್ಸು ತಿಂದು ಕೂಡ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾಗದಿರಲಿಂದು, ತನಗೆ ಅನವ್ಯವಾದ ರಾಜ್ಯದ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಸಹಿಸಿ, ಮೌನವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಪತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಪತಿಪ್ರೇಮವು, ನಿಮ್ಮವರ ತೋರುವ ಪ್ರೇಮಶಾಸನದಿಂದ ಪರಾಧಿಭೂತವಾಯಿತು; ಯಾವನನ್ನು ಮಾಡಿದಂ ಜಯಿಸಿ, ತನ್ನ ತಪೋಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದಿಕ್ಕು ಕಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಯಮಧರ್ಮನಿಂದ ಪಿತೃಕುಲೋದ್ಧಾರವಾಗುವಂತೆಯೂ ಪತಿಯ ವಂತವು ಅಭಿಷುಧ್ಧಿ ಹೊಂದುವಂತೆಯೂ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮೃತನಾಗಿದ್ದ ಪತಿ

ಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಂದಿದ ಸಾವಿತ್ರೀದೇವಿಯು ದೃಢಮನಸ್ಕೆಯಾಗಿ, ಮಾತಾಪಿತೃ ಗುರುಷ್ವವ ಭಕ್ತಿ, ಪತಿಪ್ರೇಮಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಉಚ್ಚಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತೀಧರ್ಮವು ನಿಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲದಂತಾಗಿರುವುದು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಜ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ದೇಶದ-ದೇಶೀಯರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಶಾಂತಿಯಾದ ವ್ಯತ್ಯತನಸ್ತಿಯನ್ನು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪತಿಯಾಗಿ ಪರಿಸಿ, ತಪೋವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ರಾಜಕನ್ಯೆಯಾದ ಸುಕನ್ಯಾದೇವಿಯು ಜನನೀಜನಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೇಶಾಭಿಷಾಸವೂ ನಿಮ್ಮ ವ್ರತದ ಮುಂದೆ, ನಿಲ್ಲದಂತಾದುವು. ಚಂದ್ರವತಿ, ದುರ್ಯಂತ, ಮದಯಂತ, ದ್ರೋಣಿ ದೇವಿಯರು, ರಾಜ್ಯ ಕೇಶ ಭಂಡಾರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಸುಖಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ವಿಧಿಬಲದಿಂದ ಪೇರಿತರಾಗಿ ಹೊರಹೊರಟ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳೊಡನೆ ಆಡವಿಯಡವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಹೋಲಲವಲ್ಲದ ಕಷ್ಟಗಂಗೆ ಗರಿಯಾದರೂ ಅಪ್ಪವನ್ನೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವರಾದರೂ ಅವರ ಯಶೋದಂಡುಭಿಗನು ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಾಪಗಳಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಿ ಹೊಸುತ್ತಿರುವವು. ಜಗತ್ತಿನ ಪುರುಷರುಂದೂ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಗಾರ್ಗಿ, ವೈಶ್ರೇಯಿ, ವಿದಲಾವ ತಪಸ್ವಿನಿಯರು ಕೂಡ, ನಿಮ್ಮಂತೆ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಧುರೀಣಿಯರೆನ್ನಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಎಂದೋಲಿ ನಿಮ್ಮ ಲೋಕಹಿತ ಕಾರ್ಯವು ಎಂತಹ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರಬಹುದು? ಹಿಂದೆ ಅಗಿರ್ಹೋದ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರೂ ವ್ರತ ಚರಿತ್ರಕಾಲದ ಮಹಿಳೆಯರೂ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೇವಲ ಮಾನ್ಯತೆಯಂಟಾಗುವಂತಹ ನಿಷ್ಕುಂಟಕವಾದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿದ್ದರೆ ಹೊರತು, ನಿಮ್ಮಂತೆ ನವಮ್ತ ಅಬಲವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸ್ವಗ್ನ ಸುಖ ಸದೃಶವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನಾಧಿಕಾರ, ಸ್ವಾವಲಂಬನಗಳೆಂಬ ಶಕ್ತಿತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಲೋಕಹಿತವೇ ಸನ್ನ ಹಿತವೆಂದು ತಿಂದು ಅಹೇರಂತ್ರ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಅದ್ಭುತ ಗುಣಗಳಿಗನ್ನ ಹೊಗಳಲು ಸಮಸ್ತಜನಿಗೆ ಕೂಡ ಅಳವಲ್ಲವೆಂದೂ ಎಂತಹ ವಯ ಮಹಿಷಯಾಂತ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾಣಿ ಗ್ರಹಣವಾಗದಿರನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಮಹತ್ತರವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸುನೇ ಆನಂದಿಸುವನು. (?)

ಪ್ರವ.ದಾ! ಬಹು ವಚನವನ್ನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಾಕುವೆಡುವೆನು, ಮತ್ತು ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಅಂತರಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬಿಡುವೆನು. ಆ ಬಳಿಕ ನೀನು ನಿನಗೆ ವಿಹಿತ

ವೆಂದು ತೋರುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಪ್ರಿಯಪ್ರಮದಾ! ಜನ್ಮ ವೆತ್ತಿದುದಕ್ಕಿ, ಜನ್ಮದಾತರ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದೂ ನನಗಾಗಿ ಪಡುವಾಡುಪಟ್ಟ ಅತಾಯ್ಂದಿಯರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ಬೇವಿಸಿರುವವರೆಗೂ ಶಕ್ತಿಯೆಚ್ಚಿನಿಯಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಅವರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆಚರಿಸಿ, ಅವರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೆನಿಸಿ ಕೃತಕೃತನಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಯೆಚ್ಚಿತ್ ಜನ್ಮೋಪಯುಕ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ವೇದಲು, ನಾನು ಪುತ್ರಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಈ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವು ಸಿದ್ಧಪಡೇಕಾದರೆ ಕೇವಲ ನನ್ನ ಒಬ್ಬನಿಂದಲೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಕೆಂದೂ ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೇನು ನಾನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನೋ ಹೊರತು ವಿಷಯ ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಗೋಪುಗವಲ್ಲ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಂತೆ ನಾನು ನೀನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನಿರೀತಿಯನ್ನಿಸುವುದೇ? ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಪುತ್ರಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವಲ್ಲದೆ, ಸಾಧಕವೆಲ್ಲವೂ ದರೂ ಇರುವುದೇ? ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ವೋಹಪರವಶನಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಸಹಕಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಿನೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಸ್ವಸ್ಥ-ಸ್ವಜನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ವಿಚಾರವಹಿಸಿರುವೆಯಾ? ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ಸಹಾಯ, ಶಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ದೇಹದಾರ್ಡ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವೆನಿಜ. ಇದ್ದರೆ ಅವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವೇನು — ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಪ್ರಮದಾ! ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿನೋಡು? ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟೆನಾದರೆ ನನ್ನಂತಹ ಪತಿ ತನು ಮತ್ತೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವೆನೋ ಬೇಕು. ಜನಕನ ಸೇವೆಯಂತೂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದಿಲ್ಲ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜನನಿಯು ಆ ಪೂಜ್ಯವೃದ್ಧವಾತೆಯ ಸೇವೆಯನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯವಾಗಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಾನು, ಆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಶಕ್ತಳಾಗಿರುವುದೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವಕಾಂತರ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ? ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದ ಅವರ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯಲಾರದೇ? ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ದತ್ತವಾದೀ ಸಕಲವಿಧ ಸಂಪತ್ತೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತಹ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಸಾರ್ಥಕವೆನ್ನಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾಚರಣದಿಂದಾಗದೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅವರ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅವರ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು

ಪಡೆಯುತ್ತ ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ; ಈ ನನ್ನ ಕುಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ನನ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಈ ಕುಗ್ರಾಮದ ಮುಂದೆ, ನಿನ್ನ ರಾಜನಗರವು ನನಗೆ ಕಪವಾರ್ಧದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಮತಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನತೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದು. ನನ್ನ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಹೇಳಿದನೆಂಬ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ತುಂಬ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತೊಲಗುವವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮನೋಗತವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವೆನು.

ಪ್ರಮದಾ! ಮತ್ತೊಂದು ಹೃದಯಶಲ್ಯವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪತಿಯು ನಿನಗೆ ಲಭಿಸದೆ ಅನಾಗರಿಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ದುಃಖಪಡಬೇಕಾದುದು ನಿನ್ನ ದುರ್ದೈವವೆಂಬ ವಿಚಾರವು! ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ಲೇಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅನವಶ್ಯವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಹಾಗೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಮದಾ! ಇನ್ನು ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಡು, ಇದೇ ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿ; ಮತ್ತೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೂ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸುಮಾಧಾನವಾಗುವಂತೆ ನೀನಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತಕಾಗು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆಯೂ ಇರಬಲ್ಲೆ, ನನ್ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವನೆಂದು ಭಾವಿಸದೆಯೂ ಇರಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಧರ್ಮಭಾಶಬದ್ಧನಾಗಿ, ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಗುರುಜನರಮುಂದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಭ್ರಾಮಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಅಜ್ಜ-ಅಬಲೆಯರನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಅವರ ಅಧಃಪತನಕ್ಕೆ ತಾನು ಕಾರಣನಾಗಬಾರದೆಂದು ವಿಚಾರಚ್ಛಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಿಳಿದೇ ಇರುವನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಪತ್ನಿಯು ಎಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರಕರಳಿ, ಚಂಡಿಯಾಗಿರಲಿ, ವಿವೇಕಶೂನ್ಯಳಾಗಿರಲಿ-ಅಂಧವಳನ್ನು ಬಿಡದೆ, ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸಹಿಸುತ್ತಿರುವಂತಹ ಪುರುಷರು ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿಯಿರುವರು. ಆದರೆ ಪ್ರಮದಾ! ನಾನು ಅವರ ಗುಂಪಿಗೂ ಸೇರಲಾರೆ, ಮತ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನೂ ಆಗಲಾರೆನಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ, ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಸಹಾ

ಯಗಳನ್ನೊದಗಿಸಲು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗರೂಕ ನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನೇನೂ ಪ್ರಕಾರಾಂತರ ವಾಗಿ ಭಾವಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ವಚನದಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವನೇ ಹೊರತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸುವುದರಿಂದ ನಿನಗನ್ನು ಮುಂದೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಬಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರು. ಸಾಕು, ಪ್ರಥಮ ವಿವಾಹದ ಬಂಧನವೇ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸಂಸಾರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಶಾಂತಿಯೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಬಲ್ಲ ನನಗೆ, ಮತ್ತೆದೊಬ್ಬಳ ಸಹಾಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನಿರುವುದು? ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನೋಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿ ಪ್ರಮದಾ! ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸತ್ತವನ್ನು

ಮುಗಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಭ್ರಾಮಕ ಸ್ಥಿತಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿ, ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಚ್ಛಾನವು ತಲೆದೋರಿದಾಗ, ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ನೀನು ಬರಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆವರೆಗೆ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು. ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನಮತ, ಭಿನ್ನತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಬ್ಬರು ಬಂದೇಕಡೆಯಿದ್ದು ಮನಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದು ವೇಲಲ್ಲವೇ? ಭಗವಂತನು ನಿನಗೆ ದೇಹಾರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಬ್ಲಾನಭಕ್ತಿ, ಉತ್ಸಾಹ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾವಾಡಲೆಂದಾಶಿಸುವ, —

ನನ್ನ ವಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ಬೇಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ, **ಯೋಗಾನಂದ.**

(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಬಾಷ್ಪದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದ ಪ್ರಮದೆಯು ಪತಿಗೆಬರೆದ)

ಕ್ಷಮಾ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪತ್ರ.



.. ಕ್ಷೇಮ

|| ಸದ್ಗುರು ಸಹಾಯ ||

೧೦೬ || ಶ್ರಾವಣ ಬಹುಳ ದ್ವಿತೀಯೆ

(೨೧-೮-೧೯೨ :)

‘ಶಾರದಾಸದನ’-ರಾಜನಗರ

..... ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ

ಮಹಾಪತಾರಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ದಾಸಿಗೆ ಕ್ಷಮಾಭಿಕ್ಷೆಯುಂಟೆ? ದಯಾರವನು ದೊರೆಯಬಹುದೆ? ಸತ್ತಲೇವನಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೋ ಅದೇ ಸ್ತೂತಿಪದಕ್ಕೆ ಬರದಂತಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದು! ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರೆಯಲು ಕುಳಿತು ಮೊದಲು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಳವಳಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿವುದಕ್ಕೂ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ! ದುರಭಿಮಾನಾಂಧತೆಯಿಂದ ನಾನು ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿಯೆ ಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವುದೇ ನನಗೆ, ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿದೆ! ವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯತೆಯಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಲ ಹರಣ ಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಗತಿಯಾವುದು? ಪ್ರಭೋ! ವಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಸರ್ವಾಪರಾಧವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಕ್ಷಮಾಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಅಪತಾರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಹುವಾಗಿ ಆತುರಗೊಂಡಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಹೊರಟು ಬಂದರೆ ಹೇಗೋ— ಎಂದು ತಂಕೆಯೊಂದು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಪ್ರಭೋ! ಅಧಿಕ ಶ್ರಾವಣ ಪ್ರತಿಪದೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ನನಗೆ ಯುಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ

ದುರಭಿಮಾನದ ಕಾವೋಡದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಲುಟ್ಟಿದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗ ತಮ್ಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಲಿಖಿತವಾಗಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳು ಸವಿಕತ್ತದೆ ವಿಕೋಪವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಪತ್ರವನ್ನು ಆಮೋಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿಸೋಡುವಷ್ಟು ಸಹನೆಯು ಕೂಡ ನನಗೆ ಇಲ್ಲದಹೋಗಿ ನಾನದನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೊಯ್ದು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಎಂದಾದರೂ ಕಂಡಾಗ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಏನು ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ನನಗೆ ಅದೇ ಅಸಮಾಧಾನವೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಬಿಚ್ಚಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮೆಯಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಸ್ವಾಮಿ! ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ದಯಾ, ಕ್ಷಮಾ ವೊದಲಾದ ಕೋಮಲ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವರೂವರೆಂದು ನಾನು ಈ ವರೆಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ! ಪುರುಷರೆಂದರೆ, ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಪರರು, ಕಠಿಣ ಹೃದಯರು, ಅಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪುವವರು, - ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇದ್ದಿತು. ಈ ದುರಭಿಪ್ರಾಯದ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ತಮ್ಮ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿಸೋಡುವಷ್ಟು ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಮಾಡಿ ವಿಹಿತಾ ಹಿತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಾರದೆ, ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಅದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಯೆಂದೊ ಗೆದನು! ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೈಹಿಂಸಿಕೊಂಡರೂ

ಫಲವೇನಾದೀತು? ನಾನಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರೆಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ
 ರೂ ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ನಾನು ಅಪ್ಪೋದಿದ್ದರೂ
 ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸಿ ತಾವು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದೂ,
 ಪತ್ರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದೇ ತಾವು ಇದೇ ಊರಿಗೆ ಬಂದು
 ನನ್ನ ಕುಶಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆಗಿಂದಾಗಲೇ
 ನನ್ನ ವಸತಿಗೂ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನೋದ್ಯೋಗ ನಿರ್ವಹಣೆ
 ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಇವನು ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೆರಳಿ
 ದುಡಿಸಿ ನನ್ನ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಸದಯಾತ್ಮ
 ರನ್ನು ಪಡೆದೂ ಮರ್ಪಿತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ
 ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಲಾರದಷ್ಟು ವೇದನೆಯುಂಟಾಗುವುದು
 ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಾವು ಈ ಊರಿಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ
 ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೋದುದೂ ಈ ಮನೆಗೆ ಸಮೀಪ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ನನಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು
 ಕೂಡ ಕೊಡದಂತೆ ತಡೆಬಿಡಿದೂ ತೀವ್ರ ಮೇಲೆ ನನಗಾಗಿ
 ರುವ ದುಃಖವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ? ತಾವು ಈ ವರೆಗೆ
 ಮಾಡಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿ
 ದವುಗಳೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವೆನು. ಆದರೆ, ನ್ಯಾಯಿಣಿ! ಇನ್ನು
 ಮುಂದೆ ಪೂಜಿಸುವುದು ಸಾಕು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಾನು ಹಣ್ಣಾಗಿ
 ಹೋಗಿರುವೆನು. ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬೇರೆಕಡೆಯಲ್ಲಿಕೆಂದೂ
 ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದ ವಿಚಾರವೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ
 ಗಳೂ - (ನಂದಿನಿ ಕೇಳುವುದು ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರವೆಂಬಂ-
 ಧವಾದುದಷ್ಟೇ) ಎಂಬ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೀವ್ರ ಬಂದಿತೋ
 ಅದೇಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಯ ಬಡಿದಂತಾಗಿ ಬಿದ್ದವಳು. ಅದೇ
 ದಲು ಅದೇ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸ್ವದಯ ವೇದನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ
 ನರಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ವರ್ತನವು ಬದಲಾ
 ಯಿಸಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ನೆರವಲಿನ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನನಗೆ ಕವಿ
 ದಿದ್ದ ಪ್ರತಿ ಈಗ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲ. ನೋಡಲಿನ ಆಕರಣಗಳಿ
 ಳೊಂದೂ ನನಗೆ ಹಿತಕರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟ
 ಹೋದರೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನೋಡಲಿನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲ
 ಯರ ಮತ್ತೆ ಸ್ವೇಹಿತಿಯರ ಸಹ ಸಲ್ಲುವುದೂ ನನಗೆ ಬೇಕಾ
 ಗಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಅದೇಷ್ಟು ನಿರಾಧಾರವಾದ ಭ್ರಾತೃಕ ವಿಚಾರ
 ರಗಳೆಂದೂ ನನಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಕ್ಷೇಮ ದಾಯಕಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ
 ವೆಂದೂ, ಸ್ವೀಕಾರ ಸುವ ವರ್ಪಿಸುವುದು ಹಾಳುಮಾಡುವ
 ಇಂತಹ ವ್ಯಸಂಗವು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆನ್ನಿಸಿದೆಯೆ ನಾನು ತಿಳಿ
 ದುಕೊಂಡೆನು. ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಸಂಗ,
 ಅಭ್ಯಾಸ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಕೇವಲ ಮರ್ಥವೆಂದೆಣಿಸಿ,
 ತನ್ನ ವೇದನೆಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಶತಶಃ ಭಕ್ತಾರಮೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು
 ವೆನು. ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಶಮನಮಂತ್ರವೆಂದರೆ

ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಲಾಭವೆಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾಪರಾ
 ಧಿನಿಯಾದ ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸುಪುನನು ತೆಯನ್ನು ನೋಡುವ
 ಭಾಗ್ಯವು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದು? ಎಷ್ಟು ಬರೆದರೂ ಅಂತೀರ
 ದಂತಾಗಿ ಉಪ್ಪು ಪ್ರಲಾಸದಂತೆ ತುದಿ ನೊಡಗಿಲ್ಲದಾಗುವ
 ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವೆನು. ಪ್ರಭೋ! ಕ್ಷಮಿಸಿ
 ನೆಂದ. ಅಭಯವಾಗಲಿ, ಸ್ವಗಮನದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
 ಪಾದವನ್ನಿರಿಸಿ ಏಳಬೇಕೆಂದು ಆತ ರೇಣಿರಿಸಿರುವೆನು.
 ಮನೆಗೆ ಬರುವೆ ಅಂದೇ ಅನುಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.
 ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗಿರುವುದನ್ನು ತೀವ್ರ ಹೇರಿತು ಬರಲಿ. ಸಾವರ್ಧ್ಯ
 ವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿರಿಸೆನು. ನನ್ನ ಈಗದ ವ್ಯಾಸಂಗ, ವಿದ್ಯಾವಿಚಾರ
 ರಗಳೆಂದರೆ - ತಮ್ಮ ಪತ್ರಕಾಸವನ ವಿಮರ್ಶನಗಳೇ ಹೇರಿತ.
 ವ ತೊಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ
 ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಸೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞಾಲಾಭ
 ಹೊಂದಿರುವ ಅವಳ ವಿಷಯವು ನನ್ನ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಬದ್ಧಿಯೆ.
 ಲ್ಲವೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಆತದೊಂದೂ ನಾನು ಈಗ ನನ್ನಭಾವವೆಂದ
 ಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಅದೂ ಸ್ವಾಮಿಸ್ವ
 ಭಗವೆಂದು, ಹೃದಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೇರಿ, ನನ್ನ ಸರ್ವಕರ್ತ
 ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೈಕೊಂಡವೆ ಆ ಅಕ್ಕನ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಆ ವರೆಗೆ
 ಯಾರಿಗೂ ಒಂದು ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬಾರದೆಂದೂ,
 ಕಡೆಗೆ ಯಾರಿಂದನೂ ಸಂಭಾಷಿಸುವುದನ್ನು ಕೂಡ ಬದಲಿ
 ಕೆಂದೂ ದೃಢಮಾಡಿರುವೆನು. ವಿಶೇಷ ಬರೆಯಲಾರೆ. ತಮ್ಮ
 ಸರಸಂತೆ ಅನುಕೂಲಿಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ
 ರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟಿರಿಸಿರುವೆನು. ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲವೆ
 ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾವು ತೋರಿಸಿದ ಪಾಠ
 ದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗಲಿತಿಯ ನಾನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ,
 ನನ್ನ ತಂಗಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಪಾಠವನ್ನೇ ಹೇಳಿ
 ಕೊಟ್ಟು ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುವೆನು. ದಾಸಿಯ ಈ ಉತ್ತ
 ರಣವುಗಳನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿಕೊಡುವ ಭಾರವು ತಮ್ಮನ್ನೇ
 ನೋಡಿದ ಅಭಯಪ್ರದವಾದ ಉತ್ತರ ಪತ್ರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ
 ನನ್ನಧಾನದ ಸಂದರ್ಶನಲಾಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವೆನು -

ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಸಂಕಲ್ಪವು ನನಗಾದ ತೊಂದರಿಸಿ -

ಶ್ರವಣದಾ.

ಆದರೆ, ಅಯ್ಯೋ! ನಮ್ಮ ಸುಭಟರಿಗೂ ಮೊಗಲ್/ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರಲು, ನಾನು ದೂರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿ?"

ಸೀತಾ:—ಸದ್ಗತೋಮುಖವಾದ ವಾಯುವನ್ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬಿಡಲು ಕಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರಲು ಶಕ್ತನಾದಾಗ, ತಮ್ಮನ್ನು ಡಿಲ್ಲಿಪ್ರಾಕಾರದ ನಡುವೆ ಬಂದಿಯಾಗಿದಬಲ್ಲನು; ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅವಕಾಶವಿರದು—

ಶಿವಾಜಿ:—(ಮೆಲ್ಲನೆ) ಆದರೆ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಈ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿರೆಂದು ನಂಬುವೆನು.

ಸೀತಾ:— ತಮ್ಮದು ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿ. ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ವರೆವಾಡುವುದು ಹುಚ್ಚುತನ.

ಶಿವಾಜಿ — ಆ ಉಪಾಯವೇನು?

ಸೀತಾ. — ಭದ್ರವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈ ಮನೆಯಿಂದ ಹೋಗಬಹುದು. ನಗರದ ಪ್ರಾಕಾರದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ತಂತಿಯೊಂದಿರುವುದು; ಅದನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಗೋಡೆಯನ್ನು ದಾಟುವುದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಯೆಚುನಾನದಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಣಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ಎಂಟುಜನ ನಾವಿಕರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಕೆಲವು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಧುರೆಯನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅನೇಕ ಮಿತ್ರರಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು.

ಶಿವಾಜಿ:— ನೀವು ಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷಿಸಿದೆನು. ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಬಂಧುಗಳು. ಆದರೆ, ಗೋಡೆಯಿಂದ ಧುಮುಕುವಾಗ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಓಡಿಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮರಣತಪ್ಪದು.

ಸೀತಾ:— ಸುನೀಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಮಂದಿ ಸೈನಿಕರು ಭದ್ರವೇಷದಿಂದ ಅಡಗಿರುವರು. ಯಾರಾದರೂ ಶತ್ರುಗಳು ಪ್ರಭುಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಿವಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮರಣ ತಪ್ಪದು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಒಳ್ಳೆಯದು. ನಾವೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ, ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗನು ಸಂಶಯಹೊಂದಿ ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೋ!

ಸೀತಾ:— ಅಲ್ಲಿರುವವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸೈನಿಕರೇ; ಅವರು ಅಂಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವರು. ನಾವೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡರು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಮಧುರಾನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಮಿತ್ರರು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ?

ಸೀತಾ:— ತಮ್ಮ ವೇಷವನ್ನು ಭಾವವೈದನನು ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನು ನಂಬುಗೆಗೆ ಅರ್ಹನು. ತಾವು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅವನು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಇದೇ!"

ಎಂದು ಗೋಸಾಯಿಯು ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅವನು ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಸೀತಾಪತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು— "ಓ ದಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಗೋಸಾಯಿಯು ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ:— ಗೋಸಾಯಿ! ತಾವು ಪರೋಪಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಿತವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಿರೆಂದು ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮಷ್ಟು ಉಪಾಯ ಗಾರರಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನ್ನಿರಿ. ನನ್ನ ಮಗನೂ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ರಘುನಾಥಸಂತನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯೂ, ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ತಾನಾಜಿಯೂ— ಇವರು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರು? ನನ್ನ ಸೈನಿಕರು ಔರಂಗಜೇಬನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು?

ಸೀತಾ — ತಮ್ಮ ಮಗನೂ, ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನೂ, ಮಂತ್ರಿಯೂ ಈ ಮೂವರೂ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಹಿಂದಿನರಾತ್ರಿ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು. ಸೈನಿಕರು ಡಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅವರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಮಾಡನು; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಿಟ್ಟೇ ಬಿಡುವನು!

ಶಿವಾಜಿ:— ಆರ್ಯಾ! ತಾವು ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತಿರುವನು!

ಸೀತಾ:— ಒಂದುವೇಳೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕಂಠಾಂಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರೂ ತಾವು ಸುರಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವಿರೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಂಂದವಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನಿರುವೆನಿ?

ಶಿವಾಜಿ:— (ಚಿಂತಿಸಿ) ಮಹಾತ್ಮಾ! ನಾನು ನಿಮಗೆ ವಿಧೇಯನು! ಆದರೆ, ವಿಶ್ವಾಸಯೋಗ್ಯರಾದ ಸೇವಕರನ್ನು ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಫೋಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಲಾಭವೇನು? ಅಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡೆನು. ಉಪಾಯಾಂತರವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

ಸೀತಾ:— ಬೇರೊಂದು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ಶಿವಾಜಿ:— ಹಾಗಾದರೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಇದೇನೂ ಮೊದಲನೇ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ! ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಕಡಮೆಯಾದವನಲ್ಲ!

ಸೀತಾ:— ಕಾಲವಿಳಂಬವು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಈ ರಾತ್ರಿ ಪಲಾಯನವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ನಾಳಿನದಿನದ ಮಾತು ಹೇಗಿರುವುದೋ?

ಶಿವಾಜಿ:—ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಯುಕ್ತವಾದುದು. ಆದರೆ ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಲ್ಲ. ಆರೀತಿ ಪುರ್ವತಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

ಸೀತಾ:—ದೇವಾ! ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ.

ಶಿವಾಜಿ:—ದುರ್ಮಾಗಿಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಶಿಕ್ಷಿಸುವನು. ಆದಕ್ಕೆ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಸೀತಾ:—ದೇವಾ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿ! ನಾಳೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರದು, ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರ.ವಿ.

ಶಿವಾಜಿ:—ಆಗಲಿ, ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ದೃಢವಾದುದು!

ಸೀತಾಪತಿಯು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ಗೋಸಾಯಿಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಆರ್ಯಾ! ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅನುರಾಗವೂ, ನೀವು ನನಗಾಗಿ ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಷ್ಟವೂ ಮರೆಯದಂತಿದೆ. ರಶಜಗಡದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಉಪದೇಶವೂ, ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೂ, ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿದೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರತಕ್ಕವರು. ನಿಮ್ಮ ಆಶೋತನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಬಹುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸೀತಾ:—ದೇವಾ! ನಿಮ್ಮ ಮಧುರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತನಾದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ವ್ರತದಿಂದ ಇಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಶಿವಾಜಿ:—ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಠಿಣ ವ್ರತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಿರಿ?

ಸೀತಾ:—ಈಗ ಯಾವದ್ವೈತ್ಯಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಲಾರೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಸಂದರ್ಶನವು ನಿಸಿದ್ಧ. ಇದು ನನ್ನ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗ.

ಶಿವಾಜಿ:—ಓಹೋ! ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ?

ಸೀತಾ:—(ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸಿ) ನನ್ನ ಹೆಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮಂಗಳ ರೇಖೆ ಇರುವುದು. ನನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆ—ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನಾ ಮಸ್ತುರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ—ಅವಳಿಗೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ದಯವುಂಟಾಗಿದೆ. ಅಶುಭವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡೆನು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಅಮಂಗಳ ರೇಖೆಯಿರುವುದೆಂದೂ ಮತ್ತು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು?

ಸೀತಾ:—ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆನು. ಈಶಾನೀರವರಿಂದಲಿ ಬಟ್ಟರು ನನಗೆ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಭೋದಿಸಿದರು. ಏನೋರಧವು ಈಜೀರಿದರೆ, ಎಲ್ಲಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಮಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ತುಚ್ಛವ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಜೀವಿಸಿರುವೆನೋ ಆ ದೇವತೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಈ ಜೀವಿತದಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ?

ಶಿವಾಜಿ:—ನಿಜ! ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಆಶೆಯಾದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಕಲ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವೆವೋ ಅವರ ಅನುಕುಷ್ಟಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮರ್ಮ ಭೇದಿಯಾದ ದುಃಖವಿಲ್ಲ. ಆ ವೃಥೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ನೋಡಿದೆನು.

ಸೀತಾ:—ದೇವಾ! ಯಾವಾಗ?

ಶಿವಾಜಿ:—ನಾನು ಒಬ್ಬ ನಿರ್ದೋಷಿಗೆ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆನು. ಅವನ ಮಾತು ಬಾಷ್ಪಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವುದು.

ಸೀತಾ:—ಆ ದೀನನ ಹೆಸರೇನು?

ಶಿವಾಜಿ:—ರಘುನಾಥಸಿಂಹ!

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವು ಆರಿಹೋಯಿತು. ಶಿವಾಜಿಯು ಪುನಃ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಸೀತಾಪತಿಯು ಅವನೊಡನೆ, “ದೇವಾ! ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಬೇಡಿರಿ, ಅನಂತರ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.”

ಶಿವಾಜಿ:—ಇನ್ನೇನಿದೆ? ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರುಷಗಳಿದ್ದನು; ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಇದ್ದನು. ನೀವು ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವನು ಬಾಷ್ಪಪಕಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

ಸೀತಾ:—ತರುವಾಯ?

ಶಿವಾಜಿ:-ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನು ವೀರನೆಂದು ತೋರಿತು. ತರುವಾಯ ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಅವನು ಆ ಬುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ. ವಿಪಕ್ಷಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆರಳಿನಂತೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ವೀರಾ ಕೃತಿಯೂ ಕಷ್ಟಕೂಡಲೂ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಇರುವುವು.

ಸೀತಾ:- ಅನಂತರ?

ಶಿವಾಜಿ:- ಇನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವಿರೇಕೆ? ಒಂದುಸಾರಿ ನಾನು ಭ್ರಾಂತಿಹೊಂದಿ, ಆ ಸೇವಕನನ್ನು ಅವಮಾನ ಪಡಿಸಿ, ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ರಘುನಾಥನು ಒಂದು ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ, ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ, ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. (ಶಿವಾಜಿಗೆ ಕೊರಳು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ, ಸ್ವರವು ಹೊರಡದೆ ಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎರಡು ಹನಿ ಸೀರು ಬಂದಿತು. ಸಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಸೀತಾಪತಿಯು ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ "ದೋಷಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದು ರಾಜಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ? ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಭ್ರಾಂತಿಯೇನು? ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ - ರಘುನಾಥನು ದೋಷಿಯೇ? ಅಲ್ಲ ಅವನು ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನು ದೋಷಿಯೆಂದ ಭಾವಿಸಿದನು. ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಜಯಸಿಂಹನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ವೇದಲು ರಘುನಾಥನು ಜನಾರ್ದನದೇವನೆಂಬ ಭ್ರಾತೃಣನ ಅಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬಂದಿತು. ರಘುನಾಥನು ರಾಜದೋಷಿಯಲ್ಲ. ಆ ನಿರ್ದೋಷಿಯನ್ನು ಅವಮಾನ ಪಡಿಸಿದೆನು. ಆ ಅವಮಾನದಿಂದ ಅವನು ವ್ಯುತಪಟ್ಟನೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು.

ಶಿವಾಜಿಗೆ ವಾಕ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವನು "ಸೀತಾಪತಿ!" ಎಂದ: ಕೂಗಿದನು.

ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ದೀಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ, ನೋಡಿದನು. ಗೋಸಾಯಿ ಸೀತಾಪತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ!

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಚಿರಂಗಜೀಬ)

ಮೆರುದಿನ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಂದುಬಾವದಹೊತ್ತ; ಶಿವಾಜಿಗೆ ನಿರಾಭಂಗವಾಯಿತು. ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿತು. ಎದ್ದು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯು ಸಂಗತಿಯು ವಿಪಾದಕರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆ ಮನೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಸ್ತ್ರವಾಣಿಗಳಾದ ಭಟರು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಳಗಿನವರು ಹೊರಗೂ ಹೊರಗಿನವರು ಒಳಕ್ಕೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಸೀತಾಪತಿಯು ಮಾತು ಬಾಷ್ಪಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈದಿನ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಂದಿಯಾಗುವನು!

ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ಮೊದಲು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುವು ವಾಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ಇಳಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆಹೊರಬರೆ, ಅನುಸಂಧಿ ಕೆಲವು ಸೇವಕರು ಹೋಗುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಕೊತ್ತಾಪನಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಪಿಸಿದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದರೋಗ್ರಹಿಸಿ, ಸೀತಾಪತಿಯು ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ, ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರ. ಸ್ವಪ್ನ. ಶಿವಾಜಿಯು ಗೋಸಾಯಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು.

ಚಿರಂಗಜೀಬನ ಕಪಟವರ್ತನೆಯು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಮೊದಲು ಗೌರವದಿಂದ ಆಹ್ವಾನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು, ಶಿವಾಜಿಯು ಬಂದಕೂಡಲೆ ಅವನನ್ನು ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಮಾಡಿದನು; ತರುವಾಯ ಸಭಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬರಕೂಡದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು; ಕೊನೆಗೆ ಬಂದಿಯಾದನು. ಒಂದಾನೊಂದು ಬಾತಿಯು ಸರ್ಪವು ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬಳಸಿ, ಸಿಕ್ಕಿದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಶರೀರವನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನುಂಗುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮೋಸದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು, ನಾಶಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಶತ್ರುವಿನ ಗುಪ್ತಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಮಹೋ

గ్రనాదను. వేగవగా నడియన్న డాక్టర్, "ఔరంగ జీబా! జాగరణకనాగురు. నిలను శివాజీయ విషయ వన్ను జేన్నాగి తిళిదుకొందిల్లి. వొలొనవిద్యయిల్లి నిన గింతలొ ఎరడు పుస్తకగళన్ను జేజ్జాగి ఓదిరువను. ఈ సాలవన్ను బడ్డియొడన బుందుదిన తిరిసువెను. " ఎందు డొకే స్వల్పజొత్తు ఘనస్కొలొ యొలొజిసుత్తా కుళి తిద్దు అనంతర రఘునాధపంతనన్ను కరెయిసిదను. న్యాయశాస్త్రీయ ప్రభువిన సన్నిధిగే బందు, మౌననాగి నింతను.

శివాజీ:—పండితశ్రీశ్రీ! తావు ముసల్మానర జేజ్జేగ గళన్ను నొలొడుత్తిరువిరల్లివే! ఈ అటగళన్ను నావుకొడ నొలొడదొకకు. ఇందు నావెల్లరొ బందిగళాగువవెందు రాత్రియొ ననగే తిళియితు. ఆదరొ అనుజరరన్ను రచ్చి నదే నాను తప్పిసికొండు డొలొగలు ఇష్టపడల్లి ఇన్ను ముందే మాడదొకాద కేలసవేలన?

న్యాయశాస్త్రీ:—(అలొలొజిసుత్తా) నన్ను అనుజరరన్ను స్వదేశకే కళుఠిసికొడదొకొండు జెక్రవర్తిగే విబ్జా పనా పత్రికేయన్ను కళుఠిసదొకకు. నన్ను పరివారవు ఎష్ట కడిమెయొదరే. ఆవను అష్ట సంతొలొషపడ వను. నిస్సంతయవగా ఆవను నన్ను కేలొరికొయన్ను నడయిసు వను.

శివా:—అర్యా! నిన్ను అభిప్రాయవు యుక్తవొదుదు. ఆ ఫలత్వను ఈ విషయదల్లి అడ్డి డొలొవుదిల్లివెందు ననగొ తొలొరుత్తదే. "

అదరంతొయొ విబ్జాననా పత్రికేయ. జెక్రవర్తియొ క్షేసేరితు. శివాజీయ తిళిదిద్దుంతొయొ నడయితు మహారాష్టరు డిల్లొనగరవన్ను బిడువరెందు ఔరంగ జీబను తుంబ సంతొలొషపట్టిను. ఆవరిగే బీరొబీరొ యాగి అంగొకార పత్రికేగళన్ను కొట్టిను. ఆ పత్రికే గళు శివాజీగే ఎరడు మొరు దినగళమేలె సేరితు. ఆగ ఆవను తన్ను డొలొగొండు యొలొజిసిదను. "మొలొబా! శివాజీయన్ను కట్టిడాకువెయొ? ఈగ నాను బట్టి పరి జారకన వేజ్జాపాకికొండు డిల్లొయొండు డొలొరొబొడొలొ దరే నిలను ఐను మాడబల్లి! ఐనాదరొ అగలి! సేవ కరు తొందరొయిల్లదంతే డొలొడదల! తన్ను కాపాడి కొళ్ళువుదరల్లి శివాజీయ సమర్థనాగురువను.

నాజిక మఃజాతయొ! యావను బుద్ధి కులతొయిం- దొలొ, యుద్ధపాండిత్వదొలొ నిజ సడొలొదరరన్ను

ఓడిసి, తందొయన్ను సేరొయిల్లిడిసి, మయొలొర సింహాసన వన్ను డొత్తిదనొలొ, యావను కాత్మీర వొదలు వంగదొలొ తద వరేగొ డొలొమియన్ను పాలిసుత్తా, దక్షిణదేశవన్ను కొడ జయిసులు సంకల్పిద్దనొలొ యావను మహా విలొనలొ, బుద్ధివంతనొ, ఆద శివాజీయన్ను కొడ బంధ నదల్లిట్టినొలొ, ఆ కపటయొద ఔరంగజీబన అరమనె యన్ను నొలొడి, ఆ వన నడతొయన్ను పరొక్షిసొలొణ.

రాజకార్య గళన్ను నరవేరిసి ఔరంగజీబను 'గొలొలొ ల'ఖానా" ఎంబ మందిరదల్లి కుళితిద్దను: ఆ మందిరవు మంత్రిగళొడన రవస్యాలొలొజినె మాడువస్థళ. ఆదరే ఈ ది ప అవను బంటయొగి కుళితిరువను. బందు కాలదల్లి అవన ముఖదల్లి జింతారొలొగళ: కాణాత్తి ద్దువు. మత్తిండు సార కణ్ణుగళ బాజ్జుల్లమనగళా గుత్తిద్దువు; మనొలొరధవు సఫలవొదుదక్కాగియొ డొలొగాగురుబుదుద్దువే! అవను ఐన. మాడుత్తిరువను? డొందొ డొమొం వన్ను ఇన్నొ నాశమాడదొకొండాగలి, అధవొ రాజపుత్రరనొ మహారాష్ట్రరనొ గొట్టిదొకొం డాగలి సంకల్పిసుత్తిరువనొ? ఐనొ? యారు బల్లరు? అవను తన్న మంత్రిగళన్నొ నంబిశొండిద్దును డొరతొండు దల్లి అవనన్ను నంబిదవొల్లి. తన్న అభిప్రాయవన్ను ఇతరర సంగడ డొకళను. తన్న బుద్ధియొబలదొండు ఎల్లరనొ మొణ్ణు బొంబొగళతే ఆడిసుత్తా ఇద్దను. దొలొవన్ను స్వతంత్రవొగి ఆళదొకొండు అవన అత.

స్వల్పజొత్తిగే బట్టి సేవకను బందు, "జహాపనా! దానొలొశపంతరవరు తన్ను దర్శనాధ్వవొగి బందిరువరు" ఎందు విబ్జాపిసిదను సొవ్పభొవను, "దానొలొశపంతరు బరబుడుదు." ఎందుడొకొళి, విజారవన్ను బిట్టి, ముఖదల్లి కెరునొగియన్ను తందు, దర్పదొందిరువంతే కుళితు కొండను.

దానొలొశపంతను మంత్రియల్ల రాజకార్యగళల్లి విలొష సంబంధవన్ను అుంటు మాడికొళ్ళు వవస్థల్ల. ఆదరే అవను అరాది, ఫారసి, భాషేగళల్లి పండితను; ఆదుదరింద అతను జెక్రవర్తియొ గొరవకే అర్హనాగిద్దను. అడిగ డొగే కరొయిసి, ఐనాదరొ కేళుత్తిద్దను. అదారక్కడ యనాద దానొలొశపంతను మొయొలొలొయొగళన్ను అరితవ నల్లి. జెక్రవర్తిగే డొలొలొషపదొలొషమాడుత్తిద్దను. ఔరంగ జీబన అణ్ణ నాద దారొ ఎంబువను క్షేసేరొయిల్లిరువొగ, అవనన్ను బిట్టిబిడువుదు ఒళ్ళియొదొండు దానొలొశపంతను

జక్రవర్తిగే బీజోధనే మోడిదను. అన్యాయవాద బీజోధనేయు తనగే రుచిసదే డోలదుదరిం, సావభౌమను అంతరంగదల్లి నగుత్తా, దానేశను దూరదర్శియల్లివేందూ, తివళికయిల్లదవనెందూ భావిసదను. అదరూ విద్యాధన గౌరవగళింద అవసన్న సన్మానిమత్తూ ఇద్దను.

ముదుకను జక్రవర్తిగే ప్రణామవ్రాడి కుళితను.

దానేశ:—ఈ సమయదల్లి దాసను తమ్ము సన్నిధిగే ఒందుదు కేవల మజ్జతన; ఒకేందరే. రాజకార్యగళన్న ముగిసి తావు, ఈగ విశ్రాంతియన్న తేగడుకొళ్ళు వకాల. అదరూ నన్న అగమనవు తమ్ము అనుగ్రుదందల్ల! ఘారసి కవియు ఈ రితియగాగి లుజ్జేవిసిరువను:—

“సూర్యునిగాగి సమస్త ప్రాణిగళని సెలెర్చిసుత్తిరువువు. సూర్యును కాంతియన్న కేటట్టు ఎల్లరన్న సంతోషసడి మవను. ఎందుమేలె బేళకన్న కేడదిరువనె?”

ఔరంగ: (మందహాసదింద) దానేశపంత్! ఇతరర విషయవు డేగూదరూ ఇరలి. తావు యావ వేళయిల్లియూ మానూహరే.

ఈ రితి లుత్తర ప్రత్యుత్తరగళ. నడెదవు. తరువాయ దానేశపంత్. డిగేందను. “జహాసనా! అలంఘిరే” ఎంబ డెసరు సాధకపడిసబేళకు. డిందూస్థానల్లి తమ్ము అడళితదల్లిదే. ఇన్ను దబ్బదేళవు కడ కేలవు దినగళల్లి తమ్ము స్వాధీనమాగువుదు.” ఎందు డేళెదను.

ఔరంగ:—ఓను? నిమగే డేళెగి తిళియతు?

దానేశ:—దక్షిణ దేళతద ముట్టు వేరెయి తమ్ము కేయిల్లిరువను.

ఔరంగ:—శివాబియ విషయవన్న డేళుత్తిరువిరా? అడుదు; ఇలియి బిజోనినల్లి బిద్దితు.—ఎందు వునె విసోల డేళె తన్న అభిప్రాయవన్న మరేమాజువుద క్యాగి డిగేందను. “దానేశపంత్! తావు నన్న లుద్దేశ వన్న జేన్నాగి బల్లిరి. దేశదల్లిరువ మహా పురుషరన్న యామాగలూ సన్మానిమవుదే నన్న అభిమతు. శివాబియ ధూతనూ—రాజద్రోహియూ అదరూ—యోలధనల్లనె? ఆదుదరింద అవసన్న గౌరవిమవుదకే డిల్లిగే బరవూడి కేండిను. రాజసభియల్లి అతనన్న లుజతవూగి గౌరవి సబేళెందు నన్న అభిప్రాయవిద్దితు: అవను డాగ సుమ్మనిరలిల్లి. అదరూ నాను అవసన్న డిక్షిసదే సభారంగకే మాత్ర బరకూడెందు అప్పణే మోడిదను. ఈగ

అవను నమ్మ నగరదల్లి అనేక సన్మాసిగళోడనెయూ రాజద్రోహిగళోడనెయూ అరీజోజనే మోడుత్తిరువంతే తిళియ బందితు. అదరింద అవను నమగే కేడకు మోడ దంతే ఇరువుదక్కూగి నోలడికేండిరువుదకే కేలత్తూల నన్న నేలెవిసిద్దెన. కేలవు దినగళనంతర సన్మానపూర్వ కవూగి శివాబియన్న కళుఠిసి కేలెంపెను.

దానేశ -- పుభుగళ లుద్దేశవన్న కేళె తుంబ సంతోషిసుత్తెన.

ఔరంగ:—యావ కారణదింద?

నిష్కవటయూద దానేశను ఇంతేదను “తమగే అరీజో జనే డేళలు నాను శక్తనల్ల. అదరే జహాసనా! శివాబియ విషయదల్లి సరియగి ప్రవర్తిసదే డోలదరూ, బతు కాల సేరియల్లిట్టరూ సూధన. తిగళాద లోలకద జనరు నానావిభవూగి వూతనూడువరు. జక్రవర్తియి శివాబియన్న బరవూడి, కారూగ్గువదల్లి ఇడవుదు న్యాయ వల్లనెన్న చరు.”

ఔరంగజిలబను తనగుంటూద కేలెపవన్న అడగిసి కేలెండు, కిరునగేయింద “దానేశపంత్! మూధరు అడవ మూతినిద డిల్లెశసిగే నన్నవిల్లి. న్యాయవూ, దయియూ సింహాసనకే కేర్తియన్న తరువువు.” ఎందు ప్రత్యుత్తరెత్తెను.

దానేశ:—బుద్రతవరసర ముత్తూతరూద అక్బరతరు ఈ రితియగియే దేశవన్న అళిదరు. తావు అవరంతే యే రాజ్యపరిపాలనె మూడి కేర్తియన్న సంబదిసి—

ఔరంగ:—ఢాగేందరే ఓను?

దానేశ:—తవగ తిళియదిరువుదేనిదే? లాలిసబేళకు. అక్బరతరు సింహాసనవన్నేరిదూగి రాజాస్థాన, బిహార, వంగ, దక్షిణదేశ వేదరూద కడగళల్లిల్లా అనేక తత్తుగళదరు. ఇచ్చేళె? డిల్లెనగరద సవిూపదల్లియే కళరు అడ్డియిల్లిదే సంతిసుత్తిదరు. అవను మృత రాగువూగి సావల్లజ్యవు నిష్కంటకవూగిద్దితు. పరమ తత్తుగళాగిద్ది రాజపుత్రరే బూదతవర జతయన్న సేరి కాబూలు వేదల. గేండు వంగదేశదవరగి డిల్లెత్తరన విషయ పకాకేగళన్న నెట్టరు. విషయవు యావ కారణదింద లుంటాయితు? బూడుబదిందె? కేవల సూహసదిందె? త్రేమూరలంగన వంతల్లి బూడుబల వూగలి, సూహసవూగలి ఇల్లదవను ఇరలిల్లి. అదరే అక్బ

ರು ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕವರು ಯಾರಾದರೂ ಅಂಥ ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆದರೆ? ಇಲ್ಲ. ಜಹಾಪನಾ! ಸತ್ತವರ್ತನೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಅಭ್ಯುದಯವುಂಟಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಗೆಗಳನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಾತ್ರರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನಸಿಂಗ, ತೋಡರವಲ್ಲ, ಜೀರಬಲ ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದುಗಳೇ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದು. ಹೀನನಾದರೂ ದಯೆಯಿಂದ ನೋಡುವಾಗ ಅವನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವನು. ಜಹಾಪನಾ! ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗುವನು”

ದಾನೇಶವಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಬಂದ ವಿಷಯವು ಪಾರಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ಈವರೆಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಔರಂಗಜೇಬನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಸೂಫಿಗಳು ಲಜ್ಜೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌರವದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ದಾನೇಶನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಕೈಯಿಂದ ಪರಶ್ವತವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಔರಂಗಜೇಬನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಯಾರ ಹಿತಬೇಧಿಯಿಂದಲೂ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ “ದಾನೇಶವಂತ! ನೀನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನು; ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜವುತ್ರರು ಈ ವರೆಗೆ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿರುವರು; ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ವುನಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು; ವಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಪರಾಣರನ್ನು ಸ್ಥಾನಃ ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆಯಿಸುವೆನು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ನಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು.” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಮುಖವನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ದಾನೇಶವಂತನು, “ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಈ ದಾಸನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟಿದ್ದರು; ತಾವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು; ಬಾದಶಹರವುಗೆ ಅಹಿತವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ದಾನೇಶನ ನಿಷ್ಠಾವಿಟ್ಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಕಷ್ಟವು ತೋರಿತೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಹೀಗೆಂದನು:-ದಾನೇಶವಂತ! ಅಕ್ಕಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ-ನಾನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ? ಕಾಫರ

ರನ್ನೂ, ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ನರನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವೆ? ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ; ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾನು ಮಾಡುವಂತೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಮಾಡನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾವು ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವ್ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಇತರರಮೇಲೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ನಾವೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಬಾಯಬಲದಿಂದ ಹಿಂದೂ ದೇಶವನ್ನು ಆಳತೊಡಗಿದಾಗ ಏತಕ್ಕೆ ಆ ಹಾಕು ಕಾಫರರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕು? ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಒಡ್ಡವನ್ನೇ ನಂಬಿರುವನು. ಇತರರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸನು.

ದಾನೇ.—ಜಹಾಪನಾ! ತಾವೇ ದಿನವಹಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇತರರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಪರಿಪಾಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೂ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ತಾವು ಇರುವುದು ಹೇಗೆ? ಯಾರನ್ನೂ ದರೂ ನಿರಾಸಿದ್ಧರೆ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವು ಯಾವ ರೀತಿ ನಡೆಯುವುದು?

ಔರಂಗ.—ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂಟಿ ಸುಯಾದ ಸೇವಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವೆನು ಆದರೆ ಅವರು ಎಲ್ಲಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸೇವಕರಂತೆ ಇರುವರು. ಈ ದಿನ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ನಾನು ಅಧಿಕಾರಕೊಟ್ಟ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗುವನು. ಒಬ್ಬನನ್ನು ನಂಬದರೆ ಅವನು ಒಂದುಬೇಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕನಾಗುವನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಇತರರಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೆ? ದಾನೇಶವಂತ! ನೀವು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕಡಿದಾಣದ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅದು ನೀವು ತಿರುಗಿಸುವಂತೆ ತಿರುಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರನ್ನೂ ನಂಬಬಾರದು. ಯಾರಿಗೂ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡಬಾರದು.—ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನೂ, ಸಿಂಹ ಸೇವಕರನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರಿಂದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ದಾನೇಶ — ದೇವಾ! ಮನುಷ್ಯನು ಕುದುರೆಯಂತೆ ಅಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆತ್ಮಗೌರವಗಳು ಇವೆ.

ಔರಂಗ — ಮನುಷ್ಯನು ಕುದುರೆಯಲ್ಲಂತೆ ಮೂವು ವಶವಾಗಿ ಕುದುರೆಗೆ ಲಗನವು ಹಾಕುವುದು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆಶೆಪಡಿಸಿ, ಭಯವಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿಸುವುದು, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಬಹು ಮಾನಕೊಡುವುದು, ತಪ್ಪುಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿ

ಸುವುದು ಹೀಗೆಮಾಡಿದರೆ ಬಹುಮಾನದ ಅಶೆಯಿಂದಲೂ, ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯದಿಂದಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು.

ದಾನೇ.—ಪ್ರಭೂ! ಮಾನವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಭಾವನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಶಿಕ್ಷೆಯ ಭಯದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನು, ಯಾವುದೋ ವಿಧವಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸುವನು. ಆದರೆ ಯಾವನನ್ನು ತಾವು ಗೌರವಿಸುವಿರೋ, ಯಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನಂಬುವಿರೋ ಅವನು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವನು. ಪ್ರಭುಗಳ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಔರಂಗ್.—ದಾನೇಶಪಂತೆ! ನಾನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವನಲ್ಲ. ಲೋಕಾನುಭವವೇ ನನಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸುವು. ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯ ಬಹಳ ಸೀತೆವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದು. ದುರ್ವರ್ತನ, ವಂಚನೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಭ್ರಾತಕತನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅವಶೋಕ ಸುತ್ತಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರವು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದು. ಕಾಫೂರಿಗೆ (ಮಿಯಾ (ತಲೆಗಂದಾಯ)ವನ್ನು ವಿಧಿಸುವನು. ದೋಹಿಗಳಾದ ರಾಜಗೃಹರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸುವನು. ಪಾಠಾಶ್ರಮವನ್ನು ದಂಟಿಸುವನು. ಬಿಜಾಪುರ, ಗೋಲಿಂಡದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವನು. ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಕಣ್ಣುಕುವಾರಿಯನ್ನು ಗೊಳಿಸುವ ದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುವನು.—ಯಾರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸುವ ಅನುಭವದರಹಿತವು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಉತ್ತರವಂದಿ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಣಗಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಅವನು ತನ್ನ ಗೊಡ್ಡೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾತಿನಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿರಬಹುದು. ದಾನೇಶವರ ತನು ತನ್ನ ಬಳಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದರೂ ನನ್ನೆಲ್ಲೆಂದು ನಂಬದನು.

ತರವಾಯಿ ಮಂದವಾಸದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಎಸಕ ಹೃದಯನೇ! ಇಂದು ನನ್ನ ಯೋಚನೆಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುವೆ? ಎಂದು ಸೃಷ್ಟನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಅಂಘೀರು ಬಾದಶಹನು ತನ್ನ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಗ್ಗಿಸಿ, ದಾನೇಶವಂತನು ಮಾಡಿದ ಹಿತೋಪದೇಶದಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಅಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಂಭಾಷಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನು ಬಂದು, ಬಗ್ಗಿಸಲಾಂಮಾಡಿ, “ಜಹಾಪನಾ! ರಾಮಸಿಂಗರವರು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ” ಎಂದನು.

“ಬರಲಿ” ಎಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅವನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆನಂತರ ರಾಮಸಿಂಹನು ಮಹಲಿನೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ರಾಮ.—ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಈ ಪೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರಲು ಸಕಾಲವಲ್ಲವಾದರೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳಿಂದ ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ರಾಜಕಾರ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬಂದುದರಿಂದ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಂದೆನು.

ಔರಂಗ್.—ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಂದ ನಮಗೂ ಈದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಗತಿಗಳೂ ತಿಳಿದಿವೆ.

ರಾಮ.—ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ, ಅವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಸೈನ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ನಗರವು ಈವರೆಗೂ ಅವರ ಕೈವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಗೋಲಿಂಡ ಸುಲ್ತಾನನು ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಕಾನಂಟಾನ್ ಎಂಬ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವನು.

ಔರಂಗ್ — ಅಹುದು.

ರಾಮ:--ನಾಯ್ಕ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳು ಮುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಸ್ವಾನಿಯವರ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಈಗಲೂ ಯುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಔರಂಗ್ -ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ವೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯರು. ತಮ್ಮ ಬಲದಿಂದ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೇ?

ರಾಮ — ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವರು. ಈವರೆಗೂ ಜಯವೆ ಇದ್ದ ಶಿವಾಜಿ ಪ್ರಭುಸನ್ನು ಓಡಿಸಿದರು, ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಾದ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಜಯಿಸಿದರು. ಈಗ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಲು ಬೇಡುತ್ತಿರುವರು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶವು ಮೊಗಲಾಯರ ವಶವಾಗುವುದು.

ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದರೂ ತಕ್ಕ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾನು ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯವನೆಂದೂ, ದೂರದರ್ಶಿಯೆಂದೂ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ; ಔರಂಗಜೇಬನು ರಾಮಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಹೀಗೆಂದನು. ” ರಾಮಸಿಂಗ್! ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನನಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರು. ಅವರು ವಿವಾದಿಯಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತ

ರವನ್ನು ಬರಿಯಿರಿ. ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲದಿಂದ ಜಯವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದರೆ ಈಗ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೇನೆಗಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲ. ”

ರಾಮಸಿಂಗು:—ಜಹಾಪನಾ! ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ದಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಪುರಾತನ ಸೇವಕರು. ಷಹಜಹಾನ್ ಬಾದಶಹರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವರು. ದಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೆಲಸ ಹೊರತು ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ದೇಶವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಭಯಂಕರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಸೈನ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಹತರಾಗುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತನ್ನ ದೀನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತುರುಕನ ಎದೆಯು ಕರಗದೆಂದು ರಾಮಸಿಂಹನು ಅರಿಯನು! ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಗೊಡಾಭಿಮ್ರಾಯವೇನು? ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯು; ಆತನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸೇನೆಗಳಿವೆ. ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯು ನಾನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ. ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಆತನು ದಿಲ್ಲಿಬಾದಶಹನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇದ್ದವನು. ಆತನಿಗೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರವು ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ನಂಬದಿದ್ದನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವೂ, ಕೀರ್ತಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು; ಮರಣವೇ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹೃತ್ಕಂಠಕವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಜೀವರಹುಳವು ನೇಯುವ ಬಲಿಯಂತೆ ಔರಂಗಜೇಬನ ದುಷ್ಟತಂತ್ರಬಾಲವು ವಿಶ್ವೀರ್ಣವಾದುದು. ಆದರಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಗನೆಂಬ ಕೀಟವು ತಗುಲಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ತಪ್ಪುಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಮಾಯಾಮರುಗಳನ್ನು ಅರಿಯದ ರಾಮಸಿಂಹನು ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವನೆ?

ಅನುರಾಗ, ದಯೆ, ಮೊದಲಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಔರಂಗಜೇಬನು ನಂಬುವನಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಬಂದ ಹುಳುಗಳನ್ನೂ ಸೋದರರನ್ನೂ ಬಂದೇವಿಧವಾದ ಧೀರ ಭಾವದಿಂದ ತುಳಿದು ಹಾಕಿದನು. ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣದಿಂದಿರಿಸುವುದು. ಪ್ರೇಮದಿಂದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣನನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದು ಕ್ರೋಧವಶದಿಂದಿಲ್ಲ. ಬಾಲಕರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆತನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಪ್ರಾಣದಿಂದ ಇರಬಹುದು. ಅಗ್ರಜನು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕನಾಗುವನು. ಜಲ್ಲಾಹ!

ಆತನನ್ನು ವಧಿಸಿ ಅಲಕ್ಷೋರುಬಾದಶಹನ ದಾಯುವನ್ನು ನಿಷ್ಕಂಟಕಮಾಡು.

ಇನ್ನು ಜಯಸಿಂಹನು ಸೈನ್ಯಸಹಿತ ಸಾಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯವನೋ, ಕೆಟ್ಟವನೋ, ವಿಶ್ವಾಸಿಯೋ, ದ್ರೋಹಿಯೋ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದುದು ಜಯಸಿಂಹನ ವೃತ್ತ್ಯು! ಅರೀತಿಯೇ ನಡೆಯಿತು; ಕೆಲವುದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಜಯಸಿಂಹನು ಮೃತಪಟ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂದಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅಜ್ಞಾನುಸಾರ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು, ಆಗಿನ ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವರು. ಇರಲಿ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ರಾಮಸಿಂಹನು ನಿಟ್ಟಿಸಿರುವಿಟ್ಟು “ದೇವಾ! ಮತ್ತೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನನೆಯುಂಟು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಔರಂಗ:—ವಿಜ್ಞಾನ ಸುಬಹುದು.
ರಾಮ:—ಶಿವಾಜಿಭತ್ತ ಸತಿಯು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿರುವರು.
ಔರಂಗ:—ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನನಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುವರು.

ರಾಮ: ವಾಗ್ದಾನವೂ, ಅದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿರುವುದು ರಾಜವುತ್ರರ ನಡತೆಗೆ ಬಹಳ ನಿಂದಾಸ್ವದ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ನಂದರೆ, ಶಿವಾಜಿಭತ್ತ ತ್ರಯೂರ ದೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ತಾವು ಆತನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಔರಂಗ:(ಕೋಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡುವನು. ನೀ ತ್ರಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ.

ಶಿವಾಜಿಯೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ಹುಳುವು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದುರಾಲೋಚನೆಯೆಂಬ ಬಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ದಾನೇಶವಂತ-ರಾಮಸಿಂಗರ. ಅದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.

ಜಯಸಿಂಗನ ದೋಷವು ಯಾವುದೋ ಶಿವಾಜಿಯು ದೋಷವೂ ಅದೇ. ಸಂಧಿ ನಡೆದ ತರುವಾಯ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ದಿಲ್ಲಿಪ್ರಭುವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದನು. ಆದರೇನು? ಶಿವಾಜಿಯು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ, ವಿಶ್ವೀರ್ಣವಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವು, ಬಹಳ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನು ಆದುದರಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ನಂಬುವನೆ?

ನಾವು ಯಾರನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಕ್ರಮೇಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡುವರು. ರಾಜವುತ್ರರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದುದರಿಂದಲೇ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಹಾಳಾಯಿತು.

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಪ್ರಕರಣ

(ಅಸ್ತಸ್ಥತೆ)

ಶ್ರೀವಾಜಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿಯುಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಡಿಲ್ಲಿನಗರದ ಲೈಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಯು ಹಬ್ಬಿತು. ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅವನಿದ್ದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ, ಕಿಟಕಿಗಳೂ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ವೈದ್ಯರು ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಆ ವ್ಯಾಧಿಯು ಗುಣವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದೂ, ಶಿವಾಜಿಯು ಸಾಯುವನೆಂದೂ ಜನರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ, ಪುನಃ ಅವನು ಬೀವಿಸಿರುವನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ, ಶಿವಾಜಿಯು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧೀಶನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜರೂ, ಮುನ್ನಬದಾರರೂ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾ, ಅವನ ಬಿಡಾರದಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಶಿವಾಜಿಗೆ ಹೇಗಿರುವುದೋ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಳುಹುತ್ತಿದ್ದನು. ರಕ್ಷಕಭಟರು ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವನ ರೋಗಕ್ಕೆ ನಾಲ್ವರ ಮುಂದೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೆಟಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದಿಂದಲೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಸತ್ತುಹೋದರೆ ವಿಶೇಷ ನಂದೆಯು ಉಂಟಾಗದು;— ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಒಂದು ಕಂಟಕವು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು. “ಎಂದು ಔರಂಗಜೇಬನು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಾಯಂಕಾಲ, ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಮುಸಲ್ಮಾನ ವೈದ್ಯನು (ಹಕ್ಕೀಂ) ತಲೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಶಿವಾಜಿಯ ಮನೆ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ನಿಂತನು. “ನೀವು ಶಿವಾಜಿಯ ವರನ್ನು ನೋಡಲು ಏಕೆ ಆವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ?” ಎಂದು ರಕ್ಷಕಭಟರು ಆತನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. “ಚಕ್ರವರ್ತಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ರೋಗಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವೆನು.” ಎಂದು ಆತನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವತ್ತನು. ಕೂಡಲೇ ಅವರು ಆತನಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಮಂಜೆದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಬಂದು, ಆತನೊಡನೆ, “ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದುರ್ಮಾರ್ಗನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸಲು ಈ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ನಂಬಿ, ಶಿವಾಜಿಯು, ತನ್ನ ಸೇವಕನ ಸಂಗಡ, ಹಕ್ಕೀಮರಿಗೆ ಸಲಾಂ ಹೇಳಲು ನಾನು ಹಿಂದುವಾದುದರಿಂದ, ಇತರರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಬಾರವೆಂದೂ, ಹಿಂದೂ ವೈದ್ಯರು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಈ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಬಾದಶಹರವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಸಲಾಂಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ ಆತನ ಸಂಗಡ ಹೇಳು, ಎಂದನು.

ಸೇವಕನು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ವೈದ್ಯನು ಕರೆಯದೆಯೇ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನು ಷೀಘ್ರ ಸ್ವರದಿಂದ ವೃದ್ಧನಿಗೆ ಸಲಾಂಮಾಡಿ, ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಆ ವೃದ್ಧನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಲು ವೈದ್ಯನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆತನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷವೋ ಕಳೆದವನಂತೆ (ಮುದುಕನಂತೆ) ಇದ್ದನು. ಬೆಳ್ಳಗಿರುವ ಉದ್ದನಾದ ಗಡ್ಡವು ಸೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ರುವಾಲು ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಕಂಠಸ್ವರವು ಗಂಭೀರವಾಗಿದ್ದಿತು.

ವೈದ್ಯ:—ಮಹಾಶಯಾ! ಸೇವಕನ ಮೂಲಕ ತಾವು ಕಳುಹಿಸಿದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನನ್ನ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಶಿವಾಜಿ (ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ) ದೀವರೇ! ಈ ಪೀಡೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಆವರಿಸಿತು?

ವೈದ್ಯ:—ತಮುಡೆ ಯಾವ ವ್ಯಾಧಿ?

ಶಿವಾಜಿ:—ಈ ಹಾಳು ರೋಗವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶರೀರವು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೋವಾಗಿರುವುದು.

ವೈದ್ಯ:—(ಧೈರ್ಯದಿಂದ) ವ್ಯಾಧಿಗಿಂತ ಶತ್ರುವನ್ನು ವಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯು ಶರೀರವನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಹೃದಯ ವೇದನೆಯು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ತಮಗೂ ಅದೇ ಬಾಧೆಯೋ?

ವಿಸ್ಮಿತನೂ, ಶಂಕಿತನೂ ಆಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಆ ವಿಚಿತ್ರ ವೈದ್ಯನಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಹಕ್ಕೀಮನು ಶಿವಾಜಿಯು ಕೈಯನ್ನೂ, ಶರೀರವನ್ನೂ ನೋಡಲು ಆವೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಇನ್ನೂ ಭೀತನಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಾಡಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, “ತಮ್ಮ ಕಂಠ ಸ್ವರದಂತೆ ನಾಡಿಯು ಷೀಘ್ರವಾಗಿಲ್ಲ. ರಕ್ತವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಾಂಸ ಖಂಡಗಳು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಗಟ್ಟಿಯಾ

ಗಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬರಿಯ ಕನಟನಾಟಕವಲ್ಲವೆ? ” ಎಂದು ಹಕ್ಕೀಮನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಫುನಃ ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಆ ವೈದ್ಯನಕಡೆ ನೋಡಿದನು. ಅವನ ಮುಖವು ಗಂಭಿರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಪಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯ ನಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ರಕ್ತವು ಹರಿಯಿತು; ಆದರೆ ಅವನು ಕೋಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕ್ಷೀಣಸ್ವರದಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು. “ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಇತರ ವೈದ್ಯರೂ ಹೇಳಿರುವರು. “ ಈ ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಯು ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷಣ ಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ರಂತೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ”

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸಿ, ಹಕ್ಕೀಮನು ಹೀಗೆಂದನು. “ಅಲ್ಪಲಾಚ್ಛಾ ವೋಲಾಚ್ಛಾ” ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ರೋಗಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷಣ ಶೂನ್ಯಗಳು; ಅವುಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವುದು. ಒಂದು ಒಕ್ ಮತನೇ—ಆಸಿರಿ—ಇಷಾರಕ್—ಕರ್ಮ, ಕೆಲಸಮಾಡದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಖೈದಿಗಳು ನಟಿಸುವ ವ್ಯಾಧಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ—ಶಿರಕ್ಪೇದನೆಯು. ಎರಡನೆಯದು ದಿಗಾರ್—ದೋಖ್—ಎಬಿಯಾರ್—ಕುಸಂದ್, ‘ಹೆಂಗಸರು ಈ ರೋಗಗಳಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು; ಇದಕ್ಕೆ ಔಷಧವು ಪಾದರಕ್ಷಾಪುಷಾರವು. ಮೂರನೆಯದು, ಅಯೇಬಹಾ—ಬರ್ಗೆರೆವತಾ—ಜೀರೇಬಗಲ್—ಪೋರಸಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಕ್ಕ ತನವನ್ನು ಅಡಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ರೋಗವನ್ನು ಅಪಲಂಬಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯಿರುವುದು. ತಮಗೆ ಆ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ”

ಈ ಮಾತುಗಳು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೋಧೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಹಕ್ಕೀಮನ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯು ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿತೆಂದು ಅವನು ನಂಬಿ ಇತಿ ಕರ್ತವ್ಯತಾ ಮೂಢನಾಗಿ, “ಔಷಧವೇನು? ” ಎಂದು ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಹಕ್ಕೀಮನು:—ಅದು ಬಹಳ ಬಳಿಯದೇ. ಆದರೆ ಉಕ್ಕಟ ವಿಷವುಕೂಡ ಆಗುವುದು. ರಬ್ಬಲ್—ಆಲ್ಮೀನಾರ್ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ನಿಜವಾಗಿ ರೋಗವಿದ್ದರೆ ಅದು ತಕ್ಷಣವೇ ಹೋಗುವುದು. ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗುವುದು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಎದೆಯು ತಟತಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಮುಖದಿಂದ ಸ್ನೇಹದಿಂದುಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುವು ಔಷಧವನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವನ ಮೋಸವು ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮರಣವು ನಿಶ್ಚಯ!

ಹಕ್ಕೀಮನು ಔಷಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದನು!

“ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮುಟ್ಟಿದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯೆನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಕೈಯಿಂದ ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ದೂರವಾಗಿ ಬಿಡುವೆನು. ಹಕ್ಕೀಮನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕೋಪಹೊಂದದೆ “ಇದು ಕ್ಷೀಣತಾ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಅತಿಕಷ್ಟದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಶಿವಾಜಿಯು ಕೋಪವನ್ನು ನುಂಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಸೈರಿಸಬಲ್ಲನು? “ರೋಗಿಯನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಶಿಕ್ಷೆ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಧಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ವೈದ್ಯನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅವನ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಎಳೆದನು

ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ! ಆ ಮೋಸದ ಗಡ್ಡವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವನ ಕೈಗೆ ಕಿತ್ತುಬಂದಿತು. ಆ ಏಟಿಗೆ ವೈದ್ಯನು ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದನು ಶಿವಾಜಿಯು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ವೈದ್ಯನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ತಾನಾಜಿ ಮಾಲಸೂರಿಯು ಕೆಲಕೆಲಸ ನಗುತ್ತಾ ನಿಂತನು.

ತಾನಾಜಿಯು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಹೀಗೆಂದನು:—ಪ್ರಭುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಇಂಥ ಬಹುವಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ರೋಗವು ವಾಚಿಯಾಗುವುದರೊಳಗಾಗಿದ್ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಏಟಿನ ಹೊಡೆತವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನನಗೆ ಈಗಲೂ ತಲೆತಿರುಗುತ್ತಿದೆ.”

ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. “ಮಿತ್ರನೆ! ದೊಡ್ಡಹುಲಿಯ ಸಂಗಡ ಚೆಲ್ಲಾಟಗಳಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಏಟುಗಳು ಏಳುತ್ತಿರುವುವು ಬಳಿಯದು! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಎಷ್ಟೋದಿನ ನಿನ್ನಗಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆನು! ಸರಿ..... ವಿಶೇಷವೇನು?

ತಾನಾಜಿ:—ತಮ್ಮ ಅವ್ಯಯ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆದನು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಅಂಗೀಕಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸೈನಿಕರು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಡಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರುವರು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತಿಹೊಂದಿತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುವ ಪಕ್ಷಿಯು ಬಹುಕಾಲ ಪಂಜರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಮಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬೇಕು. ನನ್ನ ಪಲಾಯನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ತಾನಾಜಿ:—ಸೈನಿಕರು ಡಿಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ, ಗೋಸಾಯಿಗಳ ವೇಷದಿಂದ ಮಧುರೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವರು. ಮಧುರೆಯ ಮಾರ್ಗವು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೋ ಆಯಾಸ್ಥಳದವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವೆನು.

ಶಿವಾ:—ಮಿತ್ರನೇ! ನೀನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನು. ತಪ್ಪದ ನಾವು ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲೆವು.

ತಾ:—ಡಿಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕಾರದ ಹೊರಗಡೆ ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವೆನು. ದಿನವು ಗೊತ್ತಾದ ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

ಶಿವಾಜಿ:—ಒಳ್ಳೆಯದು.

ತಾನಾ:—ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹರ ಮಕ್ಕಳಾದ ರಾಮಸಿಂಹರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ತಂದೆಯು ತಮಗೆ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ಧನವನ್ನು ಜ್ಞಾನಕವಡಿಸಿದೆನು. ತಂದೆಯಂತೆ ರಾಮಸಿಂಹನು ಸತ್ಕೃತಿಯನು ವಿಶಾಲ ಹೃದಯನು. ತಮಗಾಗಿ ಅವನು ತಾನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅತಿ ದೀನತೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನಂತೆ!

ಶಿವಾ:—ಔರಂಗಜೇಬನು ಏನೆಂದನು?

ತಾನಾ:—ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಮಾಡುವನಂತೆ!

ಶಿವಾ:—ಕಸಬೆ! ವಿಶ್ವಾಸಘಾತುಕ! ಶಿವಾಜಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡದಿರುವನೇ?

ತಾನಾ:—ರಾಮಸಿಂಹನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಫಲವ್ರಯಃ ತ್ವನಾದನು ; ಆದರೆ ರಾಜಪುತ್ರನ ಮಾತು ಅನ್ಯಥಾ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಧನ, ಸೈನ್ಯ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ತಾನು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ಹೋದರೂ ಸರಿಯೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ರಾಮಸಿಂಹನು ರೋಷದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು.

ಶಿವಾ:—ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕಮಗನು! ಆದರೆ ಅತನನ್ನು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಲು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಘೃಣೆಯನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲೋಚಿಸಿದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅತನ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿದೆಯಾ?

ತಾನಾ:—ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಅತನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅತನು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.

ಶಿವಾ:—ಒಳ್ಳೆಯದು !

ತಾನಾ:—ದಾನೇಶಪಂತನು ಮೊದಲಾದ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ, ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯಮಾಡಿ,

ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದೆನು. ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೂ ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಯಾರ ಅಲೋಚನೆಗೂ ಕಿವಿಗೊಡನು.

ಶಿವಾ:—ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ನನಗೆ ಆರೋಗ್ಯವುಂಟಾಗುವುದೇ?

ತಾನಾ:—(ನಗುತ್ತಾ)ನನ್ನಂತಹ ದೊಡ್ಡವೈದ್ಯನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗಲೇ ರೋಗವು ವಾಸಿಯಾಗದಿರುವುದೇ? ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಷರಬತ್ತನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದೆನು. ತಾವು ಅದನ್ನು ಚಿಲ್ಲಿಬಿಟ್ಟಿರಿ.

ಶಿವಾಜಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ತಾನಾಜಿಯು ಪುನಃ ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ಷರಬತ್ತನ್ನು ಕುಡಿದು ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ. “ವೈದ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನಿಮ್ಮ ಔಷಧವು ಎಷ್ಟು ಮಧುರವೂ, ಅಷ್ಟು ಸೌಖ್ಯವು. ನನ್ನ ವ್ಯಾಧಿಯು ಈಗಲೇ ಗುಣವಾಗುತ್ತಿದೆ” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಪುನಃ ಗಡ್ಡವನ್ನೂ, ಪಾಗನ್ನೂ ಧರಿಸಿ, ತಾನಾಜಿಯು ಹೊರಟನು. ಬಾಗಿಲಿನ ಕಾಮಲುಗಾರನು ಅತನನ್ನು ನೋಡಿ “ರೋಗವು ಹೇಗಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರೋಗವು ಧಯಂಕರವಾದುದೇ? ಆದರೆ ನನ್ನ ಔಷಧವು ಬಹಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣವಾಗುವುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಕ್ಕೀಮನು ಹೊರಹೊರಟನು.

ಒಬ್ಬ ಭಟನು ಎರಡನೆಯವನನ್ನು ನೋಡಿ, ಹಕ್ಕೀಮನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ಎಷ್ಟೋವೆಂದಿ ವೈದ್ಯರು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾಡಿರು. ಈ ವೈದ್ಯನು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿ ಮಾಡಿರುವನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಏಕೆ ವಾಸಿಮಾಡಬಾರದು? ಹಕ್ಕೀಮನು ರಾಜವೈದ್ಯನಲ್ಲವೆ!” ಎಂದು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತನು. ವೈದ್ಯನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇವತ್ತಿನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಅರೋಗ್ಯ)

ಊರಡುಮೂರು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಶಿವಾಜಿಯ ರೋಗವು ಗುಣವಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರವಾದವೆದ್ದಿತು. ಹಿಂದುಗಳೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದನು.

ನಗರದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಯಿತು. ಭ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಶಿವಾಜಿಯು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಲಿಕೊಟ್ಟು ತರಿಸಿ, ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಮಾನಮಾಡಿ, ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು; ಮಸೀದಿಗಳಿಗೂ, ಫಕೀರರಿಗೂ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿದ್ದಿತೋ, ತಿಳಿಯದು. ಪಟ್ಟಣಿಗರು ಮಾತ್ರ ಶಿವಾಜಿಯು ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ದೇಲಿ ಕಾಲಡ್ಡು” ಮೆರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯಾರಾದರೂ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಚಾರಹೊಂದಿದರೋ, ಇಲ್ಲವೋ, ತಿಳಿಯದು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು.

ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಗೂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿರಾಯಿಯನ್ನು ಇಡಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯು ದೆವಲಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಹಿಂದೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮನೆಗೆ ತಾನೇ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಗೂಡೆಗಳು ಸುವಾರು ನಾಲ್ಕು ಅಯ್ಯು ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದುವು. ಒಂದೊಂದನ್ನು ಅಯ್ಯಾರುಮಂದಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ರುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಿವಾಜಿಯು ವಿಚಾರದಿಂದ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಈಚೆಗೆ ಬಂದುವು. “ಇವು ಯಾರ ಮನೆಗೆ” ಎಂದು ಕಾವಲುಗಾರರು ಕೇಳಲು, “ರಾಜಾ ಜಯಸಿಂಗರವರ ಮನೆಗೆ” ಎಂದು ವಾಹಕರು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತರು. ಕಾವಲುಗಾರರು:—ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಿರಾಯಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವರು?—ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

“ನಾಳೆಗೆ ಸರಿ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾಹಕರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ, ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ—ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವೆರಡು ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು

ಕೆಳಗೆ ಇಟ್ಟರು. ಅಗ ಅವರು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದರು; ಒಬ್ಬ ನಾದರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕೇತಮಾಡಲು, ಒಂದು ಗೂಡೆಯಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯೂ, ಎರಡನೆಯ ಬುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಂಬಾಜಿಯೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ತಡೆನಾಡದೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಾಕಾರದ ಇದಿರಿಗೆ ಹೋದರು. ಕತ್ತಲೆದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇನರು ತಿರುಗಾಡುವುದು ಕಡಿಮೆ; ಅದರೂ ಅಡಿಗಡಿಗೇ ಕೆಲವರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಇದು ಹೊಸದಲ್ಲ. ಸಾಂಬಾಜಿಯು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದನು. ಧೀರನಾದ ಶಿವಾಜಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಧೈರ್ಯಪಡದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಎದೆಯ ಗುಂಡಿಗೆಯು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯು ಕಾವಲುಗಾರನೊಬ್ಬನು “ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ಯಾರು?” ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಜಿ —ನಾವು ಗೋಸಾಯಿಗಳು.

‘ಹರೇನಾಮ ಹರೇನಾಮ, ಹರೇನಾಮ ಮೈವ ಕೇವಲಂ’

ಕಾವಲು:— ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರಿ?

ಶಿವಾ. —ಮಧುರಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ

“ಕತಾನಾಸ್ತ್ರೈವಗತಿರಸ್ಯಥಾ.”

ಇಬ್ಬರೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಗೋಡೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೂಡ ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಅವರು ವೇಗವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ನೋಡಲು ಅದು ತಾನಾಜಿಯು ಹೇಳಿದ ಕುದುರೆಯೇ.

ಶಿವಾ. —ಭಾಯಿ ಅಶ್ವರಕ್ಷಕ, ತುಂಹಾರಾನಾಮ್ ಕ್ಯಾಹೈ?

ಅ:—ಜಾಸ್ವೀನಾಥ್,

ಶಿವಾ. —ಕಹಾಂಜಾತೇಹೋ?

ಅ —ಮಧುರಾವುರಿ.

ಶಿವಾ:—ಸಬ್ ರೀಕ್ ಹೈ?

ಶಿವಾಜಿಯು ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಸಾಂಬಾಜಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿರಲು, ಅವರು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಮಿಣುಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೋಡೆಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದುವು. ವರ್ಷಾಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಯಮುನಾನದಿಯು ತುಂಬಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿಯು ಕೆಸರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ಶಿವಾಜಿಯು ಆತುರದಿಂದ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯು ಕಾಲಿನ ತಬ್ಬವನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಕೇಳಿದನು. ಅಗ ಅವನು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸಿದನು;

ಅದರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಒಂದು ಮರವಾದರೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ನಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮೂವರು ಅಶ್ವಾರೋಹಿಗಳು ಡಿಲ್ಲಿನಗರಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗಳಿದ್ದುವು. ಶಿವಾಚಿಯು ಗುಂಡಿಗಿಯು ತಟತಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು, "ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರು ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಿ ಹಾಕಿದನು.

ಶಿವಾಚಿ:—ಗೋಸಾಯಿಗಳು.

ಅಶ್ವಾ:—ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ?

ಶಿವಾಚಿ:—ಡಿಲ್ಲಿನಗರದಿಂದ ಬಂದೆವು.

ಅಶ್ವಾ:—ನಾವು ದಾರಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿರುವೆವು. ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕುವವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಬಂದು. ಅನಂತರ ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಹುದು.

ಶಿವಾಚಿಯು ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯತವೇ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಒಲವಂಪಡಿಸುವರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು.

ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶಿವಾಚಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಮಿಕ್ಕ ಇಬ್ಬರು ಈ ರೀತಿ ಮಾತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಒಬ್ಬನು:—ಈ ಕಂಠವ್ಯಸನನಗೆ ತಿಳಿದದೇ! ದವನಾದಲ್ಲಿ ಸಯಸ್ತಾಬಾನ ಸಾಹೇಬನಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಕೇಳಿದ ವ್ಯನಿಯಂತಿರುವುದು. ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಗೋಸಾಯಿಯಲ್ಲದೆ ದು ನಿನ್ನಂದೇವನಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಎರಡನೆ.—ಅಗವಿದ್ದರೆ ಏನು?

ಮೊದಲ.—ಅವನು ಶಿವಾಚಿಯೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಎರಡ.—ಹೋಗೋ, ಭಿಕ್ಷುಕನೆ! ಶಿವಾಚಿಯು ಡಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಖೈದಿಯಾಗಿರುವನು.

ಮೊದಲ —ಶಿವಾಚಿಯು ಸಿಂಹಗಡದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೆವು; ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಅವನು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಪೂನಾನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿರುವನು.

ಎರಡ:—ಏಕೆ, ಈ ಗಡಿಬಿಡಿ! ನೆತ್ತಿಯಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಈ ಸಂದೇಹವು ಹೋಗುವುದು.

ಒಬ್ಬ ಸವಾರನು ಭರ್ಜಿಯಿಂದ ಶಿವಾಚಿಯ ಪಾಗನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದನು. ಇನ್ನೇನಿದೆ? ರಹಸ್ಯವು ಹೊರಪಟ್ಟಿತು! ಅವನು ಶಿವಾಚಿಯ ಗುರುತನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು. ಭವಾನೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವೀರನು ನಿಶ್ಚಲಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸಾಂಬಾಚಿಯ ಮೇಲೆಬೀಳಲು, ಕಣ್ಣುಗಳ ತುಂಬ ನೀರುತುಂಬಿತು.

ಹರಾತ್ತಾಗಿ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಲು, ಒಬ್ಬ ರಾಹುತನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಎರಡನೆಯವನು ಕುದುರೆಯಮೇಲಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದನು. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಮೂರನೆಯವನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದನು. ತಪ್ಪುಗಳು ಮೂವರೂ ಹತರಾದರು.

"ಏನಿದು!" ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಜಾನಕೀನಾಥನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಆತನೇ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಸಲಾ ನರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದನು ಶಿವಾಚಿಯು ಅವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು; ಮತ್ತು ಅಶ್ವಾರೋಹವನ್ನು ಏಕೆಂದರೆ, ಅವನು ಕುದುರೆಯವನಲ್ಲ—ಸೇನಧಾರಿಯಾದ ಸೀತಾಪತಿ!

ಶಿವಾಚಿ:—ಸೀತಾಪತಿ! ವಿಸ್ತೃತಮಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿಂತ ನನಗೆ ಪರಮ ಮಿತ್ರರು ಯಾರು? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಶ್ವಪಾಲಕನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬಹು ಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆನೆ?

ಗೋಸಾಯಿಯು ಶಿವಾಚಿಯ ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದು ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು, ಅಂಜಲಿಬದನಾಗಿ, 'ಮಹಾರಾಜಾ! ಭದ್ರವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಕುದುರೆಯ ಸವಾರನಲ್ಲ. ಸೀತಾಪತಿಯಲ್ಲ.—ತಮ್ಮ ವುರಾತನ ಸೇವಕನೂ, ರಾಜವಿದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ಹೊರಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೂ ಆದ ರಘುನಾಥನು. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಂಟಾದುದು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಇನ್ನೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಚಿಯು ನಡಗಿಬಿದ್ದು, 'ರಘುನಾಥಾ! ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಬಹಳ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅದರೆ ನೀನು ಈ ಮಹಾಕಾಧ್ಯದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಿ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಎದೆಯು ಒಡೆದ ಹೋಗುವುದು. ಒದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಶಿವಾಚಿಯು ನಿನ್ನ ಸುಗಣಗಳನ್ನು ಮರೆಯನು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆದಿನ, ರಘುನಾಥನ ವ್ರತವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಶಿವಾಚಿಯು ಹೃದಯಶಲ್ಯವು ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಪರಿವರ್ತನೆ.)

ಕೃತಲಯಾದ ತರುವಾಯ ಸರಳಬಾಲೆಯು ಸೀತಾವತಿ ಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ, ಶೂನ್ಯಹೃದಯಳಾದಳು. ಸ್ವದೇಶ ಯೋಧನನ್ನು ಮೊದಲನೇಸಾರಿ ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ಅವಳು ವಿಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಅನಂದಭರಿತಳಾದಳು. ಯಾರನ್ನು ಕೆಲವುತಿಂಗಳಿಂದ ಹೃದಯೋತ್ತರನನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ದ್ದಳೋ ಯಾರಿಗೆ ಜನಾರ್ದನನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದನೋ. ಆ ರಘುನಾಥನು ಕಾಣ ಲ್ಪಡದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಅವಳ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು.

ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುಸುತ್ತಿರು ವಾಗ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವಳ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ತೋರಣದುರ್ಗ. ಬರುವಿಕೆ, ಹೂವಿನ ತೋಟ, ಕಂಠವಾಲೆ, ರಾಜಗಡದುರ್ಗ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದುವು. ನಿಶ್ಚಲಿ ವಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡಸ್ಥಳದಿಂದ ಬಾಷ್ಪಕಣಗಳು ಉದುರಿದವು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆ ಹೃತ್ಯವಾಟವು ಉದ್ಭವ ವಾಗಿ, ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ತರಂಗಿಣಿಯಂತೆ ಶೋಕಪ್ರವಾ ಹವು ಮಿತಿಮಾರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಹತ್ತಿರನೋಡುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಹೊಟ್ಟೆಯು ಒಡೆದು ಹೋಗುವಂತೆ ರೋದನ ಮಾಡುವಳು; ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ವರ್ಷಧಾರೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಜನಿಯು ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು; ಶೋಕ ವಿವೃತಿಯಾಗಿ ಆ ಯುವತಿಯು ಸೆಲದಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಏನೋ ಚಿಂ ತಿಸುತ್ತಾ, ಹೂಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಸರಳೆಯು ವೀಣೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ, ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡು ತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕರುಣಾರಸವೂರ್ಣವಾದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳು ವವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಬರದೆ ಇರವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದುಃಖದಿಂದ ಅವಳ ಶರೀರವು ಬಡವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮುಖವು ಬಿಳಿಯ ವರ್ಣವಾಯಿತು, ಜನಾರ್ದನನು ಆಗಲೂ ಅವಳ ಮಾನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆಧರೆ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿಯ ನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದನು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಹಸ್ಯಗಳು ಅಡಗಿರವು. ಅವಳ ಚತೆಗಾರರು ನೋಡಿ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, "ಸರಳೆಗೆ ವಿವಾಹ ಮಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಮದುವೆ ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು

ಜನಾರ್ದನನ ಸಂಗಡ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಮಾತುಗಳು ಸರಳೆಗೆ ತಿಳಿದುವು; ಆಗ ಅವಳು "ನನಗೆ ವಿವಾ ಹ ಮಾಡಿಕೊಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ವಾದನೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳೆಂದು ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಜನಾರ್ದನನು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಡದೆ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ರಾಜಪುರೋಹಿತನು ಸಾಕಿರುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಮಣಿಗೆ ವರನು ದೊರಕದೆ ಹೋದನು. ರಾಜಾ ಜಯಸಿಂಗನ ಬಳಿಯ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸಿಕ್ಕಿದನು. ಈ ವರ್ತಮಾನವು ಸರಳೆಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವಳು ಭಯಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಜತೆಗಾರತಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು, ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿರಿ, "ಅವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಾಗ್ಧಾನ ಮಾಡಿರುವರು. ಆತನೇ ನನ್ನ ಗಂಡನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವ್ಯಭಿಚಾರರೋಷವು ತಪ್ಪದೆ ಉಂಟಾ ಗುವುದು." ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜನಾರ್ದನನು ಸರಳೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಯ್ಯು. ಮನೋ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ರೋದನ ಮಾಡಿ ದನು. ಮಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಡದೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಲಗ್ನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಪಡಿಸಿ ದನು. ಹೇಗೆಂದಿ ಆ ಸಂಗತಿಯು ಸರಳೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಅವಳು ಜನಕನ ವಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾ, "ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆಯು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕಾಣಾರಾ ರಳು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಜನಾರ್ದನನು ಪುತ್ರಕಾಮಾತ್ಸಲ ದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಈ ಬಾಲೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ನಾಲ್ವರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಾವು ಮಾಡ ಬೇಕು. ಮುಹೂರ್ತದ ದಿವಸವು ಸಮಾಪಿಸಿತ್ತಿದ್ದಿತು. ಜನಾರ್ದನನ. ಅವಳಿಗೆ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದನು; ತಾನೂ ಅತ್ತನು. ಬೈದನು. ಕೊನೆಗೆ ಸೈರಿಸಲಾರದೆ ಮದು ವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನದಿನ, "ಓ ಪಾಪಾತ್ಮಳೆ! ನಿನ್ನ ಮೂಲಕ ನಾನು ಈ ಮುಖ್ಯನಲ್ಲಿ ನಿಂದಿತನಾಗಲೆ! ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನಿನ್ನ ಜನಕನ ಮಂಶಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತರುವೆಯಾ?" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಸರಳೆಯು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೀಗೆಂದ ಳು,—"ಅಪ್ಪಾ! ನಾನು ಮೂರ್ಖಳು. ನನ್ನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಪಮಾನವುಂಟಾಗದು."

ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಜನಾರ್ದನನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮರುದಿನವೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು. ಲಗ್ನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಧುವು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ!

ಆಗ ಶರತ್ಕಾಲ! ಬಾಲಸೂರ್ಯನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನೀರಾನದಿಯು ತುಂಬಿ ಹುಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ನದಿಯ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗದ್ದೆಗಳೂ, ತೋಟಗಳೂ ಇದ್ದುವು. ಸ್ವವಸಾಯಿಗಾರರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ವಸುಂಧರಾದೇವಿಯು 'ಹಸುರಾದ ವಸ್ತವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಳೋ' ಎಂಬಂತೆ ಇದ್ದಿತು.

ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವಿದ್ದಿತು. ಊರಹೊರಗೆ ಒಬ್ಬ ಬಕ್ಕಲಿಗನ ಮನೆಯ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಾಲೆಯು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹತ್ತಿರ ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಾರಕಿ ಇದ್ದಳು. ಆ ಬಕ್ಕಲಿಗನ ಹೆಂಡತಿಯು ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಮರ್ಯಾದೆಯುಳ್ಳವನೆಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭತ್ತದ ಕಣಜವಿತ್ತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ಬಕ್ಕಲಿಗನು ಆ ಗ್ರಾಮದ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವನು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೂ, ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಬಾಲೆಯು ಏಳು ವರುಷದವಳು. ಸ್ವರದ್ದ್ರಿಪು. ಬಂದಿರಡುಸಾರಿ ಅವಳು ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಅಡಿಗೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಯು ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಇನ್ನೊಂದುಸಾರಿ ಪರಿಚಾರಕಳಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಏನೋ ಮಾತಾಡುವಳು. ನಾವು ಆ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಬಾಲೆ:—ಅಕ್ಕಾ! ನಿನ್ನಿನಂತೆ ಬಲೆಹಾಕಿ ವಿಾನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯೋಣವೆ?

ಪರಿಚಾರಕಿ:—ನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ತಾಯಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ?

ಬಾಲೆ:—ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸೆನು.

ಪರಿ:—ಚಿ! ಬೇಡ -ಅಮ್ಮನು ಬೇಡವೆಂದ ಕೆಲವವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಬಾಲೆ:—ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನು ನಿನಗೂ ಅಮ್ಮನೆ?

ಪರಿ:—ಅಹುದು.

ಬಾಲೆ:—ಅಲ್ಲ. ನಿಜವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲೆ,

ಪರಿ:—ನಿಜವಾಗಿಯೂ,

ಬಾಲೆ:—ಅಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಾ! ನೀನು ರಾಜಪುತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ; ನಾವು ರಾಜಪುತ್ರರಲ್ಲ.

ಪರಿಚಾರಕಳು ಅವಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, 'ಹಾಗಾದರೆ ಏಕೆ ಕೇಳಿದೆ?' ಎಂದಳು.

ಬಾಲೆ:—ಕೇಳಬಾರದೆ? ನೀನು ಅಮ್ಮನನ್ನು 'ಅಮ್ಮಾ' ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುವೆ?

ಪರಿ:—ನನಗೆ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಟ್ಟು, ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಕೊಟ್ಟು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಅಂಥವಳನ್ನು ಮತ್ತೇನೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕು.

ಬಾಲೆ:—ಅಕ್ಕಾ! ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತಿದೆಯೇಕೆ? ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ದುಃಖವಾಯಿತೆ?

ಪರಿ:—ದುಃಖವೇಕೆ?

ಬಾಲೆ:—ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದಾಗ ನನಗೂ ಬರುವುದು.

ಪುನಃ ಪರಿಚಾರಕಳು ಬಾಲೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿದಳು.

ಬಾಲೆ:—ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ?

ಪರಿ:—ಇಲ್ಲದೆಯೇನು?

ಬಾಲೆ:—ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆಯಾ?

ಪರಿ:—ಮರೆಯೆನು. ನೀನು ಕೂಡ ಮರೆವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಬಾಲೆ:—ನಾನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಿ:—ನೀನು ಮರೆತುಹೋಗುವೆ?

ಬಾಲೆ:—ಯಾವಾಗ?

ಪರಿ:—ನಿನಗೆ ಗಂಡನು ಬಂದಾಗ?

ಬಾಲೆ:—ಯಾವಾಗ?

ಪರಿ:—ಬಂದಿರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ.

ಬಾಲೆ:—ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯೆನು. ಅಕ್ಕಾ! ನನಗೇನೋ ಗಂಡನಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮ. ಆದರೆ ನೀನೋ ಅಕ್ಕಾ! ಗಂಡನು ಬರುತ್ತಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತೀ?

ಪರಿಚಾರಕಳು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದಿತು "ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಬಾಲೆ:—ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮವು ಗಂಡನ ಮೇಲೆಯೋ, ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೋ?

ಪರಿ:— (ಮಂದಹಾಸದಿಂದ) ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೆಯೂ ಸಮಾನವೇ.

ಬಾಲೆ:—ಅಕ್ಕಾ! ಅವನು ಯಾವಾಗ ಬರುವನು?

ಪರಿ:—ಏನೋ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಇನ್ನು ಸಾಕು. ಅಡಿಗೆಯ ವೇಳೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹೋಗಬೇಕು.

ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಸರಳಬಾಲೆಯು ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲಗನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ, ದಾಸೀವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಳೆಂದು ತಿಳಿಸದೆಯೇ ಖಾಶಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನ ಹೆಸರು ಗೋಕರ್ಣನಾಥ. ಅವನು ಬಳ್ಳಿಯವನು; ದಯಾಳು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಗಮ್ಮ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ರಾಜಪುತ್ರ ಯುವತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸರಳೆಯು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇದರಿಂದ ಯುಜವಾನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾರವು ತಗ್ಗಿತು. ತರುವಾಯ ದಂಪತಿಗಳು ರಾಜಪುತ್ರ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾದರು.

ಸರಳೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಗಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಗೋಕರ್ಣನಿಗೆ ನಾಲ್ಕತ್ತೈದು ವರುಷ; ಆದರೂ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನ ಶರೀರವು ದೃಢವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಮಗನು ಶಿವಾಜಿಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ಹೊರಟುಹೋಗಿ, ಅನೇಕ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದುವು ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ಸರಳೆಯು ಮಗನೂ ಮಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಗೋಕರ್ಣನು ಹೊಲಕ್ಕೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೋ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರಳೆಯು ಮನೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನಳು ಸರಳೆಯ ರಂಗದ 'ಅಮ್ಮಾ! ನೀನು ದೊಡ್ಡ ವಂಶಸ್ಥಳು. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಶರೀರವು ಘಾಸಿಯಾಗದಿರುವುದೇ? ನೀನು ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. "ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಳಬಾಲೆಯು, "ಅಮ್ಮಾ! ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆನೇ? ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಶ್ರಮವುಂಟಾಗದು. ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. "ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತಳು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುರಿಯಲು, "ಸರಳೆ! ನೀನಿಗೆ ಸವಾನಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂತಹ ಯುವತಿ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮಗನ ವಿಷಯವು ನೆನಪಿಗೆ ಬರಲು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ದುಃಖಿಸಿದಳು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಗೋಕರ್ಣನಾಥನು ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು; ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸರಳೆಯು ಬಾಲೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು "ಸವಾಧಾನವಾಗಿರಿ. ಒಳ್ಳೇ ವರ್ತಮಾನ ಬಂದಿದೆ." ಎಂದನು.

ಹೆಂಡತಿ:—ಭೀಮಾಜಿಯ ವರ್ತಮಾನವೇನಾದರೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತೆ?

ಗೋ:—ಅಹುದು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನು ಶಿವಾಜಿ ರಾಜನೊಡನೆ ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವಂತೆ. ಬಾದಶಹನ ಕೈಯಿಂದ ರಾಜರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಈ ದಿನ ತಿಳಿಯಿತು. ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನೂ ತಪ್ಪದೆ ಅವರೊಡನೆ ಬಂದಿರುವನು.

ಹೆಂಡ:—ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ! ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಸುವಾರು ಒಂದು ವರುಷವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು!

ಗೋ:—ಭೀಮಾಜಿಯ ರಘುನಾಥನೆಂಬ ಹವಾಲಾರನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇರುವಂತೆ. ಆತನ ಸಮಾಚಾರವೂ ಕೊಡ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ.

ಸರಳಬಾಲೆಗೆ ಪುಲಕಿತ ಗಾತ್ರವಾಯಿತು. ಹೃದಯವು ಅಧೀರವಾಯಿತು. ಗೋಕರ್ಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು.

ಗೋ:—ರಘುನಾಥನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ರಾಜರು ಅವನನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ ದಿನ, ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರುವುದೇ?

ಹೆಂಡ:—ಮಗನ ವ್ಯಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿಲ್ಲ.

ಗೋ:—ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು.—ಅವ್ವಾ! ನಾನು ಹವಾಲಾರನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಅವನಂತಹ ಶೂರನು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಭುಗಳು ಭ್ರಮೆಪಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಸದ್ಗುಣಗಳು ತಿಳಿಯುವುವು. ಸರಳಬಾಲೆಯು ಹೃದಯವು ಉಜ್ಜಿತು. ಮುಬದಿಂದ ಬೆವರು ಸುರಿಯಿತು.

ಹೆಂಡತಿ:—ಯಾವ ರೀತಿ?

ಗೋ:—ರಘುನಾಥನು ವೇಷವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ರಾಜರ ಹಿಂದೆ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಕುತಲತೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಾವಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ನಿರ್ದೋಷತ್ವವನ್ನು ದೃಢಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ! ಪ್ರಭುಗಳು ಅವನನ್ನು ಅಯ್ಯುಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿರುವಂತೆ! ಎಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೂ ಇದೇ ಸುದ್ದಿ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ, ರಘುನಾಥನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ಇರುವವರೇ ಇಲ್ಲ.

ಸರಳಬಾಣಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ವರ್ಣಿಸಬೇಕೆ ?

ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಪುನರಾಗಮನ)

ಅಂದಿನಿಂದ ಸರಳಬಾಲೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಆ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪುನಃಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಹುದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂತೋಷವೂ, ಆಶೆಯೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಾಡಿಕೊಂಡಿತು; ನೇತ್ರದ್ವಯವು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿತು. ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೋಕರ್ಣನ ಮಗಳು ಇವಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಳು. ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನದೀ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಆ ಬಾಲೆಯು ಸರಳೆಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಕ್ಕಾ! ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಕಾರಣವೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸರ:—ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?

ಬಾಲೆ:—ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೇ? ನಾನು ನೋಡಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆನಿ?

ಸರ:—ಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿದುದು ಶುದ್ಧ ಸುಳ್ಳು.

ಬಾ:—ಸುಳ್ಳೋ? ಮೊದಲು ಜಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಪನ್ನು ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದವಳು ಈಗ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ; ಕಾರಣವೇನು? ಇದು ಸುಳ್ಳೋ?

ಸರ:—ಚಿ! ಹೋಗು.

ಬಾ:—ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿ. ಇಡೂ ಕೂಡಸುಳ್ಳೇ?

ಸರ:—ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಬಾ:—ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮುಖವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸುಳ್ಳೋ?

ಸರ:—ಸುಳ್ಳು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ.

ಬಾ:—ಗಿಡಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಸುಳ್ಳೋ?

ಸರಳೆಯು ಬಾಲೆಯ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಳು. ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಗುತ್ತಾ ಬಾಲೆಯು “ನಾನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಹೇಳುವೆನು.” ಎಂದು ಬಿಡರಿಸಿದಳು.

ಸರ:—ಹೇಳಬೇಡ. ನೀನು ಒಳ್ಳೆಯವಳು.

ಬಾ:—ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು. ಹೂವು, ಹಾರ, ಸಂಗೀತ ಇವು ಏಕೆ ಹೇಳು?

ಸರಳೆ:—ಅಮ್ಮನು ನಿನಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಚಿ, ಹೂ ಮುಡಿಸಿ, ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಇಡುವುದೇಕೆ?

ಬಾ:—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ) ಬರುವ ವರುಷ ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಂತೆ. ಗಂಡನು ಬರುವನಂತೆ.

ಸರ:—ನನಗೂ ಬರುವನು.

ಬಾ:—ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬರುವನಿ?

ಸರ:—ಅಹುದು, ನಿಜ.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಯನಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು “ಹರಹರ ಮಹದೇವ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯ. ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಭೂಸಿತನಾಗಿ ದ್ವಾನೆ. ದೀರ್ಘಾಂಗವು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಲೆಯು ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಸರಳೆಯು ಅವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನೇ ಗೋಸಾಯಿ ಸೀತಾಪತಿ.

ಸರಳೆಯ ಗುಂಡಿಗೆಯು ತಟತಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಶರೀರವು ಕುದಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸರಳೆಯು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು, ಲಜ್ಜಾಭಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದಳು.—“ಮಹಾತ್ಮಾ! ಆದಿನ ನೀವು ಜನಾರ್ದನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ದಿನ ಪರಿಚಾರಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಿರಿ ಮನಃವಿವರ್ತಕವಾಗಿ ವರಿಸಿದ ಗಂಡನ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಗತಿ ಬಂತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಥೆಯು ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು!

ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯಲು, ಅವನು “ರಘುನಾಥನಿಗಾಗಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸರ:—“ಪತನಾಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ದಿನಗಳು ಕಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರದು. (ಸನ್ಯಾಸಿಯು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟನು.)

ಸರ:—ತಮಗೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ಕಾಣಲ್ಪಟ್ಟನಿ?

ಸೀತಾ:—ಆ!

ಸರ:—ಸೇವಕಳ ಮಾತನ್ನು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಿರಾ?

ಸೀತಾ:—ತಿಳಿಸಿದೆನು.

ಸರ:—ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನಿ?

ಸೀತಾ:—ರಘುನಾಥನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ.—ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂವಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದನು.

ಸರ:—(ಆಕಾಶದಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ) ದೇವರಿಗೆ ಹತ್ತು ಮಾವಿರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಸೀತಾ:—ದೇವಿಯ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಕಾರ್ತಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಮೇಲೆ ರಘುನಾಥನು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು.

ಸರ:—(ಉತ್ಕಂಠದಿಂದ) ಅದೇನು?

ಸೀತಾ:—ಈವರೆಗೂ ಸರಳೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಳೆ? ಎಂದು ಆತನು ಕೇಳಿರುವನು.

ಸರ:—ಜಿನ್ನಜಿನ್ನಾಂತರಕ್ಕೂ ನಾನು ಆತನನ್ನು ಮರೆಯೆನು.

ಸೀತಾ:—ನಿನ್ನ ಅನುರಾಗವು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ; ಆದರೆ

ನಾರಿಯರ ಹೃದಯವು ಚಪಲವಾದುದರಿಂದ.....ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು?..... ನೀನು ಆತನನ್ನು ಮರೆತಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ.....

ಗೋಸಾಯಿಯ ಚಪಲತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಸರಳೆಯು—
“ನಾರೀಹೃದಯವು ಚಪಲವಾದುದೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಸೀತಾ:—ನನಗೂ ತಿಳಿಯದು; ಆದರೆ ಈ ದಿನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಯಿತು.

ಸರ:—ವಿತದವಾಗಿ ಹೇಳಿ.

ಸೀತಾ:—ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿರುವಳು; ನೋಡಿದರೂ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯದೆ ಇರುವಳು.

ಸರ:—ಆ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಕಾರಿ?

ಸೀತಾ:—ತೋರಣದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನದೇವನ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ವೊದಲನೆಯ ಸಾರಿ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟನೋ, ಅವಳೇ ಆ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿ! ಯಾರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಂದು ದಿನ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಬೀವಿತವು ಸಫಲವಾಯಿತೆಂದು ನಂಬಿದನೋ, ಅವಳೇ ಆ ಪುಣ್ಯವತಿ. ಯಾರ ಕಟಾಕ್ಷವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವೋ—ಯಾರ ಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಗೀತವೋ—ಯಾರ ಸ್ಪರ್ಶವು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಚಂದನಲೇಪವೋ—ಅವಳೇ ನನ್ನ ಮನೋದೇವತೆ! ಈಗ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲಳೆ?

ಆ ಕಂಠದ್ವನಿಗೆ ಸರಳಬಾಲೆಯ ಹೃದಯವು ಕೂಪಿಸಿತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬಿಳಿಕಿನಲ್ಲಿ ಆ ದೀರ್ಘಕಾಯನ ಗುರುತುಹಿಡಿದಳು. ಅವಳತಲೆಯು ತಿರುಗಿಬಾರಂಭಿಸಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋದುವು. ಉದ್ರೇಕವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು “ಕ್ಷಮಿಸಿ” ಎಂದು ಸರಳೆಯು ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿದಳು. ಬೀಳುವಂತಿದ್ದ ಪ್ರಿಯಳ ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ತನ್ನ ಸವಿಾ ಪದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸರಳೆಗೆ ಸ್ತುತಿತಪ್ಪಿತು. ಸ್ವಪ್ನಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಲು, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದಳು. ಹೃದಯೇಶ್ವರನು ತನ್ನನ್ನು ಅಲಿಂಗನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡಳು.

ಆಗ ಅವಳ ಸಂತಪ್ತ ಹೃದಯವು ರಘುನಾಥನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ತೀತಲವಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಒಂದೇ ಆಯಿತು. ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಕಪೋಲಗಳನ್ನು ಬೀವಿತದ ಮೊದಲನೆಸಾರಿ ರಘುನಾಥನ ಕಪೋಲಗಳು ಮುಟ್ಟಿದುವು.

ಆಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಅವಳು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಅದು ನಿಜವೆ? ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನವೆ? ಸರಳಬಾಲೆಯು ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇರುವೆಯಂತೆ ನಡೆಗುತ್ತಾ ‘ಭಗವಂತನೇ! ಇದು ಸ್ವಪ್ನವೇ! ಹಾಗಾಗಿದ್ದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಈ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯೇ ಇರಲಿ! ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಡ.” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಇವತ್ತೆ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಆಗಮನ.)

ಶ್ರೀವಾಜಿ ಭಕ್ತಪತಿಯು ದೇಶದೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ಮಹೋಲ್ಲಾಸದಿಂದಿದ್ದಿತು. ಶಿವಾಜಿ ಪ್ರಭುವು ಪುನಃ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂದೆನೆಯದ್ದವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ತುರುಕನನ್ನು ಸ್ವದೇಶದಿಂದ ಹೊರಡಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದರ..

ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನು ವಿಜಾವುರ ನಗರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಆತನು ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿ ಓಲಿಗೆ ಕಳುಹಿದ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು! ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಸದಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಜಯಸಿಂಹನು ವಿಜಾವುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಔರಂಗಾಬಾದಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾದಶಹನು ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೆಂದು ಕೊಳಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟು—ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ. ವಹಾರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಬಿಡಕೂಡದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವವರೆಗೂ ಜಯಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಲೋಹಗಡ, ಸಿಂಹಗಡ, ಪುರಂದರ ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲಾಯರ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲೆಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಸಿದನು. ಬಾದಶಹನು ಜಯಸಿಂಹನು ಕೃತಕಾರ್ಥನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿ, ಸಂತೋಷಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಅವಮಾನಿಸಲು ಪದಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಡಿಲ್ಲಿನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಆತನ ಪದವಿಗೆ ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು.

ಅಂತ್ಯದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅವಮಾನವು ಸಂಭವಿಸಿದುದರಿಂದ ಜಯಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಆತನು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಗಪೀಡಿತನಾಗಿ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

ಅವಮಾನಿತನೂ, ವ್ಯಾಧಿಪೀಡಿತನೂ, ವೃದ್ಧನೂ ಆದ ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹನು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರಲು, ಒಂದುದಿನ ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಸವಿಾಪಿಸಿ, “ದೇವಾ! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಸೇನಾಪತಿಯು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನು ತಮ್ಮ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನಂತೆ, ಮತ್ತು ಈಗ ಗ್ರಹಿಸುವನಂತೆ.” ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

“ಆತನನ್ನು ಸನ್ಮಾನವೂ ಕವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಬಾ. ನನಗೆ ಆ ಪುರುಷನು ಗೊತ್ತು. ಆತನು ನಿನ್ನಂತ್ರಯವಾಗಿ ಬಳಗೆ ಬರಬಹುದು." ಎಂದು ಜಯಸಿಂಹನು ಹೇಳಿದನು.

ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನೊಬ್ಬನು ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ಅಲ್ಲಗೆ ಬಂದನು. ಜಯಸಿಂಹನು ಕೈನೀಡಿ, "ಸಹ್ಯಧಯ, ಶಿವಾಜಿಪ್ರಭೂ! ನಾನು ಮೃತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ನನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ಎದ್ದು ಸ್ವಾಗತವೀಯಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಕ್ಷವಿ. ಸಿರಿ" ಎಂದನು.

ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುತಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. 'ತಾತಾ! ಹಿಂದೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟು ತೈರಿಯಾಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆನೆಂದು ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಯ:—ರಾಜಾ! ಮಾನವ ಶೌರವು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದುದು. —ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು! ನಾವು ಹಿಂದಿನ ಸಾರಿ ಸೇರಿದ್ದಾಗ, ನೀವು ಮೊಗಲ್ ಸಾವಜಿ ಬ್ರಹ್ಮಗೌರವವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಿರಲ್ಲವೆ? ಈಗ ಆ ಗೌರವವು ಏಣಿಸುತ್ತಿದೆಯೆ?

ಶಿವಾ:—ಆಗ ವಹಾರಜರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ದ್ರೋಹವಾಗಿದ್ದರು; ಈಗಲೋ—ಮೊಗಲ್ ಸಾವಜಿ ಜೈವೆಂಬ ಮಾತೆಲ್ಲಿ?

ಜಯ:—ವತ್ಸಾ! ಅದಲ್ಲ. ರಾಜಾಸ್ಥಾನವು ವಿರಭೂಮಿ; ಜಯಸಿಂಹನು ಮೃತನಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಜಯಸಿಂಹನು ಹುಟ್ಟುವನು. ನನ್ನಂತಹ ಯೋಧರು ಆಸೀಕರಿಸುವರು. ನಾನು ಹೋದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ.

ಶಿವಾ:—ತಾವು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಷ್ಟವು ಸಂಭವಿಸಬೇಕೆ?

ಜಯ:—ಒಬ್ಬ ಯೋಧನು ಸತ್ತರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು; ಆದರೆ ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಕೆಡುವ ರಾಜ್ಯವು ಪುನಃ ಸರಿಯಾಗದು. ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಜಯವುಂಟಾಗದೆಂದು ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ಈಗ ನಿಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ?

ಶಿವಾ:—ಆಹುದು!

ಜಯ:—ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆಹಿಡಿದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಬಾದಶಹನ ಕಡೆಗೆ ಬಗ್ಗಿತು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಮಿತ್ರನು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನ ಕಸಬವರ್ತನೆಯಿಂದ ಈಗ ಬಲವಂತ ಶತ್ರುವು ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಶಿವಾ:—ಮಹಾರಾಜಾ! ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ನೀವು ದೂರದರ್ಶಿಗಳು. ಜಯಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಇನರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಯುಕ್ತವೇ.

ಜಯ:—ಷಹಜಿಹಾನನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಾನು ದಿಲ್ಲಿಯ ಸೇವಕನು. ಶತ್ಕವಾಗುವವರೆಗೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದೆನು. ಸ್ವಜಾತಿ, ವಿಜಾತಿ ಭೇದಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ;

ನಾನು ದೊಡ್ಡವನೆಂದೂ ಉಳಿದವರು ಚಿಕ್ಕವರೆಂದೂ ವಿವೇಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟದಿಂದಲಾದರೂ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ವಾರ್ಧಿಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿ ನನಗೆ ಕಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವನು. ಆದರೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವಯಾವ ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವೆನೋ, ಅಯಾದುರ್ಗಗಳು ಯುದ್ಧನಡೆಯದೆ ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವು. ಅಂಬರ್ ಪ್ರಭುಗಳು ಇದುವರೆಗೆ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮುಖ್ಯವೈರಿಗಳಾಗುವರು.

ಶಿವಾ:—ತಾವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರಿ. ತನ್ನ ವೋಸದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಅಂಬರ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬದ್ಧವೈರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು.

ಜಯ:—ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. — ಅಂಬರ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಂತೆ ಹಿಂದೂ ದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಆಗುವುದು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವನು; ಮಿತ್ರರನ್ನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಹಿಂದುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಿಜಿವಾಸತಳಿ ಗಂದಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವನು. ಅವನು ಕೆಡಹಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಇಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳತಾವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಜಯಸಿಂಹನು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆಂದನು. "ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಯಾದುಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಎಷ್ಟು ವರುಷ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ ಅದು ಆರದು; ಮೊಗಲ್ ಸಾವಜಿ ಜೈವು ವೃದ್ಧಿಯಾದ ದಿನವೇ ಹಾಳಾಗುವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧ. ಅವನ ತೀವ್ರ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಕಸಬಬುದ್ಧಿಯಾಗಲಿ, ಕವಡೆಯಷ್ಟೂ ಕೆಲಸಮಾಡಲಾರವು. ಕೊನೆಗೆ ವೃದ್ಧನಾಗಿ ಅವನು ಅಂತರಾತ್ಮನ ವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಕೃಶಿಸಿ, ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ತರುವಾಯ ನಾಥನಿಲ್ಲದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರು ಆಕ್ರಮಿಸಲಿ! ಅವರ ಯಶಸ್ಸು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲಿ!"

ಜಯಸಿಂಹನ ಮಾತು ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈದ್ಯರು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಆತನ ಬೀವನವು ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೃದುಸ್ವರದಿಂದ ಜಯಸಿಂಹನು "ಕಸಬಿಯಾದ ಬಾದಶಹನು ತನಗೆ ತಾನೇ ವೈರಿಯಾದನು. ಶಿವಾಜಿ ಪ್ರಭೂ! ಧರ್ಮಮೇವಜಯತಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಅದೇ ಜಯಸಿಂಹನು ಹೇಳಿದ ಕೊನೆಯ ಮಾತು. ಜಯಸಿಂಹನ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾಯುಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ರಾಜಪುತ್ರರ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಡು

ವಾಗ ವೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಧಾನ ದಂಡನಾಯಕರೂ ಅಮಾತ್ಯರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿ, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಡೇರಿಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದನು. "ಭೆಬರೆ! ನಾವು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಂಗಡ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಅವನ ದೋಷಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಕರಾರು ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಅವನ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲಕೊಡುವೆವು. ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಪುನಃ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಏಕೆನ್ನುವಿರೋ? "ಬೆರಂಗಜೀಬನ ಪ್ರಧಾನಸೇನಾಪತಿಯೂ ಮಹಾನುಭಾವನೂ ಆದ ಜಯಸಿಂಹನು ವೃತ್ತಿಹೊಂದಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಆ ದುರ್ಮಾರ್ಗನ ವೋಸಕೃತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದುದಕ್ಕೂ, ಹಿಂದೂ ಕುಲ ತಿಲಕರಾದ ರಾಜಾಜಯಸಿಂಹರ ಮರಣಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಡವೆ?" ಅಧರ್ಮದಿಂದ ತುಂದಿರುವ ಈ ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ದಿಲ್ಲಿಸಿಂಹಾಸನವು ಜಾಗ್ರತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾಥವಾಗುವುದು. ಸೈನಿಕರೆ, ಏಳಿರಿ! ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಗೌರವ ನಕ್ಷತ್ರವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪೃಥ್ವೀರಾಯನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹಿಂದುಗಳಾದ ನಾವು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇದೋ! ಪ್ರಭಾತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಭಾತವಲ್ಲ. — ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರರೆ! ಇದು ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಪ್ರಭಾತವು.

ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಉತ್ಸಾಹಸೂಚಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿದರು. — "ಇದು ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಪ್ರಭಾತ!"

ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.
(ವಿ ಚಾರಣೆ.)

ನಾಯಕಾಲಸವಯ; ರಘುನಾಥನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನಗೆ ಉಂಟಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸರಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು, ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಗಡ ಪುನಃ ಯುದ್ಧವಾದುದು, ಹಿಂದುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ — ಈ ಯೋಚನೆಗಳು ರಘುನಾಥನ ಹೃದಯವನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವು. "ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ರಘುನಾಥ!" ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಜವಾಹರ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಧೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಾದನು. ಕೋರವು ಹೆಚ್ಚಿತು; ಶರೀರವು ಸಡುಗಿತು; ಕೋಶೋದ್ರೇಕದಲ್ಲಿ ಭವಾನೀರದೀವಿಯ ಮಂದಿರ

ದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದ ವಾಗ್ದಾನವು ರಘುನಾಥನ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

"ರಘುನಾಥ! ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. — ಒಬ್ಬನೂ ಇರಬಾರದು." ಎಂದು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು. ಕೋರವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ರಘುನಾಥನು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೀಗೆಂದನು. — "ಮಿತ್ರದೊಳಿಹಿ! ನಿನಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಶಿರಚ್ಛೇದನವೇ, ಚಂದ್ರರಾಯಾ! ಆದರೆ, ರಘುನಾಥನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು."

ಚಂದ್ರ: — ಬಾಲಕನನ್ನು ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಕೇಳುವುದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ಇನ್ನು ನೀನು ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಲಾರೆ; ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳು. ನೀನು ನನ್ನ ಆಗರ್ಭತಪ್ಪು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಪರಮಶತ್ರುವು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಚೂರುಚೂರುಮಾಡಲು ಎಷ್ಟೋಸಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾರದೆ, ನಿನಗೆ ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು; ದೇಶದೇಶಗಳನ್ನು ಆಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ದೋಷವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ, ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದೆನು. ಚಂದ್ರರಾಯನ ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ನೆರವೇರಿತು. ನನ್ನ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಅಧಿಕಾರಹೊಂದಿಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಇದುವರೆಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇತರ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಖಡ್ಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳಿ, ರಕ್ತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಭೀಷಣಾ ಪಿಪಾಸೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂಥ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾರೆ.

ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಿಂಕಿಯ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತಿರಲು, ರಘುನಾಥನು ಕಠೋರಸ್ವರದಿಂದ "ವಾಮರೆ! ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಡು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸವಿತೃವಾದ ಶವಧವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಸಮುಚಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬೇಕಾದೀತು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಚಂದ್ರ: — ಮೂರ್ಖ! ಇನ್ನೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಿದೆ ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ರೋಮ್ನನ ದೂರಿಕೊಂಡು ಹೋದಬಾಣವು ಶತ್ರುವು ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ. ಚಂದ್ರರಾಯನೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದವನು.

ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಯು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ರೋಷದಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ರಭಸದಿಂದ ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ದುರ್ಬಲನಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅವನಿಗೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಕತ್ತಿ

ಯ ಏಟಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರ ತರೀರಗಳಿಗೂ ಗಾಯಗಳುಂಟಾದುವು. ರಕ್ತವು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬಲಹೀನನಲ್ಲ; ಆದರೆ ಡಿಲ್ಲಿನರಗದದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಖಡ್ಗಯುದ್ಧವನ್ನು ಕಲಿತು ಕೊಂಡಿದ್ದ ರಘುನಾಥನು ತ್ವರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ, ಉರುಳಿಸಿ, ವಕ್ಷದಮೇಲೆ ವೊಣಕಾಲಾರಿ, 'ಪಾಮರ! ಇದೇ ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ; ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರ!' ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದನು.

ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭಯಪಡದೆ ಚಂದ್ರರಾಯನು ವಿಕಟಸ್ವರದಿಂದ "ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯು ವಿಧವೆಯಾಗುವಳು. ಇದನ್ನು ನೆನೆದು ನಾನು ಆನಂದದಿಂದ ಪ್ರಾಣವಿಡುವೆನು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಂತೆ ರಘುನಾಥನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳೂ ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರರಾಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸ್ವಾಮಿದೇಶೋಹಿಯೂ ರಕ್ತಪಿಶಾಚಿಯೂ ಆದ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ರಘುನಾಥನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರರಾಯನಕಡೆಗೆ ಇಳಿಸದೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಅದನ್ನು ಇಳಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

ಇಬ್ಬರು ವೀರರೂ ಒಬ್ಬರ ಕಡೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಧೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾಗಿಯೂ ಘೋಷಿನಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದ ತರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ರಕ್ತನುಸನನಾಗಿಯೂ ವಿಕಟರಾಕ್ಷಸನಂತೆ ಚಂದ್ರರಾಯನು ರಘುನಾಥನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಏಕೈವಧೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ರೋಷದಿಂದಲೂ ತಂಗಿಗೆ ಅವಮಾನವಾದ ವ್ಯಸನದಿಂದಲೂ, ಸಂತಪ್ತಹೃದಯನಾಗಿ, ಹಗೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ, ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ರಘುನಾಥನು ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಿಡದ ಮರೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ವುರಷನು ಧಟ್ಟನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಅಪುರುಷನೇ ಶಿವಾಚಿಯಾರಾಜನು! ಶಿವಾಚಿಯು ಏನೂ ಹೇಳದೆ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಾಲ್ವರು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಹ್ನವಾಗಿ ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಸವಿಾಪಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಕೊಂಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದುಕಟ್ಟಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಶಿವಾಚಿಯು ಅಧ್ಯತ್ಮನಾದನು. ರಘುನಾಥನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಆ ಗಿಡದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿಡುಹೊರಿದನು.

ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಚಂದ್ರರಾಯನು ರಘುನಾಥನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದನೆಂದಾಗಲಿ, ಅವನ ಸಂಗಡ ಹಿಂದಿನದಿನ

ಅಧರ್ಮಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದಾಗಲಿ, ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಮಂಡಲದುರ್ಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನಿಗೆ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದು ರುಜುವಾತು ಸಿಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯಿತು.

ಆಫಘ್ ಸೇನಾಪತಿಯು ರುದ್ರಮಂಡಲದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಾಗ ಶಿವಾಚಿಯು ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿರುವೆವು. ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಯಜಮಾನನಾದ ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಜಯಸಿಂಹನು ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಗಾಯವಾದುದರಿಂದ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಜಯಸಿಂಹನಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಜಯಸಿಂಹನು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅನೇಕ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಮೃತಪಟ್ಟನು.

ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು ಸಾಯುವ ಹಿಂದಿನದಿನ ಜಯಸಿಂಹನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು 'ಖಾನಸಾಹೇಬ! ನಿಮಗೆ ಇನ್ನು ಅಯು ಸ್ಥಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು. ನಿಮಗೆ ಈಗ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಕೇಳುವೆನು.

ರಹಿ:—ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏಷ್ಯಮಾತ್ರವೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾದರೂ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಅದರವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವಿರಿ; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲಕೊಡಲಾರೆ ನಲ್ಲ—ಎಂಬುದೊಂದೇ ಕೊರತೆ. ತಾವು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳದಿರುವುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಜಯ:—ರುದ್ರಮಂಡಲದುರ್ಗವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದ ದಿನ, ನಿಮಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನಲ್ಲವೆ, ಅವನು ಯಾರು? ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

ರಹಿ:—ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ರಾಜಪುತ್ರರೆ! ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಸನ್ಮಾನಿಸಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ಈ ಪರಾನನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಲಾರನು.

ಜಯ:—ಯೋಧನೆ! ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ನಿದರ್ಶನವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಲು ಆಜ್ಞೇಪಕೆಯೇನು?

ರಹಿ:—ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳಿವೆ. ನಾನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಕೂಡದು.

ಜಯಸಿಂಹನು ಶಪಥಮಾಡಿದನು. ಆಗ ರಹಿಮತ್‌ಖಾನನು

ಆ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು ವ್ಯತಿ ಹೊಂದಿದ ತರುವಾಯ, ಜಯಸಿಂಹನು ಆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿದನು. ಅವು ಚಂದ್ರರಾಯನು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಸ್ವಹಸ್ತ ಲಿಖಿತವಾದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರರಾಯನು ರಹಿ ಮತಃಪಾನನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಲಂಚವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿವಂತೆ ಆ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು.

ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಘುನಾಥಪಂತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದನು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ರಾಜದ್ರೋಹಿ; ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಸಿಷ್ಯಕಂಠನಾದ ರಘುನಾಥನ ಮೇಲೆ ದೋಷಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ, ಅವನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯವರು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಹೂಂಕಾರವಾಡಿದರು.

ಆಗ ಶಿವಾಚಿಯು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಜದ್ರೋಹಿ ನಿನಗೆ ಮರಣವು ಸವಿಾಪಿಸಿದೆ. ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿದೆಯೆ? ಮರಣವು ಸವಿಾಪವಲ್ಲರಿವಾಗಲೂ ಚಂದ್ರರಾಯನು ಭಯವೆಂಬ ಮಾತನ್ನೇ ಅರಿಯನು. ಆಗಲೂ ಅವನ ಪೂರ್ವದ ಅಭಿಮಾನವು ಅಡಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು. "ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಣೆಯು ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು, ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಹಿಂದೆ ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ, ರಘುನಾಥನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿದಿರಿ, ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಿರಿ. ಚಂದ್ರರಾಯನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದೂ, ಈ ಪತ್ರಗಳ ಕಲ್ಪಿತವೆಂದೂ ಮುಂದೆ ನಿಮಗೇ ತಿಳಿಯುವುವು."

ಈ ಸುಳು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಶಿವಾಚಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಪಗೊಂಡನು. "ಇಲಾಹ್! ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ ಇವರ ಕೈಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿನೋಹದಿಂದ ಮುಂದಿರುವೇಲಿ 'ರಾಜದ್ರೋಹಿ' ಎಂದು ಮುದ್ರಿಸಿ." ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಶೂಲಾರೋಪಕನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ರಘುನಾಥನು ಕೈಗಳನ್ನು ಬೋಡಿಸಿ, "ಮಹಾರಾಜಾ! ಈ ದಾಸನ ವಿಜ್ಞಾನನೆಯೊಂದಿರುವುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶಿವಾಚಿ:—ರಘುನಾಥಾ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇ! ಈ ದುರ್ಭಾಗನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಹಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ರಘು:—ಮಹಾರಾಜರ ಅಸ್ಪರ್ಶಿಯು ವಿಾರತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ತಾವು ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ವಿಟ್ಟುಬಿಡುವರಾಗಬೇಕು! ಇದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ."

(ಸಭಾಸದರು ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಮೂಕರಂತಿದ್ದರು. ಕೋಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವಾಚಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. "ಇವನು ಮಾಡಿದ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲಕೊಡದೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ

ಕ್ಷಮಿಸಿದೆನು. ಅದೂ ಹೋಗಲಿ. ರಾಜದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು ರಾಜಧರ್ಮ! ಇವನಿಗೆ ಮರಣತಪ್ಪದು.— ಇಲಾಹ್! ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು.

ರಘು:—ದೇವಾ! ಹೇಗಾದರೂ ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

ಶಿವಾ:—ರಘುನಾಥ! ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನೀನಾದುದರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಕ್ಷಮಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸೆನು. ಶಿವಾಚಿಯ ಆಜ್ಞೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಬೇಡ.

ರಘು:—ಪ್ರಭಾ! ಕೆಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ದಾಸನು ತಮಗೆ ಬಳಿಯಾದನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದು, ತಾವು ಇವನಿಗೆ ಬಹು ಮಾನ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಿರಿ. ಈ ದಿನ ಆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿರಿ.

ಕೋಪವು ವಿ.ತಿವಾರಿತು. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡಗಳು ಉದುರಲುಂತ ಮುತ್ತು. ಅನಂತರ ಶಿವಾಚಿಯು ಹೀಗೆಂದನು. "ರಘುನಾಥಾ! ಯಾರಾಗಲಿರೂ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಏನು ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯು ಬೇರೆಯಾಗದು. ನಿನ್ನ ಪೌರೋಷವನ್ನು ನೀನೇ ಸಾಕುವುದು."

ಮುಖವು ಕೆಂಪಾಗಲು ರಘುನಾಥನು ಮೆಲ್ಲಗೆ "ಪ್ರಭಾ! ಬಹು ಮಾನವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಭುಗಳು ಈ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರೆ ದಾಸನು ಪುನಃ ಯಾಚಿಸನು; ಸೈನಿಕ ಪ್ರತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪುನಃ ಗೋಸಾಯಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆಮತ್ತತ್ತ ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವನು."

ಶಿವಾಚಿಯು ಶಾಂತನಾದವು; ಆಲೋಚನಾಮಗ್ನನಾದನು. ಆಗ ಮಂತ್ರಿಯು ರಾಜನೆಡನೆ, "ಚಂದ್ರರಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಗಂಡನಾದುದರಿಂದ, ರಘುನಾಥನು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು." ಎಂದು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು.

ಅಶ್ಚರ್ಯಹೊಂದಿ ಶಿವಾಚಿಯು ಚಂದ್ರರಾಯನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಹೀಗೆಂದನು. "ಹೋಗು. ಚಂದ್ರರಾಯನೇ ಹೋಗು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮುಲಸನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಡ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ವಿ.ತ್ರರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡು. ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಲಂಚವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. ಕುತಂತ್ರವನು ನಡಿಸು. ದೋಷಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ನಿನ್ನ ಈ ವಾಪಸಾರವನ್ನು ಹೊರೆಯುತ್ತಿರು."

ಚಂದ್ರರಾಯನ ಆಮತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಥಿತಬಿಟ್ಟು, ರಘುನಾಥನನ್ನು ನೋಡಿ, "ಬಾಲಕನ! ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಉಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಯವಾದುದು." ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಿವಿದುಕೊಂಡು, ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಗತಪ್ರಾಣನಾಗಿ ಬಿದ್ದನು!

ಇಪ್ಪತ್ತಯ್ಯನೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

(ಉಪಸಂಹಾರ.)

ವೃದ್ಧ ಜನಾರ್ದನನು ಸರಳಬಾಲಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉನ್ನತಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಪುನಃ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವನ ಅನಂದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಘುನಾಥನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾಧಾನವಾಗ ದಿದನು. ಸರಳೆಯು ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು. ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ! ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳಕಾಲ, ಯಾರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳೋ, ಅವನು ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ, ಅಂಬನವಾದಿದಾಗ ಆಕೆಗೆ ಈ ಲೋಕವೇ ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲವಾಯಿತು.

ರಘುನಾಥನು ತೋರಲಾಗದ ದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನವು ಬಂದಿ ಗೆ ನಿಜವಾಯಿತು. ಪ್ರಿಯಕ ಕಂಠಸಾಲೆಯನ್ನು ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಸುಮದಂತಿದ್ದ ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರವನ್ನು ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಅಸುರಾಗ ವರ್ಷಾರ್ಣಗಳಾದ ವಿಶಾಲ ನೇತ್ರಗಳಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ, ರಘುನಾಥನು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮರೆತನು.

ಸರಳಬಾಲಿಯು ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮರೆತುಹೋಗಿಲ್ಲ. ರಘುನಾಥನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಗೋಕರ್ಣನ ಮಗನಾದ ಭೀಮಾಜಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಮಹಾರಾಜನು ಹವಾಲಾರನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಸರಳೆಯು ಗೋಕರ್ಣನ ವನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಂಗಿಗೆ ಸವಾಸಳಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಂದುವರುಷವಾದ ತರುವಾಯ ಲ ಬಾಲಿಯು ಒಬ್ಬ ಸಕ್ಷೆರಿ ತ್ತನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದಳು. ವಿವಾಹಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರಳೆ ಮತ್ತು ರಘುನಾಥರು ವಿವಾಹ ಮಂದಿರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.

ಸರಳೆಯು ಮದವಾಗಿತ್ತಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ 'ತಂಗೀ! ನೋಡು. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊ. ಗಂಡನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು.' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಘುನಾಥನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಗಜಪತಿಸಿಂಹನ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿದು, ರಾಜಾಜ್ಞಾಂತಸಿಂಹನು ರಘುನಾಥನನ್ನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದನು. ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಗಿಲ೦ನೇ ಇಸವಿ ಚೈತ್ರವಾಸ ದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಭುವು ಕೀರ್ತಿಶೇಷನಾದನು. ಅವನ ಮಗನಾದ ಸಾಂಬಾಜಿಯು ರಾಜನಾದನು. ತಂದೆಯ ಸೇವಕ ರನ್ನೂ ಸರದಾರರನ್ನೂ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಡಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವ ರನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

ದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ರಘುನಾಥನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ, ಜನಾರ್ದನನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಬಹು ಕಾಲದಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯಮಹಾಲಾದುರ್ಗ ದಲ್ಲಿ ತಿಲಕಸಿಂಹನ ವಾಕ್ರನು ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಇನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವೆವು. ಚಂದ್ರರಾಯನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದಿವಸ, ರಘುನಾಥನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದನು. ಶವದಹತ್ತಿರ ಕೊಡಲನ್ನು ಕೆದರಿಕೊಂಡು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಎದೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರೋದನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥೀಯರು ಹೊಂದವ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾರೆವು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವಳ ನಯನಕಾಮುದಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಹೃದಯವು ಶೂನ್ಯವಾಯಿತು. ವೈಧವ್ಯವೇ ಅಸಹ್ಯವಲ್ಲವೆ!

ರಘುನಾಥನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಸಮಾನನಾದ ಅಗ್ರಜನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾರದೆ ಹೋದಳು. ದುಃಖವಾದ ಅವನು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಪುನಃ ಬಂದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ರಘುನಾಥನು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಆಗ ಅವಳು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲಿಯರು ತದೇಕ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಬೊಂಬಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ, ತನ್ನ ಪತಿಯ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಸುಗಂಧತೈಲಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಸುಮಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಅಣ್ಣನು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಶಬ್ದವಾದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾಗುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ, ಮೃದುಪದನ್ಯಾಸದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸವಿಾಪಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ, "ಅಣ್ಣಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವವಳಾದೆನು. ಇದೇ ನನಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಯಾವ ಕಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಅವನು ದದ್ದಸ್ವರದಿಂದ, ಪ್ರಾಣಸಮಾನನಾದ ತಂಗಿಯೆ! ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಣಲಿ!" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು "ಅಣ್ಣಾ! ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದಯಾಸ್ವರೂಪನು. ಭಾವನವೆಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ ರೇಖೆಯು ಪ್ರಕಾರ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನೋ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಭಗವಂತನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು." ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ರಘು:—ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನೀನು ಬುದ್ಧಿವಂತಕೆಂದು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಈ ಅಸಹ್ಯ ಶೋಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ನುಂಗಿದೆಯೆಂದು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಮಾನವಜೀವಿತವು ದುಃಖ

ಮಯವಾದುದು. ಶೋಕವನ್ನು ಸೈರಿಸಿ, ನನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಾ. ಸಹೋದರನ ಅನುರಾಗವೂ, ಉಪಚಾರವೂ ನಿನಗೆ ತುಷ್ಟಿಯಾದರೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಲೋಪವನ್ನು ಮಾಡೆನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ನಕ್ಕಳು. ರಘುನಾಥನ ಗುಂಡಿಗೆಯು ಝಲ್ಲೆಂದಿತು. ಆಗ ಅವಳು "ಅಣ್ಣಾ! ನೀನು ದಯಾಪರನು! ಭಗವಂತನು ನನಗೆ ದಾಯಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು. ಹೃದಯೇ ತ್ವರನು ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಈ ಸೇವಕಳ ಮೇಲೆ ತುಂಬ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಆತನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವೆನು." ಎಂದಳು.

ರಘುನಾಥನಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟವು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಅವಳು ಸಹಗಮನಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯು ಆತನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇದ್ದ ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳೂ ಇಹಲೋಕವನ್ನು ಬಿಡುವಳೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಉಂಬಾದ ದುಃಖವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದನು. ಬಹು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ನೋಡಿದನು. ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯು ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವನೆಂದೇ ಹರಮಾಡಿದಳು.

ರಘು:—ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ನಿರಾಶೆಹೊಂದಿ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಾನು ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಘನೇ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ನೀನು ಅಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆಯಾ? ಅಣ್ಣನಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ?

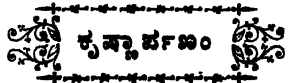
ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ನಾನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆತುಹೋಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನೇಕ ಫ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ಆಶಿಗಳೂ, ಅವಲಂಬನೆಗಳೂ ಇರುವುವು. ಒಂದು ಹೋದರೆ ಮತ್ತೊಂದಿರುವುದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹಾಗಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ನೀನು ಆ ದಿನ ತಂಗಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ಈಗ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಕಳಂಕವು ಆಗಲೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಧಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಏನಿದೆ? ನಾನು ಈದಿನ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಾಣಿಕವು ನನಗಿನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವುದೆ? ಪರವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನಿನ್ನು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನು? ಅಣ್ಣಾ! ಕ್ಷಮಿಸು! ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನುಮತಿಸಿ ಕಳುಹು. ನಿನ್ನ ತಂಗಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾನುಭವ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದುಃಖಿಸುವಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ರಘು:— (ಕಂಬನಿಸುರಿಸುತ್ತ ಗದ್ಗದಸ್ವರದಿಂದ) ಲಕ್ಷ್ಮೀ! ಹೋಗುವೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವು ಇನ್ನು ಲಭಿಸದೆ?

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:—ಅಣ್ಣಾ! ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆ. ನನಗೆ ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಆಪ್ತರಿನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕಮಾತ್ರ ಬಂಧುವಾದ ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನೋಡಲು ನನಗೂ ಅನುತಾಪವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅಣ್ಣಾ! ಮನೋರೋಗವು ನಿವಾರಣವಾಗಿ ಬಂದ ದುರಿತವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಅಪವಾದವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿ, ಕುಲಕ್ಕೂ ದೇಶಕ್ಕೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ನನಗಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಹಿತಚಿಂತಕನಾದ ಅಣ್ಣ! ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ನನಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವು. ಆ ದೈವವು ಈಗ ತನ್ನ ಇಹಲೋಕದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ, ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲರಲು, ನಾನಿಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೋಗುವೆನು. ಪೂರ್ಣಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡು."

ರಘುನಾಥನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ತಂಗಿಯ ಮನೋಗತವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಹಸಪಡದೆ, ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಮಾಧಾನಹೊಂದಿ ಅನುಮತಿಯುತ್ತನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪತಿಯ ಕಳೇವರಕ್ಕೆ ಚಂದನಲೇಪದಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಆಭರಣ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿ, ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೂ ಸವಿಯರಿಗೂ ಯುಧೇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತ್ರಭರಣಗಳನ್ನಿತ್ತು, ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು. ಚಿತಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರರಾಯನ ದೇಹವೂ ಚಿತಾರೋಹಣ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಚಿತಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಣವಾಗಿ ಬಂದು ಚಿತಿಯನ್ನೇರಿ ಪತಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಅಸ್ತಿ ಮಲಗದಳು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಪುರುಷನು, ಚಂದ್ರರಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ರನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಹಗಮನಮಾಡಿದಮೇಲೆ ರಘುನಾಥನು ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಬಂದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸ್ವಾರಕ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆರವೇರಿರುವು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪತಿಭಕ್ತಿ, ಶಾಂತಿಗುಣಗಳೂ, ಸರಳಬಾಲೆಯ ಪತಿಪ್ರೀತಿಯು, ಮನಸ್ಥೈರ್ಯಗಳೂ, ರಘುನಾಥನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಗಳೂ ಸುತ್ತೊಪ್ಪವೆನಿಸಿದುವು.



|| ಶ್ರೀಃ ||

ವಂದೇತ್ಯಾಂ ಭೂದೇವಿ, ಆರ್ಯಮಾತರಮ್ | ಜಮತು, ಜಯತು, ಪವಯುಗುಂ ತೇ ನಿರಂತರಮ್ ||

ಕರ್ನಾಟಕ-ನಂದಿನಿ

→*(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)*←

ಸಿದ್ಧಿಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಲೈವ ಯಃ ಪ ಭುಃ |
ವಾಸ್ಯಂತಿ ಮಮಯೇ ಜಾಸ್ಯೇತ್ಯದೃಷ್ಟಾಃ ಪಧಿಗೋ ಚರತಿ ||

ಸಂಪುಟ ೩

ರೌದ್ರ-ಆಶ್ವಯುಜ-೧೯೨೦-ಅಕ್ಟೋಬರ

ಸಂಚಿಕೆ ೧೨

ಸಂಪ್ರಾರ್ಥನೆ

(ಇಂದುವದನೆ)

ಜನನಿ ನಿನ್ನಯ ಅಣುಗಿನಣುಗಿಯ ಮನವಿಯೆಲ್ಲಮಂ || ೧ ||
ಮನಕೆತಂದು ಮಮಯಿಂದನುಮತಿಯ ನೀಡಿದುದು || ೨ ||

ಮಾತೆ ನೀನತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೊರೆದ ನೀತಿಯಂದದೆ |
ನೋತುಸೇವಿಸಿದುದನು ಭಾಷಿಸು ಧಾತ್ರಿ ಕರುಣೆಸು. || ೧ ||

ಮೂರುವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವಿನಿರೊಳೆ |
ಸಾರವೆಳೆನಿತಿರ್ದೊಡದನು ಆರ್ಯ ನೀನೊಪ್ಪುಗೊಳೆ || ೨ ||

ತಿಳಿವು ಸಾಲದ ಎಳಗುವರಿಯಂ ತಪ್ಪುನಡೆದಿರೆ |
ಮುಳಿಯದೊಪ್ಪು ಗೊಳ್ಳುದೆಂಬೆ ನಲವಿನಿಂದೆಂಬೆ. || ೩ ||

ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯೊಂದೆನ್ನೊಳಿರಲದಿನ್ನದಾವಗಂ |
ನನ್ನಿಯಿಂ ಸೇವಿಸುವೆನಲ್ಲದೆ ಯನ್ನಿಂದಪ್ಪುದೇಂ. || ೪ ||

ಪರಮವಸ್ತುವನರಿಯೆ ನಿನ್ನನೇ ಎರೆವೆನಾವಗಂ |
ಪರಿಕಸೆನ್ನ ನಿರಂತರಂ ನೀಂ ಮರುಕಗೊಳ್ಳುತಂ || ೫ ||

ತಡೆಯದಾವಗ ಮೆಡವಿಬೀಳದೆ ನಡೆವ ತೆರದಿ ನೀಂ |
ಪಡದಪುತ್ರಿಯ ಕಡಯಿಸೇಗಳಂ ಪಿಡಿದು ಕೈಗಳಂ || ೬ ||

ಕಾಯೆ, ಸುತೆಯಲ್ಲಾಯುವಾಗದೆ ದೀರ್ಘಾಯವನ್ನೆಸಿಸಿ |
ಕಾಯೆ, ಸದಾ ನಿರಪಾಯದಿಂದ, ನ್ಯಾಯಪಥದಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ || ೭ ||

ಶಕ್ತಿಸಾಲದೆ ಯುಕ್ತಿಯೋರದೆ ನಿರಕ್ತಿಯಂತೆನು |
ಸೂಕ್ತವರಿತು ಸೂಕ್ತಪೇಳಿ ಅಸಕ್ತಿಯೊಂದುವೆಂ || ೮ ||

ತೋಚದೊಂದು ಯೋಚನೆಯದು ಪೇಚಿನೊಳಗಿಹೆ |
ಸೂಚಿಸೆನೆಗೆ ಉಚಿತವಾಗೆವು ಗೋಚರಿಸುವವೊಲ್ || ೯ ||

ಮಾಡುಕೃಪೆಯ ನೋಡುಸುತೆಯ ನೀಡು ಸಮೃತಿಯ |
ನಾಡಿಗೊಡೆಯ ತೇಷಗಿರೀತನ ಮಡದಿ ಸಮೃದ್ಧಿ. || ೧೦ ||

ಮಾತೃಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ



ಛಾಜ್ಯನಾತೆ,

ನಮಸ್ತು ಚೇತನಗಳಿಗೂ ಜೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಳೂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸುಖಾನುಭವಕ್ಕೂ ಅಧಾರವಾಗಿರುವವಳೂ ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾಗಿರುವವಳೂ, ಸಿಂಹಾತ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಕರುಣಾ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾಗಿರುವವಳೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಪ್ರಸರಣದಿಂದ, ನಿನ್ನೇ ಅಣು ಮಾತ್ರ ಸಂತಾನದ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಜನನಿ! ಅಂದು ನೀನಿತ್ತೆ ಅಶ್ಯಾಸನಬಲದಿಂದ ಈ ನಿನ್ನ ನಂದಿ ನಿಯು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ, ಮುಂದೆಬಂದು, ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಯಥಾಮತಿ, ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು, ತನ್ನ ವೇಶದ ದೇಶೀಯ ಸೋದರಿಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಬಂದಿರುವುದು ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಿದಿಹವೇ ಆಗಿರುವುದು! ಪಕ್ಷು ಈ ಮೂರುವುಷಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಂದಿನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಷ್ಟ-ಸುಖ, ಲಾಭ-ನಷ್ಟ, ನಿಂದಾ-ಪ್ರತಿ ಪೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳೂ ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿರುವುವು. ಹಾನಿ ವ್ಯಥೆಗಳಿಗಿಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಿಶಾನಸ್ವರೂಪಳು ನೀನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ವಿಚಾರವಾದ ಚಿಂತೆಯು ನನಗೇನೇ? ಅವರೂ, ತಾಯಿ, ವಿಚಾರಮಾಡಿನೋಡು, -ನಿನ್ನ ನಂದಿನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ಆತ್ಮ ಸಂಯಮಶಕ್ತಿ ಸಾಲದು. ಕೆಲವು ಸೇಳೆ ವಿಚಾರಾಧಿಕ್ಯವು ತಪಿಸುವಂತಾಗುವುದೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸೇಳೆ ಧೀಶಕ್ತ್ಯುಭಾವ ದಿಂದ ಭೀತನಾಗುವುದೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸೇಳೆ ಅಶಾಂಕುರ ದಿಂದ ಉತ್ಸುಕಳಾಗುವುದೂ-ಇನ್ನೇ ಪೊದಲುವ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಸಂಭ್ರಮ ದಿಂದ ಜಯಿಸಿ, ಸಂಕಲ್ಪಿತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ತ್ರಿವಿಧ ಸಹಾಯಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ರುವುದೆಂದರೆ ಅದೇನೂ ಅಕ್ಕುಪ್ಪಿಯಿಲ್ಲ.

ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಜನನಿ! ನಿನ್ನೇ ನಂದಿನಿಗೆ ಈಗ ಮುಂದೋರದಂತಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂಬೆಯಾ? ಮುಂದಕ್ಕದಿಯಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕುಂದಿದೆ, ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರಬೇಕಾದ ದಂದುಗವು ಬಲವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದಿಡುವುದು ಹಂದಿತನವೆಂದೊಂದು ಭಾವವಂಕು ರಿಸಿ, ಕಂದಿ ಕುಂದಿ ಬೆಂದು ಬೆಂಡಾಗಿ ಹೋಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ನಿಚಾರದಿಂದ ವಾಲಾಗುವ ದಾಯಿವ್ಯ ವುದೆಂದು ಯನಗಾರು ಹೇಳುವರು? ಹೇಳು; ಪಡೆದವಳು ನೀನು, ಸುಡಿಗಲಿಸುವವಳು ನೀನು. ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಅಭಯವಿತ್ತು ದೃಢವಕಲ್ಪಿಸಿ, ಮುಂದಕ್ಕದಿಯಿಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಸುವವಳು ನೀನು! ಪಕ್ಷು ಇಂದಿವರೆಗೆ ಬಂದ ವಿಷ್ಣುಂ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಖಲೆ ಮುಂವೆ ನಷಿತರುವಂತೆ ನಡೆಯಿಸುವವಳು ಕೂಡ ನೀನೇ! ಇಂತಿರುವ ವಚನಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ನೀನು, ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ ಮೌನವನ್ನು ತಾಳಿರುವೆ? ಇಷ್ಟು ಉಪೋಕ್ಷೆ ವಂವ ಕಾರಣವೇನು? ಹೇಳು, ಮುಂದೆ, ನಿನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಾಯ ವೊದಗುವುದೆಂದು ನೀನು ಅಭಯವನ್ನು ಕೇಡುವವರೆಗೆ, ಅಡಿಯಡಾರವೆಂದು ನಿನ್ನೇ ಅಣುವಾತ್ರದ ಅಣುಗಿ ಎಣಿಸುವಳು; ಈ ವರೆಗೆ ತನ್ನಿಂದಾವ ಕೌತುಕಿತ್ರಮವ ದೋಷಕ್ಕೂ ತಪಿಸುವಳು, ಮುಂದೆ ನಿಯವಿ ತನಾಗಿ, ಅಲಸ್ಯರೋಗಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗದೆ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಧನಗಳೊಡನೆಗೊಂಡು, ಸಾಧನವು ಸೈಯೆಂದು ಅದು ಸುವಂತಾಗುವೋತಿ, ಸಹಾಯ ಸಂರಕ್ಷಣಿಯಿಂದ ಪುಪ್ಪು ಹೊಂದುವವರೆಗೆ, ಮಂದಕ್ಕದಿಂದ ನಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದು, ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತಾರೋಚಿಸುವಳು. ಅಂದಿನವರೆಗೆ, ಎಂದರೆ- ನಾಶ್ವರ: ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ-ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರಳಾಗುವವರೆಗೆ, ಇಂದಿವೆ ಆವಶ್ಯ, ಉತ್ಸಾಹ, ವಿಷಾರ, ಭಾವನೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ಹೀಗಯೇ ಕಂದಿರದೆ ಕಳೆಯೆಂಬ ಒಂದೆಂತೆ ಬೆಳೆಯುವುದಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಎಳಗುವೆಯು ಹಲಬನ್ನ ಬಲಿದು ಕೇಳಿ, ಸಲುವದೆಂಬ, ಬೆಂಬಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಕಂದವ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡಾದರೂ ಮಂದಿಗಳಿಗೆ ಆನಂದ-ಸುಖ-ವಾಯುವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ-ಪ್ರಕಾಶವಾಗುವಂತೆಗಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಇದೋ ಮಾತೆ, ನಿನ್ನೇ ತನುಜಾತೆ, ನಿನ್ನಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು.

ನಂದಿನಿ.



(ವಾಚಕಮಹೋದಯರಲ್ಲಿ)

ಸವಿನಯ ನಿವೇದನ.

ವಿಶ್ವಸನೀಯರಾದ ಸೋದರೇ ಸೋದರರೇ!

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂವಿಧಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಈ ಮೂರು ವರ್ಷ ದೊಳಗೆ ಸಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ತೆ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಷದ ಬಾಂಧವ್ಯವು - ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯು, ಮುಂದೆಯೂ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ವೃದ್ಧಿಂತ್ವವಾಗುತ್ತ ಬರಬೇಕೆಂದೇ ಸಮ್ಮ ಆಶಯವು. ಕೇವಲ ಸಮ್ಮ ಆಶಾ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇನು ಫಲವು? ಜಗನ್ಮಾತೆಯ ಆಶಯವೂ ಇವೆಂದೆನಿಸಿದರೆ, ಜಗದ್ಗುಣಾನುಕೂಲ ಕೃಪೆಯು ಸಹಕಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ವಾಕ್ಯ, ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿ, ಇಷ್ಟಾಪ್ತಿಯೆ, ಉತ್ತೇಜನಾಫಲಗಳಾಗುವುವು. ಆಮದಿಂದ ಅದನ್ನೇ ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆವು.

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ರಮವೆಲ್ಲ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಂದಿತವೀಕಾರದ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂವಿಧಿಯನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನೀವು ಬಂದೇ ವಿಭವಾದ ವಾಕ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಆದಂ ಸುತ್ತ ಬಂದಿ. ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ, ಅನಿವಾರ್ಯತನವನ್ನು ಕುರಿತು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೇವಲ ಗುಣಗ್ರಹಣಾ ತತ್ವರ ರಾಗದ್ದು, ನಂದಿನಿಯ ಚಿಂತೆಯವಾಗತೆಂದು ಹರಸುತ್ತ ನಾಥ್ಯವಾದನೆಯ ಶ್ರೋತೃನಿಹಿತ ಬಂದಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಅನವರತವೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಸಮ್ಮ ಧರ್ಮವು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮ ವ್ಯರ್ಥನೆಯೆಂದೆಂಬುದು. ಆಮದಿಂದ ನಂದಿನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯೆಂದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೂ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಧಿ - ಎಂದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳು ವಾಕ್ಯ - ಅಜ್ಞಾನವಾದಲ್ಲಿಲೂ ಸಮಯಾತ್ಮರಾಗಿ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡುವಿರೋ-ಯೇ? ಮೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಹವ ದ್ರವ್ಯರೂಪದ ಬೀಜವನ್ನು ಈ ಸಂಜಿಕೆಗಳೊಡನೆ ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿವಾಸರೂಪದ - ವಿಶ್ವಾಸದ - ಭಸವಾದ ಬೀಜವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ನಮಗೆ ಅನಾಥ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೀಜಗಳಾದ ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನನ್ನತೆಯಿಂದ, ಸಂಕೋಚದಿಂದ, ಅನಿರ್ವಾಹ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವೆವು. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮುಂದೆ, ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬದಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಮ್ಮ ವಿನಂತಿಯು ವಾಚಕರು ವನ್ನಸ್ತೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿ, ಮನವೊಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯಗಳಿಸಿದ

ಮೇಲೆ, ನಂದಿನಿ, ಮತ್ತೆ ಮೈದೋರಿ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸೇವೆಗೆ ಸ್ವೀಕಾರವು. ಅಂದಿವರೆಗೆ ಧ್ಯಾನಸ್ಥಳಾಗಿ, ಅಜ್ಞಾನ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅಜ್ಞಾನವಾಗಿರುವೆವು.

ವ. ಹೋದಯರೇ! ಮಮತೆಯಿರಲಿ, ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳದೆ, ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನೆಂದು ಮುಳುಬುಡಿಸಿ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಅಬಲಾದೌರ್ಜನ್ಯ ಲೇಖನವನ್ನು ಈ ಬಾರಿ ಮುಗಿಸುವುದು. ಇರಾವೆತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕರ್ತರ ಕವೆಯಿಂದ ಅದು ಇನ್ನೂ ನಮಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಯಾವ ಲೇಖನವೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದಂತೆ ಮುಗಿಸುವೆವು. ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದರೂ, ಶಕ್ತ್ಯುಭಾವ, ಸಂಪದಭಾವ, ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕವಾದಿರುವೆವು. ಈ ತ್ರಿವಿಧ ಅಭಾವಗಳೂ ಪರಿಹರವಾಗಿ ಅನುಕೂಲಕಾಲವೊದಗಿದೆಂದು ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕನೆಯಬಾರಿ 'ರಾಮವಂದನಾನಂದಂ' ಎಂಬ ಕಾಣಿಕೆಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಂದಿನಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿ. ಅಂದಿವರೆಗೆ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಮನ್ನಿಸಿ, ಮಮತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಶ್ರೋತೃನಿಹಿತವೆಂದೇ ಕೋರುವ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಶ್ರೇಯಃಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ,

ಭರ್ಮಸೋದರಿ - ಹಿತ್ತೆಸಿಣಿ,

ನೆವಚೂನ

ಬ್ರಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಗೋಲದಲ್ಲಿರುವ ಬಂದು ಜಗತ್ತೇ ಕಾಣದಂತಾಯಿತು. ವಿಖ್ಯಾತರಾದ ತಜ್ಞರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೆಯಲು ಅವಿಶಾಂತ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅನಾನಾನ್ಯವಾದ ಸಾಹಸವಿಡಿದೂರ ದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ನಿಯಮಿತವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಇದೇನೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಚಮತ್ಕಾರವಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ? ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಅದು ತಿರುಗಿ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳಲು ಅದರ ಗತಿಯು ಭಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನಾದ ನೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಕನಮುನ ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಟ್ಯವಧಿ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಹದ ಅಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯು ಎಳತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿತೆಂದು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಗಣಿತಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು ವಾಚಕರೇ! ಭಸವಿಯು ಸುಳಿವು ಈ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬೈಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಖಗೋಲ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವೇ

ಲೇಲ್ಟಿಗಾಡಿಗಳೂ ಹದಗಳೂ ತದವಾಗಿ ಬಂದವೆಂದು ಯಾರೂ ದೂರ ಹೇಳದರೆ ಆದರಲ್ಲೇನೂ ಅಂತಹ ಚವ ತ್ಯಾಜ್ಯವಿಲ್ಲ—ಸರಿ. ಆದರೆ, ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನೂ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾದ ಅಗಾಧವಾದ ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ವಿಭಿನ್ನ ತವಾಗಿಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ತಿರಗವ ಗ್ರಹಗಳ ಗುರುಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಅದೇನೂ ಅಂತಿಂಥ ಮಾತಲ್ಲ. ಆಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ವಿಘ್ನದ ಹೊರತು ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುವಂಥ ಅನಿಯಮಿತನು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂತಹ ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯ ಹೇಳಲು, 'ನೆಪಚೂನ'ವೆಂಬ ಹೊಸದೊಂದು ಗ್ರಹದ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಿತು.

ನಾವಿರುವ ಅಣುವಾತ್ರವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಹೊರಗೆ ಅಬ್ಬಾ ಪಧಿ ವೈಲು ಸುತ್ತಲೂ ಪಸರಿಸುವ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವುದೊಂದು ಉಂಟು ವ ಮುದ್ದಿಯು ೩೦೦೦ ವೈಲು ಉದ್ದವಾಗಿ ಇದ್ದು ಭೂಮಿಯಂತೆ ಯೇ ಸೂರ್ಯನ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಯಮಿತ ಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದು. ಈ 'ಯುರೇನಿಯಸ್' ಗ್ರಹವು ಅಗ್ರವರ್ಷ ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದುಂಟು. ಎಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು 'ಯುರೇನಿಯಸ್'ವು ಅಗ್ರವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನಿಂದಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದ ಅಂತರಗಳೇ ಇದರ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಮಂಗಳ, ಬುಧ, ಗುರುವು ಮತ್ತು ಶನಿ ಇಷ್ಟೇ ಗ್ರಹಗಳ ಸದ್ದು ಇದ್ದಿತು. ಶನಿಯು ಅಚ್ಚೆ ಗ್ರಹಗಳಿರುವುದೆಂಬುದು ಕೂಡ, ಅವರ ಕನಸು ವನ ಸಿನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಸೆಯಾ ಚಾಲ್ತಿಯಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಖಗೋಲಜ್ಞರು ಯುರೇನಿಯಸ್‌ವನ್ನು ಸಾವಿರಾರು ಬಾರಿ ಓರೆಗಣಿಸಿದ ಕಂತರೂ ಆದೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರವಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂರು ವರಷಗಳಾಚೆಗೆ ತಜ್ಞನೋರ್ವನು ಇದೊಂದು ಗ್ರಹವೇ ಇರ ವುದೆಂದು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದೊಳಗಿನ ಈ ಗ್ರಹದ ಗತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವರು. ಇದರ ಅಂತರವಾದರೂ ಸೂರ್ಯನಿಂಪ ೧೭೫೦,೦೦೦,೦೦೦, ವೈಲು ಇರುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಸಂವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ

ಸೂರ್ಯನಿಂದಿರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನಷ್ಟು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವೆವು.

ಸೃಷ್ಟಿ	೯೩,೦೦೦,೦೦೦	ವೈಲು
ಶನಿ	೮೮,೦೦೦,೦೦೦	ವೈಲು
ಯುರೇನಿಯಸ್	೧೭೫೦,೦೦೦,೦೦೦	ವೈಲು
ನೆಪಚೂನ	೨೨೫೦,೦೦೦,೦೦೦	ವೈಲು

ಇನ್ನು 'ಯುರೇನಿಯಸ್' ಗ್ರಹವು ಬಲಿಷ್ಠವಾದುದೊಂದು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೊಂದು ಗ್ರಹದಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಅನುಮಾನ ಹೊರಟ ಕೂಡಲೇ, ಇಂಥ ಗ್ರಹವು ಯಾವುದಾಗಿ ರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವ ಯತ್ನವು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯಿತು. ೧೭೫೦,೦೦೦,೦೦೦ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರ ವೇಗದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಗ್ರಹವು ನಿಯಮಿತವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರಲು ೩೦ ಸೆಕೆಂಡು ತದವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಎಳೆಯುವಂಥ ಗ್ರಹದ ಆಕಾರ, ಪ್ರಮಾಣ, ಗತಿಗಳು ಎಷ್ಟಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಗಣಿತ ಮೇಲಿಂದ ಸವಜವಾಗಿಯೇ ತಜ್ಞರು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಲು ಶಕ್ತರಾದರು.

ಕ್ರೋಛಿಜ್ ಸೆಂಟಿಬಾನ ಕ್ರೋಛಿದ ಪ್ರೊ. ಅಡಾಮ್ಸ್ ಎಂಬವನು ೧೮೪೫ರಲ್ಲಿ ಯುರೇನಿಯಸ್ ಗ್ರಹದ ಅಡ್ಡ ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀ ಭೂತವಾದ ಗ್ರಹದ ವೇಗ ಗತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ತನ್ನ ಗಣಿತವನ್ನು 'ಗ್ರೀನವಿಚ್' ಎಂಬ ವೇದಫಲಿತ ಕಕುಹಿಸಿ, ನೆಪಚೂನ ಗ್ರಹವನ್ನು ದುರ್ಬೀ ನದೊಳಗಿಂದ ಕಾಣಲು ಯಶಸ್ವಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು.

ಲಿವಿರಿಯರ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಫ್ರೆಂಚ ತಜ್ಞನು ಯುರೇನಿ ಯಸ್ ಗ್ರಹದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ತಾನೊಂದು ಗಣಿತವನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆಪಚೂನ ಗ್ರಹದ ಗತಿಯನ್ನು ೧೮೪೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬ ರೊಟ್ಟರದು ಸದ್ದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗಣಿತದ ಮಹಾಶೈಲಿಯಿಂದ ಈವರ ಶ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮವು ಒಂದೇಯಾ ಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರೊ. ಅಡಾಮ್ಸ್‌ರವರ ದುರೈವದಿಂದ ಗ್ರೀನವಿಚ್ ವೇದಫಲಿತವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವರ ಸೂಚನೆ ಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯಮಾಡದುದರಿಂದ ಹೊಸ ಗ್ರಹವನ್ನು ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚಿದ ಶ್ರೇಯವು ಅವರಿಂದ ಜಾರಿಹೋಯಿತು. ಲಿವಿರಿಯ ರರ ಗಣಿತಿಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನ ತರುವಾಯ ಪ್ರೊ. ಅಡಾಮ್ಸ್‌ರು ಕ್ರೋಛಿಜಿದ ಪ್ರೊ. ಜಾಲಿಸರವರಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ೫೦೦೦ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಗ್ರಹದ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲದು. ಅವರು ೩-೪ ಬಾರಿ ಈ ಗ್ರಹವನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿದುದರಿಂದ ಅವರ ಯತ್ನಗಳು ನಿಫಲವಾದುವು.

ಅವರಿನಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಫಲವಾದವು. ಅವರು ಗಾಂಧೀ ಎಂಬ ಜರ್ಮನ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಗ್ರಹವಿರುವುದೆಂದು ನಕಾಶದ ಮೇಲೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ ಹುಡುಕಿತೆಗೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಗಾಂಧೀ ಇವರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೩, ೧೯೪೬ನೇ ದಿವಸ ದುರ್ಜಿನಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು ನಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶನಿಲ್ಲದ ಒಂದು ತೋರಿಸುವ ಯಾವುದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಗಣಿತಕ್ಕೂ ದೃಷ್ಟಿ ಗೂ ಮೇಳು ಕೂಡಿ ಬೀಳಲು ಪ್ರಮಾಣವು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು.

ನಾಚಕರೇ! ನೋಡಿರಿ. ವಿಶ್ವಾಸ, ಗಣಿತಗಳು ಹೊಸದಾದುದೊಂದು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದಾಗಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯು ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದ ಯಾರೂ ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅದು ತಿರುಗಿ ೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ಬರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವರು.

R. V. B.
Dharwar,

ಅಬಲಾದೌರ್ಜನ್ಯ (ಉತ್ತರಾರ್ಧ)

* (ಸಂಪುಟ ೨ ಸಂಚಿಕೆ ೨-೨೦ನಿಂದ ಮುಂದೆ ನೋಡು)

ಅಬಲಾದೌರ್ಜನ್ಯ ನಿರೂಪಣಾಲೇಖನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ ಮಾನವನನ್ನು ಕೊಲೆ, ಆ ಬಳಿಕ, 1. ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳಾದ ಆಲಸ್ಯಾದಿಗಳ ಅಲಂಭ್ಯತೆಗಳು; 2. ಆತ್ಮನಿಷ್ಠೆ-ವಾಸನಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಾರವಾದ ವಿದ್ಯಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ದುರವಶ್ಯಕತೆ; 3. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಜನರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಈರ್ಷ್ಯಾಸೂಯೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳೂ; 4. ಸ್ವಕೀಯರ ಮೇಲಿಂಟಾದ ಈರ್ಷ್ಯಾಸೂಯೆಗಳೆಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ; 5. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಪುರುಷರ ಉಪೇಕ್ಷೆಯೇ ಕಾರಣ; 6. ಅಶಿಕ್ಷೆಯ ಅಲಂಭ್ಯತೆಗಳು—ಎಂದಿಗೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ವಿವರವಾಗಿಯೂ ವಿವೇಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಅವುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ವಿಚಾರ ಪರರಾದ ಭಾತೃ ಜಾಂಧನರೇ!

ಅಬಲಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯವಾದದ ಭೀಕರ ರೋಗಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮವರ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಅತಿಕ್ಷೇಗಳೇ ಮೂಲ ಹೇತುವೆಂದೂ ಅದರಿಂದಾಗುವ

ಪರಿಣಾಮವೆಂತದಂದೂ ಹಿಂದೆ ನಿವೇದಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಬೀಗಿ ಬಿಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನಾವಿ(?)ಯರನ್ನೂ ಇನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಅಂತವರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅಭಿಮಾನಪರರಾಗಿ ವಿವೇಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಾದರೂ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾದುದೂ ಮತ್ತು ಎಳೆಯರಾಗಿರುವ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಸಂಶಿಕ್ಷಿತೆಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದೂ ನಿಮ್ಮವರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿರುವುದು. ಆದರೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಕಠಿಣ ತಬ್ಬಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದಿರಬಹುದಾದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಹೇಗೆ? ಹಾಗೆ ಕೋಪಿಸುವವರೂ ಇರುವರಾದರೆ ಅಂತವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸನಿಹೆಯ ನಿವೇದನವಿಷ್ಟೆ!

ಭಾತೃ ವರ್ಗೀಯರೇ!

ನಿಮ್ಮ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ—ಅಶ್ರಿತವರ್ಗಕ್ಕೆ—ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಗೌರವ, ದಯೆ, ಕನಿಕರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಬರುವವರಾಗಿರುವ ಆ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸಿ ನುಂಗುವ ಈ ಭಯಂಕರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ರೋಗವನ್ನು ನೀವು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ

* ನಂದಿನಿಯ ಎರಡನೇ ವರ್ಷದ ೫-೬ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ೨-೯ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಸ್ವಕಾಥಾವಂದಿಯೂ ಕಾರಣಕರ್ತೃಗಳ ದಿವ್ಯದಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಶೀಖನವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಡೆಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಭಾತೃವರ್ಗೀಯರ ಸಲಹೆಗಳೂ ದೇಶೀಯ ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಯುಂಟಾದ ಈ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿಸುವಾಗ ಕ್ರೌಂಟಿಸಿರುವೆವು. ಅನುಕೂಲವಾದರೆ ಇದನ್ನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಣದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿರುವೆವು. (ಸಂ. ನಂದಿನಿ.)

ದಿಂದಲೂ ನಿವಾರಣವಾದಿ ಅವರನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಈ ವಿಚಾರವು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಡವೇ? ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆ ನಿನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಕೋರುವವರಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೀಗೆಲೇ ಅಲಸರಾಗದಿರಿ? ಜಾಗೃತವಾದಿರಿ, ಅದಷ್ಟು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಪರರಾಗಿರಿ. ಬಲಿತುಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತರಗಳಿಂದ, ಬಲವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಿಂದ ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ತಗ್ಗಿಸಿ! ಬಲಿಯದಿರುವುದನ್ನು ವಿತರಣೆಯಿಂದ ಹದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ! ಎಳೆಯದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮವರ ಮುಂದಿನ ಉಸ್ತುವಾರಿಗಾಗಿ ಸಾಧನವಾಗುವಂತೆ ಸಂಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ! ವಿಳಂಬಿಸದೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ. ”

ಸುದ್ದವರೆ!

ನಿನ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಚಿಕಿತ್ಸಾಕ್ರಮವು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲೀರೇ?—ವಿಚಾರವಾಡಿರುವೀರೇ? ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ-ಹಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ, ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಟ್ಟು ತಂದೆಯಾದವನು, ಅವನುಬಿದ್ದರೆ ತಂದೆಗೆ ತಂದೆ, ಕಿರಿಯತಂದೆ, ಅಣ್ಣ, ಅನಾಥಿಯರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟ ಪಾಲಕರು, ಅಥವಾಗುರು, ಇವರು ಆಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಅವರದಿಂದ ಕಂಡು ಪೀಡಿಯು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ನಯ ರೀತಿಯಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಯೆಯನ್ನೂ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಸಂದರ್ಭವೊಂದೊಂದೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನಿವರಿಸುತ್ತ ಬರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಸತ್ಯ ಭೂತವಯೆ, ಗುರುದೈವಭಕ್ತಿ, ವಿಯು ಸಂಪನ್ನತೆ, ಪಾಪಭೀತಿ, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಗಳೆಂಬ ಪಡ್ಡುಗಳನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಪವಿತ್ರ ಚರಿತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರಲಸತೆಯೂ ನಿಚಾರ ವಿನಿರ್ಶಾಚ್ಛಾನವೂ ಸತತೋದ್ಯಮಶೀಲತೆಯೂ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಅಂತರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಸತಿಯರ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವನ್ನು—ಎಂದರೆ, ಪತಿಸೇವೆಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಗೃಹರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಕೋಟಚಕ್ರ, ಗೃಹಿಣೀ ಕರ್ತವ್ಯದ ಸಮಪ್ತಭಾರವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಾಧಿಕೃತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದು.

ಈರೀತಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು, ಸದಸದ್ವಿಚಾರಪರರಾಗಿ ಪರಿಪಕ್ವ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪಂಡಿತರನ್ನಿಸಿದ ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಫಲವು—ಪ್ರಯೋಜನವು, ಸಿದ್ಧಿಯು ಸದ್ಯಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಿಂದ ಆಗುವ

ದೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಾಲಗಣನೈತ್ಯಾದಿಂದಲೇ ಸಂಸರ್ಗದೋಷದಿಂದಲೇ ಅಥವಾ ಸಮಾನವೈಯಸ್ಸುಂಡಿರುವ ಉಪಾಸೀವತ ಬಲಿವಂತಿಗಳ ಹೇಗೆ ಆಗಿ, ನಮ್ಮವರು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಾಗಲು ಶಕ್ತರಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಹುಮಾತುಗಳ ಹೇಳುವಿಕಾಗಿದೆ. ಒಂದನೇಳೆ ನಾವಿರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಬಲಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಾಗಲು ಸಮರ್ಥಿಯರಾದ ಮಾನೀವಣಿಯರು ಇವರಬಹುದಾದರೂ ಬಟ್ಟವೇಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ಬಲಿವಂತಿವೇಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಮರ್ಥಿಯರಾದ ಬುದ್ಧಿಬಲ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಬಾಲಿಕಾನಿವಹವನ್ನೂ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೂ ಸುತ್ತಿತೆವ ರನ್ನೂ ಮಾಡುವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಸಮಪ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರವ್ಯರಲ್ಲದವರು, ಅ ಕಲಿತವರು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಷರವ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಎದು ಮೂರು ಪಂಡಿಗಳನ್ನು ಪರ್ವಿಡಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸಿದರೆ, ವಂದಲನೆಯವರು,—ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷರವ್ಯರಲ್ಲದವರು, ಆಚಾರಪರರೂ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ (ಪದುಪಿಲ್ಲದೆ) ದುಡಿಯತಕ್ಕವರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವರೂ ಆಗುವರು. (ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಮೌಢ್ಯಚಾರದೊಡನೆ ಮೂರ್ಖತನ, ಕ್ರೂರವ್ಯಭಾವ, ಕಲಹಪ್ರಿಯತೆ, ಪರಪ್ರೀಯೋದಸಹಿಷ್ಣುತೆ—ಎಂದೇ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಂಟಕಕಾರಿಣಿಯರೂ ಕೆಲವೆಂಬುದಾದರೂ ಅವರ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂಥವೆಂದಾಗುವ ಅನರ್ಥಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ನಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದರೆ ಇಂಥವರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕೇರಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ರವ ಇತರರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರವು) ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಲಿಕಾನಿವಹವು ಪಡೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣವೆಷ್ಟರಮಟ್ಟಿನದೆಂದರೆ ತಕ್ಕವಟ್ಟಿಗೆ ಮನಗೊಳಿಸುವುದು, ಕಷ್ಟಕೋಲಿಬೆಲೆಗಳನ್ನೆ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕ್ರಮವೊಂದು ಮಾಡುವೇ ಇಷ್ಟವೆಂದಲೇ ಎಂದರೆ ದುಡಿ ಪ್ರಮಾಣವು ಬಂದವಾಕ್ರದಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣಗಳೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಾದ, ಸತೀನಾಮ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದಂತಾಗಬೇಕು. ದುಡಿತಿಗೆ ತತ್ಪಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಕುಶಲತೆ, ಸಹನಶೀಲತೆ, ನ್ಯಾಯ ವಿಚಕ್ಷಣತೆಗಳೂ, ಗೃಹಿಣಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಅಶ್ರಿತರ—ಅನಾಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು,—ಎಂಬ ವಿತರಣೆ, ತಾರತಮ್ಯಜ್ಞಾನ, ಮರ್ಯಾದೆ

ಬೀಕು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರು, ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ನಡೆನುಡಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯ ವಿಟ್ಟಿರುವರು. ನಡೆ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಕಾಲವು ಅದೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಆಡುವ ಮತ್ತು ಮಾಡುವ ಭಾಷಣ, ಆಡರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತಾವೂ ಅವಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅದನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ, ಹುಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರವು ಬಲವಾಗಿಬೀರಲಿರುವುದೋ ಅದೇ ಅವರು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಂದರ್ಭವೊಂದಿಗಿಂತಲೂ ಅದೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರವು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಸದಾಚಾರಿಗಳಾಗಲು ಸಹಕಾರವಾಗುವುದು; ಕೆಟ್ಟದಾಗಿದ್ದರೆ—ಎನಗುವುದೆಂದೆ. ಹೇಳತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರವಿಚಾರಗಳಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಆಚರಣೆಗಳೂ ಗುಣ—ದೋಷಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವುಳ್ಳದಾಗುತ್ತದೆ. ದೋಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಆವೃತವುಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅದು, ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತಿರುಗುವುದೋ ಯಾವಮಾನವ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದೋ ಹೇಳಬಹುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಬಾಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬಹು ಉತ್ತರವಾದಿತ್ತುವುಳ್ಳದೆಂದೂ ಜಾಗರಣಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂತದಂದೂ ನಾವು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆವು.

ಇಂತಹ ಜಾಗರಣಕತೆ, ಉತ್ತರವಾದಿತ್ತು—(ಇವಾಬ್ಬರಿಂದ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ತೆಗೆಸರೆ ತಲೆಯಮೇಲೆಯೇ ಹೊರಿಸಿ, ತಾವು ತಬಸ್ಸರಾಗಿರುವುದು ಪುರುಷರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದೂ ಈ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ (ಎಂದರೆ ಕಾಲವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಳೆದು ಹೋದವೂ ತಡೆದಿಡಿದಾಗ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ—) ಪುರುಷರ ವಿಚಾರಣಾಶಕ್ತಿ—ಪ್ರಯತ್ನ—ಪ್ರಯಾಸ, ಸಾಹಸಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ದೃಢತರವಾಗಿಯೂ ಅವಿರಾಮವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವವೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಂಟಾಗುವುದೆಂದೂ ಅದನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವರೆಗೆ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಮುಭಾವದಿಂದ ನಿರೀದಿಸುವೆವು.

ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಪುರುಷ ಬಾಂಧವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂತದಂದೆಂದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲಿಕಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಭಾಗವೆಷ್ಟೆಂದರೆ,

೧. ಸ್ವ ಹೇಳತಕ್ಕುದಿದೆ. ಬಾಲೆಯರ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಂತಿವೆ, ಅವರ ಗುಣಗಳು ಹೇಗಿವೆ—ಎಂಬವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಯಾವತರದ ಪಾಠವು ಕಲಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಎಂಬವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರು ಕೇವಲ ಆಟ ಪಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಲಂಕಾರ-ಆಡಂಬರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಕಳೆಯುವಂತಿದ್ದರೆ, ಹಿರಿಯರ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿ ಕೊಡದೆ, ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಇದಿರಾಡುವ ಮತ್ತು ಚಂಡಿತನದಿಂದ ಹೋರಾಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಆ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಮುಂದೆ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುವುದು. ಎಂದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ರಕ್ಷಣ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೇ ಸೇರಿದುವೆಂದೂ ತಮಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವೊಂದೇ ಸಾಕಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳಬಹುದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, “ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ತಾನೇ ದೊರೆಯುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಆತನೊಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರಲಿ. ಪಾಪ, ಸ್ವಲ್ಪಾವಧಿಯ ಕಳೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದವು ಹೋಗುವವರಾಗಿರುವ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನಾವೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡ ಸಡಿಲವು ದೀಕೆ?” ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು “ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಉತ್ತರವಾದಿಗಳಾಗುವ ಹುಡುಗರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮೂರು ತರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೆಂಗಸರ ವಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೃಹಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹ, ವಿನಯ-ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಇವುಗಳ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಇವರ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು; ಉಳಿದ ನಾರಾನಾರ ವಿಚಾರ, ಆತ್ಮನೋಡಿ, ಭಗವತ್ಸ್ಮರಣವ ಧ್ಯಾನ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ ಭಾಷ, ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ ಇ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಹಸ್ಯ ತತ್ವಗಳ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ-ಇಷ್ಟೂ ಅವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದು ಪರಿಪಕ್ವಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷರ ಹಿತೋಪದೇಶದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಸಾಕಾಗಿರುವುದೆಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತರೆ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪವನ್ನು ತಂದು ಕೊಂಡವರಾಗುವುದೆಂದೂ ಕಡೆಗಿರಲಿ, ಆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರ ಮುಂದಿನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ತಾವೇ ವಿಘಾತಕರಾದಂತಹ ವಂಚಕರೆನಿಸುವರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವರು; ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಷ್ಟಪಡುವುದು

ಇದ್ದೀ ಇದೆ, ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗಾದರೂ ಅಡ್ಡಿಕೊಂಡಿರಲಿ.' ಹೀಗೆಂದು ಅವರನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಮನಬಂದಂತೆ ಅಡಲುವಿಟ್ಟಿರೆ, ನಯ, ಭಯಗಳೇನೊಂದನ್ನೂ ತಿಳಿಯದೆ, ಕಷ್ಟ-ಕ್ಲೇಶಗಳ, ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳ ಸ್ವಭಾವ-ಕಾರಣಗಳನ್ನರಿಯದೆ, ಕೊಬ್ಬಿದ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಬಿಳಿದ ಅಡುಗೆಯಿರು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಳೊಡಲೆ, ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ಮನೆಗೆಲಸಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಅವರು ತಾಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಅ ಹೊರೆಯನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ, ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿವೇಚನೆಯ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕು? ಹೊರೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯಾಸ-ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಅಲ್ಲಿ ಅವರೇನುಮಾಡಬಹುದು? 'ತಾವು ತವರ್ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಿಳಿದವು, ಹಾಗೆ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ನಾವಿಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಂಡವರಲ್ಲ' ಎಂದು ತವರ್ಮನೆಯ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ದೋಷಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ, ದೂಷಿಸಿ, ಮನಬಂದಂತೆ ಬಯ್ಯುತ್ತ-ಉಬ್ಬಿ ಸವಟ್ಟು, ಕ್ಲೇಶಪಡುವುದೂ ಹೀಗಲ್ಲವೆ-ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರು ಬಡತನದಲ್ಲಿದ್ದರಂತೂ ಇವರ ದಾಂಧಲೆಯನ್ನು ಅವರು ತಡೆಯುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರು ಇಂತಹ ಬರಬುತನ, ದುರಭಿಮಾನ, ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಮೈಮುರಿದು ಕೆಲವನಾಡುವ ನಿಯಮವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಸೊಸೆಯರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ನಿಷ್ಕುಲಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಇವರಿಗಾಗುವ ಕೋಪ-ತಾಪಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವದಕ್ಕಾದರೂ ಆದೀತೆ ?

ಇಂತಹ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದವರಿಗಾಗಲಿ, ಮನೆಗೆ ತಂದವರಿಗಾಗಲಿ, ಯಾವತರದ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳೆಂಟಾಗಬಹುದು? ವಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಜ್ಞಾನವೂ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ, ಸ್ವಧರ್ಮ, ಧೈರ್ಯಗಳ ವಿವೇಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ದುರಭಿಮಾನಾಂಧತೆಯಿಂದಾ ವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಪ್ರೇಮ, ಅದರ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕೋಮಲತೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ಮೂರ್ಖ ಸ್ವಭಾವದ ಕಠಿಣ ಹೃದಯರಾದ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನಗಳ ಅನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು? ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸವಾಜ, ಧರ್ಮ, ದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಂತಿರುವ ಆತೆಯಿಂದ ವಿವಾಹಿತರಾಗುವ ಪುರುಷರಿಗೆ, ಅವರ

ನಿರೀಕ್ಷಾಭಂಗವಾದರೆ, ಏನಾಗಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷ ಬಾಂಧವರೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರು-ಎಂದರೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷರು, ಕೇವಲ ಕ್ಷಮಾಗುಣದಿಂದ ಅವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದರೂ-ಇತರರಿಂದ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಅಭಿಮಾನವತಿಯರಾದ ಹೆಂಗಸರು ತಾವಾದರೂ ಮನಸ್ಸವಾಧಾನದಿಂದಿರುವರೋ-ಎಂದರೆ, ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಾರದು. ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣರಾರು? ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತತ್ವಗಳ ಚಡಿಗೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡದೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಬಿಳಿಸಿದಂಥ ಹಿರಿಯರೇ ಅಹುದಲ್ಲವೆ?

ಇನ್ನು, 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಉತ್ತರವಾದಿಗಳಾಗುವ ಗಂಡುಹುಡುಗರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯವು,' ಎಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳುವದೇನು? ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥದೃಷ್ಟಿಗಳಾದ ಇವರು ನಮ್ಮ ನಿವೇದನದ ಚಡಿಗೆ ಕಿವಿಯಿನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯುವು. ಅದರೂ ಅದನ್ನು ಹೇಳದೆ ಬಿಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಲಕ್ಷಕೊಡಿದೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನಿವೇದಿಸುವೆವು. ಗಂಡುಹುಡುಗರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಪಕ್ಷವಾತ ಮಾಡಿದ ದೋಷ, ಅವರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗುವುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ತಮಗೆ ಶೋಷಕರೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಆಗುವರೆಂಬ ಆಶೆ, ಇವೆರಡಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. 'ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯರಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ' ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೂ ಹೊಕ್ಕುಮನೆಗೂ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಸುನಿರೀತಿಯಾದ ಪುತ್ರಿಯಿಂದ ಉಭಯ ಕುಲಗಳೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುವೆಂದೂ ಅಂತರಿಂದ ಸವಾಜವೂ ಧರ್ಮವೂ ದೇಶವೂ ಏಳಿಗೆಗೆ ಬರುವಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೇಳುವರು; ಅವಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಭಗಿನಿಯರ ಸದ್ವರ್ತನಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಲೋಕೋಪಕೃತಿಯುಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಅವರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯರಾಗಿ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಹೆತ್ತವರಿಗಾಗುವ ಅನಂದವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು? ಅಂಧವರನ್ನು ವಧುವಾಗಿ ಪಡೆದ ಅತ್ತೆಯಮನೆಯವರು, ಅವರಿಂದಾಗುವ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತರಾದ ಅವಧುವಿನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರ ಅವ್ಯಾಜವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬಹುದು? ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ; ಅಂಥ ನಾರೀಮಣಿಯಿಂದಾಗುವ ಲೋಕಹಿತಕಾರ್ಯಗಳ ಪುಣ್ಯಾಂಶವು ಅವರನ್ನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವರ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರಿಗೂ ಲಭಿಸದೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ 'ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತಗುಣಾಪುತ್ರೀ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನವಿರುವುದು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಅಶಿಕ್ಷಿತೆಯರಾಗಿ ಮಾಡಿ ದಿಟ್ಟರೆ, ಹಿರಿಯರು ತೋರುವ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಜ್ಞಾನಾಭಿಮಾನಾಂಧತೆಯಿಂದ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ದುರಾಗ್ರತ, ಕಪಟ, ವಂಚನೆ, ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮನಸ್ತಾಪಗಳೆಲ್ಲವರಾಗುವುದರಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ, ಕೇವಲ ಲಾಲನೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗುವ ಹಾನಿಗಳಿಗೂ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ನಷ್ಟ, ನಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು. ಎಂದರೆ, ಗಂಡುಹುಡುಗರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನವನೆಯಿಂದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದವೆಂದು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಸುಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ—ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನ ಮಾತ್ರಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಹೆಂಗಸರ ಸುಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೂ—ಎಂದರೆ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ವನಸ್ಸು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದಿಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆ.

ಆದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಸನೀಯರಾದ ಭ್ರಾತೃ-ಬಾಂಧವರೇ! ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಶೋಷಣವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಾಲೆಯರ ಸುಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷಕೊಡಿ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ಸ್ತೋತ್ರವಾಚನವನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಕಲಿಸಿ; ಅವರ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿ; ಸುಳ್ಳು, ಕಳ್ಳತನ, ಹಟ, ಹೋರಾಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಂದೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುವ ಅವಾಯಗಳನ್ನೂ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ವಿಷಯಕವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನೂ ಅವಕಾಶವಾದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ಬೋಧಿಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ. ಸದ್ವರ್ತನದಿಂದಾಗುವ ಸುಖ—ಸಂಪಲ್ಲಾಭಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣವರ್ತವಾಗಿ ನಿವರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇ

ಷ ಅದರವುಂಟಾಗಿ, ಅವರು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣ, ಸಾಧ್ಯವರ್ತನದ ನಿಯಮ, ಸತೀಧರ್ಮ, ಸ್ತ್ರೀಕರ್ತವ್ಯ, ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯ-ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ. ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ನಿವೃತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಎಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವ್ಯಥಾಭಿಮಾನ, ಶರತೆ, ಹಟ-ಇವುಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿವೃತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಬಾಲೆಯರಿಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿವೇಕವೂ ತಾವುಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಬುದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿ, ತಮ್ಮ ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಭ್ರಾತೃಗಳು, ತಮ್ಮವರ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೇ ಅವನತಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ತಾವು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಉನ್ನತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವಂತೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ದೋಷವೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು.

(ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅವಶ್ಯಧರ್ಮ)



ಅವಿಭಾಗ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನೇ ಸುಗುಪ್ತಿಯಿಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಪವಾದದ ಭಯಂಕರ ರೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಪುರುಷರು ಮುಖ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಈ ವರೆಗೆ ನಿವೇದಿಸಲಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಹಾಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಧರ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವತಿಯರಾದವರು ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿಬಹುದು; ತಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದುದನ್ನು ಇವರು ಹೇಳುವರೆನಿಸಿ ಅಕ್ಷೇಪಿಸಲೂ ಬಹುದು; ಹಾಗಾದರೂ ಅವರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಭಯಪಡುವಷ್ಟು ಭೀರಸ್ವಭಾವವಾಗಲಿ, ಅವರಿಗಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯದುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಂದಿವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಲಿ ನಮಗಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದು ತಿಳಿದೂ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಅನಾಯಗಳಾಗುವಂಥವಿರುವುದರಿಂದ ತಿಳಿದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಿಳಿವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಬಲಗೈಯಂತೆ ಕೆಲಸಕೊಡದಿ, ತಿಳಿ ವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದೂ

ಮಾತ್ರ ನಿರೀದಿಸುವೆವು. ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಚ್ಯ ರಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಃ ಕಷ್ಟ ಕ್ಲೇಶಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮಂದತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದು ಎಷ್ಟೋಕಡೆ ನಿರ್ದರಣೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮೌಢ್ಯ ಮೂರ್ಖತನಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವ ನಾವು-ಎಂದರೆ-ಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ನಾವು,-ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಸಹನಗುಣದಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನೆಲೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳಾವುವು, ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳಾವುವು, ಇವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿ ಅಂಧವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಒಂದೊಂದಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಹೊರದೂಡಿ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಅಂಧಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಲಸ್ಯ, ಉದಾಸೀನ, ದುರಭಿಮಾನ, ಕಾಡುಹರಟೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೂ ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಯೋಭಿವಾನ್ನಿಗಳಾದ ಪುರುಷರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ಮೂಲವನ್ನೇ ಛೇದಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಯಾಸಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆಯೂ ನಮ್ಮ ಅತ್ಯೋನ್ನತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗುವಂತೆಯೂ ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವಲ್ಲವೆ? ಅದು ದರಿಂದ, ನನ್ನ ವಿಶ್ವಸನೀಯ ಸೋದರಿಯರೇ! ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರಿ; ನಾವು ನಿಜವಾದ ಮಾನುಷತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೀಕಾದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀಜನ್ಯಧಾರಣಮಾಡಿದುದರ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ, ನಮಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಯೋಗವು ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೀಗ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈಗ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಮ್ಮವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧ ರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪುರುಷರ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಲಿ, ಧರ್ಮದ ದಶಾಂಗಗಳಾದ, ೧ ವಿವೇಚನೆ ೨ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ, ೩ ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನ, ೪ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ, ೫ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯ ೬ ಸತ್ಯಾನುಸಂಧಾನ, ೭ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ-ಅಥವಾ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಬುದ್ಧಿ, ೮ ಸರ್ವಸಮತಾಭಾವ, ೯ ಅಜಲಭಕ್ತಿ, ೧೦ ಸರ್ವೇಶ್ವರಸೇವಾ:- ಎಂದಿ ಯೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ದರಿಂದ ಈ ದಶವಿಧಯೋಗಗಳ ಗುಣ,

ಸ್ವರೂಪ, ಭಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೆ?

I- ವಿವೇಚನೆ. ವಿವೇಚನೆಯೆಂಬುದೇ ಸದಸದ್ವಿವೇಕ, ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ವಸ್ತುವಿನ ಗುಣ-ದೋಷ, ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಇದು ಮಾನವನ ಜನ್ಮದೊಡನೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬಂದು ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಮಾನವರು ಇದು ಕೆಟ್ಟದೂ, ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದು-ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕೆಟ್ಟದನ್ನು ಬಿಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುವರು. ಆದರೆ, ಜನ್ಮ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಈ ವಿವೇಕ, ವಿವೇಚನೆ,-ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆಯೆಂದೂ ಮತ್ತೆ ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವ, ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಾನವರ ಜನ್ಮ ಸಹಜಗುಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂತಸ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಲ್ಲ-ಅಭ್ಯಾಸ, ಸಾಧನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲದೆ ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಲಿ, ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಗಾಗಲಿ, ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ ಮಾನವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದುರಾಗ್ರಹ, ದುರಭಿಮಾನ, ಉದಾಸೀನ ಆಲಸ್ಯಾದಿಗಳ ದೋಷಗಳು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ವಿಷಮ ಸಂಸರ್ಗದೋಷವನ್ನು ತಡೆದು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲರಿಯದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಲಯಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ಈ ವಿವೇಕವು ಲಯ ಹೊಂದಿದಮೇಲಂತೂ ಆ ಮಾನವರ ಸ್ಥಿತಿ, ವನ್ಯವತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳಾಗುವುದು. ಹಾಗಾಗಲು ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ, ಅವನತಿಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ, ಈ ವಿವೇಕದ ಅಜ್ಞಾತಾವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದವಾದರೆ, ಆಗ ಅದು ಮತ್ತೆ ಹೃತ್ಯೋಶದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಂಚರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮಿದುಳು ಬುದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ವಿಮರ್ಶಮಾಡುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಮಾನವರ ಅತ್ಯೋನ್ನತಿ ಮಾನಸಿಕೋನ್ನತಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಸ್ತಸುಖಕ್ಕೂ ಸಾಧನವೆನಿಸುವುದು.

೨. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ. ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೆಂಬುದೇ ಸಹಸ

ದ್ವಿವೇಶದ ಮೂಲಕ ತನ್ನಿಂದಾಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂದುವ ಪರಿತಾಪ—ಅಥವಾ ಹೃದಯತಲ್ಲಣ. ಇದು ತಲೆದೋರಿತೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಎದೆ ಸಿಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೆಂಬದು ಹೃದಯದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನಿಂದಾದ ಅಪರಾಧಗಳ ಸ್ಮರಣೆ ಬಂದಾಗ ಲೆಲ್ಲಾ ಉರಿಯಾಗುತ್ತಲೂ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಲೂ ದಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು. “ನಾನೇಕೆ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು; ಈ ಅಪರಾಧದ ಫಲಾನುಭವವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಭೋಗಿಸಲಿ?” ಎಂದೂ, ಇಲ್ಲವೆ “ನನಗೆ ಭಗವಂತನು ವಿವೇಕ-ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ನಾನು ಹೀಗೆ ಪಶುವಿನಂತೆ ತಿರುಗಿದೇನೇಕೆ? ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟೆ?” ಎಂದೂ—ಅಥವಾ ‘ಕರಣ ಕಳೇಬರಗಳನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ಅನುಕೂಲವಿದ್ದೂ ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಂದುಂಡು ಮಲಗುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ಏನೊಂದೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ವ್ಯರ್ಥಕಾಲ ಕಳೆದಿನಲ್ಲ—ನನಗಿಂತಲೂ ಮೂರ್ಖನಾರು? ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದುದರ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೇನಾಯಿತು? ಇದನ್ನಾಗಿ ಕಾಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶತ್ರು ಸ್ವರೂಪವಾದ ಆ ಅಲಸ್ಯರೋಗಕ್ಕೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟನೇಕೆ? ದುರ್ಲಭ ಮಾನವ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿಯೂ ದುಷ್ಟವಸ್ತುಮೃಗಕ್ಕೂ ನೀಚವಾಗಿ ಚರಿಸಿದನಲ್ಲ! ನೀತಿಬಾಹಿರನಾದ ನನಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾನುಭವದ ಆಶೆಯನ್ನುಂಟೆ? ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ನನ್ನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶುದ್ಧನಾಗುವೆನು?” ಎಂಬೀ ವಿಧವಾದ ಚಿಂತಾತರಂಗಗಳು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ತಲೆದೋರಿ, ಅದರಿಂದ ತ್ರಿದೋಷ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿವಾದ ಮಾನವರ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ದೋಷವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ತಲೆದೋರದೆ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ ಕೊಂಡರೂ ಪಾಪವಿವೋಚನೆವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪರಾಧವು ಯಾವದೇ ಬಗೆಯದಾಗಲಿ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಅಥವಾ ಪರಿತಾಪವಾಗುವವರೆಗೆ ಅಪರಾಧವು ಕರಗಲಾರದು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸಂತಪ್ತ ಹೃದಯರಾದವರು ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ವರನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಭಗವತ್ಕೃಪಾವಾದತ್ತವಾದ ವಿನೇಕವನ್ನು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ಅದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಕೃತಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಕರೆದರೆಂದು ಆತನು ಇವರಲ್ಲಿ ಕನಿಕರ

ವನ್ನು ತೋರಿಸಿಯೇ ತೋರಿಸುವನು.

3. ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವಯಂಕೃತ ಕರ್ಮಗಳ ವಿವೇಚನೆಯುಂಟಾಗಿ ತನ್ನೊಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನು? ಅವ ಪಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಆತ್ಮ ತೃಪ್ತಿಯಾದೀತು. ಎಂಬಿವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರವುಂಟಾಗಲು, ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ತಾನು ಇಂಥವನು, ತಾನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವಿದು, ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿವು; ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವಿದು, ಎಂಬೀ ವಿಧವಾದ, ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವೂ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಧಿಗಳ ಬೋಧನವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಇದನ್ನೇ ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಿಜಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಾಗದೆ ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ ಸ್ಪೂರ್ತಿಗಳುಂಟಾಗುವವರೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಮಾನುಷತ್ವವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವನನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕಾಗುವದು.

4. ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ.—ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯೆನಿಸುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಲಿ, ಪುರುಷರಾಗಲಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೇನೆಂಬುದನ್ನರಿತು, ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುವರು ಸ್ವಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೆಂದೂ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳೆಂದೂ ಎನ್ನಿಸುವರು. (ಇಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ; ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಚಾರವೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳುವುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ತಮಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಪಾಂಡಿತ್ಯವೇನಿದೆಯೆಂದಾಗಲಿ, ನಮ್ಮ ನೋಡದಿರಬಹುದು, ಪಂಡಿತಂವನ್ನು ನೋಡದಿರಬಹುದು, ಅರ್ಜ್ಜುನನ ಬಹುದು. ಅಂತಹಂಗೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವವರಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಸ್ವಯಂಪ್ರಾಜ್ಞಿಯರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಬಿಜ್ಞಾನುಗಳಾದ ಇತರ ನೋಡದಿರಬಹುದು ಮಾತ್ರವೇ ನಿವೇದಿಸುವೆವು.)

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ತವ್ಯಜ್ಞಾನವುಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಸತಿಯೆನಿಸಬೇಕಾದ ತನಗೆ, ಮಾತಾಪಿತೃ ಗುರುದೈವಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ—ಅರ್ಜ್ಜುನನಾದ—ಪತಿಪ್ರೇಮ, ಅಪ್ರಿತನಾತ್ಮಲ್ಪಾಕ್ಷಮಾ, ಧೈರ್ಯ, ದಯಾ, ಕನಿಕರ, ಶ್ರಮಸಹಿಷ್ಣುತೆ—ವೊಂದಲಾದುವು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಪತಿಯೇ ತನ್ನ ಪರದೈವವಾದುದರಿಂದ ಆತನ ನೇವೆಯೇ ತನಗೆ ಸದಮುನಿತಿ

ಸಾಧನವೆಂದೂ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವೇ ತನ್ನ ಸರ್ತಿ ಧರ್ಮದ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಆತನ ಸುಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ಸುಖ-ಸಂಪದ್ವಿಭವವೆಂದೂ ನಂಬಿ, ಆತನ ಸುಖ, ಸಂತೋಷ-ಸುಪ್ರಸನ್ನತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧರ್ಮವು. ಎಂದರೆ ಪತಿಯ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಸಲಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಆಹಾರ ವಿಹಾರ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವಳು ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಾನು ಸಹ ಭಾಗಿನಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ, ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ನ್ಯೂನತೆಯುಂಟಾಗದಂತೆ ನಿಂತು ಸಕಲ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಿಗೂ ಸಹಕಾರಿಣಿಯಾಗಿದ್ದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಆತನ ಪರಿವಾರವೇ ತನ್ನ ಪರಿವಾರವೆಂದೂ, ಆತನ ಗುರುದೈವವು ತನಗೂ ಪರಮ ಗುರುದೈವವೆಂದೂ, ಆತನ ಭೃತ್ಯ ಪೋಷ್ಯವರ್ಗದವರ ವಿಚಾರಣೆಯಿಲ್ಲವೂ ತನಗೆ ಸೇರಿದುವೆಂದೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖೇದವಾಗದಂತೆ, ಹಿತವೆನಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಆಪ್ಯಾಯನಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಹಿತವೂ ಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಪತಿಯು ಅಗ್ರಹ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ದಂಡಿಸಿದರೂ ತಾನು ಖತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಸಮಯವರಿತು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೂ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದು ವರ್ತಿಸುವುದು ಸತಿಗೆ ಧರ್ಮವು. ಇದರಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ವ್ರತ, ನಿಯಮ, ಉಪವಾಸ ಜಾಗರಣಗಳಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.—ಎಂದು ದೃಢಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಧರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯೆನಿಸುವುದು.

5 ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಅನುಸ್ಮಿಸಲು ಬರುವ ವಿಘ್ನಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗಡೆದೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಬುದ್ಧಿಯ ವಶದಲ್ಲಿರುವುದೇ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಬರುವ ದುಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳ, ಅಥವಾ ಕಷ್ಟ-ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಕ್ಲೇಶಗಳೇ ವೊದಲಾದವುಗಳ ವೇಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಚಿದರಿ, ಧರ್ಮದಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಸಡಿಲಮಾಡುವುದು. ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಮೇಲಿನ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಸಾಹಸ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯಿಂದ ಜಯಿಸಿ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ತರದಿಂದ ಗೌಣಿಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದಲೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬರುವುದು. ಯಾವದೇ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾ

ದರೂ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು.

6 ಸತ್ಯಾನುಸಂಧಾನ. ಅನ್ಯತೆ-ವಂಚನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಿಜನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದೇ ಸತ್ಯಾನುಸಂಧಾನವೆನಿಸುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ತತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ಶುದ್ಧಭಾವನೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ, ಕಾಯಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ವಾಚಿಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಜನಿಷ್ಠೆ-ಎಂದರೆ ಕುಟಲನಟನೆ, ವಂಚನೆ, ಅನ್ಯತಭಾಷಣಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ತ್ರಿಕರಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ನಿಜವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವುದು ಸತ್ಯುರುಷರ-ಸದ್ವ್ಯಾವಾಸನೆಯಾಗಿಗಳ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣವೆಂದೂ ಸತ್ಯವೇ ನಿತ್ಯಸುಖಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಾನವೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ಅದರಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಈ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಇದು,- 'ಅನ್ಯತವನ್ನು ಮೊದಲು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು; ಎಂದರೆ, ಸುಳ್ಳೆಂಬ ಮುಳ್ಳು ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡುವಂತೆ-ತಗಲುವಂತೆ-ಎಂದಿಗೂ ಅವಕಾಶಕೊಡಬಾರದು, ಈ ಮುಳ್ಳುನಾಲಿಗೆಗೆ ತಗಲಿದರೆ, ನಾಲಿಗೆಯು ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದು. 'ನಾಲಿಗೆಗೆ ನರವಿಲ್ಲ.' ಎಂದರೆ ನರಕ್ಕೆ ಹೇತುಗಳಾದ ದುರ್ವಿಷಯಗಳ ಲೇಪನವಿಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದೇ ಇದರ ಲಕ್ಷಣವು.' ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಮರೆತು, 'ನರವಿಲ್ಲದ ನಾಲಿಗೆ ನೂರೊಂಟುಕಡೆಗೂ ತಿರುಗುವದಿಲ್ಲ' ಅಪಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳೆಂಬ ಮುಳ್ಳು ತಗಲಲು ಎಡೆಗೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಮುಳ್ಳಿನ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ವಂಚನೆಯೆಂಬ ಕೀವು ತುಂಬಿ, ಕುಟಲನಟನೆಯೆಂಬ ಯಾತನೆಯು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಇವು ಮೂರೂ ಮೂರು ಮಹಾಗ್ರಹಗಳಂತೆ ಮೇಲಿನ ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುವು. (ಇವುಗಳ ಪ್ರತಾಪವೆಂತಹದೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ವ್ಯೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿರುವುದರಿಂದಿಲ್ಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ) ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕೆಟ್ಟಜಾತಿಯ ಮುಳ್ಳು ನಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಇದೇನಾದರೂ ತಗಲಿದರೂ ಕೀವು ತುಂಬುವ ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತಕ್ರಿಯೆಂಬ ಸೂಚಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದೂ, ಈ ಸತ್ಯಾನುಸಂಧಾನದ ಕಾರ್ಯವು.

7 ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ. — ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಕೇವಲ ಐಹಿಕಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಸ್ವಶರೀರಾಭಿಮಾನವೇ ಪ್ರಧಾನಗುಣವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದು ಸ್ವಾರ್ಥವೆನಿಸುವುದು. ಶರೀರಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎಣಿಸಿದ ಆತ್ಮಸಮಾಧಾನವನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖದಕಳೆಗೆ

ವಿಶೇಷವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಡುವುದು, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಡುವುದು. ಇಂತಹ ಪರವಾರ್ಥಜ್ಞಾನವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. - ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅರು ಅಂಗಗಳೂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಮೇಲೆ ಇದರ ಲಾಭವಾಗುವುದು ಸುಲಭ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ದುರ್ಲಭ; ಏಕೆಂದರೆ, 'ನಾನು, ನನ್ನದು, ಇದು ನನಗಾಗಿ, ಇವರು ಕೇವಲ ನನ್ನವರೇ! ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿ ನಾನೇ,' ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುವು. ಇವುಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಾಧಿಪಾನವು ಇದೇ ಇರುವುದು. 'ಈ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರಗಳ ಸ್ವಾರ್ಥಭಾವನೆ ಇದರವರೆಗೂ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ನಾನಾರು, ಎಲ್ಲಿಯವನು. ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ? ಕರೆತಂದವರಾರು? ಏತಕ್ಕಾಗಿ-ನನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು?' ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಂಟಾದಲ್ಲದೆ ಪರವಾರ್ಥ ತತ್ವ ಬೋಧೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಅದು ಆಗದೆ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಮಾತೆಲ್ಲಿ?) ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿಂದ 'ನಾನು ಪರವಾತ್ಮನ ಕಿಂಕರನು, ಆತನ ಕಟ್ಟಳೆಯಂತೆ ಈ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿರುವೆನು. ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾದಸರೂಪವಾದ ಆತನ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಂದಲೇ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಿಂತಿರುವೆನು. ಅವನ ಕಿಂಕರನಾದ ನನಗೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಆತನ ಕಿಂಕರರೆಲ್ಲರೂ ಬಂಧುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವರು. ಪರವಾತ್ಮನ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರುವ ಆ ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸೇರಿ ತಕ್ಕಷ್ಟಿಹಿತ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಕರ್ತವ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಯಾದಮೇಲೆ ನನಗಾತನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸುವುದರಿಂದ ಧನ್ಯತೆಯಾಗುವುದು.' ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಇದೇ ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿ. ಈ ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

8 ಸರ್ವಸಮತಾಭಾವ—ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಾರವಾರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಯುತ್ಪನ್ನವಾದಮೇಲೆ, 'ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಪರವಾತ್ಮನು ಇರುವನು. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸರ್ವರೂ ಸಮರಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವರು. ಸರ್ವರೂ ಆತನ ಇಚ್ಛಾಧೀನರಾಗಿ ನಡೆದು ಸುಖಪಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವರು.' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಸರ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಆದರ, ವಿತ್ಯಾಸ, ಗೌರವಗಳನ್ನಿರಿಸಿ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಸರ್ವಸಮತಾಭಾವವೆನಿಸುವುದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಭಾವನಾಶುದ್ಧಿಯುಂಟಾದವರು ತಮಗೆ ಯಾರಾ ದರೂ

ಬಂದುವೇಳೆ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ಅಹಿತವನ್ನು ಕೋರದೆ, ಕೇವಲ ಕ್ಷಮಾಗುಣದಿಂದ ಅವರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯರನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ವಿಹಿತವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಬರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಜವಾದ ಸೌಖ್ಯಾತ್ಮತ್ವ-ಅಥವಾ-ಸೌಹಾರ್ದವುಳ್ಳವರಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಸುವರು

9 ಆಚಲಭಕ್ತಿ. ಮೇಲಿನ ಭಾವನಾಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ, ತನ್ನ ನಿರುಪಮವಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂಚಲವೂ, ಅಕೃತ್ರಿಮವೂ ಅಚ್ಛೇದ್ಯವೂ ಆದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಈ ಪ್ರೇಮವು ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಉಂಟಾದ ಭಕ್ತಿಯು ವೇದವು ತನಗೆ ಜನ್ಮದಾತೆಯಾದ ಜನನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಮಾತೃಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಮಾತೆಗೂ ಮಿಗಿಲಾದ ವಸ್ತುವು ಮತ್ತೆಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಸಮಸ್ತದೈವಕ್ಕೂ ಮಾತೆಯೇ ಪೂಜ್ಯವೆಂಬ ಅನನ್ಯಭಾವವು ಅವರಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ 'ಸಮಸ್ತ ಋಣಗಳನ್ನೂ ತೀರಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಜನ್ಮದಾತೆಯಾದ ಮಾತೃವಿನ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು.' ಎಂಬ ವಿಚಾರವುಂಟಾಗಿ, ಮಾತೆಗೆ ಹಿತವಾಗುವ, ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವಾಗುವ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು, ಉತ್ಸಾಹ ಹೊಂದುವರು. ಮಾತೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಹಿತವಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಆದರಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ನಡೆಯುವರು. ಮೊದಲು ಕೇವಲ ಜನ್ಮದಾತೆಯ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಭಕ್ತಿಯು ಆಬಳಿಕ ದೇಶವಾತೆಯ ಕಡೆಗೂ ತಿರುಗುವುದು. ಅದರಿಂದ ಜನ್ಮದಾತೆಯಂತೆಯೇ ದೇಶವಾತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ದೇಶವಾತೆಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶೀಯರನ್ನು ಸ್ವಕೀಯ, ಸೋದರಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗಿ, ಅವರೊಡನೆ ಸೇರಿ, ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದಲೂ ಶಾಂತಭಾವದಿಂದಲೂ, ಐಕಮತ್ಯದಿಂದಲೂ ದೇಶಹಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಇದು ಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತೃತ್ವದ ದಯಾರಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ, ಆ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಲು ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದುವುದು.

10 ಸರ್ವೇಶ್ವರಸೇವಾ—ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿ ಪರವಶತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನ ಗುಣಾನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನೈತೃವಾಗಿ ರುವುದು. ಆಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವದ್ಗುಣ ಕಥನ, ರೂಪಚಿಂತನ, ಮಹಿ

ಮಾ ವರ್ಣನ, ಚರಿತ್ರಶ್ರವಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಿರತಿ ಶಯವಾದ, ವಿನಯವು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಗೋಚರಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸಂಭಾವಿಸುತ್ತ ನಿತ್ಯ ಮುಕ್ತನಂತೆ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವಂತಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೇ ಸಿದ್ಧಿಪುರುಷರು, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೇತ್ತರು. ಮತ್ತು ಪರತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಯೋಗಿಗಳು! ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಮತ್ತಾವ ಕಾಮನೆಯೂ ಇರಲಾರದು. ಸ್ವರ್ಗಾದಿಸುಖಗಳು ಕೂಡ ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ ಇವರಿಗೆ ಆನಂದ-ಉತ್ಸಾಹಾಭಿವರ್ಧಕಗಳಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಗೋಚರಿಸುವಂತಾಗುವುದರಿಂದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸುಖಾನುಭವಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸಿದ್ಧಿಪುರುಷರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಆನಂತ ಪ್ರಣಾಮಗಳು!

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹತ್ತುವಿಧ ಯೋಗಗಳಿಗೂ ಆಧಾರವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನಾವು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕು. ವಿದ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಓದು ಬರಹ ಮಾತ್ರವಲ್ಲವೆಂದೂ ಕುಶಲಕಲೆಗಳನ್ನು ದೋಧಿಸುವ ಪುಸ್ತಕ ಪಠನದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಸ್ವರೂಪ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಿವೇಕ-ಪ್ರಜ್ಞೆ-ವೇ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಈ ವಿವೇಕ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಕ್ಷಿಣ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಕ್ರಮವೆಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿರುವುದು. ದೇಶಭಕ್ತರಾದ ನಮ್ಮ ಬಾಂಧವರು ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ಸೋದರಿಯರ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವರಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನವು ಕ್ರಮಪಡದೆ ಫಲರೂಪಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ, ಅನೇಕ ಅಭ್ಯಂತರಗಳಿಂದ ಕೆಟ್ಟಹೋಗುತ್ತಲಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರು, ಕೋಮಲ ಹೃದಯರಾದ, ಪ್ರಜ್ಞಾವತಿಯರಾದ-ಅರ್ಥನಾರೀಮಣಿಯರು, ಇನ್ನಾದರೂ ತಮ್ಮ ಇತರ ಸೋದರಿಯರ ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಅವರ ಈವರೆಗಿನ ಅಜ್ಞಾನಾಭಿವಾಧಿಗಳಿಂದ ದೇಶಮಾತೆಗೆ ಆಗಿರುವ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ವಾಕ್ಯಮುಣವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದು ಧರ್ಮವು.

ನಮ್ಮ ವರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದಾದ ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಯ ದುಸ್ಥಿತಿ.



ನಮ್ಮ ವರ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದುರ್ದಶೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ-ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆವು. ಆದರೆ, ನಾವು ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರವೇನು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೌರ್ಜನ್ಯವೆಂತಹದು? ನಮ್ಮಿಂದ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿರುವುದು ಗರ್ವತಿಯು ತಾನೇ ಅದಾವುದು? ಏನಾದರೂ-ಇಲ್ಲದುದೊಂದು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಲೆರಿಗೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅಲ್ಲದ-ಸಲ್ಲದ ಕೆಲಸವಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಜ್ಜೀಪಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸರಿಸಿ ಹೇಳಿದರೆ ಆಗಲಾದರೂ ಶಾಂತರಾಗುವರೋ-ಅಥವಾ ಮತ್ತೂ “ಕಂಡುದನಾಡಿದರೆ ಕೆಂಡದಂತಾಗುವರು” ಎಂಬಂತೆ ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಶಪಿಸುವರೋ ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ಹಾಗೆ ಬಂದವೇಳೆ ಅವರು ಶಪಿಸುವರಾದರೂ ಅದೇ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ವೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಿಯಸೋದರಿಯರೇ! ನೋಡಿರಿ, ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಗೆ ಸಹಜ ಶೋಭಾರಾಶಿಯೆನಿಸುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೆಂದು ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರುವ, ವಿನಯ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಮೂರ್ಛುರ್ಮ, ಕ್ಷಮಾ, ಶ್ರಮಸಹಿಸ್ಥತಾ, ಕರ್ಮಕ್ಷಮತಾ, ಮೊದಲಾದ ಕೋಮಲ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವುವು! ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಗುಣಗಳೂ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಏಕತ್ರ ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುವೇ! ಒಬ್ಬ ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಣವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಣವು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಲ್ಲಿರುವುದು-ಹಾಗೆ, ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಗುಣಗಳಿಗೂ ಅಧಕವಾದ ಕೋಮಲಗುಣಗಳುಳವರು ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಚಾರವಾದ ಅಪವಾದಗಳು ಇಷ್ಟು ಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವೆ? ಪತಿ-ಪುತ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಇನರಿಗೆ ಆದರೋಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಆಶ್ರಿತನಾಧರನ್ನೂ ಕೇವಲ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮವು ಈಗ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬಹುದು? ಕೈಹಿಡಿದ, ತಮಗಾಗಿದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಡನ ಹಿತಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಲಸರಾಗಿಯೂ, ಉದಾಸೀನವನ್ನು ತೋರುತ್ತಲೂ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಆಗ್ರಹ, ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ನೌಜನ್ಯವಿನ್ಯಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗಿರಬಹುದು? ಒಡಹುಟ್ಟಿ

ದವರಲ್ಲಿಯೇ ಅಸಹನೆಯುಳ್ಳವರಾಗುವ ನಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯುಂಟೆ? ಒಡಲೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ— ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಜ್ಞುತರಾಗಿರುವವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಾದ ನೊನೆಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಹೇಳಲಾದೀತೆ? ಅತ್ತಿಗೆ, ನಾದಿನಿ, ಹಿರಗತ್ತಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಂತೂ ನಮ್ಮವರ ಸೌಜನ್ಯವೆಷ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸವತ್ಸೀಪುತ್ರ—ವೃತ್ತಿಯರಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕಟಾಕ್ಷವೇ ಸರಿ! ನಮ್ಮ ದೇಹ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದ ಅವಯವಗಳಂತೆ ನಮಗೆ ಸೇರಿ ದವರನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದಿರುವ ನಾವು, ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನಾಗಲೀ ಸವಾಜವನ್ನಾಗಲಿ, ಸರಿ, ಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆ? ತಾಯಿಯರೇ! ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿರಿ! ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ, ನಮ್ಮವರ ಮಾತೃರ್ವದರ್ಶನ ಹೆಚ್ಚತಕ್ಕವರಾಗಲಿ, ದುರಾಗ್ರಹ—ದುರಭಿಮಾನ, ನಿರ್ಬಂಧನೆ, ನಿರ್ಭಯತೆ—ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳೇ ಕೇಳಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ಕೆಲವು ಹೋಗುತ್ತಲಿವೆ. ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದುರ್ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಆ ಕೂಡಲೇ, “ಹಾಳು ಹೊಗೆಸಡು ಕೆಟ್ಟ ಜಾತಿಯವರು. ದುರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ತವರ್ಮನೆ.” ಎಂದು ದೋಷಾರೋಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇನಿಲ್ಲಾ ಬರುವುದು. ಹೀಗಾಯಿತೇಕೆ? ನಾವು ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯವರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲ್ಲವೇ—ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಸಿಡಿಲುಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುವು? ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ದೇಹಧರ್ಮ—ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ಅಚಾರವಿಚಾರಗಳಾವುವೆಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ, ಅಂತಹ ಅನೀತಿಗಳಾದ—ಅಹಿತಕಾರಿಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನಮ್ಮವರಾರೂ ಮಾಡದಂತೆ ಐಕಮತ್ಯದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಮಾಡಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಶೀಲವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಸೇತುಬೆಟ್ಟ ಕಲಹ, ಪೀಡೆ, ಕೊಲೆ, ವಂಚನೆ, ಅತ್ಯಪ್ರೀತಿ, ಹಾಡಾಕಾರಿಗಳು ಇಷ್ಟುಪರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶವಾತೆಯನ್ನು ಅಂತಃಕಾಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವಂತೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತೆ? ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣರಾರು? ಯಾರ ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ದೇಶವಾತೆಯು ಕಣ್ಮರಗಿರುವಳು? ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲ, ಕಾರಣರು ನಾವೇ! ನಮ್ಮ ದೌರ್ಜನ್ಯವೇ! ಹೇತಾಯಿ; ಆರ್ಯಭೂಮಾತೆ! ನಿನ್ನ ಮೊದಲಿನ, ಸಂಪದ, ವೈಭವ, ಸೌಕುಮಾರ್ಯ, ಶೋಭಾರಾಶಿ—ಅದೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವುವು? ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ನಿನ್ನ ವದನೇಂದು ಮಂಡಲದ ಕಾಂತಿ, ಈಗ ಕಾಣುತ್ತಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಕಳೆಗುಂದಿದ ಮುಖ, ಸುಕ್ಕುಹಿಡಿದ ಹಣೆ, ನಿಶ್ಚೇಷವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಕೃತನಾದ ದೇಹ, ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುವ

ವ್ಯಾಕುಲಭಾವ—ಇವೆಲ್ಲಾ ಉಂಟಾಗಿರಲು ಹೇತುವೇನು? ಹೇಳು, ದಯಾಮಯಿಯಾದ ಜನನಿ! ನಿನ್ನ ಅಣುಮಾತ್ರದ ಕಂದನಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳು? ಏತರಿಂದ ಹೀಗಾಗಿರುವೆ? ಏಕೆ ಮಾತಿಲ್ಲ—ಅಡಲೊಲ್ಲೆಯಾ? ಹೇಳಿದರೆ ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆನೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆನೋ? ಅಥವಾ ಹೇಳಿ ಫಲವೇನೆಂದು ಉದಾಸೀನದಿಂದಿರುವೆಯೋ? ಹೇಳು, ತಾಯಿ! ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಬಿನ್ನ ಕಾಗಿರುವೆ? “ ಸಂಪದವು ಸೂರಿಯಾಗಿಹೋಯಿತು, ವೈಭವವು ಮರೆಯಾಯಿತು; ಸೌಕುಮಾರ್ಯವು ಚಿಂತಾಶೋಕಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಸವಾಯಿತು. ಶುಭ—ವಿಭವಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಶೋಭಾರಾಶಿಯೂ ಕುಂದಿಹೋಯಿತು. ಹೇಳುವುದಿನ್ನೇನು? ದಾರಿದ್ರ್ಯ-ದುಃಖಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ದುವು. ಪುತ್ರರು ಗಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಉದ್ಯೋಗ—ಕೃಷಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಿಂದಿನವರು ಗಳಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ವೆಚ್ಚಮಾಡುತ್ತ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು; ಉದ್ಯೋಗಮಾಡುವೆಂಬವರು ಹದ್ದುಮಿಾನಿಡೆದು, ದಾರಿದ್ರ್ಯದೇವತೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಿಯರಾದರು. ಆಯುಷ್ಯಯುಗಳ ಮರ್ಮವರಿಯದೆ, ಮಿತಿಮೀರಿ ತಿಂದುಂಡು ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿ, ನಿರಾಶ್ರಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕರ್ಮಕ್ಷಮತೆ ಕುಗ್ಗಿತು, ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆದು, ಪರಾಧೀನ ಚಕ್ರವೇಗಕ್ಕೆ ಬಲಿದಿದ್ದು, ನನ್ನ ಸಂತಾನವೆಲ್ಲವೂ ನಿಸ್ಸತ್ತವಾಗುವೆ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತು. ಕೀರ್ತಿ ತೇಷರಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಪುತ್ರರನ್ನೆ ನಿಜವೆನಿಸಿದ ದುಃಖತಾಸಂತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ, ಗೌರವ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವರ್ಗೀಯಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆದು, ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೌತುಕವುಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ಘನತೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಂದು ನಿಲಿಸಿದ್ದ ಅವರ, ಸಾಹಸ, ಸತ್ಸಂಕಲ್ಪ, ಸತತೋದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು,—ಈಗಿನ ನನ್ನ ಸಂತಾನದ ಬಡತನ, ಮೂರ್ಖತನ, ಉದಾಸೀನ, ಪರಾಧೀನ, ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಿರುವ ಬಹುವಿಧದ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಆಯುಷ್ಯಕ್ಷೀಣತೆಯನ್ನೂ, ಈಗಿನವರೆಲ್ಲರ ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆಗುವ ಅಂತಸ್ತಾಪ, ಇವರ ಬಲಹೀನತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನಾಕಡೆಯಿಂದಲೂ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದು ಇವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ, ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಾಹಸಪಡುತ್ತಿರುವ ಅರಿಗಳ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗುವ ದುಃಖ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ—ಅಮ್ಮಾ! ನಿಜ, ಯಾವಾಗಲೂ ತಾಯಿಯು ಕ್ಷೇಮಲಾಭವನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿಶೇ

ಷವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ, ಹೆತ್ತಾಕೆಯ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಧರ್ಮವು, — ವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮವು. ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಸುತೆಯರು, ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಕ್ಷಣಿಕಸುಖಕ್ಕೆ ಆಶೆಪಟ್ಟು, ನಶ್ವರಸಂಪದವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು, ಬೀಗಿ, ಗೆ.ರುಹಿಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ, ವೂರ್ವಚರ ಪವಿತ್ರಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಥಿಸದೆ, ಕಾಡು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿಗ್ಗಿ, ಹೆರವರಂತೆ ನಡೆಯಲು ತೊಡಗಿ, ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಸ್ವೀಚನೋಚಿತವಾದ ಕೋಟಲ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅಪಹಾಸನಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು! ಪುರುಷರು ಆರ್ಜಿಸುವುದನ್ನು ಉರ್ಜಿತಪಡಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸವೆಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನೇ ವೃತ್ತಿಯಿರುವ ಮರೆತಿರುವುದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ಕೋಶಾಗಾರವೆಲ್ಲಾ ಬರಿದಾಗುವಂತಾಯಿತು! ಸತಿಯರ ಸಮಯೋಚಿತ ಸಲಹೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಸಹಾಯಗಳು ದೊರೆ

ಯುದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರೂ ಆರ್ಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಲ್ಲ; ಆರ್ಜಿಸಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಿನೋದಗಳಿಗಾಗಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು — ನಿನ್ನ ಅಂತಸ್ಥಿತಿಯು ಪರಿತಾಪಜನಕವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುವುದು. ನಿನ್ನೇ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸುವ ವಾರ್ಗವಾವುದು? ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾರು? ನಿನ್ನ ಶೋಕನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯಸಮನ್ವಿತವಾದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾಪ್ರಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತನುಮನೋಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಉದ್ದೇಶ ಸಿದ್ಧಿಹೊಂದುಲು ನಿಶ್ಚಯಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮರಾರಾದರೂ ಕಂಕಣಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವರೇ? ಹಾಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನಗಳು.

(ಸಂಪ್ರಾರ್ಥನೆ.)



ಆರ್ಯಬಾಂಧವರೇ! ವಿಶಾಲಮತಿಗಳಾದ ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರೇ!!

ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇನು? ದೇಶಮಾತೆಯ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತೋ? ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಕಳೆಗುಂದಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ನಿಟ್ಟುಸಿರುವಿಡುತ್ತ ರೂಪರಿಯಿಂದ ಹಲಬುತ್ತ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಹೀಗೆ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸರಿಯಾದೀತು? ಉದಾತ್ತಭಾವನೆಗಳಿಂದ, ಅಸಮಾನ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ, ನಿರತಿತಿಯ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದ, ಅಪರಿಮಿತ ಸಾಹಸೌದಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ಅವೋಚನವಾದ ಸತ್ಯತೌಷಾದಿಗಳಿಂದ, — ಅತುಲೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ, ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ವಿರಾಜವಾನವಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಆರ್ಯಭೂಮಿಯು ಈಗ ಬೇರ್ಣಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದೆಂದು ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸಿದರೆ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೇ? ಏಳಿರಿ, ನೀವು ಎದ್ದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಇತರ ಸಹಜಾಗ್ರಜರು ಏಳುವರಲ್ಲ. ಏಕೆ ಏಳಬಿಸುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಿಲ್ಲವೆ? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಬುದ್ಧಿಯೊಡನೆ ಕುಶಲತೆಯೂ, ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಉತ್ಸಾಹವೂ ಇದೆಯೋ — ಇಲ್ಲವೋ? ಹಾಗಿರುವುದಾದರೆ ಎದ್ದುನಿಂತು, ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಕಂಕಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಚಾಚಿರಿ. ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ? “ ನಾವೇನು ಮಾಡುವೆ? ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಊಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣರು ಸ್ತ್ರೀಯರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರೇ ಮಾತೃಹೃತ್ತಾಪ ನಿವಾರಣಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿಬಂದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅವರು ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೇನೂ ನಾಗಲಾರವು. ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿರುವ ಸಾಹಸಪಟ್ಟವು, ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ವಿಾರಿದಷ್ಟು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರ ನಿರಾಶ್ರಿತತೆಯನ್ನೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ಮಾತೆಯ ಕ್ಷೇಮಾಭ್ಯುದಯ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ವಿಶೇಷ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕೋ ಅವರೇ — ಆ ನಮ್ಮ ಆರ್ಯ ಸೋದರಿಯರೇ ಇನ್ನೂ ಗಾಢವಿದ್ರಾಪರವಶರಾಗಿರುವರು. ಇಂಥವರನ್ನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹುಬಗೆಯಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು, ಪತ್ರಿಕಾಮುಖದಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಹಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಅವರು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡುವರಾಗಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೆರೆದವರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ಮೈಮುರಿದು ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿಲ್ಲ.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಿರೇನು! ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗಕ್ಕೆ ಉಣ್ಣಾಗಿರುವ ಹೀನತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಶೋಕಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ!

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಿರೇನು! ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗಕ್ಕೆ ಉಣ್ಣಾಗಿರುವ ಹೀನತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಶೋಕಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ!

ನೋದರಿಯರೇ! ಎಷ್ಟು ಸ್ವಪರಿಯಿಂದ ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಿ ಸಿಕೊಂಡರೂ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ನಡೆನೋಡದೆ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕದೆ ಹೀಗೇಕೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಿರಿ? 'ಅನರ್ಧಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ವನಿತೆಯರೇ ಕಾರಣರೆಂದು, ಅನೇಕ ಮುಖವಾಗಿ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷರ ಮುಂದೆಯಾದರೂ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆದು ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯ, ಸದಸದ್ವಿಚಾರ, ಕರ್ಮಕ್ಷಮತೆಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ನಮ್ಮವರ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ವಿಶ್ವನಿರೀಯೆಯರಾದ ನೋದರಿಯರೇ! ಅಪವಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಆಪದವು ಅಬಲೆಯರಿಗೆ ಇರುವುದೇ? ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಪವಾದವು ನಮ್ಮ ನಾರೀಜನ್ಯವನ್ನೇ ವೃಧ್ಧವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದನ್ನು ಕುರಿತು, ಇನ್ನೂ ದರೂ ವಿವೇಕ, ಪರಿತಾಪಗಳು ಬೇಡವೇ? ಮಾತೆಗಿಂತಲೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರವಸ್ತು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಮವೀತ್ಯಾದಿಯಾದ ಮಾತೆಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನಿ, ಮುಂದೆ ಬನ್ನಿರಿ! ಎಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು, ಗೃಹಿಣೀಧರ್ಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಗೃಹಕಾರ್ಯಭಾಗವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕೆಂದು, ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾವಿಸಬೇಡಿರಿ. ಗೃಹಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬಾಗರೂಕತೆ, ದಕ್ಷತೆ, ಉತ್ಸಾಹಗಳೂ, ಸ್ವಾಮೀನೀನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಸಿರಲಸತೆಗಳೂ, ಪುತ್ರ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆ, ಹಿತಚಿಂತನೆಗಳೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇತ್ತೋಪ್ಯತೆಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಆಶಯವು.

ಆದರೆ, ಮಾತೃನೀನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಮಾತೆಗೆ ಹೇಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಆತರಿಸಬೇಕು-ಎಂದು ಕೇಳುವಿರಿ, ಮಾತೃನೀನೆಯ ಎಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ನಿರೀತ ಕೀರ್ತಿಯುತರಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತೆಯ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನಡೆಯುವುದೇ ನಿಜವಾದ ನೀನೆಯೆ. ನಿರೀತ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪತಿ ಪುತ್ರ ಪರಿವಾರಗಳೊಡನೆ ವಿಹಿತವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ತಾರತಮ್ಯವರಿತು ಸರ್ವರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ ಆನಂದಚಿತ್ತರಾಗಿರುವುದೇ ಮಾತೆಗೆ ನಿರೀತ ಮಾಡುವ ಹಿತವು. ಅವಳ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೃತಜ್ಞತಾಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದೂ ಅವಳ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಅಕೃತ್ರಿಮವಾದ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಡುವುದೂ ಅವಳಿಗೆ-ಎಂದರೆ ತಾಯಿಗೆ ನಿರೀತ ಮಾಡುವ ಉಪಕೃತಿ.

ನೋದರಿಯರೇ! ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ನಡತೆಯು ಕಂಡುಬಂದರೆ, "ಯಾವ ಮಹಾಗುಣಸಂಪ

ನ್ನೆಯ ಮಗಳಪ್ಪಾ-" ಎಂದೂ "ತಾಯಿಯಂತೆ ಮಗಳೂ" ಎಂದೂ ಅಪವಾದವು ತಾಯಿಯ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬೀಳಬರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಆ ತಾಯಿಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಪವೂ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ, ಆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯರು ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಚಾರಪಟ್ಟವರಾಗುವರು. ಅದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟು. ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಮೂಲಾಧಾರವಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು, ಅವಳ ಅಮೋಘವಾದ ಅರಿವಾದವು ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮಕಾರ್ಯವು; ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು, ಅನಾರ್ಥ, ಅಂಗಹೀನ-ಅವಿಮೇಕಾಂಧರನ್ನು ಅದರಿಸಿ, ಉಪಚರಿಸಿ ಕಾವಾಡುವುದು ದ್ವಿತೀಯ ಕಾರ್ಯವು; ಉಳಿದ ನಿಮ್ಮ ನೋದರೀ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ, ದುಃಖಾರ್ತಿಯರಾದ, ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆಯರೆನ್ನಿಸಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ಅನೀನೆಯರನ್ನು ಆಗೌರವದಿಂದ ನೋಡದೆ, ಅಪಹಾಸ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಮರುಕದಿಂದ-ಕನಿಕರದಿಂದ ನೋಡಿ. ಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಕರಾಗುವ ಅವರನ್ನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಂಭಾವಿಸಿ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ಧರ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಾಧರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ತೃತೀಯ ಕಾರ್ಯವು. ನಾವು ಈ ಮೂರು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವುದಾದರೆ, ಸಮಾಜ, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿರುವ ದುರಾಚಾರಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಿ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ಆಗುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವರಾಗುವೆವು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗುವುದು.

ಹೇಗೆಂದರೆ, ಈಗ ನೀವೇ ವಿಚಾರವಾಡಿ ನೋಡಿರಿ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಿ. ಅವರು ನಿರಂತರವೂ ಸುಖಜೀವಿಗಳಾಗಿರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವಿರಿ. ಅವರಲ್ಲಿ, ಅತಕ್ತರು, ಅಂಗಹೀನರು-ಇದ್ದರೆ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕನಿಕರಪಡುವಿರಿ. ಅಂತಹರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ. ಅವರೂ ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆದರಿಸಿ ಮನ್ನಿಸುವಿರಿ. ಅಹುದಷ್ಟೇ! ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಐಕಮತ್ಯವೂ, ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಭಾವವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ,

ಅತ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠೆ—ದುರಾಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕಲಹ ಕಡಿದಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಆಗ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ತಾಪವಾಗಬಹುದು? ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಬೈದು, ಹೊಡೆದು, ಅವರನ್ನು ವಿವಿಧ ವಾಗಿ ದಂಡಿಸುವಿರಾದರೂ, ಅವರು ಸಜೀವಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾರೊಂದೂ ಅತಿವಿರಲ್ಲದೆ ಅವರ ನಾಶವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವರಾಗಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ದುಷ್ಟವರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸಲಾರದ ಜನರು ಅವರನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದರೆ ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಹನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು, ಎಷ್ಟು ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿರಲಿ, ದುಂದುಗಾರರಾಗಿರಲಿ, ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಕೆಡಕಾಗಬೇಕೆಂದೆಣಿಸುವರಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ, ನಮ್ಮ ಆರೈಕೆಯು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಅನೋಲೋನಾದಿಂದ ಉದ್ಧೋಗತತ್ವರೂ, ಕಾರ್ಯದಕ್ಷರೂ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸುವಳು? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಇತರರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರಿರಿ; ಅವರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಅನ್ಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರರು. ಇತರರ ಮಕ್ಕಳು ನೀವು ಆದರವನ್ನು ತೋರಿದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಆಡಿ, ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇನಾದರೂ ಪಡೆದು ಹೊರಟುಹೋಗುವರಲ್ಲದೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶವಾತೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಇತರರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ಇತರರು ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯನ್ನು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವರೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಾತೆಯಿಂದಲೇನಾದರೂ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬಿಷ್ಟು ಆಶೆಯಿಲ್ಲವೆ. ನಿಲ್ಲಿಸ ಇತರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಾತೆಗಾಗಲಿ, ಮಾತೆಯ ಸಂತಾನವಾದ ನಮಗಾಗಲಿ, ಅವ ಹಿತವಾದೀತು? ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ—ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಲ್ಲದೆ, ನಾವು ನಮ್ಮವರನ್ನು ದೂರಿ. ಅನ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿ, ಅವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆ, ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಗೌರವ ಹಾನಿಯೂ, ನಮ್ಮ ಮಾತೆಗೆ ವಂದನಾಪೂಜಾ ಉಂಟಾಗುವುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಇತರರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಬಂದು ಕಡೆಗೆ ನಾವು ಮೂರ್ಖರಾಗಿ, ವ್ಯರ್ಥಜೀವಿಗಳೆನಿಸುವೆವು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ದೇಶವಾತೆಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಅತ್ಯಂತಶೋಚನೀಯವನ್ನೆ ಗೆ ಬಂತಿರುವುದು!

ಪ್ರಿಯಸೋದರಿಯರೇ! ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಶಕ್ತಿಸಾಲದು; ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದ ಅನರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗದ ವೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಾಪವಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಪುರುಷರು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಅವರನ್ನು ವಿವೇಕಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುವ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆ, ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡುತ್ತಲೂ, ವ್ಯರ್ಥವಾದ ವಿರಕ್ತವೇಷ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿರತರಾಗುತ್ತಲೂ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಲುವಿದನಲ್ಲದೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆಯಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ.

ತಾಯಿಯರೇ! ಇನ್ನಾದರೂ ಅಲಸ್ಯಾದಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳಿಗೆ ಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯಾದರೂ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಿರಿ. ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣ-ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಘೋಷವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ, ಹಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯೂ ನಡೆದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವು ಮಾತ್ರ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರ ಬ್ಲಾಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರದವರೂ ದೇಶಭಾಂಡವರೂ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಧನಸ್ಯೂ ಮೂಡಿಸುವರು. ಆದರೇನು! ನಮ್ಮವರ ಪ್ರಕೃತಿ, ಮನೋಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಲಾಭವು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನವು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತ ಬರುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಭಾವನೆ, ಶುದ್ಧವಾದ ಆಕಾರ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ—ಉದಾತ್ತವಾದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಿ, ನಾಟಕದ ವೇಷಧಾರಿಗಳಂತೆ, ಚಿತ್ರಪುತ್ಯಗಳೆಂತೆ, ಉಲಾವಿಗ್ರಹಗಳಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ವೇಷಭಾಷಣಗಳ ಆಡಂಬರ—ಅಚ್ಚುಹಾಸಗಳೂ, ಅಂತಃಕರಣ ಶೂನ್ಯತೆಯಿಂದಾದ ತೇಜೋರಾಹಿತ್ಯದ ಆಕಾರಮಾತ್ರವೂ, ಮಾಧುರ್ಯವಿಹೀನತೆಯಿಂದಾದ ಕಲಾತೆಯೂ ತೋರುತ್ತಿರುವುವು. “ಅಂಕೆಯಿಲ್ಲದ ಕಪಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತು.” ಎಂಬ ಗಾದೆ ಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಂತೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ನೆವದಿಂದ ಸ್ವಜನ, ಸ್ವಗೃಹ, ಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ವೇದಲೇ ಸುಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಾವದಿಂದ ಕೊರತೆಹೊಂದಿದ ಈಗಿನ ವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ಅಪವಾದ ಕಲುಷಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ದೇಶೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ವ್ಯಯಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೇಶೋದ್ಧಾರಕರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಭಂಗಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ವಿವಾದ ಪಡಬಹುದೋ, ಯೋಚಿಸಿ?

ನಾರಿಯರೇ! ತಾಯಿಯಾದವಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವರು. ಎಕೆಂದರೆ, ಈ ಹೆಣ್ಣು ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಒಡತಿಯಾಗಿ ನಿಂತಾಗಲೂ

ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳುಳ್ಳವಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞೇಮ ಲಾಭವನ್ನು ಕೋರದವಳಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯಮನೆಯವರ ಸುಖ—ಸಂತೋಷಗಳಿಗೂ ಆಧಾರಳಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆದರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಆದರಿಸಲ್ಪಡುವವಳಾದುದರಿಂದ 'ಉಭಯಕುಲ ಕನ್ಯಾ ಬೀಕಾದವಳಾಗುವಳು.' ಎಂದು ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಿಗಾಗಿ ತಾನೂ ಮರುಕಗೊಂಡು ಸಮಯವೊದಗಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಬದಗುವಳೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮತೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು. ಅಂತಹ ಮಾತೃಹೃದಯದ ಪವಿತ್ರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನಾವು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಈಡೇರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗುವಂತಹ ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಾತೆಯ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ವೆಚ್ಚಮಾಡುವುದು ವಿಹಿತವಲ್ಲವೆ?

ಆರ್ಯಭಗಿನಿಯರೇ! ಈಗ ನೀವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಬಾಲಿಕಾಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ಕರ್ಮಕ್ಷಮತೆಗಳುಂಟಾಗುವಂತೆ, ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನಕೊಡಬೇಕಾದುದೂ, ಅವರಿಗೆ ನೀವು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ, ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸದಸದ್ವಿವೇಕಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನೀವು ನಿರಲಸತೆಯಿಂದ ನಿಮಗೆ ದೊರೆತ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪತಿ, ಗುರು, ಹಿರಿಯರ ಮತ್ತು ಹಿತಚಿಂತಕರಾದ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದೂ; ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ, ಪತಿವಿಹೀನೆಯರಾಗಿ, ದುಃಖಶೋಕಾತುರರಿಂದ ಬೇರನ್ನಪ್ಪತೆಯರಂತೆ ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆ ದೀನ ದುಃಖಿ ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪ, ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ತತ್ವಬೋಧೆಯಾಗಿ, ಅವರು ಮುಂದೆ ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸೋದರೀ ಸೋದರರಿಗೆ ಕಷ್ಟ-ಕ್ಲೇಶಗಳುಂಟಾದಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಸಹಕರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿ, ದೇಶೋನ್ನತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮರನ್ನಿಸಿ ಮೆರೆವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೂ ಅನುಕೂಲವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಸದ್ಗುಂಧ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕಾಲಜ್ಞೇಪಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವರ ಸಂಗಡ ನೀವೂ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರೋಗ್ಯ ನಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಲೂ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ

ಲೂ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ, ಸದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಇದರ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಪತ್ರ, ಮಾಸಿಕ ಪುಸ್ತಕ, ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ತುಸಿ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊಂದಿ, ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಿಂತೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅಲಸ್ಯ—ಉದಾಸೀನಗಳನ್ನುಳಿದು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿರುವುವು.

ಸೋದರಿಯರೇ! ನಡೆನೋಡಿರಿ. ಕಾಲಚಕ್ರವು ಸುತ್ತುತ್ತ ಬರುವಂತೆ, ಇನರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವೂ ಬದಲಾವಣೆಹೊಂದುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿವರ್ತನವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ಕಾಲಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕಾಲಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮವರ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದು. ಆದರೂ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಧೈರ್ಯ ಸೈರ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಪುರುಷ ಬಾಂಧವರ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪ್ರಯತ್ನ ತತ್ಪರರಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಮುನ್ನಿನ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಬಹುದಾದೀತೆಂಬ ಆಶೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಕಾಲವು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಜಲನ ವಲನಗಳ ಕೋಲಾಹಲವೆದ್ದಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದವರೂ, ಪ್ರತಿ ಧರ್ಮಪಂಥದವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪಂಥದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನವೂ ಭಾಷಾವಾತ್ಸಲ್ಯವೂ ಮೇರೆವರಿದು ಭೋರ್ಗರೆವಂತಿರುವುವು. ಸ್ವದೇಶಸ್ವಭಾಷಾ, ಸ್ವಧರ್ಮಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪುರುಷಬಾಂಧವರು ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ, ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಭೋರ್ಗರೆವ ಭೋರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಿವಿ ಕೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ, ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಹೊಂದಿ, ಎದ್ದು ಬಂದು, ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮದೇವತೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಕರೆತಂದು ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳಿಸಿ, ಭಾಷಾಭಿಮಾನದೀವಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ತಾಯ್ನುಡಿಗಳಿಂದ-ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳಿಂದ, ಅರ್ಚಿಸಿ, ದೇಶವಾತೆಯನ್ನು ನಿರತಿತೆಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ, ಅನನ್ಯ ಶರಣ್ಯಭಾವದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ, ಸಂಕೀರ್ತಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಪುರುಷರ ಕರ್ಣ, ನೇತ್ರ, ಹೃದಯಂಗಳು ಸ್ಪರ್ಶಣ

ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿರಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದೊರೆ ತಂತಿಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ನವಚಿತ್ತವನ್ನುಂಟುಗೊಡ್ಡಿದಾಗ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದಕಗಳಿಂದ ತಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು. ಆಗ ಪ್ರಜ್ಞಾಪತಿಯರೆಂದೂ, ಕ್ಷಮಾಗುಣಸಂಪನ್ನೆಯರೆಂದೂ, ಚೈತನ್ಯದಾಯಿನಿಯರಾದ ಆರ್ಯನಾರೀಮಣಿಯರೆಂದೂ, ಸರ್ವರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವರು. ಹಾಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ ಹೊಂದಿದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಯೂ ಅನಂದಿಸುವಳು. ಇಂತಹ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಗೂ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ.

ಇನ್ನು, ನತ್ತರವಾದ ಇಹಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿರುವ ವಿತಂತು ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿನಂತಿಯೊಂದು—
ನನ್ನ ಮಾನ್ಯ-ವಿಶ್ವಸನೀಯ-ಸೋದರಿಯರೇ! ಇನ್ನು ಕಣ್ಣೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ; ಉಕ್ಕಿಬರುವ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ತಡೆಯಿರಿ; ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ವಾರವಾರಾಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ. ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಎಂದರೆ, ಆಗ ನಿಮಗೆ ಶೋಕವ್ಯಾಕುಲವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ, ಕ್ಷೋಭೆಗುರವೂ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕವೂ ಆದ ಐಹಿಕ ಸುಖ ಸಂಪದವೈಭವಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಗಿ, ಶಾಶ್ವತವೂ ಅವೋಭವೂ ಆದ ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖಾನುಭವದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿ, ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು..

ಆಗಲೇ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಂತರ್ಗತರಾಗಿರುವ ಪತಿಗಳ ನೆಲೆಯನ್ನರಿಸಿ, ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಪೀಠದಲ್ಲೇ ನೆಲಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಗಳೊಡನೆ ವಿಕೀರ್ತಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ಉತ್ತೇಜಕರಾಗಿ ನಿಂತು, ಸಹಕರಿಸುವನೆಂಬುದನ್ನು, ಅವರು, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಧರ್ಮಸಾಧನೆಗಳ ಕಾರ್ಯಭಾಗವನ್ನು ನೀವು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಉಣಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತರಾಗುವಿರಿ. ಆಗ ನಿಮಗಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದಾಗಲಿ, ಅಂತಿಹವೆಂದಾಗಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯಭಗಿನಿಯರೇ! ಮೂನಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಕಳೆದು, ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರಲಿ. ಗತವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮತಂಗಿಯರ, ತಾಯಿಮಕ್ಕಳ, ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟು, ಕಾಲೋಚಿತ ಸಲಹೆ, ಸಹಾಯಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಕಷ್ಟ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ. ಕಷ್ಟಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯವು ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ತಾಯಿಯರೇ! ತಂಕೆಪಡಬೇಡಿ. (ಮಡಿಯುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ

ವೇ ಜನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆವರು. ಆ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಗಣ್ಣಿಂದಾದರೂ ನೋಡಬೇಡಿ, ಜಿರಿದು ನೂಕುವರು.” ಎಂದು ದುಃಖಿಸಬೇಡಿ. ಕೃತಘ್ನರು ಮಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವರೇ ಹೊರತು ವಿಚಾರಪರರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಕೃತಘ್ನರಿಗೆ ಕೂಡ, ನಿಮ್ಮ ತಪೋಬಲದಿಂದ, ಪುಣ್ಯಪರಿವಾಕದಿಂದ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ಅವರು ಮುಂದೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯರೂ ಕೃತಘ್ನರೂ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗುವರು.

ಆದುದರಿಂದ ಸನ್ಮಾನ್ಯಭಗಿನಿಯರೇ! ಬನ್ನಿರಿ, ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಂತೆ, ತಪಸ್ವಿನಿಯರಂತೆ, ಆತ್ಮವಿಚಾರ, ಪರತತ್ವಜ್ಞಾನ, ನಿರಂತರ ಪರೋಪಕಾರಚಿಂತನೆಗಳ ಉಜ್ವಲವಾದ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ, ಜ್ಯೋತಿಬಿಂಬಗಳಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿರಿ. ಗೃಹೀಣೀಪದವಿಯನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸುವ ನಾರೀಮಣಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ತವ್ಯತತ್ವರಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿ, ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಮಹಾಪ್ರತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವ ಪುರುಷ ಪುಂಗವರು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲಿ, ನೀವು ಪುರುಷ ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಲೂ ಸಾಮಭೂತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಲೂ, ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಶ್ರಮ ಸಹಾಯ, ವಾಕ್ಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಅವಲಂಬಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ತಾಯಿಯರೇ! ಆಬಲೆಯರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬರುವ ಈ ದೌರ್ಜನ್ಯಾಪವಾದದ ಅಶನಿವಾತವು ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯರೂಪವಾದ ಯೋಗದಂಡದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆರ್ಯಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬತ್ತಿಯೊತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಹುಂ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪರರಾಗಿ, ಪರಾತ್ಪರನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ. ಮಾತೃದೈವವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿರಿ, ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಬೇಡಿ.

ಆರ್ಯನಾರೀಮಣಿಯರೇ! ನಿಮ್ಮ ಬಲಭುಜದಂತೆ ಸಹಾಯಕರಿಗಳಾಗಿರುವ ಆ ಯೋಗಿನಿಯರನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ಸಂಭಾವಿಸಿರಿ. ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವರರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿರಿ.

ದೇಶೀಯ ಸೋದರರೇ! ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೀಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಮೊದಲಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿರಿ. ಸೋದರಿಯು ಸವಿನಯ ನಿವೇದನವನ್ನು ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಪರರಾಗಿ. ಆರ್ಯಬಾಂಧವರೇ! ನಾರಿಯರ ಮೇಲೆ ಬರಿದಿ

ದೂರು ಹೊರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಾರಣ-ಕಾರ್ಯ-ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪವಾಡಿರಿ. ಅಬಲೆಯರನ್ನು ದೌರ್ಜನ್ಯರೋಗದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿಸಿ ಸೌಜನ್ಯವೆಂಬ ನೂತನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿರಿ. ನೀವು ವಿವೇಕಶಾಲಿಗಳನ್ನಿ ಸಿರುವವರು; ಅದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ವಿವೇಕವಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವೆಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿರಿ. ಭ್ರಾತೃವರ್ಗೀಯರೇ! ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಇತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಸಹಕಾರಪಾತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಅತ್ತ ನಿಮ್ಮ ಸೋದರಿಯರನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸಿ, ಶ್ರೋತೃಹಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿರಿ. ಸತ್ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಿಯು ತಪ್ಪದೆಂದು ನಂಬಿರಿ.

ಹೂಂ, ಬನ್ನಿರಿ, ತಾಯಿಯರೇ, ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೇ, ಅಗ್ರಜಾನುಜರೇ! ಮೂರು ವರ್ಗದವರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಒಮ್ಮನದಿಂದ ಒಂದೇ ಕಂಠದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ-

“ಪರಾತ್ಪರಾ, ಪರಂಧಾಮ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಆಪದ್ಭಾಂಧನಾ, ಅನಾಧನಾಥಾ! ಕೃಪೆಮಾಡು, ದಯಾಮೂಲವಾಗಿ

ಮಾತೃರೂಪದಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಜನಾತ್ಮವನ್ನು ತೋರಿ, ಜೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಕ್ಷಮಾರೂಪದಿಂದ ಗುರುವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅನಂತಾಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ, ವಿವೇಕೋದಯದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಉದ್ಧರಿಸು. ಔದಾರ್ಯ ಗುಣರೂಪದಿಂದ ಪಿತನೂ ಪತಿಯೂ ಸಮಸ್ತ ಗತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಪರಕರಾನ್ಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡು. ಜಗಜ್ಜನಕಾ! ಕೃಪೆಮಾಡು, ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತ್ರರಾದ, ಅಬಲೆಯರಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪನವನ್ನು ತೋರಿ ಅಪವಾದರೂಪದ ದೌರ್ಜನ್ಯರೋಗವನ್ನು, ತಮನಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ‘ಅಬಲಾದೌರ್ಜನ್ಯನಾಮಕ ಲೇಖನವೂ ಉಪಯೋಗಕರವೆನ್ನಿಸಿ, ನಮ್ಮವರಿಂದ ಅದರಿಸ್ವಲ್ಪವಂತೆಯೂ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು-ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಾಫಲ್ಯಹೊಂದುವಂತೆಯೂ ಪರವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸು “ಸ್ವಾವಿರ್, ಸರ್ವಕಾಲ-ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಪಧದಲ್ಲಿದ್ದು ನಮ್ಮೀ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ, ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರು!”

ಶ್ಲೋಕ|| ಅಲ್ಪಂ ಚೇದನವೇಕ್ಷಚೇಯ ಸರಣಾನ್ವಾರೋಪ್ಯತಾಂ ಮತ್ಕೃತಂ
 ಕಿಂಚಿತ್ಕಾರಿಭವೇದಿದಂ ಯದಿಗುರೂನ್ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಮೇತೃಜ್ಯತಾಂ |
 ಯದ್ವಾನನತ್ತ ಮನಸ್ತ ವೈಭವ ಜುಷಾ ರಂಗ ಕ್ಷಮಾವಲ್ಲಭ |
 ತ್ವತಾಕ್ಷನ್ತ್ಯಾಃಖಲು ಅಕ್ಷತಾಮನುಗುಜಾ ಮಾನೀಯತಾಂ ತತ್ತಯಾ ||
 ಓಂ. ಶ್ಯಾಂತಿ ಶ್ಯಾಂತಿ ಶ್ಯಾಂತಿ:-

ಪತ್ರವ್ಯಾಸಂಗ

(ಪತಿಗೃಹದಿಂದ ಪ್ರಮದೆಯು ತನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವು.)

“ಕ್ಷೇಮಂ. || ೧೩೬ || ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಪ್ರಸನ್ನ || ಮಹಾದೇವನ ಹಳ್ಳಿ
 (ರಾತ್ರಿ) ಆತ್ಮಯುಜ ಕುಳ್ಳ ನವಮಿ (ಮಹರ್ನವಮಿ)

ಪ್ರಿಯಭಗಿನಿ!

ಸೋದರಿಯು-ದುರಭಿಮಾನವತಿಯಾದ ಸೋದರಿಯು-ಅನಂತಾಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲು, ಕ್ಷಮಾವತಿಯಾದ ಭಗಿನಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಲ್ಲಳೆ? ಕ್ಷಮಿಸುವಳೇ? ಮುನ್ನಿನಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿರಿಸಿ; ಸೋದರಿಯನ್ನು ಅದರಿಸುವಳೇ? ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಈ ಸೋದರಿ, ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃ

ತಳಾಗಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಭಗಿನಿಯು ದಯೆ, ಅಶೀರ್ವಾದಗಳು ದೊರೆತರೆ ಅತ್ಯಾನಂದಪಡುವೆನೆಂದು ಆತುರದಲ್ಲಿರುವಳು!

ಅಕ್ಕಾ! ನಿಮ್ಮ ಆನಾಥ ಕೃಷ್ಣನವವಿಯು (೧೦-೩-೨೧) ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಈಗ ಎಂದರೆ ಮೂರುತಿಂಗಳಮೇಲೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕುಳಿತಿರುವ ತಂಗಿಯು ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀವೇನೆನ್ನು

ವಿರೋಧವಿಷ್ಟು ಅಪಹಾಸ ಮಾಡುವಿರೋ ತಿಳಿಯೆನು. ಅದರೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ? ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನೀವೂ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಅನುಭವವು ಕಂಡುಬಂದಮೇಲೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳು ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದರಿ. ಅದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತ್ವದಯುಕ್ತಾದರೂ ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವಷ್ಟು ಸಹನೆಯೂ ಸದಸದ್ದಿವೇಕವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಮಾನ, ಆಗ್ರಹ, ಅಸಮಾಧಾನಗಳೇ ಉಂಟಾದವು. ಎಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ಒಂದುಬಾರಿಯಲ್ಲದೆ ನಾಲಯಾರು ಬಾರಿ ಓದಿ ನೋಡಿದೆನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟಕ್ಕೂ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರಬುದ್ಧಿಯೂ ವಿ.ತಿವಿೂದ ಕೋಪವೂ ಉಂಟಾದವೆಂದು ಹೇಳಲು ನಾಚುತ್ತಿರುವೆನು. ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ನಡೆದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ಸಾಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಕ್ಕಾ! ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದ ಸುಷ್ಕರೋಮಿಗಳಿಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಕೋಪಪಾಪಗಳಿದ್ದರೆ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಅವನ್ನು ಮರೆತು, ಮುಗುಳಿಸಿ. ತಿಳಿದು ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು; ಶ್ರೀ|| ತಿ|| ಭಾವನವನಿಗೂ ಈ ನನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು, ಈ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ, ಮೊದಲಿನಂತಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಾನೇ ಕಲಾಭ್ಯರ್ಥಿನಿಯೆಂದೂ, ವಿದ್ಯಾವತಿಯೆಂದೂ, ದೇಶವೇವಾವ್ರತವಿಷ್ಟೆಂದೂ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಬೀಗಿದ್ದ ಇವಳು, ಈಗ ತಾನು ಕೇವಲ, ಅಜ್ಞಳ. ಅನುನುಭವಿ ಬಾಲಿತವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ, ಅಶಕ್ತಳೆ' ಎಂದೀಪರಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ನಡೆಸುಡಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿರುವೆಂದೂ ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅರಿವುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಗೆ ಮೊದಲಿನ ಅಭಿಮಾನ ಅಹಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಈಗಿನವಳು ವಿನೀತಿಯೂ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಳ್ಳವಳೂ ಆಗಿರುವಳು; ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಅಕ್ಕರೆ, ಯುದ ಕೇಳಿ, ಅದನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಪ್ರತಿಪತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನನುಭವಿಯಾದ ಬಾಲಿಕೆಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನೂ ಸಮಾಲೋಚಿತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಅಕ್ಕಾ! ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವು ಮುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಲ್ಪದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ (ನಿಮ್ಮ ಮೈದುನ)ಯ ಪತ್ರವು ನನಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳು ನಿಮಗೂ ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು, ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅವರು ರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೆಲವುದಿನಗಳಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ, ಮಾತಾಡದೆ ಬಂದರು. ಅದೇ ನನಗೆ-ನನ್ನ ದುರಭಿಮಾನ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು; ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಮನೋಭಾವವು ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿ ನೂತನ ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾದವು; ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ, 'ನಾನು ಮೂರ್ಖಳು, ಧರ್ಮಬಾಹಿರಳು, ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಜ್ಞುಳು-ಮತಾಪರಾಧಿನಿ, ಅತ್ಯವಂಚಿಕೆ'-ಎಂಬೀ ವಿವೇಕವುಂಟಾಗಿ, ನನಗೆ ರಾಜನಗರವಾಸ, ವ್ಯಾಸಂಗ, ಸಹಾರಾಧ್ಯಾಯಿನಿ-ಸ್ನೇಹಿತೆಯರ ಸುಖಗೋಷ್ಠಿ, ಸರಸಪ್ರಸಂಗ, ಸಭಾಪ್ರವೇಶ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಲೇಖನ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಅಲ್ಲರಲಾಗದಂತಾಗಿ ಬಾಧೆಪಡಿಸತೊಡಗಿತು. ಆಗ ನನಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪತ್ರದ ವಾಚನ-ಮನನಗಳೆರಡರ ಹೊರತು, ಮತ್ತಾವ ವ್ಯಾಸಂಗವಾಗಲಿ, ಉದ್ಯೋಗವಾಗಲಿ, ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಪರಿತಪಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ, ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಪರಾಧಕ್ಷಮಾಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದೆನು. ಅಕ್ಕಾ! ನನ್ನ ಪತ್ರವು ಮುಟ್ಟಿದ ಮರುದಿನವೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾಜನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬಂದವರು ನೆಟ್ಟನೆ ನಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. 'ನನ್ನ ಪತ್ರವು ಮುಟ್ಟಿದ ಬಹುದು, ಅದರೆ, ಕ್ಷಮಿಸುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವರೋ-ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವರೋ ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕರಪಡಿಸಿದವಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾದಾರು-' ಎಂದೇ ನಾನು ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ತಾವೇ ಬಂದು ಪ್ರಸನ್ನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, 'ವಿಚಾರವೇನಿಷ್ಟು?' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಎದ್ದುನಿಂತು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನೋಡಿದೆನು. ಆಗ ನನಗಾದ ಅನಂದ, ಸುಖ, ಅನುತಾಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ? ಅಕ್ಕಾ! ಆಗ ನಾನು ಮಾತನಾಡಲು ಅಶಕ್ತಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತೆನು. ಆ ಮುಂದೆ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಮರುದಿನವೇ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಜೊತೆಗೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಬಂದೊಡನೆ, ಅತ್ತೆಯವರು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಅಕ್ಕಾ

ದರದಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತ್ರೈಸಿದರು. ಅತ್ತಿಗೆಯೂ ತುಂಬ ಉಪಚರಿಸಿದಳು. ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ದಿನವೇ ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯವರು-
 “ಇದೋ-ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಈ ವರೆಗೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದೆನು. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ನಿನಗೊಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಿಹಿತವಾಗಿ ನಡೆದು ಆತನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾರವು ನಿನಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಈ ವರೆಗೆ ಅವನು ಬಂಟಿಗನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಹಾಗಿರಗೊಡದೆ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ನೋಡಿಕೊ. ನಿನ್ನ ಪತಿ, ನಿನ್ನ ಗೃಹ, ನಿನ್ನ ಗುರುಜನ, ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರ-ಸಮಸ್ತವೂ ನಿನ್ನದು. ನನಗೆ ಕಾಲವಾಯಿತು; ನಾನಿನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕವಳು. ಆದರೆ, ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು-ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು-ಮಾತ್ರ, ನೀನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇನಾನು ಕೋರತಕ್ಕದ್ದು.” ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ಮನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಡಳಿತದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ನಾನು, ಆಗಲೇ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಅತ್ತೆಯವರು ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ‘ಹಿರಿಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವದೇ ಉಚಿತವೆಂದು’ ಹೇಳಿದುದರಿಂದಲೂ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಮನೆಯ ಆಡಳಿತ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡೆನು.

ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದರಂತೆ ಮನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಿಡುತ್ತ ಬಂದೆನು. ಪೂರ್ವಾಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಆತಂಕವಾಗದಂತೆಯೂ, ಈಗಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಭಾಗವನ್ನೂ ಕ್ರಮಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ನಾನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಕಾರ್ಯಕೃತಾಪಕ್ಕೂ ಅತ್ತೆಯವರ ಪೂರ್ಣಾನುಮತಿಯನ್ನೂ ಅತ್ತಿಗೆಯು ಸಾನುಭೂತಿ-ಸಹಾಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದೇ

ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವೆನು. ಹೆಚ್ಚೇನು? ಅಕ್ಕಾ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ “ಸ್ವಗೃಹ-ಸ್ವಜನ ಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಕರ್ತವ್ಯ, ಸಧರ್ಮಗಳೆಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು-..... ನಾಗರಿಕತೆವೆನಿಸಿದು..... ಪತಿಯು ಕ್ಷೇಮಬಂಹಿತನ ವನ್ನೇ ಮಾಡದವಳು, ಲೋಕಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು ಹೇಗೆ?..... ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೇ ಮರೆತಿರುವವಳು ಕಂಡವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಉನ್ನತಿಗೆ ತರಲು ಶಕ್ಯವೇನು,” ಎಂದಿಂತು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಲೋಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯವೂ ಸತ್ಯವೂ-ಸ್ವತ್ಯವೂ ಅದುದೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು; ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ನೀವು ಮಾಡಿರುವ ಆಣತಿಯಂತೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ಕಂಟಕಿತ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕಾಲ್ಪೆಗೆದು, ನಿರಾಪದವಾದ, ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ್ಪೆಟ್ಟಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಅನುಬಾತೆಯನ್ನಿ ಸಲು ಅರ್ಹಳಾಗುವಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೋದರಿಯರಿಗೆ ನನಗೆ ಅವಕಾಶದೊರೆತಾಗಲಿಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿಯರು ನೊಂದಲು, ದೊಡ್ಡವರವರೆಗೆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ದಿನವೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನನ್ನಿಂದ ಓದು, ಬರಹ, ಚಿತ್ರ, ಹಾಡು, ಹೊಲಿಗೆ, ಹೆಣಿಗೆ, ವೊದಲಾದುವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ತೆಯವರೂ ಆನಂದಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಕಾ! ಇನ್ನು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಏನನ್ನೂ ಬರೆಯಲಾರನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಿತೋಪದೇಶವು ನನಗೆ ಚಿರಕಾಲವೂ ಇರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆನು. ಮತ್ತು ತಾವು ಒಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದು, ತಂಗಿಯ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಃ ನೋಡಿ, ಲೋಪದೋಷಗಳಿದ್ದರೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ತಂಗಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವ್ಯಾಯನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ತಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಓದಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧೇಯಕಾದ ಸೋದರಿ,

ಪ್ರಮದಾ.

